

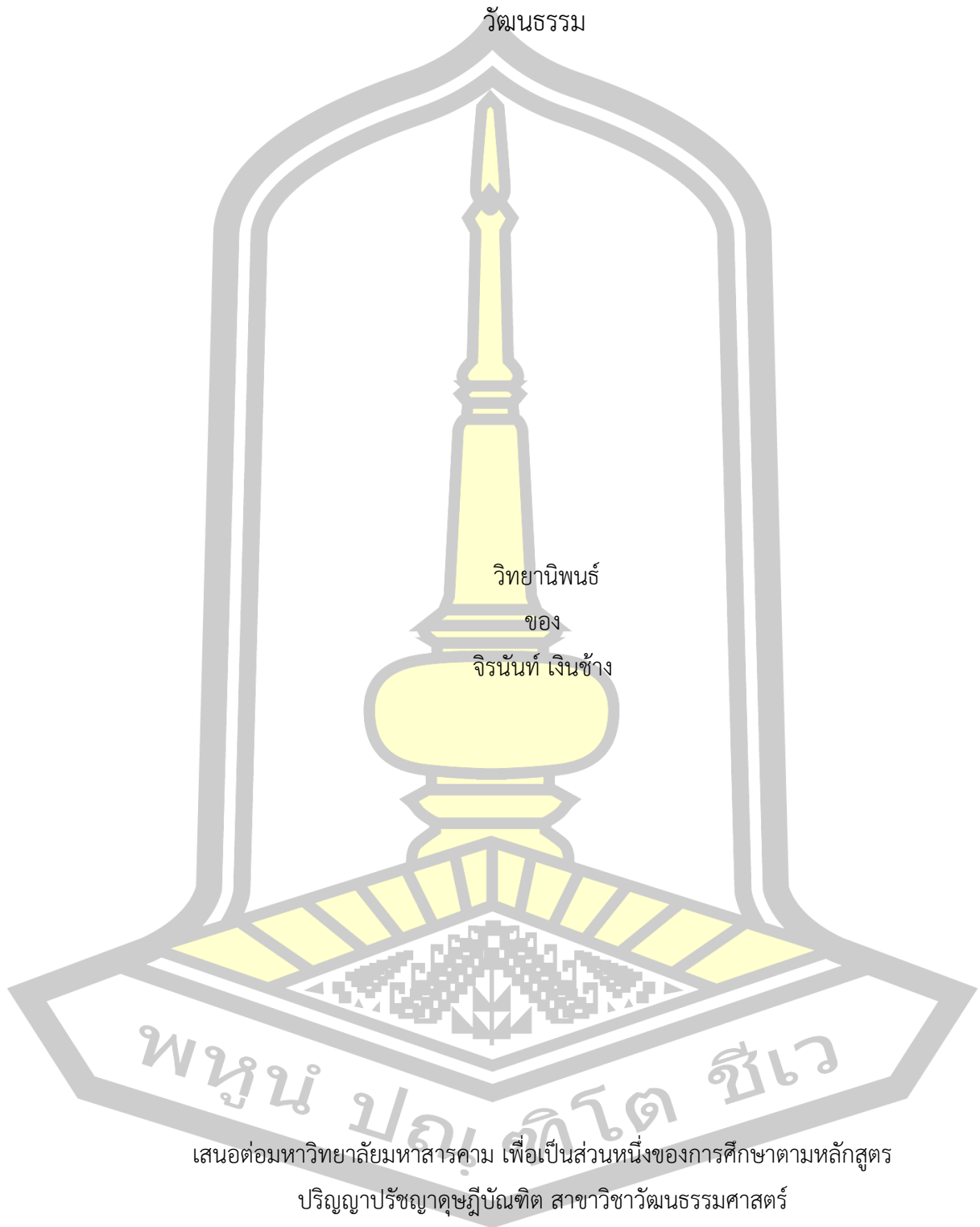
ชั้ยนาท: รุ้บแบบการบ้ันทึ่กภาพเพื่่อจ้ดเก็้บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สั้งคัมและวั้ฒนธรรม

วิ้ทยานิพนธ์
ของ
จิรรนั้ท์ เ้จินซั้่าง

เสน่อต้อมหาวิ้ทยาลั้ยมหาสารคัม เพื่่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึ้ษาตามหลั้กสู้ตร
ปริิณญาปรั้ชญาตุษฎีบั้ณชั้ติ สาขาวิ้ชาวั้ฒนธรรมศาสตร์
ปีการศึ้ษา 2561

สงวนลิขสิ้ทธิ์เป็นของมหาวิ้ทยาลั้ยมหาสารคัม

ชัณนาท: รูปแบการบั้นทีกภาพเพื่จ้ดเก็บข้อมูลทางประวัตศาสตร์ ส้งคมและ
วัฒนธรรม

วิทยานิพนธ์
ของ
จิรนนท์ เงินช้าง

พหุณั ปญุคิตโต ชีเว

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

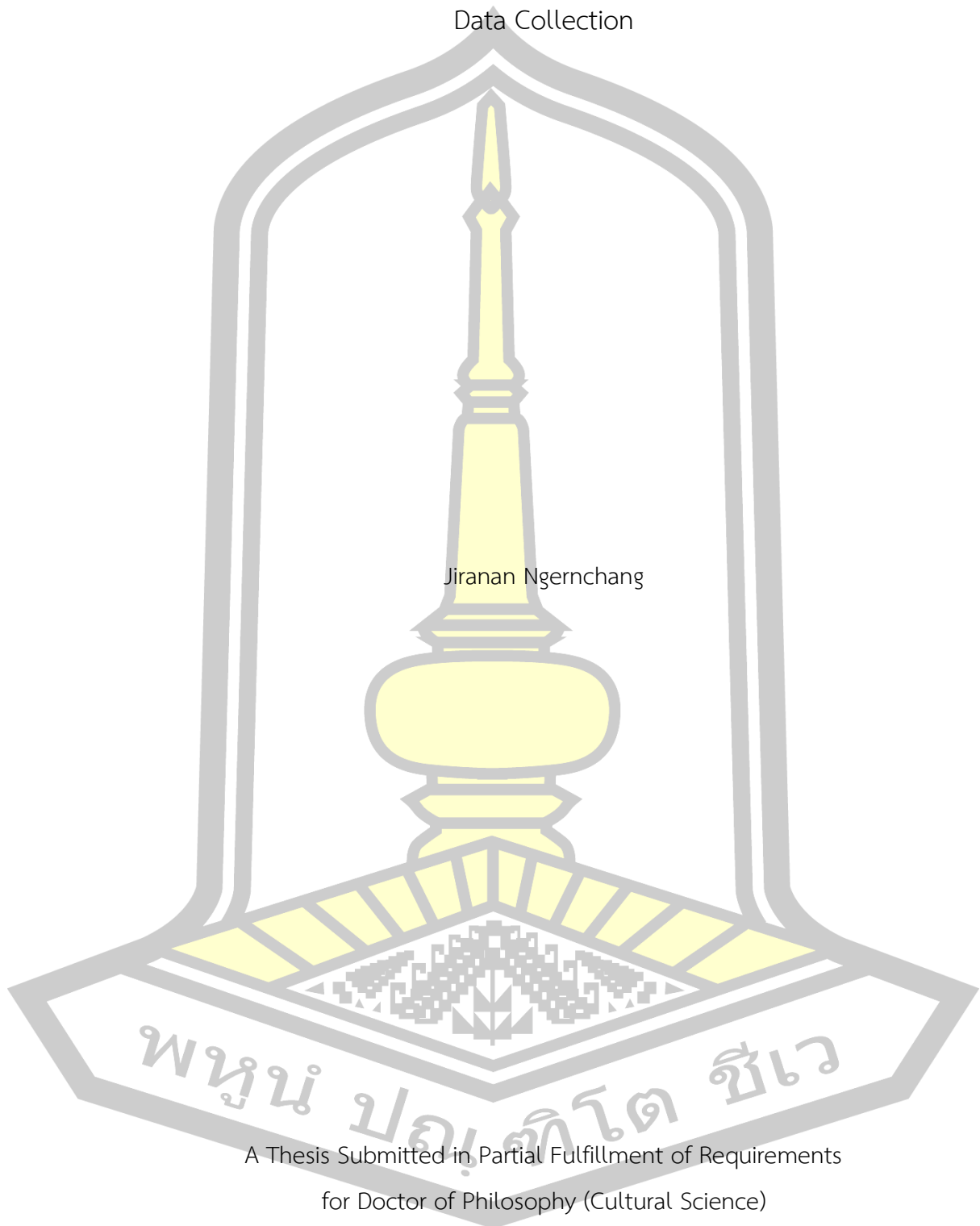
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2561

สงวนลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Chainat : Photographical Model for Provincial History, Social and Culture

Data Collection

Jiranan Ngerchang

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Doctor of Philosophy (Cultural Science)

Academic Year 2018

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนางสาวจิรนนท์ เงินช้าง
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา ปรัชญาดุชะฎิบัณฑิต สาขาวิชา
วัฒนธรรมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(อ. ดร. มนตรี ศรีราชเสลา)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผศ. ดร. ไชยิต แพงสร้อย)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(อ. ดร. ไพรัช ติดย์ผาด)

กรรมการ

(ผศ. ดร. ศาสตรา เหล่าอรรคยะ)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(อ. ดร. อุดร อรกุล)

มหาวิทยาลัยขอนแก่นให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญา ปรัชญาดุชะฎิบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

(รศ. ดร. ประยุทธ์ ศรีวิไล)

(ผศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีคณะวัฒนธรรมศาสตร์

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วัน.....เดือน.....ปี.....

ชื่อเรื่อง ชัยนาท: รูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม

ผู้วิจัย จิรนนท์ เงินช้าง

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โฆษิต แพงสร้อย

อาจารย์ ดร. ไพรัช ถิตย์ผาด

ปริญญา ปรัชญาดุสิตบัณฑิต **สาขาวิชา** วัฒนธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม **ปีการศึกษา** 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทในอดีต เปรียบเทียบภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท ในอดีตและปัจจุบันและศึกษารูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทที่เหมาะสมตามลำดับ ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในชุมชนที่มีการบันทึกภาพร่องรอยเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์และกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่ 8 อำเภอของจังหวัด เก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติที่เป็นบันทึกและเก็บรักษาภาพ และกลุ่มเด็ก เยาวชนและผู้เกี่ยวข้องทั่วไป จำนวน 15 : 45 : 45 คน ตามลำดับ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่มและการประชุมปฏิบัติการ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ ด้วยการจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) การวิเคราะห์แบบอุปมัย (Analytic Induction) และการตรวจสอบข้อมูลด้วยเทคนิคสามเส้า (Triangulation) พร้อมก็นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

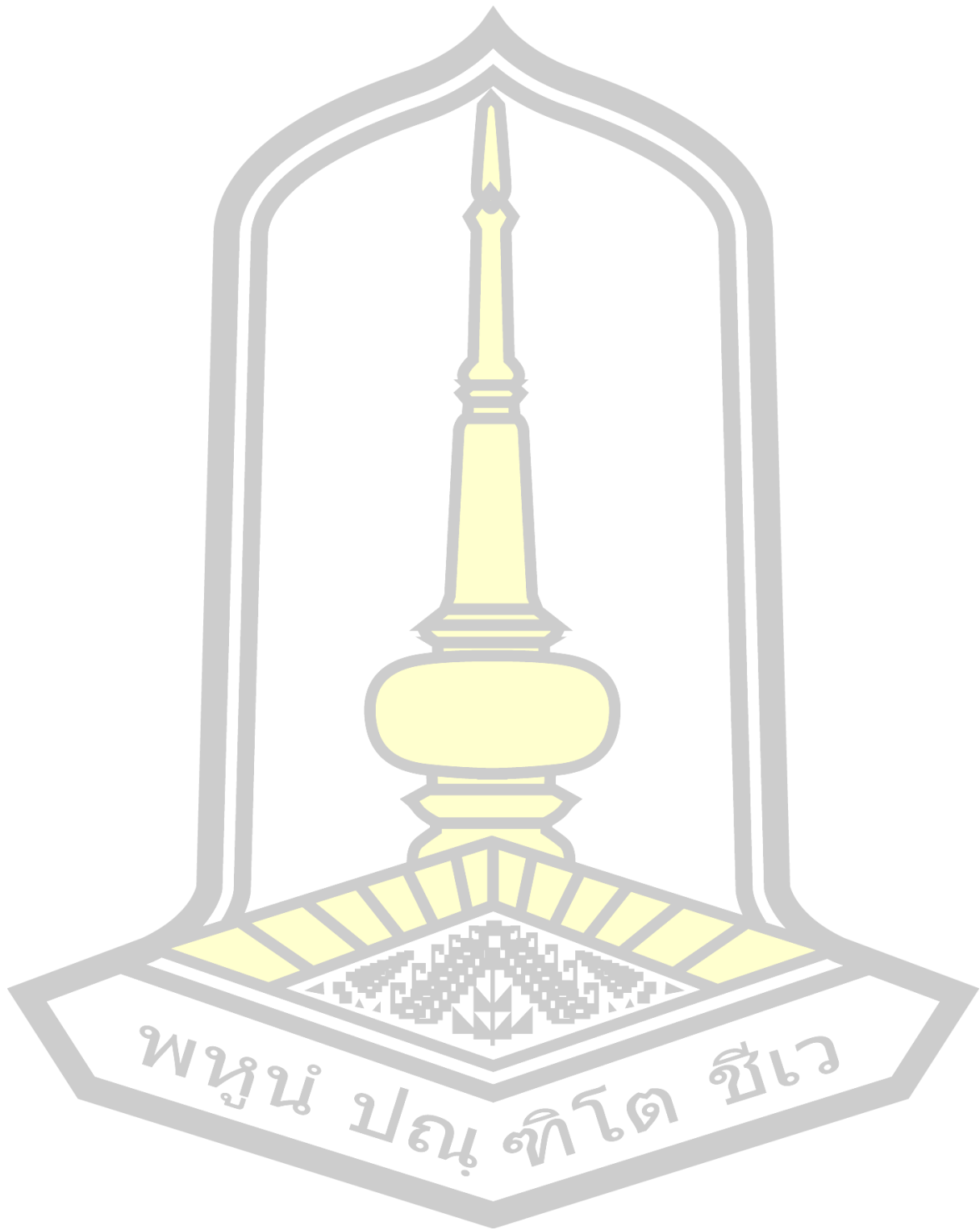
1. ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาทในอดีต จำแนกภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์เป็น 5 กลุ่มตามสมัยทางประวัติศาสตร์ ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 3 กลุ่ม ตามโครงสร้างทางวัฒนธรรม แหล่งที่มาของภาพ 3 แหล่งสำคัญคือ แหล่งเอกสาร หน่วยงานราชการและองค์กรชุมชน และบุคคลและชุมชน การบันทึกข้อมูลทางประวัติศาสตร์สะท้อนความเป็นมาของจังหวัดชัยนาทในแต่ละสมัยในอดีต ด้วยภาพแหล่งทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ บันทึกข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรม ที่สะท้อนทั้ง

เหตุการณ์ กิจกรรมและขั้นตอนและพิธี ทั้งที่เป็นคติความเชื่อและพิธีกรรม ประเพณี และวิถีชีวิต สะท้อนข้อมูลทางประวัติศาสตร์ว่าเมืองชัยนาท เมืองมโนรมย์และเมืองสรรค์เป็นเมืองที่มีความสำคัญในอดีต พัฒนาต่อเนื่องมาจากชุมชนเล็ก ๆ จนมีฐานะเป็นจังหวัด มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ชาวบ้านยังมีความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรมแบบผสมผสานทั้งความเชื่อเรื่องผี ไสยศาสตร์ พุทธศาสนามีการสืบสานและสร้างสรรค์ทางประเพณี วิถีชีวิตมาอย่างต่อเนื่อง

2. ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทในอดีตและปัจจุบัน ไม่มีความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของการบันทึกและขาดแหล่งภาพกลางในการสืบค้น สารสนเทศหรือข้อมูลที่บันทึกมีมากน้อยแตกต่างกันขึ้นอยู่กับจำนวน สภาพ วิธีการบันทึกและความสามารถในการสะท้อนข้อมูลหรือการแปลความจากภาพ วิธีการบันทึกภาพรวมทั้งเครื่องมืออุปกรณ์ในการบันทึกแตกต่างกันตามความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีการถ่ายภาพ ภาพในอดีตนั้นหายาก มีจำนวนน้อยและต้องสะท้อนข้อมูลโดยใช้จินตนาการประกอบ ส่วนภาพถ่ายในปัจจุบันมีจำนวนมาก สวยงาม น่าสนใจและแปลความข้อมูลได้ง่าย ทั้งภาพถ่ายในอดีตและปัจจุบันมีการนำมาใช้ประโยชน์ไม่แตกต่างกัน การบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท ทั้งในอดีตและปัจจุบัน มีข้อจำกัดทั้งเกี่ยวกับความรู้และเทคนิควิธีการในการบันทึก การดูแลรักษา การใช้ประโยชน์และการจัดการ ขาดศูนย์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดเป็นการเฉพาะ การพัฒนาการบันทึกภาพเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม จึงต้องพัฒนาทั้งวิธีการในการบันทึก การเก็บรักษา การใช้ประโยชน์ ควบคู่กับการจัดการที่ดีที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

3. รูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทเป็นรูปแบบวิธีการ (Semantic Model) เป็นรูปแบบเฉพาะของจังหวัดชัยนาท พัฒนาจากแนวทางการพัฒนาการบันทึกภาพของจังหวัดชัยนาท รูปแบบประกอบด้วย เป้าหมาย แนวทาง และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยมีเป้าหมายที่จะให้การบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมเฉพาะของจังหวัดชัยนาทมีการบันทึกภาพแบบพอเพียง มีภาพถ่ายที่มีคุณภาพ มีการเก็บและรักษาอย่างดี และมีการจัดการอย่างเป็นรูปธรรม ดำเนินการใน 4 แนวทางคือ บันทึกตามสภาพและลักษณะข้อมูลแบบพอเพียง สร้างภาพถ่ายอย่างมีคุณภาพ จัดระบบการจัดเก็บควบคู่กับระบบข้อมูล และจัดการภาพถ่ายอย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรม โดยมีเงื่อนไขคือต้องจัดการการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ : รูปแบบการบันทึกภาพ, ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์

TITLE	Chainat : Photographical Model for Provincial History, Social and Culture Data Collection		
AUTHOR	Jiranan Ngerchang		
ADVISORS	Assistant Professor Kosit Phaengsoi , Ph.D. Pairat Thidpad , Ph.D.		
DEGREE	Doctor of Philosophy	MAJOR	Cultural Science
UNIVERSITY	Maharakham University	YEAR	2018

ABSTRACT

“One picture is more than thousand words” the Chinese sustainable truth proverb showed the important of photography and Chainat was empirically in short of creative and value added historical, social and cultural photography for the provincial development. So, the aims of this research were: to study and compare historical, social and cultural (HSC) photographs of Chainat in the past and in the present day and to study Chainat’s photographical model for provincial HSC data collection. The study developed in qualitative research in 6 Aumphure historical sites of Chainat. The informants were 15 key informants, 45 casual informants and 45 general informants. Data were collected by means of interview, observation, focus group discussion and work shop, analyzed by mean of inductive analysis method, verified by triangulation and the research results were disseminated in analytic descriptive style.

The research results showed that: historical, social and cultural photographs of Chainat in the past were the photographs of ancient community sites, historic sites and artifacts, activities, ritual and ancient community performances of 3 local photographs sources: government office, books and social media and private sources. The photographs implied that Chainat province area was the ancient community site in Tawarawadee period, a part of Kmer Kingdom in Lopburee Period, Chainat Town Southern Town of Dan in Sukothai Peroid, Prince City in Ayuthaya

Period, Army Site City in Thonburee Period and and Chainat Province in Ratanakosin Period, in order. It is the overlap of civilization sources in many of historical periods for more than 1,000 years. People of Chainat's believes and tradition slowly transferred from ghost and god believe to Hindu Brahmanism, Langkawong Buddhism, Tewaniyom (god) Buddhism, and Tainwat (monkhood) Buddhism in the present day. Their way of lives were similar to those of the main city and continuously perform their ritual of ghost and god on their farming and living together with their Buddhist related tradition and their new identity tradition and their community lifestyles were as other watershed central Thailand ancient communities.

Historical, social and cultural photographs of Chainat in the past and in the present day were similar in historical and cultural collected data but different in taking photograph technique, photographs' value and quality, and the same weak point of unclear of objectives, undeveloped technique, low photographs' value and quality and lack of good caring and maintenance, good using and good management. They also lack of photograph center for provincial photography development and utility for province development. The important ways on historical, social and culture photography development was to develop in all photography processes: taking photograph technique, photograph caring, photograph using and photograph good management that met the need of users and for special province development.

HSCM Model: Chainat's photographical appropriate model for provincial HSC data collection is a semantic model, describing special systematic method of photography for provincial HSC data collection and being built form local photography indigenous knowledge and needs to be the appropriate and suitable model for provincial HSC data collection of Chainat and the provinces. The model composes of 4 results: adequate HSC photograph, value added and quality HSC photograph, good caring and using and good management. 3 methods of HSC photography: Taking historical photograph based on historical data, value added and

integrated technique; Taking social and cultural photograph based on social and cultural identity and creativity and Good HSC photographs management usage. These methods will be success by mean the 4 HSC model conditions: stakeholders support and co-operation, photography knowledge management, modern and appropriate technique and tools and good management mechanism.

Keyword : Photographical Model, History Photography

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก รองศาสตราจารย์ ดร.โหมสิต แพงสร้อย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ อาจารย์ ดร.ไพรัช ถิตย์ผาด อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ให้คำแนะนำปรึกษาและข้อคิดสำคัญ รวมทั้งการเป็นแบบฉบับที่ดีของการทำงานวิชาการและงานวิจัยเชิงคุณภาพ ช่วยให้การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ดำเนินมาอย่างถูกต้องตามหลักการ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงคุณ จันทจร ที่กรุณาให้ข้อสังเกตและคำแนะนำเพิ่มเติมอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณคณะอาจารย์คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกท่าน ที่เป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาและสร้างเสริมประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรมให้กับผู้วิจัยและเพื่อนนิสิตทุกคน

ขอขอบคุณ ผู้เป็นกำลังสำคัญที่ช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้อย่างดี คือบุคลากรของหน่วยงานที่เป็นพื้นที่วิจัย ได้แก่ ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอ ศึกษานิเทศก์ ครู นักเรียน รวมทั้งกลุ่มผู้รู้และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเป็นอย่างดี ที่ทำให้การวิจัยครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ตามความมุ่งหมาย ขอขอบคุณ พี่ และเพื่อน ชาววัฒนธรรมศาสตร์ ที่เป็นกำลังใจช่วยเหลือสนับสนุนให้การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ประสบความสำเร็จ

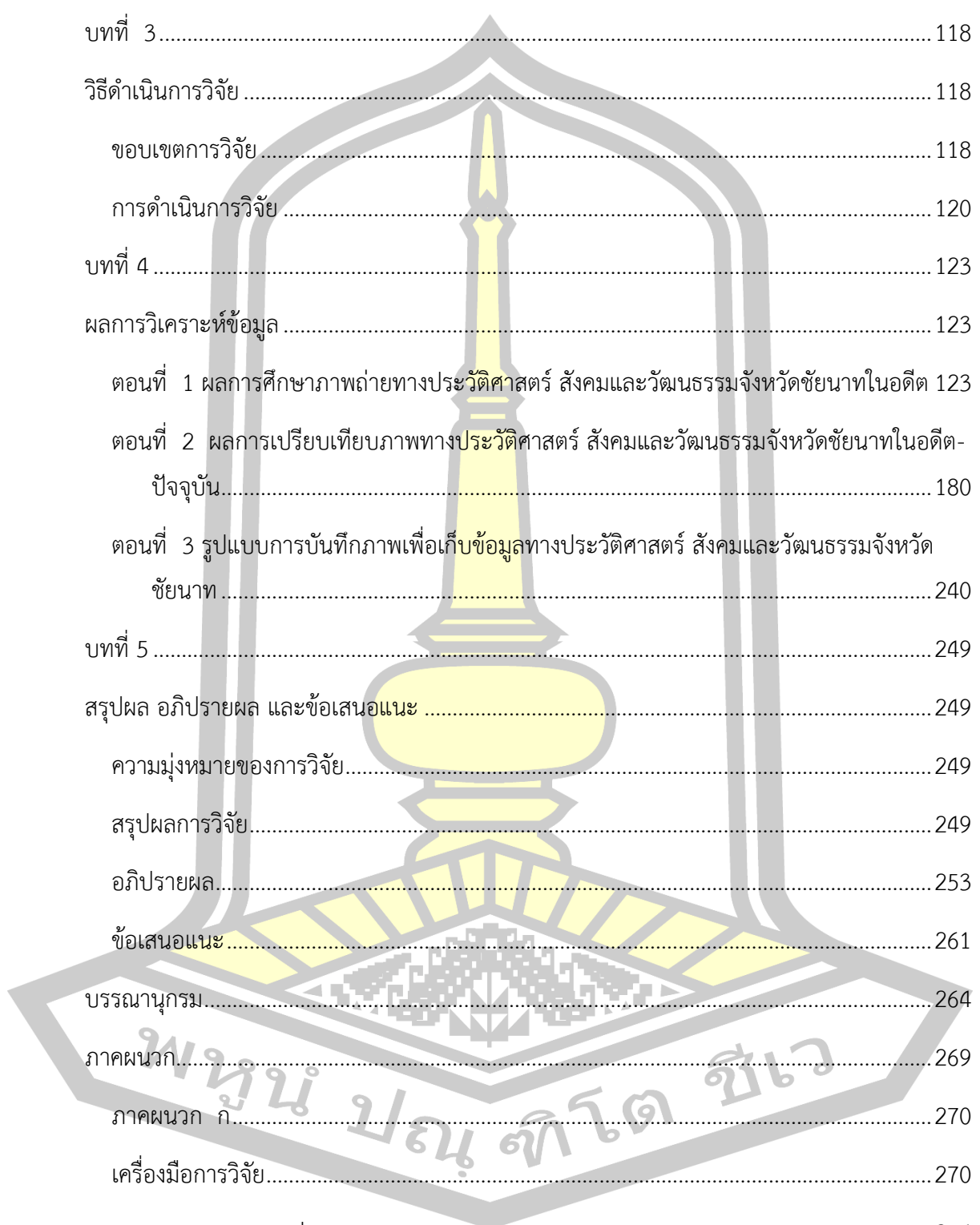
จิรนนท์ เงินช้าง

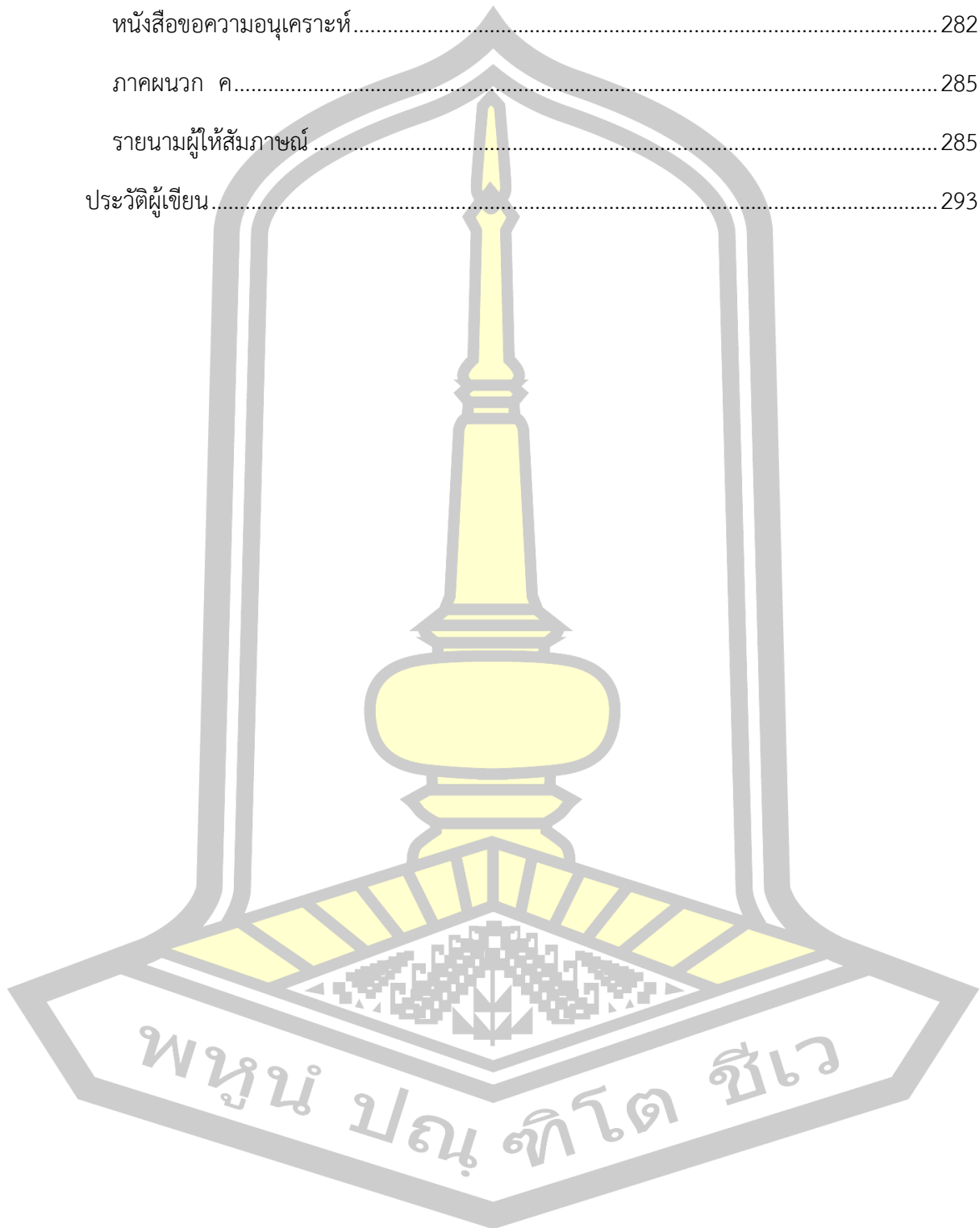
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ช
กิตติกรรมประกาศ.....	ญ
สารบัญ.....	ฎ
สารบัญตาราง.....	ฏ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฒ
บทที่ 1.....	1
บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	7
คำถามการวิจัย.....	8
ความสำคัญของการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	10
บทที่ 2.....	12
เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
องค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม.....	13
องค์ความรู้เกี่ยวกับการถ่ายภาพเบื้องต้น.....	41
นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	76
บริบทของพื้นที่วิจัย.....	84
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	90

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	110
บทที่ 3	118
วิธีดำเนินการวิจัย	118
ขอบเขตการวิจัย	118
การดำเนินการวิจัย	120
บทที่ 4	123
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	123
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาทในอดีต	123
ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาทในอดีต-ปัจจุบัน	180
ตอนที่ 3 รูปแบบการบันทึกภาพเพื่อเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาท	240
บทที่ 5	249
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	249
ความมุ่งหมายของการวิจัย	249
สรุปผลการวิจัย	249
อภิปรายผล	253
ข้อเสนอแนะ	261
บรรณานุกรม	264
ภาคผนวก	269
ภาคผนวก ก	270
เครื่องมือการวิจัย	270
รายการรูปแบบระบบ	274
แนวทางการพัฒนา	274

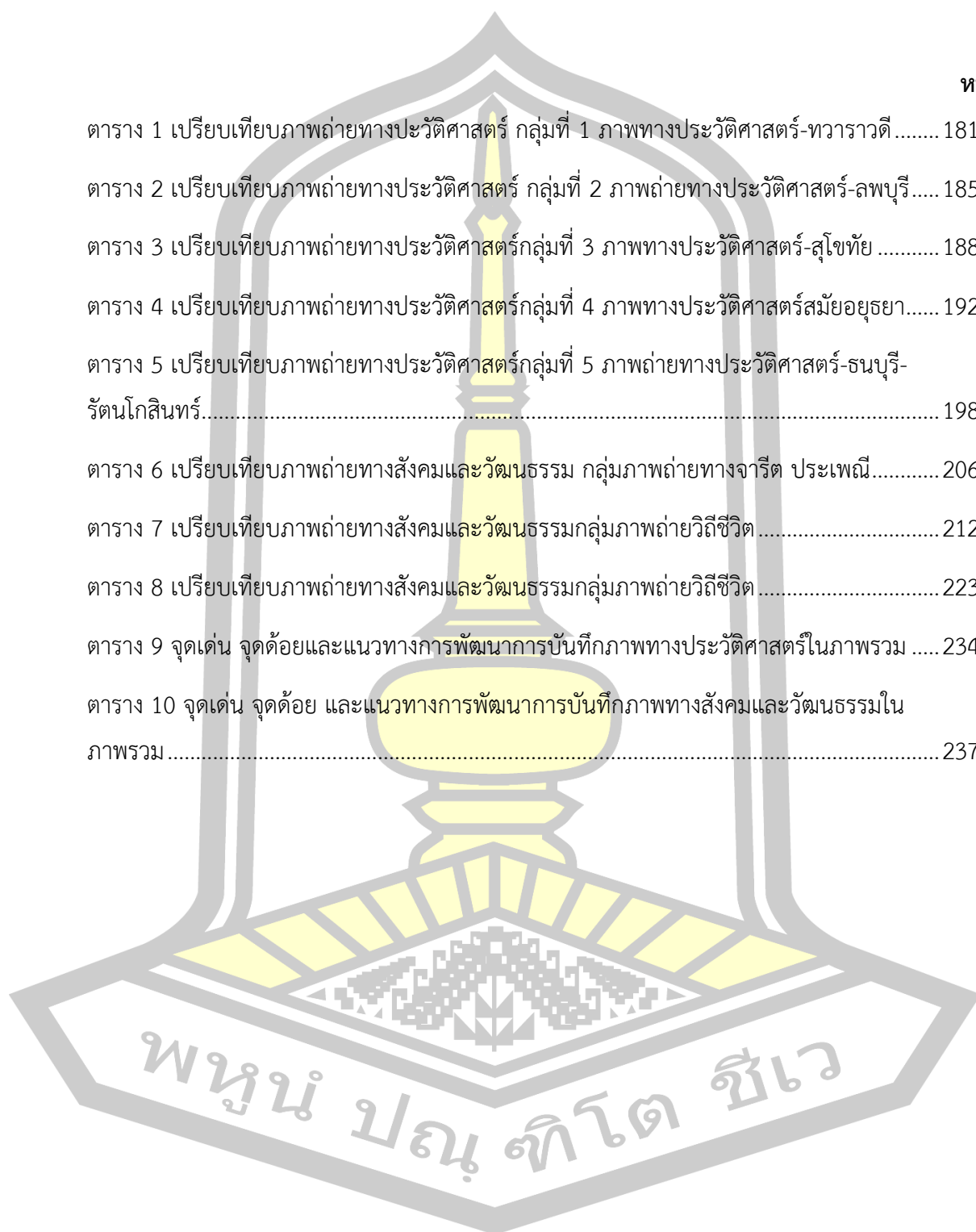
ภาคผนวก ข.....	282
หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	282
ภาคผนวก ค.....	285
รายนามผู้ให้สัมภาษณ์.....	285
ประวัติผู้เขียน.....	293

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 เปรียบเทียบภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ กลุ่มที่ 1 ภาพทางประวัติศาสตร์-ทวาราวดี.....	181
ตาราง 2 เปรียบเทียบภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ กลุ่มที่ 2 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์-ลพบุรี.....	185
ตาราง 3 เปรียบเทียบภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์กลุ่มที่ 3 ภาพทางประวัติศาสตร์-สุโขทัย	188
ตาราง 4 เปรียบเทียบภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์กลุ่มที่ 4 ภาพทางประวัติศาสตร์สมัยอยุธยา.....	192
ตาราง 5 เปรียบเทียบภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์กลุ่มที่ 5 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์.....	198
ตาราง 6 เปรียบเทียบภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม กลุ่มภาพถ่ายทางจารีต ประเพณี.....	206
ตาราง 7 เปรียบเทียบภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรมกลุ่มภาพถ่ายวิถีชีวิต	212
ตาราง 8 เปรียบเทียบภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรมกลุ่มภาพถ่ายวิถีชีวิต	223
ตาราง 9 จุดเด่น จุดด้อยและแนวทางการพัฒนาการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ในภาพรวม	234
ตาราง 10 จุดเด่น จุดด้อย และแนวทางการพัฒนาการบันทึกภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในภาพรวม	237

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	11
ภาพประกอบ 2 ภาพถ่ายหุ่นในห้องทำงานของตาแกร์.....	43
ภาพประกอบ 3 กล้องถ่ายภาพระบบตาแกร์รีโอไทป์รุ่นแรก.....	44
ภาพประกอบ 4 กระบวนการสร้างภาพระบบตาแกร์รีโอไทป์ใช้การอั้งแผ่นโลหะด้วยไอปรอท.....	44
ภาพประกอบ 5 การถ่ายภาพในยุคนี้ต้องใช้เวลากาเปิดหน้ากล้องนานหลายนาที.....	44
ภาพประกอบ 6 กล้องถ่ายภาพของทัลบอดปรับปรุงจากกล้องอบสคว.....	45
ภาพประกอบ 7 ห้องมืดแบบกระโจมสามารถโยกย้ายได้ระบบเวลเพลทที่นิยมใช้งานสนาม.....	46
ภาพประกอบ 8 กล้องโกดักรุ่นแรกที่สามารถถ่ายภาพได้ 100 ภาพ.....	47
ภาพประกอบ 9 รูปถ่ายสมเด็จพระนางเจ้าวิคตอเรีย.....	48
ภาพประกอบ 10 พระยากระสาปน์กิจโกศล (โหมด).....	49
ภาพประกอบ 11 รูปถ่าย ร.5 เมื่อยังทรงพระเยาว์.....	50
ภาพประกอบ 12 ภาพถ่ายรัชกาลที่ 4 และสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี.....	50
ภาพประกอบ 13 รัชกาลที่ 5 ทรงกำลังถ่ายภาพเจ้าพระยาวิฑวงค์ (คลี สุทัศน์).....	51
ภาพประกอบ 14 ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์รัชกาลที่ 5 ถ่ายด้วยเพลทกระจก.....	52
ภาพประกอบ 15 ใส่แผ่น CD-R / RW.....	69
ภาพประกอบ 16 ดับเบิลคลิกที่สัญลักษณ์ ZoomBrowser EX.....	69
ภาพประกอบ 17 เปิดการใช้งานโปรแกรม ZoomBrowser EX.....	70
ภาพประกอบ 18 จอภาพการใช้งาน Export.....	70
ภาพประกอบ 19 จอภาพการใช้งาน Backup to CD.....	71
ภาพประกอบ 20 จอภาพการใช้งาน.....	71
ภาพประกอบ 21 จอภาพการใช้งาน Specify Backup Settings.....	72

ภาพประกอบ 22	ภาพหน้าจอแสดงการเขียนแผ่นซีดี	72
ภาพประกอบ 23	จอภาพการใช้งานการเขียนแผ่นเสิร์ฟสมบูรณ์	73
ภาพประกอบ 24	การเก็บภาพโฟโต้บูค	74
ภาพประกอบ 25	ภาพอัลบั้มโฟโต้บูค	74
ภาพประกอบ 26	การจัดภาพในฟลิคเกอร์	75
ภาพประกอบ 27	แสดงการสื่อความหมายของสัญญาณ	110
ภาพประกอบ 28	กำแพงเมืองอุตะเภา	127
ภาพประกอบ 29	เตาถลุงเหล็กเมืองอุตะเภา	128
ภาพประกอบ 30	ที่ตั้งเมืองโบราณนครน้อย	129
ภาพประกอบ 31	หินบดยาเมืองดงคอน	130
ภาพประกอบ 32	บริเวณเนินปราสาทเมืองดงคอน	131
ภาพประกอบ 33	แผ่นหินสลักเป็นภาพพระพุทธรูปโดยมีธรรมจักรและสฎูปขนาดข้าง	132
ภาพประกอบ 34	เจดีย์ฐานสี่เหลี่ยมทรง 8 เหลี่ยม วัดพระแก้ว อำเภอสรรคบุรี	133
ภาพประกอบ 35	ปราสาททรงกลีบมะเฟือง วัดมหาธาตุอำเภอสรรคบุรี	134
ภาพประกอบ 36	หลวงพ่อดาย วัดพระแก้ว อำเภอสรรคบุรี	135
ภาพประกอบ 37	พระพุทธรูปหินทรายปางนาคปรก วัดมหาธาตุ อำเภอสรรคบุรี	136
ภาพประกอบ 38	เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ (ทรงดอกบัวตูม) วัดโตนดหลาย	137
ภาพประกอบ 39	วิหาร 9 ห้อง ของวัดมหาธาตุในอดีต	138
ภาพประกอบ 40	หลวงพ่อใหญ่ วัดมหาธาตุ	139
ภาพประกอบ 41	วิหารคดพระพุทธรุคส์สิทธิ์ วัดมหาธาตุ	140
ภาพประกอบ 42	พระปราสาทวัดสองพี่น้อง ตำบลแพรกศรีราชา อำเภอสรรคบุรี	143
ภาพประกอบ 43	เจดีย์วัดพระยาแพรกที่กำลังบูรณะ อำเภอสรรคบุรี	144
ภาพประกอบ 44	เจดีย์วัดโตนดหลาย อำเภอสรรคบุรี	145
ภาพประกอบ 45	อุโบสถวัดวิหารทอง ตำบลเที่ยงแท้ อำเภอสรรคบุรี	146

ภาพประกอบ 46 หลวงพ่อธรรมจักร(ซ้าย) พระหัตถ์หลวงพ่อธรรมจักร	147
ภาพประกอบ 47 พระอุโบสถวัดธรรมามูลวรวิหาร	148
ภาพประกอบ 48 พระวิหารวัดธรรมามูลวรวิหาร	149
ภาพประกอบ 49 ซากพระเจดีย์ วัดธรรมามูลวรวิหาร	150
ภาพประกอบ 50 เจดีย์วัดพระบรมธาตุวรวิหาร อำเภอเมืองชัยนาท	151
ภาพประกอบ 51 อุโบสถวัดพระบรมธาตุวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท	153
ภาพประกอบ 52 รูปปั้นพระศรีสิทธิธรรมศาลวัดจวน อำเภอมนोरมย์	154
ภาพประกอบ 53 พระอุโบสถหลังเก่าก่อนบูรณะ วัดพิชัยนาวาส อำเภอหันคา	155
ภาพประกอบ 54 พระอุโบสถ วัดพิชัยนาวาส อำเภอหันคา	156
ภาพประกอบ 55 อุโบสถวัดโพธาราม	157
ภาพประกอบ 56 มณฑป วัดปากคลองมะขามเฒ่า	160
ภาพประกอบ 57 แพที่ประทับหน้าที่ว่าการอำเภอมนोरมย์	161
ภาพประกอบ 58 ที่พักเมืองมนोरมย์ที่ประทับแรมในการเสด็จประพาสต้น	162
ภาพประกอบ 59 ที่ว่าการอำเภอมนोरมย์ เมื่อวันที่ 10 ส.ค. 2449	163
ภาพประกอบ 60 ท่าเรืออำเภอมนोरมย์	164
ภาพประกอบ 61 พระอุโบสถวัดธรรมามูล วัดที่ประทับแรม	165
ภาพประกอบ 62 พระครูอินทโมลี(ต่อมาเป็นพระอินทโมลี) และนักเรียนรอรับเสด็จที่วัดพระบรมธาตุ จังหวัดชัยนาท วันที่ 9 สิงหาคม 2449	166
ภาพประกอบ 63 พระวิหารหลวง วัดบรมธาตุ อำเภอเมืองชัยนาท	167
ภาพประกอบ 64 วัดเขาสารพัดดี	168
ภาพประกอบ 65 ภาพจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถวัดปากคลองมะขามเฒ่า	169
ภาพประกอบ 66 มณฑป วัดอินทาราม อำเภอสรรพยา	170
ภาพประกอบ 67 หอพระไตรปิฎกแบบทรงไทย วัดอินทาราม อำเภอสรรพยา	171
ภาพประกอบ 68 พระครูสถิตสมณวัตร(หลวงพ่อกำ) วัดอินทาราม	175

ภาพประกอบ 69 พระครูวิมลคุณากร (หลวงปู่ศุข) วัดปากคลองมะขามเฒ่า อำเภอวัดสิงห์ 176

ภาพประกอบ 70 หลวงพ่อกาย (ชุตินธโร) วัดโสมสิตารามอำเภอสรรคบุรี 177

ภาพประกอบ 71 การทำขวัญข้าวแม่โพสพ 178

ภาพประกอบ 72 พิธียกธงชนะมารของชุมชนหนองพังนาค 179

ภาพประกอบ 73 รูปแบบ HSCM: การบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม ของจังหวัดชัยนาท 243

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประวัติศาสตร์เป็นพื้นฐานให้มนุษย์ในสังคมรู้จักและเข้าใจสิ่งต่างๆ ในอดีตได้อย่างรอบด้าน และช่วยให้เห็นพัฒนาการของชีวิต เผ่าพันธุ์และสังคมของมนุษย์อย่างต่อเนื่อง และช่วยให้กำหนด บทบาทและพฤติกรรมในปัจจุบันได้ถูกต้องเหมาะสม บรรพบุรุษไทยได้สั่งสม สืบทอดความคิด ความเชื่อ และความรู้หลากหลายมาเป็นวิธีการดำเนินชีวิตจนเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย เช่น ภาษาไทย ศิลปกรรม ขนบธรรมเนียม ขนบประเพณี การแต่งกาย และอาหารไทย สิ่งเหล่านี้คือมรดกทาง วัฒนธรรมของไทย (दनัย ไชยโยธา, 2550) การสร้างสมวัฒนธรรมของสังคมไทยเกิดจากการติดต่อ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับภายนอกมาช้านานกว่า 2,000 ปี จนเกิดเป็นบ้านเป็นเมือง เป็นรัฐ และ อาณาจักร จนในที่สุดก็เป็นประเทศชาติในปัจจุบัน (นवलจันทร์ ตูลารักษ์, 2547) วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่ง ที่สำคัญยิ่งในความเป็นชาติ ชาติใดที่ไร้เสียซึ่งวัฒนธรรมอันเป็นของตนเองแล้ว ชาตินั้นจะคงความเป็น ชาติอยู่ไม่ได้ จากประวัติศาสตร์ของไทยจะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องราวของการอพยพ การสร้างชาติ การ ต่อสู้ และการกู้อิสรภาพ ซึ่งตลอดช่วงระยะเวลาอันยาวนานนี้ชาติไทยได้มีโอกาสรับวัฒนธรรมของ ชาติอื่นไว้มากมาย เช่นวัฒนธรรมจีน เขมร พม่า อินเดีย ญี่ปุ่นและวัฒนธรรมของชาติในทวีปยุโรป คนไทยจึงเป็นผู้ที่มีโอกาสหยิบยืมวัฒนธรรมของชาติอื่นๆ มากกว่าจะได้มีโอกาสหยุดยั้งและคิดสร้าง วัฒนธรรมแท้ๆของตนเองขึ้น อย่างไรก็ตามคนไทยก็สามารถนำวัฒนธรรมของชาติอื่นมาประสม ประสานมาประยุกต์และมาปรับใช้ให้เข้ากับคุณสมบัติและลักษณะส่วนตัวของชาติไทยได้จนกลายเป็น วัฒนธรรมแบบไทย ของคนไทยเองได้เป็นอย่างดี กระบวนการต่างๆ ที่กล่าวมานี้ได้เกิดขึ้นแล้ว และก็ จะเป็นเช่นนี้ไปเรื่อยๆ จนอาจจะกล่าวได้ว่าคนไทยนั้นสามารถนำวัฒนธรรมชาติอื่นมาปรับใช้เป็นของ ตนได้อย่างดีเยี่ยม (รัชนิกร เศรษฐ์, 2523) และโดยที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ อย่างอิสระแต่ลำพังผู้เดียว จำเป็นต้องดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นๆ รวมกันเป็นเผ่าและเป็นชาติ มี การติดต่อและมีความสัมพันธ์กัน มีระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นมาเป็นที่ยอมรับในสังคม มาใช้ดำรงชีวิตร่วมกันที่เรียก วัฒนธรรม ดังนั้นประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจึงมีความสัมพันธ์ เกี่ยวเนื่องกัน ทั้งสังคมและวัฒนธรรมต่างก็เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิตของ มนุษย์ (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2551) การบันทึกเรื่องราวเพื่อการสื่อสารเกี่ยวกับมนุษย์ที่สมบูรณ์จึง ต้องดำเนินการให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม

มนุษย์ได้ใช้ภาพในการบันทึกบอกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และสังคมวัฒนธรรมของตน มายาวนานตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ในยุคหินเก่า 10,000 ปีก่อนคริสตศักราช โดยเริ่มจากการ

วาดภาพลงบนผนังถ้ำ (Cave Painting) ของมนุษย์โครมันยอง (Cro-Magnon) ซึ่งถือว่าเป็นมนุษย์พวกแรกที่ถือว่าเป็นมนุษย์ศิลปิน เพราะเป็นพวกที่รู้จักหลบอากาศหนาวเข้าไปอาศัยอยู่ในถ้ำ รู้จักสร้างสรรค์ความสะดุดตา สวยงาม รู้จักเขียนภาพประสพการณ์ที่ตนรู้เพื่อต้องการแสดงออกในเรื่องของความเชื่อต่าง ๆ เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับความตาย ความเชื่อเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์และความเชื่อเกี่ยวกับความสำนึกบาป โดยวัสดุที่ใช้ในการวาดภาพเริ่มจากการใช้หินหรือสีจากดินขีดเขียน ต่อมาพัฒนาจากสิ่งอื่นๆ เช่น จากเปลือกไม้ ต้นไม้ ดอกไม้ จนพัฒนาคิดค้นหมึกวาดภาพ การใช้สีก็เริ่มต้นจากการใช้สีเพียงสีเดียวค่อยๆพัฒนาตัดแปลงมาเป็นกิ่งไม้ ขนนก ดินสอ และพู่กันในที่สุด (รัฐ จันทร์เดช, 2522) ด้วยพัฒนาการทางด้านวิทยาศาสตร์และความคิดวัตถุนิยม ซึ่งค่อยๆออกงามและพัฒนาการต่อเนื่องมาโดยตลอด การสร้างสรรค์ ศิลปะการสื่อสาร ข้อเท็จจริง การยึดถือความเป็นภาวิสัย และเรื่องราวของประสาทสัมผัส ค่อยๆ สังสมความสำคัญในเชิงปริมาณเพิ่มขึ้นตามลำดับ มนุษย์รู้จักการใช้ภาพในการติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจระหว่างกันและกันได้ก่อนที่มนุษย์จะรู้จักการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน แม้ต่อมาเมื่อมีการใช้ภาษาในการสื่อสารก็ยังใช้ภาพเป็นสื่อสำคัญในการสื่อสาร ดังที่โยฮัน อมอสคอเมนีอุส (Johann Amos Comenius) ซึ่งเป็นบุคคลแรกที่ได้นำภาพมาประกอบบทเรียนในหนังสือ Orbis Pictus ซึ่งถือได้ว่าเป็นหนังสือเล่มแรกของโลกที่มีภาพประกอบจุดประสงค์ก็คือ เพื่อให้ผู้อ่านได้มองเห็นภาพที่เป็นรูปธรรม เข้าใจเนื้อหาสาระได้ถูกต้อง และรวดเร็วยิ่งขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า ภาพหนึ่งภาพมีความหมายมากกว่าคำพูดหรือการเขียนนับพันคำ (สมาน เฉตรระการ, 2548) ปัจจุบัน “ภาพ” กลายเป็นสิ่งที่ปรากฏทั่วไปรายรอบตัวเรา เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน ที่ไม่อาจปฏิเสธได้ ดังจะเห็นว่า นับจากตื่นนอนขึ้นมากับหน้าหนังสือพิมพ์ตอนเช้า ระหว่างเดินทางไปทำงานกับแผ่นป้ายโฆษณาที่สื่อสารด้วยภาพตามถนน อยู่ที่ทำงานกับหน้าจอคอมพิวเตอร์ ตลอดรวมถึงเวลาพักผ่อนในยามเย็นและก่อนเข้านอนกับหน้าจอโทรทัศน์ เราจะพบเห็นว่าวัฒนธรรมทางสายตา(visual culture) ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตอย่างไม่อาจปฏิเสธได้ (สมเกียรติ ตั้งนโม, 2546) ภาพถ่ายจึงเป็นสื่อภาษาสากล เป็นภาษาเก่าแก่ที่มีความหมาย เป็นสื่อที่ทุกคนเห็นแล้วเข้าใจ เป็นกระจกเงาแห่งชีวิต ภาพถ่ายบอกข่าวเรื่องราว และศิลปะวิทยาการจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากสุภาษิตจีนบทหนึ่งกล่าวไว้ว่า “ ภาพเขียนเพียงภาพเดียวดีกว่าคำพูดพันคำ ” หรือสุภาษิตไทยว่า “สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น” ภาพถ่ายจึงมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์ มีบทบาทต่อชีวิตของคนในหลายแง่หลายมุม เช่น ภาพเป็นสื่อเพื่อให้อัข้อมูล ภาพใช้บันทึกข้อมูล ภาพเป็นสื่อแห่งความบันเทิง ภาพเป็นสื่อแสดงความรู้สึกนึกคิดของบุคคล และภาพเพื่องานค้นคว้าวิจัย

ปัจจุบันนี้ภาพถ่ายได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์เป็นอย่างมาก บางคนถึงกับกล่าวว่าภาพถ่ายเป็นสื่อครอบจักรวาลของการสื่อสาร ถึงแม้ว่าประชาชนมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน แต่ภาพถ่ายก็สามารถทำลายพรมแดนทางด้านเชื้อชาติเผ่าพันธุ์นั้นได้ ภาพถ่ายสามารถเข้าถึงกลุ่ม

บุคคลระดับให้ทั้งข่าวสารและการศึกษา เราสามารถมองเห็นภาพถ่ายจากทั่วทุกมุมโลกได้โดยผ่าน โทรศัพท์ จอฉายและในหน้านิตยสารหรือหนังสือ ตลอดจนในอินเทอร์เน็ตหลายสิ่งหลายอย่างที่ซ่อนเร้นอยู่ ซึ่งเราไม่เคยรู้เคยเห็นมาก่อนถูกเปิดเผยออกมาโดยภาพถ่าย (ณรงค์ สมพงษ์, 2545) การสื่อสารด้วยภาพเป็นกระบวนการที่มีการขับเคลื่อนอย่างไม่หยุดนิ่ง นับตั้งแต่ภาพเขียนบนผนังถ้ำของมนุษย์ในยุคดึกดำบรรพ์ จนกระทั่งถึงยุคปัจจุบันที่มีการสร้างสรรค์รูปแบบและกระบวนการสื่อสารด้วยภาพ พร้อมๆกับการพัฒนาเทคโนโลยีทางการมองเห็นมาอย่างต่อเนื่องแสดงให้เห็นว่า มนุษย์ในทุกยุคทุกสมัยต่างก็มีความจำเป็นที่จะต้องทำการสื่อสาร เพื่อตอบสนองต่อความต้องการการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยการสื่อสารด้วยภาพถือเป็นวิธีการสื่อสารที่สำคัญทางหนึ่งที่มีความเป็นรูปธรรมและเป็นสื่อกลางที่นำมาใช้เป็นตัวแทนในการสื่อสารถึงเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ อีกทั้งการมองเห็นก็เป็นธรรมชาติในการรับรู้อย่างแรกของมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพสูง (กฤษณ์ ทองเลิศ, 2554) ในปัจจุบันภาพถ่ายได้เข้ามาเกี่ยวพันในชีวิตประจำวันของมนุษย์มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากภาพถ่ายเป็นสื่อที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ข่าวสาร แนวความคิด ความรู้สึกไปยังบุคคลอื่น ทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันได้ แม้จะเป็นบุคคลต่างชาติต่างภาษา ภาพเป็นภาษาสากล เป็นสื่อสร้างสรรค์ความงดงาม จนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า ภาพถ่ายเป็นศิลปะแขนงหนึ่งอีกด้วย ภาพถ่ายจึงเป็นสื่อที่มีความสำคัญและมีประโยชน์ทั้งในด้านการศึกษา การสำรวจ ค้นคว้า วิจัยงานในสาขาต่างๆ การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การสื่อความหมาย การบันทึกเหตุการณ์ในช่วงเวลาต่างๆ เพื่อเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์

การบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจะช่วยให้สามารถบันทึกและสื่อเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง สามารถนำมาประกอบหลักฐานและเอกสารที่สำคัญ ซึ่งก่อนปี ค.ศ. 1839 เราสามารถเรียนรู้ประวัติศาสตร์ได้จากภาพเขียน ภาพวาด และการแกะสลักเท่านั้น ระหว่างสงครามโลก ปี ค.ศ.1853-1856 นับเป็นเหตุการณ์ครั้งแรกของสงครามที่มีการบันทึกภาพถ่ายไว้ให้คนรุ่นหลังนำมาศึกษาได้ ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม ช่วยให้สามารถบันทึกและสื่อเรื่องราว ความเป็นอยู่ ประเพณี พิธีกรรม กิจกรรมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม จึงเน้นประโยชน์ในการบันทึกและสื่อสารเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์หรือเรื่องราวในอดีต ส่วนภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นการบันทึกและสื่อเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีความเป็นอยู่ และประเพณีพิธีกรรมทางวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการสื่อความหมาย และการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมให้บังเกิดผลในทางการพัฒนาเป็นสำคัญ รวมทั้งใช้ประโยชน์ในทางสร้างสรรค์สิ่งสวยงามและจรรโลงใจ ให้ความเพลิดเพลินลักษณะเป็นงานอดิเรกแก่ผู้รักงานถ่ายภาพ รวมทั้งสามารถยึดเป็นงานอาชีพอิสระได้ ซึ่งอาจแยกเป็นงานถ่ายภาพแขนงต่างๆ ได้หลายแขนง เช่น ภาพข่าวกีฬา ภาพข่าวการเมือง ภาพสารคดีประกอบเรื่อง ภาพถ่ายบุคคล ภาพโฆษณา ภาพแฟชั่น ตลอดจนภาพเหตุการณ์บุคคล เช่นงานวัน

เกิด งานอุปสมบท งานมงคลสมรส เป็นต้น (สมาน เฉดระการ, 2548) อย่างไรก็ตาม การบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์ดังกล่าว จึงต้องเน้นการบันทึกในมิติของเนื้อหาสาระที่เป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม มิติของเทคนิควิธีการบันทึกซึ่งมีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง และมิติของการสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์มากกว่าการสื่อสารสาระคือการสร้างสรรค์ในด้านศิลปะ ความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และด้านอาชีพอีกด้วย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมประเพณีอันงดงามอยู่ในทั่วทุกมุมของแต่ละภาค ล้วนแต่เป็นวัฒนธรรมที่มีคุณค่า มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในกลุ่มชนนั้นๆ เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นเวลานานๆ ระยะเวลาหนึ่งจนเกิดวัฒนธรรมในการประพฤติปฏิบัติและความเชื่อร่วมกัน อันเป็นมาตรฐานที่จะตัดสินว่าอะไรควร อะไรไม่ควร และมาตรฐานอันทำให้บุคคลรู้สึกว่าการใดควรทำ และจะอย่างไร (ทรงคุณ จันทจร, 2549) วัฒนธรรมเป็นแบบวิถีชีวิตไทยที่มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นเพื่อนมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติและความสำเร็จทางเทคโนโลยี วัฒนธรรมบ่งบอกถึงความผูกพันกันในครอบครัวและวงศาตมญาติที่ต่างก็มีหน้าที่ต่อกันและกัน สังคมไทยมีพลังภูมิปัญญาที่แสดงออกและสั่งสมไว้เป็นศักดิ์ศรีของมนุษย์และความสง่างามของชาติ อันได้แก่ ภาษา ศิลปะ ประเพณี พิธีกรรม ที่เกิดผลสร้างสรรค์การพัฒนาจิตใจ มีความโดดเด่น แตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาคของประเทศและตามหลักการแบ่งภาคทางภูมิศาสตร์ ภาคกลางแบ่งออกได้เป็น 2 ตอน คือ ภาคกลางตอนบน ประกอบด้วยจังหวัดต่างๆ รวม 7 จังหวัดคือ จังหวัด กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย และอุทัยธานี และภาคกลางตอนล่าง ประกอบด้วยจังหวัดต่างๆ รวม 15 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร ชัยนาท นครนายก นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สระบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรีและอ่างทอง ภาคกลางเป็นบริเวณที่ได้รับอิทธิพลจากแม่น้ำเจ้าพระยาและสาขาของแม่น้ำสายนี้บริเวณนี้เป็นที่ราบลุ่มอันกว้างใหญ่ ชุมชนโบราณแรกๆ ที่ค้นพบในภาคนี้ในขณะนี้จึงมีอายุไม่เก่าไปกว่ายุคสำริด ในระยะตอนปลายของสมัยทวารวดี ได้มีการค้นพบเตาเผาจำนวนมาก กระจายอยู่ในหลายบริเวณของภาคกลาง เช่น บริเวณฝั่งแม่น้ำสะแกกรัง ในเขตจังหวัดอุทัยธานีและเตาเผาบริเวณเขาขยาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท เป็นต้น (ปริชา นุ่นสุข, 2533)

จังหวัดชัยนาท เป็นจังหวัดหนึ่งที่มี ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมที่สั่งสมมายาวนาน ดังที่ (สุทธิชัย ปทุมล่องทอง, 2549) กล่าวว่า ชัยนาทเป็นเมืองโบราณเมืองหนึ่ง ตัวเมืองเดิมอยู่บริเวณฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยาที่ปากคลองแพรกศรีราชา ได้ปากลำน้ำเก่า ตั้งขึ้นหลังเมืองพันธุวดี (สุพรรณบุรี) เป็นเมืองหน้าด่านของกรุงสุโขทัย สร้างในสมัยพระยาเลอไทย แห่งกรุงสุโขทัยระหว่าง พ.ศ. 1860-1879 เมืองนี้ได้ชื่อว่า “เมืองแพรก” หรือ “เมืองสวรรคค” มีฐานะเป็นเมืองหน้าด่านทางใต้เมื่อกรุงสุโขทัยเสื่อมอำนาจลง เมืองแพรกได้กลายเป็นเมืองหน้าด่านทางตอนเหนือของกรุงศรีอยุธยา ต่อมาได้เกิดชุมชนใหม่ไม่ไกลจากเมืองสวรรคค มีเจ้าสามพระยาเป็นผู้ครองเมืองซึ่งต่อมาได้ขึ้นครอง

กรุงศรีอยุธยา ทรงพระนามว่าสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 เมืองที่เกิดขึ้นใหม่นี้เป็นเมืองใหม่ชื่อว่า “ชัยนาท” ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ย้ายตัวเมืองจากบริเวณแหลมยางมาตั้งตรงฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา ส่วนเมืองสวรรคินันต์เสื่อมลงเรื่อยๆเพราะผู้คนอพยพมาอยู่ที่ชัยนาทเป็นส่วนใหญ่ ในที่สุดก็กลายเป็นอำเภอหนึ่งของชัยนาท ชัยนาทเป็นเมืองยุทธศาสตร์ที่สำคัญเคยใช้เป็นที่ตั้งทัพฝรั่งเศสพม่าหลายครั้งและมีชัยทุกครั้งไปจึงเป็นที่มาของชื่อเมืองชัยนาทจวบจนทุกวันนี้เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดชัยนาท เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ ประชากรส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม รองลงมา ได้แก่ด้านพาณิชย์ ร้อยละ 6 ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ประมาณร้อยละ 3 สภาพสังคมในภาพรวมจึงเป็นสังคมเกษตรกรรมและยังมีแหล่งอารยธรรมที่ซ้อนทับกันหลายยุคหลายสมัยตามบริเวณลุ่มน้ำทั้ง สามสาย คือ ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ลุ่มแม่น้ำท่าจีน และลุ่มแม่น้ำน้อย อันมีหลักฐานแสดงว่ามีผู้คนตั้งหลักแหล่งอาศัยมาเนิ่นนานนับพันปี จึงเป็นแหล่งกำเนิดอารยธรรมเก่าแก่ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและมีคุณค่าดังที่ปรากฏ ปัจจุบันจังหวัดชัยนาทมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมทั้งทางบวกและทางลบ มีการรับเอาวัฒนธรรมจากทางต่างประเทศเข้ามาโดยขาดการคัดกรองทางวัฒนธรรม สังคมและวัฒนธรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจนกลายเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมที่ต้องได้รับการแก้ไขและการทำความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยที่วัฒนธรรมไทยยังเป็นสิ่งที่แสดงถึงอัตลักษณ์ความเป็นชาติไทยรวมถึงวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของไทยสืบเนื่องต่อมา จำเป็นต้องได้รับการอนุรักษ์หรือปรับปรุงให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เกิดประโยชน์สูงสุดตามวิถีความเป็นอยู่ในปัจจุบัน จากข้อมูลตามแผนพัฒนาจังหวัดชัยนาท พ.ศ.2561-2564 จังหวัดกำหนดวิสัยทัศน์ที่จะเป็น “เมืองเกษตรมาตรฐาน ย่านท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ มุ่งสู่สิ่งแวดล้อมสมดุลและสังคมเป็นสุข” นั่นคือมุ่งพัฒนาสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพของจังหวัดชัยนาท อาทิ เมล็ดพันธุ์ข้าว ข้าว ส้มโอขาวแตงกวา พืชสมุนไพร อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง โคเนื้อ แพะ ไก่ และปลาน้ำจืด มีความปลอดภัย ได้มาตรฐานตามกระบวนการตรวจประเมินของสินค้าเกษตรแต่ละชนิด การท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนา ในชุมชนให้เกิดความยั่งยืน มีการจัดกิจกรรมและการท่องเที่ยวที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตในชุมชนในเชิงการเรียนรู้ดูแลทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ และคุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน คนในสังคมมีสุขภาพดี มีความรู้คู่คุณธรรม มีโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกัน มีอาชีพและรายได้มั่นคง ครอบคลุมรอบอุ่น มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนา 4 ยุทธศาสตร์ได้แก่ 1) การพัฒนาการผลิต การแปรรูป การตลาดและระบบ Logistics สินค้าเกษตรมาตรฐาน 2) การเพิ่มศักยภาพด้านท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้และวิถีชีวิตชุมชน 3) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน และ 4) การพัฒนาคุณภาพคน และเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยทางสังคม โดยประเด็นยุทธศาสตร์การเพิ่มศักยภาพด้านท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้และวิถีชีวิตชุมชน กำหนดกล

ยุทธศาสตร์ที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้และวิถีชีวิตชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และบริการที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว การพัฒนาระบบบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาดท่องเที่ยว เป็นสำคัญ (สำนักงานจังหวัดชัยนาท, 2556)

จากสภาพและแผนพัฒนาจังหวัดดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า จังหวัดชัยนาทเป็นหนึ่งในจังหวัดภาคกลางที่มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมมายาวนาน การพัฒนาที่ผ่านมาแหล่งทางประวัติศาสตร์และสังคมวัฒนธรรมได้รับผลกระทบในทางลบมาโดยตลอด ในแผนพัฒนาจังหวัด พ.ศ.2561-2564 จังหวัดได้เห็นความสำคัญของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเพิ่มศักยภาพด้านท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้และวิถีชีวิตชุมชน เป็นหนึ่งใน 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด เน้นการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และบริการที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว การพัฒนาระบบบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาดท่องเที่ยว ซึ่งภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญในระดับสูงในการพัฒนา ทั้งการบันทึกข้อมูลเพื่อการถ่ายทอดและการเรียนรู้ การเป็นหลักฐานสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว การจัดการแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด

โดยที่ภาพถ่ายสามารถบันทึกเรื่องราวต่างๆ ได้มากมายและมีความหมาย ภาพจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารและเป็นช่องทางการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อผู้รับมากกว่าช่องทางอื่น ดังคำกล่าวที่ว่า “ภาพหนึ่งภาพมีความหมายมากกว่าพันคำ” ปัจจุบันนี้ภาพถ่ายได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์เป็นอย่างมาก เป็นสื่อครอบจักรวาลของการสื่อสาร สื่อสารได้ไร้พรหมแดน ภาพถ่ายสามารถเข้าถึงกลุ่มบุคคลระดับ ทั้งการให้ทั้งข่าวสารและการศึกษาจากทั่วทุกมุมโลกได้โดยผ่านโทรทัศน์ จอฉายและในหน้านิตยสารหรือหนังสือ ตลอดจนในอินเทอร์เน็ตหลายสิ่งหลายอย่างที่ยังซ่อนเร้นอยู่ ซึ่งเราไม่เคยรู้เคยเห็นมาก่อนถูกเปิดเผยออกมาโดยภาพถ่าย การสื่อสารด้วยภาพเป็นกระบวนการที่มีการขับเคลื่อนอย่างไม่หยุดนิ่ง นับตั้งแต่ภาพเขียนบนผนังถ้ำของมนุษย์ในยุคดึกดำบรรพ์ จนกระทั่งถึงยุคปัจจุบันที่มีการสร้างสรรค์รูปแบบและกระบวนการสื่อสารด้วยภาพ พร้อมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีทางมืองเห็นมาอย่างต่อเนื่องแสดงให้เห็นว่า มนุษย์ในทุกยุคทุกสมัยต่างก็มีความจำเป็นที่จะต้องทำการสื่อสาร เพื่อตอบสนองต่อความต้องการการอยู่ร่วมกันในสังคม ในด้านประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรม ภาพเป็นเครื่องมือชนิดแรกๆที่มนุษย์ใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร บอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ของตน จนปัจจุบันภาพถ่ายก็ยังคงมีความสำคัญในการบันทึกและสื่อสารข้อมูลเรื่องราวต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์ และบันทึกข้อมูลหลักฐานสำคัญทางสังคมและวัฒนธรรม และนอกจากจะเป็นการบันทึกข้อมูลเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมแล้ว ภาพถ่ายยังมี

สภาพเป็นหลักฐาน และเป็นภูมิปัญญาที่จะต้องสั่งสม พัฒนา ดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ในสังคมปัจจุบัน ทั้งในฐานะเป็นสื่อที่มีความเป็นรูปธรรมและเป็นสื่อในการรับรู้อย่างแรกของมนุษย์ ที่มีประสิทธิภาพสูง การบันทึกและจัดเก็บข้อมูลในการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม และเป็นภูมิปัญญาที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาเรียนรู้ การพัฒนาการท่องเที่ยว และการสร้างสรรค์เพื่อใช้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ เพื่อการพัฒนา

จังหวัดชัยนาทเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางของไทย มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมมายาวนานและควรแก่การศึกษาอย่างยิ่ง แผนพัฒนาจังหวัดฉบับปัจจุบันจึงได้กำหนด กำหนดยุทธศาสตร์การเพิ่มศักยภาพด้านท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้และวิถีชีวิตชุมชน เป็นหนึ่งใน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ที่เน้นการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และบริการที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว การพัฒนา ระบบบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและส่งเสริมด้านการ ประชาสัมพันธ์และการตลาดท่องเที่ยว ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัด จึงมีความสำคัญในระดับสูงในการพัฒนา ผู้ศึกษาได้สำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการบันทึกภาพทาง ประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทที่ผ่านมา พบว่าจังหวัดชัยนาทยังไม่มี การจัดเก็บการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมไว้เป็นหมวดหมู่ เพื่อใช้ฐานข้อมูล ภาพถ่ายในการศึกษาและจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าของนักเรียน นักศึกษา นิสิต นักท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไป ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง ชัยนาท : รูปแบบการบันทึกภาพเพื่อ จัดเก็บข้อมูลทาง ประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อศึกษาภาพรวมของภาพถ่ายในอดีต เปรียบเทียบภาพถ่ายในอดีตและปัจจุบันและเสนอแนวทางการพัฒนาการบันทึกภาพเพื่อเก็บรวบรวม ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม เป็นฐานข้อมูลเพื่อการศึกษา การท่องเที่ยว และการสร ร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาจังหวัดในภาพรวมต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทในอดีต
2. เพื่อเปรียบเทียบภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท ใน อดีตและปัจจุบัน
3. เพื่อศึกษารูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและ วัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทที่เหมาะสมในปัจจุบัน

คำถามการวิจัย

1. ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม จังหวัดชัยนาทในอดีต มีความเป็นมา และลักษณะในการบันทึกภาพอย่างไร
2. การบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทาง ทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัด ชัยนาทในอดีตและปัจจุบันแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
3. การบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทมีรูปแบบที่ เหมาะสมในการดำเนินการอย่างไร

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้องค์ความรู้การจัดเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท ผ่านภาพถ่ายและฐานข้อมูลภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท
2. เพื่อใช้ฐานข้อมูลภาพถ่ายในการศึกษาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าของนักเรียน นักศึกษา นิสิต และประชาชนทั่วไปไปรวมถึงหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่สนใจ
3. จังหวัดชัยนาทใช้ฐานข้อมูลภาพถ่ายในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดชัยนาท และใช้รูปแบบการจัดเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาทผ่านภาพถ่ายในการพัฒนาการศึกษาทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัด
4. หน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาใช้รูปแบบการจัดเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาทนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบันทึกภาพและการศึกษาทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการบันทึกภาพ หมายถึง แบบวิธีการในการบันทึกภาพและวิธีการในการจัดการการบันทึกภาพเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมที่เหมาะสมของจังหวัดชัยนาท ประกอบด้วยชื่อรูปแบบ ความเป็นมาและองค์ประกอบของรูปแบบ 3 องค์ประกอบได้แก่ เป้าหมาย/ผลการบันทึกภาพที่คาดหวัง วิธีการบันทึก/การจัดการภาพ และกลไกเงื่อนไขความสำเร็จในการบันทึกภาพ

- 1.1 ชื่อรูปแบบ หมายถึง ชื่อเฉพาะของรูปแบบ กำหนดหรือตั้งชื่อรูปแบบได้หลายวิธี ในการวิจัยครั้งนี้จะกำหนดชื่อรูปแบบโดยใช้อักษรย่อของวิธีการตามรูปแบบเป็นชื่อของรูปแบบ

1.2 ความเป็นมา ลักษณะและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ หมายถึง ส่วนประกอบภายนอกเพื่อการแนะนำรูปแบบเกี่ยวกับ ความเป็นมา ลักษณะ และวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ความเป็นมา หมายถึง ที่มาของรูปแบบว่ามีความเป็นมาอย่างไรและกำหนดรูปแบบขึ้นอย่างไร

ลักษณะ หมายถึง ลักษณะสำคัญเฉพาะของรูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทที่กำหนดขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์ หมายถึง วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท ว่ากำหนดขึ้นเพื่อการใด

1.3 องค์ประกอบของรูปแบบ หมายถึง โครงสร้างหรือส่วนประกอบสำคัญของรูปแบบ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 องค์ประกอบ ประกอบด้วย เป้าหมาย วิธีการและเงื่อนไขความสำเร็จ

เป้าหมาย หมายถึง ผลลัพธ์ของรูปแบบ/ผลการบันทึกภาพที่พึงประสงค์ เป็นเป้าหมายและเป็นผลลัพธ์ของรูปแบบ

วิธีการ หมายถึง วิธีการในการบริหารจัดการการบันทึกภาพในภาพรวมของจังหวัด และวิธีการเฉพาะในการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท ทั้งสาระ วิธีการ และเทคนิคเฉพาะในการบันทึกภาพ ที่มีความเป็นไปได้และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เกี่ยวข้องในจังหวัด

เงื่อนไขความสำเร็จ หมายถึง กลไกหรือวิธีการที่ใช้ในการขับเคลื่อนวิธีการให้บังเกิดผลตามเป้าหมาย และเงื่อนไขจากสภาพภายนอกที่เป็นปัจจัยทำให้วิธีการสำเร็จตามเป้าหมาย เป็นเงื่อนไขข้อควรระวังในการดำเนินการตามรูปแบบ

2. การบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม หมายถึง วิธีการถ่ายภาพเพื่อบันทึกข้อมูลหลักฐานและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ และบันทึกสภาพวิถีชีวิต กิจกรรม และพิธีการทางสังคมและวัฒนธรรมไว้เป็นหลักฐาน เป็นสื่อ เป็นภูมิปัญญาและเป็นเครื่องมือในการใช้ภาพและข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์

3. การศึกษาภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมในอดีต หมายถึง การศึกษาแหล่งที่มา สาระเนื้อหา วิธีการบันทึก และจุดเด่นด้อยของภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทในอดีต

ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ หมายถึง ภาพบันทึกร่องรอย หลักฐานและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดชัยนาท เป็นภาพบันทึกเกี่ยวกับแหล่งทางประวัติศาสตร์ แหล่งอารยธรรมและโบราณสถาน โบราณวัตถุที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี จำแนกตามลำดับ

เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ สมัยทวารวดี สมัยลพบุรี สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ ตามลำดับ

ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง ภาพบันทึกสภาพวิถีชีวิต เหตุการณ์และกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมของจังหวัด ประกอบภาพเกี่ยวกับคติความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับประเพณี และภาพเกี่ยวกับวิถีชีวิต

ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมในอดีต หมายถึงภาพทางประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมที่มีการบันทึกมาแล้วมากกว่า 5 ปี

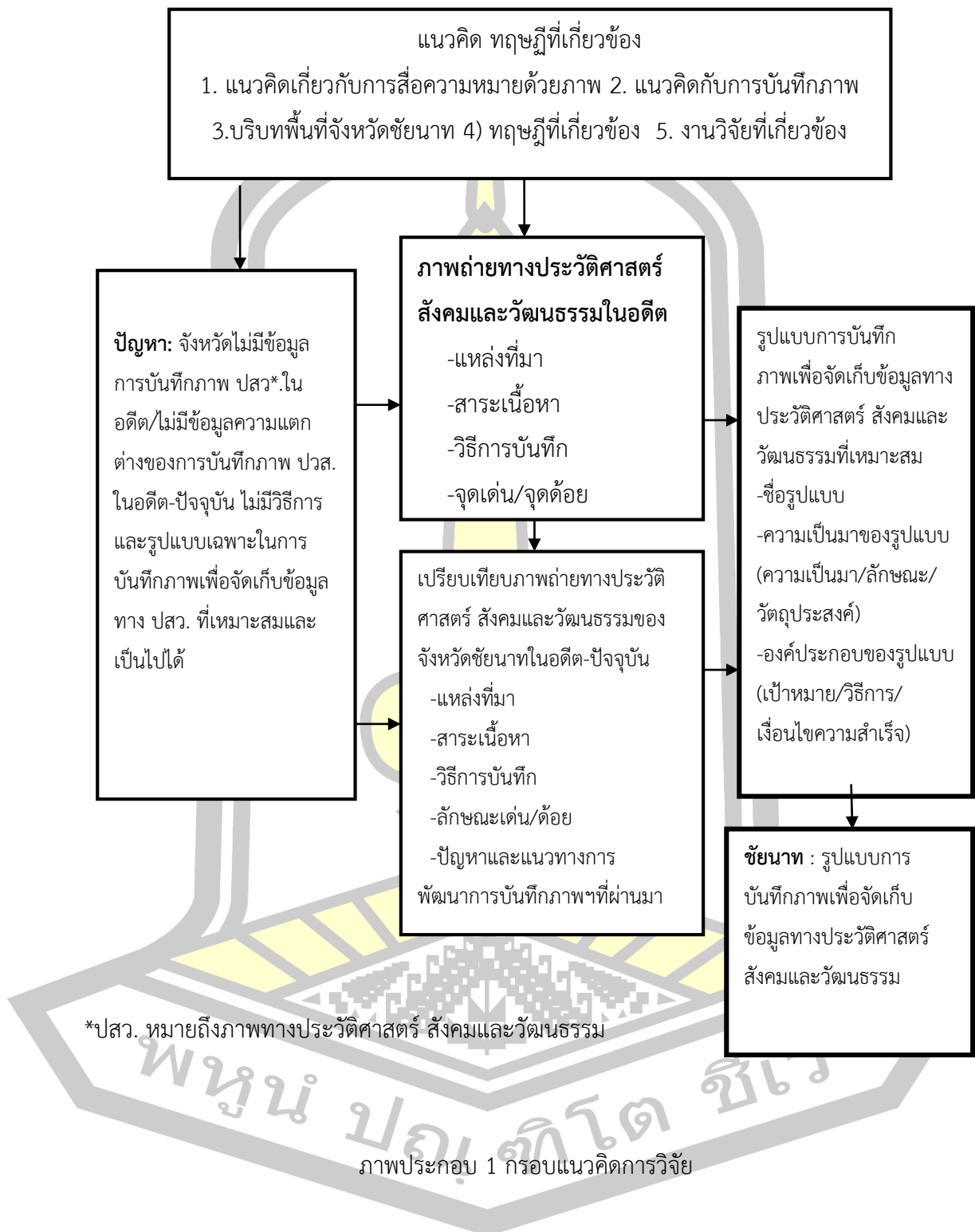
ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบัน หมายถึงภาพทางประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมที่มีการบันทึกมาแล้วไม่เกิน 5 ปี

4. เปรียบเทียบภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมในอดีตและปัจจุบัน หมายถึง การเปรียบเทียบการบันทึกภาพและภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม ทั้งแหล่งและที่มาของภาพ สารเนื้อหา วิธีการบันทึก และจุดเด่นจุดด้อยของภาพ โดยเปรียบเทียบภาพในอดีตและปัจจุบัน

5. จังหวัด หมายถึง จังหวัดชัยนาท หนึ่งในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทย ประกอบด้วย 8 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอมโนรมย์ อำเภอวัดสิงห์ อำเภอหนองมะโมง อำเภอหันคา อำเภอเนินขามอำเภอสรรคบุรี และอำเภอสรรพยา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ศึกษาภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมในอดีต โดยใช้องค์ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ ประเภท และวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดของ (ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ, 2537) (สิริวรรณ ศรีทพล, 2553) (อดิสร ศักดิ์สูง, 2552) และ (นิธิ เอียวศรีวงศ์ และอาคม พัฒพิยะ, 2524) ที่ให้แนวคิดที่ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องของการศึกษาเรื่องราวในอดีต ร่องรอยในอดีต และการศึกษาอดีต ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสังคมและสถาบันทางสังคมของ สนธยา พลศรี (2553: 103-104) และ (บรรเทิง พาพิจิตร, 2547) ที่สถาบันสังคมประกอบด้วยสถาบันครอบครัว การศึกษา ศาสนา เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรม พ.ศ. 2485 ว่าวัฒนธรรมประกอบด้วย คติธรรม เนติธรรม สหธรรม และวัตถุธรรม หรือวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับสถาบันทางสังคม และแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการถ่ายภาพ จากวิกิตำรา ตำราเสรีเพื่อโลกเสรี ศึกษาและเปรียบเทียบภาพถ่ายเกี่ยวกับแหล่งที่มา สารเนื้อหาวิธีการบันทึกและจุดเด่นจุดด้อยของภาพ และกำหนดรูปแบบเป็นรูปแบบเชิงอธิบาย (Semantic Model) อธิบายวิธีการและผลของการดำเนินการตามแนวคิดของ Keeves ดังภาพประกอบ 1

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ชัยนาท : รูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทาง ประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยตามหัวข้อดังนี้

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม
2. องค์ความรู้เกี่ยวกับการถ่ายภาพเบื้องต้น
 - 2.1. ประวัติการถ่ายภาพ
 - 2.2 การถ่ายภาพในเมืองไทย
 - 2.3 ความหมายและประโยชน์ของการถ่ายภาพ
 - 2.4 ความรู้เกี่ยวกับกล้องดิจิทัล
 - 2.5 รูปแบบการบันทึกภาพ
 - 2.6 การจัดเก็บรูปภาพ
3. นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
4. บริบทของพื้นที่วิจัย
5. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อความหมายด้วยภาพ
 - 5.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างแบรนด์
 - 5.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ
 - 5.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 5.2.1 โครงสร้าง หน้าที่นิยม
 - 5.2.2 การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม
 - 5.2.3 นิเวศวิทยาวัฒนธรรม
 - 5.2.4 ทางสุนทรียศาสตร์
 - 5.2.5 สัญญาวิทยา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

องค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม

1. ประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์เป็นพื้นฐานให้มนุษย์ในสังคมรู้จักและเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้อย่างรอบด้าน และช่วยให้มองเห็นกระบวนการพัฒนาการของชีวิตมนุษย์และสังคมอย่างต่อเนื่อง (दनัย ไชโยธา, 2550) ประวัติศาสตร์จึงเป็นการเชื่อมโยงระหว่างอดีตกับปัจจุบัน กล่าวคือเป็นการใช้ข้อมูลจากหลักฐานในอดีต โดยนักประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปัจจุบันทำหน้าที่ถอดเรื่องราวให้เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ในสังคมไทย คำว่า ประวัติศาสตร์ เป็นคำบัญญัติขึ้นเพื่อใช้แทนคำว่า History ที่มีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ว่าประวัติศาสตร์คือวิชาว่าด้วยเหตุการณ์ที่เป็นมาหรือเรื่องราวของประเทศชาตินั้นตามที่บันทึกไว้เป็นหลักฐาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542)

दनัย ไชโยธา (2550 : 3) ได้ให้จำแนกความหมายต่างๆ ของประวัติศาสตร์ไว้ดังต่อไปนี้

1. เรื่องราวที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ในอดีต ซึ่งได้มีการสอบสวนค้นคว้าและบันทึกไว้อย่างเป็นระเบียบ โดยจัดระบบข้อเท็จจริงให้สัมพันธ์กับมิติเวลา สถานที่ บุคคล และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในลักษณะที่สามารถอธิบายให้เข้าใจได้
2. เรื่องราวที่มนุษย์ได้กระทำไว้ทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว รวมทั้งสิ่งที่มนุษย์ได้ศึกษาคิดค้นประดิษฐ์ขึ้นในด้านศิลปะ สงคราม การเมือง การปกครอง กฎหมาย เศรษฐกิจ สังคม วรรณคดี ลัทธิ ศาสนา ปรัชญา วิทยาศาสตร์ ความหวังกับความหวาดกลัวของมนุษย์และการต่อสู้เพื่อดำเนินชีวิตให้ดีขึ้น
3. ประวัติศาสตร์ใช้ในความหมายเฉพาะ โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้
 - 3.1 ประวัติศาสตร์ หมายถึง เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต และสิ่งที่มนุษย์ได้กระทำหรือสร้างข้อคิดเห็นทั้งหมดไว้
 - 3.2 ประวัติศาสตร์ หมายถึง เหตุการณ์ในอดีตที่นักประวัติศาสตร์ได้สอบสวนค้นคว้าแสวงหาหลักฐานรวบรวมเขียนไว้
4. ประวัติศาสตร์ใช้ในความหมายทั่วไป โดยมีลักษณะดังนี้
 - 4.1 ประวัติศาสตร์ คือ เรื่องที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร อันติดต่อสืบเนื่องกันมาตามลำดับเหตุการณ์และเวลาที่เกิดขึ้น
 - 4.2 ประวัติศาสตร์เป็นบันทึกเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับความเป็นไปของมนุษย์ โดยมีลักษณะดังนี้ เรื่องราวที่เกิดขึ้นและเสร็จสิ้นไป เป็นหลักฐานต่างๆ ที่พิสูจน์ให้เห็นเป็นจริง
5. ประวัติศาสตร์ให้ความหมายกว้างที่สุด โดยมีลักษณะดังนี้

5.1 ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วในอดีตแบ่งมนุษยชาติ

5.2 บันทึกเรื่องราวการศึกษาค้นคว้า การตรวจสอบพิจารณา ไตร่ตรองและ
วินิจฉัยเรื่องราวแห่งการกระทำของมนุษย์ในอดีต โดยอาศัยหลักฐานที่เหลืออยู่มาถึงปัจจุบัน

6. ประวัติศาสตร์ที่แคบลง เป็นการศึกษาความเปลี่ยนแปลงในด้านมนุษยธรรมและ
สำรวจ แล้วนำเสนอเรื่องราวที่สัมพันธ์กับเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

6.1 ข้อเท็จจริงตามกาลเทศะที่ได้กำหนดขึ้น

6.2 กิจกรรมต่างๆ ในฐานะมีบทบาทสำคัญในสังคม

นับแต่อดีตประวัติศาสตร์ถือได้ว่าเป็นวิชาที่มีคุณค่าและมีความสำคัญอย่างสูง

โดยเฉพาะต่อการศึกษาของมนุษยชาติ เนื่องจากการทำความเข้าใจอดีตซึ่งจะเป็นอีกช่องทาง
หนึ่งในการขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างถูกต้อง (แถมสุข นมนนท์, 2533) อดีตจึงเป็น
พื้นฐานสำคัญในความรู้ของมนุษย์ เป็นรากฐานของวิชาการด้านต่างๆ มาตั้งแต่โบราณกาล ดังที่
บรรดานักปราชญ์ในอดีตต่างเห็นพ้องกันว่า จำต้องเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางในการเข้าใจ
โลกและสังคมมนุษย์ ความรู้ความเข้าใจอดีตยังเป็นบทเรียนสำคัญทางการเมือง อีกทั้งเป็นบทเรียน
ด้านจริยธรรมแก่ชนชั้นปกครอง ปัญญาชนและบรรดานักอักษรศาสตร์ทั้งหลายเนื่องจากการศึกษา
ประวัติศาสตร์ถือเป็นกระบวนการของผู้ทรงภูมิปัญญา ดังทัศนะของ อัล-คายาวี (Al-Khayawi,
1427-1497.A.D.) นักประวัติศาสตร์ผู้มีชื่อเสียงในโลกมุสลิมที่ว่า “The Knowledge of history
increases one s intellectual capacity” (ความรู้ทางประวัติศาสตร์เพิ่มพูนปัญญาแก่ตน)
ในขณะที่ศาสตราจารย์ เจ เอช พัลม (J.H. Plumb,1911-2001. A.D.) นักประวัติศาสตร์คนสำคัญ
ชาวอังกฤษก็กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่า “History like science is an intellectual process”
(ประวัติศาสตร์เฉกเช่นเดียววิทยาศาสตร์เป็นกระบวนการทางภูมิปัญญา) (J.H. Plumb อ้างใน (วินัย
พงศ์ศรีเพียร, 2541)

ประวัติศาสตร์จึงเป็นวิชาที่มีคุณค่าและมีความสำคัญอย่างสูง ในฐานะวิชาการที่เรียนรู้
สังคม มนุษย์ได้อย่างถ่องแท้ โดยเฉพาะหากจะพิจารณาสาระของวิชาที่ว่าด้วย การไต่สวน สืบสาว
เกี่ยวกับการกระทำ หรือพฤติกรรมในอดีตที่คนรุ่นหลังสามารถเข้าใจได้นั้น ยิ่งแสดงให้เห็นว่า
ประวัติศาสตร์มีบทบาทต่อมนุษยชาติทุกยุคทุกสมัยมาตลอด เพราะโดยธรรมชาติของมนุษย์นั้นถือได้
ว่าเป็นกลุ่มสังคมหรือชุมชนที่มักมีพื้นฐานของความทรงจำร่วมกัน การสร้างประวัติศาสตร์ของคนใน
ยุคสมัยต่างๆ จึงย่อมมีจุดมุ่งหมาย ทั้งที่เป็นเหตุและผลตามสภาพแวดล้อมของสังคมในสมัยนั้น ดังที่
อาร์. จี. คอลิงวูด นักปรัชญาประวัติศาสตร์คนสำคัญชาวอังกฤษได้กล่าวไว้ว่า “ประวัติศาสตร์ย่อมมีไว้
เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับตนเองของมนุษยชาติ ประวัติศาสตร์เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะสอนให้รู้ว่ามีมนุษย์ได้
ทำอะไรไปแล้ว และทำให้เราได้ว่ามนุษย์คืออะไร” (ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ, 2537) ประวัติศาสตร์จึง
เป็นที่รวมประสบการณ์ของมนุษย์ทุกๆ ด้านอันเกิดจากสามัญสำนึกและพฤติกรรม ประวัติศาสตร์กับ

ชีวิตมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ประวัติศาสตร์จึงมีบทบาทต่อคนในสังคมเสมอมา และยังมีบทบาทที่เกี่ยวพันกับชีวิตและสังคมต่อไปอีก トラบเท่าที่มนุษย์ยังต้องการทราบรากเหง้าของตน หรือต้องการเรียนรู้ประสบการณ์ของคนในด้านต่างๆ จากอดีต ประวัติศาสตร์จึงมีพันธกิจต่อสังคมอย่างสูง เพราะสาระของประวัติศาสตร์มักเกี่ยวข้องกับการอธิบายเพื่อหาความหมายของการเปลี่ยนแปลง ความต่อเนื่องของปรากฏการณ์ จากสมัยหนึ่งไปสู่ปรากฏการณ์อีกสมัยหนึ่ง โดยมีนักประวัติศาสตร์เป็นผู้เชื่อมโยงอดีตเข้าสู่ปัจจุบันและอนาคตผ่านการอธิบายว่า อดีตส่งผลต่อปัจจุบันอย่างไร และปัจจุบันส่งผลอย่างไรต่ออนาคต (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2541)

สิริวรรณ ศรีหพล (2553 : 19-20) กล่าวว่า นักประวัติศาสตร์ได้แบ่งประวัติศาสตร์ออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ประวัติศาสตร์ทั่วไป เน้นการศึกษาเรื่องราวในอดีตที่กว้างขวาง โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นประเภทย่อยๆ ดังนี้

1.1. ประวัติศาสตร์ทั่วไปตามแนวภูมิภาค เช่น ประวัติศาสตร์เอเชีย

ประวัติศาสตร์ยุโรป ประวัติศาสตร์อเมริกาเหนือ เป็นต้น

1.2 ประวัติศาสตร์ทั่วไปตามแนวเชื้อชาติ เช่น ประวัติศาสตร์ไทย ประวัติศาสตร์อินเดีย ประวัติศาสตร์อังกฤษ เป็นต้น

1.3 ประวัติศาสตร์ทั่วไปตามแนวอารยธรรม เช่น ประวัติศาสตร์อารยธรรมตะวันออก ประวัติศาสตร์อารยธรรมตะวันตก เป็นต้น

1.4 ประวัติศาสตร์ทั่วไปตามแนวปรัชญาและภูมิปัญญา เช่น ปรัชญาประวัติศาสตร์ตะวันออก ปรัชญาประวัติศาสตร์ตะวันตก

2. ประวัติศาสตร์เฉพาะเรื่อง เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์ในเนื้อหาสาระที่แคบลงมา โดยแบ่งออกเป็น

2.1 ประวัติสถาบัน เช่น การศึกษาประวัติศาสตร์รัฐสภาไทย ประวัติแรงงานไทย เป็นต้น

2.2 ประวัติของวิชาการแต่ละแขนง เช่น ประวัติวิทยาศาสตร์ ประวัติเทคโนโลยี ประวัติวรรณคดี ประวัติการแพทย์ เป็นต้น

2.3 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์เฉพาะท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง เท่านั้น

2.4 ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม เป็นการศึกษาวัฒนธรรมใด วัฒนธรรมหนึ่ง โดยศึกษาวิถีชีวิตของผู้คนที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ

2.5 ประวัติศาสตร์บอกเล่า ศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง หรือเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยการถ่ายทอดทางการพูดหรือการเล่า

2.6 ชีวิตประวัติและอัตชีวประวัติ เน้นการศึกษาประวัติความเป็นมาของบุคคล ที่มีผู้เขียนขึ้น หรือบุคคลนั้นเป็นผู้เขียนเรื่องราวของตนเอง

องค์ความรู้ของประวัติศาสตร์

วิชาประวัติศาสตร์คือ กระบวนการไตสวนของมนุษย์ให้ได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด องค์ความรู้หลักๆของประวัติศาสตร์นั้นจะมีสาระที่สำคัญที่ประกอบไปด้วย ความรู้เกี่ยวกับอดีต ร่องรอย หรือหลักฐาน และวิธีการศึกษาอดีต ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้ล้วนทำให้ประวัติศาสตร์มีความน่าเชื่อถือในฐานะศาสตร์ (อดิศร ศักดิ์สูง, 2552) ประกอบด้วย

1. อดีต

ประวัติศาสตร์คือการศึกษาเรื่องราวของอดีต แต่ประวัติศาสตร์มิได้เกี่ยวข้องกับอดีตทั้งหมด เป็นเพียงอดีตที่เป็นเรื่องราวของประสบการณ์และพฤติกรรมของมนุษย์เป็นสำคัญ หรือเริ่มตั้งแต่เมื่อมีมนุษย์ปรากฏขึ้น กล่าวอีกนัยมนุษย์จะเป็นศูนย์กลางของการศึกษาประวัติศาสตร์ (นิธิ เอียวศรีวงศ์ และอาคม พัฒพิยะ, 2524) ปัญหาที่สำคัญของอดีตในทางประวัติศาสตร์อีกอย่างคือ ขอบเขตในเรื่องของเวลา เพราะมักมีการโต้เถียงกันเสมอว่า อดีตที่ประวัติศาสตร์ศึกษานั้นจะเริ่มต้นขึ้นเมื่อไหร่ มีช่วงระยะเวลายาวนานแค่ไหน และจำกัดขอบเขตของการศึกษาอย่างไร อันเป็นปัญหาที่ยากต่อการอธิบายได้ชัดเจน เพราะเท่าที่ผ่านมามีคนอีกจำนวนมากเข้าใจว่าเรื่องราวที่ถือเป็นประวัติศาสตร์ได้นั้นต้องเกิดขึ้นมานานแล้วในช่วงระยะเวลาที่กำหนดไว้ตายตัว เช่น 10 ปี 15 ปี หรือ 25 ปีขึ้นไป เหตุการณ์ใดที่ไม่เก่าพอก็จะไม่ถือเป็นประวัติศาสตร์ ซึ่งปัญหาเหล่านี้มักเป็นข้อถกเถียงกันมาโดยตลอด แต่นักประวัติศาสตร์เองก็พยายามคลี่คลายปัญหาโดยหาทางจำกัดของขอบเขตเวลาเอาไว้หลายอย่าง เช่น บางคนบอกว่าประวัติศาสตร์เริ่มต้นเมื่อมนุษย์รู้จักบันทึกด้วยลายลักษณ์อักษรโยก่อนหน้านั้นจะถือเป็นยุคก่อนประวัติศาสตร์ แต่ความพยายามกำหนดขอบเขตในดังกล่าวยังไม่ได้ว่ายังไม่รัดกุมเท่าที่ควรเพราะเป็นเพียงความสะดวกและเป็นการแบ่งเบาภาระของนักประวัติศาสตร์ในการศึกษาเท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงแล้วนักประวัติศาสตร์เองจะจำกัดเวลาให้ตายตัวไม่ได้ เนื่องจากอดีตในทางประวัติศาสตร์นั้นหาใช่อดีตที่เกิดขึ้นแล้วและผ่านไปเฉยๆ หากเป็นอดีตที่เป็นส่วนประกอบของปัจจุบันและยังมีส่วนต่ออนาคตด้วย (แถมสุข นุมนนท์, 2533) เวลาในทางประวัติศาสตร์จึงเป็นเวลาที่มีได้หยุดนิ่งแค่การศึกษาว่าสังคมมนุษย์ในอดีตเป็นเช่นไร แต่ต้องศึกษาไปที่สังคมนั้นท่ามกลางเวลาในขณะนั้นหรือท่ามกลางปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ในขณะนั้นด้วย เนื่องจากเวลาและปัจจัยแวดล้อมสังคมมนุษย์เป็นสิ่งไม่หยุดนิ่งกับที่ แต่กลับมีการเปลี่ยนแปลงเสมอมาด้วยแรงผลักดันทั้งที่มาจากภายนอกหรือบางครั้งก็มาจากภายใน (อดิศร ศักดิ์สูง, 2552)

การศึกษาอดีตสังคมมนุษย์ในทางประวัติศาสตร์ยังต้องมุ่งเน้นไปที่ความเปลี่ยนแปลงหรือกล่าวอีกนัยก็คือ การเข้าใจว่า สังคมหนึ่งๆ ได้เปลี่ยนแปลงท่ามกลางเวลาได้อย่างไร คำว่า ยุคสมัย ในทางประวัติศาสตร์จึงมิได้มีแค่ช่วงเวลาที่กำหนดตายตัวไว้ด้วยศักราชเริ่มต้น

และลงท้ายเท่านั้น แต่หมายรวมถึงปัจจัยที่แวดล้อมสังคมหนึ่งๆ ในช่วงเวลาดังกล่าวด้วย ซึ่งความสนใจศึกษาอดีตของสังคมมนุษย์โดยมองจากด้านของเวลาหรือยุคสมัยเช่นนี้นักประวัติศาสตร์จะเรียกว่า มิติของเวลา (นิธิ เอียวศรีวงศ์ และอาคม พัฒพิยะ, 2524)

2. ร่องรอยของอดีตหรือหลักฐาน

หมายถึง ร่องรอยของพฤติกรรมที่เหลือไว้ อาจจะเป็นร่องรอยทางวัตถุหรือบันทึกที่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยเรียกรวมๆ กันว่า หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ร่องรอยเหล่านี้เป็นสิ่งเดียวที่ใช้สืบค้นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ที่ผ่านไปแล้ว ไม่ว่าจะเรื่องการกระทำ เหตุการณ์ อารมณ์และความคิด สำหรับหลักฐานทางประวัติศาสตร์นั้น มีมากมายและกระจัดกระจายอยู่ตามที่แตกต่างกัน ทั้งที่เป็นหลักฐานประเภทพยานบุคคล หลักฐานประเภทพยานเอกสารและหลักฐานประเภทคำบอกเล่า รวมทั้งหลักฐานประเภทพยานวัตถุ เช่น บุคคลที่ส่วนในเหตุการณ์นั้นโดยตรง บุคคลที่มีส่วนเห็นเหตุการณ์นั้นโดยตรง จารึก จดหมายเหตุ บันทึกความทรงจำ ประชุม ตั๋วบทกฎหมาย เป็นต้น (แกมสุข นุมนนท์, 2533) ซึ่งทั้งหมดล้วนแล้วเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ทั้งสิ้น

3. วิธีการศึกษาอดีต

ในการรื้อฟื้นอดีตของนักประวัติศาสตร์เพื่อให้ได้ภาพที่ใกล้เคียงความเป็นจริงนั้น จำต้องมีกระบวนการค้นหาความรู้และนำเสนอตามหลักการของวิชาการ ซึ่งหมายความว่าผลงานของนักประวัติศาสตร์ที่น่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับในทางวิชาการนั้นจำเป็นต้องผ่านระเบียบวิธี ที่เรียกว่าวิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งมีขั้นตอนอยู่สี่ขั้นตอน คือ

3.1 การกำหนดเป้าหมายการค้นคว้า โดยในขั้นตอนนี้ นักประวัติศาสตร์จะต้องเริ่มงานของตนด้วยความประสงค์ชัดเจนว่า จะศึกษาอะไร อดีตส่วนไหน สมัยไหน แต่เป็นที่เข้าใจว่าหลักการสำคัญในการตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบนั้น จำอยู่บนพื้นฐานของคำถามหลัก 2 ประการ คือ ทำไมเหตุการณ์นั้นจึงเกิดขึ้น และ เหตุการณ์นั้นๆ เกิดขึ้นอย่างไร การที่จะตั้งคำถามดังกล่าวได้นักประวัติศาสตร์จำเป็นต้องมีพื้นฐานความรู้อย่างกว้างๆ ในประเด็นที่จะศึกษาเสียก่อนเพราะจะทำให้เห็นว่ายังมีส่วนใดที่ยังคลุมเครือหรือยังขาดหายไป หากไม่มีพื้นฐานความรู้จะทำให้เกิดการตั้งคำถามจากความไม่รู้และจะเป็นอันตรายพอๆ กันกับการตั้งคำถาม โยต้องการให้ได้คำตอบออกมาในรูปแบบที่ตนเองต้องการ (แกมสุข นุมนนท์, 2533)

3.2 การค้นหาข้อมูลประเภทต่างๆ ข้อมูลหรือในทางประวัติศาสตร์เรียกว่าหลักฐาน นั้นถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะทำให้นักประวัติศาสตร์เข้าถึงความจริงในอดีตมากที่สุด สำหรับหลักฐานประเภทต่างๆ นั้นจะมีอยู่มากมาย โยนักประวัติศาสตร์จำเป็นต้องรวบรวมหลักฐานทุกประเภทให้ได้มากที่สุดเมื่อจะค้นคว้าประเด็นใดประเด็นหนึ่ง แต่โดยทั่วไปแล้วหลักเกณฑ์กว้างๆ ก็คือ การศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งนักประวัติศาสตร์ต้องรู้จักว่าหยุดตรงไหน และต้องศึกษาหลักฐานทุกชนิดที่หามาได้ให้ครบถ้วนรวมทั้งมีการเปิดทัศนะกว้างพอจะรับหลักฐานใหม่ๆ แม้ว่าจะต้องทั้ง

หลักฐานทั้งหมดที่เพียรพยายามหามาได้ก็ตาม โดยเฉพาะถ้าหลักฐานนั้นถูกพิสูจน์และตีความแล้วว่าเป็นการเสนอภาพลวงจนคืนรูปอดีตอย่างผิดเพี้ยน (แถมสุข นุมนนท์, 2533)

3.3 การแสวงหาความหมาย คุณค่าและความสัมพันธ์ของข้อมูล ในขั้นตอนนี้นักประวัติศาสตร์จำต้องยึดหลักการเบื้องต้นก่อนว่า ข้อเท็จจริงเป็นเพียงบันไดขั้นต้นของวิชาประวัติศาสตร์เท่านั้น หน้าที่ของนักประวัติศาสตร์คือ พึงรักษาความซื่อสัตย์ต่อหลักฐานอีกทั้งต้องซื่อสัตย์ต่อผู้อ่านประวัติศาสตร์ด้วย ดังนั้นในการสร้างสรรค์ผลงานเกี่ยวกับอดีตหัวใจสำคัญของกระบวนการนี้คือ นักประวัติศาสตร์จำต้องตรวจสอบความเที่ยงแท้ของหลักฐานที่นำมาใช้จากนั้นจึงวิเคราะห์สิ่งที่หลักฐานบอกกับเรา

3.4 การอธิบายให้ได้คำตอบ ขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการที่นักประวัติศาสตร์จะต้องจัดระเบียบ หาเอกภาพและผสมกลมกลืนให้กับข้อมูลหลากหลายที่ตนคัดสรรมาคือหมายความว่านักประวัติศาสตร์จะต้องนำเสนอเรื่องราวในอดีตให้น่าอ่าน หรือด้วยการอธิบาย เล่าเรื่องเพื่อสร้างภาพอดีตให้มีชีวิตชีวา หลักเกณฑ์ที่เป็นพื้นฐานอย่างกว้างๆ ในการนำเสนองานก็คือ นักประวัติศาสตร์ต้องพึงตระหนักอยู่เสมอว่า เพื่อให้งานของตนมีความสละสลวย มีน้ำหนักและมีความหมายมากยิ่งขึ้นนั้น จะต้องมีศิลปะในการนำเสนอหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็น การใช้ภาษาต่างๆ ที่สื่อสารได้ชัดเจนตรงไปตรงมา หรือใช้ศิลปะในการเขียนโน้มน้าวใจที่สื่อความหมายกำกวม รวมทั้งความสามารถในการเรียบเรียงประโยค ข้อความอย่างสละสลวย เป็นเหตุเป็นผลแก่กัน เป็นต้น

วิธีการทางประวัติศาสตร์ดังที่กล่าวมาทั้งหมดถือเป็นขั้นตอนสำคัญของการศึกษาอดีตในเชิงประวัติศาสตร์ และเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้มีความอดีตเป็นกลางหรือ ภาววิสัย คือมีความเที่ยงตรง มีความน่าเชื่อถือเยี่ยงความรู้แบบวิทยาศาสตร์ทำให้ประวัติศาสตร์มีฐานะเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งในทางวิชาการต่อไป (อดิศร ศักดิ์สูง, 2552)

ลักษณะสำคัญของประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่มีขอบข่ายกว้างขวาง เป็นศาสตร์ที่คลุมทุกสาขาวิชาทั้งในมนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ โดยมีลักษณะสำคัญดังนี้

1. เป็นรายงานแสดงให้เห็นความเจริญก้าวหน้าของมนุษย์ในด้านต่างๆ เช่น การเมือง การปกครอง กฎหมาย เศรษฐกิจ สังคม ศิลปะและวรรณคดี การศึกษา ศาสนา ปรัชญา จารีตประเพณี การคิดประดิษฐ์และวิทยาศาสตร์
2. กล่าวถึงเหตุการณ์และข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจริงโดยสม่าเสมอ
3. กล่าวถึงเหตุการณ์ในลักษณะที่เกิดขึ้น นั่นคือ กล่าวถึงเรื่องใดก็ต้องกล่าวถึงเรื่องนั้นไปให้ตลอดลักษณะ

เหตุผลที่ต้องศึกษาประวัติศาสตร์

1. ศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อฝึกอำนาจความจำ ความคิดคำนึง และความคิดหา

เหตุผล

2. ศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อคุณค่าทางจริยธรรม เพราะประวัติศาสตร์เป็นปรัชญาที่สอนโดยตัวอย่าง
3. ศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อปลูกฝังให้เกิดความรักชาติ เยาวชนของชาติจะต้องรู้อดีตอันรุ่งเรืองของประเทศ และต้องเรียนเพื่อให้เกิดความรักประเทศอันเป็นผลของความรู้สึกลึกซึ้ง
4. ประวัติศาสตร์ย่อมเกี่ยวข้องกับชนชั้นนำทั้งชายและหญิง ประวัติศาสตร์ชี้แนะว่าคุณธรรมและความยุติธรรมมีชัยชนะอย่างสูงสุด และความชั่วร้ายย่อมประสบหายนะ
5. ศึกษาประวัติเพื่อรู้อดีตซึ่งจะช่วยให้สามารถเข้าใจปัจจุบันได้ดีขึ้น เพราะปัจจุบันมองจากอดีต

ประโยชน์ของผู้ศึกษาวิชาประวัติศาสตร์

1. ประวัติศาสตร์เป็นความรู้ในการประกอบอาชีพของผู้ศึกษา เช่น นักหนังสือพิมพ์ ครู คณาจารย์ บรรณารักษ์ ความรู้ทางประวัติศาสตร์เป็นพื้นฐานความรู้ทางวิชาการสาขาต่างๆ ประวัติศาสตร์ทำให้รู้จักหน้าที่ของตนว่าอะไรควรทำ และอะไรไม่ควรทำ
2. ประวัติศาสตร์ช่วยให้ผู้ศึกษารู้จักพิจารณาสิ่งต่างๆ ที่ได้เห็น ที่ได้ยิน ได้ฟัง ช่วยให้รู้อะไรกว้างขวาง มีความเข้าใจและกล้าที่จะตัดสินใจสิ่งต่างๆ
3. ประวัติศาสตร์ช่วยให้ผู้ศึกษามีความมานะพยายาม เพราะผู้ศึกษาได้เห็นตัวอย่างอันดีงามในประวัติศาสตร์ และช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจในมรดกวัฒนธรรมของชาติ ตลอดจนสิ่งสุนทรต่างๆ เป็นต้นว่า วรรณคดี ศิลปะ ถิ่นชีวิต หรือวิถีการดำเนินชีวิต
4. ประวัติศาสตร์ช่วยให้ผู้ศึกษามีความคิดกว้างขวาง เฉลียวฉลาด มีไหวพริบ ทันทเหตุการณ์ ทันสมัย ทันคน ช่วยฝึกเยาวชนให้มีความเข้าใจและแสดงออกอย่างถูกต้องทางวินัยปัญญา สามารถหยั่งรู้เหตุการณ์ แยกความสำคัญ รู้จักแยกความผิดพลาดเล็กน้อยออกจากความสำคัญและรู้จักแยกการโฆษณาชวนเชื่อออกจากความจริง
5. ประวัติศาสตร์ช่วยให้ผู้ศึกษารู้จักคิดเป็น การศึกษาประวัติศาสตร์โดยการวิเคราะห์ตีความหลักฐาน สามารถเข้าใจและเข้าถึงปัญหาต่างๆ ได้เพราะสามารถแยกแยะความแตกต่างของเหตุผลและหลักฐานได้ว่าเชื่อถือได้มากหรือน้อยเพียงใด
6. ประวัติศาสตร์มีระเบียบวิธีการและขั้นตอนที่เป็นอิสระของมันเอง การที่จะเข้าใจสถานการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้มากและถูกต้องนั้น นักประวัติศาสตร์ควรรู้ความคิดของบุคคลอื่นในประวัติศาสตร์ซึ่งมีความเกี่ยวข้องและสร้างความคิดนั้นให้เกิดขึ้นในความคิดของผู้ศึกษา (दनय षय षयषा. 2550 : 4-10)

2. สังคม

สังคม ตรงกับภาษาอังกฤษว่า society มีผู้ให้ความหมายของคำว่า สังคม ไว้แตกต่างกัน เช่น สังคม คือ กลุ่มคนหรือผู้คนที่มาอาศัยอยู่รวมกัน ณ บริเวณพื้นที่เดียวกัน ลักษณะอย่างหนึ่งของ สังคมจึงเป็นกลุ่มที่ถือหน่วยเดียวกันในพื้นที่ (spatial) ซึ่งมีการรวมกันอย่างมีระเบียบมีความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกันภายในกลุ่ม เป็นแบบบุคคลต่อบุคคลและบุคคลต่อกลุ่ม มีความผูกพันพึ่งพาอาศัยกัน มีความสนใจคล้ายๆ กัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและมีความรู้สึกว่าเป็นกลุ่มเดียวกันการอยู่ร่วมกันในสังคมเป็น อย่างถาวร เกี่ยวกับความหมายของสังคมนั้นได้มีผู้ให้ความหมายเอาไว้หลายท่านและมีความหมาย คล้ายคลึงกันดังนี้

อาร์โน ดับเบิลยูกรีน (Green. 1972 : 62) กล่าวว่า สังคมเป็นกลุ่มคนที่ ประกอบด้วยทุกเพศ ทุกวัย อาศัยอยู่ในบริเวณและในช่วงเวลาถาวร คนกลุ่มนี้ได้ติดต่อสัมพันธ์กัน ตามระเบียบแบบแผนของสถาบันที่สร้างขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการและผลประโยชน์ นานาประการในการดำรงชีวิต ร่วมกัน

เจมส์ ดับเบิลยู. แวนเดอร์ แซนเดน (Zanden. 1990 : 51) กล่าวว่า สังคม คือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและร่วมใช้วัฒนธรรมเดียวกัน อาจมีขนาดเล็ก จำนวน ไม่ถึงร้อยคน เช่น สังคมเผ่าชนโบราณจนถึงขนาดใหญ่นับร้อยล้านคน เช่น สังคมรัฐสมัยใหม่ ซึ่ง ต่างก็เป็นเจ้าของและปฏิบัติตนภายใต้ระบบค่านิยม บรรทัดฐานและภาษาเดียวกัน

ผจงจิตต์ อธิคมนันทะ (2525 : 5) กล่าวว่าสังคม คือกลุ่มของบุคคลที่อยู่รวมกัน มีความสัมพันธ์ติดต่อซึ่งกันและกัน บุคคลคนเดียวไม่สามารถจะเป็นสังคมได้ สังคมย่อมประกอบด้วย คนจำนวนมากที่มีการกระทำโต้ตอบ (interaction) ซึ่งกันและกัน

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536 : 18) กล่าวว่า สังคม คือกลุ่มคนหรือผู้คนที่มาอาศัย อยู่ในบริเวณพื้นที่เดียวกัน มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเกิดจากการติดต่อระหว่างกัน มีความรู้สึกเป็นกลุ่มหรือ พวกเดียวกันและยอมรับแบบแผนการดำเนินชีวิตของกลุ่มมาประพฤติปฏิบัติ จนกลายมาเป็นสถาบัน ทางสังคมที่ตอบสนองสมาชิกในสังคมนั้น

สุพิศวง ธรรมพันธธา (2543 : 29-30) กล่าวว่า สังคม คือ ทุกเพศทุกวัยที่อยู่ รวมกันเป็นหมู่พวก ภายในช่วงเวลาและอาณาบริเวณที่แน่นอน จนได้สร้างแบบแผนความสัมพันธ์ซึ่ง เอื้อประโยชน์ เกิดความเรียบร้อยและความผาสุกของการดำรงชีวิตร่วมกัน และสรุปไว้ว่า สังคม คือ กลุ่มที่มีความสัมพันธ์ภายใต้ระบบวัฒนธรรมเดียวกัน

จากความหมายของนักวิชาการที่กล่าวไว้ข้างต้น พอที่จะสรุปได้ว่า สังคม หมายถึงการที่ บุคคลมาอาศัยอยู่รวมกัน ภายในอาณาบริเวณที่แน่นอน ในระยะเวลาที่ยาวนาน มีการกระทำโต้ตอบ ซึ่งกันและกัน เช่นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในด้านการดำรงชีวิต ทั้งนี้ก็เพื่อตอบสนองความ ต้องการของคนในสังคมและทำให้สังคมสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้

ลักษณะของสังคม

สนธยา พลศรี (2553 : 103-104) กล่าวว่าจาก สังคมมีลักษณะหลายประการ ดังนี้

1. มีมนุษย์มาอยู่ร่วมกันและมีความสัมพันธ์กัน มนุษย์ที่มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม นั้นจะมีลักษณะคุณสมบัติทางประชากรวรรณะ เช่น อัตราการเกิด อัตราการตาย การแยกย้าย ออกจากชุมชน เพศ อายุ อาชีพ ศาสนา ระดับการศึกษา เป็นต้น
2. ตั้งอยู่ภายในเขตทางภูมิศาสตร์ที่มีอาณาเขตแน่นอน เช่น ประเทศต่างๆ เป็นต้น
3. ประกอบด้วยกลุ่มคนกลุ่มใหญ่หลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มต่างก็มีหน้าที่ให้บริการ ต่างๆ เพื่อสนองความต้องการพื้นฐานของผู้คนทั้งหลาย กลุ่มที่สำคัญเหล่านี้คือ กลุ่มซึ่งทำหน้าที่เป็น ครอบครัว กลุ่มซึ่งทำหน้าที่ให้การศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง การศาสนา และการพักผ่อน
4. ประกอบด้วยกลุ่มคนมากมายหลายกลุ่ม ซึ่งมีความคล้ายคลึงกันทาง วัฒนธรรม เช่น พูดภาษาเดียวกัน มีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เป็นค่านิยมทางสังคมหรือ คุณธรรม
5. เป็นสังคมหน่วยใหญ่ซึ่งทำหน้าที่รวมทุกอย่าง มีการร่วมมือกันในระดับหนึ่ง ระหว่างกลุ่มทั้งหลายที่ประกอบเข้าเป็นสังคม
6. แต่ละแห่งเป็นหน่วยสังคมที่มีลักษณะต่างกัน แต่ละสังคมย่อมมีลักษณะบาง สิ่งบางอย่างเป็นของสังคมแห่งนั้นโดยเฉพาะและไม่มีลักษณะในสังคมอื่นเช่นนั้น เช่น ความแตกต่าง เกี่ยวกับเชื้อชาติเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของสังคมอเมริกัน

ประเภทของสังคม

การแบ่งประเภทของสังคมนั้น นักวิชาการได้แบ่งประเภทของสังคมไว้หลากหลาย ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่จะนำมาจัดประเภท เช่น โทนีส์ (Tonnie) ได้แบ่งสังคมออกเป็น 2 ประเภท โดยใช้ความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นเกณฑ์ คือ 1) สังคมแบบเกอไมน์ชาฟต์ (gemeinschaft) เป็นลักษณะของสังคมที่บุคคลในสังคมมีการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความผูกพันในด้าน จิตใจอย่างมากและ 2) สังคมแบบเกเซลส์ชาฟต์ (gesellschaft) เป็นสังคมที่บุคคลในสังคมมีการ พึ่งพาช่วยเหลือกันและมีความผูกพันในด้านจิตใจน้อยกว่าแบบแรก นอกจากนี้ คูลลี (C.H. Cooley) ก็ ได้แบ่งประเภทของสังคมออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) สังคมมีความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิ (primary relationship) เป็นลักษณะสังคมที่มีความผูกพันกันอย่างใกล้ชิดและเหนียวแน่น ช่วยเหลือซึ่งกันและ กันในระดับสูงและ 2) สังคมที่มีความสัมพันธ์แบบทุติยภูมิ (secondary relationship) เป็นสังคมที่มีความสัมพันธ์แบบเห็นห่าง เป็นความสัมพันธ์ที่มีการติดต่อกันแบบทางการไม่มีความสนิทสนมระหว่าง สมาชิกแบบส่วนตัว ส่วนในทางมานุษยวิทยานั้น ได้แบ่งประเภทของสังคมออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ

1. สังคมดั้งเดิม เป็นสังคมที่มีการใช้เทคโนโลยีต่ำ มีการติดต่อกับสังคมภายนอกไม่มากนัก ส่วนใหญ่รู้จักกันหมดมีอาชีพแบบง่าย ๆ เช่น ล่าสัตว์ หาของป่า ชีวิตผูกพันกับธรรมชาติและขนบธรรมเนียมประเพณี

2. สังคมชานา เป็นสังคมที่ประชากรมีอาชีพทางเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ยังมีความผูกพันกับธรรมชาติและขนบธรรมเนียมประเพณีความสัมพันธ์มีความใกล้ชิดกันและ

3. สังคมเมืองหรือสังคมสมัยใหม่ ซึ่งหมายถึงสังคมที่มีอาชีพอื่นที่ไม่ใช่เกษตรกรรมประชากรยึดถือหลักและเหตุผลในการดำรงชีวิต ความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นไปโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม

อย่างไรก็ตามนักสังคมวิทยา โรสโตว์ (W.W. Rostow) ได้แบ่งประเภทของสังคมออกเป็น 5 ประเภท ตามลักษณะขั้นความเจริญทางเศรษฐกิจ 5 ประเภทคือ (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2536)

1. สังคมประเพณี (traditional society) ลักษณะของสังคมที่มีการผลิตแบบประเพณีใช้เทคโนโลยีแบบง่าย ๆ

2. สังคมขั้นเตรียมการ (precondition for take-off) ลักษณะของสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงในขั้นของการเตรียมการเพื่อก้าวหน้าไปหรือทะยานขึ้น เป็นระยะเวลาที่มีการัดแปลงความรู้ในวิทยาการแผนใหม่ เพื่อนำมาใช้ในการผลิตทั้งด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม

3. สังคมขั้นทะยานขึ้น (take-off) สังคมในขั้นนี้จะมีลักษณะที่มีความเจริญด้านเศรษฐกิจอุปสรรคและสิ่งกีดขวางความเจริญด้านเศรษฐกิจถูกขจัดออกไป

4. สังคมขั้นเจริญ (drive to maturity) ลักษณะสังคมจะมีความเจริญในด้านเศรษฐกิจจากระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ในการผลิตแบบใหม่ได้รับการพัฒนาไปเรื่อยๆ

5. สังคมขั้นอุดมบริโภคนิยม (the age of high mass-consumption) สังคมจะมีลักษณะที่ประชาชนมีการบริโภคในระดับสูงและตีเป็นส่วนใหญ่ การผลิตสินค้าและการบริการต่างๆ มีมากขึ้นในยุคนี้ เพื่อสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่

โครงสร้างของสังคม

โครงสร้างของสังคม (Social Structure) จำแนกได้เป็น 2 ส่วน คือ องค์กรสังคม และสถาบันสังคม (Social Institution) ดังนี้

1. องค์กรสังคม องค์กรการสังคมเป็นกระบวนการจัดระเบียบสังคมของสมาชิกในสังคม และกลุ่มของสมาชิกของสังคมที่ได้จัดระเบียบสังคมแล้ว

2. สถาบันสังคม สถาบันสังคมเป็นแบบอย่างในการคิดของสมาชิกในสังคม ได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม อุดมการณ์ คุณธรรม และแบบอย่างในการกระทำสิ่งต่างๆ ของสมาชิก สถาบันสังคมที่สำคัญมีหลายสถาบัน เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบัน

การเมือง สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันศิลปะและนันทนาการ สถาบันภาษาและการสื่อสาร สถาบัน
การคมนาคมขนส่ง สถาบันนันทนาการและสาธารณสุข สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น
(สนธยา พลศรี. 2553 : 105-106)

บรรเทิง พาพิจิตร (2547 : 36-40) กล่าวว่าประเภทของสถาบันทางสังคมในทาง
สังคมศาสตร์ ไว้ดังนี้

1. สถาบันครอบครัว

สถาบันครอบครัว (Family Institution) เป็นสถาบันแรกสุดที่มีขนาดเล็กที่สุด และมีความสำคัญมากที่สุดของมนุษย์ เพราะเป็นสถาบันที่ให้กำเนิด เลี้ยงดู ขัดเกลาให้
มนุษย์มีชีวิตรอดและเป็นสมาชิกที่ดีที่สุดของสังคม (สนธยา พลศรี, 2553) การเรียนรู้เกี่ยวกับ
สถาบันครอบครัวจะช่วยให้เราเข้าใจสังคมนั้นๆ ดีขึ้น เพราะครอบครัวก็คือตัวแบบจำลองของสังคม
นั้นๆ ครอบครัวจะเป็นแหล่งกำหนดรูปแบบของพฤติกรรม ค่านิยม เป็นแหล่งสร้างคุณลักษณะของ
สมาชิกให้เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน อันจะช่วยให้เราเข้าใจถึงคุณลักษณะของประชากรในสังคมนั้นๆ
ได้

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ – ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน
(2524 : 142) กล่าวว่า สถาบันครอบครัว เป็นสถาบันสังคมขั้นมูลฐานที่ประกอบด้วยชายหนึ่ง
หรือมากกว่าหนึ่งอยู่ร่วมกันกับหญิงหนึ่งหรือมากกว่าโดยมีความสัมพันธ์ทางเพศที่สังคมอนุมัติพร้อม
ด้วยสิทธิและหน้าที่ที่สังคมยอมรับ

ณรงค์ เส็งประชา (2541 : 87) กล่าวว่า สถาบันครอบครัวเป็นกลุ่ม
สังคมขนาดเล็กที่ประกอบด้วยคนต่างเพศซึ่งมีความสัมพันธ์ทางการสมรสและการสืบสายโลหิต มี
ความสัมพันธ์ทางการสมรสหรือทางการสืบสายโลหิต เป็นสถาบันที่เก่าแก่มากมีอยู่คู่สังคมมนุษย์ และ
จัดเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อสังคม เพราะเป็นแหล่งสร้างความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคม
ก่อให้เกิดความผูกพันกัน สร้างบรรทัดฐานของสังคมทั้งในด้านการอยู่ร่วมกันและการทามาหาเลี้ยงชีพ
รวมทั้งสร้างสมาชิกใหม่เพื่อทดแทนสมาชิกเดิมที่ตายจากไป และอบรมให้เขาเหล่านั้นได้เรียนรู้
ระเบียบแบบแผนของสังคม ซึ่งทำให้สังคมดำรงอยู่ต่อไป

สุพัตรา สุภาพ (2542 : 66) กล่าวว่า สถาบันครอบครัว กลุ่มบุคคล
ที่มารวมกันโดยการสมรส โดยทางสายโลหิต หรือโดยการรับเลี้ยงดู มีการก่อตั้งขึ้นเป็นครอบครัว
มีปฏิริยาโต้ตอบซึ่งกันและกันในฐานะที่เป็นสามีภรรยา เป็นพ่อเป็นแม่ เป็นลูกชายลูกสาว เป็นพี่
เป็นน้อง โดยการรักษาวัฒนธรรมเดิมและอาจจะมีการสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่เพิ่มเติมก็ได้

จากความหมายสรุปได้ว่า สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่มนุษย์เพศชายและ
เพศหญิง มีความสัมพันธ์และผูกพันทางเพศในรูปแบบของการสมรสเป็นสามีภรรยาด้วยความ

สมัครใจรักใคร่กัน จนมีบุตรเป็นผู้สืบสายโลหิต หรือด้วยการมีบุตรบุญธรรม อาศัยอยู่ร่วมกันในสถานที่เดียวกัน

ลักษณะของครอบครัว

ครอบครัว เป็นกลุ่มสังคมที่มีสมาชิกมีความสัมพันธ์กันทางเพศหรือทางการสืบสายโลหิต ทุกสังคมจะมีสถาบันครอบครัว แต่อาจแตกต่างกันในรูปแบบและบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิตของผู้คนในครอบครัว อย่างเช่น ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear family) เป็นลักษณะของครอบครัวชาวตะวันตก แต่ในสังคมของชาวเอเชียอาจไม่เป็นเช่นนั้นเสมอไป หรือการแยกจากกันของสมาชิกต่างเพศ เป็นลักษณะครอบครัวชาวตะวันออก แต่ไม่เป็นเช่นนั้นในสังคมตะวันตก อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปแล้วครอบครัวในสังคมต่างๆ จะมีโครงสร้างของสถาบันเหมือนกัน เช่น ประกอบด้วยผู้หญิงและผู้ชายที่มีความสัมพันธ์ทางเพศต่อกัน มีการแบ่งตำแหน่งหน้าที่การงาน มีการกำหนดความรับผิดชอบ ลักษณะโดยทั่วไปของครอบครัวทุกๆ ไปพอจะกล่าวได้ดังนี้

1. มีการอยู่ร่วมกันระหว่างหญิงและชายอย่างถาวร
2. สมาชิกมีความสัมพันธ์ต่อกันในทางเพศหรือความสัมพันธ์ทางสายโลหิต
3. มีการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว
4. มีหน้าที่หลัก เช่น ให้กำเนิดบุตรที่ถูกต้องตามกฎหมาย เลี้ยงดู อบรมให้เรียนรู้

ระเบียบแบบแผนของสังคม และกำหนดสถานภาพในสังคม

หน้าที่ของครอบครัว

หน้าที่ของครอบครัวนั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ครอบครัวมีหน้าที่ในการรักษาสภาพของสังคมและสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ดังนั้นครอบครัวจึงพบได้ทุกหนทุกแห่งในโลก คิงส์ลีย์ เดวิด ได้กล่าวไว้ในหนังสือ Human Society ซึ่งเขาเขียนไว้เมื่อปี ค.ศ. 1949 ว่า ครอบครัวมีหน้าที่ในการให้กำเนิด การเลี้ยงดู การทดแทน และการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบแบบแผนของสังคมแก่สมาชิกใหม่ ส่วนยอร์ช เมอร์ดอค (George Murdock) กล่าวไว้ในหนังสือ Social Structure ที่เขาเขียนเมื่อ ค.ศ. 1949 ว่า ครอบครัวมีหน้าที่ในการควบคุมความสัมพันธ์ทางเพศ การให้กำเนิดบุตรที่ถูกต้องตามกฎหมาย การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ และการร่วมมือช่วยกันประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพ อย่างไรก็ตามนอกเหนือจากที่นักสังคมวิทยาสองท่านได้กล่าวแล้ว ครอบครัวยังมีหน้าที่อื่น ๆ อีก ซึ่งโดยทั่วไปแล้วหน้าที่ของครอบครัวมีดังนี้

1. ควบคุมความสัมพันธ์ทางเพศ ครอบครัวเป็นสถานที่แสดงออกของความสัมพันธ์ทางเพศที่สังคมยอมรับ แต่กิจกรรมสัมพันธ์นี้จะเป็นที่ยอมรับของสังคมใดหรือไม่นั้นอาจแตกต่างกันไป

2. ให้กำเนิดบุตร ทั้งนี้เพื่อช่วยให้สังคมยังคงมีอยู่สืบไป และบางสังคมได้กำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการประกันหรือคุ้มครองชีวิตสมาชิกใหม่ด้วย เช่น ห้ามทาลายชีวิตเด็กทั้งที่ยังอยู่ในครรภ์ และคลอดออกมาแล้ว

3. เลี้ยงดูและป้องกันอันตรายให้เด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นภาระหน้าที่สำคัญเช่นกัน เพราะโดยธรรมชาติแล้วเด็กย่อมเลี้ยงและช่วยตัวเองไม่ได้

4. อบรมให้เรียนรู้อะบบแบบแผนของสังคม เพื่อให้สมาชิกใหม่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณี รู้จักคบหาสมาคม ทำงานร่วมกับผู้อื่น และสร้างสรรค์กับผู้อื่นตามบรรทัดฐานของสังคม

5. กำหนดสถานภาพตำแหน่งหน้าที่ให้สมาชิกใหม่ตั้งแต่แรกเกิด และช่วยหาตำแหน่งหน้าที่อื่น ๆ ในสังคมตามโอกาส

6. ให้ความรักความอบอุ่น ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ประการหนึ่ง และครอบครัวสามารถจะสร้างขึ้นได้ไม่ยาก เนื่องจากสมาชิกมีความใกล้ชิดกัน อยู่ร่วมกันเป็นระยะเวลานาน มีกิจกรรมสัมพันธ์กันเสมอ ๆ นั่นก็คือมีความสัมพันธ์กันแบบปฐมนิคม ความรักและความอบอุ่น และความสนิทสนมกันนี้จะช่วยทำให้สมาชิกมีอารมณ์และสุขภาพจิตที่สมบูรณ์

7. หน้าที่ทางเศรษฐกิจ ครอบครัวเป็นหน่วยทางเศรษฐกิจหรือหน่วยผลิต หน่วยจัดหาสิ่งของเครื่องกินเครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อการกินการอยู่ของสมาชิกในครอบครัว อนึ่งหน้าที่ในการผลิตในปัจจุบันมักเป็นครอบครัวของชาวชนบท ส่วนครอบครัวในเมืองมักเป็นครอบครัวผู้บริโภค (Economic Consumption) มากกว่าครอบครัวชาวชนบท เช่น ครอบครัวชาวนา มักอาศัยแรงงานของสมาชิกทุกคน ตั้งแต่เด็กเล็กอายุน้อยสุดจนถึงผู้เฒ่าอายุสูงสุดเป็นสมาชิกในการผลิต และครอบครัวชาวชนบทอาจเรียกว่าครอบครัวผู้ผลิต (Economic Production) เพื่อใช้เองกินเอง นอกจากนั้นอาจกล่าวได้ว่า ครอบครัวยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้สังคมคงรักษาระบบบรรทัดฐานเดิมของสังคม หรืออนุรักษ์ลักษณะเดิมของสังคมเอาไว้ ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของสถาบันสังคม

ประเภทครอบครัว

การจำแนกประเภทของครอบครัว อาจจำแนกออกได้ต่าง ๆ กันไป ทั้งนี้แล้วแต่ว่าจะยึดหลักเกณฑ์ใดเป็นตัวจำแนกประเภท เช่น อาจถือเอาจำนวนเครือญาติ จำนวนคู่สมรส ความเป็นใหญ่ของสมาชิกในครอบครัว ฯลฯ ซึ่งจะได้กล่าวถึงการจำแนกประเภทครอบครัวโดยใช้เกณฑ์ต่าง ๆ กันดังต่อไปนี้

1. ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) ได้แก่ ครอบครัวที่ประกอบด้วยสามี ภรรยาและลูก มีความสัมพันธ์กันทางสายโลหิต

2. ครอบครัวขยาย (Extended Family) บางแห่งเรียกครอบครัวเสริม

ประกอบด้วย สามี ภรรยา บุตรธิดา ปิตามารดา และญาติพี่น้องอื่นๆ ร่วมด้วยซึ่งอาจจะอยู่ร่วมชายคาเดียวกันหรืออยู่ใกล้เคียงกันก็ได้

3. ครอบครัวหลายภรรยาหรือหลายสามี (Polygamous Family) กล่าวคือ ถ้า

เป็นครอบครัวที่สามีหนึ่งสามารถมีภรรยาได้หลายคน เรียกว่า Polygyny เช่นสังคมของอิสลาม ถ้าหากภรรยาหนึ่งสามารถมีสามีได้หลายคน เรียกว่า Polyandry เช่นสังคมของชาวทิเบต

(บรรเทิง พาพิจิตร, 2547)

การแบ่งประเภทของครอบครัวนอกจากที่กล่าวแล้ว ยังอาจแบ่งออกได้โดยถือเกณฑ์อื่น ๆ อีก เช่น แบ่งโดยอาศัยเกณฑ์การเลือกคู่ครอง ซึ่งแยกออกเป็นครอบครัวที่สามีภรรยาเลือกคู่ครองเอง กับครอบครัวที่พ่อแม่หรือผู้ใหญ่เลือกคู่ครองให้ ดังจะพบว่าในสังคมไทยสมัยก่อน ๆ จะมีครอบครัวประเภทหลังอยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมชนบทไทย แต่ปัจจุบันนี้ได้ลดน้อยลงไปมากแล้วการก่อร่างสร้างตัวของครอบครัวการก่อกำเนิดครอบครัวนั้น

ลักษณะของครอบครัวไทย

ลักษณะครอบครัวไทยเราตั้งแต่โบราณมาถือได้ว่าเป็นครอบครัวที่มีความอบอุ่นในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของเราที่ได้อบรมสั่งสอนสืบทอดต่อกันมา ลักษณะที่สำคัญของครอบครัวไทยมีดังนี้

1. เป็นครอบครัวขยายหรือครอบครัวใหญ่ มากกว่าครอบครัวแบบอื่นๆ โดยเฉพาะในชนบทซึ่งประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย รวมทั้งพี่น้องของฝ่ายสามีหรือภรรยา
2. ให้อำนาจผู้ชายหรือสามีเป็นผู้นำครอบครัว โภภรรยาต้องใช้นามสกุลของสามี สามีมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดู แต่ในปัจจุบันภรรยาเริ่มมีบทบาทมากขึ้นเพราะต้องช่วยกันหาเงินทองมาช่วยยกฐานะของครอบครัว
3. ลูก คือ โช้ทองคล้องใจพ่อแม่ รวมไปถึง ปู่ ย่า ตา ยาย หรือพี่ ป้า น้า อา จะเห็นเมื่อเวลามีเด็กเล็กๆ ในครอบครัว ผู้ใหญ่ทุกคนจะมุ่งความสนใจไปทั่วเด็ก (บรรเทิง พาพิจิตร, 2547)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าเนื่องจากความต้องการของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการสืบพันธุ์ ต้องการมีบุตร ต้องการความสุขจากการสนิทสนมกันการที่มนุษย์จะมาอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวนั้น ตามบรรทัดฐานสากลที่ปฏิบัติจะต้องมีการแต่งงานกัน และทุกสังคมก็ยึดถือหลักการนี้ แต่วิธีการอาจแตกต่างกันออกไปตามค่านิยมและวัฒนธรรมของแต่ละสังคมก่อนที่ชายและหญิงจะแต่งงานกันนั้น โดยทั่วไปจะต้องมีการเลือกคู่เสียก่อน ซึ่งการเลือกคู่นี้ บางครั้งอาจมีผู้อื่นเลือกให้ หรือเจ้าตัวเลือกเอง ถ้าเจ้าตัวเลือกเองเขาอาจต้องทำความรู้จักและนัดพบ นัดหมาย (Dating)

เพื่อทำความรู้จักสนิทสนมคุ้นเคยกัน เมื่อได้ศึกษาทัศนคติ รสนิยม และคุณธรรมต่าง ๆ เป็นที่ต้อใจ ฟังพอใจกันแล้ว ก็จะมีการหมั่นหมายกันไว้และก็แต่งงานกันในลำดับต่อไป การแต่งงานนั้น เป็น ประเพณีสากลที่ถือปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง ปัจจุบันการเลือกคู่สมรมีแนวโน้มว่าชาย-หญิงจะเลือก คู่ครองกันเองมากขึ้น และเขามักคำนึงถึงคู่ครองที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีอายุใกล้เคียงกัน ชายมักมีอายุสูงกว่าหญิงประมาณ 3-4 ปี
2. มีความสูง ขนาดของร่างกาย และลักษณะทางกายภาพอื่น ๆ ใกล้เคียงกัน
3. มีระดับการศึกษา และสติปัญญาใกล้เคียงกัน ชายไม่นิยมเลือกคู่ครองที่มี การศึกษาสูงกว่า
4. มีทัศนคติตรงกัน
5. มีรูปลักษณะทางกายภาพดึงดูดความสนใจ

บางสังคมอาจมีแนวปฏิบัติในการเลือกคู่ครองที่แตกต่างกันออกไปบ้าง เช่น สังคม จีนปัจจุบัน อนุญาตให้หญิงที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปเลือกคู่ครองเพื่อแต่งงานได้ แต่ต้องแต่งงานกับชายที่มี อายุแก่กว่าตน 10 ปีขึ้นไปและจะมีบุตรได้ 1 คน ส่วนอินเดียนิยมการแต่งงานเมื่ออายุยังน้อยเมื่อ เทียบกับสังคมอื่น และฝ่ายหญิงยังมีประเพณีต้องไปสูขอฝ่ายชายอยู่ครอบครัวเป็นสถาบันที่เก่าแก่ ที่สุด และเป็นรากฐานของระบบสังคมทั้งหลาย ครอบครัวแต่เดิมทำหน้าที่ของสถาบันอื่น ๆ เช่น สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการศึกษา ครอบครัวเป็นหน่วยผลิตเพื่อเลี้ยงชีวิตสมาชิก เป็นแหล่งที่ทำให้ เด็กมีพัฒนาการ และสร้างบุคลิกภาพ มีแบบแผนที่ดีงาม

2. สถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษา (Education Institution) เป็นสถาบันที่สำคัญของสังคมอีก สถาบันหนึ่ง เป็นกลุ่มของบรรทัดฐานที่ใช้เพื่อก่อให้เกิดความรู้ แนวคิด การกระทำในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการอยู่ร่วมกัน และความเจริญก้าวหน้าของสังคม ทุกสังคมย่อมจะต้องมีหน้าที่ในการให้ การศึกษาแก่มวลชน เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้รู้จักบรรทัดฐานของสังคม เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีการดำเนิน ชีวิต การทำมาหาเลี้ยงชีพ และวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สร้างสมไว้ให้เพื่อสืบทอดต่อไป แต่เดิมมา กล่าวได้ว่า การให้การศึกษาเป็นหน้าที่หนึ่งของสถาบันครอบครัวและสถาบันศาสนา แต่ต่อ ๆ มาเมื่อ สังคมซับซ้อนมากขึ้น ความเป็นอยู่ลำบากยากเย็นมากขึ้น ทำให้ครอบครัวและสถาบันศาสนาต้องลด หน้าที่และบทบาททางการศึกษาลงไป และปล่อยให้สถาบันการศึกษาได้ดำเนินการในเรื่องการเรียนรู้ ของเด็กและสมาชิกอื่นๆ ของสังคมต่อไป

สุพัตรา สุภาพ (2542 : 63) กล่าวว่า การศึกษาเป็นความพยายามของบุคคล ผู้สูงอายุที่จะกำหนดแนวทางของวิวัฒนาการให้สอดคล้องกับอุดมคติในชีวิตของตน รวมทั้งวิธีการที่ จะสร้างเจตคติ แบบแผนของพฤติกรรม เช่น การเรียนรู้จากบิดามารดา ญาติพี่น้องและคนอื่นๆ

ภายในครอบครัว ตลอดจนการอบรมสั่งสอนอย่างเป็นทางการจากสถาบันศาสนา โรงเรียน มหาวิทยาลัย และการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการซึ่งได้จากสังคมและการประกอบอาชีพ

บรรเทิง พาพิจิตร (2547 : 78) กล่าวว่า การศึกษา คือกระบวนการแสวงหา ความรู้และประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพของบุคคล ช่วยให้บุคคลมีความเจริญงอกงาม สมบูรณ์ เป็นสมาชิกที่พึงปรารถนาของสังคม มีความสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและปรับ สิ่งแวดล้อมให้เข้ากับตัวเองได้ดี ตลอดจนเป็นคนที่มีอุดมการณ์แห่งชีวิตและรู้จักหลีกเลี่ยงจาก อำนาจฝ่ายต่ำทั้งปวง

จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ (2537 : 129) กล่าวว่า สถาบันการศึกษา ในทางสังคม วิทยาไม่ได้หมายถึงโรงเรียนหรือสถาบันที่ทำหน้าที่ให้การศึกษา แต่หมายถึงแบบแผนบรรทัดฐานหรือ ระบบความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การถ่ายทอดวัฒนธรรม ความรู้ความคิดต่างๆ การศึกษาเป็นกระบวนการ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสมาชิก ให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ เป็น กระบวนการพื้นฐานของทุกสังคม ทั้งสังคมดั้งเดิมและสังคมสมัยใหม่

ณรงค์ เส็งประษา (2541 : 95) กล่าวว่า สถาบันการศึกษา เป็นกลุ่มของบรรทัด ฐานที่ใช้เพื่อก่อให้เกิดความรู้ แนวคิด การกระทำในกิจกรรมต่างๆ เพื่อการอยู่รอด เพื่อการอยู่ร่วมกัน และความเจริญก้าวหน้าของสังคม ทุกสังคมมีหน้าที่ให้การศึกษาแก่สมาชิกเพื่อให้รู้จักบรรทัดฐานของ สังคม การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและการสืบทอดวัฒนธรรม

จากความหมายสรุปได้ว่า สถาบันการศึกษาเป็นระบบความสัมพันธ์หรือกลุ่มของ ระเบียบกฎเกณฑ์ทางสังคมอันเกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่สมาชิกโดยการ อบรมสั่งสอน และเสริมสร้างพฤติกรรมการเรียนรู้ในทางที่ดีเพื่อให้เติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม รูปแบบของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษาให้แก่สมาชิกใน สังคม แบ่งได้เป็น 2 รูปแบบดังนี้

1. การให้การศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Education) เป็นการให้ การศึกษาที่ไม่มีการกำหนดกฎเกณฑ์ตายตัว ไม่มีหลักสูตร ตารางสอน สถานที่เรียน แต่จะ ถ่ายทอดโดยการอบรมขัดเกลาทางสังคม เช่น การศึกษาในสังคมดั้งเดิมของมนุษย์และการศึกษา ตามอัธยาศัยของไทยในปัจจุบัน

2. การให้การศึกษาอย่างเป็นทางการ (Formal Education) เป็นการให้ การศึกษาที่เป็นระเบียบและมีระบบ โดยสถาบันการศึกษามีหน้าที่โดยตรง มีหลักสูตร ครู สถานที่ เรียน ตารางเรียน เวลาเรียน กิจกรรมการเรียน วัตถุประสงค์ของการเรียน เป็นต้น เช่น การศึกษาในระบบโรงเรียน และการศึกษานอกระบบโรงเรียนของไทยในปัจจุบัน

หน้าที่ของสถาบันการศึกษา สถาบันการศึกษามีหน้าที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ขัดเกลาสมาชิกของสังคม ให้เรียนรู้บรรทัดฐานทางสังคมหรือระเบียบแบบแผนของสังคม

2. หล่อหลอมและพัฒนาบุคลิกภาพทางสังคมให้แก่สมาชิกในสังคมตามที่สังคมต้องการ

3. ช่วยเตรียมบุคคลให้พร้อม สำหรับการประกอบอาชีพโดยการปลูกฝังความรู้ ทักษะ ความสามารถในอาชีพต่างๆ ให้แก่สมาชิกในสังคม

4. กำหนดสถานภาพและบทบาททางสังคม ตามความรู้ความสามารถให้แก่สมาชิกในสังคม และทำให้เกิดการเลื่อนช่วงชั้นทางสังคม

5. สร้างความมั่นคงให้แก่สังคม เพราะการศึกษาทำให้สมาชิกมีความรู้สึกร่วมกัน และเป็นกลุ่มพวกเดียวกัน

6. สืบทอด ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและสร้างวัฒนธรรม ให้แก่สังคม

7. ทำให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เกิดนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์และสังคม

8. เป็นสถาบันที่สำคัญ ในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์และสังคมมนุษย์ (สนธยา พลศรี, 2553)

3. สถาบันศาสนา

สถาบันศาสนา (Religion Institution) เป็นสถาบันสังคมที่สำคัญอีกสถาบันหนึ่ง ที่เกิดจากความสามารถในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมต่างๆ ของมนุษย์ การแสวงหาแนวทางในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลและกลุ่มคน ให้รู้ดีรู้ชอบ เพื่อการดำรงชีวิตร่วมกันอย่างสงบสุข

สนธยา พลศรี (2553 : 149) กล่าวว่า ความหมายของสถาบันศาสนา อาจสรุปได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ความหมายของผู้นับถือศาสนาที่เชื่อถือในพระเจ้า ศาสนา หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้าซึ่งมีอำนาจเหนือมนุษย์ มนุษย์ต้องทำตามประสงค์ของพระเจ้าและด้วยความจงรักภักดีจึงสามารถบรรลุเป้าหมายสูงสุดของชีวิต คือการได้ไปอยู่บนสรวงสวรรค์ร่วมกับพระเจ้าชั่วนิรันดร์

2. ความหมายของผู้นับถือศาสนาที่ไม่เชื่อถือในพระเจ้า ศาสนา หมายถึง คำสั่งสอนของศาสดาที่ห้ามมนุษย์ประกอบกรรมดี เพื่อการดำรงชีวิตอันหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งหลายทั้งปวงอันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิต

3. ความหมายทางสังคมวิทยา ศาสนา หมายถึง ระบบความเชื่อและการปฏิบัติของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติของมนุษย์ ศาสนาในความหมาย

นี่จึงมีความหมายกว้างครอบคลุมไปถึงการปฏิบัติตามลัทธิความเชื่อต่างๆ ของมนุษย์ทั้งหมดไม่ได้ หมายถึงศาสนาใหญ่ๆ ของโลกเพียงอย่างเดียว

จากความหมาย สรุปได้ว่า ศาสนา หมายถึง กลุ่มของระเบียบกฎเกณฑ์และแนวปฏิบัติของศาสนาต่างๆ ซึ่งอาจจะมีลักษณะที่เหมือนกันและแตกต่างกันออกไปแต่ละศาสนา

องค์ประกอบของสถาบันศาสนา

องค์ประกอบของสถาบันศาสนา คือ แก่นสารหรือส่วนสำคัญที่รวมกันเข้าเป็นสถาบันศาสนา มีองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ศาสดา เป็นผู้ก่อตั้งศาสนาหรือเผยแพร่คำสอนดั้งเดิมที่มีชีวิตอยู่จริง เช่น พระพุทธเจ้าของศาสนาพุทธ พระเยซูของศาสนาคริสต์ พระนบีโมฮัมหมัดของศาสนาอิสลาม
2. หลักคำสอน หรือทศกัมภีร์ของศาสนาซึ่งเป็นที่รวบรวมคำสอนต่างๆ ของศาสดา เช่น พระไตรปิฎกของศาสนาพุทธ คัมภีร์ไบเบิลของศาสนาคริสต์ คัมภีร์อัลกุรอานของศาสนาอิสลาม
3. นักบวช ผู้เป็นสาวกของศาสดาซึ่งเป็นผู้เผยแพร่และสืบต่อหลักคำสอนของศาสนาให้ดำรงอยู่ต่อไป
4. หลักความเชื่อของศาสนา ทุกๆ ศาสนาจะมีหลักความเชื่อซึ่งเป็นตัวตัดสินการกระทำในลักษณะที่เห็นว่าแนวความคิดนั้นถูกต้องโดยไม่ต้องพิสูจน์ให้เห็นประจักษ์ชัดหรือไม่ต้องพิสูจน์อย่างมีเหตุผล
5. ศาสนสถาน หรือสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาหรือเป็นสถานที่สำคัญทางศาสนาที่ควรเคารพบูชา เช่น โบสถ์ มัสยิด สุเหร่า
6. สัญลักษณ์ เป็นเครื่องหมายของศาสนา เช่น พระพุทธรูป พระธรรมจักร ไบโพลี ของศาสนาพุทธ ไม้กางเขน รูปปั้นของพระเยซู บทสวดมนต์ต่างๆ ของศาสนาคริสต์ เทวรูปต่างๆ ของศาสนาฮินดู (สนทนา พลศรี, 2553)
7. ศาสนิกชน บุคคลที่นับถือศาสนา (บรรเทิง พาพิจิตร, 2547)
8. ความจงรักภักดีต่อศาสนา ทุกศาสนามีการเข้มงวดกวดขันในเรื่องความจงรักภักดีต่อศาสนา คือ ผู้ที่นับถือศาสนาใดแล้วจะไปนับถือศาสนาอื่นในเวลาเดียวกันอีกไม่ได้ (เสถียร พัทธรังสี, 2513)
9. องค์การดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่รวมกันเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของศาสนาและผู้นับถือศาสนา (จำนง อติวัฒน์สิทธิ์, 2537)
10. เป็นเรื่องที่เชื่อถือได้ และมีการปฏิบัติตามความเชื่อนั้น (สุพัตรา สุภาพ, 2542)

กล่าวได้ว่า ศาสนาต่าง ๆ ในโลกนี้ เกิดจากนักปราชญ์นักคิด ได้คิดและกำหนดแนวปฏิบัติตามความคิดความเชื่อขึ้นไว้ จุดมุ่งหมายก็เพื่อช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ช่วยให้มวลมนุษย์พ้นจากความทุกข์ ได้รับความอบอุ่นใจ ปลอดภัยจากความกลัว เกิดความหวังในชีวิตศาสนาจัดเป็นบรรทัดฐานของสังคมอย่างหนึ่ง จากการปฏิบัติตามพิธีกรรมและหลักคำสอนของศาสนานั้นๆ ซึ่งต่างศาสนาต่างสังคมกันก็ย่อมจะมีแนวความคิดความเชื่อและวิธีปฏิบัติที่แตกต่างกันไปทุกสังคมจะมีศาสนาเป็นที่ยึดถือและใช้เป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต และแต่ละสังคมก็อาจยึดถือศาสนาแตกต่างกันไป บางสังคมก็นับถือศาสนาที่เชื่อในพระเจ้าองค์เดียว บางสังคมก็นับถือศาสนาที่เชื่อในพระเจ้าหลายองค์ บางสังคมก็ไม่นับถือพระเจ้า แต่ถือว่ามนุษย์เป็นใหญ่ในตัวเอง ควบคุมชะตาชีวิตของตนเอง เช่น ศาสนิกชนที่นับถือพุทธศาสนา ศาสนาขงจื้อ ส่วนในสังคมที่ยังด้อยการศึกษา ผู้คนอาจยึดถือศาสนาที่เชื่อในเรื่องของวิญญาณ และอำนาจเหนือธรรมชาติ ส่วนการปฏิบัติตามพิธีกรรมทางศาสนาก็ย่อมแตกต่างกันไปตามความเชื่อของศาสนานั้นๆ

ประเภทของศาสนา

นักสังคมศาสตร์ได้พยายามจัดประเภทของศาสนาเพื่อการศึกษา และการจัดประเภทของศาสนา ออกเป็น 4 ประเภทที่สำคัญ ได้แก่ ศาสนาที่มีรากฐานมาจากสิ่งเร้นลับเหนือธรรมชาติ (Simple Supernaturalism) ศาสนาที่มีรากฐานมาจากวิญญาณนิยม (Animism) ศาสนาที่มีรากฐานมาจากเทวนิยม (Theism) และศาสนาที่มีรากฐานมาจากอุดมคตินามธรรม (Abstract Ideals)

ศาสนาที่มีรากฐานมาจากสิ่งเร้นลับเหนือธรรมชาติ (Simple Supernaturalism) เป็นศาสนาที่พบได้โดยทั่วไปในสังคมก่อนสังคมอุตสาหกรรม ศาสนาประเภทนี้ไม่รวมถึงความเชื่อในเรื่องของพระเจ้าและวิญญาณ แต่มีความเชื่อว่ามีอำนาจเหนือธรรมชาติ ซึ่งมีอิทธิพลเหนือชีวิตของมนุษย์ และสามารถให้คุณให้โทษแก่มนุษย์ อำนาจเหนือธรรมชาตินี้อาจเป็นสิ่งที่ดีหรือสิ่งที่เลวก็ได้ ศาสนาที่มีรากฐานมาจากวิญญาณนิยม (Animism) ซึ่งมีความเชื่อที่ว่าวิญญาณอยู่ในสรรพสิ่งต่างๆ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ลม ฯลฯ และวิญญาณในทัศนะของผู้ที่มีความเชื่อได้อื่นๆ เขาจะคาดคะเนหรือเดาว่า มันเป็นเรื่องที่เทียบได้กับคนซึ่งมีอารมณ์ มีความประสงค์ มีเจตนา และมีความสามารถตกลงใจ ศาสนาที่มีรากฐานมาจากเทวนิยม (Theism) เป็นศาสนาที่ตั้งอยู่บนฐานแห่งความเชื่อในพระเจ้าว่าเป็นผู้ที่มีอำนาจ เป็นผู้กำหนดชะตาชีวิตของมนุษย์ เป็นผู้ก่อให้เกิดสรรพสิ่งทั้งหลาย แม้แต่ฝนตก พายุร้อน แผ่นดินไหว ศาสนาที่มีรากฐานมาจากเทวนิยมแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ ชนิดที่เชื่อในพระเจ้าหลายองค์หรือพหุเทวนิยม (Polytheism) กับเชื่อในพระเจ้าองค์เดียว (Monotheism) ศาสนาที่มีรากฐานมาจากอุดมคตินามธรรม (Abstract Ideals) ศาสนาชนิดนี้เชื่อในเรื่องของผลจากการกระทำตามแนวคิดมากกว่าที่จะเชื่อในผลที่จะได้รับจากการบูชาพระเจ้า ความคิดและการกระทำของเขามี

จุดมุ่งหมายที่จะยกระดับความเป็นอยู่ คน และขีดความสามารถของเขาให้สูงที่สุด ศาสนาประเภทนี้ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีที่สุดคือ พุทธศาสนา

หน้าที่ของศาสนา

มนุษย์สร้างลัทธิความเชื่อและศาสนาขึ้นมา ด้วยมุ่งหวังที่จะนำมาเป็นเครื่องช่วยแก้ปัญหาต่างๆ และเพื่อสนองความต้องการในการดำเนินชีวิต ทั้งชีวิตส่วนตัว และเพื่อสังคมส่วนรวม หน้าที่ของศาสนาอาจแยกออกเป็นหน้าที่ของศาสนาต่อบุคคล และหน้าที่ของศาสนาต่อสังคม ดังนี้

หน้าที่ของศาสนาต่อบุคคล เน้นที่การให้ความมั่งคั่งในชีวิต และมีความหมายเกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้

1. เป็นปัจจัยช่วยให้เกิดความสงบทางใจและนำไปสู่สุขภาพจิตที่ดี อันจะมีผลต่อสุขภาพร่างกาย
2. ให้ความรู้สึกร่มเย็นปลอดภัยจากความกลัว และปลอดภัยจากความวิตกกังวล
3. ให้พลังใจ เพราะเชื่อว่ามีสิ่งที่จะให้ความช่วยเหลือ เป็นปัจจัยเสริมในการกระทำกิจกรรมทั้งปวง ทำให้มีโอกาสเอาชนะความยากลำบาก อุปสรรคต่าง ๆ ได้
4. เป็นปัจจัยช่วยให้คนจัดระเบียบชีวิตและมีโอกาสประสบความสำเร็จและความสูงสุดได้

ในระดับสังคม ศาสนาก็มีหน้าที่สำคัญในการควบคุมสังคมและกำหนดศีลธรรมของสังคม เช่น

1. เป็นแรงเสริมในการจัดระเบียบของสังคมจากการที่ผู้คนปฏิบัติไปตามหลักคำสอน ปฏิบัติไปตามทางที่ถูกที่ควร
2. เป็นสถาบันช่วยสร้างค่านิยม บรรทัดฐานของสังคม และช่วยเสริมให้สถาบันครอบครัว และสถาบันการปกครองทำหน้าที่ได้เข้มแข็งยิ่งขึ้น
3. หน้าที่ในการยึดเหนี่ยวสังคมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จากการที่ได้ยึดมั่นในหลักคำสอนเดียวกัน ประกอบพิธีกรรมร่วมกัน ทำให้ผู้คนในสังคมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและจากการที่ทุกศาสนามุ่งสันติสุขเพื่อความสุข ขจัดทุกข์ของปวงชน จะช่วยให้มนุษย์โลกอยู่ร่วมกันด้วยสันติสุขถ้าหากการเมืองไม่เข้าแทรกแซงหน้าที่ของศาสนานั้นมีอยู่ไม่น้อย ยิ่งในปัจจุบันศาสนาได้ขยายหน้าที่กว้างออกไปมากขึ้น ดังที่เราอาจพบเห็นได้ง่ายๆ เช่น การจัดกิจกรรมนันทนาการ จัดงานประจำปี กิจกรรมการกีฬา การให้บริการอาคารสถานที่ อุปกรณ์สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ

4. สถาบันเศรษฐกิจ

สถาบันเศรษฐกิจ (Economic Institution) เป็นสถาบันสังคมที่ช่วยตอบสนองความต้องการที่จำเป็นของบุคคลและสังคมทั้งในสิ่งบริโภคและอุปโภค กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่

การผลิต การบริโภคอุปโภค การแลกเปลี่ยนและการแจกจ่าย ซึ่งวิธีการกระทำกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าว ในต่างสังคมกันอาจแตกต่างกันออกไปสถาบันทางเศรษฐกิจมีเป้าหมายอยู่ที่การกินดีอยู่ดีของประชาชน ดังนั้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจจึงเกี่ยวข้องกับกรรมวิธีที่จะก่อให้เกิดความมั่งมี การกินดีอยู่ดี หรืออย่างน้อยก็เพื่อการมีกินมีใช้ของประชาชน กรรมวิธีดำเนินการ มักขึ้นอยู่กับปรัชญาทางเศรษฐกิจของผู้มีบทบาทอำนาจหน้าที่ทางเศรษฐกิจของสังคมนั้นๆ เพื่อจะกำหนดว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจควร จะดำเนินไปในรูปแบบใด จะให้ประชาชนมีสิทธิในการดำเนินการผลิตเอง มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน รัฐ จะเข้าควบคุมหรือปล่อยให้เอกชนดำเนินงานอย่างเสรี ฯลฯ เหล่านี้เป็นวิธีการซึ่งมีเป้าหมายคือการมีกินมีใช้

หน้าที่ของสถาบันทางเศรษฐกิจ

หน้าที่หลักของสถาบันทางเศรษฐกิจ คือการจัดหาปัจจัยในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ และการทำงานที่จะให้ได้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก็ ย่อมต้องทำการผลิต แจกจ่ายเพื่อให้ถึงมือผู้กินผู้จะใช้จะได้บริโภคอุปโภคเพื่อมีชีวิตที่ยั่งยืนอยู่ต่อไป หน้าที่หลักของสถาบันทางเศรษฐกิจมีดังนี้

1. การผลิต (Production) โดยการแบ่งงานและจัดสรรในการดำเนินการ มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน และมีผู้ควบคุมงานหรือบริหารงาน
2. แจกจ่าย (Distribution) เมื่อผลิตสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ แล้ว ก็ดำเนินการแจกจ่ายสิ่งผลิตไปยังผู้บริโภค กิจกรรมนี้มักมีตัวกลางในการแลกเปลี่ยน และผู้ดำเนินการเข้ามาเกี่ยวข้อง
3. การบริโภค (Consumption) เป็นการใช้สิ่งผลิตเพื่อสนองความต้องการ และความต้องการทางสังคมเพื่อแสดงสถานภาพของตน หรือด้วยจุดมุ่งหมายอื่น

ระบบเศรษฐกิจ

ในสมัยก่อนๆ จะพบว่ารูปแบบของระบบเศรษฐกิจมักจะผูกพันอยู่กับผู้มีอำนาจทางการเมืองปกครองบ้านเมืองและทางฝ่ายศาสนา ผู้ผลิตหรือประชาชนจะต้องมอบผลิตผลส่วนหนึ่งให้แก่ฝ่ายบ้านเมืองหรือฝ่ายศาสนา ผลิตผลส่วนที่เหลือจะเก็บไว้กินไว้ใช้และแจกจ่ายกันระหว่างเพื่อนบ้าน ต่อมาเมื่อผู้คนมีความรู้และมีแนวคิดในสิทธิตามธรรมชาติมากขึ้น ทำให้เกิดความคิดที่จะจัดรูปแบบของกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ขึ้น ในปัจจุบันระบบเศรษฐกิจพอจะจำแนกออกได้เป็น

1. เศรษฐกิจแบบทุนนิยม (Capitalism) เป็นระบบเศรษฐกิจที่ยึดถือปรัชญาว่าประชาชนควรมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินสิ่งของต่างๆ รัฐเปิดโอกาสให้เอกชนลงทุนประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีเสรีภาพในการผลิตและแข่งขันกันอย่างเสรี เศรษฐกิจแบบทุนนิยมเน้นในเรื่องการใช้เงินตราในการแลกเปลี่ยน บุคคลมีเสรีภาพในการเลือกบริโภคสินค้าและบริการ

และใช้ราคาเป็นตัวกำหนดหรือควบคุมการใช้ทรัพยากรทรัพยากรสิ่งของต่างๆ ที่ประชาชนจะมีกรรมสิทธิ์ได้นั้น รวมทั้งถนนหนทาง โรงเรียน ระบบการสื่อสารไปรษณีย์ ฯลฯ

2. ระบบสังคมนิยม (Socialism) ระบบเศรษฐกิจแบบนี้ยังคงยอมรับสิทธิในการถือครองกรรมสิทธิ์ของประชาชนอยู่ แต่ลักษณะที่แตกต่างไปจากระบบทุนนิยม คือ กิจกรรมหลักทางเศรษฐกิจ เช่น อุตสาหกรรมพื้นฐานและปัจจัยการผลิต รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติเป็นภาระหน้าที่ของรัฐบาลที่จะดำเนินการเพื่อสนองความต้องการของประชาชน นอกจากนี้กิจกรรมพื้นฐานที่รัฐไม่ได้ดำเนินการเอง เช่น การขนส่ง การสื่อสาร การอุตสาหกรรมบางประเภทที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตของสาธารณชน รัฐบาลจะเป็นฝ่ายกำหนดกฎเกณฑ์และตรวจตราเพื่อให้เจ้าของหรือผู้รับสัมปทานดำเนินการตาม

3. ระบบคอมมิวนิสต์ (Communism) เป็นระบบเศรษฐกิจที่รัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการผลิตทั้งหมดเพื่อประชาชนทั้งหมด และจัดสรรผลที่ได้จากการผลิตอย่างยุติธรรม จุดมุ่งหมายก็เพื่อให้มีการแบ่งปันส่วนเพื่อการอยู่ดีกินดีโดยเท่าเทียม รัฐเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตและทรัพยากรทั้งหมด และการที่จะผลิตสินค้าใด จัดบริการใด รัฐจะเป็นผู้วางแผน ในระบบเศรษฐกิจแบบนี้จะไม่มีการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจ กลไกตลาดจะไม่มีบทบาทในการกำหนดราคาดังเช่นในระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมหรือทุนนิยม ในปัจจุบันพบว่าระบบเศรษฐกิจตามอุดมการณ์นั้นหาได้ยาก แม้แต่จีนคอมมิวนิสต์เองก็ยังยอมให้ผู้คนในประเทศของตนมีโอกาสถือครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัสเซีย ทั้งนี้เนื่องจากเศรษฐกิจระบบใดจะใช้ได้ดีกับสังคมใด ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น พื้นฐานความรู้ ทรัพยากรธรรมชาติ ความสามารถในการผลิต ฯลฯ ในสังคมใดก็ตามเมื่อสถานะทางเศรษฐกิจของสังคมส่วนรวมดีขึ้นแล้ว แต่ยังจำกัดผลได้ทางเศรษฐกิจซึ่งแรงงานที่ทำการผลิตควรจะได้รับ แรงงานเหล่านี้ก็จะขาดแรงเสริมซึ่งไม่เป็นผลดีต่อฐานะทางเศรษฐกิจของสังคม

หน้าที่ของสถาบันเศรษฐกิจ

สถาบันเศรษฐกิจ มีหน้าที่สำคัญดังนี้

1. ตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจของมนุษย์ ด้วยการผลิต การบริโภค การแบ่งปัน การบริการต่างๆ ให้แก่สมาชิกในสังคม
2. อำนวยความสะดวกในการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ให้แก่สมาชิกในสังคม เช่น ระบบเศรษฐกิจการค้า ระบบการเงินการธนาคาร การตลาด
3. พัฒนาและสร้างความเจริญก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจ ให้แก่สมาชิกในสังคม
4. สร้างสิ่งอุปโภคและบริโภค ให้แก่สมาชิกในทางเศรษฐกิจอย่างพอเพียง และทั่วถึงทั้งสังคม

5. กำหนดสภาพและบทบาท ของสมาชิกในสังคม

6. เป็นพื้นฐานสำคัญ ในการดำเนินงานของสถาบันสังคม (บรรเทิง พาวจิตร, 2547)

5. สถาบันการเมืองการปกครอง

สถาบันทางการเมืองการปกครอง (Political Institution) เป็นสถาบันสังคมที่เก่าแก่และมีความสำคัญต่อมนุษย์และสังคมมาทุกยุคทุกสมัย เป็นกลุ่มของบรรทัดฐานเกี่ยวกับการใช้อำนาจ เพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม และกำหนดอธิปไตยในการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม ทุกสังคมจะประกอบด้วยสถาบันการเมืองการปกครอง เพื่อควบคุมดูแลให้ผู้คนในสังคมปฏิบัติตามบรรทัดฐาน มิฉะนั้นก็จะเกิดการไร้ระเบียบ เพราะเมื่อต่างคนต่างก็มีความต้องการจะกระทำในสิ่งต่าง ๆ ถ้าไม่มีข้อกำหนดกฎเกณฑ์ ถ้าไม่มีการบังคับให้ทำตามกฎเกณฑ์ ก็ยากที่จะป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดต่ออธิปไตยของแต่ละบุคคล สถาบันการเมืองการปกครองนั้นนอกจากจะเกิดจากความต้องการให้ผู้คนในสังคมอยู่ร่วมกันด้วยสันติสุข ยังมีผลมาจากความต้องการที่จะธำรงอธิปไตยของสังคมโดยส่วนรวม ป้องกันภัยจากสังคมภายนอก จากการรุกรานของสังคมอื่นด้วยเมื่อผู้คนมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ก็จำเป็นต้องมีผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้ปกครอง ผู้ปกครองก็จะทำหน้าที่ใช้อำนาจบังคับให้ผู้อยู่ใต้ปกครองดำเนินไปตามบรรทัดฐานของสังคม ถ้าใครฝ่าฝืนก็จะได้ดำเนินการจับกุมไปลงโทษตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผน ส่วนที่ว่าใครจะเป็นผู้ปกครองและใครจะเป็นผู้วางระเบียบกฎหมายนั้น ในแต่ละสังคมอาจแตกต่างกันแล้วแต่แนวคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ของแต่ละสังคม โดยทั่วไปแล้วการปกครองแยกออกได้ 2 รูปแบบ คือการปกครองระบบเผด็จการ กับการปกครองแบบประชาธิปไตย การปกครองระบอบเผด็จการ เป็นการปกครองโดยชนกลุ่มน้อย ผู้ถูกปกครองซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ไม่ได้มีสิทธิมีเสียง ตั้งแต่การเลือกตั้งผู้ปกครอง การวางระเบียบกฎหมาย กฎหมาย การแสดงความคิดเห็นทุกสิ่งทุกอย่างในการปกครอง ในการควบคุมสังคมดำเนินตามคำสั่งของผู้ปกครองการปกครองระบบประชาธิปไตย เป็นการปกครองสังคมโดยประชาชนซึ่งประชาชนอาจเข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองโดยตรง หรือเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปดำเนินงานแทนก็ได้ กฎหมายระเบียบแบบแผนการกระทำในระดับสังคมทั้งหลายมาจากความเห็นชอบของประชาชน ในกรณีที่ประชาชนเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ใช้อำนาจอธิปไตยแทนนั้น ถ้าประชาชนไม่พึงพอใจบุคคลดังกล่าวก็สามารถถอดถอนได้ตามกฎหมาย

หน้าที่ของสถาบันการเมืองการปกครอง

หน้าที่หลักของสถาบันการเมืองการปกครอง ได้แก่ การรักษาไว้ซึ่งความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม (Social Order) และธำรงไว้ซึ่งสังคม หน้าที่ของสถาบันการเมืองการปกครองโดยทั่วไปมีดังนี้

1. รักษาไว้ซึ่งความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม ปัจจัยที่จะช่วยให้เกิดความเป็นระเบียบ ได้แก่ กฎเกณฑ์ กฎหมาย กติกา ข้อบังคับ ฯลฯ เพื่อใช้เป็นบรรทัดฐาน ประกอบกับเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ที่คอยควบคุมดูแลให้ผู้คนปฏิบัติตามบรรทัดฐาน

2. วางแผน ประสานนโยบาย และโครงการต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของสังคมและให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เหมาะสม นอกจากนั้นก็สนับสนุนให้โครงการต่าง ๆ ดำเนินไปได้ด้วยดี เพราะบางโครงการอาจมีอุปสรรคในด้านวัสดุ กำลังคน ฯลฯ

3. ปกป้องคุ้มครองสังคม จากภัยอันตรายภายนอก เช่น ภัยสังคม ภัยทางเศรษฐกิจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจหาได้โดยการทาสัญญาสันติภาพ การกำหนดโควตาการซื้อ-ขายสินค้า การกำหนดค่าของเงินเกี่ยวกับหน้าที่ของสถาบันทางการปกครองนี้ อาจแยกออกเป็น 2 ประเภทใหญ่คือ หน้าที่ภายในสังคมกับหน้าที่ภายนอกสังคม หน้าที่ภายในสังคม เช่น การบังคับให้ผู้คนปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม การตัดสินคดีความเมื่อมีการฝ่าฝืนบรรทัดฐานของสังคม และการวางแผนดำเนินงานเพื่อสนองความต้องการของสังคม หน้าที่ภายนอกสังคม ได้แก่ การป้องกันภัยจากการรุกรานเอารัดเอาเปรียบของสังคมอื่น การติดต่อสัมพันธ์กับสังคมอื่น

ปัจจุบันพบว่า หน้าที่ของสถาบันการปกครองได้ขยายตัวมากขึ้น เพราะกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคมมีมากขึ้น มีผู้คนเข้าสังกัดในกิจกรรมงานต่าง ๆ มากขึ้นโดยลำดับ ประกอบกับเกิดปัญหาต่าง ๆ ทางสังคมมากขึ้น เช่นภาวะค่าครองชีพสูงขึ้น ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและก๊าซปรับตัวสูงขึ้นและยิ่งต่อ ๆ ไปอาจจะขาดแคลน สิ่งเหล่านี้จึงอาจเป็นปัจจัยสร้างภาระหน้าที่ให้กับสถาบันการปกครองมากขึ้น

3. วัฒนธรรม

3.1 ความหมายของวัฒนธรรม

คำว่า “วัฒนธรรม” ได้มีผู้กล่าวถึงและให้ความหมายไว้หลายความหมายเช่น ได้กล่าวถึงคำว่า “วัฒนธรรม” สรุปลี้ได้ดังนี้ “ในปี 2548 ประเทศไทยได้บัญญัติคำว่าวัฒนธรรม ขึ้นเพื่อใช้แทนคำว่า Culture เพื่อแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติไทยวัฒนธรรมตาม พ.ร.บ. วัฒนธรรมแห่งชาติให้คำจำกัดความไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงความเจริญอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของประชาชน หนังสือ 15 ปีสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้อ้างคำกล่าวของพระยาอนูมานราชชน สรุปลี้ได้ว่า วัฒนธรรม คือสิ่งที่ดีงาม ที่บรรพบุรุษของเราคิดขึ้น สร้างขึ้น ทำขึ้นก็เพราะเห็นว่ามันงามเสริมสร้างสามัคคี ความกลมเกลียว ความเป็นระเบียบวินัยให้กับชุมชน สังคม เป็นสิ่งดี สิ่งงาม บรรพบุรุษสร้างขึ้นมาซึ่งเป็นอนุชนรุ่นหลังยอมรับว่าดีงามเป็นประโยชน์ จึงได้เรียนรู้และปฏิบัติสืบเนื่องต่อมาจนถึงปัจจุบัน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายวัฒนธรรมว่าหมายถึงสิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ วิถีชีวิตของหมู่คณะ ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542)

พระยาอนุমানราชชน กล่าวถึงวัฒนธรรมว่าหมายถึงสิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุง หรือผลิตสร้างขึ้น เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตในส่วนรวมที่ถ่ายทอดกันได้เลียนแบบกันได้ เอาอย่างกันได้ (พระยาอนุমানราชชน, 2501)

สุพัตรา สุภาพ (2525 : 99) กล่าวว่า วัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างอันเป็นแบบแผนความคิดและการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์คิดสร้างระเบียบ กฎเกณฑ์ วิธีการในการปฏิบัติ การจัดระเบียบ ระบบความเชื่อ ความนิยม ความรู้และเทคโนโลยีต่างๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ

ผจงจิตต์ อธิคมนันท์ (2525 : 5) วัฒนธรรม ได้แก่ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นทั้งหมด เป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ ความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ วิถีชีวิต ฯลฯ รวมทั้งผลผลิตของพฤติกรรมดังกล่าวด้วย สมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและมีการถ่ายทอดต่อไปยังชนรุ่นหลัง นอกจากนี้วัฒนธรรมจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จึงกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมเป็นที่รวมของบรรทัดฐาน (norms) ค่านิยม (value) และความเชื่อ (belief)

อมรา พงศาพิชญ์ (2534 : 33-34) วัฒนธรรมหมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้น มิใช่สิ่งที่มีมนุษย์ทำตามสัญชาตญาณ อาจเป็นการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของขึ้นใช้หรืออาจเป็นการกำหนดพฤติกรรมและหรือความคิด ตลอดจนวิธีการหรือระบบการทำงาน ฉะนั้นวัฒนธรรมก็คือระบบในสังคมมนุษย์ที่มีมนุษย์สร้างขึ้น มิใช่ระบบที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติตามสัญชาตญาณ

งามพิศ สัตย์สงวน (2543 : 53-53) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรม คือ สิ่งที่ได้มาจากรากฐานความเป็นจริงที่เกี่ยวกับมนุษย์ นั่นคือ มันเป็นพฤติกรรมของมนุษย์และผลผลิตที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ วัฒนธรรมไม่ใช่ปัจจัยที่เป็นอิสระไปจากมนุษย์ แม้ว่ามันจะถูกศึกษาเหมือนกับว่าเป็นตัวของตัวเองหรือมันมีชีวิตจิตใจ เพราะวัฒนธรรมเป็นผลหรือระบบการจัดระเบียบพฤติกรรม ที่เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงค่านิยมความคิดที่มีหน้าที่สำคัญในสังคม วัฒนธรรมกำหนดสถานการณ์จุดมุ่งหมาย ทศนคติ คุณค่า ความเชื่อ รวมทั้งกำหนดพฤติกรรมสำหรับปัจเจกบุคคลเพื่อเขาเหล่านั้นไม่จำเป็นต้องเรียนรู้ โดยการทดลองที่เรียกว่า ลองผิดลองถูก แต่สามารถประพฤติปฏิบัติไปตามแบบแผนที่ได้วางไว้แล้วและที่กำหนดโดยวัฒนธรรม บุคคลในสังคมต่างๆ มองเห็นในความหมายของสถานการณ์และเงื่อนไขต่างๆ ที่ถูกกำหนดโดยวัฒนธรรมของเขา ดังนั้นวัฒนธรรมมี

หน้าที่ มีอิทธิพล มีอำนาจบังคับและเข้าควบคุมพฤติกรรมคนโดยตรงและยังเข้าควบคุมชีวิตของปัจเจกชนอย่างมากด้วย

อาคม เดชทองคำ (2543 : 33-34) ยังได้กล่าวถึงกรอบความหมายของวัฒนธรรมไว้ในงานวิจัย หัวเขือกว๊วชน ซึ่งสรุปกรอบความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมได้กำหนดไว้ 2 แนวคือ

1. วัฒนธรรมในความหมายทั่วไป (General Definition)
2. วัฒนธรรมในความหมายเชิงปฏิบัติ (Operation Definition) วัฒนธรรมในความหมายเชิงปฏิบัติการหมายถึง ความเจริญงอกงามซึ่งเป็นผลกระทบมาจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ จำแนกได้เป็น 3 ด้านหลักคือ จิตใจ สังคม และวัตถุที่มีการสั่งสม สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น จากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่งจนกลายเป็นแบบแผนที่สามารถเรียนรู้และก่อให้เกิดประดิษฐ์กรรมทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมอันสูงค่าควรแก่การวิจัย อนุรักษ์ พัฒนา ถ่ายทอด ส่งเสริม สร้างเอตทัคคะ และแลกเปลี่ยน เพื่อเสริมสร้างและรักษาคุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมและธรรมชาติซึ่งจะช่วยให้ผู้คนดำรงชีวิตอยู่อย่างมีสันติสุข สันติภาพและอิสรภาพอันเป็นรากฐานของอารยธรรมมนุษย์

จากความหมายของวัฒนธรรมตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า วัฒนธรรมหมายถึง แบบแผนพฤติกรรมของคนในสังคมใดสังคมหนึ่ง ที่มีการสั่งสม สืบทอด เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ผลิต หรือสร้างขึ้น จากปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม และระหว่างคนในสังคมด้วยกันเองอะไรก็ตามที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับมนุษย์ ย่อมถึงเป็นวัฒนธรรมได้ทั้งสิ้น จนเกิดเป็นแบบแผนที่คนในสังคมให้การยอมรับและประพฤติปฏิบัติและถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นต่อไป เช่น เครื่องมือหาเลี้ยงชีพ เสื้อผ้า อาหาร ภาษา ศาสนา จารีตประเพณี บรรทัดฐาน ค่านิยม และความเชื่อ เป็นต้น

3.2 ประเภทของวัฒนธรรม

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2485 แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. คติธรรม (Moral culture) เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับหลักของการดำเนินชีวิตในสังคมและส่วนใหญ่เป็นเรื่องของจิตใจ โดยเน้นทางคุณธรรม ศีลธรรม เพราะถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นของชีวิตมนุษย์ เช่น ความขยันหมั่นเพียร ความเสียสละ ความรักใคร่สามัคคี ความซื่อสัตย์
2. เนติธรรม (Legal Culture) เป็นวัฒนธรรมเกี่ยวกับกฎหมาย กฎเกณฑ์ของสังคมหรือขนบธรรมเนียมประเพณีที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับว่ามีความสำคัญเท่าเทียมกับกฎหมาย
3. วัตถุธรรม (Material Culture) เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัตถุ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ ในการดำรงชีวิต
4. สหธรรม (Social Culture) เป็นวัฒนธรรมทางสังคมซึ่งรวมถึงคุณธรรมต่างๆ ทำให้มนุษย์เราอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก รวมทั้งระเบียบ มารยาท ที่พึงปฏิบัติต่อกัน ในสังคม

นอกจากนี้ งามพิศ สัตย์สงวน (2543 : 53-54) แบ่งประเภทของวัฒนธรรมออกได้เป็น 2 ประเภทดังนี้

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material Culture) หมายถึงส่วนของวัฒนธรรมที่จับต้องสัมผัสได้ เพราะมันเป็นสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ที่มีรูปร่างมีขนาดและน้ำหนักแตกต่างกันไปตั้งแต่ จอบ เสียม มีด หม้อ บ้าน รถยนต์รถไฟ ไปจนถึงเครื่องจักรกลประเภทต่างๆ มนุษย์ไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้โดยปราศจากสิ่งของเครื่องใช้บางอย่าง เช่น เสื้อผ้า อาหาร ยารักษาโรค เป็นต้น แต่สิ่งของบางอย่างไม่จำเป็นนัก เช่น เครื่องสำอางและบางอย่างยังเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ผื่น กัญชาและเฮโรอีน แต่ยังมีกลุ่มคนผลิตมันขึ้นมาด้วยเหตุผลต่างๆ แม้ว่าจะผิดกฎหมายก็ตาม

2. วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Non Material Culture) คือ ส่วนของวัฒนธรรมที่จับต้องสัมผัสไม่ได้ เพราะไม่มีรูปร่างขนาด หรือน้ำหนักแต่มีอิทธิต่อชีวิตมนุษย์มากกว่าวัฒนธรรมประเภทนี้แบ่งออกเป็น 5 ประเภทย่อย คือ

2.1 สถาบันสังคม คือส่วนต่าง ๆ ของวัฒนธรรมที่เข้าจัดการกับปัญหาพื้นฐานของสังคม 9 ประการ ดังกล่าวมาแล้ว สถาบันสังคมจึงแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้ คือ สถาบันครอบครัว เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง การศึกษา ศาสนา การแพทย์และสาธารณสุข เป็นต้น สถาบันสังคมคือหัวใจของวัฒนธรรม

2.2 วัฒนธรรมประเภทที่เกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม คือ วัฒนธรรมที่ช่วยให้เกิดระเบียบในสังคม ซึ่งบางอย่างจะเป็นการควบคุมอย่างเป็นทางการและบางอย่างไม่เป็นทางการวัฒนธรรมประเภทนี้มี 5 ประเภทย่อย คือ ศาสนา ความเชื่อทางสังคม ค่านิยม จารีต ประเพณีต่างๆและกฎหมาย

2.3 ศิลปะ นักวิชาการยังถกเถียงกันว่า ศิลปะ เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุหรือไม่ใช่ ในสายตาของศิลปิน มักมองศิลปะเป็นวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ ความจริงมันเป็นได้ทั้งวัฒนธรรมทางวัตถุและไม่ใช่วัตถุ ศิลปะในที่นี้ หมายถึงการสร้างสรรค์ผลงานในด้านต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ทัศนกรรม ดนตรี การละคร นาฏศิลป์และวรรณกรรม เป็นต้น

2.4 ภาษา คือระบบสัญลักษณ์ที่ใช้สื่อสารติดต่อกัน ภาษาในที่นี้ หมายถึงภาษาพูดภาษาเขียนรวมทั้งกริยาท่าทางต่างๆ ด้วย

2.5 พิธีกรรม เน้นเฉพาะพิธีที่ต้องทำในแต่ละขั้นตอนของประเพณีต่างๆ เช่น ในงานศพ ประกอบไปด้วยพิธีต่างๆ ที่ทำในช่วงเวลาที่ต่างกันออกไป พิธีบางอย่างทำก่อนพิธีอื่นๆ เช่น การอาบน้ำศพ แต่งตัว มาก่อนการรดน้ำศพ เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2544 : 1) แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 5 สาขา ดังนี้

1. สาขาศิลปะ ได้แก่ วรรณศิลป์ ทัศนศิลป์ ศิลปะการแสดง ภาษา วรรณกรรม เป็นต้น
2. สาขามนุษยศาสตร์ เช่น ความเชื่อ พิธีกรรมต่างๆ
3. สาขากีฬาและนันทนาการ ได้แก่ การละเล่นต่างๆ ฟันดาบ มวยไทย กระบี่ กระบอง เป็นต้น
4. สาขาช่างฝีมือ เช่นการทอผ้า การจักสาน
5. สาขาหัตถกรรมศิลป์ ได้แก่ การเย็บปักถักร้อย การทำอาหาร ความสามารถในการดูแลเด็ก เป็นต้น
- 3.3 ความสำคัญของวัฒนธรรม
- สุพัตรา สุภาพ (2525 : 11-12) ได้กล่าวถึงความสำคัญลักษณะของวัฒนธรรมไว้ดังต่อไปนี้
1. วัฒนธรรมเกิดจากการเรียนรู้ มิใช่เกิดจากสัญชาตญาณ
2. วัฒนธรรมเกิดจากการถ่ายทอด คือ การสั่งสอนการอบรมให้การศึกษาแก่คนรุ่นหลังปฏิบัติสืบต่อกันมา
3. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สังคมยึดถือปฏิบัติร่วมกันเป็นระเบียบประเพณีนิยม
4. วัฒนธรรมเป็นแบบฉบับการดำเนินชีวิต การปฏิบัติต่อกันในสังคม
5. วัฒนธรรมอ้างความพึงพอใจให้กับมนุษย์ผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรม
6. วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เช่น ประเพณี ค่านิยม ศิลปะ ดนตรี ศิลปกรรม หัตถกรรม อุตสาหกรรม เป็นต้น
7. วัฒนธรรมเป็นผลงานของมนุษย์ มีสาขามนุษยศาสตร์ ศิลปะ อุตสาหกรรม หัตถกรรม และสาขากีฬานันทนาการ เป็นต้น
- กาญจนา อินทรสุนานนท์ (ม.ป.ป. : 13) ได้สรุปความสำคัญของวัฒนธรรมไว้ดังนี้
1. วัฒนธรรมช่วยแก้ปัญหาและสนองความต้องการต่างๆ ของมนุษย์ มนุษย์พ้นจากอันตรายสามารถเอาชนะธรรมชาติได้เพราะมนุษย์สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาช่วย
2. วัฒนธรรมช่วยเหนี่ยวรั้งสมาชิกในสังคมให้มีความเป็นอันดั่งหนึ่ง อันเดียวกัน และสังคมที่มีวัฒนธรรมเดียวกันก็ย่อมจะมีความรู้สึกผูกพันเป็นพวกเดียวกัน
3. เป็นเครื่องแสดงเอกลักษณ์ของชาติ ชาติที่มีวัฒนธรรมสูงย่อมได้รับการยกย่องและเป็นหลักประกันความมั่นคงของชาติ
4. เป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม ช่วยให้ผู้คนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข วัฒนธรรมทางบรรทัดฐานช่วยจัดระเบียบความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคม

5. ช่วยให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรืองถาวร โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าชาตินั้นมีวัฒนธรรมที่ดี

นอกจากนั้นวัฒนธรรมยังเป็นเอกลักษณ์ของเผ่าพันธุ์ การรักษาเผ่าพันธุ์คือ การทำนุบำรุงรักษาวัฒนธรรม วัฒนธรรมจึงมีความสำคัญเพราะเป็นเครื่องวัดความเจริญก้าวหน้าของเผ่าพันธุ์ผ่านองค์ประกอบต่างๆ โดย นิคม มุสิกคามะ (2545 : 5) กล่าวไว้ดังนี้

1. คุณภาพและมาตรฐานการดำรงชีพ
2. คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และวรรณกรรม
3. คุณภาพและมาตรฐานทางด้านระเบียบวินัยทางสังคม
4. คุณภาพและมาตรฐานด้านสุนทรียภาพ
5. คุณภาพและมาตรฐานด้านมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพกับระบบประชาธิปไตย

จากความสำคัญของวัฒนธรรมตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า วัฒนธรรม คือ เครื่องบ่งชี้แสดงให้เห็นความแตกต่างของบุคคล กลุ่มชน ชุมชน คนกับสัตว์ เป็นตัวกำหนดปัจจัย 4 เป็นตัวกำหนดการแสดงความรู้สึกอารมณ์และเป็นเอกลักษณ์ของเผ่าพันธุ์

องค์ความรู้เกี่ยวกับการถ่ายภาพเบื้องต้น

1. ประวัติการถ่ายภาพ Photography Development

การถ่ายภาพมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานและวิวัฒนาการเป็นลำดับตลอดมาจนปัจจุบันที่พัฒนาและสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในทุกสาขาอาชีพ การถ่ายภาพนั้นเริ่มจากเหตุบังเอิญจากนักเร่ร่อนโดยเฉพาะชนชาวอียิปต์ที่มีกระจัดกระจายหลายเผ่าพันธุ์และมักกางเต็นท์พักแรมตามพื้นที่ที่เรียกว่าทะเลทราย ซึ่งในเวลากลางวันที่มีแดดเจิดจ้าภายในเต็นท์ที่พักนั้นได้สังเกตเห็นแสงจากดวงอาทิตย์ที่ลอดช่องผ่านรูเต็นท์กระทบกับวัสดุบางชนิดที่เป็นเงาสะท้อนไปที่ผนังของเต็นท์ด้านหนึ่งปรากฏเป็นรูปร่างที่เกิดขึ้น แต่จะเป็นภาพที่มีรูปร่างลักษณะเป็นเงาหัวกลับ จากการพบปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นรากฐานของวิชาการถ่ายภาพมาจนปัจจุบันและจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ เมื่อแสงสว่างส่องผ่านขนาดเล็กๆ เข้ามายังผนังที่มืด จะปรากฏขึ้นเป็นภาพหัวกลับนี้เอง ชาวอาหรับ และชาวกรีกได้นำวิธีของปรากฏการณ์นี้มาใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะทางด้านดาราศาสตร์ ซึ่งอยู่ในช่วงประมาณศตวรรษที่ 10 (ศุภนิต อารีหทัยรัตน์, 2544)

จากหลักฐานบันทึกทางประวัติศาสตร์ ไม่มีใครทราบแน่ชัดว่าผู้ใดเป็นผู้คิดค้นเครื่องมือในการบันทึกภาพด้วยแสงเป็นคนแรกและเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อใด ต่อมาได้มีการค้นพบกฎเพิ่มขึ้น และผู้ที่ถือได้ว่าเป็นผู้กฎของกล้อง คือ อริสโตเติล (Aristotle) เขาได้สังเกตเห็นเงาของดวงอาทิตย์ที่ปรากฏลงบนพื้นที่เกิดจากแสงที่ลอดผ่านช่องเล็กๆ ในท่ามกลางของใบไม้ที่หนาทึบ เขาได้ใช้แผ่นปาปิริสรองรับเงานั้น พบว่าสามารถทำให้ภาพที่ปรากฏอยู่นั้นมีขนาดที่แตกต่างกันได้ตามการปรับ

ระยะให้สูงขึ้นและต่ำ จึงได้มีการประดิษฐ์สิ่งที่ทำให้ได้ภาพมานี้ ดีขึ้น มีชื่อเรียกว่า กล้องรูเข็ม หรือ Camera Obscura (ออบสคิวรา) ซึ่งมาจากภาษาลาติน หมายถึง ห้องมืด (วารินทร์ รัชมีพรม, 2529)

ในปี ค.ศ. 1490 ลิโอนาโด ดา วินชี (Leonardo Da vinci) นักวิทยาศาสตร์และศิลปะชาวอิตาลี ได้อธิบายเกี่ยวกับหลักการของการทำงานของออบสคิวราไว้อย่างสมบูรณ์ ออบสคิวรา จึงได้มีการนำมาใช้กันอย่างกว้างขวางขึ้นซึ่งในยุคนั้นได้นำไปใช้ช่วยการวาดภาพเพื่อให้ได้ภาพอย่างรวดเร็วขึ้นและมีสัดส่วนเหมือนจริงและแสงเงาที่ถูกต้อง

ปี ค.ศ. 1550 กีโรลาโม การ์ดาโน (Girolamo Gardano) ชาวอิตาลีได้สร้างเลนส์นูน และนำไปติดที่ช่องของรูรับแสงออบสคิวรา ปรากฏว่าได้ภาพที่มีความสว่างเพิ่มขึ้นแต่ยังขาดความคมชัดอยู่

ปี ค.ศ. 1568 แดเนียล บาร์บาโร (Daniel Barbaro) ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยปาตัว ได้ประดิษฐ์มันบังคับช่องแสง (Diaphragm) เพิ่มเติม ทำให้ภาพที่ได้มีคมชัดขึ้นมากกว่าเดิม

ในราวปี ค.ศ. 1676 โยฮันน์ สเตอรัม (Johann Sturm) ได้ประดิษฐ์ออบสคิวราที่มีการนำกระจกเงามาวางตั้งในตำแหน่ง 45 องศา เพื่อรับแสงที่ผ่านช่องเลนส์แล้วสะท้อนขึ้นมาได้ภาพหัวตั้ง ซึ่งทำให้สะดวกในการมองภาพ ในยุคนี้นักจิตรกรรมมักนิยมใช้กันมาก เพราะสามารถนำกล้องออบสคิวราไปใช้ช่วยในการวาดภาพ โดยเฉพาะภาพทิวทัศน์ต่างๆ

ต่อมานักวิทยาศาสตร์สาขาเคมีพยายามที่จะคิดค้นสื่อกลางที่สามารถในการบันทึกภาพจำลองของวัตถุต่างๆ ให้ปรากฏอย่างถาวร

ในปี ค.ศ. 1727 โยฮัน เฮนริช ชูลตซ์ (Johann Heinrich Schuize) ศาสตราจารย์ชาวเยอรมันได้พบสารผสมของระหว่างซอล์กและเกลือเงินไนเตรท เมื่อสารผสมนี้ถูกแสงแล้วจะเกิดปฏิกิริยาเป็นสีที่เข้มขึ้นจนเป็นสีดำ

ต่อมาในปี ค.ศ. 1771 คาร์ล วิลเลียม (Cari William Scheele) นักเคมีชาวสวีเดน ได้ค้นพบสารละลายตัวใหม่นอกจากเกลือเงินไนเตรทแล้วยังสามารถใช้เงินคลอไรด์ที่มีผลเกิดปฏิกิริยาต่อแสงสีม่วงและแสงสีน้ำเงินในสเปกตรัม (Spectrum) ที่ทำให้มีผลต่อเกลือเงินมีการเปลี่ยนเป็นสีดำมากขึ้น

มาในศตวรรษที่ 18 จึงมีการประดิษฐ์ให้ออบสคิวราหรือห้องมืดนี้ให้มีขนาดที่เล็กลงและมีคุณภาพสูงขึ้นจึงทำให้การประดิษฐ์กล้องออบสคิวราที่มีขนาดเล็กจนกลายเป็นกล้องหรือหีบสามารถพกพาได้สะดวกขึ้นและนำไปใช้งานที่ไหนก็ได้

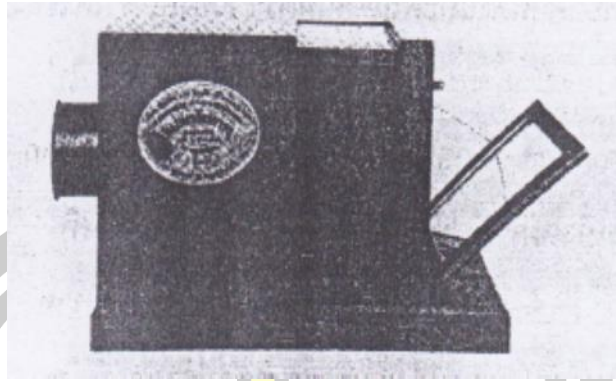
ในปี ค.ศ. 1826 โจเซฟ เนียพเพอร์ เนียพซ์ (Joseph Nicephore Niepce) ชาวฝรั่งเศส ได้ใช้แผ่นดีบุกผสมตะกั่วฉาบด้วยสารไวแสงปิทูเมนสีขาว (White Bitumen) แล้วนำไปใส่

เข้าในกล้องออบสคิวรา เขาได้ถ่ายภาพทิวทัศน์ จากหน้าต่างในห้องทำงานของบ้านของเขาเองที่เมือง แกรส (Grass) เขาได้ใช้เวลาในการถ่ายภาพในครั้งนี้ถึง 8 ชั่วโมง จากนั้นเขาได้นำแผ่นดีบุกผสม ตะกั่วที่ฉาบสารปิทูเมนขาวไปล้างด้วยส่วนผสมของน้ำมันจากต้นลาเวนเดอร์ (Lavender) กับ ปิโตรเลียมขาว (White Petroleum) แล้ว ทำให้แผ่นดีบุกผสมตะกั่วที่ถูกแสงนี้ถูกชะล้างละลายไปหมด เหลือแต่ส่วนผิวของแผ่นดีบุกผสมตะกั่วซึ่งจะมีสีดำ เขาได้ชื่อกระบวนการนี้ว่า “เฮลิโกราฟ” (Heligraph) ซึ่งมีความหมายว่า ภาพที่วาดโดยดวงอาทิตย์ แม้ภาพถ่ายของเขาจะยังไม่สมบูรณ์เท่าใดนัก แต่ก็ถือได้ว่าภาพถ่ายของเนี่ยพซ์เป็นภาพถ่าย โพซิทีฟ (Positive) ที่ถาวรภาพแรกของโลก และเป็นภาพต้นแบบที่นักวิทยาศาสตร์รุ่นต่อๆ มาได้นำแนวความคิดมาพัฒนาต่อไป

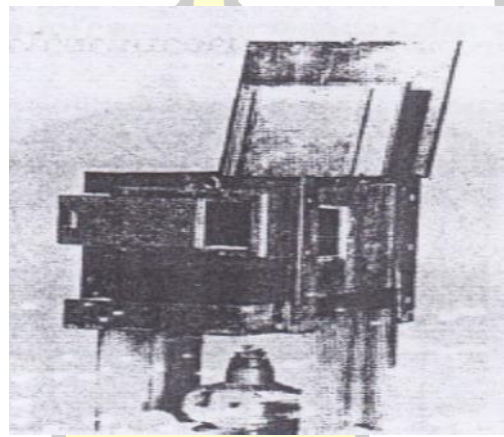
ในปี ค.ศ. 1837 หลุยส์ จาคเอร์ แมนเด ดาแกร์ (Louis Jaques Manda Daguerre) จิตรกรชาวฝรั่งเศสซึ่งเคยทำงานร่วมกับเนี่ยพซ์ ซึ่งเมื่อเนี่ยพซ์ได้ถึงแก่กรรมดาแกร์ก็ได้ทำการคิดค้นกระบวนการสร้างภาพต่อจนประสบผลสำเร็จในการถ่ายภาพด้วยแผ่นทองแดงเคลือบ สารไวแสง สามารถรับแสงเร็วขึ้นและทำให้ภาพคงสภาพได้ถาวร โดยเรียกกระบวนการที่ค้นพบว่าว่า ดาแกร์รีโอไทป์ (Daguerreotype) ข (รังสรรค์ ศิริชู. 2530 : 8) กระบวนการสร้างภาพในระบบดาแกร์รีโอไทป์นี้ เขาใช้แผ่นโลหะ เช่น แผ่นทองแดงฉาบด้วยน้ำยาไวแสง เมื่อนำไปถ่ายภาพแสงจะทำปฏิกิริยากับสารไวแสงบนแผ่นทองแดง และเมื่อนำมาผ่านกระบวนการล้างภาพแล้ว จะได้ภาพที่มีรายละเอียดและคมชัดกว่าเดิมมาก แต่รูปถ่ายระบบนี้จะเป็นรูปเหมือนกับมองในกระจกเงา คือ ภาพจะกลับซ้ายขวากัน และการถ่ายแต่ละครั้งจะได้ภาพเพียงภาพเดียว ถ้าต้องการภาพเพิ่ม จะต้องถ่ายใหม่ เพราะไม่สามารถอัดขยายได้ นอกจากนี้ระยะแรกๆ ในการถ่ายภาพแต่ละครั้งยังต้องใช้เวลานานถึงครึ่งชั่วโมง ซึ่งต่อมาก็เริ่มมีการพัฒนาสารไวแสงเพิ่มมากขึ้นจนสามารถถ่ายภาพในแต่ละครั้งเหลือเพียงไม่กี่นาที จนเป็นที่นิยมมากในการถ่ายภาพในสมัยนั้น

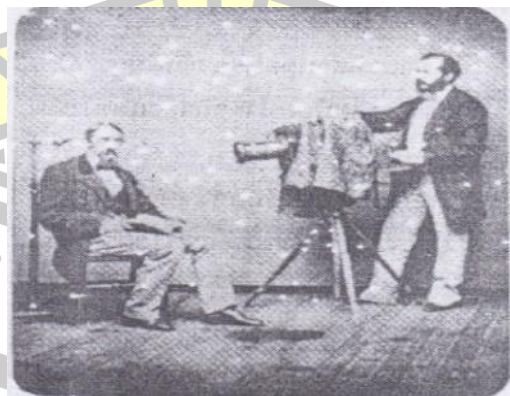
ภาพประกอบ 2 ภาพถ่ายหุ่นในห้องทำงานของดาแกร์

ภาพประกอบ 3 กล้องถ่ายภาพระบบดาแกร์รีโอไทป์รุ่นแรก

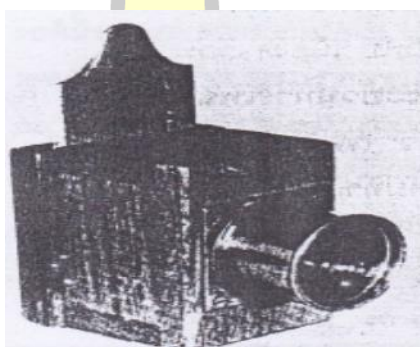

ภาพประกอบ 4 กระบวนการสร้างภาพระบบดาแกร์รีโอไทป์ใช้การอ้งแผ่นโลหะด้วยไอปรอท

ภาพประกอบ 5 การถ่ายภาพในยุคนี้ต้องใช้เวลาการเปิดหน้ากล้องนานหลายนาที
ผู้ถูกถ่ายต้องนั่งนิ่ง

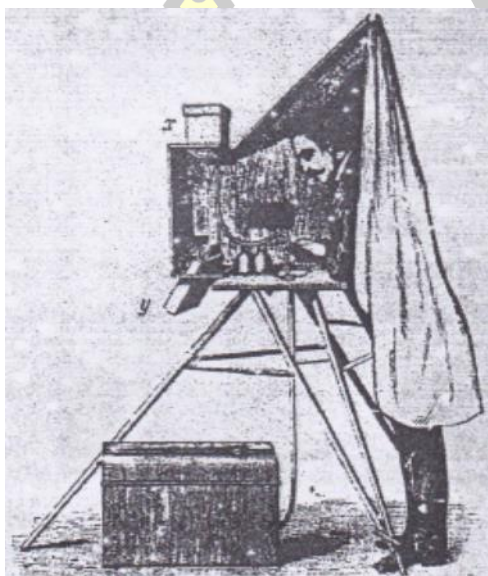
ในปี ค.ศ. 1840 วิลเลียม เฮนรี ฟอกซ์ ทัลบอท (William Henry Fox Talbot) นักวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ชาวอังกฤษ ได้ใช้กระดาษที่มีความโปร่งแสงมาอบน้ำยาไวแสง เพื่อนำมาถ่ายภาพ เมื่อถ่ายภาพแล้วก็จะนำไปผ่านกระบวนการล้างจะได้ภาพเป็นเนกาทีฟ จากนั้น นำเนกาทีฟ ที่ได้ไปอัดภาพลงบนกระดาษที่ฉายผิวด้วยซิลเวอร์ไอโอไดค์ ซึ่งสามารถทำภาพซ้ำๆ ลงกระดาษได้หลายๆ ภาพ ตามจำนวนที่ต้องการ เมื่อนำภาพเนกาทีฟอัดลงบนกระดาษแล้ว จึงนำกระดาษนั้นไปผ่านกระบวนการสร้างภาพ โดยล้างในน้ำยาที่ส่วนผสมของเงินไนเตรทกับกรดแกลลิก และได้เรียกน้ำยานี้ว่า “แกลโลไนเตรท ออฟ ซิลเวอร์” (Galionitrate of Silver) ภาพที่ได้จะเป็นภาพโพซิทีฟ การได้ภาพระบบเนกาทีฟและ โพซิทีฟนี้ มีชื่อเรียกว่า “คาลอไทป์” (Calotype) ซึ่งมีความหมายว่า “ความประทับใจ ในภาพที่สวยงาม” ต่อมาได้มีการเรียกชื่อระบบนี้ใหม่ว่า “ทัลโบไทป์” (Talbotype) การทดลองของทัลบอทในช่วงแรก ได้ใช้ใบไม้มาวางลง บนกระดาษไวแสงแล้วนำไปถูกแสง นำกระดาษไปล้างด้วยน้ำยาจึงได้ภาพออกมาเรียกว่า Photogenic drawings ซึ่งในปัจจุบันเรียกใหม่ว่า Photogram (ศุภนิต อารีหทัยรัตน์, 2544)

ภาพประกอบ 6 กล้องถ่ายภาพของทัลบอทปรับปรุงจากกล้องออบสคิว

ปี ค.ศ. 1851 เฟรดเดอริก สก็อต อาร์เชอร์ (Frederich Scott Archer) ช่างแกะสลักชาวอังกฤษ ได้ทดลองใช้สารละลายโคโลเดียน (Collodion) ซึ่งมีชื่อทางเคมีว่า เซลลูโลสไนเตรท (Cellulose Nitrate) มีลักษณะเป็นของเหลวข้น ฉาบลงบนกระจกสำหรับเป็นฐานรองรับเรียกว่าเพลท (Plate) จากนั้นนำไปแช่ลงในน้ำยาเงินไนเตรท (Silver Nitrate) ซึ่งเป็นวัสดุสารที่มีความไวต่อแสง ในกระบวนการนี้จะต้องทำในห้องมืดและในขณะที่ทำการถ่ายภาพแผ่นกระจก ที่เคลือบสารไวแสงจะต้องยังคงเปียกอยู่ เมื่อทำการถ่ายทำภาพแล้วจะต้องผ่านกระบวนการสร้างภาพ โดยจะนำไปแช่ในน้ำยาไพโรแกลลิกแอซิด (Pyrogallic Acid) หรือเฟอร์รัสซัลเฟต (Ferrous Sulphate) จนได้ภาพที่สมบูรณ์ ต่อจากนั้นไปแช่ลงในน้ำยาอีกชนิดหนึ่งเพื่อให้รักษาให้คงสภาพของภาพ คือ น้ำยาโซเดียมไทโอวัลเฟต (Sodium Tio Sulphate) หรือ ไฮโป เนื่องจากกระบวนการนี้ต้องถ่ายภาพ

ในขณะที่เพลทไวแสงยังคงเปียกอยู่ จึงเรียกว่า “กระบวนการเพลทเปียก” (Wet Plate Process) (สมาน เฉตระการ, 2548) หรือกระบวนการโคลโลเดียน บนแผ่นแก้ว (Wet Collodion Process on Glass) ในการถ่ายภาพระบบนี้ผู้ถ่ายภาพจะต้องสร้างกระโจมทำเป็นห้องมืด และวัสดุที่เป็นน้ำยาตลอดจนอุปกรณ์ที่จะต้องนำไปด้วยกันในขณะถ่ายทำ ซึ่งสามารถอัดลงกระดาษได้เลย หรือจะนำไปอัดภาพหลังก็ได้ (ศุภนิต อารีหทัยรัตน์, 2544)

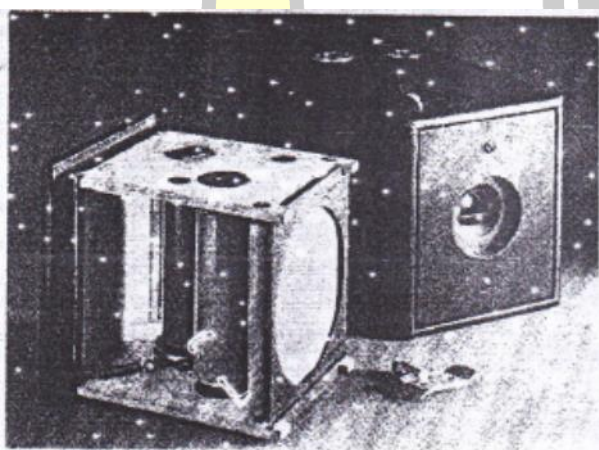
ภาพประกอบ 7 ห้องมืดแบบกระโจมสามารถโยกย้ายได้ระบบเวลเพลทที่นิยมใช้งานสนาม

ปี ค.ศ. 1871 ดร.ริชาร์ด ลีช แมกดอกซ์ (Dr. Richard Leach Maddox) นายแพทย์ชาวอังกฤษ ได้ใช้สารชนิดใหม่แทนสารโคลโลเดียนที่อาร์เซอร์ฉาบลงบนเพลท สารนั้น คือ เจลาติน (Gelatin) ผสมกับ เงินไนเตรท (Silver Nitrate) ฉาบบนแผ่นกระจก แล้ว ฝังให้แห้งในห้องมืด จากนั้นนำเข้ากล้องถ่ายภาพทำปฏิกิริยากับแสงและผ่านกระบวนการสร้างภาพตามลำดับ แมกดอกซ์เรียกชื่อกระบวนการนี้ว่า เพลทแห้ง (Dry Plate) (สมาน เฉตระการ, 2548)

ต่อมาในปี ค.ศ. 1873 เฮอร์แมน วิลฮิม โวเกล (Herman Wilhelm Vogel) ได้พบสารเคมี บางชนิดที่สามารถเพิ่มเติมลงบนเพลทได้ สารเคมีนี้มีความสามารถในการรับสีของแสงต่างๆ ได้ ซึ่งในการสร้างเพลทไวแสงในระยะนั้นจะสามารถรับแสงสีน้ำเงินเพียงสีเดียว เมื่อโวเกลได้ทดลองเพิ่มเติมสารจำพวกอินทรีย์ลงไป จึงพบว่าเพลทของเขาสามารถมีความไวสีของแสงเกือบทุกสีในสเปกตรัม การค้นพบครั้งนี้เขาได้เรียกชื่อว่า แพนโครมาติกเพลท (Panchromatic Plate) และนับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการผลิตภาพสีในเวลาต่อมา

และในปี ค.ศ. 1888 ยอร์จ อีสต์แมน (Georg Eastman) ชาวอเมริกันที่สนใจการถ่ายภาพ เขาได้พัฒนากล้องถ่ายภาพให้มีความกะทัดรัดและสะดวกในการใช้ ซึ่งต่างจากกล้องในสมัยก่อนที่มีขนาดใหญ่ไม่สะดวก กล้องของเขามีรูปร่างลักษณะเป็นกล่องสี่เหลี่ยมและพร้อมบรรจุเพลทชนิดแห้งที่ทำมาจากกระดาษโปร่งแสงม้วนอยู่ในกล้องของเขาซึ่งสามารถถ่ายภาพได้ 100 ภาพ เขาได้เรียกกล้องของเขาว่า กล้องบ็อกซ์โกดัก (Kodak Box Camera) กล้องของเขาได้รับความนิยมมากในสมัยนั้น เพราะมีความสะดวกมาก เพื่อเป็นการรองรับสำหรับผู้ใช้กล้องถ่ายภาพของเขามีเพลทบรรจุอยู่ในกล้องสำเร็จ ซึ่งเมื่อถ่ายภาพแล้วผู้ถ่ายจะต้องนำกล้องไปทำการผ่านกระบวนการเพลทโดยจะต้องนำทั้งกล้องที่มีเพลทบรรจุอยู่ส่งไปบริษัทของอีสต์แมนเองและเขาได้ตั้งชื่อบริษัทของเขาว่า บริษัทโกดัก (ศุภนิต อารีหทัยรัตน์, 2544)

จนในปี ค.ศ.1889 ได้พัฒนาฟิล์มเป็นวัตถุโปร่งแสง คือ เซลลูลอยด์ (Celluloid) แทนกระดาษ หลังจากนั้นได้มีการพัฒนาทั้งกล้องถ่ายภาพและฟิล์มมีคุณภาพขึ้นเรื่อยๆ

ภาพประกอบ 8 กล้องโกดักรุ่นแรกที่สามารถถ่ายภาพได้ 100 ภาพ

ในปี ค.ศ. 1925 บริษัท อี. ไลซ์ (E. Leitz) ประเทศเยอรมัน ได้ผลิตกล้องชื่อว่า ไลค์ 1 (Leica 1) ซึ่งเป็นกล้องที่ใช้กับฟิล์มขนาด 35 มม. ที่สมบูรณ์เป็นตัวแรก (สมาน เถตระการ, 2548) และต่อจากนั้นมาได้ มีการสร้างกล้องถ่ายภาพขึ้นมาหลายยี่ห้อ เช่น กล้องคิเน เอ็กแซกต้า (Kine Exacta) ผลิตขึ้นในปี ค.ศ. 1937 และ กล้องฮาสเซลเบลค (Hasselblad) ผลิตขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1950 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการผลิตกล้องแบบสะท้อนเลนส์เดี่ยว (Single Lens Reflex) หรือ SLR จนเป็นที่นิยมกันแพร่หลายทั่วโลก ในปัจจุบัน

จะเห็นได้ว่าการถ่ายภาพนี้มีการคิดค้นและพัฒนาเป็นลำดับ ทำให้เทคโนโลยีการถ่ายภาพเจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว มีผลิตภัณฑ์ อุปกรณ์และเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับวงการถ่ายภาพที่

มีประสิทธิภาพขึ้นมามากมาย มีกลไกที่ซับซ้อนประณีตที่ควบคุมให้การถ่ายภาพสะดวกรวดเร็ว นอกจากนี้ยังนำระบบไฟฟ้า – อิเล็กทรอนิกส์เข้ามาควบคุมกลไกของกล้องถ่ายภาพให้มีคุณภาพสูงขึ้น จนในปัจจุบันนี้ได้นำระบบดิจิทัลมาใช้ในการถ่ายภาพเพิ่มมากขึ้นไม่ว่าในตัวกล้องเองและฟิล์มบันทึกภาพ (Digital Camera) ที่มีการพัฒนาเพื่อให้สะดวกในการสร้างสรรค์งานถ่ายภาพที่ให้ประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ในลักษณะในแขนงวิชาต่างๆ ให้เกิดความคล่องตัวมากขึ้น (ศุภนิต อารีหทัยรัตน์, 2544)

2. การถ่ายภาพในเมืองไทย

การถ่ายภาพนั้นมีที่มาจากแถบทวีปยุโรปและพัฒนาขยายเรื่อยและแพร่กระจายมายังทวีปอื่นๆ ส่วนในทวีปเอเชียจะมี จีน ญี่ปุ่น พม่า ลาว เขมร สิงคโปร์ ฯลฯ สำหรับในประเทศไทยมีหนังสือเก่าเล่มหนึ่งคือ สยามประเพณี ฉบับลงวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2444 กล่าวว่า เรามีช่างถ่ายรูปครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 3 ในปัจจุบันเชื่อกันว่า สังฆราชชาวฝรั่งเศสชื่อปาเลอกัว เป็นผู้ถ่ายภาพเป็นคนแรกในประเทศไทยในรัชกาลที่ 3 (เอนก นาวิกมูล, 2541) และเนื่องจากการถ่ายรูปยังเป็นของใหม่อยู่และไม่คุ้นเคยมาก่อน ยังมีการคลั่งแคลงใจเพราะคนไทยในสมัยนั้นมีความเชื่อเก่าๆ อยู่ เพราะเกรงว่าเมื่อถ่ายรูปไปแล้ว จะทำให้อายุสั้น ครั้งหนึ่ง พระยาไทรบุรีได้ส่งรูปของสมเด็จพระนางเจ้าวิคตอเรีย แห่งประเทศอังกฤษขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว และทรงไม่เชื่อว่าเป็นรูปถ่าย ทรงเห็นว่าเป็นเพียงรูปเขียนอย่างแต่ก่อนมาเท่านั้น

ภาพประกอบ 9 รูปถ่ายสมเด็จพระนางเจ้าวิคตอเรีย

สำหรับรูปถ่าย ของสมเด็จพระนางเจ้าวิคตอเรียได้ถูกบรรจุลงในกรอบกระจกยาวประมาณสองเศษ กว้างประมาณ คืบ 6 นิ้วเศษ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้แขวนติดไว้ที่เสาห้องพระโรงพระที่นั่งอมรินทร วินิจฉัยด้านทิศตะวันตก ทรงทำยพระแท่นเสด็จออกขุนนาง

ชาวสยามได้เรียกรูปนี้ว่า รูปเจ้าวิลาด (ศุภนิต อารีหทัยรัตน์, 2544) สำหรับคนไทยที่เป็นช่างถ่ายรูปคนแรกนั้น คือ พระยากระสาปกิจโกศล หรือนายโหมต ต้นตระกูลอมตยกุล (สมาน เฉตระการ, 2548) พระยากระสาปน์กิจโกศล (โหมต) ผู้นี้เป็นช่างชุบแช่เงินทองก่อนใครในแผ่นดินสยามและเป็นผู้ริ้วชากะไหล่แช่ชุบทองก่อนใคร (ศุภนิต อารีหทัยรัตน์, 2544) นอกจากนี้ยังมีช่างถ่ายรูปคนอื่น ๆ อีก เช่น พระยาปริชาทการ หรือนายสำออง อมตยกุลผู้เป็นลูกชายของนายโหมต หลวงอัคนินฤมิตร หรือนายจิตร ต้นตระกูลจิตราคนี และกรมหมื่นอลงกฎกิจปรีชา (สมาน เฉตระการ, 2548)

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 การถ่ายภาพเริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2460 ได้มีร้านถ่ายรูปคนไทยเปิดขึ้นรับจ้างถ่ายภาพโดยตรง 1 ร้าน เป็นของขุนสุนทรสาทิสลักษณ์ (นายจิตร) นับเป็นร้านแห่งแรกของสยาม ร้านนี้เป็นร้านที่ตั้งอยู่บนเรือนแพลอยน้ำ หน้าวัดช่างตาครูช อีกร้านหนึ่งเป็นของฝรั่งชื่อ เอ.แซกเลอร์ ตั้งอยู่ที่ไฮเตล ของมิสเตอร์พอลค์ ถนนเจริญกรุง และพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกที่ได้ทรงฉายพระรูป ให้ปรากฏไว้ และทรงใช้รูปถ่ายนี้เป็น เครื่องพระราชสัมพันธ์พระองค์เป็นพระบรมฉายาลักษณ์ส่งไปให้ประมุขของประเทศต่างๆ

ภาพประกอบ 10 พระยากระสาปน์กิจโกศล (โหมต)
พูน ปณ ทิโต สีเว

ภาพประกอบ 11 รูปถ่าย ร.5 เมื่อยังทรงพระเยาว์

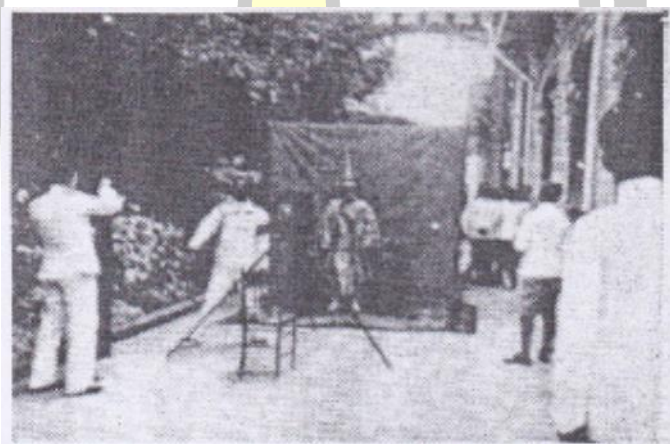
ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว นอกจากจะมีการถ่ายภาพในระบบดาแกรีโอไทป์แล้ว ยังมีการถ่ายภาพวิธีอื่นที่เข้ามาในเมืองไทย คือ การถ่ายภาพด้วยกระจกเปียก ที่เรียกกันว่า ระบบเวลเพลท (Wet Plate) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าระบบน้ำยาสด

ภาพประกอบ 12 ภาพถ่ายรัชกาลที่ 4 และสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และเจ้านายบางพระองค์ เช่น กรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคม พระองค์เจ้ากาพย์กนกรัตน์ ม.ร.ว. แดง อิศรเสนา (หม่อมเทวาริราช) ได้ทรงสนพระทัยในการถ่ายภาพ และในปี พ.ศ. 2423 ได้รับวิธีการถ่ายภาพแบบใหม่มาอีกเรียกว่า ระบบตรายเพลท (Dry Plate) การถ่ายภาพในระบบนี้จะใช้กระจกแห้งสำเร็จรูปมาใช้ถ่ายภาพแทนการใช้กระจกชนิดเปียกที่ผู้ถ่ายจะต้องผสมน้ำยาขึ้นเอง

ในช่วงของปี พ.ศ. 2447 เป็นต้นมา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเริ่มเล่นกล้องอย่างจริงจัง เมื่อทรงเสด็จประพาสไป ณ ที่ใดๆ จะทรงมีกล้องถ่ายภาพติดไปด้วยแทบทุกครั้ง ทรงถ่ายภาพเองมากมาย ทำให้เจ้านายและขุนนางตลอดจน พ่อค้า ข้าราชการ นิยมเล่นถ่ายภาพกันโดยแพร่หลายจนได้ทรงจัดให้มีการประกวดภาพถ่ายขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย ในงานไหว้พระพุทธรูปชินราชวัดเบญจมบพิตร และได้ทรงเปิดร้านถ่ายรูปหลวงขึ้นเพื่อรับถ่ายภาพด้วย จะให้ทรงถ่ายเองหรือให้ผู้อื่นถ่ายก็ได้

ภาพประกอบ 13 รัชกาลที่ 5 ทรงกำลังถ่ายภาพเจ้าพระยาวิชิตวงศ์ (คลี สุทัศน์)
เมื่อเป็นพระยาแรกนา

พูน ปณ ทิโต ชีเว

ภาพประกอบ 14 ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์รัชกาลที่ 5 ถ่ายด้วยเพลทกระจก

ต่อมาในปี พ.ศ. 2448 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้มีการประชันภาพถ่ายเป็นครั้งแรก ในครั้งนั้น ได้มี ผู้ร่วมส่งภาพเข้าประกวดถึง 140 คน เป็นภาพถ่ายทั้งสิ้นถึง 1,184 ภาพ ต่อมาในราชสำนักก็มีการถ่ายภาพด้วยฟิล์มเซลลูลอยด์ควบคู่กันไปกับการถ่ายภาพด้วยเพลทกระจกตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ฟิล์มกระจกหมดความนิยมลงไปเพราะรักษายาก เกิดรอยขีดข่วนและมักจะแตก สู้ฟิล์มที่เป็นเซลลูลอยด์ไม่ได้ จึงเป็นที่นิยมมาจนปัจจุบัน (ศุภนิต อารีหทัยรัตน์, 2544)

สมาพันธ์สมาคมการถ่ายภาพแห่งประเทศไทยได้เสนอเรื่อง การเทอดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในฐานะพระบิดาแห่งการถ่ายภาพไทย และวันนักถ่ายภาพไทย ไปยังคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ เพื่อพิจารณาในปี พ.ศ. 2547 คณะรัฐมนตรีลงมติเมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2548 เห็นชอบให้ถวายพระราชสมัญญาแด่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในฐานะ พระบิดาแห่งการถ่ายภาพไทย เพื่อเป็นการเทอดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และเป็นการรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อวงการถ่ายภาพไทย และเป็นการแสดงถึงความภาคภูมิใจและเป็นศูนย์รวมน้ำใจของคนในวงการถ่ายภาพ และได้กำหนดให้วันที่ 21 พฤศจิกายน ของทุกปี เป็นวันนักถ่ายภาพไทย (สมาน เฉตระการ, 2548)

3. ความหมายและประโยชน์ของการถ่ายภาพ

3.1 ความหมายของการถ่ายภาพ

การถ่ายภาพมาจากภาษาอังกฤษว่า Photography มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก 2 คำ คือ Phos และ Graphein มีผู้ให้ความหมายของ การถ่ายภาพ และ ภาพถ่าย ไว้หลายทัศนะ เช่น สมาน เณตระการ (2548 : 14) ให้ความหมายว่า คำว่า Phos หมายถึง แสงสว่าง และ Graphein หมายถึง การเขียน เมื่อรวมคำทั้งสองแล้ว จึงมีความหมายว่า การเขียนด้วยแสง หรือ การใช้แสงสว่างเป็นตัวทำให้เกิดภาพนั่นเอง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของคำว่า ถ่ายภาพว่า การจำลองหรือบันทึกภาพด้วยวิธีฉายเงาบนแผ่นวัสดุไวแสงเช่นฟิล์มกระจกถ่ายรูป

พจนานุกรมศิลปะกับภาพถ่ายให้ความหมายของ ภาพถ่าย ว่า ภาพถ่ายเป็นกระบวนการวาดภาพ ซึ่งใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ผลิตภาพด้วยอารมณ์ของศิลปิน โดยอาศัยแสง สี และเงา ผสมผสานกับวิธีการทางฟิสิกส์และเคมี ทำให้เกิดการถ่ายทอดทางอารมณ์ ความรู้สึกและค่านิยมไปสู่ผู้ได้พบเห็น

สารานุกรมการสื่อสาร (Encyclopedia of Communication) ภาพถ่ายคือสื่อกลางของการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก ทัศนคติ ความรู้ และประสบการณ์ของกระบวนการสื่อสาร

พจนานุกรมเวบสเตอร์ (Webster Dictionary) กล่าวว่า ภาพถ่ายเป็นกระบวนการจัดรูปแบบของแสงและเงาที่มองเห็นได้โดยตรง หรือการมองเห็นภาพโดยอ้อม จากปฏิกิริยาของแสงหรือการแพร่กระจายของแสงในรูปแบบอื่นๆ บนพื้นผิววัตถุที่มีความไวต่อแสง

ต่อสิต กลีบบัว (2553 : 15) ให้ความหมายว่า ภาพถ่าย (Photograph) หมายถึง การเขียนภาพด้วยแสงลงบนวัสดุรับภาพที่เรียกว่าฟิล์ม ในกล้องถ่ายภาพที่ใช้ระบบฟิล์มเป็นวัสดุบันทึกภาพ หรือ ตัวรับสัญญาณภาพ (CCD) ในกล้องถ่ายภาพดิจิทัล

อานันท์ มาขรงค์ (2543 : 12) กล่าวว่า การถ่ายภาพมาจากภาษาอังกฤษว่า Photography มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก 2 คำ คือ Photos แปลว่าแสง และGropho แปลว่าการเขียน ดังนั้นเมื่อรวมศัพท์ทั้งสองตัวเข้าด้วยกันจึงมีความหมายว่า การเขียนภาพด้วยแสง ทั้งนี้เนื่องจากแสงเป็นองค์ประกอบสำคัญของการถ่ายภาพ

สุภาณี กอสุวรรณศิริ และสุมิตรา ชันตยาภักดิ์ (2531 : 7) กล่าวว่า การถ่ายภาพมีกำเนิดมาจากศิลปะและวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้เนื่องจากการถ่ายภาพพัฒนาขึ้นเพราะความต้องการในการเขียนภาพให้สวยงามเหมือนของจริง ประกอบกับการคิดค้นวัสดุ ไวแสงเพื่อบันทึกภาพโดยไม่ต้องอาศัยฝีมือของจิตรกร

จากความหมายของภาพถ่ายตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การถ่ายภาพ คือ การสร้างภาพเพื่อสื่อความหมาย ความรู้สึก อารมณ์ รวมทั้งทัศนคติ โดยใช้กระบวนการที่ปล่อยให้แสง

สว่างสะท้อนมาจากวัตถุผ่านเข้าไปกระทบกับวัตถุไวแสง แล้วจึงนำวัตถุไวแสงไปผ่านกระบวนการสร้างภาพให้ปรากฏ

3.2 ประโยชน์ของภาพถ่าย

ในปัจจุบันภาพถ่ายได้เข้ามาเกี่ยวพันในชีวิตประจำวันของมนุษย์มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากภาพถ่ายเป็นสื่อที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ข่าวสาร แนวความคิด ความรู้สึกไปยังบุคคลอื่น ทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันได้ แม้จะเป็นบุคคลต่างชาติต่างภาษา ทั้งนี้เพราะภาพเป็นภาษาสากล นอกจากนั้นภาพถ่ายยังเป็นสื่อสร้างสรรค์ความงาม จนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าภาพถ่ายเป็นศิลปะแขนงหนึ่งอีกด้วย

ตามประวัติการสื่อความหมายของมนุษย์ พบว่า มนุษย์รู้จักการใช้ภาพในการติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจระหว่างกันและกันได้ก่อนที่มนุษย์จะรู้จักการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน โยฮัน อมอสคอมินิอุส (Johann Amos Comenius) เป็นบุคคลแรกที่ได้นำภาพมาประกอบบทเรียนในหนังสือ Orbis Pictus ซึ่งถือได้ว่าเป็นหนังสือเล่มแรกของโลกที่มีภาพประกอบ จุดประสงค์ก็คือเพื่อให้ผู้อ่านได้มองเห็นภาพ ที่เป็นรูปธรรม เข้าใจเนื้อหาสาระได้ถูกต้อง และรวดเร็วยิ่งขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า ภาพหนึ่งภาพมีความหมายมากกว่าคำพูดหรือการเขียนนับพันคำ (สมาน เฉตระการ, 2548)

ภาพถ่ายจึงเป็นสื่อที่มีความสำคัญและมีประโยชน์ในการใช้ดังต่อไปนี้

1. ด้านการศึกษา สามารถนำภาพถ่ายมาประกอบการเรียนการสอน เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ทำให้เข้าใจในบทเรียนรวดเร็วยิ่งขึ้นและจดจำเรื่องราวต่างๆ ได้แม่นยำถาวร ภาพถ่ายสามารถเอาชนะปรากฏการณ์ทางธรรมชาติได้หลายประการเช่น

- 1.1 สามารถบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต และนำมาศึกษาได้ในปัจจุบันและอนาคต
- 1.2 เหตุการณ์และสถานที่ที่อยู่ห่างไกลสามารถนำมาศึกษาในชั้นเรียนได้
- 1.3 สามารถบันทึกสิ่งที่เคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วซึ่งสายตาของคนเรามาสามารถมองตามทันได้
- 1.4 สิ่งที่เปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวซ้ำๆ สามารถบันทึกภาพมาศึกษาทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงได้เป็นระยะๆ เช่น การเบ่งบานของดอกไม้ เป็นต้น
- 1.5 สามารถบันทึกสิ่งที่มีขนาดเล็กมากๆ หรือสิ่งที่มีขนาดใหญ่โต เกินที่สายตาของคนเราจะมองเห็นได้
- 1.6 สิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใน หรืออยู่ในที่ที่ลับสามารถบันทึกภาพ นำมาศึกษารายละเอียดได้

2. ด้านการสำรวจ ค้นคว้า วิจัยงานในสาขาต่างๆ เช่น วิทยาศาสตร์ การแพทย์ การเกษตร การอุตสาหกรรม การทหาร การสื่อสาร ฯลฯ จำเป็นต้องใช้กล้องในการบันทึกภาพ อาจ

ติดตั้งกล้องกับกล้องจุลทรรศน์หรืออุปกรณ์เอ็กซ์เรย์ เชื่อมโยงกับระบบคอมพิวเตอร์ บันทึกภาพส่วนต่างๆ ในร่างกายมนุษย์ เพื่อการวินิจฉัยโรค หรือการใช้กล้องชนิดพิเศษบันทึกภาพพื้นผิวโลกและรายละเอียดของจักรวาลจากเครื่องบินหรือดาวเทียมเพื่อการสำรวจอวกาศทำแผนที่ หรือการพยากรณ์อากาศ เป็นต้น

3. ด้านการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ภาพถ่ายจะเป็นสื่อหลักในการสร้างสรรค์งานโฆษณาสินค้า และการบริการ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานต่างๆ

4. ด้านการสื่อความหมาย ภาพถ่ายสามารถถ่ายทอดความรู้ ข่าวสารต่างๆ ไปยังผู้รับ โดยผ่านทางสื่อมวลชนแขนงต่างๆ เช่นหนังสือพิมพ์ วารสาร หนังสือ แผ่นภาพโฆษณา สไลด์ และวิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

5. ภาพถ่ายสามารถบันทึกเหตุการณ์ในช่วงเวลาต่างๆ เพื่อเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ถูกต้องของเหตุการณ์สำคัญๆ ซึ่งก่อนปี ค.ศ. 1839 เราสามารถเรียนรู้ประวัติศาสตร์ได้จากภาพเขียน ภาพวาด และการแกะสลักเท่านั้น ระหว่างสงครามโลก ปี ค.ศ.1853-1856 นับเป็นเหตุการณ์ครั้งแรกของสงครามที่มีการบันทึกภาพถ่ายไว้ ให้คนรุ่นหลังนำมาศึกษาได้

6. ภาพถ่ายสามารถนำมาประกอบหลักฐานและเอกสารที่สำคัญ เช่น บัตรประจำตัว ใบแสดงวุฒิทางการศึกษา และใบรับรองอื่นๆตลอดจนนำไปเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นข้อเท็จจริงและความถูกต้องเช่นใช้เป็นหลักฐานประกอบการตัดสินของศาลเกี่ยวกับอาชญากรรม การใช้แรงงานเด็ก ที่ผิดกฎหมาย เป็นต้น

7. ด้านศิลปะ ภาพถ่ายจะให้ประโยชน์ในทางสร้างสรรค์สิ่งสวยงามและจรรโลงใจ

8. งานถ่ายภาพจะให้ความเพลิดเพลินถือเป็นงานอดิเรกแก่ผู้รักงานถ่ายภาพ และงานถ่ายภาพก็สามารถยึดเป็นงานอาชีพอิสระได้ ซึ่งอาจแยกเป็นงานถ่ายภาพแขนงต่างๆ ได้หลายแขนง เช่น ภาพข่าวกีฬา ภาพข่าวการเมือง ภาพสารคดีประกอบเรื่อง ภาพถ่ายบุคคล ภาพโฆษณา ภาพแฟชั่น ภาพบู๊ต ตลอดจนภาพเหตุการณ์บุคคล เช่นงานวันเกิด งานอุปสมบท งานมงคลสมรส เป็นต้น (สมาน เถตระการ, 2548)

มนัส นวมวงศ์ (2547 : 1-5) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของภาพถ่ายดังต่อไปนี้

1. การใช้ภาพในการเผยแพร่ความรู้เจตคติ อารมณ์และประสบการณ์โดยตรง ศิลปินใช้ภาพในการถ่ายทอดอารมณ์ความคิด เจตคติได้ดีกว่าการบรรยายด้วยคำพูดจึงมีศิลปินจำนวนมากใช้ภาพถ่ายเป็นสื่อในการถ่ายทอดศิลปะ

2. การใช้ภาพถ่ายเพื่อเผยแพร่ความรู้ เจตคติ อารมณ์และประสบการณ์ในระบบการศึกษา ภาพถ่ายมีบทบาทสำคัญมากในระบบการศึกษา ในการเรียนการสอน เช่น การใช้ภาพถ่ายประกอบในหนังสือเรียน ให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสเข้าใจเนื้อหาสาระในบทเรียนดีขึ้นการนำภาพถ่ายจัดทำ

ในรูปของแผนภูมิเพื่อใช้สอนผู้เรียนหรืออาจถ่ายภาพ ลงบนฟิล์ม สไลด์และใช้ฉายประกอบการสอน ภาพถ่ายจึงมีบทบาทสำคัญมากในการถ่ายทอดความรู้ความคิด เจตคติและประสบการณ์แก่ผู้เรียน เป็นอย่างดี

3. การใช้ภาพถ่ายในกิจการแพทย์ การถ่ายภาพด้วยการอาศัยการแพร่กระจายรังสีทำปฏิกิริยากับพื้นผิวของวัตถุ ได้ถูกนำมาใช้ในวงการแพทย์ในรูปของการถ่ายภาพด้วยรังสีเอ็กซ์ (X-ray) ซึ่งเป็นการถ่ายภาพผ่านวัตถุ บางชนิดที่รังสีเอ็กซ์สามารถผ่านได้และทำให้เกิดภาพสีและเงาตรงข้าม ในส่วนที่รังสีเอ็กซ์แพร่กระจายผ่านไม่ได้ จึงเกิดภาพที่มีสีและเงาตรงข้ามบนฟิล์มที่เรารู้จักกันดีในชื่อของฟิล์มเอ็กซ์เรย์ ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ของภาพถ่ายด้วยฟิล์มเอ็กซ์เรย์ ในวงการแพทย์ได้อย่างมหาศาลเพื่อวินิจฉัยโรคบางชนิดภายในร่างกายซึ่งมาสามารถมองด้วยตาเปล่าได้ ทำให้แพทย์สามารถช่วยชีวิตผู้ป่วยได้จากประโยชน์ของการใช้การถ่ายภาพในระบบนี้

4. การใช้ภาพถ่ายในกิจการทหารและความปลอดภัยของบุคคลและของชาติ การถ่ายภาพให้ประโยชน์ทางด้านนี้หลายประการ เช่น การถ่ายภาพทางอากาศเพื่อหาข่าวและแหล่งข้อมูลทางการทหารและความปลอดภัย ในปัจจุบันการถ่ายภาพจากดาวเทียมมีบทบาทอย่างสูงในการหาข้อมูลข่าวในกิจการทหารและการรักษาความปลอดภัยของประเทศในด้านความปลอดภัยส่วนบุคคล ในการเดินทางระหว่างประเทศจะต้องมีภาพติดในหนังสือเดินทางเพื่อความปลอดภัยของยานพาหนะ และผู้โดยสารในเครื่องบินหรือพาหนะอื่นๆ

5. การใช้ภาพถ่ายในระบบสารสนเทศ นับตั้งแต่ข้อมูลของโลกจนถึงข้อมูลส่วนบุคคล เช่น การถ่ายภาพของบุคคลตั้งแต่เกิดจนกระทั่งแก่ ภาพเหล่านั้นจะเป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของบุคคลนั้นๆ ที่สามารถจะค้นหาภาพถ่ายทอด เรื่องราวในอดีต ปัจจุบันแม้แต่ในอนาคตได้ การผลิตภาพถ่ายสามารถใช้เทคนิคพิเศษ ทำให้เกิดภาพในอนาคต ในจินตนาการของผู้ถ่ายภาพได้ ในการเก็บข้อมูลของระบบสารสนเทศนั้น ภาพถ่ายสามารถจะถ่ายทอดเรื่องราวเจตคติและความรู้ให้แก่ผู้สนใจที่ค้นคว้าได้เป็นอย่างดี และในกระบวนการถ่ายทอดหรือสื่อสารเราถือว่าภาพถ่ายให้ความชัดเจนของการเล่าเรื่องราวเท่าการบรรยายด้วยคำพูด

6. การใช้ภาพถ่ายในการประชาสัมพันธ์ ปัจจุบันภาพถ่ายมีบทบาทสำคัญมากในการประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะในการใช้สื่อพิมพ์และสื่อวิทยุโทรทัศน์ จะเห็นว่าสื่อสิ่งพิมพ์ ประชาสัมพันธ์ประเภทนิตยสารหนังสือพิมพ์และแผ่นปลิวต่างๆนิยมที่จะใช้ภาพถ่ายประกอบ ทั้งนี้เพื่อให้สื่อสิ่งพิมพ์มีประสิทธิภาพในการประชาสัมพันธ์ การใช้ภาพถ่ายในการประชาสัมพันธ์ ทางโทรทัศน์ก็นับว่า มีบทบาทสำคัญมากเช่นกันซึ่งในปัจจุบันนิยมใช้ภาพถ่ายในรูปของสไลด์ เพื่อการประชาสัมพันธ์ทางวิทยุโทรทัศน์ อย่างกว้างขวาง

7. การใช้ภาพถ่ายในการโฆษณาสินค้า การถ่ายภาพมีบทบาทที่สำคัญต่อการโฆษณามาก เพราะการที่สินค้าต่างๆจะเป็นที่รู้จักของลูกค้าอย่างกว้างขวางมีชื่อเสียง มีความหมาย

ติดปากแก่ผู้คน เป็นที่นิยมของผู้บริโภคนั้น ก็จะต้องอาศัยภาพถ่ายโฆษณา เพราะการโฆษณาคือหัวใจของการค้า อยู่แล้ว นับตั้งแต่ธุรกิจขนาดเล็ก ไปจนถึงขนาดใหญ่ เพื่อเป็นการชี้ให้เห็น สิ่งที่น่าสนใจ ย้ำให้เห็นสิ่งที่น่าจะซื้อหา เอาไปทำประโยชน์ มองเห็นสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อผู้บริโภคอย่างเด่นชัด เป็นการสื่อสารระหว่างผู้ผลิตสินค้าไปสู่ผู้บริโภคสินค้า ซึ่งแสดงให้เห็นประโยชน์และความสำคัญของภาพถ่าย

8. การใช้ภาพถ่ายประกอบหลักฐานและเอกสารที่สำคัญ เช่น ภาพถ่ายบัตรประจำตัวประชาชน อีกทั้งยังใช้เป็นสิ่งแลกเปลี่ยนหรือเป็นที่ระลึกกันอีกด้วย ซึ่งจะออกมาในรูปของการถ่ายภาพลงบนสติ๊กเกอร์ นับว่าเป็นที่นิยมมากโดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียน นิสิต- นักศึกษา

9. การใช้ภาพถ่ายสร้างความเพลิดเพลิน เป็นการสร้างความสุขทางใจสำหรับผู้รักการถ่ายภาพเป็นชีวิตจิตใจอันจะเป็นผลต่อเนื่องไปถึงการประกอบกิจกรรมต่างๆของบุคคลนั้นๆ ต่อไป นอกจากนี้ยังสามารถเป็นงานอดิเรกสำหรับผู้รักการถ่ายภาพได้เป็นอย่างดี

10. การใช้งานถ่ายภาพมาเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพอิสระได้ อาชีพอิสระที่เกิดจากการถ่ายภาพมีหลากหลายซึ่งอาจแยกเป็นงานถ่ายภาพแขนงต่างๆ เช่น ภาพข่าว ภาพสารคดี ภาพถ่ายบุคคล ภาพโฆษณา ภาพแฟชั่น ภาพนู้ด ตลอดจนภาพถ่ายเหตุการณ์ต่างๆของบุคคล เช่น งานบวช งานมงคลสมรส งานศพ เป็นต้น

ณรงค์ สมพงษ์ (2536 : 9-11) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของภาพถ่ายดังต่อไปนี้

1. ภาพถ่ายช่วยสื่อความหมาย และช่วยถ่ายทอดข่าวสารไปยังผู้ดู ได้แก่การใช้ภาพถ่ายเป็นสื่อกลางในการทำความเข้าใจเรื่องต่างๆ เช่นใช้ภาพถ่ายในการบอกข่าวสารทางหน้าหนังสือพิมพ์ ใช้ภาพถ่ายส่งข่าวในรูปของโปสเตอร์ เป็นต้น

2. ภาพถ่ายเป็นประโยชน์ในการศึกษาและงานทางวิชาการ หมายถึง การใช้ภาพถ่ายช่วยในการเรียนการสอนนั่นเอง กล่าวคือใช้ภาพประกอบการสอน การบรรยาย แทนที่จะใช้การบรรยายอย่างเดียว เพราะคำพูดหรือตัวหนังสือมีลักษณะเป็นนามธรรมมาก ทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ช้า การใช้ภาพถ่ายเข้ามาช่วยจะช่วยเปลี่ยนแปลงเนื้อหาให้อยู่ในรูปของของรูปธรรมซึ่งผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ง่ายกว่า

3. ภาพถ่ายเป็นประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้าวิจัย เช่น นักวิทยาศาสตร์ใช้ภาพถ่ายขยายส่วน (Macrophotography) และภาพถ่ายจากกล้องจุลทรรศน์ (Microphotography) นำมาศึกษาและวิจัย ได้แก่ ส่วนประกอบของพืชและสัตว์เล็กๆ ศึกษาเซลล์และเนื้อเยื่อของพืชและสัตว์ หรือแม้แต่ในวงการแพทย์ก็มีการถ่ายเอ็กซเรย์ ลงบนฟิล์มเพื่อตรวจสอบภาพของผู้ป่วย ถ่ายภาพอวัยวะภายในตัวมนุษย์และสัตว์ โดยใช้เลนส์ถ่ายรูปรขนาดเล็กสอดเข้าไปทางปาก เป็นต้น ปัจจุบันนี้เทคโนโลยีการถ่ายภาพเจริญไปอย่างรวดเร็ว ในการสำรวจสภาพต่างๆ บนพื้นผิวโลก นักวิทยาศาสตร์ใช้ฟิล์มอินฟราเรด ถ่ายภาพพื้นผิวโลกเพื่อศึกษาปริมาณและความ

หนาแน่นของป่าไม้ การถ่ายภาพทางดาราศาสตร์ช่วยศึกษาความเปลี่ยนแปลงของกลุ่มดวงดาวต่างๆ กล้องถ่ายภาพรูปลูกนำไปพร้อมกับมนุษย์อวกาศ ถ่ายภาพกลับมาศึกษาค้นคว้า เป็นต้น การถ่ายภาพเหล่านี้ช่วยให้นักวิทยาศาสตร์สามารถทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้ถูกต้องแม่นยำกว้างขวางและประหยัดเวลาได้อย่างมากมาย

4. ภาพถ่ายเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ผู้ที่มีความรู้ทางการถ่ายภาพดีพอสมควรก็จะยึดเป็นอาชีพอิสระ หรือหารายได้พิเศษมาช่วยเหลือครอบครัวได้บ้าง หรือทำงานในบริษัท ห้างร้านที่มีธุรกิจเกี่ยวกับการถ่ายรูป ผู้ที่มีกล้องถ่ายรูปและอุปกรณ์บางอย่างเพียงพอ ก็สามารถถ่ายรูปในงานต่างๆ เพื่อหารายได้เป็นไลฟ์พิเศษ

5. ภาพถ่ายใช้เป็นหลักฐานในเอกสารสำคัญหลายชนิด เช่น บัตรประจำตัว บัตรประชาชน ใบสุทธิ ใบรับรอง เป็นต้น เนื่องจากรูปถ่ายช่วยอธิบายรูปพรรณสัณฐานของบุคคลได้อย่างดีและยากต่อการปลอมแปลง บางประเทศในแถบยุโรป เขาสร้างตู้สำหรับถ่ายรูปไว้ในที่สาธารณะ เช่น ตามสถานีรถไฟ หรือย่านชุมชนรับถ่ายรูปติดบัตรให้โดยอัตโนมัติ ไม่ต้องมีคนเฝ้า

6. การถ่ายภาพเป็นการแสดงออกทางศิลปะ เพราะการถ่ายภาพเป็นการสร้างสรรค์งานศิลปะ อีกรูปแบบหนึ่ง โดยนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ให้ได้ภาพที่มีศิลปะออกมา

7. ภาพถ่ายช่วยบันทึกภาพในอดีตที่ผ่านมาได้ดี ทำให้คนรุ่นหลังได้เห็นสภาพชีวิตและสังคมของคนในสมัยก่อน ภาพถ่ายจึงถือเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญยิ่ง

8. ภาพถ่ายเป็นประโยชน์ทางการค้าและการโฆษณา เพื่อเผยแพร่สินค้าของบริษัทให้เป็นที่แพร่หลายและโน้มนำจิตใจผู้ดูให้มาซื้อผลิตภัณฑ์ต่างๆ

9. เพื่อความเพลิดเพลิน มีผู้ถ่ายภาพเป็นงานอดิเรก เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เขาจะรู้สึกพอใจต่องานการถ่ายภาพที่ออกมา และมีความสุขต่อการได้ท่องเที่ยวในที่ต่างๆ พร้อมกับบันทึกภาพสิ่งต่างๆ ที่เขาได้พบเห็น เอาไว้เป็นที่ระลึก หรือไว้ดูกันในหมู่เพื่อนๆ

10. ความรู้ในการถ่ายภาพเป็นพื้นฐานในด้านการเรียนด้านการถ่ายภาพยนตร์ และการผลิตรายการโทรทัศน์

จากประโยชน์ของภาพถ่ายตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ภาพถ่ายเป็นสื่อภาษาสากล เป็นภาษาเก่าแก่ที่มีความหมาย ที่ทุกคนเห็นแล้วเข้าใจ ดังสุภาษิตจีนว่า มีภาพเพียงภาพเดียวดีกว่าคำพูดพันคำ และดังสุภาษิตไทยว่า สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น ภาพถ่ายจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ทั้งยังมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต ได้ 5 ลักษณะดังนี้

1. การใช้ภาพถ่ายในชีวิตประจำวัน เป็นการถ่ายภาพเพื่อเป็นอนุสรณ์ ในงานประเพณี พิธีการ และกาใช้ภาพถ่ายเพื่อเป็นหลักฐาน เป็นการถ่ายภาพในโอกาสต่างๆ เช่น การแต่งงาน การบวชนาค การท่องเที่ยว การถ่ายรูปกับเพื่อน บัตรประชาชน ใบขับขี่ เป็นต้น

2. การใช้ภาพถ่ายเพื่องานอาชีพ เป็นการใช้ภาพถ่ายเพื่อหารายได้โดยตรงและงานอาชีพทางอ้อม
3. การใช้ภาพถ่ายในการศึกษา ทั้งในโรงเรียน มหาวิทยาลัย ในด้านการเรียนการสอน และการค้นคว้าทางวิชาการ การฝึกอบรม การเผยแพร่ความรู้ของวงการต่างๆ เช่น การแพทย์ การทหาร เป็นต้น
4. การใช้ภาพถ่ายในการสื่อสาร เป็นการใช้ภาพถ่ายเพื่อการเผยแพร่ การประชาสัมพันธ์ การโฆษณา การเสนอข่าวสารในหนังสือพิมพ์ ซึ่งจะน่าสนใจกว่าการเขียนบรรยายอย่างเดียว
5. การใช้ภาพถ่ายในงานศิลปะและการบันเทิง เป็นการใช้ภาพถ่ายเพื่อความสนุกสนานเพื่อแสดงออกทางความคิดและการสร้างสรรค์ เช่น การถ่ายภาพเป็นงานอดิเรก การถ่ายภาพเพื่อส่งประกวด

4. ความรู้เกี่ยวกับกล้องดิจิทัล

กล้องดิจิทัล (Digital Camera) ก็คือกล้องถ่ายรูปที่ไม่ต้องใช้ฟิล์ม ภาพที่ถ่ายได้จะถูกบันทึกไว้ในรูปแบบดิจิทัล โดยวงจรอิเล็กทรอนิกส์ภายในกล้องโดยอยู่ในรูปแบบของไฟล์ภาพซึ่งสามารถส่งเข้ามายังคอมพิวเตอร์ เพื่อนำไปพิมพ์ออกมาเป็นภาพตกแต่งภาพด้วยโปรแกรมต่างๆ เช่น Photoshop ส่งผ่านอินเทอร์เน็ต ทำเว็บหรือนำไปใช้งานในลักษณะอื่นๆ ต่อไปปัจจุบันนี้กล้องดิจิทัลนับเป็นอุปกรณ์ไฮเทคอย่างหนึ่งที่เริ่มมีใช้กันอย่างแพร่หลายแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาเป็นผล ทำให้หลายบริษัทพากันส่งกล้องดิจิทัลรุ่นใหม่ๆ ออกมาวางขายช่วงชิงส่วนแบ่งตลาดกันอย่างดุเดือด โดยจัดเอาจุดขายสารพัดอย่างมาแข่งกันเต็มที่ซึ่งได้แก่ความละเอียดของภาพ ความจุข้อมูลลูกเล่นต่างๆ ในการถ่ายภาพชนิดของสื่อบันทึกที่วิธีรับส่งข้อมูลและราคาและที่ลืมไม่ได้คือคุณภาพของภาพที่ออกมา ซึ่งเป็นสิ่งที่หลายคนมักมองข้ามไป ข้อได้เปรียบของการถ่ายภาพด้วยกล้องดิจิทัล คือ เป็นการถ่ายภาพโดยไม่ต้องใช้ฟิล์มดังนั้นคุณสามารถถ่ายรูปจำนวนมากๆ ได้โดยไม่เปลืองฟิล์มอีกทั้งยังเห็นผลการถ่ายภาพได้ทันทีเป็นการลดจำนวนรูปเสียลงได้ยิ่งในปัจจุบันคุณลักษณะของกล้องดิจิทัลออกแบบมาเพื่อช่วยในการถ่ายภาพให้ง่ายและสวยงามมากขึ้น นอกจากนี้ผู้ใช้ยังไม่สามารถแก้ไขตกแต่งภาพได้มากกว่าการใช้กล้องธรรมดา

4.1 ชนิดของกล้องดิจิทัล

ชนิดของกล้องดิจิทัลในที่นี้พิจารณาตามลักษณะรูปทรงของตัวกล้องเป็นหลักโดยเมื่อเปรียบเทียบกับกล้องถ่ายรูปที่ใช้ฟิล์มแล้วรูปทรงของกล้องดิจิทัลจะมีความหลากหลายกว่าเนื่องจากการออกแบบกล้องดิจิทัลไม่ต้องคำนึงถึงการจัดวางตำแหน่งของช่องใส่ฟิล์มและทางเดินของกลไกที่จะเลื่อนฟิล์มว่าจะต้องอยู่หลังเลนส์พอดีเหมือนกล้องฟิล์มธรรมดาจึงออกแบบได้แปลกตากว่าและ

โดยมากกล้องดิจิทัลจะอาศัยการเล็งโดยมองภาพบนจอ LCD ขนาดเล็กซึ่งภาพที่มองเห็นจะตรงกับที่ถ่ายได้จริงเสมอเพราะเป็นภาพจากตัวรับแสงในกล้องโดยตรงส่วนช่องมองภาพ (Viewfinder) ที่อยู่ข้างๆซึ่งมีมาให้ในกล้องดิจิทัลแทบทุกรุ่นนั้นมิไ้จะช่วยให้อถ่ายได้โดยไม่ต้องเปิดจอภาพ แต่เนื่องจากช่วงนี้อยู่ในตำแหน่งที่ไม่ตรงกับเลนส์จริงที่เดียนักเมื่อถ่ายภาพระยะใกล้ภาพที่ถ่ายได้จึงอาจผิดหรือเยื้องไปจากที่เห็นในช่องมองภาพเล็กน้อยที่เรียกว่า parallax กล้องดิจิทัลอาจแบ่งตามรูปร่างที่เห็นออกได้เป็นหลายชนิด เช่น

1. กล้องชนิดพกพา (Compact) เป็นกล้องแบบที่เราเห็นกันมากที่สุดรูปรองของกล้องดิจิทัลชนิดนี้มีทั้งแบบที่เหมือนกับกล้องถ่ายรูปแบบคอมแพ็คที่ใช้ฟิล์มเรื่อยไปจนถึงกล้องขนาดกระเป๋าเสื้อ (pocket-sized) ที่แบนและบางโดยปกติแล้วขนาดของกล้องดิจิทัลชนิดพกพานี้จะขึ้นอยู่กับขนาดของแบตเตอรี่ที่ใช้รวมทั้งชนิดของสื่อบันทึกข้อมูลด้วย

2. กล้องชนิดหมุนได้ (Rotating) จอภาพ LCD และปุ่มควบคุมต่างๆ ของกล้องชนิดนี้จะถูกแยกออกจากส่วนที่เป็นเลนส์ เราจึงสามารถหมุนปรับตำแหน่งของเลนส์ได้ตามความต้องการโดยอาจได้ถึง 270 องศาหรือมากกว่านั้น เหมาะสำหรับการถ่ายภาพที่จำเป็นต้องยกกล้องไว้สูงกว่าระดับศีรษะโดยอาศัยการเล็งจากภาพที่ปรากฏออกมาทางจอ LCD

3. กล้องชนิด SLR (Single Lens Reflex) กล้องดิจิทัลชนิดนี้มักเป็นระดับมืออาชีพและมีราคาแพงจุดสำคัญคือใช้การมองภาพผ่านเลนส์จริงคือในขณะที่เล็งภาพใช้ช่องมองภาพนั้นสายตาของเราจะมองผ่านเลนส์ออกไปโดยตรงทั้งนี้โดยอาศัยกลไกหักเหแสงแบบเดียวกับที่ใช้ในกล้องถ่ายภาพแบบ SLR ที่ใช้ฟิล์มนั่นเอง (ภิญญาพร มีสุวรรณ, 2547)

4.2 การทำงานของกล้องดิจิทัล

กล้องดิจิทัลส่วนมากจะใช้ตัวรับแสงที่เรียกว่า Charged Couple Device (CCD) เช่นเดียวกับที่ใช้ในสแกนเนอร์และกล้องวิดีโอเพื่อรับแสงที่สะท้อนจากวัตถุที่อยู่บริเวณหน้ากล้องและผ่านเข้ามาทางเลนส์ แผง CCD นี้จะประกอบด้วยจุดรับแสงเล็กๆ จำนวนมากเรียงกันเป็นตารางโดยมีจำนวนตามความละเอียดของกล้อง เช่น กล้องที่โฆษณาว่ามีความละเอียด 2 ล้านจุดก็即用 CCD ที่มี 2 ล้านจุดนั่นเองเมื่อแสงที่สะท้อนจากภาพมาตกกระทบ CCD แต่ละจุดก็จะถูกแปลงให้เป็นข้อมูลดิจิทัลแทนจุดในภาพนั้นภาพที่ได้จึงมีความละเอียดตามจำนวนจุดของตัวรับแสงที่ใช้ข้อมูลนี้จะถูกส่งต่อไปยังหน่วยประมวลผลของกล้องเพื่อแปลงรูปแบบไฟล์ให้เหมาะสมก่อนจะนำไปจัดเก็บลงบนสื่อบันทึกข้อมูลในท้ายที่สุดแต่ละจุดของตัวรับแสงบางทีก็เรียกว่าพิกเซล (pixel) ซึ่งย่อมาจาก picture หรือ (pix) element นั่นเอง ข้อมูลดิจิทัลที่กล่าวถึงข้างต้นคือข้อมูลสีของจุดทั้งหลายที่ประกอบกันขึ้นเป็นภาพนั้นพูดง่ายๆ คือเป็นข้อมูลที่บ่งบอกให้รู้ว่าจุดภาพแต่ละจุด (พิกเซล) มีสีอะไรโดยแต่ละจุดจะถูกระบุด้วยค่าความเข้มของสีแดงสีเขียวและสีน้ำเงิน (ตามแม่สีของแสง) โดยทั่วไป 1 สีใช้เนื้อที่ในหน่วยความจำ 1 ไบต์ (8 บิต) ต่อหนึ่งจุดภาพรวม 3 สี จึงเป็น 3 ไบต์ ต่อหนึ่งจุดภาพ

ดังนั้นหาก CCD มีความละเอียด $1,600 \times 1,200 = 1,920,000$ จุด ก็จะได้ภาพที่มีข้อมูลดิบขนาด $1,920,000 \times 5,760,000$ ไบต์ หรือเกือบ 6 เมกะไบต์ เลยทีเดียว ความละเอียดของตัวรับแสงแบบ CCD ที่บอกกันจะเป็นค่าประมาณของจุดที่นำมาใช้เก็บภาพแต่จุดที่มีอยู่จริงบน CCD อาจมากกว่านี้เล็กน้อย เช่นกล้องที่มีความละเอียด 5 ล้านจุดมักจะมี จำนวนจุดทั้งหมดในตัวรับแสงประมาณ 5,240,000 จุด แต่นำมาใช้เพียง $2,560 \times 1,920 = 4,915,200$ จุด ซึ่งก็จะได้ภาพขนาด $2,560 \times 1,920$ จุด ตามไปด้วย เป็นต้น เนื่องจากกล้องดิจิทัลจะต้องถูกพาไปใช้นอกสถานที่และเพื่อความสะดวกก็ต้องถ่ายให้ได้หลายสิบหรือร้อยภาพขึ้นไปในแต่ละครั้งการเก็บข้อมูลภาพที่ใหญ่ขนาดนี้ไว้ในกล้องจะสิ้นเปลืองเนื้อที่ของอุปกรณ์หน่วยความจำมากเกินไปผู้ผลิตจึงนิยมใช้การบีบอัดข้อมูลภาพเพื่อลดปริมาณข้อมูลลงโดยแปลงให้อยู่ในรูปแบบที่เรียกว่า JPEG (กล้องบางยี่ห้ออาจใช้รูปแบบการบีบอัดของตนเองที่แตกต่างไปจากนี้ได้) ซึ่งจะบีบอัดได้ตั้งแต่เล็กลงไปไม่กี่เท่าจนถึงเล็กลงเป็นสิบหรือร้อยเท่าแล้วแต่ว่าจะยอมให้ข้อมูลของภาพนั้นมีคุณภาพลดลงหรือมีความผิดเพี้ยนไปจากภาพต้นฉบับมากน้อยแค่ไหน ยิ่งบีบอัดมากก็เพี้ยนมากถ้าบีบอัดน้อยก็อาจไม่เพี้ยนเลยหรือเพี้ยนน้อยมากจนแทบไม่เห็นความแตกต่างเมื่อมองดูด้วยตาเปล่านอกจากนี้กล้องดิจิทัลส่วนใหญ่ต้องใช้เวลาอยู่บ้างในขั้นตอนของการบีบอัดข้อมูลให้มีขนาดเล็กลงรวมถึงการบันทึกข้อมูลเหล่านั้นในการ์ดหน่วยความจำแบบต่างๆ ที่ใช้เก็บรูปแทนฟิล์ม และต่อจากนั้นก็นำมาแสดงผลที่จอภาพ LCD ดังนั้นหลังจากกดชัตเตอร์ให้บันทึกภาพแล้วเราจึงมักต้องรอสักครู่หนึ่งก่อนที่กล้องจะพร้อมสำหรับการถ่ายรูปถัดไปและเนื่องจากการบีบอัดด้วยวิธีนี้สามารถลดขนาดข้อมูลของแต่ละภาพได้ไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับว่าสีของจุดต่างๆ ในภาพนั้นมีลักษณะอย่างไร ซ้ำหรือแตกต่างกันได้บ้างถึงแม้ว่าจะไม่มากนักก็ตาม เมื่อข้อมูลของแต่ละภาพถูกบันทึกเข้าไปในการ์ดหน่วยความจำของกล้องแล้วก็เป็นเรื่องของกล้องแต่ละรุ่นที่จะมีความสามารถในการจัดการกับรูปเหล่านั้น เช่น รูปที่ไม่ต้องการทิ้งไปเพื่อเอาหน่วยความจำคืนหรือทำการบันทึกเสียงเพิ่มเติมเพื่ออธิบายกำกับแต่ละรูป เป็นต้น และขั้นสุดท้ายก็คือการโอนย้ายข้อมูลไปยังเครื่องพีซีด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง ข้อมูลภาพที่ถูกส่งไปยังเครื่องพีซีเรียบร้อยแล้วจะเป็นไฟล์ภาพในรูปแบบ TIFF หรือ JPEG ซึ่งสามารถนำไปตกแต่งและจัดการด้วยโปรแกรมต่างๆ แล้วค่อยนำไปแสดงบนจอหรือพิมพ์ลงกระดาษต่อไป (อรวินท์ เมฆพิรุณและวศิน เพิ่มทรัพย์, 2546)

5 รูปแบบในการถ่ายภาพประเภทต่างๆ

5.1. การถ่ายภาพทิวทัศน์ (Land and Sea Scape) นักถ่ายภาพสมัครเล่นนิยมถ่ายภาพประเภทนี้มาก เพราะสามารถถ่ายได้ง่าย สะดวก ถ่ายได้ทุกคน ทุกแห่งที่มีโอกาสผ่านไป ไม่ว่าจะเป็นทิวทัศน์ป่าเขา ลำเนาไพร น้ำตก หรือท้องทะเลก็ตาม อย่างน้อยผู้ถ่ายภาพก็สามารถเก็บภาพไว้เป็นที่ระลึกถึงความหลัง การถ่ายภาพทิวทัศน์ ควรถ่ายขณะที่ท้องฟ้า แจ่มใส จะได้ภาพสวยงามชัดเจน ถ้าอากาศมีดึกครึ้มหรือฝนตก ภาพที่ได้จะมีสีทึบ ขาดรายละเอียด การบันทึกความ

สวยงามของลักษณะภูมิประเทศตามธรรมชาติดังกล่าว จะมีคุณค่าและความสวยงามนั้นควรต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบที่ช่วยสร้างเรื่องราวให้เกิดขึ้น พยายามเลือกมุมกล้องที่แปลกตา คอยจังหวะให้มีลักษณะแสงสีที่สวยงามสามารถสร้างบรรยากาศให้ผู้เกิดอารมณ์คล้อยตาม เช่นภาพที่มีหมอกในฤดูหนาว ค่ำวัน ฝนตก หรือพายุ ฯลฯ บรรยากาศ แสงสีในเวลาเช้ามีตีก่อนจะสว่าง หรือในตอนเย็น พระอาทิตย์กำลังจะตกจะมีแสงสีที่ให้ความรุนแรงมีสีน้ำเงิน ม่วง เหลือง แสด และแดง สลับกันก่อนเมฆรูปปร่างต่างๆ ดูสวยงาม

การถ่ายภาพทิวทัศน์นิยมเปิดช่องรับแสงให้แคบเพื่อช่วยให้ภาพมีความคมชัดลึกตลอด แม้บางครั้งจะต้องใช้ความเร็วชัตเตอร์ต่ำสำหรับเลนส์ที่ใช้ในการถ่ายภาพทิวทัศน์นอกจากเลนส์ธรรมดาติดกล้องแล้ว ควรมีเลนส์มุมกว้าง 24 มม. หรือต่ำกว่าและเลนส์ถ่ายภาพไกลที่มีขนาดความยาวโฟกัสประมาณ 105 มม. หรือ 250 มม. เพื่อช่วยให้ได้ภาพที่มีมุมแปลกตาดีขึ้นถ้าเป็นการถ่ายภาพขาว – ดำ ควรมีแผ่นกรองแสงสีเหลือง สีส้ม หรือสีแดง ติดไปด้วย เพราะฟิลเตอร์สีดังกล่าวจะช่วยให้อาการขาว – ดำ มองเห็นก้อนไอน้ำเมฆขาวตัดกับท้องฟ้า ส่วนการถ่ายภาพสีก็ควรมีแผ่นกรองแสงตัดหมอกหรือแผ่นกรองแสงโพลาไรซ์เป็นอย่างน้อย นอกจากนั้นอาจใช้แผ่นกรองแสงสำหรับเปลี่ยนแปลงสีของภาพเพื่อให้ได้ภาพทิวทัศน์ที่มีสีสันสวยงามแปลกตายิ่งขึ้น

5.2. การถ่ายภาพระยะใกล้ (Close – up) การถ่ายภาพระยะใกล้เป็นการถ่ายภาพวัตถุสิ่งของที่มีขนาดเล็ก หรือเลือกถ่ายภาพเฉพาะบางส่วนของวัตถุในระยะใกล้ให้มองเห็นส่วนละเอียดต่างๆ ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น ถ่ายภาพเหรียญ แมลง ลายไม้ ดอกไม้ หรือวัตถุสิ่งของที่มีขนาดเล็กต่างๆ การถ่ายภาพระยะใกล้ต้องมีอุปกรณ์ดังนี้

5.2.1 กล้องถ่ายภาพ นิยมใช้กล้องแบบสะท้อนเลนส์เดี่ยว ซึ่งจะไม่เกิดความเหลื่อมขณะมองภาพที่ช่องเล็งภาพ

5.2.2 เลนส์ที่ใช้ควรเป็นเลนส์มาโคร (Macro) แต่ถ้ามีเลนส์มาตรฐานก็สามารถใช้เลนส์ถ่ายใกล้ (Close – up lens) ชนิดสวมใส่หน้าเลนส์แบบแผ่นกรองแสง (Filter) ทัวไปหรืออาจใช้กระบอกต่อ (Extension tube) หรือใช้ส่วนพับยัด (Bellow) ต่อคั่นระหว่างเลนส์กับตัวกล้อง

5.2.3 ขาตั้งกล้อง

5.2.4 สายไกชัตเตอร์การปรับระยะความคมชัดของการถ่ายภาพแบบนี้ค่อนข้างยาก เพราะเลนส์มีช่วงความชัดสั้นมาก ระยะเวลาและระยะหลังของวัตถุจะพร่ามัว ดังนั้น ควรเปิดรูรับแสงให้แคบเพื่อให้ภาพที่ได้มีความชัดลึก

5.3. การถ่ายภาพสัตว์ (Pets & Animals) การถ่ายภาพสัตว์อาจแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

5.3.1 การถ่ายภาพสัตว์เลี้ยงในบ้าน สัตว์ที่เลี้ยงในบ้าน เช่น สุนัข แมว นก ปลา แต่ ละชนิดก็มีรูปร่าง ลักษณะ สีขน กิริยาท่าทางและนิสัยที่แตกต่างกันออกไป เป็นสัตว์ที่น่ารักทั้งสิ้น สามารถเลือกมุมถ่ายภาพให้มีความสวยงามและน่ารักได้ พยายามใช้ความรวดเร็วในการจับภาพใน จังหวะที่น่าประทับใจต่างๆ

5.3.2 การถ่ายภาพสัตว์ในสวนสัตว์ ในสวนสัตว์จะเป็นที่รวมของสัตว์หลายชนิดซึ่ง มาจากทั่วทุกมุมโลก การถ่ายภาพสัตว์ในสวนสัตว์ควรไปถ่ายภาพในความพำนักทำให้กล้องเห็น เฉพาะภาพสัตว์ และยังช่วยหลบฉากหลังที่รกรุงรังให้หายไปได้อีกด้วยกล้องที่ใช้ถ่ายภาพสัตว์ควรใช้ กล้องแบบ 35 มม. สะท้อนเลนส์เดี่ยว โดยใช้เลนส์ซูมหรือเลนส์ถ่ายระยะไกล 135 มม. – 250 มม. เพื่อให้สามารถถ่ายภาพให้มีขนาดใหญ่ได้ ส่วนฟิล์มควรใช้ฟิล์มที่มีความไวแสงสูง 200 ISO หรือ 400 ISO

5.3.3 การถ่ายภาพสัตว์ป่า เป็นการออกไปถ่ายภาพสัตว์ในป่าเขาตามธรรมชาติ ซึ่ง ในบ้านเมืองเราคงจะหาโอกาสได้ยาก เพราะไม่ค่อยมีสัตว์ป่าให้เห็นกัน จะมีบ้างก็พวงแก้ง กวางใน ป่าสงวนบางแห่งเท่านั้นการถ่ายภาพสัตว์ป่าจำเป็นต้องถ่ายจากบังไพรหรือซุ่มไม้มืดชิดเพื่อไม่ให้ สัตว์มองเห็นและกลัว ควรต้องศึกษาแหล่งที่พักหลับนอน แหล่งอาหาร และน้ำของสัตว์อย่างน้อยจะ ทำให้มีโอกาสถ่ายภาพได้ง่ายขึ้น อุปกรณ์ที่จำเป็นที่สุดในการถ่ายภาพสัตว์ป่า คือ เลนส์ถ่ายระยะไกล ซึ่งมีความยาวโฟกัสสูง ไม่ควรต่ำกว่า 400 มม. จนถึง 1200 มม. หรือใช้ Teleconverter 2X เพื่อ ช่วยให้เห็นสามารถถ่ายภาพในระยะไกลๆ ได้ กล้องควรตั้งบนขาตั้ง ใช้ฟิล์มที่มีความไวสูง จะได้ภาพที่มี ความคมชัดแน่นอน

5.4. การถ่ายภาพดอกไม้ ภาพดอกไม้จะแสดงให้เห็นถึงลักษณะรูประยะใกล้จะให้สีสัน ตาตื่นใจยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นดอกไม้ป่าหรือดอกไม้ที่ปลูกไว้ตามบ้านเรือน เวลาที่เหมาะสมในการ ถ่ายภาพดอกไม้ควรเป็นเวลาเช้า เพราะดอกไม้จะให้ความรู้สึกสดชื่น หากมีหยดน้ำค้างเกาะอยู่ตาม กลีบดอกหรือหาน้ำหวานหรือน้ำผึ้งหยอดลงบนดอกไม้เพื่อล่อให้ผึ้งหรือแมลงมาตอมก็จะได้ภาพที่ สวยงามเป็นธรรมชาติมากยิ่งขึ้น แสงที่ใช้ในการถ่ายภาพดอกไม้ควรเป็นแสงธรรมชาติโดยจัดให้แสง เข้าทางด้านข้าง ถ้าเป็นดอกไม้ชนิดที่ควรเน้นให้เห็นลักษณะความบางและโครงสร้างของกลีบดอก ควรให้แสงส่องจากด้านหลังของดอกไม้และจัดให้พื้นหลังมีสีค่อนข้างเข้ม และต้องระวังอย่าให้ย้อน แสงมาทำให้แสงสะท้อนเข้าที่หน้าเลนส์ของกล้อง

การถ่ายภาพดอกไม้ ควรต้องใช้ขาตั้งกล้องเพื่อช่วยในการปรับระยะความคมชัดที่ แน่นอน พยายามจัดมุมกล้อง เพื่อหลีกเลี่ยงฉากหลังที่รกรุงรัง หรือแก้ไขโดยใช้กระดาษสีเทา หรือสี ดำไปวางไว้ทางด้านหลังของดอกไม้ โดยใช้สีของกระดาษให้ตัดกับสีของดอกไม้ เพื่อความเด่นชัดหรือ อาจใช้วิธีเปิดช่องรับแสงให้กว้างเพื่อจะได้ฉากหลังที่พำนัก อาจใช้เลนส์ถ่ายไกลหรือเลนส์ซูมก็จะช่วย ให้ได้ภาพดอกไม้ที่มีลักษณะเด่นชัดเฉพาะ สวยงามอีกแบบหนึ่ง

5.5. การถ่ายภาพเวลากลางคืน การถ่ายภาพเวลากลางคืนได้แก่การถ่ายภาพที่อาศัยแสงสว่างจากหลอดไฟฟ้าตามท้องถนนป้ายโฆษณา น้ำพุ การยิงพลุ หองโซว์สินค้า ไฟประดับ ในเทศกาลเฉลิมฉลองต่างๆ แสงไฟจากรถยนต์ แสงเทียน สายฟ้าแลบ ดวงจันทร์ และดวงดาวบนท้องฟ้าเป็นต้นความสวยงามต่างๆ ที่เราสามารถมองเห็นได้ในเวลาค่ำคืนดังกล่าว เราสามารถบันทึกภาพที่งดงามเหล่านั้นด้วยกล้องถ่ายภาพได้เช่นเดียวกับการถ่ายภาพในเวลากลางคืน การถ่ายภาพในเวลากลางคืนนั้นต้องมีอุปกรณ์ที่จำเป็นดังนี้

5.5.1 กล้องถ่ายภาพชนิดที่มีความเร็วชัตเตอร์ B หรือ T

5.5.2 ขาดังกล้อง

5.5.3 สายไกชัตเตอร์

5.5.4 นาฬิกาจับเวลา

5.5.5 ไฟฉายดวงเล็กๆ

5.5.6 สมุดบันทึกสำหรับจดรายละเอียด เช่น เวลาในการเปิดหน้ากล้อง

แสงสว่างจากหลอดไฟต่างๆ ในเวลากลางคืนนั้นเราจะวัดแสงลำบากและไม่แน่นอน จึงควรใช้ประสบการณ์ที่ได้ทดลองถ่ายภาพและจดบันทึกรายละเอียดไว้ในแต่ละครั้งมาพิจารณา ปกติจะถ่ายภาพด้วยการตั้งความเร็วไว้ที่ B หรือ T แล้วนับเวลา (Time exposure) ใช้เวลาในการเปิดม่านชัตเตอร์ เป็นวินาที หรือนาที ก็ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะและปริมาณของแสงในขณะที่ถ่ายภาพ เนื่องจากต้องใช้เวลาในการเปิดม่านชัตเตอร์ จึงจำเป็นต้องใช้ขาดังกล้องเพื่อป้องกันกล้องเคลื่อนที่และสั่นไหว ขาดังกล้องควรเป็นชนิดที่แข็งแรงที่มีสำหรับปรับมุมยกหน้ากล้องขึ้นและลงได้ และสามารถหมุนกล้องไปทางซ้ายหรือขวา ที่เรียกว่า Pan กล้องได้ ซึ่งเราจะได้ถ่ายภาพออกมามีลักษณะและสีที่แปลกออกไปอีกแบบหนึ่ง ส่วนเลนส์ที่ใช้หากเป็นเลนส์ที่สามารถซูมภาพได้ ก็ยิ่งจะได้ภาพที่น่าสนใจเพิ่มขึ้นอีก นอกจากใช้ฟิล์มขาว - ดำ ถ่ายภาพไฟในเวลากลางคืน ได้แล้ว อาจใช้ฟิล์มเนกาทีปสีหรือสไลด์สีก็ได้ ซึ่งจะได้ภาพที่มีสีสันสวยงามยิ่งขึ้น การเลือกใช้ฟิล์มสไลด์สีขึ้นอยู่กับสิ่งที่เราจะถ่าย เช่น การถ่ายภาพไฟตามถนน ป้ายนิออนโฆษณา ไฟประดับ ก็ควรใช้ฟิล์มแสงแดด (Day light) ภาพที่ได้จะมีสีค่อนข้างเหลืองอาจใช้ฟิลเตอร์สีฟ้าสวมหน้าเลนส์เพื่อแก้สีก็ได้ ถ้าเป็นภาพการแสดงบนเวที งานประเพณีต่างๆ ควรใช้ฟิล์มที่มีความไวแสงสูง เช่น 200 ISO, 400 ISO เพื่อใช้สามารถจับภาพเคลื่อนไหวได้สำหรับการเลือกใช้ความไวแสงฟิล์ม การเปิดหน้ากล้องและเวลาในการถ่ายภาพ ลักษณะของแสงไฟจากแหล่งต่างๆ ในเวลากลางคืนนั้นได้มีการบันทึกไว้เป็นแนวทางการถ่ายภาพดังตารางข้างต้น

5.6. การถ่ายภาพเคลื่อนไหว (Action) การถ่ายภาพเคลื่อนไหว หมายถึง การถ่ายภาพของวัตถุที่เคลื่อนไหวเช่น คนวิ่ง กระโดด โลดเต้น เล่นชิงช้ากระโดดสูง ว่ายน้ำ ปั่นจักรยาน

รถกำลังแล่น หรือการแข่งขันกีฬาด้านความเร็วประเภทต่างๆ การถ่ายภาพวัตถุที่เคลื่อนไหวดังกล่าว อาจทำได้ใน 3 ลักษณะ คือ

5.6.1 การจับภาพวัตถุที่กำลังเคลื่อนไหวนิ่งให้หยุดนิ่ง (Stop – action) การถ่ายภาพในลักษณะนี้ ต้องตั้งความเร็วชัตเตอร์ให้สูง เช่น 1/250, 1/500 หรือ 1/1000 วินาที ตามความเหมาะสมกับความเร็วของวัตถุที่กำลังเคลื่อนที่ เมื่อตั้งความเร็วชัตเตอร์สูงๆ จำเป็นต้องเปิดช่องรับแสงให้กว้างขึ้น เพื่อชดเชยให้แสงผ่านเข้าไปทำปฏิกิริยากับฟิล์มให้มากพอ

การถ่ายภาพวัตถุที่กำลังเคลื่อนไหวนิ่งให้หยุดนิ่งได้นั้น จะตั้งความเร็วชัตเตอร์เท่าใด ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

- 1) ความเร็วของวัตถุที่กำลังเคลื่อนไหว
- 2) ทิศทางการเคลื่อนไหวของวัตถุ
- 3) ระยะทางจากกล้องถึงวัตถุ
- 4) ความยาวโฟกัสของเลนส์

5.6.2 การถ่ายภาพวัตถุเคลื่อนไหวให้เห็นว่าวัตถุชัดเจน ส่วนฉากหลังพร่ามัวเป็นทางยาว การถ่ายภาพในลักษณะนี้ จะต้องผันกล้อง (Panning) ตามวัตถุที่กำลังเคลื่อนที่พร้อมๆ กับการกดโกชัตเตอร์ ความเร็วชัตเตอร์ควรตั้งให้ต่ำ เช่น 1/60 วินาที, 1/30 วินาที หรือต่ำกว่า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเร็วของวัตถุที่จะถ่ายการปรับระยะชัดให้ปรับไปตรงจุดที่วัตถุเคลื่อนที่ผ่าน

5.7 การถ่ายภาพบุคคล (Portraits) การถ่ายภาพบุคคล เป็นการบันทึกโครงสร้าง ลักษณะ และความนึกคิดของผู้ถ่ายภาพ และผู้ถูกถ่ายภาพ ฉะนั้นภาพถ่ายบุคคลจึงเปรียบเสมือนตัวแทนบุคคลที่ถูกถ่าย ทั้งในด้านความนึกคิดและลักษณะท่าทาง ภาพถ่ายบุคคลที่ดีควรแสดงออกใน 2 ประการ คือ

5.7.1 ความนึกคิดและการสร้างสรรค์ของผู้ถ่ายภาพ

5.7.2 สามารถแสดงบุคลิกของผู้ถูกถ่ายได้เป็นอย่างดี

ภาพถ่ายบุคคลที่จะแสดงออกได้ทั้ง 2 ประการดังกล่าว จำเป็นต้องมีความเข้าใจในองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้คือ

- 1) การจัดเสื้อผ้าให้เหมาะสมกับบุคลิกและอาชีพ
- 2) การจัดฉาก อาจจัดในห้องสตูดิโอหรือ ฉากธรรมชาติ
- 3) การจัดภาพ จัดท่าทาง ของผู้เป็นแบบ
- 4) การจัดแสง อาจใช้แสงธรรมชาติ หรือแสงไฟประดิษฐ์

5) การเลือกใช้กล้อง ฟิล์ม แผ่นกรองแสงและเลนส์ในการถ่ายภาพให้เหมาะสม เลนส์ที่ใช้ในการถ่ายภาพบุคคลควรเป็นเลนส์ถ่ายภาพระยะไกลความยาวโฟกัสประมาณ 105 มม. หรือ 135 มม.

6) การเลือกมุมกล้องในการถ่ายภาพ

5.8 การถ่ายภาพหุ่นนิ่ง (Still life) การถ่ายภาพหุ่นนิ่ง หมายถึง การถ่ายภาพวัตถุสิ่งของต่างๆ เช่น แจกันดอกไม้ ถ้วยชาม ช้อนส้อม ขวดเหล้า เบียร์ แก้ว บุหรี่ น้ำหอม เสื้อผ้า รองเท้า ผัก ผลไม้ อาหาร ฯลฯ จุดมุ่งหมายส่วนใหญ่ก็เพื่อนำภาพไปจัดทำสื่อในการโฆษณา เช่น ทำปกหนังสือ วารสาร โปสเตอร์ หรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ การฝึกถ่ายภาพหุ่นนิ่ง จะช่วยให้เราได้เรียนรู้เทคนิคต่างๆ ในการถ่ายภาพได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะวัตถุสิ่งของต่างๆ ที่นำมาถ่ายภาพจะอยู่นิ่งไม่เคลื่อนไหวเราสามารถทดลองจัดภาพได้หลายๆ แบบตามต้องการ ส่วนการให้แสงก็ทำได้ในหลายลักษณะ อาจใช้แสงธรรมชาติ แต่ส่วนใหญ่มักใช้แสงไฟประดิษฐ์ เพราะ สามารถควบคุมทิศทางตลอดจนปริมาณของแสงสว่างได้ตามความเหมาะสม ขั้นตอนในการถ่ายภาพหุ่นนิ่ง

5.8.1 จัดสถานที่ ได้แก่ โต๊ะชุดสำหรับถ่ายภาพหุ่นนิ่งประกอบด้วยขาตั้งเหล็ก หรืออะลูมิเนียมมีแผ่นพลาสติกสีต่างๆ เช่น สีขาว ดำ น้ำเงิน และม่วง เป็นที่วางวัตถุที่จะถ่ายภาพ ผิวหน้าของแผ่นพลาสติกจะมี 2 ด้าน ด้านหนึ่งผิวด้าน ส่วนอีกด้านหนึ่งผิวจะมันคุณสมบัติของแผ่นพลาสติกคือถ้าใช้ไฟส่องด้านบนก็จะได้แสงตกกระทบธรรมดา แต่ถ้าใช้ไฟส่องจากด้านล่าง แสงจะสามารถทะลุพื้นพลาสติก ขึ้นด้านบน สามารถใช้เป็นแสงสำหรับลดเงา หรือใช้เป็นแสงส่องจากพื้นล่างและด้านหลังของวัตถุได้

5.8.2 ออกแบบ สเก็ตภาพ (lay - out) การจัดวางองค์ประกอบของวัตถุ ซึ่งจะให้ผู้ร่วมงานได้เข้าใจรูปแบบและแนวคิด สามารถจัดหาวัสดุประกอบฉากตลอดจนการจัดภาพได้ถูกต้องและรวดเร็วขึ้น

5.8.3 จัดหาวัตถุ สิ่งของ ที่จะถ่ายภาพ ถ้าเป็นประเภทผัก ผลไม้ ควรเตรียมไว้ให้มากพอ คอยฉีบน้ำดูแลให้สดอยู่เสมอ

5.8.4 นำวัตถุสิ่งของที่จะถ่าย วางบนโต๊ะถ่ายภาพ โดยจัดวางตามแบบที่สเก็ตภาพไว้

5.8.5 ทดลองจัดแสงซึ่งอาจใช้หลอดไฟทั้งสแตนด์ถ้าเป็นการถ่ายภาพชิ้นเล็กๆ ก็ใช้สปอตไลท์ 500 วัตต์ 2 - 3 ดวง แต่ถ้าเป็นการถ่ายภาพขนาดใหญ่ ก็ต้องใช้ ไฟที่มีกำลังวัตต์สูง เช่น 2000 วัตต์ ถึง 5000 วัตต์ โดยให้ผ่านแผ่นกรองแสงหรือ Soft box เพื่อให้ได้แสงที่นุ่มนวล ใช้แผ่นสะท้อนแสงลดเงาและอาจใช้ไฟส่องฉากหลัง เพื่อเน้นวัตถุให้เห็นเด่นชัดเจนในปัจจุบันนิยมใช้แฟลชอิเล็กทรอนิกส์มีอุปกรณ์ เช่น soft box รมสะท้อนแสง จานสะท้อนแสง ประตูโคม (Barn doors) กรวยแสง (Snoot) ซึ่งจะให้ความสะดวก สามารถบังคับทิศทางและปริมาณของแสงได้ตามต้องการ

5.8.6 กล้องสำหรับถ่ายภาพหุ่นนิ่ง ถ้าไม่จำเป็นต้องนำภาพไปขยายให้มีขนาดใหญ่ มากก็อาจใช้กล้องขนาด 35 มม. แต่ถ้าต้องการขยายให้เป็นภาพขนาดใหญ่ ก็ควรใช้กล้องขนาดกลางที่ใช้ฟิล์มขนาด 4"x5" กล้องถ่ายภาพต้องตั้งบนขาตั้งกล้องให้มั่นคง เพราะการถ่ายภาพหุ่นนิ่ง

ต้องการภาพที่มีความละเอียดชัดเจน และชัดลึก จึงต้องเปิดช่องรับแสง ในแคบมากๆ เช่น f16 ฉะนั้น ความเร็วชัตเตอร์จะต้องช้ามากเพื่อให้สัมพันธ์กับขนาดช่องรับแสง

5.9 การถ่ายภาพเด็ก การถ่ายภาพเด็กเป็นการบันทึกภาพไร้เดียงสา ความน่ารัก ความบริสุทธิ์ตลอดจนความสนุกสนานร่าเริง ไว้ในแผ่นภาพ ลักษณะธรรมชาติของเด็กนั้นมักไม่ชอบอยู่นิ่ง และชอบซุกซนตลอดเวลา ฉะนั้นก่อนถ่ายภาพควรให้เด็กได้เล่นอยู่กับของเล่นที่ลูกใจเล่นกับสัตว์เลี้ยง หรือทำความสนิทสนมกับเด็ก เล่าเรื่องสนุกสนานทำท่าทางตลก และชักชวนให้เด็กทำสิ่งที่เขาชอบ ผู้ถ่ายภาพต้องคอยกดไกชัตเตอร์ในจังหวะที่เด็กกำลังอยู่ในท่าทางและอารมณ์ที่เป็นตัวของตัวเองตามธรรมชาติมากที่สุด

การถ่ายภาพเด็กไม่ควรบังคับเด็กให้ตั้งท่าทางต่างๆ ซึ่งจะได้ภาพที่แข็งไม่เป็นชีวิตจริง เสียลักษณะความเป็นธรรมชาติ แต่ควรบันทึกพฤติกรรมในชีวิตประจำวันของเขาไว้ เช่น การเรียน การเล่นหรือแม้แต่กำลังร้องไห้ น้ำตาไหลภาพต่างๆ เหล่านี้อาจแสดงให้เห็นถึงความซุกซน ความตื้อรั้น และอารมณ์ต่างๆ ซึ่งจะทำให้ความน่ารักความประทับใจเป็นอย่างยิ่ง

เพื่อให้ได้ภาพถ่ายที่มีลักษณะเป็นธรรมชาติ ควรใช้การถ่ายภาพที่เปลือ (Candid photography) หมายถึงการแอบถ่ายโดยใช้แสงธรรมชาติไม่ควรใช้ไฟแฟลชเพราะแสงไฟจะทำให้เด็กรู้ตัว อาจทำให้พลาดโอกาสที่ดีไปได้

5.10 การถ่ายภาพย้อนแสง (Silhouette) การถ่ายภาพย้อนแสงหรือภาพเงาดำ ภาพประเภทนี้นักถ่ายภาพสมัครเล่นไม่ค่อยให้ความสนใจเพราะจะได้ภาพที่ขาดรายละเอียดของวัตถุ ถ้าถ่ายภาพคนจะมองดูแล้วมืด แต่ที่จริงแล้วภาพย้อนแสงที่ไม่ว่าจะเป็นภาพสี หรือ ขาว - ดำ ก็ตาม จะช่วยให้เราเรียนรู้เรื่องรูปร่าง (Shape) ของวัตถุที่บังแสงอยู่ นักถ่ายภาพอาชีพมักจะเสาะแสวงหาภาพประเภทนี้อยู่เสมอเพราะภาพย้อนแสงจะให้ทั้งความงามในอารมณ์ให้สีสันรุนแรง ให้ความแปลกตาไปอีกลักษณะหนึ่ง

การถ่ายภาพย้อนแสงควรถ่ายให้ภาพมีช่วงความชัดลึกโดยเปิดช่องรับแสงให้แคบกว่าปกติเล็กน้อย พยายามเลือกว่าวัตถุที่มีโครงสร้างที่สวยงาม หามุมย้อนแสงโดยวางจังหวะของดวงอาทิตย์ให้พอ

6 การจัดเก็บภาพถ่าย

เป็นความจริงที่ว่า ภาพสีที่เก็บไว้ในที่มีดจะมีอายุความคงทนกว่าภาพสีที่นำมาแขวนหรือตั้ง โชว์ไว้แต่โดยทั่วไปแล้วใครเหล่านี้จะเก็บภาพสีไว้ในที่มีดและภาพสีที่ป็นด้วย กระบวนการ Ilfochrome (หรือที่เรียกกันว่า Cibachrome) จะมีอายุความคงทนนานกว่าภาพสีทั่วไป แต่ราคาก็แพงกว่ามากเช่นกันส่วนการโชว์ภาพสีนั้น ภาพสีควรมีกระจกหรือแผ่นอะคริลิคปิดอยู่เพื่อป้องกันรังสี UV ซึ่งเป็นอันตรายต่อภาพสี และไม่ควรให้กระจกหรือแผ่นอะคริลิคสัมผัสกับผิว

กระดาศของภาพสีโดยเด็ดขาด แสงอาทิตย์โดยตรง หรือแสงไฟฟลูออเรสเซนต์นั้น จะทำให้อายุความคงทนของภาพสีลดลง เพราะแสงเหล่านี้มีรังสี UV มากนั่นเอง และอย่าแขวนภาพสีไว้ในที่ซึ่งมีความชื้น และอุณหภูมิสูง กระบวนการปรับภาพสีทั้งหลายก็ทำให้อายุความคงทนของภาพสีแตกต่างกันไปด้วย โดยกระบวนการที่ถือว่าดีต่ออายุความคงทนนั้นก็คือ กระบวนการ Dye Transfer และ Ilfochrome ซึ่งมีค่าใช้จ่ายที่แพงมาก การปรับภาพสีด้วยกระดาศอัดภาพ Fujicolor Super FA Type3 น่าจะเป็นทางเลือกที่ดีเนื่องจากค่าใช้จ่ายถูกกว่าสองกระบวนการแรกพอสมควร อีกทั้งยังให้ภาพสีที่มีอายุความคงทนเทียบเท่ากระบวนการ Ilfochrome เลยทีเดียว

6.1 การเก็บรักษาฟิล์มและภาพถ่าย

ฟิล์มและภาพถ่ายนั้น ถ้าเป็นไปได้ควรจะเก็บไว้ในที่ซึ่งมีความชื้นน้อย (ความชื้นสัมพัทธ์น้อยกว่า 40 %) มีอุณหภูมิที่พอเหมาะ (ประมาณ 10 – 25 (C) และมีแสงน้อย และควรเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการเก็บภาพที่ได้มาตรฐานซึ่งผลิตมาเพื่อการนี้โดยเฉพาะ เช่น แฟ้มใส่ฟิล์ม อัลบั้มใส่รูป เป็นต้น โดยมีข้อที่ควรพิจารณา ดังนี้ 1. กรด กรดที่มีอยู่ในกระดาศ ,พลาสติก ,หมึก หรือกาวจะทำให้ภาพปรับหรือฟิล์มมีสีซีดเหลืองได้ นอกจากนี้กรดยังสามารถระเหยไปทำอันตรายภาพหรือฟิล์มอื่นๆ ได้ด้วย ดังนั้นควรตรวจสอบก่อนว่าผลิตภัณฑ์ที่คุณจะใช้นั้น ความเป็นกรดอยู่หรือไม่ โดยใช้ปากกาทดสอบความเป็นกรดของ Light Impressions PVC และPVA พลาสติกที่ทำจากสารเหล่านี้จะทำให้ภาพหรือฟิล์มซีดเหลืองได้ เนื่องจากมันมีส่วนประกอบของก๊าซ Chlorine Halogen ซึ่งเป็นก๊าซกัดกร่อน พลาสติกที่ปลอดภัยคือ พลาสติกที่ทำจาก Polyethylene , Polyester , Polypropylene , Mylar D และTri-Acetate อัลบั้มแบบแม่เหล็ก (Magnetic Album) เป็นแบบที่นิยมแพร่หลายในปัจจุบันมาก (ในเมืองไทยก็เช่นกัน) เป็นอัลบั้มที่ใช้แว๊กเคลือบไว้บนกระดาศ ซึ่งจะช่วยให้ภาพปรับติดอยู่บนกระดาศได้ แล้วมีแผ่นพลาสติกคลุมป้องกันไว้อีกชั้นหนึ่ง ในขณะที่พลาสติกอาจจะปลอดภัยสำหรับภาพ แต่แว๊กนั้นจะทำให้ภาพซีดเหลืองได้ ดังนั้นจึงไม่ควรใช้อัลบั้มแบบนี้อย่างยิ่ง (จาก www.luminous-landscape.com X) ได้ดังนี้

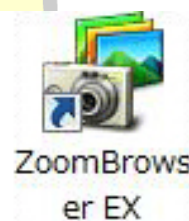
6.1.1 การจัดเก็บภาพถ่ายลงซีดีรอม แคนนอน (2549 : เว็บด์) กล่าวถึงการจัดเก็บภาพลงซีดีรอม ไว้ดังนี้

1) ใส่แผ่น CD-R / RW ลงในไดร์ฟ CD-R / RW หากปรากฏหน้าต่างดังที่แสดงอยู่ด้านล่างนี้ขึ้นมาให้คลิกที่ปุ่ม หรือ Cancel เพื่อปิดหน้าต่างดังกล่าว

ภาพประกอบ 15 ใส่แผ่น CD-R / RW

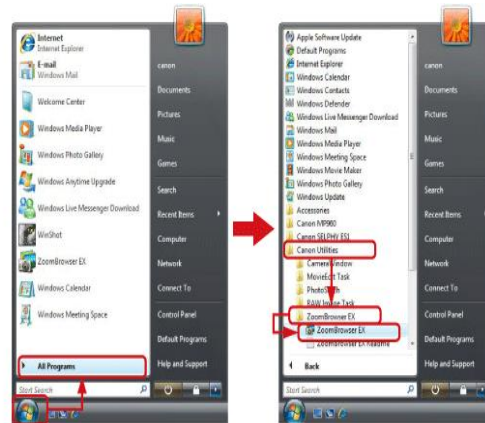
2) ดับเบิลคลิกที่สัญลักษณ์ ZoomBrowser EX บนเดสก์ทอปเพื่อเปิดการใช้งานโปรแกรม ZoomBrowser EX

ภาพประกอบ 16 ดับเบิลคลิกที่สัญลักษณ์ ZoomBrowser EX

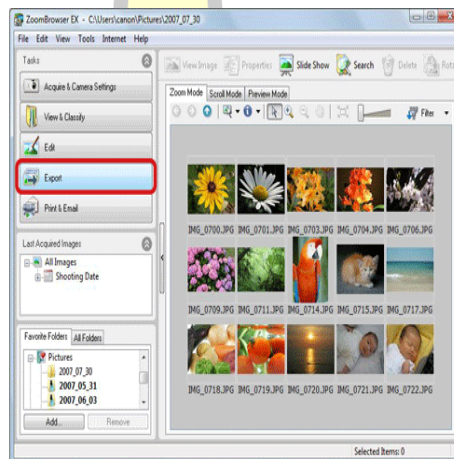
หากท่านไม่พบสัญลักษณ์ ZoomBrowser EX บนหน้าจอเดสก์ทอป ให้คลิกที่ Start (🌐) → All Programs หรือ Programs → Canon Utilities → ZoomBrowser EX จากนั้นจึงเลือก ZoomBrowser EX เพื่อเปิดการใช้งานโปรแกรม ZoomBrowser EX

พหุ ประถมศึกษา ชีวะ

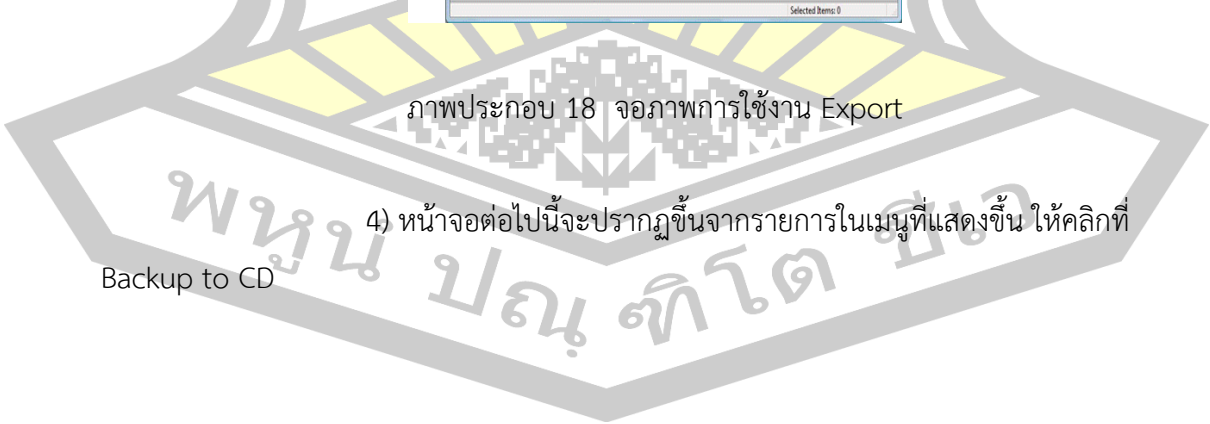
ภาพประกอบ 17 เปิดการใช้งานโปรแกรม ZoomBrowser EX

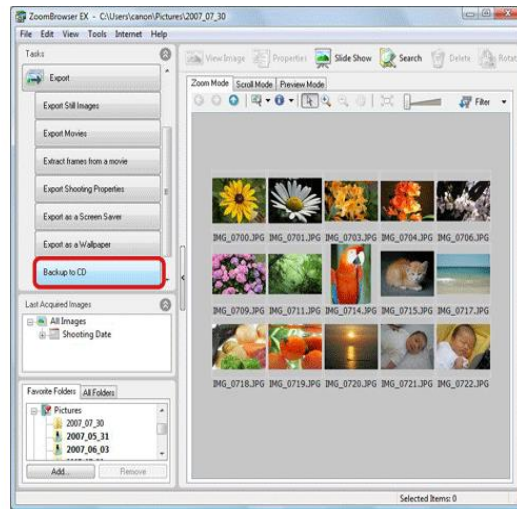
3) จอภาพต่อไปนี้จะปรากฏขึ้นมาให้คลิกที่ Export

ภาพประกอบ 18 จอภาพการใช้งาน Export

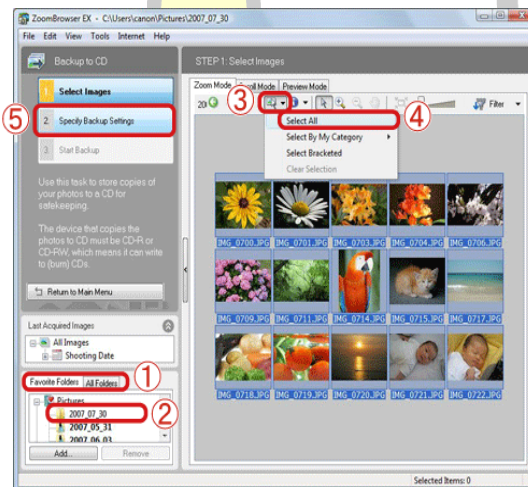
4) หน้าจอต่อไปนี้จะปรากฏขึ้นจากรายการในเมนูที่แสดงขึ้น ให้คลิกที่ Backup to CD

ภาพประกอบ 19 จอภาพการใช้งาน Backup to CD

5) หน้าจอต่อไปนี้จะแสดงขึ้น

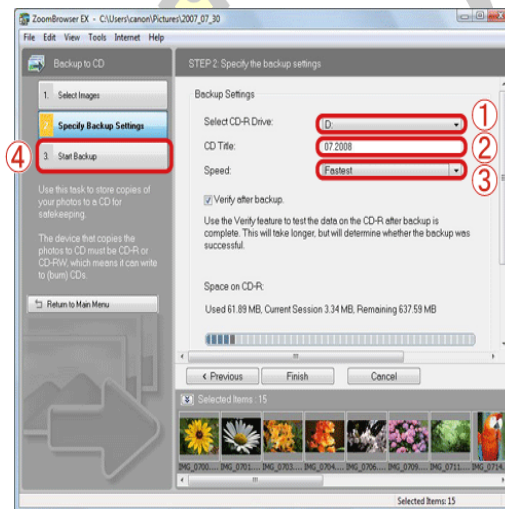
ภาพประกอบ 20 จอภาพการใช้งาน

- 5.1) ให้เลือก Favorite Folders หรือ All Folders จากนั้น
- 5.2) ให้เลือกโฟลเดอร์ภาพที่ต้องการบันทึกลงบนแผ่น CD-R / RW โดยภาพที่ปรากฏอยู่ในโปรแกรม ZoomBrowser EX มักจะถูกจัดเก็บไว้ในโฟลเดอร์ My Pictures
- 5.3) ให้คลิกที่ปุ่ม image-selection ()

5.4) เลือก Select All หากต้องการเลือกภาพที่บันทึกลงบนแผ่นซีดีเอง ให้คลิกเลือกแต่ละภาพโดยกดปุ่ม Ctrl ค้างไว้

5.5) หลังจากเลือกภาพเสร็จเรียบร้อยแล้วให้ท่านคลิกที่ Specify Backup Settings

6) หน้าจอต่อไปนี้จะปรากฏขึ้น

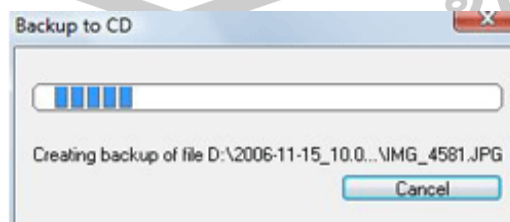
ภาพประกอบ 21 จอภาพการใช้งาน Specify Backup Settings

6.1) เลือกไดรฟ์ CD-R / RW ที่ได้เชื่อมต่อเข้ากับเครื่องพีซี

6.2) ใส่ชื่อซีดี (โดยใส่เป็นชื่อใดก็ได้ตามที่ท่านต้องการ)

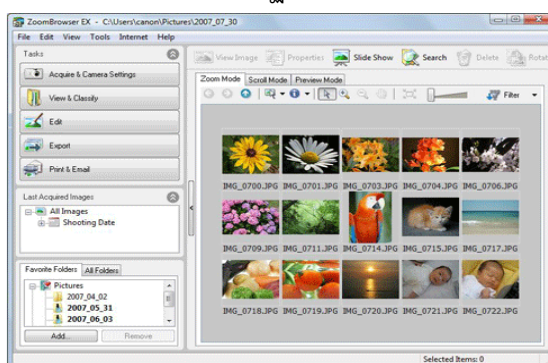
6.3) ท่านสามารถเลือกให้โปรแกรมทำการเขียนแผ่นแบบเร็วขึ้น Fastest ได้ ซึ่งหากท่านเลือกความเร็ว Speed ให้ช้าลง โอกาสที่การบันทึกข้อมูลลงบนแผ่นซีดีนั้นจะถูกต้องก็จะมีมากขึ้น

6.4) ให้คลิกที่ Start Backup หน้าจอต่อไปนี้จะปรากฏขึ้นหากการเขียนแผ่นเสร็จสมบูรณ์

ภาพประกอบ 22 ภาพหน้าจอแสดงการเขียนแผ่นซีดี

7) หน้าจอต่อไปนี้นี้จะปรากฏขึ้นหากการเขียนแผ่นเสร็จสมบูรณ์

ภาพประกอบ 23 จอภาพการใช้งานการเขียนแผ่นเสร็จสมบูรณ์

6.1.2 การจัดเก็บภาพแบบโฟโต้บุ๊ก นාරักษ์ พุจีฟิล์ม (2553 : เว็บไซต์)

กล่าวถึงการจัดเก็บภาพแบบโฟโต้บุ๊ก ไว้ว่า ปัจจุบันหลายคนอาจเคยได้ยินชื่อเรียก โฟโต้บุ๊ก โฟโต้ อัลบั้ม อัลบั้มภาพ หรือจะเรียกเป็นไปในแบบอื่นๆ แต่ทุกแบบก็จะมีลักษณะที่อาจแตกต่างกันไม่มาก รวมถึงการเรียกในบางครั้งยังแยกได้ถึงรูปแบบหรือวัสดุที่ใช้ไปเสียอีก แต่ที่แน่ๆ จะแบบไหนก็ตามก็คือรูปแบบใหม่ของการรวมภาพที่ถ่ายที่แตกต่างจากแบบเดิมๆที่เราคุ้นเคยนั่นเอง

โฟโต้บุ๊ก (PhotoBook) คือรูปแบบของการจัดเก็บภาพประทับใจให้อยู่ในรูปแบบที่เป็นรูปเล่มในลักษณะต่างๆ โดยแต่ละหน้าเราสามารถเลือกใช้โปรแกรมต่างๆที่ออกแบบมาทำงานด้านภาพ หรืออาจเป็นโปรแกรมเพื่อจัดหน้าโฟโต้บุ๊กโดยเฉพาะ จากนั้นก็เอาไปพิมพ์ด้วยกระบวนการซึ่งอาจแตกต่างกันไปในแต่ละผู้ให้บริการ

การจัดทำโฟโต้บุ๊กประเภทแรกจะเป็นแบบที่พิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์คุณภาพสูง เหมือนงานจากโรงพิมพ์และใช้กระดาษอาร์ตคุณภาพสูง จากนั้นก็เข้าเล่มทั้งแบบเย็บสันเหมือนนิตยสาร หรืออาจเข้าเล่มด้วยสันกาวและปกแข็งหลากหลายรูปแบบที่ให้รูปเล่มสวยงาม

พหุ ปรณ ทิโต ชีเว

ภาพประกอบ 24 การเก็บภาพโฟโต้บุ๊ก

นอกจากการพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์คุณภาพสูงแล้ว ยังมีอีกประเภทหนึ่งก็คือ การนำไปอัดด้วยกระดาษอัดภาพแบบซิลเวอร์ฮาโลด์ ซึ่งในแบบนี้จะให้ภาพที่มีคุณภาพสูงและมีความคงทนของภาพสูง แต่ระบบนี้จะพิมพ์ได้หน้าเดียว จะต้องไปเข้าเล่มด้วยกระบวนการพิเศษโดยจะต้องใช้แผ่นกาวในการประกบกระดาษสองแผ่นเข้าด้วยกันแล้วเข้าเล่มจนครบทุกหน้า

ภาพประกอบ 25 ภาพอัลบั้มโฟโต้บุ๊ก

6.1.3 การจัดเก็บภาพใน ฟลิคเกอร์ (Flickr) ชายเนิร์ด (2556 : เว็บไซต์) กล่าวถึง การจัดเก็บภาพในฟลิคเกอร์ ไว้ว่า

ฟลิคเกอร์ (Flickr) เป็น ชื่อของเว็บไซต์ ที่มีรูปแบบคือฝากรูปผ่านระบบดิจิทัล โดยรูปที่อัปโหลดขึ้นไปสามารถแบ่งปันให้กับคนอื่น ๆ ได้ นั่นเอง นอกจากนี้ผู้ใช้จะสามารถอัปโหลดไฟล์ภาพจากในเครื่องคอมพิวเตอร์แล้ว ยังสามารถอัปโหลดภาพโดยตรงจากโทรศัพท์มือถือถึงบางรุ่น ขึ้น Flickr ได้โดยตรงอีกด้วยฟลิคเกอร์พัฒนาในบริษัทลูดีคอร์ป (Ludicorp) โดยแคเทอรินา เฟก (Caterina Fake) และ สจิว์รต บัตเตอร์ฟิลด์ (Stewart Butterfield) โดยได้พัฒนาระบบการ

จัดเก็บข้อมูลโดยคำนึงถึงระดับของผู้ใช้งาน โดยให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลเชื่อมถึงกันได้ในทุกส่วน ซึ่งเป็นจุดเด่นของฟลิคเกอร์Flickr รุ่นใหม่ ได้ปรับให้บัญชีแบบฟรีน่าใช้ขึ้นกว่าเดิมเยอะมาก สามารถใช้ Flickr เก็บรูปดิจิทัล คือให้พื้นที่เก็บรูปภาพและวิดีโอฟรี 1 Terabyte ก็สามารถเก็บภาพขนาด 6 ล้านพิกเซลได้เกือบ 6 แสนภาพ สามารถอัปโหลดภาพได้ใหญ่สุด 200 MB ต่อภาพ อัปโหลดวิดีโอ 1080p ได้ใหญ่สุด 1 GB ดาวนโหลดภาพต้นฉบับที่เก็บใน Flickr โดยไม่เสียคุณภาพใช้งานต่อเดือนได้ไม่จำกัด

ซึ่งจุดเด่นของ Flickr คือเป็นเครือข่ายสำหรับคนรักการถ่ายภาพได้เก็บรูปของตัวเองไว้บนอินเทอร์เน็ต ทำให้ได้รับการพัฒนาโดยคนรักการถ่ายภาพจริงๆ ทั้งการจัดระเบียบภาพที่มีเครื่องมืออย่างใส่แท็กภาพ (เช่นภาพหมาที่ใส่แท็ก dog มันก็จะไปปรากฏรวมกับภาพในแท็ก dog ของคนอื่น) ระบุชื่อคนที่อยู่ในภาพ จัดภาพเป็นเซตอัลบั้มส่วนตัว สร้างรูปที่แชร์ภาพลักษณะเดียวกันระหว่างสมาชิก Flickr ด้วยกัน หรือระบุว่าภาพที่อัปโหลดขึ้นไปจะเก็บไว้ดูคนเดียว หรือให้ใครดูได้บ้าง ที่สำคัญคือเราสามารถกำหนดสิทธิภาพของเราให้ชัดเจนได้ด้วยว่าภาพที่เราอัปโหลดเป็นลิขสิทธิ์ของเราแต่เพียงผู้เดียว หรือเปิดโอกาสให้คนอื่น ๆ นำภาพของเราไปใช้ในงานได้ โดยห้ามทำการค้า และต้องให้เครดิตภาพเราเสมอตามสัญญา Creative Common นอกจากเรื่องการจัดการภาพที่ Flickr ทำได้เยี่ยมมากแล้ว คุณภาพภาพของ Flickr ยังจัดว่าเป็นชั้นหนึ่งด้วย ภาพเดียวกันถ้าเอาไปอัปขึ้น facebook กับ Flickr ภาพที่แสดงใน Flickr จะสวยกว่าเห็นๆ เพราะมีการปรับภาพให้แสดงผลได้สวยงามขึ้น คมชัดบนจอคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือตกแต่งภาพให้ใช้บนเว็บได้เลยด้วย

ภาพประกอบ 26 การจัดภาพในฟลิคเกอร์

นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 กำหนดทิศทางยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ ที่เกี่ยวกับด้านศิลปะและวัฒนธรรมไว้ดังนี้

หลักการของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 มุ่งพัฒนาภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกระดับ ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาให้ความสำคัญกับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม พัฒนาประเทศสู่ความสมดุลในทุกมิติ อย่างบูรณาการ และเป็นองค์รวม ดังนี้

วิสัยทัศน์และพันธกิจของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 จัดทำเป็นแผนพัฒนาในระยะ 5 ปี ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ระยะยาวดังกล่าว จำเป็นต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจ วัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูงในช่วงระยะ 5 ปี ร่างกรอบทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 จึงประกอบด้วยวิสัยทัศน์และพันธกิจ ดังนี้

วิสัยทัศน์ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง”

1.1 พันธกิจ

1.1.1 สร้างความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ ควบคู่กับการสร้างสังคมคุณธรรม เพื่อให้คนกินดีอยู่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี ปลอดภัยจากอาชญากรรม อุบัติเหตุ ยาเสพติดและอบายมุข คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีวัฒนธรรมประชาธิปไตย และธรรมาภิบาล

1.1.2 พัฒนาระบบการผลิตและบริการให้เข้มแข็งและมีเสถียรภาพบนฐานความรู้และการสร้างสรรค์ของคนไทย ขยายหลักประกันสังคมให้ครอบคลุมประชาชนทุกคน สร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน รวมทั้งยารักษาโรคจากสมุนไพรบนฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพ พร้อมทั้งปรับโครงสร้างสาขาการผลิตและการบริโภคของประเทศให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1.1.3 สร้างภูมิคุ้มกันให้เข้มแข็งสามารถป้องกันและรองรับผลกระทบและความเสี่ยงจากวิกฤตเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นในอนาคต พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ และทักษะ สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงอย่างมีเหตุผล

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เกิดความเป็นธรรมและมีธรรมาภิบาล

1.2.2 ประชาชนได้รับการพัฒนาทั้งกายใจ สติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม และสถาบันทางสังคมมีบทบาทหลักในการพัฒนาคน

1.2.3 เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีคุณภาพ และมีเสถียรภาพ ประเทศไทยเป็น ศูนย์กลางการผลิตสินค้าและบริการในภูมิภาค มีความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน การผลิตและการ บริโภคเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

1.2.4 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีเพียงพอต่อการรักษาสมดุลของ ระบบนิเวศและชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแล รักษา และใช้ประโยชน์

1.3 เป้าหมายหลัก

1.3.1 ความสงบสุขของสังคมไทยเพิ่มขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ การ ประกอบอาชีพ การเข้าถึงแหล่งทรัพยากร และกระบวนการยุติธรรม ลดความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ กับประชาชน เพิ่มคะแนนภาพลักษณ์การทุจริตคอร์รัปชันให้ไม่ต่ำกว่า 5.0 คะแนน

1.3.2 มีการทำนุ บำรุง รักษา มรดกทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี สุนทรียศาสตร์ ขนบธรรมเนียม โบราณราชประเพณี ทรัพย์สินทางประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาไทย และ ภาวะลักษณะเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติและประจำท้องถิ่น รวมทั้งสภาพแวดล้อม

1.3.3 มีการสร้างสรรค์และพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรมไทยบนรากฐานความเป็น ไทยที่สอดคล้องกับบริบทวิถีชีวิตของคนไทยในสังคมโลก

1.3.4 มีระบบการเฝ้าระวังการนำภูมิปัญญาศิลปะและวัฒนธรรมไปแสวงหา ประโยชน์โดยมิชอบ โดยมีมาตรการดังนี้

1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และรวบรวมองค์ความรู้ ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมพื้นบ้าน ภูมิปัญญาและเทคโนโลยีพื้นบ้าน ตลอดจน วัฒนธรรมเฝ้าชน และวัฒนธรรมประจำชาติทุกสาขาอย่างทั่วถึง

2) ผลิตตำรา สื่อการเรียนการสอน เกี่ยวกับงานศิลปะไทยชั้นสูง โบราณราช ประเพณีไว้เป็นหลักฐานอ้างอิงทางวิชาการ และสร้างสรรค์ผลงานศิลปะไทยชั้นสูง

3) สำรวจ จัดทำทะเบียนบัญชีและจัดลำดับความสำคัญ โบราณสถานและ โบราณวัตถุ รวมทั้งการจัดทำคู่มือการทำนุ บำรุง รักษา ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม เพื่อการจัดทำแผน ทำนุ บำรุง สงวน รักษาและพัฒนา ได้อย่างเป็นระบบ

4) ทำนุ บำรุง รักษา ควบคุม ทรัพย์สินทางประวัติศาสตร์ เช่น ย่านการค้า ตลาดและศูนย์การค้าพาณิชย์ของเมืองในอดีต เป็นเขตประวัติศาสตร์ บูรณะ ปรับปรุง และพัฒนา โบราณสถานให้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมเมืองปัจจุบัน โดยใช้มาตรการทาง กฎหมาย เร่งระบบการจัดหาทุนพิเศษเพื่อการอนุรักษ์ทรัพย์สินทางประวัติศาสตร์ ศิลปะและ วัฒนธรรม

5) ให้มีการควบคุมและส่งเสริมการสร้างอาคารของรัฐย่านประวัติศาสตร์ ให้ คงภาพลักษณ์ของความเป็นไทยและท้องถิ่น รวมทั้งการคงรักษาสภาพแวดล้อม

6) ส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย ศิลปะและวัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

7) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรม ที่กระตุ้นให้เกิดสุนทรียภาพ จินตนาการและทักษะในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์ไทยทุกประเภท รวมทั้งการพัฒนาและสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยและสังคมโลก

8) ส่งเสริม และสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นให้มีอำนาจในการจัดการภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนรวมถึงการเฝ้าระวังมิให้มีการนำเอาภูมิปัญญา ศิลปะและวัฒนธรรมไปแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

2. นโยบายของกระทรวงวัฒนธรรม ประจำปี 2556-2561 มีดังนี้

ประเด็นนโยบาย หรือแนวนโยบายการดำเนินงานของกระทรวงวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ที่แถลงต่อรัฐสภา และยุทธศาสตร์ประเทศของรัฐบาลประจำปี 2556-2561 อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงกำหนดมาตรการหรือแนวทางในการดำเนินงานตามประเด็นนโยบายในแต่ละข้อ ดังนี้

2.1 ประเด็นนโยบายข้อที่ 1 บูรณาการความร่วมมือและส่งเสริมสนับสนุนบทบาทภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการสืบค้นรักษาวัฒนธรรม นำสู่การสืบสาน ต่อยอดเพื่อการอนุรักษ์ การศึกษา การท่องเที่ยว และการสร้างสรรค์ โดยมีนโยบายหรือแนวทางในการดำเนินงานตามประเด็นนโยบายที่สำคัญ ดังนี้

2.1.1 ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็ก เยาวชนและประชาชน มีโอกาสในการสืบค้น และเรียนรู้รากวัฒนธรรม มีพื้นที่แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ สามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งมีส่วนร่วมสำคัญในการสืบสาน ต่อยอดเพื่อการอนุรักษ์ การศึกษา การท่องเที่ยว และการสร้างสรรค์เพื่อสร้างสรรค์อารยธรรมที่ดึงมาสู่วิถีชีวิตและสังคมคุณภาพ

2.1.2 พัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและการนันทนาการ เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีคุณธรรม เอื้ออาทรต่อผู้อื่น และเกิดการเรียนรู้ศิลปะอย่างสร้างสรรค์ เข้าใจถึงคุณค่า ชาบซึ่งในความสุนทรีย์ของศิลปะ

2.1.3 เสริมสร้างและพัฒนากลไกการเฝ้าระวังและสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมที่ครอบคลุมทั้งวิถีชีวิตและสื่อทุกประเภทที่มีผลต่อการเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรม และพฤติกรรมของเด็ก เยาวชน พร้อมทั้งจัดสื่อที่เป็นภัยต่อสังคม ขยายสื่อดีเพื่อนำไปสู่การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมอย่างเท่าทันสถานการณ์

2.1.4 ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา การวิจัยและพัฒนาศักยภาพการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาการแข่งขันของประเทศบนฐานวัฒนธรรม

2.1.5 อำนวยความสะดวก พัฒนาศักยภาพและส่งเสริมความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.1.6 บูรณาการ และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สร้างสรรค์ สืบทอด เผยแพร่และแลกเปลี่ยนทางศิลปะและวัฒนธรรมทั้งในและต่างประเทศ

2.2 ประเด็นนโยบายข้อที่ 2 ผลักดันการนำทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของประเทศบนฐานวัฒนธรรม ด้วยการส่งเสริม ด้วยการส่งเสริมอุตสาหกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์แบบครบวงจร โดยมีนโยบายหรือแนวทางในการดำเนินงานตามประเด็นนโยบายที่สำคัญ ดังนี้

2.2.1 จัดการความรู้ ภูมิปัญญาและทุนทางวัฒนธรรม และนำไปใช้ประโยชน์ในการให้คำแนะนำปรึกษาบ่มเพาะ พัฒนาศักยภาพและส่งเสริมสนับสนุนผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจด้านการพัฒนาสินค้า ผลิตภัณฑ์และบริการโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม

2.2.2 พัฒนาศักยภาพ (ภูมิทัศน์ สิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณะ การนำเสนอ ฯลฯ) ของแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมให้ได้มาตรฐานสากล รวมทั้งพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม สร้างโอกาส สร้างงานและเพิ่มรายได้ให้แก่ ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องและประชาชนในท้องถิ่น

2.2.3 พัฒนาการแสดงและเทคนิคการแสดงทางศิลปวัฒนธรรมทั้งแบบดั้งเดิม และร่วมสมัย ให้ได้มาตรฐานสากล เพื่อเพิ่มพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และเผยแพร่แลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมทั้งในและต่างประเทศ

2.2.4 ส่งเสริมการผลิตและพัฒนาสินค้า ผลิตภัณฑ์ และบริการทางวัฒนธรรม โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยในลักษณะอุตสาหกรรมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาศักยภาพการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว การบริหารจัดการงานศิลปวัฒนธรรมของประเทศ เช่น ภาพยนตร์ แอนิเมชัน ละคร ละครโทรทัศน์ ดนตรี เกม แฟชั่น และอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์อื่นๆ

2.2.5 พัฒนาเมืองที่มีพัฒนาศักยภาพและมีอัตลักษณ์โดดเด่นด้านศิลปวัฒนธรรม ให้เป็นเมืองวัฒนธรรมสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และศักยภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละภูมิภาค

2.2.6 ศึกษาวิจัยและพัฒนาเมืองนิเวศวัฒนธรรมต้นแบบรองรับการพัฒนาเมือง
อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ

2.2.7 บูรณาการ และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง
เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมและส่งเสริมช่องทางในการโฆษณา เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และกระจาย
สินค้า ผลิตภัณฑ์และบริการทางวัฒนธรรมในรูปแบบที่หลากหลายและทั่วถึง

2.3 ประเด็นนโยบายข้อที่ 3 พัฒนาศักยภาพการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคม
อาเซียน รวมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาภาพลักษณ์ไทยสู่สากล โดยพัฒนาความร่วมมือ เผยแพร่
แลกเปลี่ยน และเชื่อมโยงด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของ
รัฐบาล โดยมีนโยบายหรือแนวทางในการดำเนินงานตามประเด็นนโยบายที่สำคัญ ดังนี้

2.3.1 พัฒนาความร่วมมือและความสัมพันธ์ทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมกับ
ประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียน และนานาชาติ

2.3.2 พัฒนาศักยภาพมนุษย์ทั้งภาครัฐ เอกชนและภาคประชาชน ในมิติทาง
สังคมวัฒนธรรม เพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

2.3.3 เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในประชาคมอาเซียน ใน
มิติสังคมวัฒนธรรม (ASEAN Cultural Literacy) ให้แก่ประชาชนและสังคมไทย

2.3.4 ส่งเสริมความร่วมมือด้านมรดกทางศิลปวัฒนธรรมในกลุ่มอาเซียน และ
นานาชาติ

2.3.5 ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในกลุ่มอาเซียน และ
นานาชาติ

2.3.6 จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์อาเซียน และพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทาง
ศิลปวัฒนธรรมในกลุ่มอาเซียน และนานาชาติ

2.3.7 พัฒนาเครื่องมือและกลไกการบริหารจัดการงานด้านศาสนา ศิลปะ และ
วัฒนธรรม เพื่อเตรียมความพร้อมพร้อมสู่การเป็นประชาคมด้านสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

2.3.8 พัฒนาศักยภาพเมืองที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน ให้เป็น
ประตูวัฒนธรรมสู่อาเซียน (ASEAN Cultural Literacy)

2.3.9 ผลิตสื่อ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ รณรงค์และจกกิจกรรมส่งเสริมการนำ
ศิลปะ วัฒนธรรม และความเป็นไทยสู่กลุ่มอาเซียน และนานาชาติ เพื่อเสริมสร้างและพัฒนา
ภาพลักษณ์ไทยสู่สากล

2.4 ประเด็นนโยบายข้อที่ 4 สนับสนุนการนำมิติและความหลากหลายทางศาสนา
ศิลปะและวัฒนธรรม มาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาเพื่อส่งเสริมสร้างสันติสุขและสร้างรายได้ให้แก่

ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีนโยบายหรือแนวทางในการดำเนินงานตามประเด็นนโยบายที่สำคัญ ดังนี้

2.4.1 เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งเปิดพื้นที่และส่งเสริมกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชนที่มีความแตกต่างหลากหลายของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมได้แสดงออกและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างการยอมรับและเคารพอัตลักษณ์ คุณค่าและความแตกต่างหลากหลายของวิถีชีวิตและวัฒนธรรม

2.4.2 ส่งเสริมโอกาส พื้นที่ เวทีและกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้นำท้องถิ่น และประชาชน

2.4.3 พัฒนาแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งบูรณะฟื้นฟู พิพิธภัณฑสถาน โบราณสถาน ศาสนสถาน และแหล่งโบราณคดีที่มีความสำคัญในจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.4.4 ส่งเสริมสนับสนุนการเผยแพร่วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ผ่านสื่อท้องถิ่น สื่อกระแสหลักและสังคม (social network) ในรูปแบบที่หลากหลายและทั่วถึง

2.4.5 ส่งเสริมกิจกรรมศาสนิกสัมพันธ์และเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำและประชาชนในแต่ละศาสนาในพื้นที่

2.4.6 สนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมช่องทางการสร้างรายได้จากสินค้า ผลิตภัณฑ์และบริการทางวัฒนธรรมโดยเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม รวมถึงพัฒนาสินค้า ผลิตภัณฑ์และบริการทางวัฒนธรรมโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม

3. แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2550 – 2559)

เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบทิศทางการพัฒนางานศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง และมั่นคงทางวัฒนธรรม คนไทยมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Unity in Diversity) มีความรู้ คู่คุณธรรม สามารถดำรงภูมิปัญญาของสังคมไทย ตลอดจนสามารถปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม และเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันและอนาคต ซึ่งแสดงถึงการมีภูมิคุ้มกัน และสามารถดำรงตนได้อย่างมีเหตุ มีผลพอประมาณตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืนสืบไป โดยมีปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์ ดังนี้

3.1 ปรัชญา

3.1.1 วัฒนธรรมเป็นยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งสร้างจิตสำนึก ค่านิยมคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงามของคนในชาติ

3.1.2 วัฒนธรรมเป็นทุนและพลังขับเคลื่อนในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและ
คุณภาพชีวิต

3.1.3 วัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างความสามัคคีและสมานฉันท์
ของคนในชาติ และนานาชาติ

3.2 วิสัยทัศน์

ใช้มิติทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนและประสานความ
ร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อสร้างสังคมคุณธรรม

3.3 พันธกิจ

3.3.1 อุปถัมภ์ คຸ້มครอง และส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติและความ
หลากหลายทางวัฒนธรรมให้คงอยู่อย่างมั่นคง

3.3.2 สนองงานสำคัญของสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ให้สืบทอด
และพัฒนาอย่างยั่งยืน

3.3.3 สร้างสรรค์สังคมสันติสุขด้วยมิติทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในทุก
ระดับ

3.3.4 ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทาง
วัฒนธรรมเพื่อเชิดชูคุณค่าและจิตวิญญาณของความเป็นไทย

3.3.5 สร้างคุณค่าทางสังคม และส่งเสริมมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจด้วยทุนทาง
วัฒนธรรม

3.4 ยุทธศาสตร์

3.4.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบบริหารจัดการงานศาสนา ศิลปะ และ
วัฒนธรรม

3.4.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 อนุรักษ์ สืบทอด และส่งเสริมการดำเนินงานด้านศาสนา
ศิลปะ วัฒนธรรมพื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรม

3.4.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 ธำรง รักษา สถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ให้
คงอยู่คู่ในสังคมไทย

3.4.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างสังคมคุณธรรมในกระแสโลกาภิวัตน์

3.4.5 ยุทธศาสตร์ที่ 5 สร้างภาคีขับเคลื่อนการดำเนินงานทางศาสนา ศิลปะ และ
วัฒนธรรม

3.4.6 ยุทธศาสตร์ที่ 6 นำทุนทางวัฒนธรรมสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และ
คุณค่าทางสังคม

3.5 ยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานตามแผนที่ 4 ยุทธศาสตร์ คือ

3.5.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 รักษาสืบทอดวัฒนธรรมของชาติและความหลากหลายของวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่อย่างมั่นคง

1) ศึกษาวิชัยอนุรักษ์ มรดกทรัพย์สินทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมให้เป็นระบบ โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

2) ส่งเสริม ฟันฟู สืบทอด ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย

3) ฟันฟู สืบทอด ภูมิปัญญาไทย

4) ดำรงรักษาวัฒนธรรมระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับสถาบันชาติ ศาสนา

พระมหากษัตริย์

3.5.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างค่านิยม จิตสำนึก และภูมิปัญญาคนไทย

1) สร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้โอกาสแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

2) ส่งเสริมให้เกิดโอกาสแห่งการเรียนรู้สร้างสรรค์ และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทางศิลปวัฒนธรรม ด้วยการจัดการศึกษาเฉพาะทาง ทั้งในระบบ นอกระบบ และตลอดชีวิต

3) ส่งเสริมการนำหลักธรรมทางศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

4) สร้างค่านิยม จิตสำนึกในสังคมไทยในกลุ่มคนทุกกลุ่ม ทุกระดับให้เห็นคุณค่าในศิลปะ วัฒนธรรม พัฒนาการบริการในแหล่งเรียนรู้ให้สะดวก ใช้บริการง่าย และน่าสนใจ

3.5.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 นำทุนวัฒนธรรมของประเทศมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

1) การศึกษาวิชัยและประยุกต์ สร้างสรรค์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดคุณค่า

2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3) ส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมเพื่อสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นกับคนในชาติ

4) ใช้มิติทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมเป็นสื่อในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ

3.5.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 การจัดการความรู้ด้านศาสนา ศิลปะ

1) ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมและดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมด้วยตนเอง

2) ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อการบริหารจัดการการบริการ การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

3) บูรณาการความร่วมมือและสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

4) แก่กฎหมาย ระเบียบ และกำหนดคุณภาพ มาตรฐาน ตลอดจนการวิจัย การติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามที่กระทรวงวัฒนธรรมมีนโยบายส่งเสริมวัฒนธรรมแบบ บูรณาการ เพื่อรักษาและเชิดชูเอกลักษณ์ความเป็นไทย

3.6 เป้าประสงค์

3.6.1 ระดับบุคคล

1) คนไทยมีความรู้ ความเข้าใจงานด้านวัฒนธรรม และสามารถรักษาอัตลักษณ์ของตนบนความหลากหลายทางวัฒนธรรม

2) คนไทยรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีค่านิยมและปรับปรุงวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของชุมชน และสังคม

3) คนไทยมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม

4) คนไทยใช้คุณธรรมนำความรู้สร้างสรรค์สังคมให้เข้มแข็งและมั่นคงระดับชุมชน/สังคม

4.2) สังคมไทยเป็นสังคมแห่งคุณธรรม มีเครือข่ายความร่วมมือ และความสมัคสมานสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม

3.6.2 ระดับประเทศ

1) ประเทศไทยสามารถเผยแพร่วัฒนธรรมไทยไปทั่วโลก และใช้วัฒนธรรมเป็นสื่อในการสร้างความสัมพันธ์หรือแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ

2) ประเทศไทยสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและคุณค่าสังคมด้วยทุนทางวัฒนธรรม

บริบทของพื้นที่วิจัย

จังหวัดชัยนาทพื้นที่วิจัย มีสภาพและบริบทสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ดังนี้

1. ความเป็นมา

เมืองชัยนาทเป็นเมืองโบราณ ตัวเมืองเดิมตั้งอยู่ตรงทางแยกฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยาที่ปากน้ำเมืองสรรค์ (ปากคลองแพรกศรีราชาใต้ปากลำน้ำเก่า) เป็นเมืองหน้าด่านของกรุงสุโขทัย จากศิลาจารึกสมัยพ่อขุนรามคำแหงมีแต่ชื่อเมืองแพรก ส่วนเมืองชัยนาท เพิ่งมาปรากฏในรัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 เมื่อ พ.ศ.1890 ซึ่งเป็นปีที่พระเจ้าเลอไทสวรรคต กรุงสุโขทัยเกิดการแย่งชิงราชสมบัติสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ทรงเห็นเป็นโอกาสเหมาะ จึงยกกองทัพเข้ายึดเมือง

ชัยนาท หลังจากพระยาสิทธิขึ้นครองราชย์ ทางกรุงศรีอยุธยาซึ่งสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ได้สถาปนาให้เป็นราชอาณาจักรมีกำลังเข้มแข็งมาก จึงได้โปรดให้ขุนหลวงพะงั่วซึ่งครองเมืองสุพรรณบุรียกทัพมาตีเมืองชัยนาท ซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านของกรุงสุโขทัย เมืองชัยนาทจึงตกเป็นเมืองขึ้นของกรุงศรีอยุธยา โดยมีขุนหลวงพะงั่วเป็นผู้รักษาเมือง เมื่อกรุงสุโขทัยสงบแล้ว พระยาสิทธิได้ส่งทูตมากรุงศรีอยุธยาเพื่อเจรจาขอเมืองชัยนาทคืนให้แก่กรุงสุโขทัย โดยจะยอมให้เป็นอิสระและมีสัมพันธไมตรีต่อกัน นามชัยนาทจะได้นามมาแต่เมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่นอน ถ้าจะแปลความหมายของ “ชัยนาท” ก็น่าจะได้ความว่า เมืองที่มีชื่อเสียงในทางความเมื่อย เป็นที่สันนิษฐานว่าชื่อเมืองชัยนาทนั้นคงจะได้ตั้งขึ้นภายหลังจาก พ.ศ.1702 แต่คงไม่ถึง พ.ศ.1946 กล่าวคือ ขุนเสือ ขวัญฟ้า หรือเจ้าคำฟ้า กษัตริย์เมืองเมาะเข้าทำสงครามกับอาณาจักรโยนกเจ้าเมืองพังคำ ซึ่งเป็นเมืองหนึ่งในอาณาจักรโยนก หลังจากพังคำแตก เจ้าเมืองพังคำจึงอพยพผู้คนลงมาที่เมืองแปบ (กำแพงเพชร) แล้วสร้างเมืองตรัยตรึงษ์ ที่ตำบลแพรก (ต.แพรกศรีราชาในปัจจุบัน) หลังจากนั้นคงจะได้สร้างเมืองชัยนาทขึ้น และเหตุที่ตั้งชื่อชัยนาทคงเนื่องจากการรบชนะเจ้าของท้องถิ่นเดิม ส่วนที่กล่าวว่ชื่อนามชัยนาทคงจะได้มาก่อน พ.ศ.1946 นั้น เนื่องจากสมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้โปรดให้เจ้าสามพระยาไปครองเมืองชัยนาท ตามความในประวัติศาสตร์ พอจะเป็นสิ่งที่สันนิษฐานกันได้ว่า คำว่าชัยนาท คงจะได้ชื่อมาก่อนปี พ.ศ.1946 อย่างไรก็ตาม คำว่า “ชัยนาท” ก็เป็นนามที่เป็นสิริมงคลมาแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบัน เพราะชัยนาทก็ยังบันลือไปด้วยชัยชนะต่อความอดอยากหิวโหย ยังความผาสุกให้แก่ชาวชัยนาทและจังหวัดใกล้เคียงตลอดลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีนและแม่น้ำน้อย จนถึงปัจจุบัน

2. ลักษณะทางกายภาพ

1) ที่ตั้งและอาณาเขต จังหวัดชัยนาท ตั้งอยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2 ประกอบด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ลพบุรีและชัยนาท ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 195 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดอุทัยธานี

ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดสิงห์บุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดสิงห์บุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดอุทัยธานี

2) ขนาดและพื้นที่ พื้นที่จังหวัดทั้งหมด 2,469.746 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,543,591 ไร่ หรือเท่ากับร้อยละ 15.5 ของพื้นที่ในภาคกลางตอนบน

3) สภาพภูมิประเทศ จังหวัดชัยนาทมีลักษณะภูมิประเทศ โดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีพื้นที่ประมาณ ร้อยละ 99.06 ของพื้นที่ทั้งหมด ได้แก่ พื้นที่ตอนกลาง ตอนใต้ และตะวันออก ภูมิประเทศของจังหวัดมีลักษณะเป็นที่ราบจนถึงพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาด มีแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำน้อย ไหลผ่านพื้นที่อำเภอต่างๆ เช่น

- แม่น้ำเจ้าพระยา ไหลผ่านอำเภอมโนรมย์ อำเภอวัดสิงห์ อำเภอเมืองชัยนาท และอำเภอสรรพยา ไปจังหวัดสิงห์บุรี ระยะทางประมาณ 74 กิโลเมตร
- แม่น้ำท่าจีนหรือแม่น้ำมะขามเฒ่า ไหลผ่านอำเภอวัดสิงห์ อำเภอเมืองชัยนาท และอำเภอหันคา ไปจังหวัดสุพรรณบุรี ระยะทางประมาณ 40 กิโลเมตร
- แม่น้ำน้อย ไหลผ่านอำเภอเมืองชัยนาท และอำเภอสรรคบุรี ไปจังหวัดสิงห์บุรี ระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร
- คลองชลประทาน ซึ่งมีหลายสายไหลผ่านพื้นที่ต่างๆ ประกอบด้วย คลองอนุศาสนนันท์ คลองมหाराช คลองพลเทพ เป็นต้น

นอกจากลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบแล้ว ยังมีเนินเขาเล็กๆ ขนาดประมาณ 1 - 3 กิโลเมตรกระจายอยู่ทั่วไป ที่สำคัญ ได้แก่ เขาธรรมามูล เขาพลอง เขาขยาย เขาท่าพระ เขากระตี่ เขาใหญ่ เขารัก เขาติน เขาหลัก เขาไก่ห้อย เขาสารพัดดี เขาราวเทียน เขาสรรพยาและเขาแก้ว เป็นต้น

4) สภาพภูมิอากาศ จังหวัดชัยนาทอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมที่พัดผ่านประจำฤดู ทำให้สามารถแบ่งฤดูกาลออกได้ 3 ฤดู คือ ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ฤดูร้อน เริ่มเมื่อมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือสิ้นสุดลงคือประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นช่วงว่างจากลมมรสุม ลมที่พัดปกคลุมจะเปลี่ยนเป็นลมใต้หรือลมตะวันออกเฉียงใต้ และจะมีหย่อมความกดอากาศต่ำเนื่องจากความร้อนปกคลุมประเทศไทยตอนบน ทำให้มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป และมีฝนตกฟ้าคะนองได้เป็นบางแห่ง โดยจะมีอากาศร้อนจัดในเดือนเมษายน และฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย

5) การใช้ที่ดิน จังหวัดชัยนาทมีพื้นที่ 2,469.746 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,543,591 ไร่ จำแนกการใช้ประโยชน์ เป็นพื้นที่เกษตรกรรม 1,264,465.15 ไร่ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 81.92 ของพื้นที่จังหวัด พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตชลประทาน 698,592 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 55.25 ของพื้นที่การเกษตร จังหวัดชัยนาทมีพื้นที่ป่าไม้ในช่วงปี 2551-2556 ลดลงจาก 47,887.50 ไร่ เหลือ 37,785.68 ไร่ โดยมีป่าสงวนแห่งชาติ มี 2 ป่า คือ (1) ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาช่องลม และป่าเขาหลัก เนื้อที่ประมาณ 54.99 ตารางกิโลเมตร หรือ 34,368.75 ไร่ อยู่ในท้องที่ตำบลหนองมะโมง ตำบลวังตะเคียน และตำบลสะพานหิน อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท มีลักษณะเป็นภูเขาหินปูนลูกใหญ่ น้อย สภาพป่าเป็นป่าเบญจพรรณผสมป่าเต็งรัง (2) ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาราวเทียน ประกาศตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 406 (พ.ศ.2512) เนื้อที่ประมาณ 70.34 ตารางกิโลเมตร หรือ 43,962 ไร่ อยู่ในท้องที่ตำบลไพรนกยูง และตำบลเด่นใหญ่ อำเภอหันคา ตำบลเนินขาม ตำบล สุข

เดือนห้า และตำบลกะบกเตี้ย อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท มีลักษณะเป็นเทือกเขาลูกยาว ต่อเนื่องกัน สภาพป่าส่วนใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณ โดยมีไม้ไผ่รวมขึ้นกระจายอยู่ทั่วไป

3. ข้อมูลการปกครอง/ประชากร

1) เขตการปกครอง แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ 51 ตำบล 505 หมู่บ้าน 39 เทศบาล (1 เทศบาลเมือง 38 เทศบาลตำบล) และ 20 องค์การบริหารส่วนตำบล

2) จำนวนครัวเรือน จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 88,010 ครัวเรือน โดยอำเภอเมืองชัยนาท มีจำนวนครัวเรือนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 20.35 รองลงมาคือ อำเภอสรรคบุรี ร้อยละ 19.47 และอำเภอหันคา ร้อยละ 14.81 ตามลำดับ อำเภอที่มีครัวเรือนน้อยที่สุดคืออำเภอเนินขาม ร้อยละ 5.73

3) ประชากร จังหวัดชัยนาท มีประชากร 330,754 คน แยกเป็นชาย 139,366คน เป็นหญิง 171,388 คน พื้นที่ 2,469.746 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นอัตราส่วน 1 ตารางกิโลเมตรต่อประชากร 134 คน

4. ข้อมูลเศรษฐกิจ

โครงสร้างเศรษฐกิจ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดชัยนาทเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีแม่น้ำสำคัญไหลผ่าน 3 สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน และแม่น้ำน้อย จึงเหมาะสมสำหรับการประกอบอาชีพทางการเกษตร ดังนั้น ประชากรส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 จึงประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม รองลงมา ได้แก่ ด้านการพาณิชย์ ประมาณร้อยละ 6 ด้านการอุตสาหกรรมและการหัตถกรรมประมาณร้อยละ 3 ในส่วนของการผลิตด้านการเกษตรนับว่ามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจของจังหวัดและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดชัยนาท ประกอบอาชีพด้านการเกษตรและยังทำรายได้เป็นอันดับหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสาขาการผลิตอื่น ๆ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ข้าว ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ ซึ่งจะพบว่าถ้าปีใดที่ผลผลิตทางการเกษตรดีเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดก็จะดีขึ้นด้วย ในทางกลับกันหากปีใดผลผลิตทางการเกษตรได้รับความเสียหาย ราคาผลผลิตตกต่ำ ก็จะทำให้สถานะเศรษฐกิจของจังหวัดชัยนาทซบเซาตามไปด้วย ทั้งนี้ จังหวัดชัยนาท มีผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP) และรายได้เฉลี่ยต่อคน 100,086 บาท/คน/ปี (2557)

5. ลักษณะทางสังคม

จังหวัดชัยนาท เป็นเมืองเล็ก ๆ วิถีชีวิตของประชาชนค่อนข้างเรียบง่าย โดยประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมร้อยละ 80 ด้านการศึกษา จังหวัดชัยนาท มีสถานศึกษา แยกตามสังกัด ปีการศึกษา 2559 สถานศึกษา 229 แห่ง ครู 2,991 คน นักเรียน 52,186 คน (ข้อมูล 10 มิถุนายน 2559) ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก (นักเรียน 0-120 คน) ร้อยละ 64 ด้านสาธารณสุขมี โรงพยาบาล 1 แห่ง โรงพยาบาลชุมชน 7 แห่ง สถานีอนามัย 72 แห่ง

สถานบริการสาธารณสุขเอกชน 38 แห่ง อยู่ในเขตบริการของการประปาส่วนภูมิภาคสาขาชัยนาท จำนวนครัวเรือนที่มีโทรศัพท์มือถือเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วมีการใช้สมาร์ตโฟน มากขึ้น เขตบริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดชัยนาท มีเส้นทางคมนาคมที่สามารถเดินทางติดต่อกันระหว่างจังหวัดกับ กรุงเทพมหานคร หรือจังหวัดใกล้เคียงและอำเภอต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว โดยสามารถเดินทางได้ทางบก ส่วนทางเรือและทางอากาศ ยังไม่มีเส้นทางที่สามารถเดินทางได้

6. สถานที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ

ชัยนาทมีสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญได้แก่สวนนก เขื่อนเจ้าพระยา วัดปากคลองมะขามเฒ่า วัดธรรมามูลวรวิหาร วัดพระบรมธาตุวรวิหาร หมู่บ้านวัฒนธรรมลาวครึ่งบ้านกุดจอก หมู่บ้านวัฒนธรรมลาวเวียง บ้านเนินขาม ฯลฯ

7. วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด

จังหวัดชัยนาทกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัดว่า “เมืองเกษตรมาตรฐาน ย่านท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ มุ่งสู่สิ่งแวดล้อมสมดุลและสังคมเป็นสุข” โดย เมืองเกษตรมาตรฐาน หมายถึง สินค้าเกษตรที่มีศักยภาพของจังหวัดชัยนาท อาทิ เมล็ดพันธุ์ข้าว ข้าว ส้มโอขาวแตงกวา พืชสมุนไพร อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง โคเนื้อ แพะ ไก่ และปลาน้ำจืด มีความปลอดภัย ได้มาตรฐานตามกระบวนการตรวจประเมินของสินค้าเกษตรแต่ละชนิด ย่านท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนา ในชุมชนให้เกิดความยั่งยืน มีการจัดกิจกรรมและการท่องเที่ยวที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตในชุมชนในเชิงการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมสมดุล หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ และคุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน และสังคมเป็นสุข หมายถึง คนในสังคมมีสุขภาพดี มีความรู้คู่คุณธรรม มีโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกัน มีอาชีพและรายได้มั่นคง ครอบครัวอบอุ่น มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

กำหนดพันธกิจการพัฒนา 7 พันธกิจ 1) พัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของตลาด 2) เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร พร้อมทั้งพัฒนาการตลาดและระบบ Logistics 3) เพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้และวิถีชีวิตชุมชน 4) บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน 5) พัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีทักษะการประกอบอาชีพ มีความรู้คู่คุณธรรม และมีสุขภาพที่ดี 6) สร้างความมั่นคงและปลอดภัยทางสังคม 7) น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบในการพัฒนาในทุกมิติ โดยมีเป้าประสงค์ภาพรวม 3 ประการ 1) เศรษฐกิจของจังหวัดขยายตัวเพิ่มขึ้น 2) ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ และคุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน 3) ประชาชนมีความสุขเพิ่มขึ้น

กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนา 4 ยุทธศาสตร์ 1) การพัฒนาการผลิต การแปรรูป การตลาดและระบบ Logistics สินค้าเกษตรมาตรฐาน 2) การเพิ่มศักยภาพด้านท่องเที่ยวเพื่อ

การเรียนรู้และวิถีชีวิตชุมชน 3) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนและ 4) การพัฒนาคุณภาพคน และเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยทางสังคม (สำนักงานจังหวัดชัยนาท. 2560: 170-173)

8. การส่งเสริมงานทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม

พื้นที่จังหวัดชัยนาทในหลายอำเภอที่เป็นที่ตั้งของแหล่งโบราณสถานโบราณวัตถุที่สำคัญเป็นแหล่งทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีในพื้นที่ ได้แก่อำเภอเมืองชัยนาท อำเภอสรรคบุรี อำเภอมโนรมย์ อำเภอวัดสิงห์ อำเภอสรรพยา และอำเภอหันคา งานส่งเสริมทางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมในจังหวัดมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลายหน่วยงาน ประกอบด้วยสำนักงานจังหวัด ที่รับผิดชอบในด้านการวางแผนและการบริหารงานจังหวัดในภาพรวมที่ขึ้นตรงต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ท้องเที่ยวจังหวัด รับผิดชอบในการส่งเสริมและประสานงานการท่องเที่ยวในภาพรวมของจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดที่รับผิดชอบในการส่งเสริมการสืบสานวัฒนธรรม สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดที่รับผิดชอบดูแลด้านพุทธศาสนา รวมทั้งพุทธสถานที่เป็นแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ สำนักศิลปากรที่ 4 ลพบุรี (จังหวัดลพบุรี อ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท) ที่รับผิดชอบงานโบราณสถาน โบราณวัตถุในจังหวัดชัยนาท พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชัยนาทเป็นหน่วยพิพิธภัณฑ์ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดชัยนาทเป็นการเฉพาะ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ได้แก่ OTOP จังหวัดชัยนาทที่ส่งเสริมอาชีพตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดที่กระจายอยู่ในทุกอำเภอในจังหวัด และสถานศึกษาซึ่งเป็นทั้งหน่วยจัดและหน่วยส่งเสริมและหน่วยให้บริการข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมในจังหวัด

ในปี 2557 - 2558 รายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาทเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและในอัตราที่ค่อนข้างสูง ทั้งนี้ เนื่องจากจังหวัดชัยนาทได้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นประจำทุกเดือน ประกอบกับได้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัดชัยนาท ได้แก่ สวนนกชัยนาทให้มีกิจกรรมที่หลากหลาย รวมถึงการพัฒนาเขื่อนเจ้าพระยา จนทำให้สามารถสร้างแรงดึงดูดให้จำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมาชัยนาทมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในปี 2558 จังหวัดชัยนาทได้จัดกิจกรรม “ชัยนาท เมืองจักรยาน ๑๒ เดือนแห่งการปั่น” ซึ่งในแต่ละเดือนจะมีการจัดกิจกรรม (Event) การปั่น/แข่งจักรยานในรูปแบบต่างๆ ในแต่ละเดือนมีนักปั่นเข้าร่วมกิจกรรมจำนวนมาก โดยในช่วงของการจัดกิจกรรมทำให้ที่พักเกือบทุกแห่งของจังหวัดชัยนาทเต็ม ซึ่งถือว่าประสบความสำเร็จเกินความคาดหมาย ทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาทเติบโตขึ้น อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาทไม่โดดเด่นเมื่อเทียบกับจังหวัดท่องเที่ยวอื่น เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวไม่หลากหลาย และมีจำนวนแหล่งท่องเที่ยววันน้อย และไม่ดึงดูดนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร บางแห่งขาดการบริหารจัดการ ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในการบริการนักท่องเที่ยว ยังขาดมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ที่มีความรู้ในการบริการนักท่องเที่ยว

รวมทั้งสินค้าและผลิตภัณฑ์ของจังหวัดชัยนาท ซึ่งเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงและมีคุณภาพ แต่ส่วนใหญ่เป็นผลผลิตทางการเกษตร ส่วนสินค้า OTOP ที่มีการผลิตในจังหวัดส่วนใหญ่ผู้ผลิตจะทำเป็นอาชีพเสริมทำให้มีสินค้าไม่ต่อเนื่อง และขาดการพัฒนาแบบของสินค้าให้มีความหลากหลาย การท่องเที่ยวของชัยนาทในอนาคตจึงเน้น “การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้และวิถีชีวิตชุมชน” ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาในชุมชนนั้นๆ ตลอดจนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตในชุมชนในเชิงการเรียนรู้ รวมทั้งการพัฒนาสินค้า และผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (สำนักงานจังหวัดชัยนาท, 2560: 41-45)

สรุป จังหวัดชัยนาทเป็นแหล่งทางประวัติศาสตร์ เป็นที่ตั้งของเมืองโบราณ มีศิลปะและวัฒนธรรมซ่อนทับในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ของจังหวัด การพัฒนาจังหวัดจึงใช้ยุทธศาสตร์ “การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้และวิถีชีวิตชุมชน” เป็นยุทธศาสตร์สำคัญภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจะมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ ดังกล่าว

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อความหมายด้วยภาพ

ภาพมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนอย่างมากมาย และภาพต่างๆ ทำให้คนเราต้องมีการแปลความหมายของภาพให้เข้าใจ และเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งนอกจากการสื่อความหมายด้วยการพูดและการเขียน (วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์, 2554) ภาพหนึ่งภาพสามารถแทนคำพูดได้นับหมื่น นับแสนคำ ทว่าคำพูดหลายล้านคำอาจเทียบไม่ได้กับภาพเพียงภาพเดียว” เพราะภาพถ่ายมีความเป็นรูปธรรมมากกว่าคำพูด ภาพทุกภาพที่ถูกถ่ายทอดออกมานั้นจะสามารถสื่อความหมายแทนตัวผู้ส่งสาร ทั้งเรื่องราว ประสบการณ์ รูปทรง พื้นผิว บรรยากาศ แม้กระทั่งอารมณ์ ซึ่งผู้รับสารหรือผู้มองดูภาพนั้นอาจเกิดความคิดความเข้าใจแตกต่างไปจากผู้ส่งสารหรือเจ้าของผลงานภาพถ่ายเอง (อานวยพร บุญจำรัส, 2553); (สมาน เฉตระการ, 2548) และ (ณรงค์ สมพงษ์, 2545)

การสื่อสารด้วยภาพเป็นกระบวนการที่มีการขับเคลื่อนอย่างไม่หยุดยั้ง นับตั้งแต่ภาพเขียนบนผนังถ้ำของมนุษย์ในยุคดึกดำบรรพ์ จนกระทั่งถึงยุคปัจจุบันที่มีการสร้างสรรค์รูปแบบและกระบวนการสื่อสารด้วยภาพ พร้อมๆ กับการพัฒนาเทคโนโลยีทางการมองเห็นมาอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่ามนุษย์ในทุกยุคทุกสมัยต่างก็มีความจำเป็นที่จะต้องทำการสื่อสารเพื่อตอบสนองต่อความต้องการในการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยการสื่อสารด้วยภาพ ถือเป็นวิธีการสื่อสารที่สำคัญทางหนึ่งที่มีความเป็นรูปธรรมและเป็นสื่อกลางที่นำมาใช้เป็นตัวแทนในการสื่อสารหมายถึงเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ อีกทั้งการมองเห็นก็เป็นธรรมชาติในการรับรู้อย่างแรกของมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพสูง

(กฤษณ์ ทองเลิศ, 2554)

วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์ (2554 : 51-52) ระบุว่าในเรื่อง visual literacy สื่อการสอนที่สำคัญในการฝึกทักษะและทำกิจกรรมคือภาพ และภาพที่มีลักษณะที่ดีและถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของการเรียน มีสิ่งที่ควรคำนึงอยู่ 4 ประการ

ประการแรก มีการจัดองค์ประกอบดี (good composition) ทั้งการจัดวางตำแหน่งและทิศทางของเส้นต่างๆ เพื่อเกิดความสมดุล มีการให้แสง สี และเงาที่ดี มีจุดสนใจอยู่ในภาพ ซึ่งไม่นิยมวางไว้ตรงกลางภาพ แต่ในบางครั้ง ภาพบางภาพอาจไม่มีจุดสนใจ เช่น ภาพฝูงชน หรือภาพ ทรงเรขาคณิต เพราะภาพเหล่านี้ผู้ถ่ายภาพมีวัตถุประสงค์การเรียนรู้มากกว่าการแสดงรายละเอียดต่างๆ

ประการที่สอง สื่อความหมายได้ชัดเจน (clear communication) โดยมีการจำกัดสิ่งที่จะเน้นว่าเป็นอะไร เพื่อให้ผู้ดูจะได้ทราบถึงสิ่งที่ต้องการสื่อความหมายนั้น ได้อย่างถูกต้อง

ประการที่สาม มีสีที่เห็นได้จริงจัง (effective color) สีที่เห็นควรเป็นจริงอย่างธรรมชาติ

ประการสุดท้าย คือ มีความตัดกันและคมชัด (good contrast and sharpness) ภาพที่มีองค์ประกอบดี มีการเน้นส่วนสำคัญอย่างเด่นชัด และมีการให้แสง สี และเงา คมชัด จะทำให้ภาพนั้นดูน่าสนใจมากกว่าภาพที่ไม่เน้นส่วนสำคัญหรือไม่มีความตัดกันซึ่งจะทำให้ภาพดูแบน และไม่น่าสนใจ

ในการออกแบบภาพ มีสิ่งที่ควรคำนึงคือ

1. เพื่อเลือก (select) ได้แก่ การจัดภาพ (arrangement) ความสมดุลของภาพ (balance) และสี (color)

2. เพื่อเพิ่ม (to maximize) ได้แก่ การเคลื่อนไหว (dynamics) การเน้น (emphasis) ลักษณะที่ตรงกับความเป็นจริง (fidelity) และความกลมกลืนของลายเส้น (graphic harmony)

แนวคิดนี้เป็นแนวทางในการสื่อความหมายด้วยภาพ มีจุดประสงค์เพื่อโยงความคิด หรือความรู้สึก บรรยากาศ และอารมณ์ของภาพ ให้เห็นพ้องด้วยกัน ในการสื่อความหมายของนักถ่ายภาพไปยังผู้ชมภาพ ถึงเรื่องราว เหตุการณ์ ประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท

1.2 แนวคิดกับแบรนด์ส่วนบุคคล

แบรนด์ (brand) เปรียบเสมือนลายเซ็น ตราประทับความเป็นเจ้าของ หรือความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ แบรนด์คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นประสบการณ์รวมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นมีชื่อของแบรนด์เข้าไปเกี่ยวข้องล้วนมีส่วนในการสร้างชื่อเสียง (วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์, 2554)

เสริมยศ ธรรมรักษ์ (2554 : 113-116) ได้กล่าวถึงการสร้างแบรนด์ส่วนบุคคลว่าเป็นการสร้างเอกลักษณ์บุคคลที่มีผลต่อการกระตุ้นให้เกิดการตอบสนองและมีความหมายในเชิงอารมณ์ต่อผู้ชมหรือบุคคลอื่นเกี่ยวกับคุณค่าหรือคุณภาพของบุคคลนั้นๆ และสอดคล้องกับงานหรือธุรกิจที่บุคคลนั้นกำลังทำ

ดังนั้นการสร้างแบรนด์บุคคลจึงเป็นวิธีการที่กระทำให้ตนเองแตกต่างจากบุคคลอื่นอย่างสร้างสรรค์ โดยการพัฒนาปรับปรุงให้มีความโดดเด่น เป็นที่รู้จักของคนสังคม ซึ่งมีผลกระตุ้นให้เกิดการตอบสนองมีความหมายในเชิงอารมณ์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องต่อคุณค่าของบุคคลนั้นๆ อีกทั้งสอดคล้องกับสิ่งที่กระทำอยู่

สร้างแบรนด์ส่วนบุคคล (the personal branding process: DCCM) นั้น เสริมยศ ธรรมรักษ์ (2554 : 110-113) ได้อธิบายว่ามีกระบวนการสร้างอยู่ 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การสำรวจค้นหา (discover) เป็นการสำรวจว่าตนเองเป็นใคร ต้องการอะไรในชีวิต สำรวจเป้าหมายในชีวิต มีแรงบันดาลใจอะไร แรงขับเคลื่อนคืออะไร ในขณะเดียวกันอาจตรวจสอบจากบุคคลรอบข้างว่าคนอื่นพูดถึงเราอย่างไร นอกจากนี้จะต้องสำรวจจุดแข็งที่เหนือกว่าบุคคลอื่น จากนั้นจึงเริ่มสร้างแผนในการพัฒนาขึ้นมาโดยมีการกำหนดเป้าหมายทั้งระยะสั้นและระยะยาว

2. การสร้าง (create) เป็นขั้นตอนที่ต้องสร้างหรือกำหนดในส่วนที่เกี่ยวข้องดังนี้ เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 กลุ่มเป้าหมาย (target group/customer/stakeholders) หมายถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ลูกค้า ผู้ชม หัวหน้างาน ลูกน้อง กลุ่มเป้าหมายนี้ชอบหรือไม่ชอบอะไร การทำความเข้าใจในความต้องการของบุคคลจะเป็นแนวทางในการกำหนดแก่นแท้หรือจุดยืนของตนเองได้ง่ายขึ้น

2.2 แก่นแท้หลักของตนเอง (brand core) คือจุดยืน หรือการนิยามความเป็นตัวเองออกมาด้วยคำหรือข้อความสั้นๆ โดยแก่นแท้หลัก และควรจะมาจกตัวตนของเราอย่างแท้จริง หรือพัฒนามาจากจุดแข็งที่เรามีอยู่ แก่นหลักนี้จะต้องมีความแตกต่าง (differentiation) และมีความสัมพันธ์ (relevance) หรือเป็นสิ่งที่กลุ่มเป้าหมายต้องการหรืออยากพบเห็น

2.3 เหตุผล ทำไม (reason - why) ควรตอบคำถามให้ได้ว่า ทำไมต้องเป็นเราเพื่อให้ทุกคนเชื่อถือในจุดแข็งของเรา เช่น เมื่อพูดถึงนักถ่ายภาพ ทิวทัศน์ของประเทศไทยแล้วต้อง

นี้ถึงบุคคลนี้ เป็นต้น เพราะการตอบคำถามเช่นนี้ได้ทันทีและชัดเจนเท่ากับเป็นการสะท้อนไปยังจุดแข็งและบ่งบอกถึงคุณค่าของแบรนด์ในบุคคลนั้น

2.4 คุณลักษณะหรือบุคลิกของแบรนด์ (brand character or brand personality) การมีบุคลิกที่ชัดเจนว่าเป็นคนแบบใด เช่น สุขุม ฉลาด คิดแตกต่าง เป็นต้น บุคคลนั้นตอบสนองต่อเรื่องต่างๆ อย่างไร ทศนคติที่มีต่อโลก สังคม หรือสิ่งใดๆ เป็นอย่างไร สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นพื้นฐานของแบรนด์บุคคลทั้งสิ้น

3. การสื่อสาร (communicate) หลังจากสร้างทิศทางของแบรนด์แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการสื่อสาร ให้บุคคลอื่นเห็นสิ่งที่กำหนดไว้ โดยก่อนที่จะสื่อสารไปยังบุคคลอื่นต้องพิจารณาก่อนว่า กลุ่มผู้รับสารที่ต้องการสื่อสารด้วยเป็นใคร จากนั้นจึงเลือกสื่อในการนำเสนอเพื่อให้การสื่อสารแบรนด์มีความหมายอย่างแท้จริงผ่านการสื่อสารตนเองผู้สร้างแบรนด์จึงต้องสร้างเรื่องราวผ่านแหล่งข้อมูลต่างๆ การหาช่องทางในการประชาสัมพันธ์ตัวเอง ได้แก่ การใช้นามบัตร (business card) เพิ่มสะสมผลงาน (portfolio) ประวัติส่วนบุคคล (resume) จดหมายและเอกสารอ้างอิงต่างๆ แนวทางใหม่ในการสร้างแบรนด์บุคคล บล็อก รวมถึง สื่อออนไลน์ต่างๆ เช่น face book twitter การให้สัมภาษณ์ ในประเด็นที่สอดคล้องกับแก่นแท้ของบุคคล เป็นต้น

4. การรักษาให้คงไว้ (maintain) เมื่อแบรนด์มีความชัดเจนและแข็งแกร่งขึ้นในผลงานใหม่ๆ รวมถึงรางวัลที่ได้รับ การแสดงความเห็นต่างๆ การปรากฏตัวในงานที่สำคัญการนำเสนอความเป็นตัวของตัวเองจะต้องรักษาและคงสภาพความเป็นตัวตนให้คงไว้ หรือความคงเส้นคงวา (consistency) อย่าให้เกิดรอยสะดุด (reamless) เมื่อบุคคลต่างๆ ได้มีโอกาสพบเห็นขณะที่วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์ (2554 : 110) ระบุว่าแบรนด์ส่วนบุคคลมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1.กายภาพ (physical element) คือลักษณะภายนอกที่ผู้อื่นพบเห็น การพูด ภาษา ที่ใช้ การแต่งกาย เครือข่ายทางสังคม ความเชื่อมั่น กริยามารยาท ความมีเสน่ห์

2.หลักการ (principle element) หมายถึงหลักในการดำเนินชีวิต ซื่อสัตย์ จริงใจ ความดีงาม

3.ปัญญา (intellectual element) เป็นทักษะ ประสบการณ์ การศึกษา ความสามารถ ความเฉลียวฉลาด นวัตกรรมหรือความคิดใหม่ๆ

4.การปฏิบัติ (practical element) หมายถึงการกระทำ ผลงาน ความสำเร็จ สิ่งประกาศเกียรติคุณ

สำหรับองค์ประกอบสำคัญในการสร้างชื่อเสียงให้กับแบรนด์ส่วนบุคคลนั้น (เสริมยศ ธรรมรักษ์, 2544) ได้ให้ทรรศนะซึ่งน่าสนใจดังนี้

1. ความรู้ (knowledge) จะแสดงถึงความชำนาญเฉพาะในขอบเขตที่ตนเองสนใจ
 2. ประสบการณ์ (experience) เกิดจากการนำความรู้มาปฏิบัติจนเกิดความชำนาญและเกิดประสบการณ์ขึ้นมา
 3. ตำแหน่ง (credentials) เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการสร้างความเชื่อถือให้กับแบรนด์ส่วนบุคคล
 4. การสนับสนุนหรือได้รับการแนะนำ (backing) เป็นองค์ประกอบที่มีส่วนในการผลักดันหรือสนับสนุนแบรนด์ส่วนบุคคล
 5. ค่านิยมของสังคม (social value) กระบวนการสร้างชื่อเสียงให้กับแบรนด์ส่วนบุคคลมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับระบบสังคมซึ่งถูกกำหนด โดยค่านิยมในบริบททางสังคมอย่างโลกของการศึกษา ตำแหน่ง (credential) อาจมีความสำคัญมากกว่าบริบทอื่น
 6. ผู้สนับสนุน (contributors) เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการนำมาซึ่งชื่อเสียงของแบรนด์ส่วนบุคคล
 7. การเชื่อมต่อหรือการติดต่อกับกลุ่มเป้าหมาย (connections) เป็นปัจจัยในการเชื่อมโยงแบรนด์ส่วนบุคคลให้เข้ากับกลุ่มเป้าหมาย ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผ่านกระบวนการสื่อสารช่องทางต่างๆ
 8. การแสดงออกด้วยเครื่องหมาย สัญญาณ (signals) เพราะเครื่องหมายจะช่วยประกาศความมีชื่อเสียง สัญญาณนี้จะถูกถ่ายทอดออกมาผ่านงานกราฟฟิก ภาพ และมีการต่อย่อยๆ
 9. ปฏิกริยาตอบกลับ (feedback) แบรนด์ส่วนบุคคลจะไม่สามารถพิสูจน์ถึงความมีชื่อเสียงของตนเองได้ แต่จะถูกกำหนด โดยความคิดเห็นของสาธารณชน เป็นการประมวลความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อแบรนด์ส่วนบุคคล
 10. บริบท (context) ชื่อเสียงของแบรนด์จะถูกตีความโดยเชื่อมโยงกับบริบทของสังคมและสภาพแวดล้อม และต้องสอดคล้องกับลักษณะทางสังคม
- สรุปแนวคิดเกี่ยวกับแบรนด์ส่วนบุคคลที่ได้คือ การสร้างแบรนด์ส่วนบุคคล เป็นการสร้างเอกลักษณ์บุคคลที่มีผลต่อการกระตุ้นให้เกิดการตอบสนองและมีความหมายในเชิงอารมณ์ต่อผู้ชมหรือบุคคลอื่นเกี่ยวกับคุณค่าหรือคุณภาพของบุคคลนั้นๆ และสอดคล้องกับงานหรือธุรกิจที่บุคคลนั้นกำลังทำ แนวคิดนี้สามารถนำไปประกอบการศึกษาวิจัยเรื่อง: รูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทาง ประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม ผ่านภาพถ่าย โดยนำไปเป็นกรอบในการศึกษากระบวนการสร้างแบรนด์ส่วนบุคคล นอกจากนี้ องค์ประกอบด้านกายภาพ เช่น บุคลิกภาพนอก การพูด การใช้ภาษา การแต่งกาย เครือข่ายทางสังคม ความเชื่อมั่น กริยามารยาท ความมีเสน่ห์

องค์ประกอบด้านหลักการ คือการยึดมั่นในความดีงาม ความซื่อสัตย์ ความจริงใจ องค์ประกอบด้านปัญหา ได้แก่ ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ การศึกษา ความสามารถ ความเฉลียวฉลาด ความคิดใหม่ทำใหม่ และองค์ประกอบด้านปฏิบัติ คือ การกระทำผลงาน ความสำเร็จ และสิ่งประกาศเกียรติคุณ เป็นปัจจัยที่นำไปสู่การยอมรับ การเป็นนักถ่ายภาพมืออาชีพ

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ

1.3.1. ความหมาย

พจนานุกรม Contemporary English ของ Longman (1967) ได้ให้ความหมายของรูปแบบ หรือ Model ไว้สรุปได้ 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ 1) รูปแบบ หมายถึง แบบจำลอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ย่อส่วนจากของจริง 2) รูปแบบ หมายถึง คนหรือสิ่งของที่สามารถนำมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินงานได้ 3) รูปแบบ หมายถึง แบบหรือรุ่นของผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์รุ่น

Raj (1996) ให้ความหมายของคำว่ารูปแบบ (Model) ในหนังสือ Encyclopedic of Psychology and Education 2 ความหมาย คือ 1) รูปแบบ คือ รุปย่อของความจริงของปรากฏการณ์ ซึ่งแสดงด้วยข้อความจำนวนหรือภาพโดยการลดทอนเวลาและเทศาทำให้เข้าใจความจริงของปรากฏการณ์ที่ดียิ่งขึ้น 2) รูปแบบ คือตัวแทนของการใช้แนวความคิดของโปรแกรมที่กำหนดเฉพาะ

Bardo & Hardman (วิสุทธิ์ วิจิตรพิชราภรณ์, 2547 : 9; อ้างอิงมาจาก Bardo & Hardman) ได้ขยายความของรูปแบบว่ารูปแบบเป็นอะไรบางอย่างที่เราพัฒนาขึ้นเพื่อบรรยายคุณลักษณะที่สำคัญ ๆ ของปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ รูปแบบจึงไม่ใช่การบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์อย่างละเอียดทุกแง่มุม ส่วนการที่จะระบุว่ารูปแบบหนึ่ง ๆ จะต้องมีการละเอียดมากขึ้นเพียงใดจึงจะเหมาะสม และรูปแบบนั้น ๆ ควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนดตายตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์แต่ละอย่างและวัตถุประสงค์ของผู้สร้างรูปแบบที่ต้องการจะอธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ อย่างไร

ศิริพร ดันตียมาศ. (2550 : 114) กล่าวว่า รูปแบบหมายถึง แบบจำลองที่ย่อขนาดของจริงให้เล็กลงหรือหมายถึง สิ่งที่แสดงถึงโครงสร้างของความสัมพันธ์กันขององค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ เพื่อที่จะช่วยในการวิเคราะห์ปัญหาและเข้าใจถึงสิ่งต่าง ๆ ได้ง่ายและดีขึ้น

อาจสรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง การจำลองภาพในอุดมคติที่นำไปสู่การอธิบายคุณลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจที่ไม่มีองค์ประกอบตายตัวหรือรายละเอียดทุกแง่มุมโดยผ่านกระบวนการทดสอบอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดความแม่นยำและเชื่อถือได้ จากแนวคิดที่กล่าวมา สรุปได้ว่ารูปแบบ หมายถึง โครงสร้าง โปรแกรม

แบบจำลอง หรือตัวแบบที่จำลองสภาพความเป็นจริงที่สร้างจากการลดทอนเวลาและสถานที่หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือแบบจำลองอย่างง่ายหรือย่อส่วนของจริงหรือปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ผู้เสนอรูปแบบได้ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและพัฒนาขึ้นมาเพื่อแสดงหรืออธิบายถึงปรากฏการณ์ให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้นหรืออาจจะใช้ประโยชน์ในการทำนายปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้นและอาจใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งได้ต่อไป

1.3.2 ประเภทของรูปแบบ

วิสุทธิ วิจิตรพัชรารัตน์ (2547 : 10) ได้ศึกษาและรวบรวมประเภทของรูปแบบที่นักบริหารและนักวิชาการต่าง ๆ นำเสนอไว้ดังนี้

1. รูปแบบเชิงกายภาพ จำแนกเป็น รูปแบบรูปปั้นที่มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง และรูปแบบเชิงอุปมาที่มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนทำการทดลองจริง

2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ จำแนกเป็นรูปแบบข้อความซึ่งเป็นการใช้ข้อความในการอธิบายย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะงาน เป็นต้น และรูปแบบทางคณิตศาสตร์ Keeves ได้แบ่งประเภทของรูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ไว้ 4 ประการ คือ

1. Analogue Model เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปมัยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปแบบเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เช่น รูปแบบการทำนายจำนวนนักเรียนที่เข้าสู่ระบบโรงเรียน เป็นต้น

2. Semantic Model เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิหรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น ๆ เช่น รูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียน เป็นต้น

3. Mathematic Model เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ รูปแบบประเภทนี้นิยมใช้กันทั้งในสาขาจิตวิทยา ศึกษาศาสตร์ และการบริหารการศึกษา

4. Casual Model เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคการวิเคราะห์แบบ Path Analysis โดยการนำเอาตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น

เยาวดี รวงชัยกุล (2542 : 27) จำแนกชนิดของรูปแบบตามลักษณะการใช้เป็น 4 รูปแบบเช่นกัน คือ (1) รูปแบบจำลอง (2) รูปแบบตัวอย่าง (3) รูปแบบรูปภาพหรือแผนภูมิ และ (4) รูปแบบขั้นตอน

1.3.3 องค์ประกอบของรูปแบบ

ไพรัช ถิตย์ผาด (2545 : 29) กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบว่าขึ้นอยู่กับชนิดของรูปแบบนั้น ๆ องค์ประกอบสำคัญที่ขาดไม่ได้ของรูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันอย่างน้อยที่สุด 2 ส่วนคือส่วนที่เป็นเหตุหรือตัวแปรเหตุที่เป็นส่วนประกอบวิธีดำเนินการและส่วนที่เป็นผลหรือตัวแปรตาม เช่นรูปแบบการประเมินประกอบด้วยส่วนผลของการประเมิน ได้แก่ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและการใช้ผลการประเมิน และส่วนที่เป็นวิธีการประเมินประกอบด้วย ภารกิจ วิธีการและขั้นตอนการประเมินและเครื่องมือการประเมินหรือที่เป็นตัวแปรเหตุ ส่วน Bush ได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักของรูปแบบที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณารูปแบบขององค์การทางการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เป้าหมาย 2) โครงสร้างองค์การ 3) สภาพแวดล้อม และ 4) ภาวะผู้นำ

สรุปได้ว่า สรุปได้ว่า ชนิดของรูปแบบจำแนกได้หลายประเภท ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบและลักษณะความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบนั้น ๆ การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบขึ้นอยู่กับว่าเป็นการศึกษา การทำนายปรากฏการณ์ใด เรื่องอะไร ส่วนจะมีจำนวนเท่าใด มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่เรา กำลังศึกษาหรือที่จะออกแบบและหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบแต่ละรูปแบบนั้นๆ เป็นหลัก

1.3.4 การสร้างและการพัฒนารูปแบบ

การสร้างรูปแบบ เป็นการกำหนดมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เพื่อชี้ให้เห็นชัดเจนว่า รูปแบบเสนออะไร เสนออย่างไร เพื่อให้ได้อะไร และสิ่งที่ได้นั้นอธิบายปรากฏการณ์อะไร และนำไปสู่ข้อค้นพบอะไรใหม่ ๆ (Steiner,1990 ; Keeves.1988) โดยขั้นตอนการสร้างรูปแบบ 5 ขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นการสร้างมโนทัศน์ (concepts) ขั้นกำหนดตัวแปร (variables) ขั้นหาความสัมพันธ์ของตัวแปร (relating variables) ขั้นกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ (propositions) ขั้นตรวจสอบความสัมพันธ์ ขั้นเสนอรูปแบบและขั้นการทำนายผลตามลำดับ Keeve (1988 : 560) ให้หลักการในการสร้างรูปแบบ 4 ประการ ประกอบด้วย (1) รูปแบบต้องประกอบขึ้นด้วยโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์ทางตรง (2) รูปแบบต้องมีแนวทางที่สามารถทำนายได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นเมื่อนำแบบไปใช้ และสามารถตรวจสอบผลของการใช้รูปแบบได้ (3) รูปแบบต้องสามารถอธิบายกลไกที่จะทำให้เกิดผลเมื่อนำรูปแบบไปใช้ได้ (4) รูปแบบต้องเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ใหม่ ๆ จากตัวแปรลักษณะต่าง ๆ ที่แตกต่างกันได้ ส่วน Abell (1971:5) เสนอขั้นตอนในการสร้างรูปแบบ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) กำหนดหน่วยวิเคราะห์ ตรวจสอบวัตถุประสงค์และกำหนดกรอบแนวคิดรูปแบบ (2) กำหนดตัวแปรและเกณฑ์การวัดความสัมพันธ์ของตัวแปร (3) กำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปร (4) นำเสนอและประเมินความสัมพันธ์ของโครงสร้างและ (5) สร้างตัวแบบ

จากหลักการของ Keeves และกระบวนการของ Abell การศึกษารูปแบบการบันทึกภาพเพื่อเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจึงต้องศึกษาเป้าหมายของการบันทึกและวิธีการในการบันทึก และอย่างน้อยต้องดำเนินการใน 4 ขั้นตอน คือ (1) สร้างรูปแบบ (2) ประเมินรูปแบบ และ (3) การนำเสนอและเผยแพร่รูปแบบ

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม พัฒนาขึ้นโดย แรดคลิฟฟ์ บราวน์ (A.R.Radcliffe Brown, อ้างอิงมาจาก (งามพิศ สัตย์สงวน, 2547) ทฤษฎีนี้ได้รับอิทธิพลจากเดิร์คไทม์ ซึ่งให้ความสนใจกับเสถียรภาพทางสังคมที่เป็นกลไกทำให้ส่วนต่างๆ ของสังคมมารวมกันและคงอยู่ตามกาลเวลา แรดคลิฟฟ์ บราวน์ ให้ความคิดว่าบรรทัดฐานต่าง ๆ รวมทั้งค่านิยมความรู้สึกและพิธีกรรมต่าง ๆ มีอำนาจเหนือปัจเจกบุคคลและมันช่วยยึดสังคมเข้าไว้ด้วยกัน โดยมีแนวคิดว่ารระบบสังคมต่างๆ ประกอบด้วย โครงสร้างและกิจกรรมต่างๆ โครงสร้างทางสังคม คือ แบบแผนที่อยู่ได้นานโดยประชากรมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โครงสร้างจะได้มาจากการกระทำระหว่างกันทางสังคมจากบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของพฤติกรรมมนุษย์

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม เน้นที่การคงอยู่หรือระบบเสถียรภาพของระบบสังคมรวมทั้งภาระหน้าที่ทางสังคมและความมั่นคงไม่เปลี่ยนแปลง เป็นมโนภาพสำคัญในการวิเคราะห์พฤติกรรมของมนุษย์ ดังนั้นส่วนต่างๆ ของวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของกลุ่มทางสังคมต้องถูกนำมาศึกษาโดยดูว่าส่วนต่างๆ ของวัฒนธรรมทำหน้าที่อะไรบ้างที่จะทำให้เกิดเสถียรภาพของกลุ่ม โดยเฉพาะสังคมที่ไม่ซับซ้อนทำให้สังคมอยู่ได้ (งามพิศ สัตย์สงวน, 2543) เน้นการคงอยู่หรือเสถียรภาพของระบบสังคม รวมทั้งการหน้าที่และความมั่นคงไม่เปลี่ยนแปลงเหมาะกับสังคมไม่ซับซ้อน โดยดูว่าส่วนต่างๆ ของวัฒนธรรมทำหน้าที่อะไรบ้างเพื่อทำให้เกิดเสถียรภาพของกลุ่มการศึกษาเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างและหน้าที่ของสังคมจึงเป็นประเด็นสำคัญที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบัน ตลอดจนจนถึงชุมชนใหญ่น้อยต่างๆ ที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองอย่างต่อเนื่องจนทำให้เกิดการขยายตัวในชุมชนนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และการบริการต่างๆ การติดต่อสื่อสาร การทำกิจกรรมร่วมกัน การผสมผสานวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีอยู่ให้กับการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมในยุคโลกาภิวัตน์ เหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์ด้วยกันทั้งสิ้น

การศึกษาแบบโครงสร้างหน้าที่ (Structural Functional Approach) เป็นการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพของส่วนต่างๆ ที่ประกอบกันเข้ามาเป็นสังคมนั้นเรียกว่า “โครงสร้างของสังคม” (Structure of a Society) ที่มีปรากฏอยู่ในสังคมทุกสังคมอันได้แก่กิจกรรมทางด้านครอบครัว ญาติพี่น้องด้านการศึกษานามัย การเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ความเชื่อ

ศาสนาและอื่นๆ การประสานงานกันของระบบย่อยต่างๆ ของโครงสร้างสังคมเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อความอยู่รอดของสังคมเช่นเดียวกับของมนุษย์ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าถ้าเราไปทำหน้าที่แทนแขนและปากไปทำหน้าที่แทนทวารหนัก มนุษย์ซึ่งเป็นระบบใหญ่ในกรณีนี้ย่อมจะอยู่ด้วยความลำบาก ถ้าไม่ถึงแก่ความพิการก็อาจจะสิ้นชีวิต หรือถ้าหากว่าระบบย่อยต่างๆ ทำหน้าที่ไม่ประสานกันเพียงพอก็อาจจะสร้างความยุ่งยากในการดำรงอยู่ให้แก่ระบบใหญ่ได้มาก ตัวอย่าง เช่น ปากชอบรับประทานของเผ็ดจัด เบียร์จัด เค็มจัดและของที่ทำให้ท้องเสียได้ง่าย ระบบย่อยส่วนท้อง โดยเฉพาะกระเพาะ ลำไส้ และทวารหนัก ก็อาจจะทำหน้าที่ที่หนักเกินขนาดอาจเป็นเหตุให้ระบบใหญ่ คือ มนุษย์ผู้นั้นต้องอยู่ด้วยความยากลำบากผิดปกติและถ้าความขัดแย้งกันระหว่างระบบย่อยมีรุนแรงมากก็อาจนำไปสู่ความสิ้นสุดของระบบใหญ่ได้ในที่สุด การดำรงอยู่ของโครงสร้างสังคมก็เช่นเดียวกันระบบย่อยต่างๆ ของสังคมจะต้องปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ตามความถนัดเฉพาะของแต่ละส่วนให้ดีและจะต้องประสานสัมพันธ์กับการทำงานของระบบย่อยอื่นๆ ที่มีอยู่ภายในระบบใหญ่คือ โครงสร้างสังคมเป็นส่วนรวมด้วย มิฉะนั้นสังคมนั้นอาจมีอาการกระปลกกระเปลี้ยพิกลพิการ เกิดความยุ่งยากระส่ำระสายและในที่สุดก็อาจสลายตัวไปด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังได้พรรณนาไว้

ระบบย่อย (Subsystems) สำคัญที่มีอยู่ในโครงสร้างของทุกสังคมมนุษย์ พิจารณาตามลักษณะอันเป็นความถนัดเฉพาะ (Specialization) ของกิจกรรมพอจะแบ่งแยกออกได้เป็น 6 ระบบ ดังต่อไปนี้ (สนิท สมัครการ, 2540); อ้างอิงมาจาก (ทรงคุณ จันทจร, 2549)

1. ระบบย่อยของโครงสร้างที่ทำหน้าที่ เกี่ยวกับกิจกรรมทาง ด้านครอบครัว และญาติพี่น้อง (Family & Kinship System)
2. ระบบย่อยของโครงสร้างที่ทำหน้าที่ เกี่ยวกับกิจกรรมทาง ด้านการให้การศึกษาอบรม (Education System)
3. ระบบย่อยของโครงสร้างที่ทำหน้าที่ เกี่ยวกับกิจกรรมทาง ด้านการป้องกันรักษาและบำรุงสุขภาพสมาชิกของสังคม (Health System)
4. ระบบย่อยของโครงสร้างที่ทำหน้าที่ เกี่ยวกับกิจกรรมทาง ด้านเศรษฐกิจ (Economic System)
5. ระบบย่อยของโครงสร้างที่ทำหน้าที่ เกี่ยวกับกิจกรรมทาง ด้านการเมือง และการปกครอง (Politic System)
6. ระบบย่อยของโครงสร้างที่ทำหน้าที่ เกี่ยวกับกิจกรรมทาง ด้านความเชื่อ และศาสนาต่างๆ ที่มีอยู่ในแต่ละสังคม (Belife System)

นิเทศ ดินณะกุล (2549 : 19-24) กล่าวว่า โครงสร้างของสังคม คือรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกลุ่มบุคคล หน้าที่ของสังคมกล่าวคือผลที่ได้จากรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และกลุ่มสังคมผลที่เป็นไปตามปรารถนาหรือต้องการ (Desirable

Consequences) คือผลที่ได้จากการทำหน้าที่ช่วยแก้ไขปัญหาที่เหมือนกันของบุคคล หรือกลุ่มสังคม ให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ส่วนผลที่ไม่เป็นไปตามปรารถนาหรือต้องการ (Undesirable Consequences) คือผลที่ได้จากความผิดพลาดของหน้าที่ที่ขัดขวางการนำมาซึ่งความสำเร็จการเปลี่ยนแปลงของสังคมของเมืองกับการวางแผนของชุมชนเมืองนับว่าเป็นระบบ โครงสร้างหน้าที่ และระบบสังคมอันหนึ่ง ซึ่งมีวิวัฒนาการมาจากระบบหรือชุมชนขนาดเล็กที่เรียกว่า โครงสร้างหน้าที่ และระบบสังคมอันหนึ่ง ซึ่งมีวิวัฒนาการมาจากระบบหรือชุมชนขนาดเล็กที่เรียกว่า ไม่ซับซ้อนมาเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่มีความซับซ้อนของโครงสร้างและหน้าที่ของชุมชนในด้านต่างๆ ดังนั้นการแยกย่อยของโครงสร้างหน้าที่และการผสมผสานจึงเป็นลักษณะของโครงสร้างทางสังคมของ ชุมชนเมืองในฐานะที่เป็นระบบสังคม เนื่องจากชุมชนไม่ว่าจะมีขนาดใดก็ตาม ถือได้ว่าเป็นระบบ สังคมๆ หนึ่ง การศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชุมชนไม่ว่าชนบทหรือในเมืองสามารถใช้กรอบ ความคิดและวิธีการเดียวกันสิ่งที่แตกต่างกันก็คือ การกำหนดตัวแปรที่จะใช้วัดการเปลี่ยนแปลงทาง สังคมของชุมชนเมือง และชุมชนชนบท

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมของเมือง สามารถทำได้โดยดูจากการแยกย่อย ของโครงสร้างและหน้าที่ของชุมชนเมือง ตลอดจนการผสมผสานของส่วนต่างๆ การแยกย่อยเกิดขึ้นกับทุกหน้าที่ของชุมชนทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ความแตกต่างทางเศรษฐกิจ (Economic Differentiation) เป็นการกระจายหน้าที่และความชำนาญพิเศษในระบบเศรษฐกิจของเมืองที่ เกี่ยวข้องกับการผลิต การบริโภคและการกระจายผลผลิตในระดับของความเจริญที่แตกต่างกัน เมือง จะมีความแตกต่างทางเศรษฐกิจ ไม่เท่ากัน แต่อาจจะมียุทธวิธีที่เหมือนกัน คือ ในช่วงเวลาของการ เจริญเติบโต ของเมืองหน้าที่และความชำนาญพิเศษอาจเกิดขึ้นตามระดับความซับซ้อน เพื่อสนอง ความต้องการของประชากรเมือง ความแตกต่างทางเศรษฐกิจอาจจะสังเกตได้จากสิ่งของ เหตุการณ์ กิจกรรม หรือสถาบันที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจในเมือง นอกจากการสังเกตสิ่งที่มีอยู่ในเมืองแล้วยัง อาจจะพิจารณาถึงจำนวนด้วย เพื่อดูระดับความซับซ้อนของเมืองที่แตกต่าง อาทิ เช่น ตัวแปรที่ใช้วัด ความแตกต่างทางเศรษฐกิจของเมือง อันได้แก่ ตัวแปรทางการผลิต ซึ่งดูได้จากโครงสร้างอาชีพ ของประชากรในเมือง ตัวแปรทางการกระจายผลผลิต อาจดูได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่ เช่น สถานีรถไฟ สถานีขนส่งสินค้า สถานีรถประจำทาง ท่าเรือ สนามบิน ฯลฯ และตัวแปร ทางด้านการบริโภค เช่น ตลาด ศูนย์การค้า โรงพยาบาล คลินิก โรงภาพยนตร์ ธนาคาร โรงแรมและ อื่นๆ ส่วนการผสมผสานทางสังคม (Social Integration) ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการที่จะประสานส่วน ต่างๆ ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็คือ แรงที่ประสานส่วนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกหรือองค์กรของ ชุมชนเข้าด้วยกัน สังเกตได้จากการมีอยู่และจำนวนของสิ่งของ เหตุการณ์ ประชาคมติ กิจกรรม และ สถาบันที่เป็นกลไกทำให้เกิดแรงประสานขึ้นในชุมชนเมือง ได้แก่สมาคมเช่น สมาคมส่งเสริมการใช้ สินค้าไทยสมาคมช่วยเหลือทางด้านสังคมสงเคราะห์สมาคมศิษย์เก่า จะทำให้การจัดอันดับ

ความสำคัญเป็นไปอย่างมีระบบบนพื้นฐานของความสามารถ ในการปรับตัวของชุมชนเมืองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม

สรุปได้ว่า ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ทางสังคม สามารถนำไปวิเคราะห์สภาพชุมชน ลักษณะทางสังคมของประชากรในชุมชน ความแตกต่างกันของประชากรทางเชื้อชาติศาสนา ระดับการศึกษา อายุ ระดับรายได้ ภูมิหลังของครอบครัว การดำเนินชีวิตของตนเองและครอบครัว เช่น การกิน นอน ทำงาน การเลี้ยงบุตร ทำงานบ้าน ฯลฯ การถ่ายทอดค่านิยมและวัฒนธรรม เช่น การอบรมสั่งสอน การให้การศึกษาแก่บุตรหลาน การรับประทานอาหาร การประกอบกิจกรรมทางศาสนา การคบค้าสมาคมกับผู้อื่น การหาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การศึกษา ซึ่งบุคคลใช้ในกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน รวมไปถึงเรื่องของความเชื่อ ค่านิยม ระเบียบแบบแผน ประเพณีต่างๆ การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างและหน้าที่ของสังคม จึงเป็นประเด็นที่สำคัญที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบัน ตลอดจนชุมชนใหญ่ๆน้อยต่างๆ ที่อพยพเข้ามาอยู่ในชุมชนเมืองอย่างต่อเนื่อง จนทำให้เกิดการขยายตัวในชุมชนนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และการให้บริการต่างๆ การติดต่อสื่อสาร การทำกิจกรรมร่วมกันการผสมผสานวัฒนธรรมดั้งเดิม กับการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม ของจังหวัดชัยนาท

2.2 ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Cultural Diffusion)

ทฤษฎีการแพร่กระจายมีลักษณะร่วมสมัยกับการศึกษาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดของนักมานุษยวิทยาอเมริกัน กล่าวคือ นักมานุษยวิทยายุโรปยังได้พัฒนาทฤษฎีนี้ โดยนำผลการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมมากำหนดเขตพื้นที่วัฒนธรรมในภูมิภาคต่างๆ ของโลกขึ้น

แนวคิดหลักก็คือ การประดิษฐ์คิดค้นอย่างอิสระ (Independent Invention) และวิวัฒนาการแบบคู่ขนาน (Parallel Evolution) มีโอกาสเกิดขึ้นยากมาก กล่าวคือวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันเกิดจากกระบวนการแพร่กระจาย (The Process of Diffusion) ได้มีกลุ่มนักคิด 2 กลุ่ม กล่าวคือ

1. กลุ่มอังกฤษเสนอว่า สังคมโลกและวัฒนธรรมชนเผ่าดั้งเดิมมีส่วนสัมพันธ์กับวัฒนธรรมอียิปต์โบราณ เนื่องจากมนุษย์มีการติดต่อระหว่างกันทางพื้นดินและมหาสมุทรชาวพื้นเมืองบางกลุ่มก็พัฒนาวัฒนธรรมนั้น ผลก็คือเกิดความเสื่อมแบบถอยหลังเข้าคลอง หลังจากได้ที่รับอารยธรรมอียิปต์ทำให้เจริญสูงสุด วัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน อธิบายได้จากสายสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างความเสียหายของอารยธรรมอียิปต์และวัฒนธรรมดั้งเดิม

2. กลุ่มวงแหวนวัฒนธรรม (Culture-Circle School หรือ Kulturkercislebre) ได้รับอิทธิพลจากมานุษยวิทยาภูมิศาสตร์ (Anthrop Geographic) ของเยอรมันสมัย ค.ศ. ที่ 19 โดยได้เสนอวิธีเก็บข้อมูลเพื่อนำไปสร้างทฤษฎี โดยศึกษาประวัติศาสตร์ของภูมิภาคต่างๆ ในโลก ดังนี้

2.1 การแพร่กระจายเกิดจากจุดกำเนิดหลายศูนย์กลาง แต่ละศูนย์กลางจะมีองค์ประกอบวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไปแต่ละกลุ่ม เรียกว่า วงแหวน(Kulturkereich) เช่น ประกอบด้วยการเพาะปลูกมัน เลื้อ ไม้กระดาน ไม้พลองและการสืบทอดเครือญาติต่างๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงปรับตัว มีการผสมผสานวัฒนธรรม หรือองค์ประกอบวัฒนธรรมบางอย่างสูญหายไป แต่วงแหวนวัฒนธรรมยังคงรักษาคุณภาพอารยธรรมที่ได้รับจากศูนย์กลาง และแพร่กระจายไปยังส่วนต่างๆ ของโลก ทำให้นักมานุษยวิทยาสามารถกำหนดวงแหวนวัฒนธรรมได้หลายเขต และนำไปสร้างประวัติศาสตร์วัฒนธรรมได้

2.2 ในหลายภูมิภาคมนุษย์ได้สร้างศูนย์กลางวงแหวนวัฒนธรรมขึ้น และได้ถ่ายทอดวัฒนธรรมให้กับชุมชนอื่นๆ ดังนั้นวัฒนธรรมหนึ่งอาจประกอบด้วยวัฒนธรรมหลายจุดศูนย์กลาง

2.3. นักมานุษยวิทยาสามารถวิเคราะห์องค์ประกอบวัฒนธรรม คือ ศึกษาอายุ จุดกำเนิดวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่เป็นการศึกษาวงแหวนวัฒนธรรม ระดับชั้นวัฒนธรรม (Cultural Strata) วัฒนธรรมชั้นสูง หรือ วัฒนธรรมปัจจุบัน (Upper Strata) อาจศึกษาจากหลักฐานโบราณคดีต่างๆ สามารถจัดลำดับวงแหวนวัฒนธรรม ศึกษาระดับความสัมพันธ์ระหว่างวงแหวนวัฒนธรรมที่แพร่กระจายออกไป

แนวความคิดนี้ การแพร่กระจาย (Spread) ของลักษณะการทางวัฒนธรรม (Cultural Traits) จากกลุ่มหนึ่ง ไปสู่อีกกลุ่มหนึ่งมีหลายลักษณะดังนี้

1. เกิดขึ้นในทุกสังคมที่มีการติดต่อสัมพันธ์กัน
2. เป็นกระบวนการสองทางไป-กลับเสมอ (Two-way Process)
3. เป็นกระบวนการคัดเลือก (Selective Process) คือ มีการรับบางอย่างและไม่รับบางอย่าง
4. โดยทั่วไปมีการดัดแปลงการแพร่กระจายมาให้กับสภาพท้องถิ่นเงื่อนไขทั้ง 3 ประการ ดังกล่าวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นทางสังคม

ข้อความคิดในเรื่องของการแพร่กระจายของวัฒนธรรม (Diffusion) นี้ อาจเปรียบเทียบกับความคิดในเรื่องการคิดสิ่งประดิษฐ์ใหม่ (Independent Invention) การคิดประดิษฐ์สิ่งของขึ้นมาใหม่อาจเกิดขึ้นได้หลายๆ แห่ง พร้อมๆ กัน การที่มีสิ่งประดิษฐ์เหมือนกันในส่วนต่างๆ หรือเรียกว่าการหยิบยืมวัฒนธรรม ฟริตซ์ แกรบ (Fritz Graeb) และวิลเฮล์ม ชมิดท์ (Wilhelm Schmidt) มองว่าวัฒนธรรมจะแพร่กระจาย จากศูนย์กลาง หรือ จุดกำเนิดไปยังเขตภูมิภาคเดียวกันและยุคสมัยที่ใกล้เคียงกันเท่าที่เกิดการยอมรับในสังคมนั้น การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมสามารถไปได้ทุกที่ เพื่อสนองตอบความจำเป็นพื้นฐานของคน การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมสามารถไปได้ทุกที่ไม่มีอุปสรรคทางภูมิศาสตร์ และในที่มนุษย์สามารถเดินทางไปถึง โดยที่

คนสามารถสร้างวัฒนธรรมไปได้ทุกที่ไม่จำเป็นต้องกระจายในรูปแบบวงกลม การศึกษาการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมสามารถใช้หลักวิธีการดังนี้ (นิยพวรรณ วรรณศิริ, 2540) ; อ้างอิงมาจาก คล๊าก วิสเลอร์ (Clack Wissler) ; อัลเฟรด โครเบอร์ (Alfred Kroeber)

1. หลักภูมิศาสตร์ แยกย่อยพื้นที่ ที่สถานที่อาณาเขตติดต่อทางวัฒนธรรม ซึ่งเกิดวัฒนธรรมแบบผสมผสาน
2. ใช้ประวัติศาสตร์สืบค้น ช่วยให้รู้ความเป็นมาและสนับสนุนการตีความ
3. การขุดค้นทางโบราณคดี เพื่อให้สิ่งที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน สามารถบ่งบอกถึงพฤติกรรมของคนหรือผู้สร้างและเรื่องราวในยุคสมัยนั้น

4. ดูวิวัฒนาการของวัฒนธรรม ว่ามีขั้นตอนของการเติบโตเป็นมาอย่างไร
ข้อสังเกตในเรื่องการแพร่กระจายวัฒนธรรมและเขตวัฒนธรรมที่ควรคำนึงในการศึกษาคือ

1. สังคมวัฒนธรรมชุดใดชุดหนึ่ง (culture Complex) มีศูนย์กลางอยู่ที่จุดใดจุดหนึ่งและแพร่กระจายออกไป ขยายอิทธิพลใหญ่ขึ้นๆจนครอบคลุมพื้นที่ในวงกว้างในลักษณะของแกนกลางทางวัฒนธรรม และเขตวัฒนธรรม อาจเกิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้และยอมรับซึ่งกันและกันได้

2. วัฒนธรรมแต่ละชุดย่อมมีเหตุผลของการเกิด และมีคุณค่าสำหรับสังคมนั้นๆการเปรียบเทียบวัฒนธรรมในเชิงคุณค่า หรือความเจริญก้าวหน้าในลักษณะใดดีกว่ากันหรือใครก้าวหน้ากว่ากันจึงเป็นการไม่เหมาะสม ทั้งนี้ เพราะวัฒนธรรมมีลักษณะสัมพันธ์ แต่ละชุดมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและสภาพสังคมของตน การเกิดวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมีลักษณะเฉพาะตัวเปรียบเทียบได้ยาก

3. เมื่อวัฒนธรรมแพร่กระจายจากศูนย์กลาง และไปมีปฏิสัมพันธ์กับวัฒนธรรมข้างเคียงที่มีอยู่แล้ว ย่อมมีการเรียนรู้รับรู้อยู่ซึ่งกันและกันในระยะแรกอาจยอมรับวัฒนธรรมใหม่ชั่วคราวที่เรียกว่า การยืมวัฒนธรรมและต่อมาจึงรับไว้เป็นของตนเอง ลักษณะวัฒนธรรมที่มีความใกล้เคียงกันพอยอมรับซึ่งกันและกันได้ ปฏิสัมพันธ์จะอยู่ในรูปของสันติวิธี แต่ถ้าวัฒนธรรมใดมีความแตกต่างกันมาก อาจเกิดในลักษณะของการขัดแย้ง ส่งผลให้เกิดกรณีพิพาทได้ (อมรภา พงศาพิชญ์, 2534)

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม เกิดขึ้นได้จากปัจจัยต่างๆ เป็นตัวกระตุ้นและเป็นแรงผลักดันที่ทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นที่อยู่ของมนุษย์ และนำความเชื่อทางวัฒนธรรมไปเผยแพร่ในชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ หรือการแลกเปลี่ยนค้าขายทำให้วัฒนธรรมเกิดการหลั่งไหลและผสมผสานเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน จนเป็นวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับและเข้มแข็งทางสังคม ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของ ประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม ของจังหวัดชัยนาท

2.3 ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม (Cultural Ecology)

จูเลียน สจ๊วต (Julian Steward) นักมานุษยวิทยาคนสำคัญของทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม มนุษย์มีความสนใจเกี่ยวกับนิเวศวิทยาหรือสภาพแวดล้อมมานานแล้ว ผู้คนในยุคก่อนประวัติศาสตร์สามารถดำรงชีวิตอยู่รอดมาได้โดยอาศัยความเคยชินกับสภาพแวดล้อมในการหาอาหารด้วยวิธีการต่างๆ โดยเฉพาะการหาของป่าและแหล่งน้ำ นอกจากนั้นมนุษย์ยังหาวิธีป้องกันภัยจากธรรมชาติอีกด้วย นี่คือนิเวศวิทยาวัฒนธรรมที่ยืนยันได้ว่ามนุษย์ได้พยายามทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมต่างๆที่อยู่รอบตัวเพื่อการปรับและดำเนินชีวิต โดยที่มนุษย์ได้สะสมประสบการณ์และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่มีต่อการดำเนินชีวิตเช่นนี้สืบต่อกันเรื่อยมา จนกลายเป็นความเชื่อที่ว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพมีบทบาทสำคัญต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ ผู้ที่เลื่อมใสในแนวความคิดนี้ก็เชื่อว่า สภาพแวดล้อมเป็นตัวกำหนด บุคลิกภาพ ศีลธรรมจรรยา การเมืองการปกครอง รัฐบาล ศาสนา จึงทำให้วัฒนธรรมแต่ละที่แตกต่างกัน และยังมีแนวคิดอีกกลุ่มหนึ่งที่คิดว่าสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติกับสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมต่างเป็นตัวกำหนด ซึ่งแนวความคิดพื้นฐานนี้กลายเป็นแนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรม (ยศ สันตสมบัติ, 2543)

จูเลียน สจ๊วต (Julian Steward) ได้อธิบายแนวคิดระบบนิเวศวิทยาวัฒนธรรมว่าเป็นการศึกษากระบวนการปรับตัวของสังคมภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการศึกษาวิวัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการปรับตัว (Adaption) ของสังคม แนวความคิดนี้มองสังคมในลักษณะเป็นพลวัตหรือเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงเป็นผลมาจากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมโดยมีพื้นฐานสำคัญ คือ เทคโนโลยีการผลิต โครงสร้างสังคม และลักษณะสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เป็นเงื่อนไขหลักกำหนดการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวของสังคมวัฒนธรรม

ตามแนวคิดของ Steward ถือว่า นิเวศวิทยาวัฒนธรรมแตกต่างไปจาก นิเวศวิทยาสังคม (Social Ecology) เพราะวานิเวศวิทยาวัฒนธรรมมุ่งค้นหาสาเหตุเพื่ออธิบายถึงที่มาของลักษณะ และแบบแผนของวัฒนธรรมบางประการซึ่งมีอยู่ในแต่ละสภาพแวดล้อมมากกว่าการมุ่งแสวงหาหลักการทั่วไปที่สามารถครอบคลุมถึงสภาพวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมทุกแห่ง (Steward. 1963 : 36) จูเลียน สจ๊วต (Julian Steward) นักมานุษยวิทยาชาวอเมริกันแห่งมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ มองเห็นข้อบกพร่องของแนวคิดวิวัฒนาการสายเดี่ยวของกลุ่มนักวิวัฒนาการศตวรรษที่ 19 และในขณะเดียวกันเขาก็ไม่ยอมรับวิธีการศึกษาของกลุ่มวิวัฒนาการสากลของ เลสลีย์ไวท์ (Leslie White) วี กอร์ดอน ชายด์ (V. Gordon Childe) เพราะเขาเห็นว่ากฎของไวท์และชายด์ แม้ว่าจะถูกต้อง ถ้ามองในแง่วิวัฒนาการโดยส่วนรวมของวัฒนธรรมมนุษย์ แต่ก็ไม่สามารถจะตอบปัญหา หรืออธิบายถึงสาเหตุว่าทำไมวัฒนธรรมบางวัฒนธรรมจึงเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็วในขณะที่บางวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงช้ามาก (สนธิ สมัครการ. 2525 : 20-22) Steward ปฏิเสธแนวความคิดแบบวิวัฒนาการ

เส้นตรงของของนักทฤษฎีวิวัฒนาการรุ่นเก่า ซึ่งเสนอว่าวัฒนธรรมของทุกเผ่าพันธุ์ จะมีวิวัฒนาการเป็นเส้นตรงผ่านขั้นตอนต่างๆ เหมือนกันหมด Steward แย้งว่าวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นได้หลายสาย (Multilinear Evolution) และแต่ละสายย่อมมีความแตกต่างกัน ความแตกต่างนี้เกิดจากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เทคโนโลยีและโครงสร้างสังคมเป็นหลัก Steward เป็นผู้ริเริ่มวางเกณฑ์ทางความคิด และวิธีการศึกษาวิวัฒนาการในหลายสาย โดยให้ความสนใจศึกษาวัฒนธรรมต่างๆ ในแต่ละวัฒนธรรม ซึ่งวัฒนธรรมที่มีอยู่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในหลายท้องถิ่น ทั้งในแง่ของรูปแบบ (Form) แง่การทำหน้าที่ (Function) และในแง่ความต่อเนื่อง (Sequence) ซึ่งได้ทดสอบแล้วว่าจะมีความถูกต้อง วิธีการศึกษาของกลุ่มวิวัฒนาการหลายสายนี้ Steward ได้คิดสร้างแนวใหม่ที่สำคัญคือ แนวคิดเรื่อง “นิเวศวิทยาวัฒนธรรม” (Cultural Ecology) นั่นเอง Steward เสนอว่าในการศึกษาของวัฒนธรรมของสังคมระดับประเทศชาติ (Nation-State) นั้น จะใช้วิธีการทางมานุษยวิทยาซึ่งใช้ศึกษากับสังคมระดับเผ่าพันธุ์ (Tribal Societies) ไม่ได้เต็มที่ เพราะสังคมระดับชาติมีระดับการเคลื่อนถิ่นทางวัฒนธรรมที่จะต้องพิจารณาด้วย เขาจึงเสนอให้พิจารณาวัฒนธรรมของสังคมชาติออกเป็น 2 ระดับ คือ วัฒนธรรมแห่งชาติ (National Culture) ซึ่งก็อาจตีความหมายแตกต่างกัน ออกเป็น 3 ความหมาย คือ

ประการแรก อาจหมายถึง มรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าสูงทางวัฒนธรรมถึงระดับเป็นวัฒนธรรมของชาติ

ประการที่สอง อาจหมายถึง สถาบันทางสังคมต่างๆ ที่ทำหน้าที่ระดับชาติ เช่น ระบบการเมือง การบริหาร การเศรษฐกิจของประเทศโดยส่วนรวม เป็นต้น นอกจากนี้ยังอาจหมายถึง ลักษณะประจำชาติ (National Culture) ซึ่งเป็นผลรวมของค่านิยมทางวัฒนธรรม

ดังนั้นวิธีการศึกษาวัฒนธรรมแห่งชาติต้องใช้หลายวิธี เช่น การใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี รวมทั้งการสำรวจที่มีตัวอย่างเป็นตัวแทนของกลุ่มต่างๆ อย่างเพียงพอ วัฒนธรรมอีกระดับหนึ่งในประการที่สาม คือ ระดับย่อยลงมาซึ่งเป็นกลุ่มชนต่างๆ ที่ได้รวบรวมกันเข้ามาเป็นประชากรของประเทศชาติหนึ่ง ตามวิธีการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมและประวัติการก่อตั้งประเทศของแต่ละประเทศ ในการศึกษาวัฒนธรรมของกลุ่มท้องถิ่น กลุ่มอาชีพและสถาบันระดับท้องถิ่นต่างๆ เหล่านี้ อาจศึกษาได้หลายวิธีทั้งการสังเกตพฤติกรรมได้โดยตรง รวมทั้งการสัมภาษณ์โดยละเอียดได้ด้วย แต่กลุ่มวัฒนธรรมย่อยหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นเหล่านี้ไม่อาจนำไปกล่าวอ้างได้ว่าเป็นตัวแทนวัฒนธรรมระดับชาติได้ Steward เสนอแนวคิด ประเด็นคือ วัฒนธรรมแต่ละสังคมมีการปรับตัวต่างๆ กัน เมื่อได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมใดสภาพแวดล้อมหนึ่งแล้วก็จะมิมีวิวัฒนาการเฉพาะวัฒนธรรมนั้น และ Steward ได้เสนอบทสรุปกฎวิวัฒนาการวัฒนธรรมเพื่ออธิบายนิเวศวิทยาวัฒนธรรมว่าเกิดจากปัจจัยพื้นฐาน สำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก ความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีวัฒนธรรมกับสภาพแวดล้อมควรต้องวิเคราะห์ประสิทธิภาพของวัฒนธรรมที่สามารถนำเอา

ทรัพยากรมาใช้ให้เป็นประโยชน์สูงสุด เช่น มาใช้ให้เป็นอาหารและที่อยู่อาศัยของมนุษย์ในสังคม ประการที่สอง ศึกษารูปแบบพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับเทคโนโลยีวัฒนธรรม โดยวิเคราะห์วิธีการที่มนุษย์ในแต่ละสังคมสร้างวัฒนธรรม กำหนดพฤติกรรม และกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งศึกษาวิธีการทำงาน เพื่อให้ชีวิตอยู่รอดได้หรือไม่ เพียงใด ประการที่สาม ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบพฤติกรรม และระบบวัฒนธรรมวิเคราะห์พฤติกรรมและกิจกรรมคนในสังคม ว่ามีส่วนทำให้สังคมอยู่รอดได้หรือไม่เพียงใด

สำหรับการศึกษาวิจัยนั้น Steward ได้เสนอระเบียบวิธีวิจัยนิเวศวิทยาวัฒนธรรมที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างระเบียบวิธีวิจัยตามทฤษฎีหน้าที่นิยม และการวิจัยตามแบบสังคมศาสตร์สมัยใหม่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ ประการแรก เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมกับวัฒนธรรม ประการที่สอง เพื่อศึกษาระบบวัฒนธรรมของสังคมส่วนรวมทั้งหมด โดยไม่เน้นศึกษาปัจเจกบุคคลในระบบวัฒนธรรม ประการที่สาม เพื่อศึกษาการปรับตัวของวัฒนธรรมให้เข้ากับสภาพแวดล้อมนั้น ประการที่สี่ เพื่อศึกษาระบบวัฒนธรรมในฐานะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลในการกำหนดความสัมพันธ์และประการสุดท้าย นิเวศวิทยาวัฒนธรรมพยายามชักนำ ให้มนุษย์หันไปสนใจในความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมกับองค์ประกอบวัฒนธรรม

กล่าวโดยสรุปแล้ว นิเวศวัฒนธรรมตามทัศนะคติของ Steward เป็นความพยายามศึกษาวิเคราะห์ถึง ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพเทคโนโลยีทางการผลิต ซึ่งเป็นตัวกำหนดสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพเทคโนโลยีกับพฤติกรรมมนุษย์และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีต่อวัฒนธรรม เป็นทฤษฎีที่นำมาวิเคราะห์การดำรงอยู่และการปรับตัวทางวัฒนธรรม เพื่อให้การดำรงชีวิต คงอยู่และสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับอิทธิพลของสภาพแวดล้อม

2.4 ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ (Aesthetes)

ความงามเป็นเรื่องของความรู้สึก แนวคิดทฤษฎีทางความงามจึงเป็นการกล่าวไว้กว้างๆ ไม่เฉพาะเจาะจงเหมือนทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์หรือคณิตศาสตร์ ในทางศิลปะ บุคคลอาจมีความรู้สึกแตกต่างกันต่อสีสันทันของภาพ เสียง งานทางศิลปะหรือความงามทางศิลปะทั้งปวง แนวคิดทางความงามได้มาจากนักคิดหรือนักปรัชญาชาวตะวันตกที่ต้องการหาคำตอบว่าความงามมีจริงหรือไม่ ถ้ามีอยู่จริง อยู่ที่ไหน แนวคิดทางความงามมีอยู่หลายแนวคิดสรุปได้ดังนี้

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2542 : ม.ป.ป ได้ให้ความหมายของทฤษฎีทางสุนทรียศาสตร์ไว้ว่าประกอบด้วย 4 แนวดังนี้

1. ทฤษฎีมิเมติก (Mimetic Theories) เป็นแนวทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับความเป็นสากลหรือธรรมชาติ การพิจารณาคุณค่าของงานศิลปะในแนวนี้นี้ คือการพิจารณาระดับความ

ใกล้เคียงหรือความเหมือนกับต้นแบบในความสากลจากธรรมชาติ หรือจากชีวิต ดังนั้นวิถีทางการสร้างงานศิลปะของศิลปินที่ทำงานตามแนวมีเมติกนี้ คือ ลอกเลียนแบบให้เหมือนจริงให้ได้มากที่สุด

2. ทฤษฎีแพรกเมติก (Pragmatic Theories) เป็นแนวทางที่มีผู้ชมเป็นแกนกลาง เน้นการเป็นกระบวนการ หรือการเป็นสื่อกลาง ดังนั้น งานศิลปะในแนวนี้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางที่ทำให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งในตัวผู้ชม การพิจารณาคุณค่าของงานศิลปะในแนวแพรกเมติก คือ การพิจารณาตามระดับที่งานศิลปะจะสามารถสร้างความพึงพอใจ หรือความรู้สึกหนึ่งๆ ในตัวผู้ชมหรือประสิทธิภาพของงานศิลปะในการให้สาระความรู้แก่ผู้ชม ซึ่งสามารถใช้เป็นหลัก หรือแนวทางในการประเมินคุณค่าของงานศิลปะในโอกาสต่อไปในภายหน้า

3. ทฤษฎีเอกเพรสซิฟ (Expressive Theories) เป็นแนวทฤษฎีที่ยึดตัวศิลปินผู้สร้างงานศิลปะเป็นศูนย์กลาง ความหมายของศิลปะตามแนวนี้ คือการแสดงออกตามอารมณ์ หรือความรู้สึกของศิลปิน ดังนั้นการประเมินคุณค่าของศิลปะในแนวนี้ คือการพิจารณาจากระดับที่งานศิลปะสามารถแสดงออกซึ่งอารมณ์ของศิลปิน

4. ทฤษฎีออบเจกทิฟ (Objective Theories) เป็นแนวที่ยึดศิลปะเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ เป็นแนวทฤษฎีที่มีความเชื่อว่า งานศิลปะเป็นสิ่งที่มีความค่าในตัวของมันเองโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยแหล่งอ้างอิงจากภายนอก คุณค่าดังกล่าวอาศัยเพียงหลักและกฎเกณฑ์ทางศิลปะที่ปรากฏอยู่ในตัวงานศิลปะเอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (2549 : 13-15) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ไว้ดังนี้

1. ความงามเป็นวัตถุพิสัย (Objective) กล่าวว่า ความงามมีจริง อยู่ในวัตถุ เป็นคุณสมบัติของวัตถุ ปรากฏออกมาในลักษณะของความงามของรูปร่างรูปทรง สี ผิว ฯลฯ ถึงแม้ว่าจะไม่มีใครเคยเห็นวัตถุ แต่ความงามก็ยังคงอยู่กับวัตถุ ธรรมชาติหลายแห่งมีความสวยงามและศิลปกรรมหลายชิ้นที่สวยงาม ถึงแม้ว่าเราไม่มีโอกาสได้พบเห็นแต่ความงามก็ยังคงอยู่กับสิ่งเหล่านั้นและการรับรู้ค่าความงามของสิ่งใดต้องไปดูที่สิ่งนั้นเพราะความงามอยู่ที่วัตถุ วัตถุเป็นแหล่งหรือบ่อเกิดความงาม การจะชื่นชมความงามของสิ่งใดก็ควรไปสัมผัส หรือมีประสบการณ์ตรงกับสิ่งนั้น เอ็มมานูเอล ค้านท์ ก็สนับสนุนแนวคิดนี้โดยกล่าวว่า ความงามเป็นสิ่งที่อยู่จริงเมื่อกล่าวว่าภาพนี้สวยงามหมายความว่า มีลักษณะบางอย่างในภาพนี้ที่ทำให้จิตของผู้ดูเกิดความรู้สึกสุนทรีย์ แนวคิดเรื่องแบบนี้ในอุดมคติของเพลโตจัดอยู่ในกลุ่มนี้ โดยกล่าวว่าแบบสมบูรณ์ที่เป็นสากลอยู่ในจักรวาล ทุกอย่างที่ปรากฏในโลกถูกถ่ายทอดมาแบบสมบูรณ์ดังกล่าว ในอดีตการสร้างประติมากรรมที่เป็นแบบสากลของมนุษย์ทั่วไป มีใช้แบบของคนใดคนหนึ่ง ต่อมาในสมัยฟื้นฟูศิลปะวิทยาได้มีการสร้างประติมากรรมรูปเหมือนบุคคลขึ้น ซึ่งจักเป็นแบบเฉพาะบุคคลแบบทางนาฏศิลป์ของอินเดียเกิดจากการร่ายรำของพระศิวะ (ศิวะนาฏราช) รวบรวมเป็นนาฏศาสตร์ในปัจจุบัน ก็จัดอยู่ในกลุ่มวัตถุวิสัยด้วย

2. ความงามเป็นจิตวิสัย (Subjective) กลุ่มนี้เชื่อว่า ความงามอยู่ในจิตของมนุษย์เป็นสิ่งที่มนุษย์กำหนดขึ้นเอง โดยให้เหตุผลว่าถ้าในวัตถุมีความงามอยู่จริง ทุกคนก็ต้องเห็นวัตถุงามเท่ากัน แต่ในความจริงแล้วเราเห็นความงามต่างกัน ทั้งนี้เพราะแต่ละคนมีความรู้สึกนึกคิดต่างกัน ความงามในทัศนะของแต่ละคนจึงแตกต่างกันด้วย ตรงกันกับแนวคิดของกลุ่มเซลฟิชที่ว่ามนุษย์เป็นตัววัดสรรพสิ่ง (Man is a measurement of all Things) สอดคล้องกับแนวคิดของขงจื๊อที่ว่า ความเจริญและความเสื่อม สุขหรือทุกข์สำคัญอยู่ที่ตัวบุคคลมิได้อยู่ที่บัญชาของพระเจ้าหรือเทวดาฟ้าดินอันใดมิได้ ตัวมนุษย์เองเป็นผู้กำหนดขึ้นทุกอย่างรวมทั้งค่าความงามด้วย

ลีโอดอลสตอย (Leo Tolstoi มีชีวิตอยู่ในช่วง พ.ศ. 2371-2453 (ค.ศ. 1828-1910) ชาวรัสเซีย สนับสนุนแนวทางจิตวิสัย เขากล่าวว่าคุณค่าทางศิลปะอยู่ที่ความงาม ไม่ว่าศิลปินจะสร้างสรรค์ออกมาในรูปของทัศนศิลป์ โสตศิลป์ หรือ โสตทัศนศิลป์ ผลหรือคุณค่าอยู่ที่ผู้ที่ได้สัมผัส ถ้าตัดสินว่าผลงานชิ้นใดยิ่งใหญ่กว่ากัน ก็ต้องดูที่จำนวนคนที่เกิดความรู้สึกว่างามจากการการได้สัมผัสงานชิ้นนั้นว่ามีมากน้อยเพียงใด ความงามจึงอยู่ที่ความพึงพอใจของคนมิใช่อยู่ที่วัตถุปรัชญา ลัทธิหรือนิยม (Hedonism) อยู่ในจิตวิสัย โดยอริสติปปุส (Aristippus 435-366 BC) กล่าวว่า ความสุขเกิดจากความพึงพอใจอันเนื่องมาจากประสาทสัมผัส มนุษย์ควรหาความพึงพอใจให้มากที่สุด

3. ความงามเป็นสัมพันธวิสัย (Relative) เป็นสภาวะที่สมดุลระหว่างจิตกับวัตถุกลุ่มนี้เชื่อว่าสิ่งต่างๆ จะอยู่อย่างโดดเดี่ยวไม่ได้ต้องมีความสัมพันธ์กัน ความงามเป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ (จิต) กับสิ่งที่มีความงาม (วัตถุ) การรับรู้ค่าความงามเป็นสภาวะที่เหมาะสม นั่นคือวัตถุต้องมีความงามด้วย และจิตใจของเราอยู่ในสภาพพร้อมที่จะรับรู้ค่าความงามด้วยสอดคล้องกับแนวคิดของจอร์ส สันตยานา (Gough Santayana) ที่ว่า ความพึงพอใจอันเกิดจากความประทับใจในความกลมกลืนอย่างเหมาะสมของรูปทรงพิเศษกับอวาค อารมณ์ความรู้สึกเปลวเปลวเล็กซึ่ง จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีความสนใจ กับวัตถุที่ถูกสนใจความงามเป็นเรื่องส่วนบุคคล เป็นความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคล เป็นลักษณะของจิตสมบูรณ์ (Absolute mind) ซึ่งเป็นการประสานอย่างเป็นเอกภาพระหว่างตนเองกับสรรพสิ่งก่อให้เกิดสมรรถภาพของจิต และสามารถเข้าถึงอาณาจักรแห่งความงามบริสุทธิได้

ความงามเป็นเรื่องส่วนบุคคล เป็นความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคล เป็นลักษณะของจิตสมบูรณ์ (Absolute mine) ซึ่งเป็นการประสานอย่างเป็นเอกภาพระหว่างคนกับสรรพสิ่งก่อให้เกิดสมรรถภาพของจิต และสามารถเข้าถึงอาณาจักรแห่งความงามบริสุทธิได้

สรุปได้ว่าสุนทรียศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับความงามและสิ่งที่เป็นความงามในธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยเฉพาะสิ่งที่สร้างขึ้นรวมถึงประสบการณ์ คุณค่า ความงาม และมาตรฐานในการวินิจฉัยว่าอะไรงาม อะไรไม่งาม รวมถึงการค้นหาความหมายของความพึงพอใจทางสุนทรียะ ลักษณะของวัตถุวิสัยและจิตวิสัยของความงามตามธรรมชาติกำเนิดและธรรมชาติ

ของแรงกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรค์งาน การวิจัยครั้งนี้ได้นำมาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการถ่ายภาพ ประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท เพื่อให้เกิดรูปแบบความงดงามที่แตกต่างออกไป และเพื่อให้ได้มาตรฐาน ในการสร้างสรรค์ชิ้นงาน

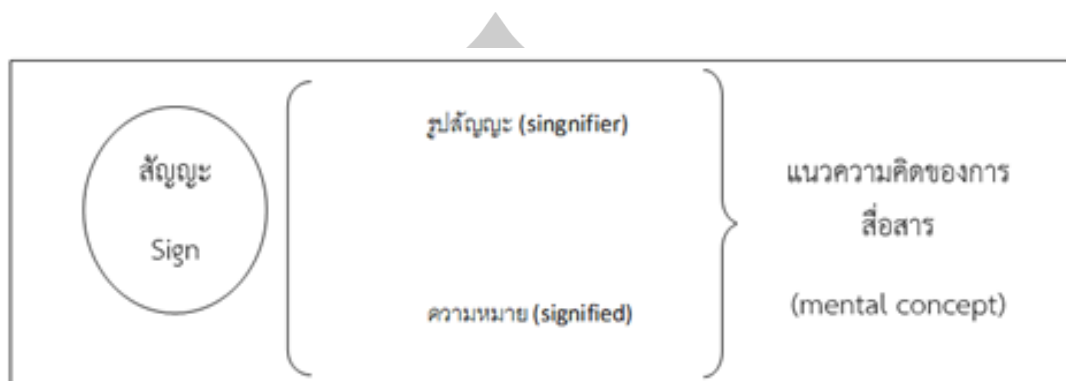
2.5 ทฤษฎีสัญญาวิทยา

ทฤษฎีเชิงสัญญานั้น วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์ (2544 : 6) กล่าวว่า เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับ signs โดยอ้างอิง Charles Peirce ผู้ซึ่งเป็นบิดาแห่งทฤษฎีเชิงสัญญา ได้ระบุว่า ทฤษฎีเชิงสัญญาเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสัญญะของจริงและความหมาย ซึ่ง (วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์, 2542) ได้อธิบายว่า สัญญาถูกสร้างขึ้นเพื่อให้มีความหมายแทนของจริง ตัวจริง ในตัวบทและในบริบทหนึ่งๆ เช่น แหวนหมั้น เป็นสัญญาแทนความผูกพันระหว่างหญิงชาย สำหรับการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างรูปสัญญะและความหมายสัญญะนั้น Semeion (2544: ระบบออนไลน์) อ้างถึง Saussure ที่อธิบายว่าในทุกๆ สัญญาต้องมีส่วนประกอบทั้ง 2 อย่างได้แก่

1. รูปสัญญะ (Signifier) คือ สิ่งที่เราสามารถรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส เช่นการมองเห็นตัวอักษร รูปภาพ หรือการได้ยินคำพูดที่เปล่งออกมาเป็นเสียง (acoustic- image)
2. ความหมายสัญญะ (Signified) หมายถึง ความหมาย คำนิยามหรือความคิดรวบยอด (concept) ที่เกิดขึ้นในใจหรือในความคิดของผู้รับสาร ความสัมพันธ์ระหว่างสัญญะแต่ละตัวนั้นเกิดขึ้นโดยตรรกะว่าด้วยความแตกต่าง (the logic of difference) หมายถึง ความหมายของสัญญะแต่ละตัวมาจากการเปรียบเทียบว่าตัวมันแตกต่างจากสัญญะตัวอื่นๆ ในระบบเดียวกัน ซึ่งหากไม่มีความแตกต่างแล้ว ความหมายก็เกิดขึ้นไม่ได้ ทั้งนี้ความต่างที่ทำให้ค่าความหมายเด่นชัดที่สุดคือความต่างแบบคู่ตรงข้าม (binary opposition) เช่น ขาว-ดำ ดี-เลว ร้อน-เย็น หรืออธิบายอีกอย่างคือ ความหมายของสัญญะหนึ่งเกิดจากความไม่มี หรือไม่เป็นของสัญญะอื่น

ในการวิเคราะห์ถึงความหมายที่ถูกสร้างขึ้นในงานภาพถ่ายหรือภาพนิ่งต่างๆ ต้องพิจารณาถึงรหัสหรือโค้ด (code) ของการเป็นตัวแทนในเชิงเทคนิค (technical representation) และโค้ดของเนื้อหา (codes of content) รหัสหรือหลักเกณฑ์ของการเป็นตัวแทนเชิงเทคนิค (Codes of technical representation) นั้นเราสามารถวิเคราะห์ภาพถ่ายจากการตั้งคำถาม เช่น คุณใช้เทคนิคอะไรในการถ่ายภาพนี้ คำตอบที่ได้รับอาจจะเป็น มุมกล้อง องค์ประกอบภาพ การโฟกัส การจัดแสง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะให้การสนับสนุนถึงความหมายของภาพดังกล่าว สำหรับรหัสหรือหลักเกณฑ์ของเนื้อหา (codes of content) สามารถวิเคราะห์ภาพต่างๆ ได้โดยถามคำถาม เช่น คุณคิดหรือวางแผนอะไรก่อนถ่ายภาพนี้ ซึ่งคำตอบต่อคำถามดังกล่าวอาจรวมประเด็นเรื่องวัตถุ สถานที่ และสีสันทันที ปัจจัยทั้งหมดเหล่านี้ช่วยสนับสนุนถึงความหมายของภาพ ดังนั้น รหัสเกี่ยวกับภาพ ตัวแทนในเชิงเทคนิค (codes of technical representation) และหลักเกณฑ์หรือรหัสเกี่ยวกับเนื้อหา (codes of content) ต้องวิเคราะห์ออกมาว่า ปัจจัยเหล่านี้ให้การสนับสนุนเรื่องราวอย่างไร

(สมเกียรติ ตังนโม, 2554: ระบบออนไลน์)

ภาพประกอบ 27 แสดงการสื่อความหมายของสัญญาณ

สรุปได้ว่า ทฤษฎีสัญญาวิทยาเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสัญญาณ ของจริงและความหมาย ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้มีความหมายแทนของจริง ตัวจริง ในตัวบทและในบริบทหนึ่งๆ ทฤษฎีที่งานวิจัยนี้ใช้อธิบายสิ่งที่สร้างขึ้นมาแทนปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่ออธิบายกระบวนการสื่อความหมายที่ปรากฏในภาพ ซึ่งจะสะท้อนไปถึงแนวความคิดของนักถ่ายภาพผู้สร้างสัญญาณนั้นๆ ขึ้นมาว่าเหตุใดจึงเลือกสื่อความหมายดังกล่าว ทั้งความหมายที่สื่อออกมาโดยตรงและความหมายนัยประหวัด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

กฤษณ์ ทองเลิศ และคณะ (2547 : 2) ศึกษาเรื่อง “เกณฑ์การประเมินคุณค่าผลงานภาพถ่ายเชิงวารสารศาสตร์ของนักศึกษาในมุมมองของผู้เรียนการถ่ายภาพเชิงวารสารศาสตร์” ผลการวิจัยพบว่าเกณฑ์การประเมินคุณค่าผลงานภาพถ่ายเชิงวารสารคดีที่นักศึกษายอมรับประกอบด้วย เกณฑ์ 7 ประการ ได้แก่ 1) การใช้คุณค่าของแสงเงาเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ในภาพ 2) การใช้บุคคลเป็นองค์ประกอบในการสื่อเรื่องราวความหมาย 3) การใช้หลักทัศนียมิติในการจัดองค์ประกอบภาพ 4) ภาพแสดงการเคลื่อนไหวของเรื่องราวเหตุการณ์ 5) มีการใช้มุมกล้องที่แตกต่างจากมุมมองสายตาศปกติ 6) ภาพถ่ายสะท้อนความเป็นจริงของเหตุการณ์ และ 7) ภาพแสดงภาพรวมทั้งหมดของเหตุการณ์ ในขณะที่เกณฑ์การประเมินคุณค่าผลงานภาพถ่ายข่าวก็หาประกอบด้วย 6 ประการ ได้แก่ 1) การใช้มุมกล้องสื่อความสามารถของนักกีฬา 2) ภาพสื่อสารความแข็งแกร่งผ่านลักษณะกล้ามเนื้อของนักกีฬา 3) ภาพแสดงการหยุดความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ได้ดี 4) ภาพแสดงอารมณ์จากสีหน้า

นักกีฬาอย่างชัดเจน 5) การเลือกใช้ฉากหลังที่ทำให้นักกีฬามีความโดดเด่น 6) ภาพทำให้เกิดจินตนาการถึงความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์

ต่อสิต กลีบบัว (2553 : 1) ศึกษาเรื่อง การเมืองในการถ่ายภาพท่องเที่ยว: การครอบงำและการต่อรองทางวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความโน้มเอียงทางอุปนิสัยรสนิยมด้านการถ่ายภาพท่องเที่ยว และการบริโภคภาพถ่ายท่องเที่ยวของกลุ่มคนในแวดวงของนักถ่ายภาพท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า การถ่ายภาพและภาพถ่ายท่องเที่ยวสำหรับบางคนที่อาจมองว่าเป็นรูปแบบการสื่อสารที่มีบทบาทแค่เพียงการบันทึกความทรงจำร่วมกันของคนในสังคมนั้น แท้จริงแล้วการถ่ายภาพและภาพถ่ายท่องเที่ยวสามารถเป็นรูปแบบหรือพื้นที่ทางการเมืองได้ ซึ่งคือต่อเมื่อ “เกิดการปะทะสังสรรค์” ซึ่งกันและกันของกลุ่มคนในแวดวงต่างๆ โดยผ่านสิ่งที่เรียกว่ารสนิยมและความโน้มเอียงทางอุปนิสัย

จากการวิเคราะห์ลักษณะการปะทะสังสรรค์กันระหว่างกลุ่มคนในแวดวงต่างๆ ยังพบอีกนัยหนึ่งว่า ยิ่งกลุ่มแวดวงที่สังคม ถูกครอบงำจากทุนความรู้ด้านการถ่ายภาพเท่าใด การแสดงออกของกลุ่มแวดวงดังกล่าวก็มีแนวโน้มของการพยายามเข้าไปครอบงำทางความคิดด้านการถ่ายภาพและสร้างความชอบธรรมให้การถ่ายภาพในแบบฉบับของตนเองมากเท่านั้น

สุซล มิตโก (2546 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ศึกษาเรื่อง การทำงานถ่ายภาพดิจิทัลของช่างภาพอาชีพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการทำงานถ่ายภาพดิจิทัลของช่างภาพอาชีพและทัศนคติของช่างภาพอาชีพที่ทำงานถ่ายภาพดิจิทัล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า นวัตกรรมการถ่ายภาพระบบดิจิทัลในระดับช่างภาพอาชีพที่ใช้ (Digital camera Back) ถือว่าเป็นที่ยอมรับของช่างภาพอาชีพ หลังจากที่ช่างภาพได้ทำการเปรียบเทียบและประเมินผลว่าได้ ผลเสียของนวัตกรรมการถ่ายภาพระบบดิจิทัล กับผลประโยชน์ของช่างภาพอาชีพเองแล้ว จึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมหันมาใช้นวัตกรรมใหม่ สามารถสนองความตอบการของลูกค้าได้ไร้ขีดจำกัด ไม่สิ้นเปลืองฟิล์ม และเวลาอีกต่อไป ส่วนรูปแบบการทำงานถ่ายภาพของระบบดิจิทัลนั้นจะแตกต่างจากระบบการถ่ายภาพด้วยฟิล์ม เฉพาะตัว Sensor รับภาพ และอุปกรณ์ต่อพ่วงที่เป็นระบบคอมพิวเตอร์ รวมถึง Process การจัดการภาพดิจิทัลเท่านั้น ที่แตกต่าง ส่วนความประณีตในการจัดแสง และฝีมือด้านการถ่ายภาพนั้นยังคงรูปแบบเหมือนเดิมทุกประการ ส่วนปัญหาและอุปสรรคต่อช่างภาพอาชีพในปัจจุบันที่ทำการถ่ายภาพระบบดิจิทัล คือความสามารถด้านการควบคุมสี (Colour Management) ของช่างภาพเอง ที่ต้องเรียนรู้ ฝึกฝนตนเองขึ้นมาให้มีความชำนาญ โดยไม่ต้องอาศัยผู้ช่วยด้านคอมพิวเตอร์ เพราะเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องรู้ เพื่อการทำงานถ่ายภาพในระดับมืออาชีพ อย่างแท้จริง

นิตยา ชำนาญป่า (2553 : 1) ศึกษาเรื่อง ภาพถ่ายกับงานประวัติศาสตร์ศิลปะ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพถ่ายที่ใช้ในงานประวัติศาสตร์ศิลปะ โดยศึกษาจากการใช้ข้อมูลภาพถ่ายประกอบหนังสือของบุคคลสำคัญที่มีผลงานวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์ศิลปะ ในอดีตจนถึง

ปัจจุบันมีการใช้ภาพประกอบอย่างไร ตลอดจนการใช้ภาพถ่ายประกอบมีความสำคัญ และประโยชน์อย่างไรต่อการศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์ศิลปะ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่าภาพถ่ายประกอบ ในยุคอดีตที่เทคโนโลยีของการถ่ายภาพที่เพิ่งเข้ามาไม่นาน และด้วยการจำกัดในเรื่องของอุปกรณ์ที่มีขนาดใหญ่ พกพาไม่สะดวก อุปกรณ์ที่ช่วยในการถ่ายภาพก็มีมาก และราคาแพง จึงทำให้การถ่ายภาพเพื่อนำมาใช้ในการศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์ศิลปะยังคงทำกันได้น้อย ทำให้ภาพถ่ายเป็นเพียงส่วนประกอบในหนังสือเท่านั้น ยังไม่มีบทบาทสำคัญในการเป็นส่วนช่วยอธิบายความให้ผู้อื่นเข้าใจ แต่ในปัจจุบันอุปกรณ์เริ่มทันสมัยขึ้น เป็นยุคของการถ่ายภาพดิจิทัลที่มีความสะดวกสบาย ครอบครัน ขนาดของกล้องที่เหมาะสมกับการพกพากล้องได้ง่าย ราคาไม่ค่อแพง ถ่ายภาพได้ครั้งละจำนวนมากโดยไม่ต้องกังวลเรื่องค่าใช้จ่าย ในการล้างฟิล์ม หรืออัดภาพ อีกทั้งภาพในกล้องดิจิทัลสามารถนำมาใช้ในการศึกษาได้ทันที ทำให้ภาพถ่ายเข้ามามีบทบาทสำคัญในงานด้านประวัติศาสตร์ศิลปะในทุกๆด้าน เพียงแต่ต้องมีการนำเสนอให้มีความเหมาะสมสัมพันธ์กันทั้งภาพถ่ายและเนื้อหา เพราะทั้งสองสิ่งเป็นส่วนสำคัญของกันและกัน ในการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ศิลปะ ภาพถ่ายนับเป็นสิ่งมีคุณค่าอันน่าปลการ

สมเกียรติ ตั้งนโม (2546 : 2) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิจัยวัฒนธรรมภาพทางสายตา พบว่าวัฒนธรรมทางสายตา คือวัฒนธรรมภาพที่ได้เข้ามาแทนที่วัฒนธรรมตัวหนังสือ ซึ่งเดิมที่พัฒนามาจากกระบวนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ และจากความรู้ในสาขาวิชาดังกล่าวได้ขยายขยายความรู้ไปเชื่อมต่อกับศาสนาอื่นอีกมากมายในลักษณะสหวิทยาการ อาทิเช่น วัฒนธรรมศึกษา การสื่อสาร จิตวิทยา ปรัชญา และสังคมวิทยาร่วมสมัย ฯลฯ ทำให้เรามองเห็นความสัมพันธ์ในลักษณะเชื่อมโยงระหว่างศิลปะ วัฒนธรรม จิตวิทยา และสังคมมากขึ้น ภาพที่ผ่านช่องทางสื่อต่างๆซึ่งแพร่หลายอยู่ในสังคม ได้บรรจุทุกเอาสาร และความหมายที่หลากหลายมากมาพร้อมกับมันด้วย อาทิ ทัศนคติ ค่านิยม ตลอดจนถึงมายาคติต่างๆถ่ายทอดไปถึงผู้ดู ซึ่งการจะค้นพบสารต่างๆเหล่านี้ต้องอาศัยหลักสัญศาสตร์ หลักการทางจิตวิเคราะห์ และวิธีการถอดรหัสภาพตัวแทนเหล่านั้น ด้วยการอ่านและวิเคราะห์ภาพอย่างเป็นระบบ

Chen She Ying (2555 : 120-122) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การสร้างอัตลักษณ์การถ่ายภาพดิจิทัลสารคดีท่องเที่ยวของนักถ่ายภาพมืออาชีพ พบว่า ในด้านการสื่อความหมายของภาพถ่ายนักถ่ายภาพส่วนมากมีการนำเสนอความสวยงามพร้อมถ่ายทอดองค์ความรู้ในการสร้างเรื่องราวของภาพถ่ายสารคดีท่องเที่ยว และเลือกเรียงลำดับให้สอดคล้องกับเรื่องราว การเน้นความสำคัญกับภาพที่ใช้เปิดเรื่องและใช้ปิดเรื่องต้องการสื่อความหมายภาพนั้น นิยมใช้แง่เงา สีสัน และองค์ประกอบของภาพ เรื่องราวในภาพรวมทั้งจุดเด่นของเรื่องเป็นสัญญาณในการสื่อความหมายแนวคิดหลักในการสื่อความหมายของภาพคือสื่อ ความสวยงามพร้อมถ่ายทอดองค์ความรู้ ถ่ายทอดความงดงามศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรมตามความเป็นจริง และสร้างสรรค์ความหมายของภาพให้เกิด

ประโยชน์สูงสุด นักถ่ายภาพส่วนมากนิยมถ่ายภาพเป็นอารมณ์จริงตามธรรมชาติที่เป็นโทนสีอุ่น และนิยมถ่ายภาพด้วยบรรยากาศธรรมชาติใช้แสงนุ่ม แสงเข้าด้านข้าง และเป็นภาพมุมกว้าง ส่วนกลุ่มนักถ่ายภาพสารคดีท่องเที่ยวเชิงศิลปะประเพณี วัฒนธรรม ยังมีการสร้างฉากตามความเป็นจริง เพื่อให้ได้อารมณ์และบรรยากาศที่ต้องการ

พงศา รวบรวมทรัพย์ (2550 : 55-56) ได้ศึกษาเรื่อง ภาพถ่ายบุคคลของไทยสมัย สมบูรณาญาสิทธิราชย์ พบว่า ภาพถ่ายบุคคลของไทยสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ลักษณะของ ภาพถ่ายบุคคลเต็มตัวใน ภาพถ่ายจึงทำให้ภาพมีระยะชัดไปตลอดทั้งภาพ ภาพส่วนใหญ่ปรากฏการจัดวางมือของผู้เป็นแบบและการหันหน้ามองตรงกล้อง ซึ่งต่อมาได้ปรับเปลี่ยนการหันหน้าไปใน ทิศทางอื่นๆ มากขึ้น ส่วนภาพถ่ายบุคคลหมู่มีลักษณะไม่แตกต่างจากภาพถ่ายบุคคลเดี่ยว นิยมใช้ฉาก แบบเรียบร่วมกับอุปกรณ์ประกอบฉาก ด้านสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมไทย พบว่า ภาพถ่ายบุคคลมีความสัมพันธ์กับสังคมไทยในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์อย่างยิ่ง โดย พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้นำ และทรงมีอิทธิพลต่อความนิยมในการถ่ายภาพชนชั้นสูงและประชาชน ทั่วไป รวมทั้งทรงใช้ภาพถ่ายเป็นเครื่องมือทางการทูตที่ประสบความสำเร็จอย่างดี

ประทีป สุธาทองไทย (2549 : 63-65) ได้ศึกษาเรื่องความจริงกับภาพลวงตา พบว่า การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้วยการใช้กระบวนการและวิธีการทางการถ่ายภาพเป็นเครื่องมือ ในการศึกษาและเป็นสื่อในการสร้างสรรค์และถ่ายทอดเกี่ยวกับประเด็นความน่าเชื่อถือในเรื่องของ การรับรู้ด้วยการเห็น ที่เชื่อมโยงไปสู่ความจริงของภาพถ่าย โดยมุ่งเน้นการสร้างสรรค์ให้ผลงานเป็น ดั้งปรากฏการณ์ทางภาพ ที่จะนำไปสู่การพิจารณา การรับรู้ด้วยการเห็นใหม่ให้ถี่ถ้วน ลึกซึ้ง ซึ่ง ผลลัพธ์ของการตีความและรับรู้ผลงานจะขึ้นอยู่กับกรอบความคิดในการพิจารณาภาพถ่าย ซึ่งขึ้นอยู่กับวิธีการและรูปแบบการนำเสนอที่ใช้ในการสร้างสรรค์

ศิริณา เกษมวัฒนา (2556 : 72-73) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ ภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย พบว่า ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ สามารถนำมา ถ่ายทอดผ่านงานศิลปะภาพถ่าย โดยมีโครงสร้างของภาพถ่ายตามแนวคิดทัศนศิลป์ที่อุปมาอุปไมย ระหว่างสรีระของสตรีเพศกับลักษณะของผลไม้ได้ ด้วยการใช้นิเทศการถ่ายภาพขาวดำและสามารถ ที่จะสื่อความหมายได้

ชวรวัย ทศนะเกตุ (2552 : 59) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบจัดเก็บภาพทาง การแพทย์สำหรับโรงพยาบาลขนาดเล็ก พบว่า ระบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย การกำหนด ส่วนข้อมูลผู้ป่วย ข้อมูลเอกลักษณ์เฉพาะภาพ และข้อมูลภาพ การออกแบบและพัฒนาระบบ ประกอบด้วย การสร้างระบบเชื่อมต่อระบบงานเดิม การไฟล์ตามมาตรฐาน DICOM การจัดเก็บ ข้อมูลและไฟล์ภาพ การค้นหาข้อมูลและแสดงภาพ และการเชื่อมต่อกับ ImageJ ซึ่งเป็นเครื่องมือ ช่วยควบคุมภาพ เช่นการกำหนดตำแหน่งบนภาพ การย่อและขยายภาพ และการจัดภาพเลื่อน

รวมทั้งการเข้าถึงฐานข้อมูลแบบที่แตกต่างกันทำโดยการเปลี่ยนข้อมูลเดิมให้เป็นมาตรฐาน HL 7 ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ DICOM ใช้อ้างอิงได้ และข้อมูลที่จะได้จะถูกจัดเก็บไว้ใน Text File เพื่อส่งให้ระบบถัดไป

อนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา (2555 : 422-424) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างอัตลักษณ์ในการถ่ายภาพทิวทัศน์ด้วยกล้องดิจิทัล ของนักถ่ายภาพมืออาชีพ พบว่า การสื่อความหมายการถ่ายภาพทิวทัศน์นั้น มีการใช้สัญลักษณ์และเทคนิคในการสื่อความหมายคือ คิดไว้ล่วงหน้า ต้องตอบโจทย์ของงานต้องถ่ายทอดเรื่องราวบรรยากาศและอารมณ์ ของภาพต้องคล้อยตามไปกับภาพเปลี่ยนมุมมองของสถานที่ถ่ายภาพแห่งเดิม แต่ถ้าเป็นสถานที่แห่งใหม่จะสำรวจอย่างละเอียดและภาพจะสื่อถึงลักษณะเด่นของสถานที่ มีสภาพแสงสวยงามน่าประทับใจ ในการสื่อความหมาย การถ่ายภาพแนวตั้งหรือแนวนอนขึ้นกับรูปทรงของวัตถุและลักษณะของงาน ส่วนระนาบมุมมองขึ้นกับวัตถุและสถานที่และฤดูกาลการถ่ายภาพในช่วงฤดูฝน วันที่ฟ้าเปิดจะสวยงาม ฤดูฝนเหมาะกับการถ่ายภาพป่าสีเขียว ปลายฝนต้นหนาวท้องฟ้าจะสวยงาม

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Booth (1971 : 420-421) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของภาพสี ขาว-ดำ ในการเรียนรู้สุนทรีย์กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 2,4 และ 6 เครื่องมือที่ใช้เป็นภาพยนตร์สี 1 ชุด และชุดเดียวกันนี้ถ่ายเป็นวิดีโอเทป ขาว-ดำ ผลปรากฏว่าไม่เกิดผลเสียด้านอารมณ์จากการดูภาพขาว-ดำต่อการเรียนด้วยนักเรียนเกรด 2 แนวโน้มชอบภาพขาว-ดำ ต่อการเรียนด้วยนักเรียนเกรด 2 แนวโน้มชอบภาพขาว-ดำ นักเรียนเกรด 6 ชอบภาพสี นักเรียนเกรด 4 สรุบบໍได้

Vollan (1972 : 4435-A) ได้ศึกษาผลของการถ่ายภาพสีที่มีต่อการเรียนรู้ เนื้อหาจากภาพ ได้แก่ ขาว-ดำ ภาพสีธรรมชาติ และภาพสีประดิษฐ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 6 จำนวน 90 คน ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างชอบภาพสีธรรมชาติ สีประดิษฐ์และขาว-ดำตามลำดับ และผลจากการเรียนรู้เนื้อหาจากภาพสีธรรมชาติให้ผลสูงสุด แต่ภาพขาว-ดำให้ผลการเรียนรู้ในเนื้อหาในภาพสูงกว่าภาพสีประดิษฐ์

Katzman dna Nyennis (1972 : 25) ได้ศึกษาอิทธิพลของภาพชนิดต่างๆ ระหว่างภาพสีและภาพขาวดำที่มีต่อการเรียนรู้ ความชอบและความสนใจของนิสิตปริญญาตรี 60 คน โดยแบ่งเป็นชาย 26 คน หญิง 34 คน แบ่งกลุ่มดูภาพสีและภาพขาวดำสไลด์ผลปรากฏว่าภาพสีช่วยให้จำได้มากขึ้นโดยทั่วไปแล้วนิสิตจะเลือกภาพสีมากกว่าภาพขาวดำ แม้ว่าจะเป็นสีเพียงเล็กน้อยก็ตามและชอบภาพสีมากกว่าภาพขาวดำโดยใช้เวลาดูนานกว่า จากผลวิจัยดังกล่าว ภาพแต่ละชนิดแต่ละลักษณะจะมีผลที่แตกต่างกัน เช่น ความพอใจ ความสนใจ เพิ่มปริมาณความรู้และความคงทนในการจำ

Sloan (1972 : 601 B-A) ได้ศึกษาความชอบแบบภาพของนักเรียนและครูประถมระดับ 2 และระดับ 5 จำนวนเท่ากัน แบ่งเป็นนักเรียนในเมือง 120 คน นักเรียนนอกเมือง 120 คน ส่วนครูเป็นครูที่สอนในระดับ 2 และระดับ 5 เช่นเดียวกัน ระดับละ 80 คน แบ่งเป็นครูในเมืองและนอกเมืองจำนวน ๆ กัน โดยให้กลุ่มตัวอย่างเลือกภาพที่ชอบมากที่สุดจากภาพ 4 แบบ คือภาพถ่าย ภาพวาดเหมือนจริง ภาพประติมากรรมและภาพการ์ตูน ผลการทดลองพบว่า 1) นักเรียนทั้งในเมืองและนอกเมืองชอบภาพถ่ายมากที่สุด รองลงมาคือภาพวาดเหมือนจริงภาพประติมากรรมและภาพการ์ตูนตามลำดับ 2) ศึกษาความชอบแยกตามเพศนักเรียนทั้งเพศชาย และเพศหญิงชอบภาพถ่ายมากที่สุดเหมือนกัน แต่เพศชายชอบวาดเหมือนจริงพอๆ กับภาพถ่าย รองลงมาคือภาพประติมากรรมและภาพการ์ตูนตามลำดับส่วนเพศหญิงชอบภาพวาดเหมือนจริงภาพประติมากรรมและภาพการ์ตูนเท่ากัน 3) นักเรียนในเมืองและนอกเมือง ชอบภาพไม่แตกต่างกัน 4) เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองมีผลต่อการเลือกภาพมากที่สุด 5) ถ้าเป็นเนื้อหาประเภทให้ความรู้ นักเรียนจะชอบภาพถ่ายและภาพเหมือนจริง 6) ถ้าเป็นเนื้อหาประเภทเล่าเรื่อง นักเรียนจะชอบภาพประติมากรรมมากที่สุด สำหรับผลการวิจัยทางด้านครูนั้นปรากฏว่าครูเลือกภาพไม่ต่างกับนักเรียน

Micheal W. Singletary and Chris Lamp (1982 : 104-108) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “News Values in Award Winning Photo ” และ ได้วิเคราะห์คุณค่าทางวารสารศาสตร์ในภาพข่าวที่ ชนเคการประกวด โดยแบ่งภาพข่าวออกเป็น ภาพข่าว ณ ที่เกิดเหตุ ภาพข่าวทั่วไป และภาพข่าวกีฬาแล้วทำการวิเคราะห์คุณค่าทางวารสารศาสตร์ ภาพข่าว ณ ที่เกิดเหตุ และภาพข่าวทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า คุณค่าทางวารสารศาสตร์ในภาพข่าว ณ ที่เกิดเหตุที่ชนเคการประกวดจะมีลักษณะเด่น ได้แก่ ความรวดเร็วของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คุณค่าทางด้านอารมณ์ ความขัดแย้ง ความใกล้ชิด ความเด่น และผลกระทบกระเทือน กล่าวคือ ข่าวในภาพข่าว ณ ที่เกิดเหตุ ที่ชนเคการประกวดมักเป็นข่าวที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งภาพจะแสดงข้อเท็จจริงในสถานการณ์นั้นผ่านภาพข่าว ซึ่งเป็นส่วนของคุณค่าทางวารสารศาสตร์ นอกจากนี้ยังให้ความรู้สึกด้านอารมณ์ และความขัดแย้ง ภาพข่าวมักเป็นเรื่องของคน และจะเป็นภาพเหตุการณ์ในท้องถิ่นในประเทศมากกว่าภาพเหตุการณ์ต่างท้องถิ่น ซึ่งองค์ประกอบทางด้านความใกล้ชิด ความเด่น และผลกระทบกระเทือน ภาพข่าวเหล่านี้ตัวอย่างเช่น ภาพข่าวอาชญากรรม และอุทกภัย ในภาพข่าวทั่วไปที่ชนเคการประกวดมีคุณค่าทางวารสารศาสตร์ทางด้าน อารมณ์ ความใกล้ชิด ความเด่น และผลกระทบกระเทือน ซึ่งต้องใช้เวลา ดังนั้น ภาพข่าวทั่วไปจึงมักเป็นภาพที่สะท้อนให้เห็นชีวิต ความเป็นอยู่ที่ลำบาก ความโชคร้าย ป่วยไข้ พิกการ ภาพที่มองแล้วมีอารมณ์ร่วมในด้านความสงสาร ความเห็นใจ และมีความมีอารมณ์ขัน

Unnava (1991 : 87-102) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของภาพในสิ่งพิมพ์โฆษณา โดยมีแนวคิดที่ว่า ภาพถูกใช้ประกอบในโฆษณาก็เพื่อช่วยขยายความ หรือ เป็นตัวอย่างให้กับข้อความโฆษณา โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าข้อความโฆษณามีลักษณะที่ไม่ช่วยให้ผู้อ่าน วาดภาพในจินตนาการได้

การใช้ภาพบรรยายจะช่วยให้ผู้อ่านจดจำคุณลักษณะของสินค้าที่โฆษณาได้ดียิ่งขึ้น การศึกษาดังกล่าว เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กับนักศึกษาปริญญาตรีจำนวน 107 คน โดยให้นักศึกษาเหล่านั้นได้อ่านโฆษณาสินค้าจำลองที่ทำออกมา 4 ลักษณะคือ 1) โฆษณาที่ใช้ข้อความโฆษณาที่ช่วยให้ผู้อ่านจินตนาการตามได้ โดยไม่มีภาพประกอบ 2) โฆษณาที่ใช้ข้อความโฆษณาแบบเดียวกับข้อที่หนึ่ง แต่มีภาพประกอบ 3) โฆษณาที่ใช้ข้อความโฆษณาที่ไม่ช่วยให้ผู้อ่านจินตนาการตามได้ โดยไม่มีภาพประกอบ 4) โฆษณาที่ใช้ข้อความโฆษณาแบบเดียวกับภาพที่สาม แต่มีภาพประกอบ หลังจากอ่านโฆษณา แล้วจะมีแบบสอบถามให้นักศึกษาเหล่านั้นตอบ เพื่อวัดว่าพวกเขาจดจำรายละเอียดของสินค้า ที่ปรากฏในโฆษณาได้มากน้อยเพียงใด ภายหลังจากทดลอง 2 วัน นักศึกษาเหล่านั้นตอบแบบสอบถามใหม่อีกครั้งเพื่อวัดความทรงจำที่มีต่อรายละเอียดของสินค้าเมื่อเวลาผ่านไป ผลการศึกษพบว่า เมื่อผู้ถูกทดลองได้อ่านข้อความโฆษณาที่มีลักษณะไม่ช่วยสร้างจินตนาการการมีภาพประกอบเพิ่มเข้าไปในโฆษณาจะช่วยให้ผู้ถูกทดลองสามารถจดจำรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้าได้มากขึ้น

French (1994 : 119-126) ได้ทำการศึกษาว่าเด็กชอบภาพที่ซับซ้อนหรือภาพที่มีลักษณะง่ายและภาพที่เด็กชอบนั้นเหมือนกับภาพที่ผู้ใหญ่ชอบหรือไม่ จากการศึกษาพบว่า ผู้ใหญ่ชอบภาพที่มีลักษณะซับซ้อนมากกว่า ส่วนเด็กเกรด 1 ชอบภาพที่มีลักษณะง่าย และเด็กเกรดสูงขึ้นก็จะชอบภาพที่ซับซ้อนมากขึ้น และเด็กที่มีวัฒนธรรมและฐานะแตกต่างกันก็จะเลือกภาพที่มีลักษณะเดียวกัน

Chen She Ying (2012 : 120-122) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การสร้างอัตลักษณ์การถ่ายภาพดิจิทัลสารคดีท่องเที่ยวของนักถ่ายภาพมืออาชีพ พบว่า ในด้านการสื่อความหมายของภาพถ่ายนักถ่ายภาพส่วนมากมีการนำเสนอความสวยงามพร้อมถ่ายทอดองค์ความรู้ในการสร้างเรื่องราวของภาพถ่ายสารคดีท่องเที่ยว และเลือกเรียงลำดับให้สอดคล้องกับเรื่องราว การเน้นความสำคัญกับภาพที่ใช้เปิดเรื่องและใช้ปิดเรื่องต้องการสื่อความหมายภาพนั้น นิยมใช้เงาเงา สีเส้น และองค์ประกอบของภาพ เรื่องราวในภาพรวมทั้งจุดเด่นของเรื่องเป็นสัญญาณในการสื่อความหมาย แนวคิดหลักในการสื่อความหมายของภาพคือสื่อ ความสวยงามพร้อมถ่ายทอดองค์ความรู้ ถ่ายทอดความงดงามศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรมตามความเป็นจริง และสร้างสรรค์ความหมายของภาพให้เกิดประโยชน์สู่สังคม นักถ่ายภาพส่วนมากนิยมถ่ายภาพเป็นอารมณ์จริงตามธรรมชาติที่เป็นโทนสีอุ่น และนิยมถ่ายภาพด้วยบรรยากาศธรรมชาติใช้แสงนุ่ม แสงเข้าด้านข้าง และเป็นภาพมุมกว้าง ส่วนกลุ่มนักถ่ายภาพสารคดีท่องเที่ยวเชิงศิลปะประเพณี วัฒนธรรม ยังมีการสร้างฉากตามความเป็นจริง เพื่อให้ได้อารมณ์และบรรยากาศที่ต้องการ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของแต่ละชนเผ่า แต่ละท้องถิ่นมีความสำคัญเป็นอัตลักษณ์และเป็นกาวความรักความ

สามัคคีของคนในแต่ละชนเผ่า แต่ละท้องถิ่นและแต่ละคนในชาติ ภาพมีความสำคัญยิ่งในการสื่อความหมาย เป็นเครื่องมือสำคัญในการบันทึกเรื่องราวและข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม การบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมให้สามารถบันทึกข้อมูลได้ตามความเป็นจริง มีคุณค่าและสร้างสรรค์และบังเกิดประโยชน์จริงต่อชุมชน ท้องถิ่นและจังหวัดจึงต้องมีแบบวิธีการเฉพาะในการบันทึกที่เป็นรูปธรรม นอกจากนั้นการบันทึกภาพยังเป็นศิลปะสื่อความหมายได้มากกว่าสื่อใด ๆ ดังสุภาษิตจีนโบราณที่ว่า “หนึ่งภาพมีความหมายมากกว่าพันคำ” หรือสุภาษิตไทยที่ว่า “สิบปากกว่าไม่เท่าตาเห็น” การบันทึกภาพมีมายาวนานและมีพัฒนาการต่อเนื่องมาโดยลำดับทั้งสาระและเทคโนโลยี นอกจากนั้นภาพที่สร้างสรรค์ มีคุณค่า และสามารถเก็บข้อเท็จจริงและอัตลักษณ์ของสังคมและวัฒนธรรมได้โดดเด่นสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภาพได้ทั้งด้านการศึกษา การสืบทอดภูมิปัญญา เป็นกาวใจของสังคมและเป็นสินค้าสำคัญในเชิงธุรกิจ การท่องเที่ยวและการพัฒนาในระดับจังหวัด และจังหวัดชัชวาทย์ยังไม่มีศึกษารูปแบบการบันทึกภาพเพื่อเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาในเชิงพื้นที่และการพัฒนาจังหวัดสำหรับเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินการที่เกิดจากภูมิปัญญาของชาวจังหวัดชัชวาทย์เป็นการเฉพาะ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ชัยนาท : รูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทาง ประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทางวัฒนธรรม โดยศึกษาภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดในอดีต เปรียบเทียบภาพประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมในอดีตและปัจจุบัน และศึกษารูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูล ทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทในปัจจุบัน และกำหนดขอบเขตการวิจัย และวิธีการดำเนินการวิจัย ตามลำดับดังนี้

1. ขอบเขตการวิจัย
 - 1.1 เนื้อหาการวิจัย
 - 1.2 พื้นที่วิจัย
 - 1.3 วิธีวิจัย
 - 1.4 ระยะเวลาการวิจัย
 - 1.5 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การดำเนินการวิจัย
 - 2.1 เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล
 - 2.2 การเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูล
 - 2.3 การจัดกระทำ
 - 2.4 การนำเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูล

ขอบเขตการวิจัย

1. เนื้อหาการวิจัย
 - 1.1 ศึกษาภาพถ่ายทาง ประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม จังหวัดชัยนาท ในอดีตเกี่ยวกับ แหล่งที่มา(ชื่อภาพ แหล่งที่มา) วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ วิธีการบันทึก/เก็บรักษา การใช้ประโยชน์ ลักษณะเด่น-ด้อย และแนวทางการปรับปรุงพัฒนา
 - 1.2 เปรียบเทียบภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม จังหวัดชัยนาท ในอดีตและปัจจุบันในประเด็นเกี่ยวกับแหล่งที่มา วัตถุประสงค์ สาระเนื้อหา วิธีการบันทึก การเก็บรักษา การใช้ประโยชน์ ลักษณะเด่น-ด้อย และแนวทางการปรับปรุงพัฒนา

1.3 ศึกษารูปแบบการบันทึกข้อมูล เกี่ยวกับเป้าหมาย วิธีการบันทึก สารเนื้อหา การดูแลรักษา การใช้ประโยชน์ กลไกและ/เงื่อนไขความสำเร็จ

2. วิธีการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Qualitative Research)

3. ระยะเวลาการวิจัย

ใช้เวลาดำเนินการวิจัย 1 ปี 6 เดือน (เมษายน 2557 – กันยายน 2558)

4. พื้นที่วิจัย

พื้นที่การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเจาะจงศึกษา ประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท ในพื้นที่ทุกอำเภอ ประกอบด้วย อำเภอโมน้อมย์ อำเภอวัดสิงห์ อำเภอสรรคบุรี อำเภอหันคา อำเภอเนินขาม อำเภอเมืองชัยนาท อำเภอสรรพยาและอำเภอหนองมะโมง

5. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.1 ประชากร เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งผู้บันทึก ผู้เก็บรักษาและผู้ใช้ประโยชน์จากภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท ประกอบด้วยกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้รับผิดชอบ และกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากภาพถ่าย

5.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Informants) ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษา ดังนี้

5.2.1 กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 30 คน

ประกอบด้วย

กลุ่มประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดและประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอ 8 อำเภอ รวม 9 คน

กลุ่มผู้ว่าราชการจังหวัด นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี และกำนัน / ผู้ใหญ่บ้านที่มีความรอบรู้ด้านการบันทึกภาพ 8 อำเภอ รวม 11 คน

กลุ่มเจ้าอาวาส/ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรอบรู้ด้านวัฒนธรรมและการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม รวม 10 คน

5.2.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่สำนักงานจังหวัดเจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เจ้าหน้าที่ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด เจ้าหน้าที่สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด และผู้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม กลุ่มละ 10 คน รวม 60 คน

5.2.3 กลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป (General Informants) ซึ่งเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมในจังหวัด ประกอบด้วย กลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่

ศึกษาประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในชัยนาท และกลุ่มผู้นักวิจัยและผู้สนใจทั่วไป 60 คน

การดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาตามสภาพจริงของแหล่งรูปภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่ศึกษา โดยการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม และการประชุมปฏิบัติการในกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1.1 แบบสัมภาษณ์ ทั้งแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Guidelines) เกี่ยวกับข้อมูลและภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท สำหรับสัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ และตัวแทนกลุ่มผู้ปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้องทั่วไป พัฒนาตามขอบเขตเนื้อหาการศึกษา

1.2 แบบสังเกต เป็นแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม(Non-Participant Observation Worksheet) เพื่อใช้สังเกตกิจกรรมเกี่ยวกับภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม ทั้งการบันทึกภาพ การเก็บรักษาและการใช้ประโยชน์

1.4 แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Worksheet) ใช้บันทึกการสนทนากลุ่มในกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป บันทึกสาระเกี่ยวกับสมาชิกกลุ่ม เปรียบเทียบภาพถ่ายในอดีตและในปัจจุบัน ทั้งวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ วิธีการ การเก็บรักษาและการใช้ประโยชน์ และบันทึกข้อสรุปเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางพัฒนาการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท

1.5 แบบประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop Worksheet) เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ทั้งการจัดการประชุม ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาการบันทึกภาพ รูปแบบการบันทึกภาพ และผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท

ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือ โดยการยกร่างเครื่องมือ เสนออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ ปรับปรุงแก้ไข และนำไปใช้ตามลำดับ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมด้วยตนเองและผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ศึกษา โดยการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม และการประชุมปฏิบัติการในกลุ่มผู้เกี่ยวข้องและใช้เครื่องมือที่พัฒนาขึ้น ตามวิธีการ ดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์ทั้งแบบมีโครงสร้าง โดยใช้เครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่กำหนด และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกเฉพาะกลุ่มผู้รู้ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างใช้ประเด็นการสัมภาษณ์ตามแบบ ส่วนการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การสัมภาษณ์มีประเด็นสำคัญ 3 ส่วนเกี่ยวกับ

ส่วนที่ 1 สภาพและปัญหาการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมในอดีตและปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 รูปแบบการบันทึกภาพเพื่อการจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมในปัจจุบัน

ส่วนที่ 3 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท

ดำเนินการสัมภาษณ์โดย การแจ้งขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ โดยหนังสือขอความร่วมมือการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม การสร้างความคุ้นเคยโดยการแนะนำการวิจัย แนะนำตนเองและนัดหมายการสัมภาษณ์ การดำเนินการสัมภาษณ์ตามแบบและประเด็นที่กำหนด และการสะท้อนผลการสัมภาษณ์โดยการแจ้งผลการสัมภาษณ์และการแจ้งขอขอบคุณความร่วมมือตามลำดับ

2.2 การสังเกต ผู้วิจัยดำเนินการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม สังเกตกิจกรรมการบันทึก การเก็บรักษาและการใช้ภาพถ่ายของแหล่งข้อมูลในภาคสนามด้วยตนเองและผู้ช่วยนักวิจัย แยกเป็นแหล่งข้อมูลระดับจังหวัด และแหล่งข้อมูลระดับอำเภอ รวม 10 แหล่ง และดำเนินการสังเกตพร้อมบันทึกผลการสังเกต แหล่งข้อมูลละ 3 ครั้ง ตามแบบสังเกตที่กำหนด

2.3 การสนทนากลุ่ม ดำเนินการสนทนากลุ่ม กลุ่มละ 5-7 คน ดังนี้

กลุ่มผู้รู้ 3 กลุ่มย่อย ประกอบด้วยกลุ่มประธานสภาวัฒนธรรม กลุ่มข้าราชการ และผู้นำท้องถิ่น และกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน

กลุ่มผู้ปฏิบัติ 5 กลุ่มย่อย ประกอบด้วยกลุ่มเจ้าหน้าที่สำนักงานจังหวัด กลุ่มเจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด กลุ่มเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด กลุ่มเจ้าหน้าที่ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด และกลุ่มเจ้าหน้าที่สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด

กลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป 5 ย่อย ประกอบด้วยกลุ่มกลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่ศึกษา 2 กลุ่ม กลุ่มนักท่องเที่ยว 2 กลุ่มและกลุ่มประชาชนทั่วไป 1 กลุ่ม

2.4 การประชุมปฏิบัติการ จัดประชุมปฏิบัติการกลุ่มเป้าหมาย ทั้งผู้แทนกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป รวม 25 คน ดำเนินการโดยผู้วิจัยทบทวนวัตถุประสงค์การวิจัย เสนอแนวทางการพัฒนาการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกต อภิปรายแนวทาง ปฏิบัติการกำหนดรูปแบบการบันทึกภาพ และผลการ

ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทตามลำดับ ใช้แบบประชุมปฏิบัติการตามที่กำหนด

3. การจัดทำข้อมูล

จัดกระทำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกตและการสนทนากลุ่ม โดย

3.1 การจำแนกข้อมูล ประมวลและจำแนกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่มและการประชุมปฏิบัติการ เป็นหมวดหมู่ตามความมุ่งหมายและขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย

3.2 การตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลตามหมวดหมู่ที่กำหนดตามความมุ่งหมายและขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย ว่ามีข้อมูลครบถ้วน เพียงพอหรือไม่ และเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม กรณีข้อมูลไม่ครบถ้วนและไม่เพียงพอ

3.3 การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของข้อมูล ที่จะนำไปวิเคราะห์ โดยการตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) และหากมีข้อมูลส่วนใดที่ยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วนเพียงพอ ผู้วิจัยก็จะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ดังนี้

ข้อมูลจากผู้วิจัย + ข้อมูลจากสัมภาษณ์ + ข้อมูลการสังเกต
และ
ข้อมูลการสังเกต + ข้อมูลจากสัมภาษณ์ + ข้อมูลการสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์และนำเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลหลังจากการตรวจสอบความครบถ้วนและน่าเชื่อถือของข้อมูลแล้ว โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แบบอุปมัย (Analytic Induction) สร้างข้อสรุปจากข้อมูลการสัมภาษณ์ การสังเกตและการสนทนากลุ่ม พร้อมกับตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบที่ได้จากการสรุป โดยการใช้ฉันทามติของกลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมปฏิบัติการ

การนำเสนอข้อมูลจำแนกตามความมุ่งหมายของการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) จำแนกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 การบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทในอดีต

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม จังหวัดชัยนาทในอดีตและปัจจุบัน

ตอนที่ 3 รูปแบบการบันทึกภาพเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมที่เหมาะสมของจังหวัดชัยนาท

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ชัยนาท : รูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทาง ประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ การรวบรวมภาพถ่าย การสนทนากลุ่ม และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาท
ในอดีต

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของ
จังหวัดชัยนาท ในอดีตและปัจจุบัน

ตอนที่ 3 ผลการศึกษารูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคม
และวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาทในอดีต

ศึกษาภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาทในอดีตตามลักษณะ
สาระ และอายุของภาพ จัดกลุ่มภาพเพื่อศึกษาเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วยภาพทางประวัติศาสตร์ และ
ภาพสังคมและวัฒนธรรม ภาพทางประวัติศาสตร์จำแนกเป็น 5 กลุ่มตามยุคทางประวัติศาสตร์ และ
ช่วงเวลาในแต่ละยุค และมีเวลาการบันทึกภาพมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ดังนี้

1. กลุ่มภาพถ่ายสมัยทวารวดี (ศิลปะลพบุรี) ประมาณ พ.ศ. 800
2. กลุ่มภาพถ่ายสมัยลพบุรี (ศิลปะลพบุรี) พุทธศตวรรษที่ 16-18
3. กลุ่มภาพถ่ายสมัยสุโขทัย (ศิลปะสุโขทัย) ประมาณ พ.ศ. 1792 – 2006
4. กลุ่มภาพถ่ายสมัยอยุธยา (ศิลปะอยุธยา) พ.ศ. 1893 – 2310)
5. กลุ่มภาพถ่ายสมัยธนบุรี – สมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2310 – ปัจจุบัน)

ส่วนภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม แบ่งกลุ่มศึกษาตามโครงสร้างของสังคมและ
วัฒนธรรม 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มภาพถ่ายทางศาสนา ความเชื่อและพิธีกรรม
2. กลุ่มภาพถ่ายทางค่านิยมและประเพณี แยกเป็น 1) ประเพณีแข่งเรือยาว
2) ประเพณีการประกวดหุ่นฟางนก 3) ประเพณีการประกวดส้มโอ 4) ประเพณีการบวงสรวง

ศาลหลักเมือง 5) ประเพณีการแต่งงาน 6) ประเพณีการบวช 7) ประเพณีงานศพ 8) ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ 9) ประเพณีสงกรานต์ 10) ประเพณีลอยกระทง

3. กลุ่มภาพถ่ายทางวิถีชีวิต (สังคม) ประกอบด้วยภาพถ่ายเกี่ยวกับ 1) อาหาร 2) การดำเนินชีวิต 3) การศึกษา-กีฬา 4) อาชีพ 5) การคมนาคม และ 6) การปกครอง

ดำเนินการศึกษาภาพทางประวัติศาสตร์ในอดีต ตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาแหล่งภาพเบื้องต้นในพื้นที่ ทั้งหน่วยงานราชการ ร้านถ่ายรูป และบุคคลที่ชอบบันทึกภาพในพื้นที่ และประสานขอความอนุเคราะห์ภาพถ่ายเพื่อการศึกษา

2. เก็บรวบรวมภาพถ่ายและข้อมูลเกี่ยวกับภาพเบื้องต้นโดยการสัมภาษณ์เจ้าของภาพ และสังเกตพฤติกรรมการดูแลภาพ

3. คัดเลือกภาพถ่ายเป้าหมายการศึกษา พิจารณาตามยุคทางประวัติศาสตร์ สาระและแหล่งภาพ

4. ศึกษาภาพถ่ายเป้าหมายโดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้และการสนทนากลุ่มในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป ในพื้นที่เป้าหมาย โดยกลุ่มผู้ปฏิบัติให้เจ้าของภาพหรือผู้แทนแหล่งภาพเข้าร่วมสนทนากลุ่มด้วย

5. วิเคราะห์ สรุปผลการศึกษาจากข้อมูลการสัมภาษณ์ การสังเกตและการสนทนากลุ่มตามขอบเขตเนื้อหาการศึกษา ประกอบด้วย แหล่งข้อมูล สาระเนื้อหา (ข้อมูลที่บันทึก) วิธีการบันทึกภาพ และจุดเด่นจุดด้อยของภาพ

6. นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษา แยกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1.1 ผลการศึกษาภาพทางประวัติศาสตร์ในอดีตในภาพรวม และตอนที่ 1.2 ผลการศึกษาภาพทางประวัติศาสตร์ในอดีตจำแนกตามกลุ่มภาพในแต่ละยุคทางประวัติศาสตร์ ตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการศึกษาภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ในอดีตในภาพรวม

ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ที่เป็นภาพในอดีตมีอายุการถ่ายมากกว่า 5 ปีมีจำกัดและหายาก แหล่งภาพส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานราชการและเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่จังหวัดจัดทำขึ้นในโอกาสสำคัญเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ รวมทั้งแหล่งภาพออนไลน์ ภาพที่มีอายุการบันทึกเป็นภาพเก่าแก่ที่สุดไม่มีหลักฐานการถ่านแน่นชัด ภาพที่คัดเลือกเป็นเป้าหมายการศึกษาส่วนใหญ่เป็นภาพถ่ายร่องรอยหรือแหล่งทางประวัติศาสตร์ ภาพถ่ายร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีจากโบราณสถานและโบราณวัตถุ ที่จำแนกตามยุคทางประวัติศาสตร์จากรูปแบบของศิลปกรรมในแต่ละยุค และภาพถ่ายที่บันทึกเหตุการณ์ในอดีต ที่บันทึกไว้โดยตรงคือภาพถ่ายเกี่ยวกับเสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 สาระของภาพสะท้อนเรื่องราวในอดีตของชัยนาท ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดชัยนาทในอดีตเป้าหมายการศึกษาเป็นภาพที่ตั้งเมืองโบราณ ภาพโบราณสถาน โบราณวัตถุที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ตามแบบ

ศิลปะสมัยต่างๆ แยกเป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มทวาราวดี กลุ่มลพบุรี กลุ่มสุโขทัย กลุ่มอยุธยา และกลุ่มธนบุรีและโกสสินทร์ ตามลำดับ กลุ่มทวาราวดีเป็นภาพที่ตั้งเมืองอยู่ตะเภาและเมืองคอนโบราณ กลุ่มลพบุรีเป็นภาพเจดีย์ทรงแปดเหลี่ยม พระปราสาททรงกลีบมะเฟือง ภาพหลวงพ่อดำและ พระพุทธรูปหินทราย กลุ่มสุโขทัยเป็นภาพเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์วัดโตนดหลาย หลวงพ่อใหญ่ และพระพุทธรูปศิลาขัดมาหาธาตุ กลุ่มอยุธยา เป็นภาพพระปราสาทสองพี่น้อง เจดีย์วัดพระยาแพรก เจดีย์วัดโตนดหลาย อุโบสถวัดวิหารทอง สรรคบุรี หลวงพ่อธรรมจักร อุโบสถ ซากเจดีย์วัดธรรมามูล เจดีย์และ อุโบสถวัดพระบรมธาตุ และรูปปั้นพระศรีสุทธีกรรม และกลุ่มธนบุรีและโกสสินทร์ เป็นภาพหลังคา อุโบสถทรงจันทน์วัดโพธาราม มณฑปวัดปากคลองมะขามเฒ่า และภาพการเสด็จพระบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั้งเกี่ยวกับท่าเรือและอำเภอมนรมย์ อุโบสถวัดธรรมามูล วิหารหลวงวัดพระบรมธาตุ วัดเขาสารพัดดี มณฑปและวิหารคดวัดอินทาราม อำเภอสรรพยา สารของภาพสะท้อนข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้ว่า จังหวัดชัยนาทเดิมเป็นที่ตั้งเมืองโบราณสำคัญคือ เมืองอยู่ตะเภาและชุมชนเมืองนครน้อย (อำเภอมนรมย์) และเมืองดงคอน (อำเภอสรรคบุรี) เป็นเมืองโบราณสมัยทวาราวดี (ประมาณ พ.ศ. 800) ต่อมาในพุทธศตวรรษที่ 15-16 ได้รับอิทธิพลของอารยธรรมขอมสมัยลพบุรี จากภาพศิลปะลพบุรีของพระพุทธรูปหินทรายปางนาคปรกในเขตพื้นที่เมืองเก่าสรรคบุรี ในกลางพุทธศตวรรษที่ 16 สมัยสุโขทัยรุ่งเรือง เมืองชัยนาทและเมืองสรรคมีฐานะเป็นเมืองหน้าด่านของสุโขทัย รับอิทธิพลทางศาสนา ความเชื่อและประเพณีตามแบบสุโขทัย ดังภาพองค์พระบรมธาตุของวัดพระบรมธาตุวรวิหาร ที่สร้างด้วยศิลาแลงทั้งองค์ ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมอุทงผสมกับสุโขทัย เมื่ออยุธยามีอำนาจเหนือสุโขทัย (พ.ศ. 1921) เมืองชัยนาทและเมืองสรรคอยู่ในฐานะเมืองลูกหลวงของกรุงศรีอยุธยา และลดความสำคัญลงเป็นเมืองจัตวา และเมืองท้ายพระยามหานครตามลำดับ และในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ชัยนาทได้มีเมืองใหม่เกิดขึ้นอีกเมืองคือเมืองมนรมย์อนุสรณ์แห่งความสนใจปรารถนาของกรมขุนศรีสุทธีกรรม ผู้ที่ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา ดังภาพถ่ายหลักฐานสำคัญของพระปราสาทวัดสองพี่น้อง เจดีย์วัดพระยาแพรก เจดีย์วัดโตนดหลาย อุโบสถวัดวิหารทอง หลวงพ่อธรรมจักร พระอุโบสถวัดธรรมามูลฯ พระวิหารวัดธรรมามูลฯ ซากพระเจดีย์วัดธรรมามูลฯ เจดีย์วัดพระบรมธาตุวรวิหาร พระอุโบสถวัดพระบรมธาตุ รูปปั้นพระศรีสุทธีกรรม วัดโรงช้าง อุโบสถเก่าวัดโรงช้าง พระอุโบสถหลังเก่าวัดพิชัยนาวาสและพระอุโบสถวัดพิชัยนาวาส ตามลำดับจนถึงสมัยธนบุรีและสมัยรัตนโกสสินทร์ ชัยนาทเคยใช้เป็นที่ตั้งทัพศึกพม่าหลายครั้งและมีชัยทุกครั้ง เป็นเมืองกันทัพพม่า ดังภาพอุโบสถวัดโพธาราม มณฑปวัดปากคลองมะขามเฒ่าที่เป็นศิลปะแบบแก่งจันและภาพการเสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จน พ.ศ. 2436 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงจัดระเบียบการปกครองส่วนภูมิภาคใหม่ ให้ยุบและรวมหัวเมืองทางริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาตอนเหนือขึ้นไปจนถึงลำน้ำปิงได้แก่ เมืองชัยนาท เมืองสรรคบุรี เมืองมนรมย์ เมืองอุทัยธานี เมืองพยุหะคีรี เมืองนครสวรรค์ เมืองกำแพงเพชร และเมืองตาก

รวม 8 เมือง ขึ้นเป็นมณฑลนครสวรรค์ โดยที่ทำการอยู่ ณ เมืองนครสวรรค์ (ปากน้ำโพ) ต่อมาในสมัย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการเปลี่ยนคำว่า เมือง เป็น จังหวัด เมืองชัยนาทจึง เปลี่ยนเป็น จังหวัดชัยนาท และหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 มีการยกเลิกการ ปกครองแบบมณฑลมาเป็นจังหวัด จังหวัดชัยนาทจึงแยกตัวจากมณฑลนครสวรรค์ มาเป็น จังหวัด ชัยนาทโดยสมบูรณ์ตั้งแต่นั้นมา โดยแบ่งการปกครองในขณะนั้นออกเป็น 6 อำเภอ คือ อำเภอบ้าน กล้าย อำเภอสรรคบุรี อำเภอมนोरรมย์ อำเภอหันคา อำเภอวัดสิงห์ และอำเภอสรรพยา จน พ.ศ. 2481 ได้เปลี่ยนชื่อตำบลบ้านกล้าย เป็นอำเภอเมืองชัยนาทมาจนปัจจุบัน

วิธีการบันทึก บันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เช่นภาพเหตุการณ์การเสด็จ ประพาสต้นด้วยภาพขาวดำแบบการถ่ายภาพทิวทัศน์ (Land and Sea Scape) ส่วนภาพร่องรอย และหลักฐานทางประวัตินี้มีการทั้งภาพขาวดำแลภาพสี แบบการถ่ายส่วนใหญ่ยังเป็นแบบการถ่ายภาพ ทิวทัศน์ และแบบ การถ่ายภาพบุคคล (Partraits) และการถ่ายภาพหุ่นนิ่ง (Still life) และมีการ ถ่ายภาพมุมสูงสำหรับภาพร่องรอยของเมืองโบราณ

จุดเด่นและจุดด้อย ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ในอดีตมีจุดเด่นที่มีวัตถุประสงค์การ ถ่ายที่ชัดเจนว่าถ่ายไปเพื่อการใด เช่นถ่ายภาพร่องรอย ภาพหลักฐาน หรือภาพเหตุการณ์ทาง ประวัติศาสตร์ เน้นการถ่ายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง ภาพทางประวัติศาสตร์มีจุดด้อยที่วัตถุประสงค์ ของการถ่ายเป็นเพียงการคาดการณ์ว่าจะใช้เพื่อการใด ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ที่ดีจะต้องมี วัตถุประสงค์เฉพาะว่าต้องการบันทึกเพื่อการใดต้องทราบวัตถุประสงค์ก่อนการถ่าย รูปแบบและ เทคนิคการถ่ายยังเป็นการถ่ายด้วยเทคนิคพื้นฐาน ไม่สามารถสะท้อนจุดเน้นของข้อมูลร่องรอย หลักฐานได้ นอกจากนั้นภาพถ่ายเหตุการณ์ก็มักไม่เป็นการถ่ายเพื่อให้เป็นภาพทางประวัติศาสตร์แต่ อย่างไม่เป็นเพียงการบันทึกเพื่อเป็นหลักฐาน หรือที่ระลึกเท่านั้น

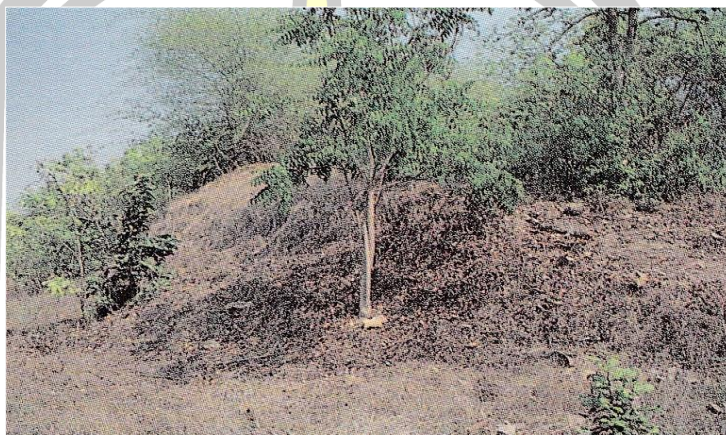
2. ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ในอดีตจำแนกตามยุคทางประวัติศาสตร์

2.1 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์สมัยทวารวดี

สมัยทวารวดีเป็นประวัติศาสตร์สมัยแรกของไทยคำว่า ทวารวดี เป็นคำภาษา สันสกฤต แปลว่า ประกอบด้วยประตู อาจหมายถึงเป็นเมืองท่าการค้าขาย (ที่มาของความหมาย) ประเทศไทยเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 12-16 มีลักษณะเป็นชุมชนขนาดใหญ่ในลักษณะของสังคมเมือง พบอยู่ทุกภาคของประเทศไทย ศิลปะทวารวดีเป็นศิลปะที่ได้รับอิทธิพลจากอินเดีย จากนั้นรวมตัวกับ ศิลปะทวารวดีในแต่ละท้องถิ่น แล้วจึงถ่ายทอดจากชุมชนหนึ่งไปอีกชุมชนหนึ่ง ชุมชนโบราณในพื้นที่ จังหวัดชัยนาทเป็นจังหวัดที่มีมนุษย์เข้ามาอาศัยอยู่ตั้งแต่สมัยโบราณ ปรากฏร่องรอยหลักฐาน จาก การขุดค้นทางโบราณคดี พบว่าภาชนะดินเผา และเศษดินเผาเนื้อหยาบเผาในอุณหภูมิต่ำ ขึ้นส่วนของ กำไลหิน ลูกปัด ชิ้นส่วนอาวุธหอกที่ทำด้วยหินและโลหะ นอกจากนี้ยังพบโครงกระดูกมนุษย์ที่ฝังไว้ อีกหลายแห่ง แสดงให้เห็นว่า พื้นที่บริเวณนี้เป็นที่อยู่อาศัย และเป็นที่ตั้งถิ่นฐานชุมชนในยุคก่อน

ประวัติศาสตร์มาแล้วเป็นอย่างดี ปัจจุบันแหล่งชุมชนในอดีต ได้แปรสภาพไปจากเดิม เนื่องจากได้มีการขุดเอาดินลูกรังไปใช้ในการก่อสร้างทาง และสถานที่ราชการ ผลการศึกษาภาพทางประวัติศาสตร์ในอดีตสมัยทวารวดี แยกผลการศึกษาได้ 3 แห่ง ดังนี้

ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 1 กำแพงเมืองอุตะเถา

ภาพประกอบ 28 กำแพงเมืองอุตะเถา

แหล่ง/ที่มา : คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, “วัฒนธรรม: พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดชัยนาท, 2542, หน้า 73

สาระการบันทึก: กำแพงเมืองอุตะเถาเป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์เมืองโบราณเมืองหนึ่งในสมัยทวารวดีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดชัยนาทเมืองอุตะเถาตั้งอยู่ที่หมู่บ้านอุตะเถา ตำบลอุตะเถาอำเภอมนรมย์ จังหวัดชัยนาท ผังเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมู มีพื้นที่ 2,905 ไร่ มีคูน้ำ คันดิน และกำแพงซึ่งด้านบนมีหินก้อนขนาดใหญ่ บริเวณกำแพงด้านทิศตะวันออกมีเสาหินสีเขียวขนาดใหญ่แต่ปัจจุบันได้สูญหายไปแล้ว ตัวเมืองด้านทิศตะวันตกขนานไปกับลำน้ำอุตะเถา ซึ่งไหลผ่านบ้านก้นอูด บ้านหนอง แล้วไหลลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา

ลักษณะการบันทึก: ภาพถ่ายสี บันทึกร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพร่องรอยสถานที่ทางประวัติศาสตร์เป็นหลักฐานยืนยันที่ตั้งเมืองเก่าที่ดำเนินการโดยคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นภาพถ่ายจากการศึกษา และการมีส่วนร่วมของจังหวัด จุดด้อย เป็นเพียงการบันทึกร่องรอยและหลักฐานบางส่วนทางประวัติศาสตร์ ไม่สามารถบันทึกสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้

2.1.1 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 2 เตาถลุงเหล็กเมืองอุตะเถา

ภาพประกอบ 29 เตาถลุงเหล็กเมืองอุตะเถา

แหล่ง/ที่มา: คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุใน
คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. “วัฒนธรรม :
พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดชัยนาท. 2542 : 73

สาระเนื้อหา: พื้นที่ในบริเวณตัวเมืองมีลักษณะสูงต่ำไม่เท่ากัน มีร่องรอยของสระ
น้ำ พบโบราณสถานกระจายอยู่ทั่วไป ก่อด้วยศิลาแลงและอิฐดินเผา มีเตาถลุงเหล็กหลายแห่ง มีต้นไม้
และหญ้าสูงปกคลุม ทราบว่าการถลุงเหล็กที่เมืองอุตะเถาน่าจะเป็นแบบครบวงจร ตั้งแต่การแยกแร่
ออกจากหิน การถลุง และการแยกโลหะออกจากตะกรัน นอกจากนี้ยังพบระฆังหิน กำไล ลูกปัด หอก
โลหะ โครงกระดูก เหรียญเงินเป็นจำนวนมากประทับตราพระอาทิตย์ครึ่งดวง สังข์ มีอายุราวพุทธ
ศตวรรษที่ 11 และยังพบชิ้นส่วนธรรมจักรร่วมกับเสาแปดเหลี่ยม มีการสลักลวดลาย รูปสิงห์แบกและ
ตัวอักษรปัลลวะ ภาษาบาลีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 12 ในบริเวณใกล้เคียงยังพบพระพุทธรูปและเทวรู
ปอีกด้วยจากการศึกษาผังเมือง ซากโบราณสถานและโบราณวัตถุแล้วน่าจะเชื่อได้ว่าเมืองอุตะเถา คง
เป็นแหล่งชุมชนที่เจริญยิ่งอีกชุมชนหนึ่งในเขตภูมิภาคนี้

วิธีการบันทึกภาพ: ภาพถ่ายสี บันทึกร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพร่องรอยสถานที่ทางประวัติศาสตร์
เป็นหลักฐานยืนยันที่ตั้งเมืองเก่าที่ดำเนินการโดยคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ
ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นภาพถ่ายจาก

การศึกษา และการมีส่วนร่วมของจังหวัด จุดด้อย เป็นเพียงการบันทึกร่องรอยและหลักฐานบางส่วนทางประวัติศาสตร์ ไม่สามารถบันทึกสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้

2.1.3 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 3 ที่ตั้งเมืองโบราณนครน้อย

ภาพประกอบ 30 ที่ตั้งเมืองโบราณนครน้อย

แหล่ง/ที่มา: คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุใน

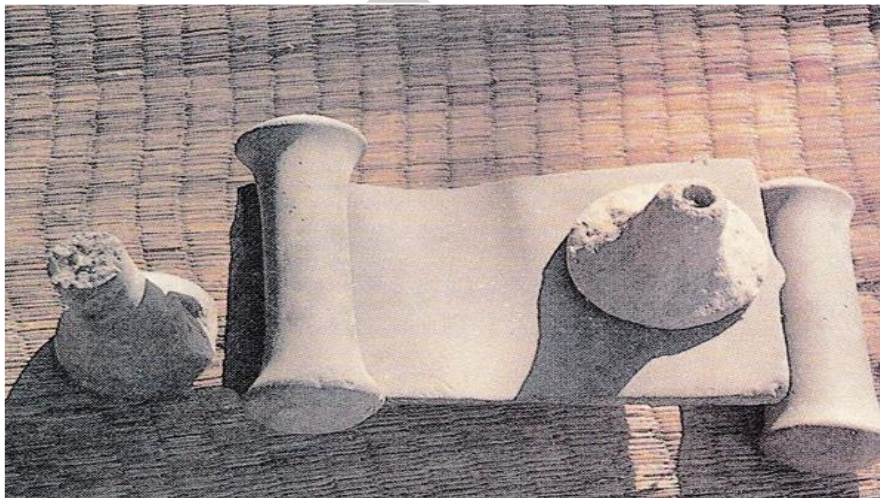
คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. “วัฒนธรรม : พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดชัยนาท. 2542 :74

สาระเนื้อหา:เมืองนครน้อยปัจจุบันตั้งอยู่ที่ หมู่ 7 บ้านหัวถนน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท จากรายงานการสำรวจเมื่อพ.ศ.2506 ได้กล่าวเมืองแห่งนี้ว่า ภายในตัวเมืองไม่พบอะไร ชาวบ้านหักล้างถางพงทำไร่มรด ชาวบ้านเรียกเมืองนี้ว่าเมืองนครน้อย

วิธีการบันทึกภาพ: ลักษณะการบันทึก: ภาพถ่ายสี บันทึกร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพร่องรอยสถานที่ทางประวัติศาสตร์ เป็นหลักฐานยืนยันที่ตั้งเมืองเก่าที่ดำเนินการโดยคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นภาพถ่ายจากการศึกษา และการมีส่วนร่วมของจังหวัด จุดด้อย เป็นเพียงการบันทึกร่องรอยและหลักฐานบางส่วนทางประวัติศาสตร์ ไม่สามารถบันทึกสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้

2.1.4 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 4 หินบดยาเมืองดงคอน

ภาพประกอบ 31 หินบดยาเมืองดงคอน

แหล่ง/ที่มา: คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุใน
คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. “วัฒนธรรม :
พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดชัยนาท. 2542:75

สาระเนื้อหา: หินบดยาเมืองดงคอนเป็นหนึ่งในหลักฐานทางโบราณคดีที่พบได้แก่
ภาพสลัก พระพุทธรูปทำด้วยศิลาขนาดใหญ่เป็นรูปดอกบัวบาน ศิระษะตุ๊กตาดินเผา เศษภาชนะดินเผา
ระฆังหิน กำไล ขวาน เหรียญเงินอักษรปัลลวะและมีประทับตรารูป สังข์ ศรีวัดสะ แม่วัวลูกวัว พระ
อาทิตย์ครึ่งดวง อายุราวพุทธศตวรรษที่ 12

วิธีการการบันทึก: ภาพถ่ายสีหินบดยาเมืองดงคอน บันทึกร่องรอยและหลักฐาน
ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยทวาราวดี

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณวัตถุ เป็นหลักฐานยืนยันที่ตั้ง
เมืองโบราณที่ได้จากการศึกษาของคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุใน
คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นภาพถ่ายจาก
การศึกษา และการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพบันทึกหลักฐานทาง
ประวัติศาสตร์บางส่วน ไม่สามารถบันทึกสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้

2.1.5 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 5 เนินปราสาทเมืองดงคอน

ภาพประกอบ 32 บริเวณเนินปราสาทเมืองดงคอน

แหล่ง/ที่มา : คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุใน
คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. “วัฒนธรรม :
พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดชัยนาท. 2542: 75

สาระเนื้อหา: เมืองดงคอนตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 4 ตำบลดงคอน อำเภอสรรคบุรี ผังเมือง
เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามุมมน มีคูน้ำแต่ไม่ปรากฏกำแพงเมือง พบซากโบราณสถานนอกเมือง ชาวบ้าน
เรียก โคกปราสาท ซึ่งมีขนาดแผ่นอิฐใหญ่กว่าเมืองอื่นๆ พบหลักฐานทางโบราณคดีจำนวนมาก เมือง
ดงคอนเป็นชุมชนเมืองนครน้อย หมู่ 7 บ้านหัวถนน ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท
จากรายงานการสำรวจเมื่อพ.ศ.2506 ได้กล่าวเมืองแห่งนี้ว่า ภายในตัวเมืองไม่พบอะไร ชาวบ้าน
หักล้างถางพงทำไร่หมด ชาวบ้านเรียกเมืองนี้ว่าเมืองนครน้อย

วิธีการบันทึก: ภาพถ่ายสีสถานที่ที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์
และโบราณคดี สะท้อนที่ตั้งและความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยทวารวดีในจังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน เป็นหลักฐานยืนยันที่ตั้ง
เมืองโบราณที่ได้จากการศึกษาของคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุใน
คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นภาพถ่ายจาก
การศึกษา และการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพบันทึกสถานที่หรือ

โบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ไม่สามารถบันทึกหลักฐานอื่น หรือสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

2.1.6 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 6 แผ่นหินสลักเป็นภาพพระพุทธรูปมีธรรมจักร และสถูปขนาบข้าง

ภาพประกอบ 33 แผ่นหินสลักเป็นภาพพระพุทธรูปโดยมีธรรมจักรและสถูปขนาบข้าง

แหล่ง/ที่มา : คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุใน คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, “วัฒนธรรม : พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดชัยนาท. 2542 : 104

สาระเนื้อหา: เมืองดงคอนมีผังเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ไม่ปรากฏกำแพงเมือง พบซากโบราณสถานนอกเมือง หนึ่งในที่เป็นหลักฐานทางโบราณคดีที่พบได้แก่ แผ่นหินสลักเป็นภาพพระพุทธรูปโดยมีธรรมจักรและสถูปขนาบข้างเป็นแผ่นศิลาขนาดใหญ่รูปดอกบัวบาน เมืองดงคอนจึงเป็นชุมชนโบราณขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง มีลำคลองโบราณเชื่อมต่อกับแม่น้ำน้อย อันเป็นเส้นทางติดต่อกับชุมชนอื่นๆ น่าจะมีผลต่อพัฒนาการของชุมชนใกล้เคียงให้เกิดเมืองใหม่ขึ้นคือ เมืองแพรก

วิธีการบันทึก: เป็นภาพถ่ายสีโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยทวารวดีในที่ตั้งอยู่พื้นที่จังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน เป็นหลักฐานยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณที่ได้จากการศึกษาของคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุใน

คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นภาพถ่ายจากการศึกษา และการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ไม่สามารถบันทึกหลักฐานอื่น หรือสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน ภาพทางประวัติศาสตร์สมัยทวารวดีในพื้นที่จังหวัดชัยนาทมีจำกัด ส่วนใหญ่เป็นภาพถ่ายประกอบการศึกษาของคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว บันทึกไว้ในปี 2542 ภาพถ่ายที่พบส่วนใหญ่เป็นภาพถ่ายโบราณสถาน โบราณวัตถุ เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์สมัยทวารวดี หลักฐานสะท้อนร่องรอยทางประวัติศาสตร์ แต่ไม่สามารถสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้

2.2 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์สมัยลพบุรี

2.2.1 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 7 เจดีย์ฐานสี่เหลี่ยมทรง 8 เหลี่ยม วัดพระแก้ว

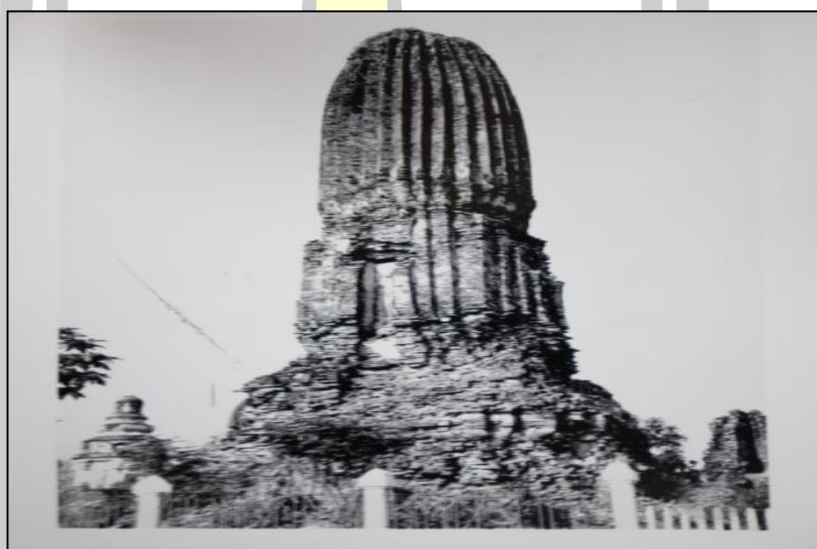
ภาพประกอบ 34 เจดีย์ฐานสี่เหลี่ยมทรง 8 เหลี่ยม วัดพระแก้ว อำเภอสรรคบุรี

แหล่ง/ที่มา : ธนพงศ์ มรรคผล. “ประวัติศาสตร์เมืองสรรคบุรี”. 2554 :10

สาระเนื้อหา: อารยธรรมขอมได้เริ่มเข้าสู่บริเวณประเทศไทย โดยเข้าสู่ภาคอีสานตอนใต้ก่อน แล้วขยายตัวเข้าสู่ภาคกลางและภาคเหนือตามลำดับอารยธรรมขอมสมัยลพบุรีได้เข้ามาในเขตพื้นที่เมืองเก่าสรรคบุรีและชัยนาท ดังหลักฐานที่แสดงถึงอารยธรรมขอมในวัดนี้ได้แก่ เจดีย์ฐานสี่เหลี่ยมทรง 8 เหลี่ยม วัดพระแก้ว อำเภอสรรคบุรีและทับหลังทำด้วยศิลาทรายสลักเป็นรูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ ซึ่งเป็นศิลปกรรมเขมรสมัยบาปวน ราวพุทธศตวรรษที่ 16 ซึ่งใช้เป็นหินก่อสร้างส่วนหลังขององค์หลวงพ่อฉาย ที่ประดิษฐานอยู่ภายในวิหารวัดพระแก้ว อำเภอสรรคบุรี และสันนิษฐานว่า เจดีย์ที่วัดพระแก้วนี้อาจสร้างทับศาสนสถานแบบขอมที่มีอยู่เดิมก็เป็นได้

ลักษณะการบันทึก: ภาพถ่ายสี ภาพโบราณสถานที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีสำคัญ สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยลพบุรีในจังหวัดชัยนาท
จุดเด่น/จุดด้อย จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน เป็นหลักฐานอ้างอิงทางประวัติศาสตร์ ยืนยันช่วงเวลาและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ด้วยลักษณะของโบราณสถานและโบราณวัตถุ รวมทั้งเป็นหลักฐานที่ได้จากการศึกษาของคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นภาพถ่ายที่เกิดจากการศึกษา และการมีส่วนร่วมประชาชนในพื้นที่ ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานยืนยันช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ ไม่สามารถบันทึกข้อมูลทางประวัติศาสตร์อื่นๆและไม่สามารถสะท้อนกิจกรรมหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

2.2.2 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 8 ปรากฏทรงกลีบมะเฟือง วัดมหาธาตุ อำเภอสรรคบุรี

ภาพประกอบ 35 ปรากฏทรงกลีบมะเฟือง วัดมหาธาตุอำเภอสรรคบุรี

แหล่ง/ที่มา : สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ฉ/จ/544

สาระเนื้อหา: ปรากฏทรงกลีบมะเฟือง วัดมหาธาตุ อำเภอสรรคบุรี เป็นหนึ่งในหลักฐานสำคัญ ทางประวัติศาสตร์สมัยลพบุรีในจังหวัดชัยนาท โดยพบแหล่งอารยธรรมขอมสมัยลพบุรีในเขตพื้นที่เมืองเก่าสรรคบุรีและชัยนาท เป็นศิลปกรรมเขมรสมัยบาปวน ราวพุทธศตวรรษที่

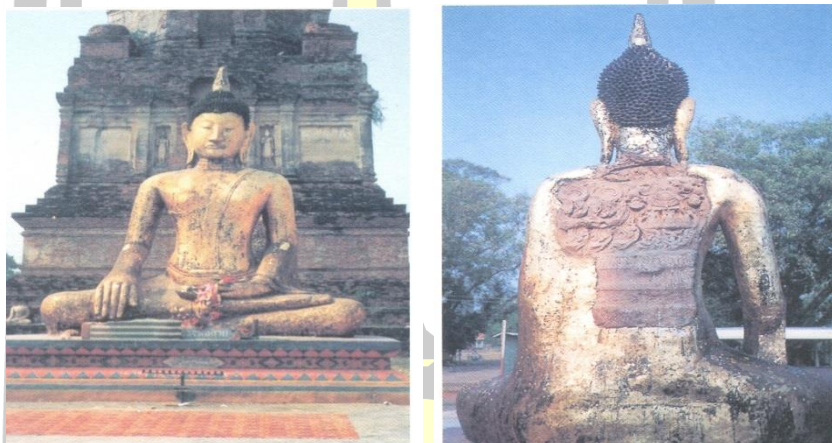
16

ลักษณะการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำของโบราณสถานดั้งเดิมที่สลักหักพังที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนให้เห็นความเจริญรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัย

ลพบุรีจากแบบของพระปรางค์ทรางกลีบบะเพือง ซึ่งเป็นอารยธรรมขอมสมัยลพบุรีในวัดมหาธาตุที่เป็นวัดสำคัญในจังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน เป็นหลักฐานยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณที่ปรากฏในจดหมายเหตุแห่งชาติ ฉ/จ/544สะท้อนเงื่อนไขเวลาทางประวัติศาสตร์ผ่านอายุการก่อสร้างและรูปลักษณ์ของโบราณสถานในพื้นที่ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพถ่ายแสดงรูปลักษณ์ของโบราณสถานที่สะท้อนอายุการก่อสร้างและช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ ไม่สามารถสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้ชัดเจน

2.2.3 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 9 หลวงพ่อฉาย วัดพระแก้ว อำเภอสรรคบุรี

ภาพประกอบ 36 หลวงพ่อฉาย วัดพระแก้ว อำเภอสรรคบุรี

แหล่ง/ที่มา : คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. “วัฒนธรรม : พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดชัยนาท. 2542 : 84

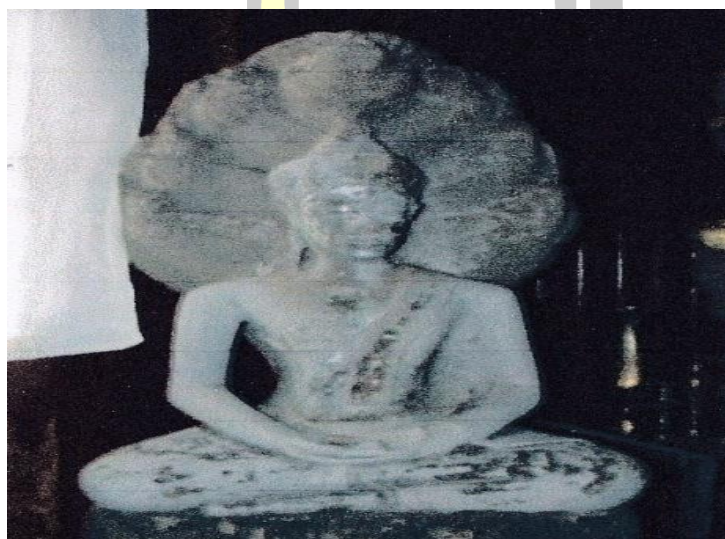
สาระเนื้อหา: จังหวัดชัยนาทมีแหล่งและหลักฐานอารยธรรมขอมสมัยลพบุรีในเขตพื้นที่เมืองเก่าสรรคบุรีหลักฐานที่แสดงถึงอารยธรรมขอมได้แก่ ทับหลังทำด้วยศิลาทรายสลักเป็นรูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ ศิลปกรรมเขมรสมัยบาปวน ราวพุทธศตวรรษที่ 16 ซึ่งถูกใช้เป็นหินก่อสร้างส่วนหลังขององค์หลวงพ่อฉาย ประดิษฐานอยู่ในวิหารวัดพระแก้ว อำเภอสรรคบุรี

วิธีการบันทึก: ภาพถ่ายสี โบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยลพบุรีในจังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน เป็นหลักฐานยืนยันอายุและที่ตั้งเมืองโบราณจากโบราณวัตถุที่ได้รับอารยธรรมขอมในสมัยลพบุรี และเป็นข้อมูลจาก

การศึกษาของคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นภาพถ่ายจากการศึกษาและการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพโบราณสถาน ไม่สามารถบันทึกหลักฐานอื่น หรือสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

2.2.3 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 10 พระพุทธรูปหินทรายปางนาคปรก วัดมหาธาตุ สรรคบุรี

ภาพประกอบ 37 พระพุทธรูปหินทรายปางนาคปรก วัดมหาธาตุ อำเภอสรรคบุรี

แหล่ง/ที่มา : ธนพงศ์ มรรคผล. “ประวัติศาสตร์เมืองสรรคบุรี”. 2554 : 13

สาระเนื้อหา: พระพุทธรูปหินทรายปางนาคปรก วัดมหาธาตุ อำเภอสรรคบุรี เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่สำคัญของประวัติศาสตร์สมัยลพบุรีในจังหวัดชัยนาท พระพุทธรูปหินทรายปางนาคปรก เป็นสัญลักษณ์ของอารยธรรมขอมสมัยลพบุรีในเขตพื้นที่เมืองเก่า สรรคบุรี รวมทั้งมีหลักฐานที่แสดงถึงอารยธรรมขอมอื่นๆ อีกมากในวัดสำคัญอื่น ๆ ในอำเภอสรรคบุรี ลักษณะการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของอารยธรรมขอม และเมืองโบราณสมัยลพบุรีในจังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมขอมโบราณในอดีต เป็นภาพถ่ายจากการศึกษา และการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือ เป็นเพียงภาพโบราณสถาน ไม่สามารถบันทึกหลักฐานสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างครบถ้วนชัดเจน

อารยธรรมขอมโบราณได้เข้าสู่สุวรรณภูมิในช่วงพุทธศตวรรษที่ 16-18 เป็นประวัติศาสตร์สมัยลพบุรี เมืองโบราณในสมัยทวารวดีหลายเมืองเช่น เมืองอุตะเกา เมืองดงคอน ก็ได้รับอารยธรรมขอมและพบโบราณวัตถุศิลปะแบบขอมด้วยเช่นกัน ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่าเมืองชัยนาทเก่า เมืองสรรคบุรีและชุมชนโบราณในพื้นที่จังหวัดชัยนาท เคยได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมขอมก่อนแล้วค่อยเชื่อมลงเมื่อมีอิทธิพลของสุโขทัยและสุพรรณภูมิเข้ามาแทนโดยมีภาพหลักฐานทางประวัติศาสตร์สมัยลพบุรีที่พบในจังหวัดชัยนาทที่คัดสรรมาเป็นตัวอย่างศึกษา

2.3 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย

เมืองชัยนาท และ เมืองสรรคบุรีหรือเมืองแพรง อยู่ภายใต้อิทธิพลของสุโขทัยเป็นส่วนใหญ่ ทั้งการปกครองบ้านเมือง สังคม เศรษฐกิจ รวมถึงการนับถือพระพุทธศาสนาแบบหินยาน (เถรวาท) ตามแบบลัทธิลังกาวงศ์ด้วย ต่อมาเมื่ออิทธิพลของสุโขทัยเริ่มอ่อนตัวลง กลุ่มชนทางสุพรรณภูมิขยายอิทธิพลมาถึงเมืองชัยนาท จนเกิดวัฒนธรรมและศิลปกรรมแบบผสมผสานระหว่างสกุลช่างสุพรรณภูมิ สุโขทัย และอยุธยาขึ้น เช่น เจดีย์วัดพระแก้ว เจดีย์ทรงยอดกลีบมะเฟือง และเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ดังภาพถ่ายที่เป็นหลักฐานสำคัญ ดังนี้

2.3.1 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 11 เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ (ทรงดอกบัวตูม)

วัดโตนดหลาย

ภาพประกอบ 38 เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ (ทรงดอกบัวตูม) วัดโตนดหลาย

แหล่ง/ที่มา : สายน้ำ เสถียรพงศ์, “ชัยนาท : เมืองแห่งแม่น้ำสามสาย”, 2542

สาระเนื้อหา: เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ (ทรงดอกบัวตูม) วัดโตนดหลาย เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่สำคัญ เป็นหลักฐานที่แสดงถึงศิลปะสมัยสุโขทัยและสะท้อนให้เห็นว่าพื้นที่เมืองชัยนาทในสมัยก่อนเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรสุโขทัย

ลักษณะการบันทึก: ภาพถ่ายสีโบราณสถานที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี เจดีย์ไม่พาะความรุ่งเรืองของศิลปะ แต่สะท้อนให้เห็นว่าเมืองชัยนาทที่เป็นส่วนหนึ่งของสุโขทัย เป็นการใช้ศิลปกรรมของโบราณสถานสะท้อนเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองชัยนาทโบราณและศิลปวัฒนธรรมสุโขทัยที่ปรากฏให้เห็นในการสร้างเจดีย์ ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานที่สะท้อนเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ไม่สามารถบันทึกข้อมูลอื่นๆ หรือสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

2.3.2 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 12 วิหารวัดมหาธาตุในอดีต

ภาพประกอบ 39 วิหาร 9 ห้อง ของวัดมหาธาตุในอดีต

แหล่ง/ที่มา : สำนักจดหมายเหตุแห่งชาติ. ภ 002 ทวญ. 17/4

สาระเนื้อหา: วัดมหาธาตุ ตำบลแพรกศรีราชา อำเภอสรรคบุรี เป็นวัดสำคัญซึ่งมีประวัติความเป็นมายาวนานมาแต่สมัยสุโขทัยวัดตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำน้อย ห่างจากตัวเมืองชัยนาทราว 20 กิโลเมตร เดิมชาวบ้านเรียกขานกันในนาม “วัดหัวเมือง” มีโบราณสถานล้ำค่าที่เป็นศิลปะสมัยสุโขทัยเป็นวัดที่มีสถาปัตยกรรมตามความเชื่อในพุทธศาสนา ก่อสร้างขึ้นในสมัยสุโขทัยและ

อยุธยาตอนต้น (พุทธศตวรรษที่ 19-20) เป็นอย่างน้อย ประกอบด้วย อุโบสถรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า และ พระเจดีย์ซึ่งปรากฏเหลือเพียงส่วนฐานรูปสี่เหลี่ยมสูงซ้อนกันหลายชั้นเป็นประธานของวัด หันหน้าไปทางทิศตะวันออก ล้อมรอบด้วยระเบียงคด ซึ่งมีร่องรอยการก่อสร้างขยายออกไปล้อมวิหารเก่าทางด้านทิศเหนือ ซึ่งเป็นอาคารขนาดเก๋าท้อง เหลือเพียงฐานเสาแปดเหลี่ยมยอดบัววงกลม และผนังบางส่วนภายในโดยรอบ

ลักษณะการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำวัดมหาธาตุ โบราณสถานสำคัญทำ สะท้อนความสัมพันธ์ของเมืองชัยนาทกับสุโขทัยในอดีต เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และ โบราณคดี สะท้อนความรู้เรื่องเมืองชัยนาทในอดีต

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถานในอดีต ไว้เป็น หลักฐานอ้างอิงทางประวัติศาสตร์ แสดงตำแหน่งที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมสุโขทัยในอดีต เป็น ภาพถ่ายของสำนักจดหมายเหตุแห่งชาติ. ภ 002 หวญ. 17/4 ส่วนจุดด้อยของภาพ คือเป็นภาพขาว ดำ ถ่ายมานาน เป็นเพียงภาพโบราณสถาน ไม่สามารถบันทึกหลักฐานอื่น หรือสะท้อนเหตุการณ์ทาง ประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

2.3.3 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 13 หลวงพ่อใหญ่ วัดมหาธาตุ

ภาพประกอบ 40 หลวงพ่อใหญ่ วัดมหาธาตุ

แหล่งที่มา: สายน้ำ เสฐียรพงศ์. ชัยนาท : เมืองแห่งแม่น้ำสามสาย. 2542 :

สาระเนื้อหา: หลวงพ่อใหญ่ วัดมหาธาตุ อายุกว่า 700 ปีมีขนาดใหญ่มากเป็น พระประธานในวิหาร 9 ห้อง ข้างอุโบสถของวัด ลักษณะของการสร้างงดงามมีความคล้ายพระพุทธรูป ทางเหนืออยู่ข้างหลวงพ่อกว้างใหญ่เป็นชื่อที่ชาวบ้านเรียกกันตามขนาดขององค์พระจนติดปาก เป็น

พระพุทธรูปขนาดใหญ่ แม้ว่าจะประดิษฐานบนฐานชุกชีของวิหาร แต่ก็ยังคงต้องสร้างส่วนค้ำด้านหลังขององค์พระ ช่วยรักษาหลวงพ่อกิ่งใหญ่ให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์มาจนทุกวันนี้ ชาวบ้านและหน่วยงานราชการได้ร่วมแรงร่วมใจกันบูรณะวิหารขนาด 9 ห้อง เพื่อให้อยู่สภาพแข็งแรงสวยงาม และโดยที่ชัชนาทอยู่กึ่งกลางของสามแคว้น คือ แคว้นสุโขทัยทางเหนือ แคว้นอโยธยาหรือละโว้ทางตะวันออก และตะวันออกเฉียงใต้ และแคว้นสุพรรณภูมิทางด้านตะวันตกและด้านใต้ จึงพบการผสมผสานของศิลปกรรมแบบลพบุรี อุทอง และสุโขทัย จนกลายมาเป็นศิลปกรรมในแบบของตัวเองซึ่งไม่พบในเมืองอื่น ๆ ซึ่งรู้จักกันในศิลปะอุทอง หรือสุพรรณภูมิ-อโยธยา อันเป็นศิลปะก่อนการสร้างกรุงศรีอยุธยา

ลักษณะการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำโบราณสถาน โบราณวัตถุ เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรู้เรื่องการเมืองชัชนาทในสมัยสุโขทัย

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถานโบราณวัตถุไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ยืนยันวัดและพระพุทธรูปสำคัญ สะท้อนเรื่องทางประวัติศาสตร์ที่เป็นภาพถ่ายจากการศึกษาและการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ไม่สามารถบันทึกหลักฐานอื่น หรือสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

2.3.4 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 14 วิหารคดพระพุทธรุคส์ลัทธิ วัดมหาธาตุ

ภาพประกอบ 41 วิหารคดพระพุทธรุคส์ลัทธิ วัดมหาธาตุ

แหล่งที่มา : ธนพงศ์ มรรคผล. “ประวัติศาสตร์เมืองสุพรรณบุรี”. 2554 : 13

สาระเนื้อหา: วิหารคด พระพุทธรุคส์ลัทธิ หรือ "หลวงพ่อกิ่งเมือง" หรือ

หลวงพ่อกิ่งเมือง พระพุทธรูปโบราณเป็นหนึ่งในพระพุทธรูปสำคัญของจังหวัดชัชนาท ที่เรียกท่านว่า หลวงพ่อกิ่งเมืองนั้นก็เพราะเบื้องหลังของท่านมีแผ่นศิลาสองแผ่นจำหลักลายเทวรูปปักอยู่คู่กัน ชาวบ้านต่างพากันเรียกว่าหลักเมือง และจึงเรียกพระพุทธรูปองค์นี้ว่าหลวงพ่อกิ่งเมืองด้วย ส่วน

นามหลวงพ่อบ่อนั้นก็มาจากการที่ชาวบ้านในแถบนั้นเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยก็มักจะพากันมาบนบานศาลกล่าว หรือขอน้ำมนต์ไปรักษากันตามความเชื่อถือพระพุทธรูปหินทรายปางนาคปรก

ลักษณะการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยทวารวดีในจังหวัดชัยนาท
จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมขอมโบราณในอดีต เป็นภาพถ่ายจากการศึกษา และการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ไม่สามารถบันทึกหลักฐานอื่น หรือสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

จากลักษณะ วัสดุการสร้าง วิธีการสร้างและตำแหน่งที่ตั้งของโบราณสถานและโบราณวัตถุตามภาพที่ศึกษา สะท้อนให้เห็นว่า ในสมัยสุโขทัยพื้นที่จังหวัดชัยนาทมีเมืองสำคัญ 2 เมือง คือ เมืองชัยนาทและเมืองสรรค์ เมืองชัยนาทตั้งอยู่ริมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ด้านทิศเหนือติดปากแม่น้ำน้อย (ปากคลองแพรกศรีราชา) ทิศใต้มีแนวกำแพงเป็นมูลดิน ปัจจุบันสูญหายไปแล้ว เนื่องจากมีการสร้างประตูน้ำบรมธาตุ เป็นหลักฐานแสดงให้เห็นว่าเมืองชัยนาทเก่านั้นจะเป็นเมืองโบราณมาก่อน จากภาพองค์พระบรมธาตุของวัดพระบรมธาตุวรวิหาร ที่สร้างด้วยศิลาแลงทั้งองค์ ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมอยู่ทองผสมกับสุโขทัยจึงเชื่อกันว่า เมืองชัยนาทนั้นตั้งขึ้นในสมัยพระเจ้าเลอไทย (1860-1897) กษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัย โดยใช้เมืองชัยนาทเป็นเมืองหน้าด่าน โดยแต่เดิมเมืองชัยนาทน่าจะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของแคว้นสุพรรณภูมิและลพบุรี เมื่อพระยาเลอไทยสวรรคต สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 แห่งกรุงศรีอยุธยาทรงยกทัพมายึดเมืองชัยนาท แล้วโปรดฯ ให้ขุนหลวงพะงั่วมาครองเมืองชัยนาท ต่อมาเมื่อพระมหาธรรมราชาที่ 1 แห่งกรุงสุโขทัย ขึ้นครองราชย์โปรดฯ ให้ราชทูตนำเครื่องบรรณาการมาถวายสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 เพื่อเจรจาขอเมืองชัยนาทคืนแก่สุโขทัยได้สำเร็จ จนกระทั่ง ในปี พ.ศ. 1921 พระมหาธรรมราชาที่ 2 (พระเจ้าไสยลือไท) แพ้สงครามแก่สมเด็จพระบรมราชาที่ 2 จึงทำให้เมืองชัยนาทตกเป็นเมืองลูกหลวงของกรุงศรีอยุธยาสำหรับเมืองสรรค์ หรือเมืองแพรกศรีราชา เป็นเมืองโบราณ ตั้งอยู่ที่ตำบลแพรกศรีราชา อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ชื่อเมืองสรรค์และแพรกศรีราชานั้นเชื่อกันว่าจะเป็นชื่อเมืองเดียวกัน โดยน่าจะปรากฏชื่อเมืองแพรกก่อนดังในศิลาจารึกกรุงสุโขทัยหลักที่ 1 กล่าวไว้ว่า “...เบื้องหัวนอน รอดคณที แพรก สุพรรณภูมิ...” ต่อมาเมื่อชื่อเมืองแพรกหายไป จึงปรากฏเมืองสรรค์แทน ตั้งแต่สมัยอยุธยาเป็นต้นมา (น่าจะหลังจากสมัยสมเด็จพระเพทราชา เนื่องจากหลักฐานการซ่อมพระบรมธาตุวรวิหาร ในสมัยนั้นยังใช้ชื่อเมืองแพรกอยู่)

กล่าวได้ว่าเมืองชัยนาท และ เมืองสรรค์หรือเมืองแพรก คงอยู่ภายใต้อิทธิพลของสุโขทัยเป็นส่วนใหญ่ ทั้งการปกครองบ้านเมือง สังคม เศรษฐกิจ รวมถึงการนับถือพระพุทธศาสนาแบบหินยาน (เถรวาท) ตามแบบลัทธิลังกาวงศ์ด้วย ในขณะที่อิทธิพลของสุโขทัยเริ่มอ่อนตัวลง กลุ่ม

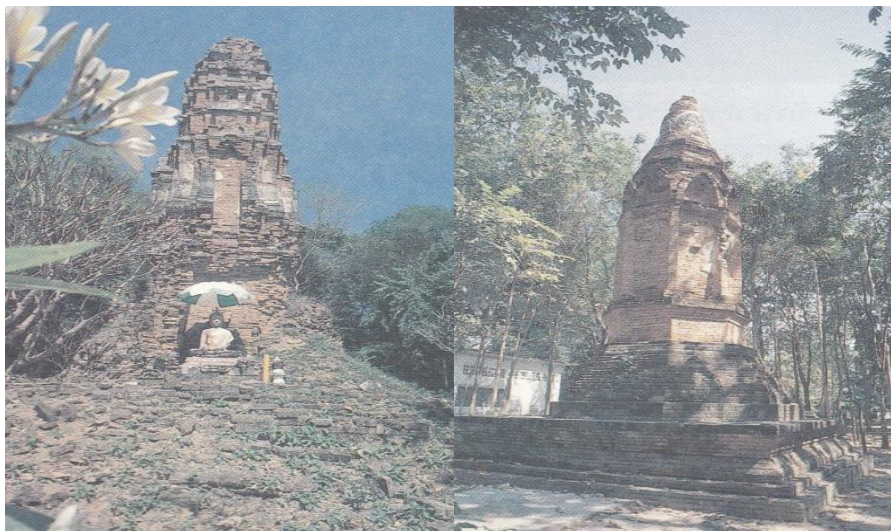
ชนทางสุพรรณภูมิขยายอิทธิพลมาถึงเมืองชัยนาท จนเกิดวัฒนธรรมและศิลปกรรมแบบผสมผสาน ระหว่างสกุลช่างสุพรรณภูมิ สุโขทัยและอยุธยาขึ้น เช่น เจดีย์วัดพระแก้ว เจดีย์ทรงยอดกลีบบะเพรา และเจดีย์ทรงพุ่มบิณฑ์ เป็นต้น

2.4 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์สมัยอยุธยา

สมัยอยุธยาเมืองที่มีความสำคัญเช่นเดียวกับสมัยสุโขทัย คือ เมืองชัยนาทและเมืองสรรคร์ เมืองชัยนาทมีหลักฐานกล่าวถึงมากกว่าเมืองสรรคร์ แต่งานสถาปัตยกรรมและงานศิลปกรรมที่เมืองสรรคร์กลับมีมากกว่าเมืองชัยนาท ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้เกิดเมืองมนोरมย์ขึ้นมาอีกเมืองหนึ่ง อยู่ระหว่างเมืองชัยนาทกับเมืองพระบางเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์สมัยอยุธยาที่เกี่ยวข้องกับเมืองชัยนาทและเมืองสรรคร์ มักถูกกล่าวถึงในฐานะเมืองที่พระมหากษัตริย์อยุธยาจะทรงส่งพระโอรสไปปกครอง เพราะอยู่ในทำเลที่ไม่ไกลจากกรุงศรีอยุธยาและสุโขทัยมากนัก สามารถควบคุมหัวเมืองทางเหนือได้ง่าย ดังเมื่อครั้งที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชโปรดให้เจ้าอภัยพระยามาครองที่เมืองสุพรรณบุรี เจ้าอภัยพระยามาครองที่เมืองสรรคร์ และเจ้าสามพระยามาครองเมืองชัยนาทต่อมาในสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ พระองค์ได้ทรงสถาปนาเมืองชัยนาทขึ้นใหม่ที่ตำบลชัยนาทบุรี ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาในปี พ.ศ. 2077 การย้ายเมืองชัยนาทมายังฝั่งตะวันออกน่าจะมีขุขุมิที่ติกว่า เนื่องจากมียอดเขาที่สามารถมองเห็นเข้าศึกได้ในระยะไกล ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดชัยนาทในสมัยอยุธยาที่คัดเลือกมาศึกษาเป็นตัวอย่างประกอบด้วยภาพพระปรารงค์วัดสองพี่น้อง เจดีย์วัดพระยาแพรก เจดีย์วัดโตนดหลาย อุโบสถวัดวิหารทอง หลวงพ่อธรรมจักรพระอุโบสถวัดธรรมามูลฯพระวิหารวัดธรรมามูลฯซากพระเจดีย์วัดธรรมามูลฯ เจดีย์วัดพระบรมธาตุวรวิหาร พระอุโบสถวัดพระบรมธาตุ รูปปั้นพระศรีสิทธิกรรรม วัดโรงช้าง อุโบสถเก่าวัดโรงช้าง พระอุโบสถหลังเก่าวัดพิชัยนาวาส และพระอุโบสถวัดพิชัยนาวาส ตามลำดับ ดังนี้

2.4.1 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 15 พระปรารงค์วัดสองพี่น้อง ตำบลแพรกศรีราชา อำเภอสรรคบุรี

พูน ปณ ทัโต ชีเว

ภาพประกอบ 42 พระปรางค์วัดสองพี่น้อง ตำบลแพรกศรีราชา อำเภอสรรคบุรี

แหล่ง/ที่มา: คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุใน
คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. “วัฒนธรรม:
พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดชัยนาท. 2542 : 86

สาระเนื้อหา: วัดสองพี่น้อง ตั้งอยู่เลยวัดมหาธาตุไปประมาณ 300 เมตร ตาม
ประวัติเล่าว่า เจ้าอ้าย เจ้ายี่ เจ้าสาม เป็นพี่น้องกัน เจ้าสามยุยงให้เจ้าอ้ายและเจ้ายี่รบกันเพื่อแย่งราช
สมบัติ เจ้าอ้ายและเจ้ายี่เสียชีวิตทั้งคู่ เจ้าสามจึงได้ครองเมือง สร้างปรางค์แต่เจ้าอ้าย สร้างเจดีย์แต่
เจ้ายี่ สันนิษฐานว่าสร้างก่อนกรุงศรีอยุธยา 600 ปี ต่อมากลายเป็นวัดร้าง ชาวบ้านร่วมใจกัน
บูรณปฏิสังขรณ์ และกรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2478
ภายในวัดมีปรางค์ 2 องค์ เป็นปรางค์สมัยลพบุรีองค์ใหญ่ด้านทิศตะวันออกค่อนข้างสมบูรณ์ มีลายปูน
ปั้นประดับประดางดงามมาก มีสภาพทรุดโทรมเนื่องจากมีรากต้นไม้ใหญ่ชอนไชเข้าไปในฐานเจดีย์
ปัจจุบันต้นไม้ถูกตัดโค่นลงแล้ว ปรางค์องค์เล็กอยู่ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ มีสภาพทรุดโทรม

ลักษณะการบันทึก: ภาพถ่ายสี ภาพโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทาง
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองชัยนาทโบราณสมัยอยุธยาตอนต้นใน
จังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทาง
ประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมอยุธยาในอดีต เป็นภาพถ่ายจากการศึกษา
คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระ
เกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงหนึ่งของ

ภาพโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ไม่สามารถบันทึกหลักฐานอื่น หรือสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

2.4.2 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 16 เจดีย์วัดพระยาแพรงสรรคบุรี

ภาพประกอบ 43 เจดีย์วัดพระยาแพรงที่กำลังบูรณะ อำเภอสรรคบุรี

แหล่งที่มา: คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุใน
คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. “วัฒนธรรม :
พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดชัยนาท. 2542 : 8

สาระเนื้อหา: เจดีย์วัดพระยาแพรงเป็นศาสนสถานของชุมชนในเมืองโบราณ
ที่รู้จักกันในนามเมืองแพรงศรีราชาหรือเมืองสรรคบุรี ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างอาณาจักรใหญ่ สุโขทัย อโยธยา
และสุพรรณบุรี ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 18-20 โบราณสถานวัดพระยาแพรงมีหลายแห่ง ที่สำคัญคือ
เจดีย์ทรงกลมบนฐานแปดเหลี่ยม ประดิษฐานพระพุทธรูปล้อมรอบพระเจดีย์ภายในกำแพงแก้ว
ก่อสร้างด้วยอิฐสอดินฉาบปูนตกแต่ง ผิวนอกซึ่งได้รับอิทธิพลการก่อสร้างก่อนอยุธยา ในราวกลาง
พุทธศตวรรษที่ 20 และยังมีอายุใช้งานสืบต่อระยะหนึ่งก่อนการทิ้งร้างไปพร้อมกับเมือง ราวพุทธ
ศตวรรษที่ 23 วัดพระยาแพรงตั้งอยู่ข้างกับวัดมหาธาตุ อำเภอสรรคบุรี

วิธีการบันทึก: ภาพถ่ายสี ภาพโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทาง
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยอยุธยาตอนต้นในจังหวัด
ชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพของโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐาน
ทางประวัติศาสตร์ สะท้อนความมั่งคั่งของโบราณสถานและสถานที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรม

อยุธยาตอนต้น รวมทั้งเป็นภาพถ่ายจากการศึกษาของคณะกรรมการระดับชาติโดยการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ไม่สามารถบันทึกหลักฐานและบริบทอื่นที่สามารถสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

2.4.3 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 17 เจดีย์วัดโตนดหลาย อำเภอสรรคบุรี

ภาพประกอบ 44 เจดีย์วัดโตนดหลาย อำเภอสรรคบุรี

แหล่ง/ที่มา:คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการ จัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. “วัฒนธรรม : พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดชัยนาท. 2542 : 85

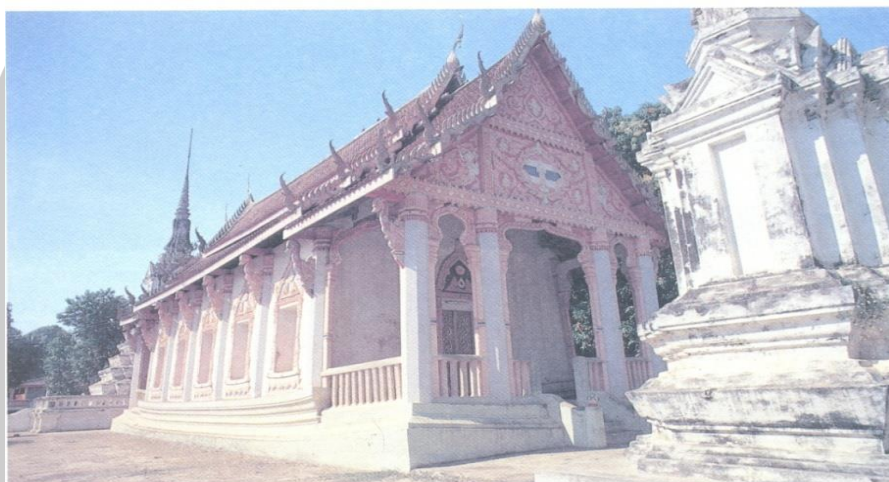
สาระเนื้อหา:เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ตั้งอยู่ที่ วัดโตนดหลาย (วัดร้าง) ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลแพรศรีราชา อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท อยู่ติดกับวัดสองพี่น้องทางทิศเหนือ โบราณสถานวัดโตนดหลาย เป็นโบราณสถานร้างเมืองแพรศรีราชาโบราณ หรือเมืองสรรคบุรี ซึ่งตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำน้อยด้านทิศตะวันตก เป็นส่วนหนึ่งของ“ราชินีแห่งเจดีย์” ซึ่งมีลักษณะผสมผสานของศิลปะที่หลากหลายแต่ลงตัว ไม่มีที่ใดเหมือน องค์เจดีย์มีฐานสี่เหลี่ยม เป็นศิลปะสมัยสุโขทัยผสมกับศรีวิชัย

ลักษณะการบันทึก: ภาพถ่ายสี โบราณสถานที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองชนตอนในจังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถานไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมมีสิ่งสมมาหลายสมัยในอดีต เป็นภาพถ่ายจากการศึกษาของคณะกรรมการระดับชาติโดยการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพ

โบราณสถานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ไม่สามารถบันทึกหลักฐานอื่น หรือสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

2.4.3 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 18 อุโบสถวัดวิหารทอง อำเภอสรรคบุรี

ภาพประกอบ 45 อุโบสถวัดวิหารทอง ตำบลเที่ยงแท้ อำเภอสรรคบุรี

แหล่ง/ที่มา :คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุใน
คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. วัฒนธรรม :
พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดชัยนาท. 2542 : 88

สาระเนื้อหา:อุโบสถวัดวิหารทอง ตั้งอยู่ที่ตำบลเที่ยงแท้ อำเภอสรรคบุรี
จังหวัดชัยนาท วัดอยู่ติดกับแม่น้ำน้อย อยู่ใกล้กับที่ว่าการอำเภอสรรคบุรี เดิมเป็นวัดโบราณอยู่ใน
กำแพงเมืองสรรค์ ในสมัยอยุธยาตอนปลาย ต่อมากลายสภาพเป็นวัดร้าง ในสมัยรัชกาลที่ 5
ผู้ปกครองเมืองสรรค์ ชื่อหลวงวัง และนายสอน ได้นำวัวมาเลี้ยงในบริเวณนี้และพอบองค์พระเจดีย์
เก่าแก่ ภายหลังนายสอนได้บวช และมาจำพรรษาที่องค์พระเจดีย์ร้าง แล้วก็ได้ช่วยกันบูรณปฏิสังขรณ์
จนเป็นวัดขึ้น และมีเจ้าอาวาสสืบต่อๆ กันมาจนถึงปัจจุบันนี้

วิธีการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทาง
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรู้เรื่องของเมืองโบราณสมัยอยุธยาตอนต้นในจังหวัด
ชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทาง
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและศิลปวัฒนธรรมอยุธยาในอดีต เป็นภาพถ่าย
จากการศึกษาของคณะกรรมการระดับชาติ และการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียง

ภาพโบราณสถานทางสะท้อนอายุการสร้าง ไม่สามารถบันทึกหลักฐานอื่น หรือสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

2.4.4 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 19 หลวงพ่อธรรมจักร

ภาพประกอบ 46 หลวงพ่อธรรมจักร(ซ้าย) พระหัตถ์หลวงพ่อธรรมจักร

แหล่งที่มา: คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุใน
คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. “วัฒนธรรม :
พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดชัยนาท. 2542 : 69

สาระเนื้อหา:หลวงพ่ธรรมจักร เป็นพระพุทธรูปคู่เมืองชัยนาท มาแต่โบราณ
ประดิษฐานอยู่ในพระวิหารวัดธรรมามูล ตำบลธรรมมูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท เป็น
ศิลปะประยุกต์ ช่วงสมัยเชียงแสนตอนปลาย ถึงสุโขทัยตอนต้นผสมกับสมัยอยุธยา เป็นพระพุทธรูป
ปางห้ามญาติ ประทับยืนบนฐานรูปดอกบัว พระหัตถ์ขวาทรงยกขึ้นเสมอพระอุระหันพระพักตร์ไปทาง
ทิศเหนือ สูงประมาณ 4.50 เมตร กลางฝ่าพระหัตถ์ มีรอย "ธรรมจักร" ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2 นิ้ว
ซึ่งเป็นที่มาของชื่อพระพุทธรูปองค์นี้

ลักษณะการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทาง
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนอายุการสร้าง ความรุ่งเรืองศิลปวัฒนธรรมของเมืองโบราณ
อยุธยาตอนต้นในจังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทาง

ประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมผสมผสานจนถึงสมัยอยุธยา เป็นภาพถ่ายจากการศึกษาของคณะกรรมการระดับชาติ และการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ไม่สามารถบันทึกหลักฐานอื่นหรือสะท้อนกิจกรรมทางประวัติศาสตร์อื่นของพื้นที่ได้ครบถ้วน

2.4.5 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 20 พระอุโบสถ วัดธรรมามูลวรวิหาร

ภาพประกอบ 47 พระอุโบสถวัดธรรมามูลวรวิหาร

แหล่ง/ที่มา : คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. “วัฒนธรรม : พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดชัยนาท. 2542 : 70

สาระเนื้อหา: วัดธรรมามูลวรวิหาร เป็นวัดคู่เมืองชัยนาทมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ตั้งอยู่บนไหล่เขาธรรมมูลริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาทางทิศตะวันออกในท้องที่ 1 ตำบลธรรมมูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท เป็นวัดที่มีโบราณและโบราณวัตถุจำนวนมาก เช่น หลวงพ่อธรรมจักรเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนชาวชัยนาทและจังหวัดใกล้เคียง ภายในวัดมีรอยพระพุทธรูปจำลองและใบเสมาคู่ ซึ่งสร้างด้วยศิลาทรายแดงสลักลวดลายแบบอยุธยาสวยงามมาก

วิธีการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำ ภาพพระอุโบสถศิลปะอยุธยา เป็นโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณที่ผ่านมามากหลายสมัยในจังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันอายุการสร้าง ที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมที่สั่งสมมาแต่อดีต เป็นภาพถ่ายจาก

การศึกษาของคณะกรรมการระดับชาติ และการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพ โบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ไม่สามารถบันทึกหลักฐานอื่น หรือสะท้อนเหตุการณ์ทาง ประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

2.4.5 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 21 พระวิหาร วัดธรรมามูลวรวิหาร

ภาพประกอบ 48 พระวิหารวัดธรรมามูลวรวิหาร

แหล่ง/ที่มา: คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุใน คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. “วัฒนธรรม : พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดชัยนาท. 2542 : 70

สาระเนื้อหา: นอกจากอุโบสถ วัดธรรมามูลยังมีวิหารงดงาม ในวิหารของวัดมี หลวงพ่อธรรมจักร เป็นพระพุทธรูปปางห้ามญาติประทับบนฐานรูปดอกบัว เป็นศิลปะประยุกต์สมัย เชียงแสนตอนปลายถึงสุโขทัยตอนต้น ผสมกับสมัยอยุธยา มีรูปพระธรรมจักรปรากฏอยู่กลางฝาพระ หัตถ์เบื้องขวา ซึ่งเข้าใจเชื่อว่าเป็นความคิดของช่างสมัยนั้นที่ตั้งใจสร้างพระพุทธรูปให้มีเครื่องหมาย แห่งมหาปुरुลักษณะ ซึ่งเป็นลักษณะมหาบุรุษ 32 ประการ ตามคติอินเดีย เช่น ในฝ่าเท้ามีจักร ลักษณะ มีลายตาข่ายในฝ่ามือฝ่าเท้า ข้อเท้าเหมือนสังข์ที่ตั้งขึ้น คางเหมือนคางราชสีห์ เป็นต้น และ สิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่ง คือ ใบเสมา เป็นศิลปะทวารวดีตั้งรายรอบพระอุโบสถ สลักลวดลายแบบ สมัยอยุธยา ทุกปีจะมีงานนมัสการหลวงพ่อดวงธรรมจักรเป็นประจำปีละ 2 ครั้ง คือ วันขึ้น 4-8 ค่ำ เดือน 6 และแรม 4-8 ค่ำ เดือน 11

วิธีการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทาง

ประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยทวารวดีในจังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมขอมโบราณในอดีต เป็นภาพถ่ายจากการศึกษา และการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ไม่สามารถบันทึกหลักฐานอื่น หรือสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

2.4.6 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 22 ซากพระเจดีย์ วัดธรรมามูลุ

ภาพประกอบ 49 ซากพระเจดีย์ วัดธรรมามูลุวรวิหาร

แหล่ง/ที่มา: คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุใน คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. วัฒนธรรม : พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดชัยนาท. 2542 : 70

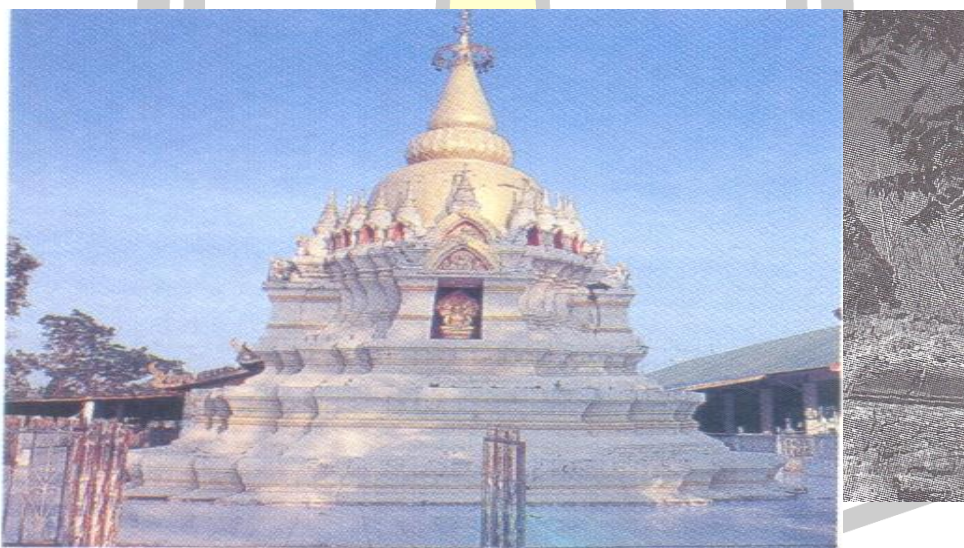
สาระเนื้อหา: วัดธรรมามูลุวรวิหาร พระอารามหลวง ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาธรรมามูลุ อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท เป็นวัดเก่าแก่มาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา สันนิษฐานว่า พระมหาธรรมราชา กษัตริย์แห่งราชวงศ์สุโขทัย ทรงสร้างวัดนี้ขึ้นในปี พ.ศ. 2120 สิ่งสำคัญภายในวัด ประกอบด้วย หลวงพ่อธรรมจักร เป็นพระพุทธรูปศิลปะร่วมสมัยเชียงแสน-สุโขทัย-อยุธยา สร้างด้วยปูนปั้นปางห้ามญาติ ประทับยืนบนฐานดอกบัว พระหัตถ์ทรงยกขึ้นเสมอพระอุระ หันพระพักตร์ไปทางทิศเหนือ ในฝ่าพระหัตถ์ขวาที่ยกขึ้นมีรูปธรรมจักร ซึ่งจังหวัดชัยนาทได้นำสัญลักษณ์พระธรรมจักรมาเป็นสัญลักษณ์และตราประจำจังหวัดชัยนาท พระอุโบสถและพระวิหารเป็นสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยา เสาหินทรายแดง เป็นเสมาคู่สลักด้วยหินทรายสีแดงมีลายกนกประกอบภายในพระอุโบสถมีพระประธานเป็นพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ปางมารวิชัยศิลปะแบบอู่ทอง นอกจากนี้ยังมีรอยพระพุทธรูปจำลอง ประดิษฐานอยู่ในพระวิหาร ด้านหลังวิหารมีซากเจดีย์ชำรุดทรุดโทรมมาก

เหลือเพียงฐานเจดีย์ลักษณะก่ออิฐถือปูน พระเครื่องในพระเจดีย์เป็นศิลปะกรรมช่างสมัยสุโขทัย บนยอดเขารธรรมามูลมีวิหารหลวงพ่อนาค ก่ออิฐถือปูนศิลปะแบบอยุธยาตอนต้น ส่วนน้ำจากหน้าวัดธรรมามูลวรวิหาร ถือเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ นำไปใช้ในพระราชพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานเมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2478 ทุกปีจะมีงานนมัสการหลวงพ่อธรรมจักรเป็นประจำปีละ 2 ครั้ง คือ ในวันขึ้น 4-8 ค่ำเดือน 6 และแรม 4-8 ค่ำ เดือน 11

วิธีการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณหลายสมัยในจังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมขอมโบราณในอดีต ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ไม่สามารถบันทึกหลักฐานอื่น หรือสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

2.4.7 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 23 เจดีย์วัดพระบรมธาตุวรวิหาร อำเภอเมืองชัยนาท

ภาพประกอบ 50 เจดีย์วัดพระบรมธาตุวรวิหาร อำเภอเมืองชัยนาท

แหล่ง/ที่มา : คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. “วัฒนธรรม : พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดชัยนาท . 2542 : 90

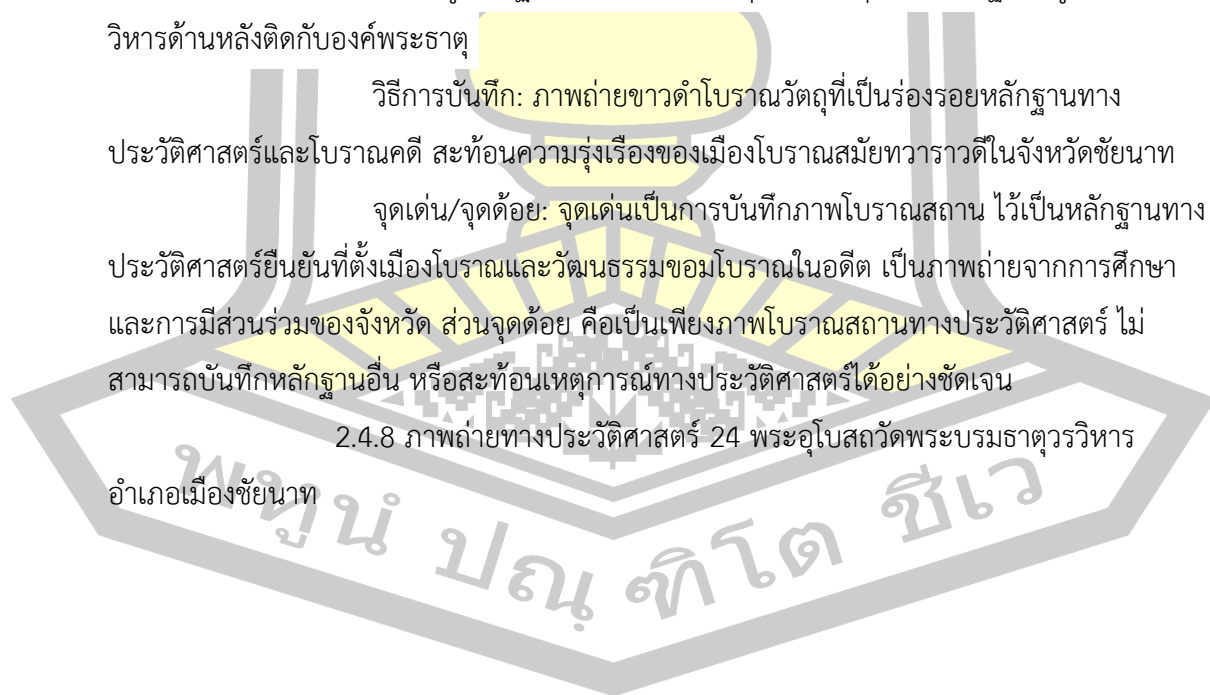
สาระเนื้อหา: วัดพระบรมธาตุวรวิหาร ตั้งอยู่บ้านท้ายเมือง ตำบลชัยนาท เป็นพระอารามหลวงชั้นโท เป็นวัดเก่าแก่คู่บ้านคู่เมืองมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น ภายในวัดนี้มีเจดีย์พระบรมธาตุรูปแบบสถาปัตยกรรมอุทงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า เป็นที่เคารพนับถือของประชาชนในจังหวัดชัยนาท และจังหวัดใกล้เคียง องค์เจดีย์เป็นทรงกลมตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัสต่อมุมขึ้นไปรองรับ ใต้องค์ระฆังมีซุ้มจระนำเล็กๆทั้ง 4 ด้าน ภายในประดิษฐานพระปรางค์นาคปรกทั้ง 4 ทิศ หน้าบันของซุ้มจระนำมีสองชั้นซ้อนกัน มีปูนปั้นประดับเป็นพระพุทธรูปประทับนั่งขัดสมาธิราบเหนือฐานบัวทรง 4 กลีบอยู่ตรงกลาง หน้าตักกว้าง 23 เซนติเมตร สูงจากฐานจรดมีพระเศียร 31 เซนติเมตร ทรงจีวรแบบห่มตอง หรือห่มเฉียง ลักษณะศิลปะลพบุรีหรือหรืออุทงรุ่นแรก มีซุ้มประดิษฐานพระพุทธรูปอีกหลายองค์เรียงรายอยู่โดยรอบ จัดเป็นสถาปัตยกรรมแบบอุทง(อยุธยาตอนต้น)ที่นิยมใช้เจดีย์เล็กๆประดับทิศตะวันออกของวัดมีวิหาร สร้างขึ้นพร้อมเจดีย์พระบรมธาตุ แต่มีร่องรอยการบูรณปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่ในระยะหลัง พระอุโบสถอยู่ทางด้านใต้ติดกับพระวิหาร มีร่องรอยการบูรณะซ่อมแซมหลายครั้งเช่นกัน มีพระประธานภายในพระอุโบสถ เป็นพระพุทธรูปแบบसरครบุรี ลงรักปิดทองขนาดใหญ่ปางมารวิชัย ลักษณะเป็นเอกลักษณ์ของพระพุทธรูปแบบसरครบุรีโดยเฉพาะ รอบนอกพระอุโบสถมีใบเสมาสลักด้วยหินทราย เป็นศิลปกรรมแบบอยุธยาปรากฏอยู่ นอกจากนี้ยังมีศิลาจารึกสมัยพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระซึ่งมีข้อความกล่าวถึงการฉลองการบูรณปฏิสังขรณ์พระบรมธาตุเจดีย์ ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ที่ฝาผนังวิหารด้านหลังติดกับองค์พระธาตุ

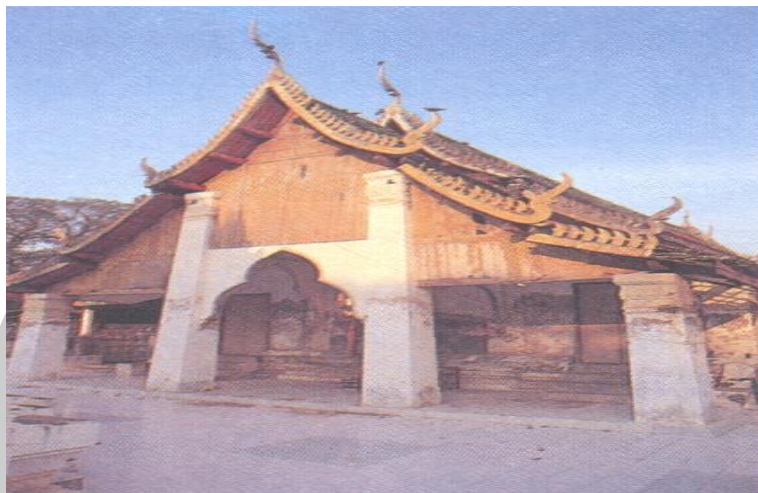
วิธีการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยทวารวดีในจังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมขอมโบราณในอดีต เป็นภาพถ่ายจากการศึกษาและการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ไม่สามารถบันทึกหลักฐานอื่น หรือสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

2.4.8 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 24 พระอุโบสถวัดพระบรมธาตุวรวิหาร

อำเภอเมืองชัยนาท

ภาพประกอบ 51 อุโบสถวัดพระบรมธาตุวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท

แหล่ง/ที่มา : คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุใน
คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. “วัฒนธรรม :
พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดชัยนาท. 2542 : 92

สาระเนื้อหา: พระอุโบสถวัดพระบรมธาตุวรวิหาร อยู่ทางด้านใต้ติดกับพระ
วิหาร เชื่อว่าสร้างพร้อมกับพระวิหาร มีร่องรอยการบูรณะซ่อมแซมหลายครั้ง ขนาดกว้าง 9 เมตร
ยาว 24 เมตร มีพระประธานภายในพระอุโบสถ เป็นพระพุทธรูปแบบสรรคบุรี ลงรักปิดทองขนาด
ใหญ่ปางมารวิชัย ลักษณะเป็นเอกลักษณ์ของพระพุทธรูปแบบสรรคบุรีโดยเฉพาะ รอบนอกพระ
อุโบสถมีใบเสมาสลักด้วยหินทราย เป็นศิลปกรรมแบบอยุธยาปรากฏอยู่ นอกจากนี้ยังมีพระพุท
ธรรค์ลีลา หรือ "หลวงพ่อหลักเมือง" หรือหลวงพ่อหมอ พระพุทธรูปโบราณดังที่ได้ศึกษาภาพแล้ว

วิธีการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทาง
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยทวารวดีในจังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทาง
ประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมโบราณในอดีต เป็นภาพถ่ายจากการศึกษาและ
การมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ไม่สามารถ
บันทึกหลักฐานอื่น หรือสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

2.4.9 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 25 รูปปั้นพระศรีสิทธิธรรม ศาลวัดจวน
อำเภอมโนรมย์

ภาพประกอบ 52 รูปปั้นพระศรีสิทธิธรรมศาลาวัดจวน อำเภอมนORMย์

แหล่ง/ที่มา : คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุใน
คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. วัฒนธรรม:
พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดชัยนาท . 2542 : 36

สาระเนื้อหา: รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ขุนศรีสิทธิธรรมรัฐปลัดโอง
ไปพบช้างเผือกในแขวงศรีสวัสดิ์ และคล้องช้างเผือกตัวนั้นได้ และในพงศาวดารเขียนไว้ว่า สมเด็จพระ
นารายณ์มหาราชขึ้นไปรับถึงเมืองนครสวรรค์ เมื่อปีจอ (พ.ศ. 2101) เมื่อมาถึงพระนครมีการ
สมโภชระวางขึ้นเป็นพระอินทร์ไอยรา ขุนศรีสิทธิธรรมรัฐทูลขอ “อยากเป็นเจ้าเมือง ” สมเด็จพระ
นารายณ์มหาราชทรงพระสรวลแล้วตรัสว่า “มันอยาก เป็นเจ้าเมืองก็ให้มันเป็น ” จึงโปรดแบ่งพื้นที่ใน
แขวงเมืองชัยนาทให้ปกครองซึ่งบริเวณบ้านของขุนศรีสิทธิธรรมรัฐ คนนั้นเป็น “ เมืองมนORMย์ “ แต่ให้
อาณาเขตปกครองเพียงสุดเสียงช้างร้อง เมืองมนORMย์จึงเป็นเมืองเล็ก กว่าหัวเมืองใกล้เคียงอื่นๆ ใคร
เป็นเจ้าเมืองมักจะมึนนามต่อท้ายว่า “สิทธิธรรม ” เช่น ขุนศรีสิทธิธรรม (ใย) พระศรี- สิทธิธรรม
(ทรัพย์) หลวงศรีสิทธิธรรม (เปล่ง) และขุนอนุสรณ์สิทธิธรรม เมืองมนORMย์ครั้งแรกตั้งอยู่ทางทิศ
ตะวันตกบริเวณวัดจวน ตำบลท่าฉนวน ห่างจากที่ว่าการอำเภอปัจจุบัน ไปทางทิศเหนือประมาณ 10
กิโลเมตร

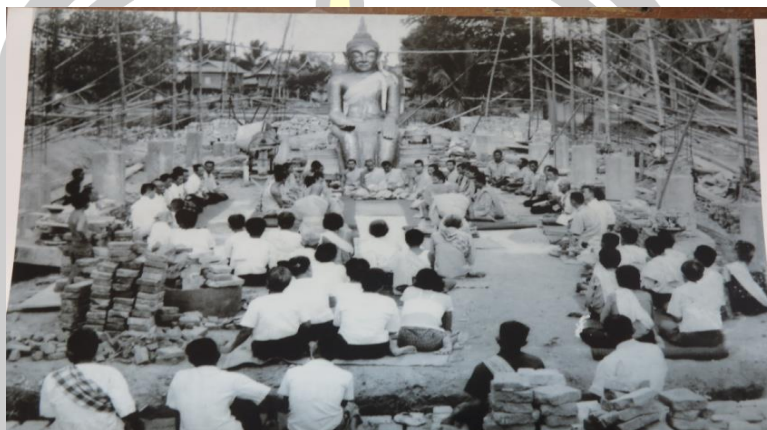
วิธีการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทาง
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยทวารวดีในจังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทาง
ประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมขอมโบราณในอดีต เป็นภาพถ่ายจากการศึกษา
และการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ไม่

สามารถบันทึกหลักฐานอื่น หรือสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

2.4.10 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 26 พระอุโบสถหลังเก่าก่อนบูรณะวัดพิชัย

นาวาส

ภาพประกอบ 53 พระอุโบสถหลังเก่าก่อนบูรณะ วัดพิชัยนาวาส อำเภอนาคู

แหล่ง/ที่มา : วัดพิชัยนาวาส อำเภอนาคูจังหวัดชัยนาท

สาระเนื้อหา: วัดพิชัยนาวาส (วัดบ้านเขียน) เป็นวัดโบราณ ตั้งอยู่บ้านเขียน ตำบลบ้านเขียน อำเภอนาคู จังหวัดชัยนาท ห่างจากตัวเมืองชัยนาท 38 กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงหมายเลข 3211 กิโลเมตรที่ 2-3 สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยอยุธยาตอนกลาง ภายในพระอุโบสถซึ่งสร้างไว้กลางสระน้ำ มีพระประธาน คือ “หลวงพ่อด” เป็นพระพุทธรูปปางป่าเลไลย์ ปั้นด้วยปูนสอ ประทับนั่งห้อยพระบาท สูง 4 เมตร 54 เซนติเมตร สันนิษฐานว่าระหว่างสร้างพระประธานองค์นี้ บ้านเมืองเกิดระส่ำระสายจากสงคราม เพราะเป็นพื้นที่ซึ่งกองทัพจากพม่าเดินทางผ่านวัดพิชัยนาวาส ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ.2502 เป็นวัดพัฒนาตีเด่น ปี 2530 เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน คือ พระครูประดิษฐ์ชัยการ สมณศักดิ์เป็นรองเจ้าคณะตำบลบ้านเขียน

วิธีการการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำโบราณสถานที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนที่ตั้งเมืองโบราณสมัยอยุธยาในจังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมขอมโบราณในอดีต เป็นภาพถ่ายจากการศึกษา และการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ไม่สามารถบันทึกหลักฐานอื่น หรือสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

2.4.11 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 27 พระอุโบสถวัดพิชัยนาวาส อำเภอหันคา

ภาพประกอบ 54 พระอุโบสถ วัดพิชัยนาวาส อำเภอหันคา

แหล่ง/ที่มา : คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุใน
คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.“วัฒนธรรม :
พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดชัยนาท. 2542 : 101

สาระเนื้อหา:อุโบสถกลางน้ำวัดพิชัยนาวาส(วัดบ้านเขียน) ตั้งเด่นเป็นสง่า
กลางน้ำโดยมีน้ำล้อมรอบทั้ง 4 ทิศ ขนาดอุโบสถมีความกว้าง 6 เมตร ยาว 16 เมตร ภายใน
ประดิษฐานองค์หลวงพ่อโตศักดิ์สิทธิ์ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่เคารพสักการะของพุทธศาสนิกชน ภายใน
อุโบสถยังมีสถาปัตยกรรมเกี่ยวกับพระพุทธรูปประวัติที่นำศึกษาเรียนรู้เป็นอันมาก บรรยากาศรอบ
อุโบสถมีความสดชื่นเย็นสบายทั้งกายและใจเมื่อแวะไปนมัสการองค์หลวงพ่อโต

วิธีการบันทึก: ภาพถ่ายสีโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทาง
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยอยุธยาในจังหวัดชัยนาท
จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทาง
ประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมขอมโบราณในอดีต เป็นภาพถ่ายจากการศึกษา
และการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ไม่
สามารถบันทึกหลักฐานอื่น หรือสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

2.4.12 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 28 พระอุโบสถโครงสร้างทางสถาปัตยกรรม
แบบจีน วัดโพธาราม

ภาพประกอบ 55 อุโบสถวัดโพธาราม

แหล่ง/ที่มา : คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุใน
คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. “วัฒนธรรม :
พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดชัยนาท. 2542 : 87

สาระเนื้อหา: วัดโพธารามตั้งอยู่ที่บ้านช่อง ตำบลแพรกศรีราชา อำเภอสรรค
บุรี เดิมเรียกว่าวัดบ้านช่องสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นก่อนหรือในระหว่างที่เจ้าพระยาสร้างเมืองสรรคบุรี
ถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ประชาชนมาตั้งถิ่นฐานมากขึ้น ก็ได้มีการบูรณะปฏิสังขรณ์ขึ้นมาใหม่
โดยช่างชาวจีน ลักษณะโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมเป็นแบบจีน บริเวณประตูทางเข้าเป็นภาพวาด
สัตว์ต่าง ๆ เช่น ปลา กุ้ง ไก่ และรูปคนจีน หลังคาประดับด้วยสิ่งหัตถ์ปูนปั้น พระประธานในอุโบสถ
เป็นศิลปะสมัยอยุธยา และภาพจิตรกรรมฝาผนังเกี่ยวกับสภาพสังคมในยุคนั้นผนังด้านนอกอุโบสถ
ประดับด้วยเครื่องเคลือบจีน

วิธีการบันทึก: ภาพถ่ายสีโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทาง
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยอยุธยาในจังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทาง
ประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมขอมโบราณในอดีต เป็นภาพถ่ายจากการศึกษา
และการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ไม่
สามารถบันทึกหลักฐานอื่น หรือสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

จากภาพถ่ายตัวอย่างที่นำมาศึกษาทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดชัยนาทในสมัยอยุธยา เมืองชัยนาทและเมืองสรรค้อยู่ในฐานะเมืองลูกหลวง จนถึงในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เมืองลูกหลวงได้ย้ายไปอยู่ที่พิษณุโลก เมืองชัยนาทและเมืองสรรค้จึงถูกลดความสำคัญลง ยิ่งในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (2133-2136) เมืองชัยนาทอยู่ในฐานะเมืองจัตวาเท่านั้น อีกทั้งเมืองชัยนาทและเมืองสรรค้ก็ไม่มีเชื้อพระวงศ์องค์ใดมาปกครอง เมืองทั้งสองจึงกลับมาเป็นเมืองท้ายพระยา มหานคร ผู้ว่าราชการเมืองมีบรรดาศักดิ์เป็นพระยาตามนามเมืองในด้านปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมเมืองชัยนาท เมืองสรรค้ คงมีรูปแบบการปกครองเช่นเดียวกับกรุงศรีอยุธยา ส่วนการนับถือศาสนาคงไม่แตกต่างจากสมัยสุโขทัยที่นับถือพระพุทธศาสนาแบบเถรวาทแบบลังกาวงศ์ และได้มีการซ่อมแซมองค์พระบรมธาตุเจดีย์เมืองชัยนาท ในสมัยพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระส่วนเมืองมโนรมย์อนุสรณ์แห่งความสนใจปรารถนา กรมขุนศรีสิทธิธรรมเป็นผู้ที่ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา เมื่อตนเองสิ้นชีพไปแล้วให้พัฒนาจนให้เป็นวัดต่อมา คือ วัดศรีสิทธิธรรม (วัดจวน) ส่วนที่บ้านไผ่พักช้างก็ให้สร้างเป็นวัดไผ่พักช้าง สำหรับโรงฝึกช้างและกลายมาเป็นวัดชื่อ วัดโรงช้างสรุปได้ว่าสมัยกรุงศรีอยุธยา ชัยนาทมีเมืองสำคัญอยู่ สองเมืองเช่นเดียวกับสมัยสุโขทัยคือ เมืองชัยนาท และเมืองสรรค้ ซึ่งเป็นเมืองที่มีความเจริญสืบต่อกันมาแต่สมัยสุโขทัย ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ชัยนาทได้มีเมืองใหม่เกิดขึ้นอีกเมือง เป็นเมืองเล็กๆ คือเมืองมโนรมย์ อยู่ระหว่างเมืองชัยนาท กับเมืองพระบาง (จังหวัดนครสวรรค์)

2.5 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์สมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์

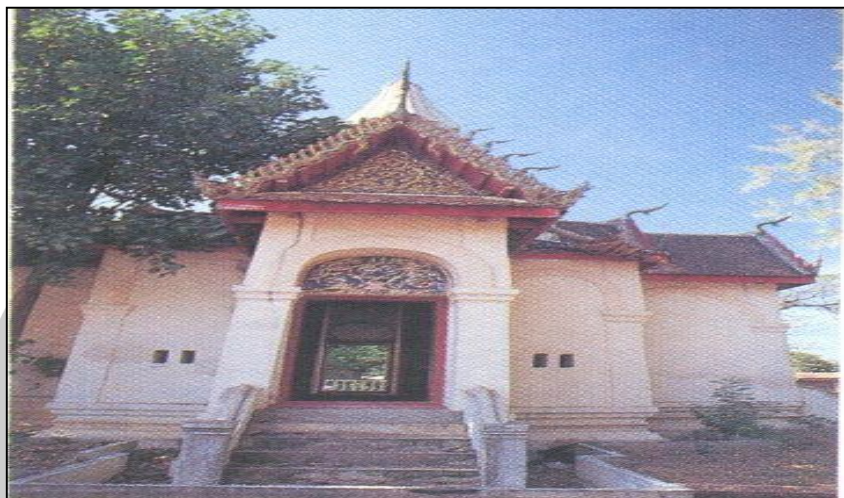
สถานะของเมืองชัยนาทในสมัยกรุงธนบุรีเป็นเมืองที่มีชัยภูมิทางการรบที่ดี สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงเลือกเป็นที่ตั้งรับทัพพม่าทางเหนือ จึงทำให้เมืองชัยนาทในสมัยนี้ขาดความสงบร่มเย็น เพราะอยู่ในภาวะสงครามเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2318 พม่ายกทัพมาตีฝ้ายไทยที่เมืองนครสวรรค์ เมื่อสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรียกทัพมาถึงเมืองชัยนาทได้ทราบข่าวว่าพม่าหนีไปทางเมืองอุทัยธานีแล้ว จึงให้ตามทัพไปตีทัพพม่าแตกพ่ายไป ที่บริเวณบ้านเดิมบางนางบวช แขวงเมืองสุพรรณบุรี ต่อเมืองสรรค้ จากเหตุการณ์นี้จังหวัดชัยนาท ถือวันที่ 28 กรกฎาคมของทุกปีเป็นวันคล้ายวันสถาปนาจังหวัดชัยนาท

สมัยรัตนโกสินทร์ เมืองชัยนาทยังคงพัฒนาสืบเนื่องมา ส่วนเมืองมโนรมย์และเมืองสรรค้ลดฐานะลงเป็นเมืองเล็กๆ แบ่งเหตุการณ์ตามช่วงความสำคัญได้ 3 ช่วงเวลา คือสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเมืองชัยนาทถูกลดความสำคัญมากผลสืบเนื่องมาจากการทำสงครามอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนกระทั่งถึงสมัยธนบุรี กลุ่มชนในเมืองชัยนาทมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์มากขึ้น เนื่องจากมีการกวาดต้อนครัวชาวลาวและเขมรเข้ามาอาศัยมากมายในพื้นที่แถบนี้ ทั้งกลุ่มชนเชื้อสายลาวเวียง (เวียงจันทร์) ลาวคั้ง (หลวงพระบาง) และกลุ่มลาวจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยเข้ามาอยู่ในพื้นที่ มีการย้ายเมืองไปที่บริเวณหัวแหลม ปัจจุบันคือบริเวณ

หมู่ 3 ตำบลบ้านกล้วย อำเภอมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาทสมัยการแบ่งการปกครองออกเป็นมณฑล ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการจัดตั้งโรงเรียนประชาบาลขึ้นทั่วประเทศ โดยใช้วัดเป็นสถานศึกษา ในปี พ.ศ. 2436 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงจัดระเบียบการปกครองส่วนภูมิภาคใหม่ ให้ยกเลิกระบบกินเมือง ซึ่งเจ้าเมืองมีอำนาจและผลประโยชน์ในการบริหาร แต่เพียงผู้เดียว เป็นระบบเทศาภิบาล โดยให้ยุบและรวมหัวเมืองทางริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาตอนเหนือ ขึ้นไปจนถึงลำน้ำปิง ได้แก่ เมืองชัยนาท เมืองสรรคบุรี เมืองมโนรมย์ เมืองอุทัยธานี เมืองพยุหะคีรี เมืองนครสวรรค์ เมืองกำแพงเพชร และเมืองตาก รวม 8 เมือง ขึ้นเป็นมณฑลนครสวรรค์ โดยที่ทำการอยู่ ณ เมืองนครสวรรค์ (ปากน้ำโพ) มีข้าหลวงดูแล พ.ศ. 2444 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จเมืองชัยนาทครั้งแรก ในการเสด็จครั้งนี้ได้พระราชทานพระแสงราชศัสตราประจำเมืองชัยนาท และแจกเหรียญเสมาไว้เป็นที่ระลึกในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการเปลี่ยนคำว่า เมือง เป็น จังหวัด เมืองชัยนาทจึงเปลี่ยนเป็น จังหวัดชัยนาทตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา จังหวัดชัยนาทหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475มีการยกเลิกการปกครองแบบมณฑลมาเป็นจังหวัด จังหวัดชัยนาทจึงแยกตัวจากมณฑลนครสวรรค์ มาเป็น จังหวัดชัยนาท แบ่งการปกครองในขณะนั้นออกเป็น 6 อำเภอ คืออำเภอบ้านกล้วย อำเภอสรรคบุรี อำเภอมโนรมย์ อำเภอหันคา อำเภอวัดสิงห์ และอำเภอสรรพยา พ.ศ. 2481 ได้เปลี่ยนชื่อตำบลบ้านกล้วย เป็นอำเภอมืองชัยนาท สมัยรัตนโกสินทร์ มีการพัฒนาการบันทึกภาพด้วยกล้องถ่ายรูป สามารถบันทึกได้ทั้งภาพกิจกรรมหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ภาพหลักฐานหรือร่องรอยทางประวัติศาสตร์ และหลักฐานหรือร่องรอยทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ศิลป์ ผู้วิจัยได้คัดเลือกภาพทางประวัติศาสตร์เมืองชัยนาท เพื่อการศึกษาประกอบด้วย ภาพอุโบสถวัดโพธาราม มณฑปวัดมะขามเฒ่า ภาพสถานที่และเหตุการณ์เกี่ยวกับการเสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวดังภาพและสาระทางประวัติศาสตร์ ดังนี้

2.5.1 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 29 มณฑป วัดปากคลองมะขามเฒ่า

พูน ปณ ทิโต ชีเว

ภาพประกอบ 56 มณฑป วัดปากคลองมะขามเฒ่า

แหล่ง/ที่มา : คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุใน
คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. “วัฒนธรรม :
พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดชัยนาท. 2542. 94

สาระเนื้อหา: วัดปากคลองมะขามเฒ่า (วัดหลวงปู่ศุข) ตั้งอยู่ที่หมู่ 1 ตำบล
มะขามเฒ่า อำเภอวัดสิงห์ เป็นวัดที่ตั้งอยู่บริเวณปากคลองมะขามเฒ่า (แม่น้ำท่าจีน) แยกจากแม่น้ำ
เจ้าพระยา เป็นวัดเก่าแก่มิที่วทัศน์ที่สวยงามน่ารื่นรมย์ และมีชื่อเสียงด้านพระเครื่องด้วยหลวงปู่ศุข
แห่งวัดปากคลองมะขามเฒ่าเป็นเกจิอาจารย์ที่ประชาชนทั่วไปต่างเลื่อมใสศรัทธาท่านในด้านความ
ศักดิ์สิทธิ์ ด้วยตำนานที่ยังเล่าขานกันสืบมาในเรื่องของวิชาอาคมและเครื่องรางของขลัง ความนิยมใน
พระเครื่องหลวงปู่ศุขวัดปากคลองมะขามเฒ่ายังมีอยู่สูงมากในปัจจุบัน แม้ท่านจะมรณภาพไปนาน
วัดปากคลองมะขามเฒ่ายังมีกุฏิของท่านเป็นแบบทรงไทยโบราณ รวมทั้งหุ่นขี้ผึ้งและรูปหล่อของ
หลวงปู่ศุข พร้อมด้วยรูปหล่อกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ไว้ให้เป็นที่สักการบูชาโดยทั่วกัน

ลักษณะการบันทึก: ภาพถ่ายสีโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทาง
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยอยุธยาในจังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทาง
ประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมขอมโบราณในอดีต เป็นภาพถ่ายจากการศึกษา
และการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ไม่
สามารถบันทึกหลักฐานอื่น หรือสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

2.5.2 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 30 ภาพที่ประทับหน้าที่ว่าการอำเภอมโนรมย์

ภาพประกอบ 57 ภาพที่ประทับหน้าที่ว่าการอำเภอมโนรมย์

แหล่ง/ที่มา : นายภาวส บุนนาค. “เสด็จประพาสต้น ร.ศ.125”. 2547 : 51

สาระเนื้อหา: วันที่ 10 สิงหาคม 2449 ร.ศ. 125 เรือออกจากวัดธรรมามูลตอนเช้าถึงที่ว่าการอำเภอมโนรมย์ 5 โมงเช้าเสด็จฯประทับพลับพลา แล้วเสด็จฯประพาสแม่น้ำสะแกกรังทำกับข้าวแล้วเสวย ช่วงบ่าย 2 โมงเศษเสด็จลงเรือไปเหนือน้ำ ทรงหยุดถ่ายรูปประพาสตลาด เสด็จกลับลงมาแวะที่หน้าวัดโบสถ์ พบพระครูสุนทรมนี (จัน) เจ้าคณะใหญ่เมืองอุทัยธานี หลังจากนั้นเสด็จพระราชดำเนินกลับและเสด็จฯประพาสเมืองมโนรมย์ต่อ เสด็จขึ้นบนบก ทรงสำราญพระราชหฤทัยเพราะถนนแห้งและเป็นหน้าแล้งทรงประทับแรมที่อำเภอมโนรมย์

ลักษณะการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำภาพที่ประทับหน้าอำเภอมโนรมย์ สถานที่สำคัญในการเสด็จประพาสต้นของในหลวงรัชกาลที่ 5 บันทึกกิจกรรมและสถานที่เสด็จประพาสต้นจริงเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ได้จากการบันทึกภาพด้วยกล้องถ่ายภาพที่เป็นเทคโนโลยีการบันทึกภาพที่ทันสมัยที่สุดในขณะนั้น ภาพสะท้อนสภาพที่ประทับหน้าอำเภอมโนรมย์ หนึ่งในเหตุการณ์สำคัญในการเสด็จประพาสต้น

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ด้วยกล้องถ่ายภาพสมัยใหม่ บันทึกกิจกรรมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในขณะบันทึก เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในขณะบันทึก และเป็นภาพถ่ายและเผยแพร่โดยนายภา

वास बुनนาคนักรวบรวมเรื่องการเสด็จประพาสต้น สะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน ส่วนจุดด้อย คือเป็นภาพขาวดำ ด้วยเป็นระยะเริ่มต้นของการพัฒนาการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์

2.5.3 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 31 ที่พิกในการเสด็จประพาสต้นเมืองมโนรมย์

ภาพประกอบ 58 ที่พิกเมืองมโนรมย์ที่ประทับแรมในการเสด็จประพาสต้น

แหล่งที่มา: นายภาวาส บุณนาค. “เสด็จประพาสต้น ร.ศ.125”. 2547 : 50

สาระเนื้อหา: วันที่ 10 สิงหาคม 2449 ร.ศ. 125 หลังจากเสด็จฯประพาสแม่น้ำ

สะแกกรัง ช่วงบ่าย 2 โมงเศษเสด็จลงเรือไปเหนือน้ำ ทรงหยุดถ่ายรูปประพาสตลาด เสด็จกลับลงมา แวะที่หน้าวัดโบสถ์ พบพระครูสุนทรมุณี (จัน) เจ้าคณะใหญ่เมืองอุทัยธานี หลังจากนั้นเสด็จพระราช ดำเนินกลับและเสด็จฯประพาสเมืองมโนรมย์ต่อ เสด็จขึ้นบนบก ทรงสำราญพระราชฤทัย เพราะ ถนนแห้งและเป็นหน้าแล้งทรงประทับแรม ณ ที่พิกเมืองมโนรมย์

วิธีการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำที่ประทับแรมในเมืองมโนรมย์ สถานที่สำคัญในการเสด็จประพาสต้นของในหลวงรัชกาลที่ 5 บันทึกสถานที่ประทับแรมจริงในการเสด็จประพาสต้น เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ได้จากการบันทึกภาพด้วยกล้องถ่ายภาพที่เป็นเทคโนโลยีการ บันทึกภาพที่ทันสมัยที่สุดในขณะนั้น ภาพสะท้อนสถานที่ที่ประทับแรมที่เมืองมโนรมย์ หนึ่งใน เหตุการณ์สำคัญในการเสด็จประพาสต้น

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ด้วยกล้อง ถ่ายภาพสมัยใหม่ บันทึกกิจกรรมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในขณะบันทึก เป็นหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ยืนยันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในขณะบันทึก และเป็นภาพถ่ายและเผยแพร่โดยนายภา

वास बुननाคผู้รวบรวมเรื่องการเสด็จประพาสต้น สะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน ส่วนจุดด้อย คือเป็นภาพขาวดำ ด้วยเป็นระยะเริ่มต้นของการพัฒนาการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์

2.5.4 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 32 ที่ว่าการอำเภอเมืองนรินทร์ เมื่อวันที่ 10 ส.ค. 2449

ภาพประกอบ 59 ที่ว่าการอำเภอเมืองนรินทร์ เมื่อวันที่ 10 ส.ค. 2449
แหล่งที่มา :นายภาวาส บุณนาค. “เสด็จประพาสต้น ร.ศ.125”. 2547 : 51

สาระเนื้อหา:วันที่ 10 สิงหาคม ร.ศ. 125 เวลา 2 โมงเช้าเสด็จออกเรือจาก วัดธรรมามูลตอนเช้าถึงที่ว่าการอำเภอเมืองนรินทร์ เสด็จฯประทับพลับพลา ถึงที่ว่าการอำเภอเมืองนรินทร์ 5 โมงเช้าเสด็จลงเรือมาดเข้าคลองสะแกกรัง ทำกับข้าวแล้วเสวย ช่วงบ่าย 2 โมงเศษเสด็จลงเรือไป เหนือน้ำ ทรงหยุดถ่ายรูปประพาสตลาด เสด็จกลับมาแวะที่หน้าวัดโบสถ์ พบพระครูสุนทรมุณี (จัน) เจ้าคณะใหญ่เมืองอุทัยธานี แล้วเสด็จกลับมาเมืองมโนรมย์ เสด็จขึ้นบนบก ทรงสำราญพระราชหฤทัย เพราะถนนแห้งและเป็นหน้าแล้ง

วิธีการการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำที่ว่าการอำเภอเมืองนรินทร์ สถานที่สำคัญในการเสด็จประพาสต้นของในหลวงรัชกาลที่ 5 บันทึกสถานที่จริงในการเสด็จประพาสต้น เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ได้จากการบันทึกภาพด้วยกล้องถ่ายภาพที่เป็นเทคโนโลยีการบันทึกภาพที่ทันสมัยที่สุดในขณะนั้น ภาพสะท้อนสถานที่ที่ประทับแรมที่เมืองมโนรมย์ หนึ่งในเหตุการณ์สำคัญในการเสด็จประพาสต้น

จุดเด่น/จุดด้อย:จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ด้วยกล้องถ่ายภาพสมัยใหม่ บันทึกกิจกรรมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในขณะที่บันทึก เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในขณะที่บันทึก และเป็นภาพถ่ายและเผยแพร่โดยนายภาวาส บุนนาคผู้รวบรวมเรื่องการเสด็จประพาสต้น สะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน ส่วนจุดด้อย คือเป็นภาพขาวดำ ด้วยเป็นระยะเริ่มต้นของการพัฒนาการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์

2.5.5 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 33 ท่าเรืออำเภอมโนรมย์

ภาพประกอบ 60 ท่าเรืออำเภอมโนรมย์

แหล่ง /ที่มา : นายภาวาส บุนนาค. “เสด็จประพาสต้น ร.ศ.125”. 2547: 52

สาระเนื้อหา:วันที่ 9 สิงหาคม ร.ศ. 125 เสด็จถึงเมืองชัยนาท ประพาสวัดธาตุ พระครูอินทโมลี (ช้าง) ให้การต้อนรับ ทรงถ่ายรูป 5 โมงครึ่งเสด็จออกจากวัดพระธาตุ เลื่อนมาที่ว่าการฯ ทรงข้าม ทรงเสวยและสร่งน้ำ บ่าย 2 โมงครึ่งเสด็จออกเรือ แวะที่โรงทหารเสด็จขึ้นตรวจแถว และตรวจโรงทหาร เสด็จถึงหน้าเขารธรรมามูล 4 โมงครึ่ง เสด็จข้ามไปถ่ายรูปหาดตรงข้ามजनเย็น เสด็จขึ้นเขา เรือโรปฏิสังขรณ์ศาลาขึ้นใหม่ ด้วยเทศกาลไหว้พระ

วิธีการการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำที่ว่าการอำเภอมโนรมย์ สถานที่สำคัญในการเสด็จประพาสต้นของในหลวงรัชกาลที่ 5 บันทึกสถานที่จริงในการเสด็จประพาสต้น เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ได้จากการบันทึกภาพด้วยกล้องถ่ายภาพที่เป็นเทคโนโลยีการบันทึกภาพที่ทันสมัยที่สุดในขณะนั้น ภาพสะท้อนสถานที่ที่ประทับแรมที่เมืองมโนรมย์ หนึ่งในเหตุการณ์สำคัญในการเสด็จประพาสต้น

จุดเด่น/จุดด้อย:จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ด้วยกล้อง

ถ่ายภาพสมัยใหม่ บันทึกกิจกรรมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในขณะบันทึก เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในขณะบันทึก และเป็นภาพถ่ายและเผยแพร่โดยนายภาวาส บุนนาคผู้รวบรวมเรื่องการเสด็จประพาสต้น สะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน ส่วนจุดด้อย คือเป็นภาพขาวดำ ด้วยเป็นระยะเริ่มต้นของการพัฒนาการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์

2.5.6 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 34 พระอุโบสถวัดธรรมามูล

ภาพประกอบ 61 พระอุโบสถวัดธรรมามูล วัดที่ประทับแรม

แหล่ง/ที่มา: นายภาวาส บุนนาค. “เสด็จประพาสต้น ร.ศ.125”. 2547 : 48

สาระเนื้อหา: สาระเนื้อหา: วันที่ 9 สิงหาคม 2449 เสด็จออกจากอำเภอสรรพยาเวลาสองโมงเช้า

ถึงวัดพระบรมธาตุวรวิหารเวลาสี่โมงเช้าเศษ นมัสการพระบรมธาตุ พระครูอินทโมหี(หลวงพ่อช้าง)กับราษฎรรับเสด็จฯ พระครูอินทโมหีท่านเป็นผู้รู้ขนบธรรมเนียมประเพณี พอพระองค์เสด็จฯผ่านแถวผู้ใหญ่บ้านและนักเรียนท่านก็บอกวันทยาหัตถ์ ด้วยตัวท่านเอง หลังจากเสด็จฯจากวัดพระบรมธาตุแล้ว พระองค์ได้เสด็จมณฑลทหารราบที่ 16 ซึ่งอยู่ศาลากลางจังหวัดในปัจจุบัน แล้วเสด็จฯไปนมัสการหลวงพ่อธรรมจักรวัดธรรมามูล ตอนบ่ายเสด็จไปทรงถ่ายภาพที่หน้าหน้าวัดธรรมามูลฝั่งตะวันตก ทรงประทับแรมที่วัดธรรมามูล

วิธีการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำที่ว่าการอำเภอมโนรมย์ สถานที่สำคัญในการเสด็จประพาสต้นของในหลวงรัชกาลที่ 5 บันทึกสถานที่จริงในการเสด็จประพาสต้น เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ได้จากการบันทึกภาพด้วยกล้องถ่ายภาพที่เป็นเทคโนโลยีการบันทึกภาพที่ทันสมัยที่สุดในขณะนั้น ภาพสะท้อนสถานที่ที่ประทับแรมที่เมืองมโนรมย์ เหตุการณ์สำคัญในการ

เสด็จประพาสต้น

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ด้วยกล้องถ่ายภาพสมัยใหม่ บันทึกกิจกรรมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในขณะบันทึก เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในขณะที่บันทึก และเป็นภาพถ่ายและเผยแพร่โดยนายภาวาส บุนนาคผู้รวบรวมเรื่องการเสด็จประพาสต้น สะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน ส่วนจุดด้อย คือเป็นภาพขาวดำ ด้วยเป็นระยะเริ่มต้นของการพัฒนาการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์

2.5.7 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 35 พระครูอินทโมลีและนักเรียนรอรับเสด็จ

ภาพประกอบ 62 พระครูอินทโมลี(ต่อมาเป็นพระอินทโมลี) และนักเรียนรอรับเสด็จที่วัดพระบรมธาตุ จังหวัดชัยนาท วันที่ 9 สิงหาคม 2449

แหล่ง/ที่มา : นายภาวาส บุนนาค, “เสด็จประพาสต้น ร.ศ.125”, 2547, หน้า 38

สาระเนื้อหา: วันที่ 9 สิงหาคม ร.ศ. 125 เสด็จถึงเมืองชัยนาท ประพาสวัดธาตุ พระครูอินทโมลี (ช่าง) ให้การต้อนรับ ทรงถ่ายรูป 5 โมงครึ่งเสด็จออกจากวัดพระธาตุ เลื่อนมาที่ว่าการฯ ตรงข้าม ทรงเสวยและสร่งน้ำ บ่าย 2 โมงครึ่งเสด็จออกเรือ แวะที่โรงทหารเสด็จขึ้นตรวจแถว และตรวจโรงทหาร เสด็จถึงหน้าเขารธรรมามูล 4 โมงครึ่ง เสด็จข้ามไปถ่ายรูปหาดตรงข้ามจนเย็น เสด็จขึ้นเขา เรือโรปฏิสังขรณ์ศาลาขึ้นใหม่ ด้วยเทศกาลไหว้พระ

วิธีการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำที่ว่าการอำเภอโนนรมย์ สถานที่สำคัญในการเสด็จประพาสต้นของในหลวงรัชกาลที่ 5 บันทึกสถานที่จริงในการเสด็จประพาสต้น เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ได้จากการบันทึกภาพด้วยกล้องถ่ายภาพที่เป็นเทคโนโลยีการบันทึกภาพที่

ทันสมัยที่สุดในขณะนั้น ภาพสะท้อนสถานที่ที่ประทับใจที่เมืองมโนรมย์ หนึ่งในเหตุการณ์สำคัญในการเสด็จประพาสต้น

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ด้วยกล้องถ่ายภาพสมัยใหม่ บันทึกกิจกรรมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในขณะบันทึก เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในขณะที่บันทึก และเป็นภาพถ่ายและเผยแพร่โดยนายภาวาส บุนนาคผู้รวบรวมเรื่องการเสด็จประพาสต้น สะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน ส่วนจุดด้อย คือเป็นภาพขาวดำ ด้วยเป็นระยะเริ่มต้นของการพัฒนาการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์

2.5.8 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 36 พระวิหารหลวง วัดบรมธาตุ

ภาพประกอบ 63 พระวิหารหลวง วัดบรมธาตุ อำเภอเมืองชัยนาท

แหล่ง/ที่มา :นายภาวาส บุนนาค. “เสด็จประพาสต้น ร.ศ.125”. 2547 : 36

สาระเนื้อหา: วันที่ 9 สิงหาคม 2449 เสด็จฯออกจากอำเภอสรรพยาเวลาสองโมงเช้า ถึงวัดพระบรมธาตุวรวิหารเวลาสี่โมงเช้าเศษ นมัสการพระบรมธาตุ พระครูอินทโมฬี(หลวงพ่อช้าง)กับราษฎรรับเสด็จฯ พระครูอินทโมฬีท่านเป็นผู้รู้ขนบธรรมเนียมประเพณี พอพระองค์เสด็จฯ ผ่านแถวผู้ใหญ่บ้านและนักเรียนท่านก็บอกวันทยาหัตถ์ ด้วยตัวท่านเอง หลังจากเสด็จฯจากวัดพระบรมธาตุแล้ว พระองค์ได้เสด็จมณฑลทหารราบที่ 16 ซึ่งอยู่ศาลากลางจังหวัดในปัจจุบันแล้วเสด็จฯไปนมัสการหลวงพ่อธรรมจักรวัดธรรมามูล ตอนบ่ายเสด็จฯไปทรงถ่ายภาพที่หาดหน้าวัดธรรมามูลฝั่งตะวันตก ทรงประทับแรมที่วัดธรรมามูล

วิธีการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยอยุธยาในจังหวัดชัยนาท

หนองแจง ทั้ง 4 วัดอยู่ในอำเภอหันคาเช่นกัน พระพุทธรูปและโบราณวัตถุเหล่านี้ล้วนศักดิ์สิทธิ์ มีผู้เคารพนับถือกันมาก จนกลายเป็นสมบัติคู่บ้านไปเป็นที่สุด

วิธีการบันทึก: ภาพถ่ายสี โบราณสถานที่แสดงร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี อายุการสร้างสะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยอยุธยาในจังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณเป็นภาพถ่ายจากการศึกษา และการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นภาพโบราณสถานไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์อย่างชัดเจน

2.5.10 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 38 จิตรกรรมฝาผนัง

ภาพประกอบ 65 ภาพจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถวัดปากคลองมะขามเฒ่า

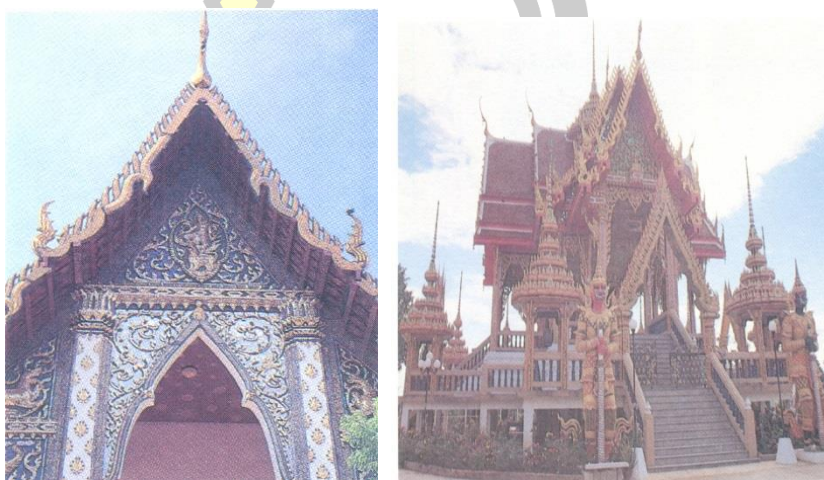
แหล่ง/ที่มา : คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. “วัฒนธรรม : พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดชัยนาท. 2542 : 95

สาระเนื้อหา: ตั้งอยู่ที่หมู่ 1 ตำบลมะขามเฒ่าเป็นภาพเขียนสีฝุ่นมีร่องพื้น เป็นลักษณะฝีมือช่างพื้นฐานสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นภาพพุทธประวัติสอดแทรกชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน จิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถวัดปากคลองมะขามเฒ่า เป็นภาพจิตรกรรมที่มีคุณค่าและมีความสำคัญมากของจังหวัดชัยนาท แต่ปัจจุบันภาพได้ชำรุดทรุดโทรมลงไปมาก

วิธีการบันทึก: ภาพถ่ายขาวสีโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยอยุธยาในจังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมขอมโบราณในอดีต เป็นภาพถ่ายจากการศึกษา และการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ไม่สามารถบันทึกหลักฐานอื่น หรือสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

2.5.11 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 39 มณฑลวัดอินทาราม อำเภอสรรพพยา

ภาพประกอบ 66 มณฑล วัดอินทาราม อำเภอสรรพพยา

แหล่ง/ที่มา : คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุใน คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. “วัฒนธรรม : พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดชัยนาท. 2542 :100

สาระเนื้อหา: ตั้งอยู่ที่หมู่ 2 ตำบลตลุก อำเภอสรรพพยา จังหวัดชัยนาท อยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นวัดโบราณ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2390 เดิมเรียกว่าวัดตลุก สังกัดคณะสงฆ์ มหานิกาย เป็นวัดราษฎร์ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาในราว พ.ศ.2400 มีเนื้อที่ 257 ไร่ 1 งาน 49 ตารางวา และเป็นสำนักนักเรียนภาษาบาลี มีชื่อเสียงมาแต่อดีตสมัยอยุธยาตอนปลาย

วิธีการบันทึก: ภาพถ่ายสีโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยอยุธยาในจังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมขอมโบราณในอดีต เป็นภาพถ่ายจากการศึกษา และการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ไม่สามารถบันทึกหลักฐานอื่น หรือสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

2.5.12 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 40หอพระไตรปิฎกแบบทรงไทย วัดอินทาราม

อำเภอสรรพยา

ภาพประกอบ 67 หอพระไตรปิฎกแบบทรงไทย วัดอินทาราม อำเภอสรรพยา

แหล่ง/ที่มา : คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุใน
คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, “วัฒนธรรม :
พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดชัยนาท, 2542: 98

สาระเนื้อหา:หอพระไตรปิฎกแบบทรงไทยหลังนี้เป็นศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์
สร้างขึ้นในสมัยพระครูสถิตสมณวัตร(อ่า) เป็นเจ้าอาวาส พ.ศ. 2448-2468 ตัวหอพระไตรปิฎกสร้าง
ด้วยไม้สักทั้งหลัง ซ่อฟ้า ไบระกา ประดับด้วยกระจกลีทั้งหมดหลังคามุงด้วยกระเบื้องดินเผาอย่างเก่า
เป็นหอพระไตรปิฎกที่สวยงามมากในสมัยนั้น

วิธีการบันทึก: ภาพถ่ายสีโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทาง
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองด้านสถาปัตยกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ ในจังหวัด
ชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทาง
ประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมโบราณในอดีต เป็นภาพถ่ายจากการศึกษา และ
การมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานทางประวัติศาสตร์

จากภาพโบราณสถานและภาพบันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์คือภาพ
เหตุการณ์ในการเสด็จประพาสต้น เป็นข้อมูลยืนยันว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินมาเมืองชัยนาท 3 ครั้ง ครั้งที่ 1 ปี พ.ศ. 2444 ร.ศ.120) เสด็จจากพระราชวัง

บางปะอินด้วยเรือพระที่นั่งแก่งมีเรือกลไฟสูงสุดปลายทางที่จังหวัดอุตรดิตถ์ ทรงเททองพระพุทธรชินราชจำลอง ณ เมืองพิษณุโลก ผ่านบ้านสรพยาวันที่ 5 ตุลาคม 2444 โดยนายอำเภอกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ราษฎรมาเฝ้าอรับเสด็จจำนวนมาก และทรงประทับแรมที่บ้านสรพยาวันที่ 6 ตุลาคม 2444 บ่ายพระองค์เสด็จเมืองชัยนาท แจกเสมาให้แก่ราษฎร เสด็จวัดพระบรมธาตุวรวิหาร นมัสการพระบรมธาตุพระครูอินทโมฬี(หลวงพ่อช้าง)กับราษฎรถวายการต้อนรับ และทรงประทับที่เมืองชัยนาทวันที่ 7 ตุลาคม 2444 เสด็จประพาสเมืองสรรคบุรี

วัดมหาธาตุ วัดสองพี่น้อง และวัดจันทน์กลับมาประทับแรมที่เมืองชัยนาท วันที่ 9 ตุลาคม 2444 เข้า เสด็จฯวัดธรรมามูลบ่าบเสด็จต่อไปยังจังหวัดนครสวรรค์ พิจิตรและพิษณุโลกและขากลับได้กลับมาประทับแรมที่บ้านท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ (2 พฤศจิกายน 2444) ครั้งที่ 2 ปี พ.ศ.2449 (ร.ศ.125) เสด็จทางชลมารค ผ่านเมืองอ่างทอง เมืองสิงห์บุรี เมืองอินทร์บุรี วันที่ 8 สิงหาคม 2449 เสด็จถึงอำเภอสรรพยาท่าโฆงเย็นเศษ และประทับพักแรมที่พลับพลาประทับ อำเภอสรรพยา วันที่ 9 สิงหาคม 2449 เสด็จฯออกจากอำเภอสรรพยาไปนมัสการพระบรมธาตุ พระครูอินทโมฬี (หลวงพ่อช้าง) กับราษฎรรับเสด็จฯ (ดั่งภาพ) นมัสการหลวงพ่อธรรมจักรวัดธรรมามูล ทรงประทับแรมที่วัดธรรมามูล วันที่ 10 สิงหาคม 2449 เข้าเสด็จถึงที่ว่าการอำเภอมโนรมย์ แล้วเสด็จฯประพาสแม่น้ำสะแกกรัง (เมืองอุทัยธานี) แล้วเสด็จฯกลับประพาสเมืองมโนรมย์ต่อและประทับแรมที่อำเภอมโนรมย์ วันที่ 11 สิงหาคม 2449 เสด็จฯออกจากอำเภอมโนรมย์ไปยังจังหวัดนครสวรรค์ ครั้งที่ 3 ปี พ.ศ. 2451 (ร.ศ.127) เสด็จฯ โดยทางรถไฟถึงจังหวัดนครสวรรค์ แล้วประทับเรือพระที่นั่งครุฑเหิรเห็จ ตามลำแม่น้ำมะขามเฒ่า (วันที่ 16 ตุลาคม 2451) ทรงประทับแรมที่วัดหัวหาด อำเภอมโนรมย์ (วัดพิบูลงามในปัจจุบัน) วันที่ 18 ตุลาคม 2451 เสด็จฯตามลำน้ำมะขามเฒ่าประทับที่วัดหนองแค ปัจจุบันอยู่ในอำเภอสรรพยา ครั้งนั้นพระอธิการคล้อยเป็นเจ้าอาวาสได้ชักชวนราษฎรสร้างพลับพลารับเสด็จ ทรงเสวยยอดหวายโปง และน้ำพริกและปลาร้าที่ชาวบ้านนำมาถวายพระองค์เสวยเอร็ดอร่อย(เจริญพระกระยาหาร)และให้เรียกวัดว่า วัดทรงเสวยจนปัจจุบัน ชาวจังหวัดชัยนาทต่าง สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าฯ จนปัจจุบัน

การบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์แตกต่างจากสมัยอื่น ๆ ที่ผ่านมานั้นคือสมัยรัตนโกสินทร์เริ่มมีการบันทึกภาพด้วยกล้องถ่ายรูปที่เป็นผลจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และชาติตะวันตกได้นำมาใช้ก่อน การบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์จึงทำได้มากกว่าการบันทึกร่องรอยทางประวัติศาสตร์ และการบันทึกภาพโบราณสถานโบราณวัตถุไว้เพื่อเป็นหลักฐานตีความทางประวัติศาสตร์โดยพิจารณาเวลาและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์จากหลักฐานทางโบราณคดี โดยสามารถบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในขณะบันทึก และจะกลายเป็นภาพทางประวัติศาสตร์เมื่อเวลาผ่านไป ภาพที่คัดเลือกศึกษาจึงมีทั้งภาพถ่ายโบราณสถานโบราณวัตถุ

ภาพถ่ายศิลปวัฒนธรรมสร้างสรรค์ และภาพเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับจังหวัด
ชัยนาท

2.1 ผลการศึกษาภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรมในอดีตในภาพรวม

ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นภาพในอดีตมีอายุการถ่ายมากกว่า 5 ปีใน
จังหวัดชัยนาทมีค่อนข้างมาก แต่กระจัดกระจายอยู่กับหน่วยงานและเอกชนเจ้าของภาพ แหล่งภาพ
ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานราชการและเอกชนรวมทั้งเอกสารที่จังหวัดจัดทำขึ้นในโอกาสสำคัญเกี่ยวกับ
สถาบันพระมหากษัตริย์ รวมทั้งแหล่งภาพออนไลน์ ภาพที่มีอายุการบันทึกเป็นภาพเก่าแก่ที่สุดไม่มี
หลักฐานการถ่านแน่ชัด ภาพที่คัดเลือกเป็นเป้าหมายการศึกษาส่วนใหญ่เป็นภาพบันทึกกิจกรรมทาง
สังคมและวัฒนธรรม ที่ส่วนราชการและเอกชนบันทึกไว้เป็นหลักฐานการจัด การร่วมกิจกรรมทาง
สังคมและวัฒนธรรม และการบันทึกไว้เพื่อเป็นที่ระลึกในการร่วมกิจกรรม ภาพทางสังคมและ
วัฒนธรรมในอดีตแยกศึกษาเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มภาพถ่ายทางศาสนา คติ ความเชื่อและพิธีกรรม
ศึกษาพระเกจิอาจารย์ พิธีกรรมขวัญข้าว เลี้ยงผีโรง ยกธงชนะมาร ทำบุญกลางบ้าน แห่ข้าวพันก้อน
เป็นอาทิ กลุ่มภาพถ่ายทางจารีต ประเพณี ศึกษาภาพเกี่ยวกับประเพณีการเกิด การบวช การ
แต่งงาน งานศพ การตักบาตรเทโว ลอยกระทง แข่งเรือ รวมทั้งประเพณีที่เกิดขึ้นใหม่เฉพาะของ
จังหวัดเช่นการประกวดส้มโอและประเพณีหุ่นฟางนก ส่วนภาพถ่ายสภาพสังคมและวิถีชีวิต ศึกษาการ
ตั้งบ้านเรือนแบบไทยโบราณและเรือนแพ อาหารพื้นเมือง อาชีพสำคัญ การคมนาคม รวมถึง
การศึกษา การปกครองและที่ตั้งที่ว่าการอำเภอในอดีต โดยศึกษาภาพจาก 3 แหล่งคือ แหล่ง
หน่วยงานราชการและองค์กรชุมชน แหล่งเอกสารและสื่อ และแหล่งบุคคลและชุมชน พร้อมกับศึกษา
ในสถานที่จริงตามภาพสะท้อนข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรมได้ว่า ชัยนาทเป็นแหล่งอารยธรรมที่
ซ้อนทับกันหลายยุคหลายสมัยตามบริเวณลุ่มน้ำทั้งสามสาย คือ ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ลุ่มแม่น้ำน้อย
และลุ่มแม่น้ำท่าจีน ได้รับอารยธรรมเก่าแก่ ซึ่งผ่านการเปลี่ยนแปลงมาหลายยุคหลายสมัย รวมทั้ง
การผสมผสานของวัฒนธรรมชนเผ่า จนเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม เมืองชัยนาทในอดีตได้รับอิทธิพลทาง
ศาสนาและความเชื่อต่อเนื่องจากความเชื่อเรื่องผี ศาสนาฮินดู ศาสนาพุทธลัทธิลี้กวางศ์สมัยสุโขทัย
ศาสนาพุทธแบบเทวนิยมในสมัยอยุธยาและศาสนาแบบเถรวาทในปัจจุบัน ชาวเมืองชัยนาทมีความ
เชื่อสิ่งสมในเรื่องผี เรื่องเทวดา เรื่องไสยศาสตร์ และเรื่องการปฏิบัติพุทธ เคารพศรัทธาในพระ
เกจิอาจารย์สืบทอดพิธีกรรมทำขวัญข้าว เลี้ยงผีโรง ยกธงชนะมาร ทำบุญกลางบ้าน แห่ข้าวพันก้อน
รวมถึงการเซ่นไหว้บรรพบุรุษ สืบสานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและการสร้างจุดขาย
ทางวัฒนธรรม ทั้งประเพณีการเกิด การบวช การแต่งงาน งานศพ การตักบาตรเทโว ลอยกระทง แข่ง
เรือ รวมทั้งประเพณีที่เกิดขึ้นใหม่เฉพาะของจังหวัดคือการประกวดส้มโอ และประเพณีหุ่นฟางนก
ส่วนด้านวิถีชุมชน ชัยนาทเป็นชุมชนลุ่มน้ำภาคกลาง บ้านเรือนแบบไทยโบราณและเรือนแพ มีอาหาร

พื้นเมืองเฉพาะมาแต่อดีต มีอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก การคมนาคมในอดีตจึงใช้เรือเป็นหลัก และปรับเปลี่ยนเป็นการเดินทางทางบกมากขึ้น มีพัฒนาการด้านการปกครอง การศึกษา การชลประทาน ต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน

วิธีการบันทึก บันทึกกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีต เดิมบันทึกด้วยภาพวาดและเปลี่ยนเป็นภาพสีในระยะต่อมา สารการบันทึกเป็นวิถีชีวิต กิจกรรมและขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ส่วนใหญ่ใช้การบันทึกแบบการบันทึกภาพทิวทัศน์ (Land and Sea Scape) และแบบการถ่ายภาพบุคคล (Partraits) และการถ่ายภาพแบบเคลื่อนไหว (Action)

จุดเด่นและจุดด้อย ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรมในอดีตมีจุดเด่นที่มีวัตถุประสงค์การถ่ายที่ชัดเจนว่าถ่ายไปการใด ส่วนใหญ่เป็นการเก็บภาพไว้เป็นที่ระลึก เป็นหลักฐานทางราชการ เป็นข้อมูลเพื่อเผยแพร่ เน้นการถ่ายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง มีจุดด้อยที่ถ่ายกิจกรรมได้ไม่ครบถ้วนขาดจุดเน้นในการถ่ายของแต่ละประเพณีพิธีกรรม บันทึกอย่างง่ายแบบถ่ายทิวทัศน์ เป็นภาพวาด

2.2 ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรมในอดีตจำแนกตามกลุ่มโครงสร้างวัฒนธรรม

จังหวัดชัยนาทเป็นแหล่งอารยธรรมที่ซ้อนทับกันหลายยุคหลายสมัยตามบริเวณลุ่มน้ำทั้งสามสาย คือ ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ลุ่มแม่น้ำน้อย และลุ่มแม่น้ำท่าจีน ซึ่งเป็นแหล่งที่มีพื้นที่อุดมสมบูรณ์ จึงได้รับอารยธรรมเก่าแก่ ซึ่งผ่านการเปลี่ยนแปลงมาหลายยุคหลายสมัย จนเป็นสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ภาพเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทมีลักษณะไม่แตกต่างจากภาพทางประวัติศาสตร์ คือก่อนจะมีการบันทึกภาพด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ภาพในอดีตจึงเป็นภาพทางโบราณคดีเป็นส่วนใหญ่คือเป็นภาพเกี่ยวกับชุมชนและร่องรอยของอารยธรรมของมนุษย์ ภาพเกี่ยวกับวัฒนธรรมทั้งความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม การอยู่ร่วมกันและการดำรงชีวิต ภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในอดีตจึงคัดสรรมาเป็นเฉพาะเป็นตัวอย่งในการศึกษา ซึ่งจะเน้นถึงเรื่องราวและวิธีการบันทึกเป็นสำคัญ ตามลำดับดังนี้

2.2.1 ภาพถ่ายเกี่ยวกับศาสนา คติ ความเชื่อและพิธีกรรม

เมืองชัยนาทในอดีตได้รับอิทธิพลทางศาสนาและความเชื่อต่อเนื่องจากความเชื่อเรื่องผี ศาสนาฮินดู ศาสนาพุทธลัทธิลังกาวงศ์สมัยสุโขทัย ศาสนาพุทธแบบเถรวาทในสมัยอยุธยา และศาสนาแบบเถรวาทในปัจจุบัน ชาวเมืองชัยนาทจึงมีความเชื่อแบบสั่งสมคือมีความเชื่อเรื่องผี เรื่องเทวดาเรื่องไสยศาสตร์ และเรื่องกรรมแบบพุทธ ภาพถ่ายเกี่ยวกับความเชื่อจึงเลือกเอาบุคคลสำคัญที่มีบทบาทในด้านความเชื่อ ด้านศาสนาและวัฒนธรรมตามลำดับ ดังนี้

2.2.1.1 ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 1 ภาพพระครูสถิตสมณวัตร (อ่า)

ภาพประกอบ 68 พระครูสถิตสมณวัตร(หลวงพ้ออ่า) วัดอินทาราม

แหล่ง/ที่มา: วัดอินทาราม (ตลุก) อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

สาระเนื้อหา: จังหวัดชัยนาทมีพระเกจิอาจารย์ที่ทรงวิทยาคุณ อีกทั้งเป็นพระที่วัตรปฏิบัติที่งดงามได้รับความนิยมยกย่องเป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไปและเป็นที่ยศพรสักการะยิ่งของชาว จังหวัดชัยนาทภาพพระครูสถิตสมณวัตร (อ่า) ที่ชาวบ้านบ้านเรียก หลวงพ้ออ่า อดีตเจ้าอาวาสวัดอินทาราม (ตลุก) อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท เป็นหนึ่งในพระเกจิอาจารย์นั้น โยมบิดาชื่อชื่อน้อย โยมมารดาไม่ทราบชื่อ ท่านเป็นบุตรคนที่ 3 อุปสมบท ณ วัดอินทาราม (ตลุก) มีตบะเดชะในทางคาถาอาคมและแพทย์แผนโบราณ และท่านเป็นผู้ริเริ่มการศึกษาประชาบาลขึ้นในวัด จนเป็นโรงเรียน ทรัพย์สถิติวิทยาการสืบมา หลวงพ้ออ่า มรณภาพวันพฤหัสบดีที่ 15 ตุลาคม 2467

วิธีการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยอยุธยาในจังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมขอมโบราณในอดีต เป็นภาพถ่ายจากการศึกษาและการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานทางประวัติศาสตร์

2.2.1.2 ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 2 พระครูวิมลคุณากร (หลวงปู่ศุข) วัดปากคลองมะขามเฒ่า

ภาพประกอบ 69 พระครูวิมลคุณากร (หลวงปู่ศุข) วัดปากคลองมะขามเฒ่า อำเภอดงสิงห์

แหล่ง/ที่มา: วัดปากคลองมะขามเฒ่า อำเภอดงสิงห์

สาระเนื้อหา: พระครูวิมลคุณากร (หลวงปู่ศุข) วัดปากคลองมะขามเฒ่า

อำเภอดงสิงห์นามเดิมว่า ศุขเกษเวช เกิดเมื่อวันจันทร์ เดือน 4 ขึ้น 8 ค่ำ ปีวอก พ.ศ. 2390 ที่บ้านมะขามเฒ่า ปัจจุบันเรียก บ้านปากคลอง) ตำบลมะขามเฒ่า อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาทโยมบิดา - มารดา ชื่อ นายน่วม และนางทองดี ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลมะขามเฒ่ามีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน 9 คนหลวงปู่ศุขเป็นคนแรก หลวงปู่ศุขได้อุปสมบทเมื่ออายุได้ 22 ปี ที่วัดโพธิ์บางเขน โดยมีพระครูเขย จันทสิริ วัดโพธิ์บางเขน เป็น พระอุปัชฌาย์ เมื่อศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยพอสมควรแล้ว ท่านก็ได้ออกเดินธุดงค์หาที่สงบฝึกวิปัสสนากัมมัฏฐาน และวิชาอาคมต่าง ๆ จากสำนักที่มีชื่อเสียงโด่งดังในสมัยนั้นจนชำนาญแล้ว จึงกราบลาอาจารย์กลับบ้านเกิดของท่าน โดยมาพักอยู่ที่วัดร้างแห่งหนึ่งข้างหมู่บ้าน ชื่อวัดอู่ทอง ปัจจุบันนี้เรียกว่า วัดปากคลอง ชาวบ้านแถวนั้นมีความศรัทธาเลื่อมใสจึงนิมนต์ให้ท่านจำพรรษาอยู่ที่นั่น เพื่อที่ว่าจะได้สร้างวัดขึ้นมาใหม่ ดังนั้นท่านจึงได้อยู่ ณ ที่นั้นมาจนท่านมรณภาพ หลวงปู่ฯ ท่านได้สร้างวัดดงมงคลในรูปพระพิมพ์สี่เหลี่ยมจัตุรัสมีออกแจกเป็นของที่ระลึกเป็นครั้งแรก ปราบกฏอภินิหารทางอยู่ยงคงกระพัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องกันเขี้ยววงกิตติศัพท์ในความขลังประสิทธิในพระพิมพ์สี่เหลี่ยมของท่านจึงค่อยๆ เผยแพร่จากปากหนึ่งไปสู่อีกปากหนึ่ง ในเวลาไม่ช้าไม่นาน คุณวิเศษของท่านจึงค่อยๆ โด่งดังจรจรายไปทั่ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัดปากคลองมะขามเฒ่า ซึ่งตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาอันเป็นเส้นทางคมนาคมสายหลัก การขนส่งสินค้า ตลอดจนการทำมาค้าขาย จะขึ้นล่องจะต้องอาศัยสายน้ำเจ้าพระยาเพียงแห่งเดียวเท่านั้น

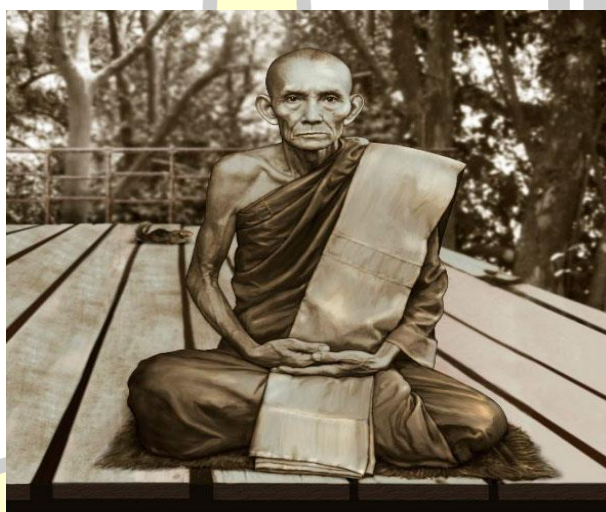
เพราะในสมัยนั้นถนนหนทางทางบกยังทุรกันดาร พอตกเพลาลบค้ำพ่อค้าแม่ขายเรือเล็กเรือใหญ่จะ มาอาศัยนอนค้างแรมที่แพหน้าวัดของท่าน เพื่ออาศัยบารมีของท่านช่วยป้องกันขโมยโจรที่จะมา ประทุษร้ายต่อเลือดเนื้อชีวิตและทรัพย์สิน ถ้าจะเปรียบไปแล้วหน้าวัดของท่านจึงเป็นเสมือนหนึ่งเป็น ชุมทางที่สำคัญนี้ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ที่ช่วยเสริมส่งให้เกียรติคุณของท่านแผ่ขยายไปทั่วทุกภาคของ ประเทศ ชื่อเสียงของท่านจึงเป็นที่รู้จักกันดี “หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า”

วิธีการบันทึก: ภาพถ่ายสีโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยอยุธยาในจังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมขอมโบราณในอดีต เป็นภาพถ่ายจากการศึกษา และการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานทางประวัติศาสตร์

2.2.1.3 ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 3 หลวงพ่อกาย (ชุตินธโร)

วัดโฆสิตาราม อำเภอสรรคบุรี

ภาพประกอบ 70 หลวงพ่อกาย (ชุตินธโร) วัดโฆสิตารามอำเภอสรรคบุรี

แหล่ง/ที่มา: วัดโฆสิตารามอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท

สาระเนื้อหา หลวงปู่ศุข ชุตินธโร นามเดิมว่า กาย ปั่นสน เกิดเมื่อวันที่ 2

พฤศจิกายน พ.ศ. 2448 ณ หมู่บ้านบ้านแค หมู่ 9 ตำบลบางซุด อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท เป็น บุตรของคุณพ่อ ต้อย ปั่นสน คุณแม่ต่วน เดชมา มีพี่น้อง 5 คน ท่านเป็นบุตรคนที่ 2 เริ่มเรียนหนังสือ กับหลวงปู่ชวด วัดบ้านแค หลังจากหลวงปู่ชวาก็มรณภาพ บิดามารดาจึงได้นำเด็กชายกายมาเรียน หนังสือขอมต่อกับอาจารย์ดำ วัดหัวเด่น ซึ่งใกล้ ๆ กับวัดบ้านแค หลังจากนั้นก็มาช่วยทางบ้าน

ประกอบอาชีพ ทำไร่ไถนาตามประสาอาชีพของทางครอบครัว เข้าอุปสมบท โดยมีพระอุปัชฌาย์ คือ พระชัยนาทมณี เมื่ออายุ 20 ปี ณ วัดโบสถ์ ต.โพธิ์งาม อ.สรรคบุรี จ.ชัยนาท มีฉายาว่า ชุตินฺธโร ฝึกหัดเทศน์เวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมารทานกัณฑ์ และแหล่งหญิงหม้ายจากนั้นหลวงพ่อก็ได้ไปเรียนวิชาแพทย์โบราณกับหมอเขียน เพื่อเรียนวิชาการรักษาโรคระบาด หรือโรคห่าและ โรคไข้ทรพิษ ต่อมาได้เรียนนักรธรรม เรียนปริยัติธรรมเรียนวิปัสสนากรรมฐานและอาคมตลอดจนวิธีทำเครื่องรางของขลัง ยันต์มงกุฎพระเจ้าซึ่งหลวงพ่อก็มักใช้ปลุกเสกพระและเครื่องรางต่างๆ เรียนแพทย์แผนโบราณต่อกับโยมป่วน บ้านหนองแถม กับหมอโย บ้านบางน้ำพระนับว่าเป็นพระที่ได้ตำราแบบแปลกกว่าพระอื่นๆ ทั่วไป ช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง หลวงพ่อกลับมาอยู่วัดบ้านแค หลวงพ่อก็ได้ทำการสักให้ศิษย์ มีชื่อเสียงโด่งดังมาก ขนาดสักกันทั้งกลางวันกลางคืน ผลงานทางศาสนาหลวงพ่อก็ไม่ชอบการก่อสร้าง ชอบความเป็นอยู่แบบสมถะ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระครูชั้นประทวน และมรณภาพเมื่อวันที่ 12 เมษายน พ.ศ.2522 อายุ 74 ปี 54 พรรษา

วิธีการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยอยุธยาในจังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมขอมโบราณในอดีต เป็นภาพถ่ายจากการศึกษาและการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานทางประวัติศาสตร์

2.2.1.4 ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 4 ภาพทำขวัญข้าวแม่โพสพ

ภาพประกอบ 71 การทำขวัญข้าวแม่โพสพ

แหล่ง/ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท

สาระเนื้อหา กลางเดือน 10 ประมาณเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน ของทุกปี ชาวนาในจังหวัดชัยนาทเชื่อว่าถ้าได้ทำขวัญข้าว และถ้าพระแม่โพสพได้รับเครื่องสังเวยแล้ว ไม่ทำให้เมล็ดข้าวล้ม หนอน สัตว์ต่าง ๆ มากล้ำกราย ได้ผลผลิตอุดมสมบูรณ์ ตลอดจนถวายแก่พระสงฆ์เมื่อข้าวนาสุกดีแล้ว เมื่อนวดข้าวเสร็จก็จะกำหนดวันพฤหัสบดีหรือวันศุกร์นำข้าวขึ้นยุ้ง ชาวบ้านก็จะมาร่วมทำขวัญข้าว ร้องเพลงทำขวัญแม่โพสพนำเครื่องสังเวยไปบูชาแม่โพสพในแต่ละครั้ง ช่วงข้าวในนากำลังตั้งท้องใช้กล้วย อ้อย ถั่ว งา ส้ม อย่างละ 1 คำใส่ตะกร้าสานหมาก พลูจีบ 1 คำ เมื่อเกี่ยวข้าวและนำขึ้นยุ้งข้าวใช้หมาก พลูจีบ 1 คำบุหรี 1 มวนข้าวที่เกี่ยวข้องแล้ว 1 กำผ้าแดง ผ้าขาว ขนาด 1 คืบ อย่างละ 1 ผืนการทำขวัญข้าว เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับชาวนาให้รู้ว่า การทำนาปลูกข้าวของตนนั้น จะไม่สูญเปล่า เพราะพระแม่โพสพเป็นผู้ดูแล และเมื่อมีการเกี่ยวข้าวก็จะมาช่วยกันเกี่ยวข้าว เป็นการสร้างความสมัคสมานสามัคคี และที่สุดคือการร่วมสนุกสนานเมื่อทุกคนเหนื่อยยาก และประสบความสำเร็จด้วยดีพิธีกรรมสำคัญคือช่วงแรกเมื่อข้าวตั้งท้อง ชาวนาจะนำตาแหลวไปปักไว้ที่หัวนา และขอบูชาพระแม่โพสพ ให้รับเครื่องสังเวย อันประกอบด้วยกล้วย อ้อย ถั่ว งา ส้ม มัดแขวนไว้กับตาแหลว และนำหมาก พลูจีบ 1 คำ ใส่กรวยไว้ที่หัวนา เมื่อถึงช่วงเกี่ยวข้าว ก็จะเอาหมาก พลูจีบ 1 คำ บุหรีมวน 1 มวน ไปเชิญพระแม่โพสพ ผู้หญิงจะเกี่ยวข้าว 1 กำ นำไปบูชาเป็นข้าวแม่โพสพในยุ้ง พร้อมผ้าแดง ผ้าขาว ขนาด 1 คืบ อย่างละ 1 ผืนใส่กระบุง

วิธีการการบันทึก: ภาพถ่ายสีโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยอยุธยาในจังหวัดชัยนาท

จุดเด่น/จุดด้อย: จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมขอมโบราณในอดีต เป็นภาพถ่ายจากการศึกษาและการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานทางประวัติศาสตร์

2.2.1.5 ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 5 ภาพพิธีกธงชนะมาร

ภาพประกอบ 72 พิธีกธงชนะมารของชุมชนหนองพังนาค

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาทในอดีต-ปัจจุบัน

เปรียบเทียบภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาทในอดีตและปัจจุบันเกี่ยวกับแหล่งที่มา สารเนื้อหา แนวทางการบันทึก ข้อเด่น-ข้อด้อย และการนำไปใช้ โดยแยกเปรียบเทียบตามชนิดของภาพ ประมวลจุดเด่น จุดด้อยและแนวทางการพัฒนาการบันทึกภาพเพื่อเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทตามลำดับ ดังนี้

1. เปรียบเทียบภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาทในอดีต-ปัจจุบัน

1.1 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์แบ่งเป็น 5 กลุ่ม

- 1.1.1 กลุ่มภาพทางประวัติศาสตร์-ทวาราวดี
- 1.1.2 กลุ่มภาพทางประวัติศาสตร์-ลพบุรี
- 1.1.3 กลุ่มภาพทางประวัติศาสตร์-สุโขทัย
- 1.1.4 กลุ่มภาพทางประวัติศาสตร์-อยุธยา
- 1.1.5 กลุ่มภาพทางประวัติศาสตร์-ธนบุรีและโกสินทร์

1.2 ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม

- 1.2.1 กลุ่มภาพถ่ายทางศาสนา คติ และความเชื่อ
- 1.2.2 กลุ่มภาพถ่ายทางจารีต ประเพณี
- 1.2.3 กลุ่มภาพถ่ายทางวิถีชีวิต

2. ประมวลจุดเด่น จุดด้อยและแนวทางการพัฒนาการบันทึกภาพเพื่อเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท

1. เปรียบเทียบภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาทในอดีต-ปัจจุบัน

1.1 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์

กลุ่มทวาราวดีเป็นภาพที่ตั้งเมืองอู่ตะเภาและเมืองคอนโบราณ กลุ่มลพบุรีเป็นภาพเจดีย์ทรงแปดเหลี่ยม พระปรางค์ทรงกลีบมะเฟือง ภาพหลวงพ่อดำและพระพุทธรูปหินทราย กลุ่มสุโขทัยเป็นภาพเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์วัดโตนดลาย หลวงพ่อใหญ่ และพระพุทธรูปสรสิทิวัดมหาธาตุ กลุ่มอยุธยา เป็นภาพพระปรางค์สองพี่น้อง เจดีย์วัดพระยาแพรง เจดีย์วัดโตนดลาย อุโบสถวัดวิหารทอง สรรคบุรี หลวงพ่อธรรมจักร อุโบสถ ซากเจดีย์วัดธรรมามูล เจดีย์และอุโบสถวัดพระบรมธาตุ และรูปปั้นพระศรีสุทธีกรรม และกลุ่มธนบุรีและโกสินทร์ เป็นภาพหลังคาอุโบสถทรงจันทน์โพธิ์ธาราม มณฑปวัดปากครองมะขามเฒ่า และภาพการเสด็จพระพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระ

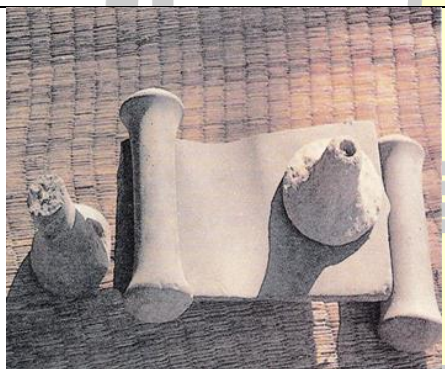

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั้งเกี่ยวกับท่าเรือและอำเภอมโนรมย์ อุโบสถวัดธรรมามูล วิหารหลวงวัดพระบรมธาตุ วัดเขาสารพัดดี มณฑปและวิหารคดวัดอินทาราม อำเภอสรรพยา ในอดีตและปัจจุบันเปรียบเทียบได้ ดังตารางที่ 1-5

1.1.1 กลุ่มภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์-ทวาราวดี

ตาราง 1 เปรียบเทียบภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ กลุ่มที่ 1 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์-ทวาราวดี

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
<p>ภาพทางประวัติศาสตร์ 1 กำแพงเมืองอุตะเถา</p> <p>ภาพประกอบ 27 กำแพงเมืองอุตะเถา</p>	 <p>ภาพประกอบ 141 กำแพงเมืองอุตะเถา</p>
<p>ภาพทางประวัติศาสตร์ 2 เตาถลุงเหล็กเมืองอุตะเถา</p> <p>ภาพประกอบ 28 เตาถลุงเหล็กเมืองอุตะเถา</p>	 <p>ภาพประกอบ 142 เตาถลุงเหล็กเมืองอุตะเถา</p>
 <p>ภาพประกอบ 29 เมืองโบราณครน้อย</p>	 <p>ภาพประกอบ 143 เมืองโบราณครน้อย</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

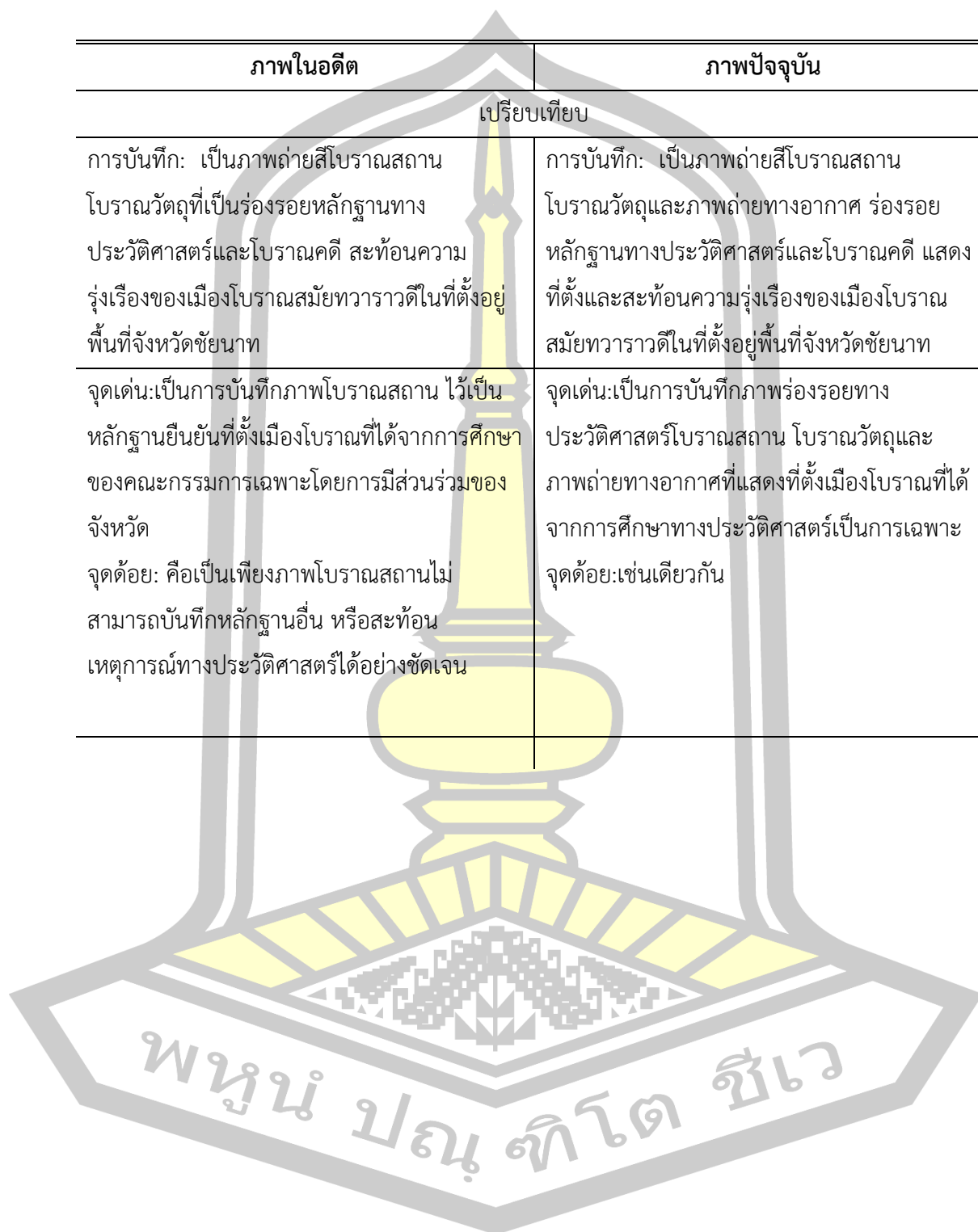
ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
ภาพทางประวัติศาสตร์ 3 ภาพประวัติศาสตร์เมืองโบราณนครน้อย	
 <p data-bbox="335 828 782 873">ภาพประกอบ 29 เมืองโบราณนครน้อย</p>	 <p data-bbox="909 828 1340 873">ภาพประกอบ 143 เมืองโบราณนครน้อย</p>
ภาพทางประวัติศาสตร์ 4 หินบดยาเมืองดงคอน	
 <p data-bbox="335 1321 782 1366">ภาพประกอบ 30 หินบดยาเมืองดงคอน</p>	 <p data-bbox="909 1321 1340 1366">ภาพประกอบ 144 โบราณวัตถุเมืองดงคอน</p>
ภาพทางประวัติศาสตร์ 5 เนินปราสาทเมืองดงคอน	
 <p data-bbox="335 1769 782 1814">ภาพประกอบ 31 เนินปราสาทเมืองดงคอน</p>	 <p data-bbox="909 1769 1340 1814">ภาพประกอบ 145 บริเวณที่ตั้งเมืองดงคอน</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
ภาพทางประวัติศาสตร์ 6 แผ่นหินสลักเป็นภาพพระพุทธรูปมีธรรมจักรและสถูปขนาบข้าง	
 <p data-bbox="320 882 799 936">ภาพประกอบ 32 แผ่นหินสลักพระพุทธรูป</p>	 <p data-bbox="884 882 1362 936">ภาพประกอบ 146 แผ่นหินสลักพระพุทธรูป</p>
เปรียบเทียบ	
<p data-bbox="272 996 842 1391">แหล่ง/ที่มา: สำนักงานจังหวัด เอกสาร คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมาย เหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, “วัฒนธรรม : พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และ ภูมิปัญญา จังหวัดชัยนาท, 2542: 73, 74, 75, 104</p>	<p data-bbox="842 996 1404 1391">แหล่ง/ที่มา: ภาพประกอบใหม่จากสำนักงาน จังหวัด และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดและ ภาพถ่ายเพิ่มเติม ณ สถานที่ดั้งเดิม</p>
<p data-bbox="272 1391 842 1848">สาระเนื้อหา: ร่องรอยหลักฐานชุมชนโบราณ สมัย ทวาราวดี เมืองอู่ตะเภา เมืองดงคอน และเมือง นครน้อย ไม่ปรากฏกำแพงเมือง พบซาก โบราณสถานนอกเมือง หนึ่งในหลักฐานทาง โบราณคดีที่พบได้แก่แผ่นหินสลักเป็นภาพ พระพุทธรูปโดยมีธรรมจักรและสถูปขนาบข้าง เป็นแผ่นศิลาขนาดใหญ่รูปดอกบัวบาน เมืองดง คอนศิลปะทวารวดี</p>	<p data-bbox="842 1391 1404 1848">สาระเนื้อหา: ที่ตั้งชุมชนโบราณ สมัยทวาราวดี 3 เมืองอู่ตะเภา เมืองดงคอนและเมืองนครน้อย แสดงที่ตั้งที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้นและซาก โบราณสถานและโบราณวัตถุประกอบด้วย เตาเผา หินบดยา ส่วนแผ่นหินสลักเป็นภาพ พระพุทธรูปโดยมีธรรมจักรและสถูปขนาบข้าง ศิลปะทวารวดียังมีสภาพเดิม</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
เปรียบเทียบ	
<p>การบันทึก: เป็นภาพถ่ายสีโบราณสถาน โบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยทวารวดีในที่ตั้งอยู่ที่พื้นที่จังหวัดชัยนาท</p>	<p>การบันทึก: เป็นภาพถ่ายสีโบราณสถาน โบราณวัตถุและภาพถ่ายทางอากาศ ร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี แสดงที่ตั้งและสะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยทวารวดีในที่ตั้งอยู่ที่จังหวัดชัยนาท</p>
<p>จุดเด่น: เป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณที่ได้จากการศึกษาของคณะกรรมการเฉพาะโดยการมีส่วนร่วมของจังหวัด</p> <p>จุดด้อย: คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานไม่สามารถบันทึกหลักฐานอื่น หรือสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน</p>	<p>จุดเด่น: เป็นการบันทึกภาพร่องรอยทางประวัติศาสตร์โบราณสถาน โบราณวัตถุและภาพถ่ายทางอากาศที่แสดงที่ตั้งเมืองโบราณที่ได้จากการศึกษาทางประวัติศาสตร์เป็นการเฉพาะ</p> <p>จุดด้อย: เช่นเดียวกัน</p>

1.1.2 กลุ่มภาพทางประวัติศาสตร์-ลพบุรี

ตาราง 2 เปรียบเทียบภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ กลุ่มที่ 2 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์-ลพบุรี

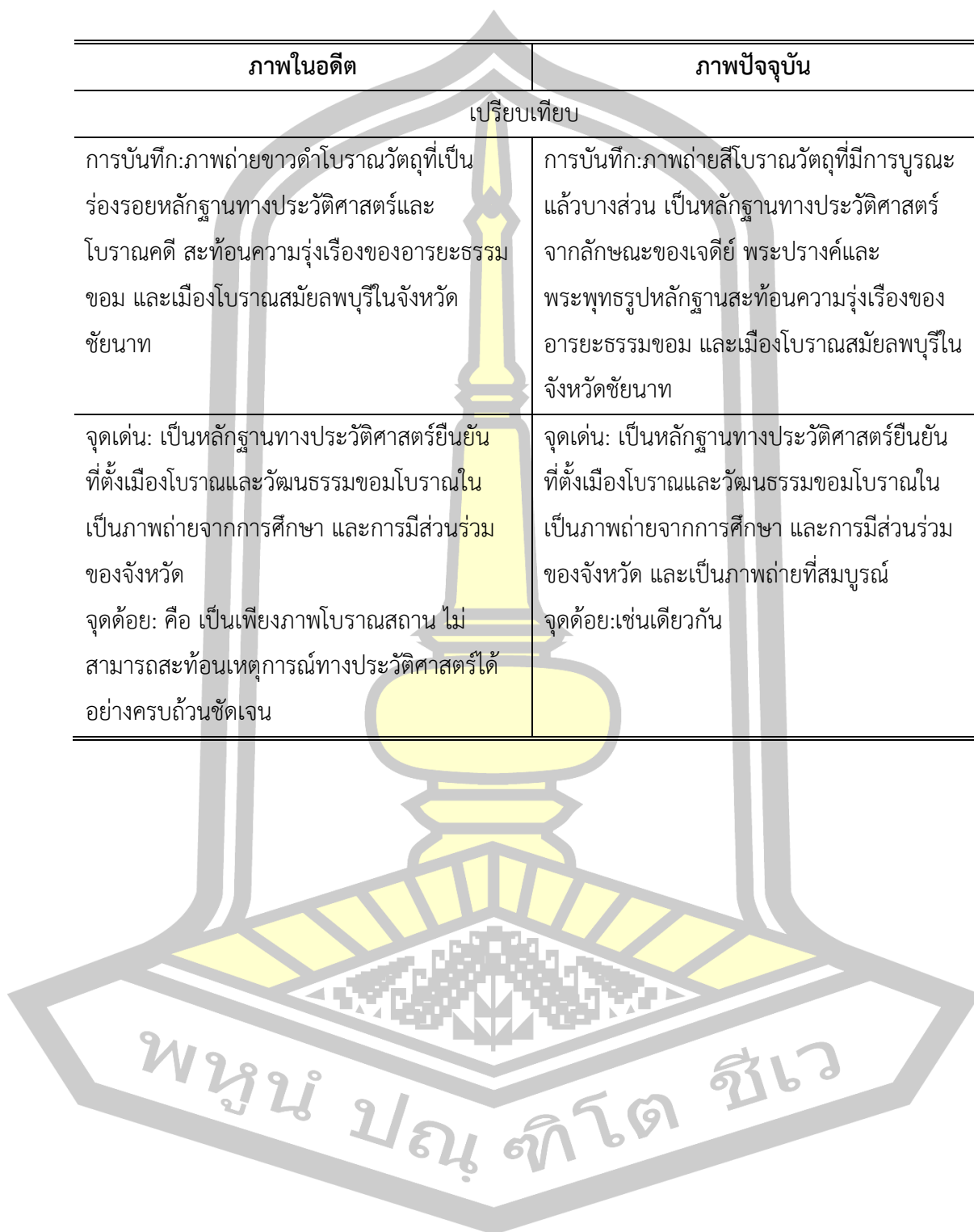
ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 7 เจดีย์ฐานสี่เหลี่ยมทรง 8 เหลี่ยม วัดพระแก้ว	ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 7 เจดีย์ฐานสี่เหลี่ยมทรง 8 เหลี่ยม วัดพระแก้ว
 <p data-bbox="341 891 775 931">ภาพประกอบ 33 เจดีย์ทรงแปดเหลี่ยม</p>	 <p data-bbox="906 891 1350 931">ภาพประกอบ 147 เจดีย์ทรงแปดเหลี่ยม</p>
ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 8 ปรากฏทรงกลีบมะเฟือง วัดมหาธาตุ อำเภอสรรคบุรี	ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 8 ปรากฏทรงกลีบมะเฟือง วัดมหาธาตุ อำเภอสรรคบุรี
 <p data-bbox="331 1357 788 1397">ภาพประกอบ 34 ปรากฏทรงกลีบมะเฟือง</p>	 <p data-bbox="906 1357 1362 1397">ภาพประกอบ 148 ปรากฏทรงกลีบมะเฟือง</p>
ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 9 หลวงพ่อฉาย วัดพระแก้ว อำเภอสรรคบุรี	ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 9 หลวงพ่อฉาย วัดพระแก้ว อำเภอสรรคบุรี
 <p data-bbox="386 1850 727 1890">ภาพประกอบ 35 หลวงพ่อฉาย</p>	 <p data-bbox="948 1850 1308 1890">ภาพประกอบ 149 หลวงพ่อฉาย</p>

ตาราง 2 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
ภาพทางประวัติศาสตร์ 6 แผ่นหินสลักเป็นภาพพระพุทธรูปมีธรรมจักรและสถูปขนาบข้าง	
 <p data-bbox="343 835 772 869">ภาพประกอบ 36 พระพุทธรูปหินทราย</p>	 <p data-bbox="911 842 1340 875">ภาพประกอบ 150พระพุทธรูปหินทราย</p>
เปรียบเทียบ	
แหล่งที่มา: ธนพงศ์ มรรคผล, “ประวัติศาสตร์เมืองสรรคบุรี”. 2554 :13	แหล่งที่มา: สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดชัยนาท และภาพถ่ายเพิ่มเติม
<p>สาระเนื้อหา: เจดีย์ทรงแปดเหลี่ยม ทรงกลีบมะเฟือง พระพุทธรูปพระพุทธรูปสร้างขึ้นด้วยหินทราย อิฐ ศิลาแลง จึงเรียกว่าปราสาทหินและปราสาท เป็นหลักฐานโบราณวัตถุที่ถูกสร้างขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 14-18 สมัยลพบุรี ลพบุรีเป็นศูนย์กลางอาณาจักร(ช่วงเวลานั้นลพบุรีอยู่ในช่วงภายใต้การปกครองของขอม)</p> <p>ประติมากรรม นิยมสร้างสลักด้วยหิน โดยเฉพาะหินทราย และส่วนมากนิยมสร้างเป็นพระพุทธรูปปางนาคปรก เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่สำคัญของประวัติศาสตร์สมัยลพบุรีในจังหวัดชัยนาท</p>	<p>สาระเนื้อหา: เจดีย์ฐาน 8 เหลี่ยม วัดมหาธาตุ พระปราสาททรงกลีบมะเฟือง วัดพระแก้ว หลวงพ่อฉายและพระพุทธรูปและพระพุทธรูปหินทราย ปางนาคปรกวัดมหาธาตุ หลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่สำคัญสมัยลพบุรีในจังหวัดชัยนาทซึ่งมีประวัติความเป็นมาของอาณาจักรเช่นเดียวกัน</p>

ตาราง 2 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
เปรียบเทียบ	
<p>การบันทึก:ภาพถ่ายขาวดำโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของอารยธรรมขอม และเมืองโบราณสมัยลพบุรีในจังหวัดชัยนาท</p>	<p>การบันทึก:ภาพถ่ายสีโบราณวัตถุที่มีการบูรณะแล้วบางส่วน เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์จากลักษณะของเจดีย์ พระปรางค์และพระพุทธรูปหลักฐานสะท้อนความรุ่งเรืองของอารยธรรมขอม และเมืองโบราณสมัยลพบุรีในจังหวัดชัยนาท</p>
<p>จุดเด่น: เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมขอมโบราณในเป็นภาพถ่ายจากการศึกษา และการมีส่วนร่วมของจังหวัด</p> <p>จุดด้อย: คือ เป็นเพียงภาพโบราณสถาน ไม่สามารถสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างครบถ้วนชัดเจน</p>	<p>จุดเด่น: เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมขอมโบราณในเป็นภาพถ่ายจากการศึกษา และการมีส่วนร่วมของจังหวัด และเป็นภาพถ่ายที่สมบูรณ์</p> <p>จุดด้อย:เช่นเดียวกัน</p>

1.1.3 กลุ่มภาพทางประวัติศาสตร์-สุโขทัย

ตาราง 3 เปรียบเทียบภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์กลุ่มที่ 3 ภาพทางประวัติศาสตร์-สุโขทัย

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 11เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ (ทรงดอกบัวตูม) วัดโตนดหลาย	
 <p data-bbox="357 949 759 987">ภาพประกอบ 37เจดีย์ทรงข้าวบิณฑ์</p>	 <p data-bbox="892 949 1362 987">ภาพประกอบ 151 เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์</p>
ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 12วัดมหาธาตุ	
 <p data-bbox="389 1429 730 1467">ภาพประกอบ 38 วัดมหาธาตุ</p>	 <p data-bbox="976 1420 1278 1458">ภาพประกอบ 152 วัดมหาธาตุ</p>
ภาพทางประวัติศาสตร์ 13 หลวงพ่อใหญ่ วัดมหาธาตุ	
 <p data-bbox="373 1895 724 1933">ภาพประกอบ 39 หลวงพ่อใหญ่</p>	 <p data-bbox="970 1895 1286 1933">ภาพประกอบ 153หลวงพ่อใหญ่</p>

ตาราง 3 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
ภาพทางประวัติศาสตร์ 14 วิหารคตพระพุทธสรรรค์สิทธิ วัดมหาธาตุ	
 <p data-bbox="411 842 707 875">ภาพประกอบ 40 วิหารคต</p>	 <p data-bbox="922 842 1337 875">ภาพประกอบ 154 พระพุทธสรรรค์สิทธิ</p>
เปรียบเทียบ	
<p data-bbox="284 958 826 1323">แหล่ง/ที่มา : สำนักงานจังหวัด เอกสาร คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมาย เหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระ เกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, “วัฒนธรรม :พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และ ภูมิปัญญา จังหวัดชัยนาท, 2542: 8,10,13,103, 113</p>	<p data-bbox="858 958 1329 1048">แหล่งที่มา:สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดและ ภาพถ่ายเพิ่มเติม</p>

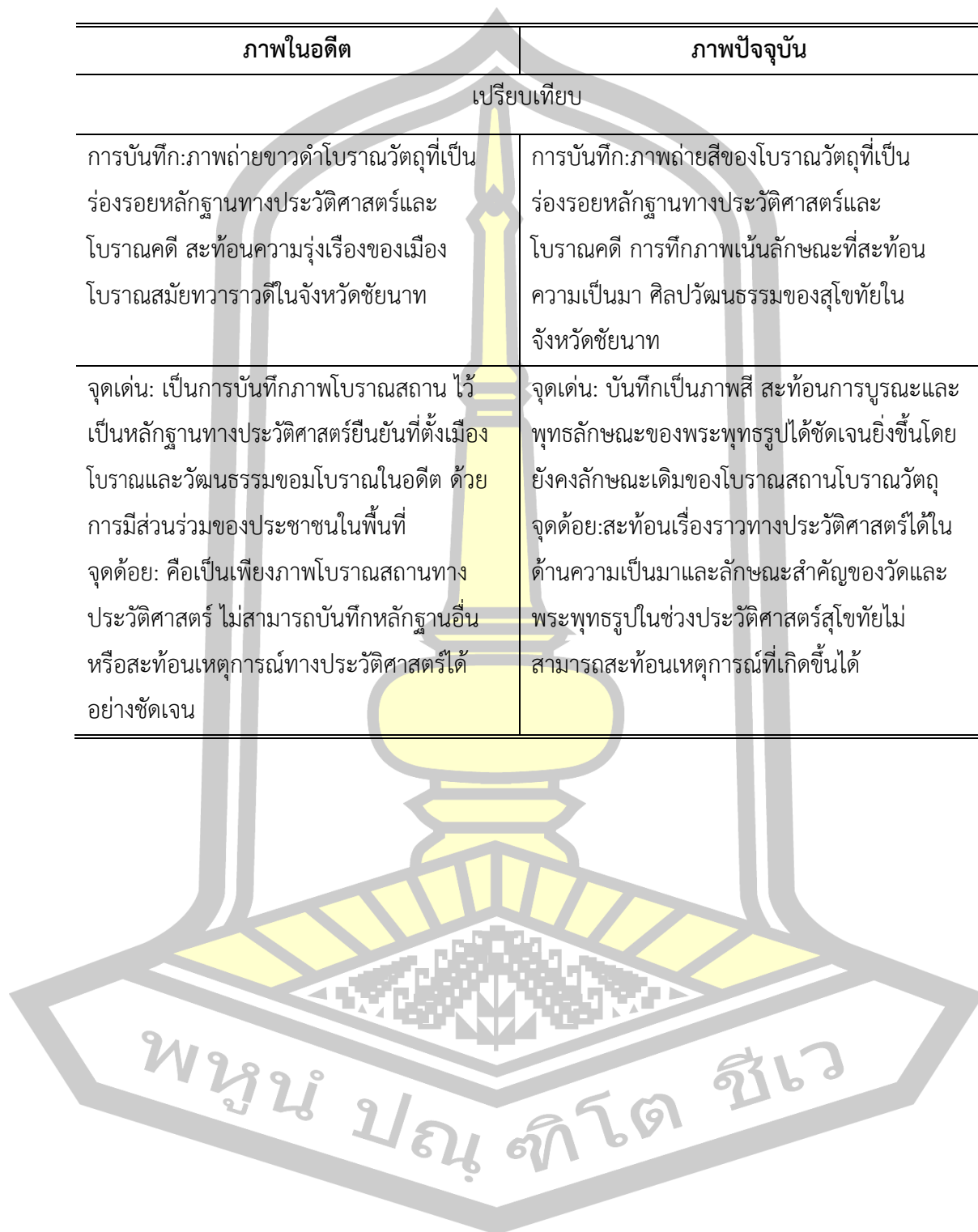
พูนุ่ ปณุ่ ทิโต ชีเว

ตาราง 3 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
เปรียบเทียบ	
<p>สาระ: หลักฐานทางประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัยส่วนใหญ่เป็นงานศิลปะเกี่ยวเนื่องกับพุทธศาสนา ที่ได้รับอิทธิพลรูปแบบศิลปะมาจากศิลปะอินเดีย ลังกา พม่า เขมร ศรีวิชัย และล้านนาพระพุทธรูปสุโขทัยมีลักษณะเด่นชัด คือ มีพระวรกายโปร่ง เส้นรอบนอกโค้งงาม ได้จังหวะ พระพักตร์รูปไข่ ยาวสมส่วน ยิ้มพองาม พระขนงโค้ง รับกับพระนาสิกที่จุ่มเล็กน้อย พระโอษฐ์ยิ้มอím คู่สාරวม มีเมตตา พระเกตุมาลารูปเปลวเพลิง พระสังฆาฏียาวจรดพระนาภี พระศกแบบก้นหอยไม่มีไร่ ดังพระพุทธรูปสำคัญคือพระพุทธรชินราช พระพุทธรชินสีห์ พระศาสดา พระพุทธรไตรรัตน์นายก และพระพุทธรูปปางลีลา เครื่องสังคโลก เป็นสถาปัตยกรรมไทยที่สร้างขึ้นในอาณาจักรสุโขทัยเมื่อพุทธศตวรรษที่ 19 – 20 ที่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนา ได้แก่ โบสถ์ วิหาร สถูป และเจดีย์ สำหรับ “เจดีย์” ทรงดอกบัวตูม หรือ ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์เจดีย์ทรงระฆัง หรือ ดอกบัวคว่ำเจดีย์ทรงพระปรางค์เป็นอาทิเจดีย์ พระพุทธรูป วิหารคด พระพุทธสรรค์สิทธิ หรือ "หลวงพ่หลักเมือง" หรือหลวงพ่หอม พระพุทธรูปโบราณศิลปะสมัยสุโขทัย หนึ่งในพระพุทธรูปสำคัญของจังหวัดชัยนาท</p>	<p>สาระ: เจดีย์ทรงดอกบัวตูม พระพุทธรูปหลวงพ่ใหญ่และวิหารคดพระพุทธสรรค์สิทธิ หรือ "หลวงพ่หลักเมือง" เป็นพระพุทธรูปโบราณศิลปะสมัยสุโขทัยที่ยังคงหลักฐานชัดเจนว่าเมืองชัยนาทในอดีตเคยอยู่ในการปกครองของอาณาจักรสุโขทัยในยุคที่สุโขทัยรุ่งเรือง หลักฐานชัดเจนคือรูปลักษณะของพระพุทธรูปและรูปทรงขอเจดีย์ พระพุทธรูป วิหารคด พระพุทธสรรค์สิทธิ พระพุทธรูปโบราณศิลปะสมัยสุโขทัย หนึ่งในพระพุทธรูปสำคัญของจังหวัดชัยนาท</p>

ตาราง 3 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
เปรียบเทียบ	
<p>การบันทึกภาพถ่ายขาวดำโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยทวารวดีในจังหวัดชัยนาท</p>	<p>การบันทึกภาพถ่ายสีของโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี การถ่ายภาพเน้นลักษณะที่สะท้อนความเป็นมา ศิลปวัฒนธรรมของสุโขทัยในจังหวัดชัยนาท</p>
<p>จุดเด่น: เป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมขอมโบราณในอดีต ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่</p> <p>จุดด้อย: คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ไม่สามารถบันทึกหลักฐานอื่นหรือสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน</p>	<p>จุดเด่น: บันทึกเป็นภาพสี สะท้อนการบูรณะและพุทธลักษณะของพระพุทธรูปได้ชัดเจนยิ่งขึ้นโดยยังคงลักษณะเดิมของโบราณสถานโบราณวัตถุ</p> <p>จุดด้อย: สะท้อนเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้ในด้านความเป็นมาและลักษณะสำคัญของวัดและพระพุทธรูปในช่วงประวัติศาสตร์สุโขทัยไม่สามารถสะท้อนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้</p>

1.1.4 กลุ่มภาพทางประวัติศาสตร์-อยุธยา

ตาราง 4 เปรียบเทียบภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์กลุ่มที่ 4 ภาพทางประวัติศาสตร์สมัยอยุธยา

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 15 พระปรางค์วัดสองพี่น้อง ตำบลแพรกศรีราชา อำเภอสรรคบุรี	
	
ภาพประกอบ 41 พระปรางค์วัดสองพี่น้อง	ภาพประกอบ 155 พระปรางค์วัดสองพี่น้อง
ภาพทางประวัติศาสตร์ 16เจดีย์วัดพระยาแพรก สรรคบุรี	
	
ภาพประกอบ42เจดีย์วัดพระยาแพรก	ภาพประกอบ156 เจดีย์วัดพระยาแพรก
ภาพทางประวัติศาสตร์ 17เจดีย์วัดวัดโตนดหลาย อำเภอสรรคบุรี	
	
ภาพประกอบ 43 เจดีย์วัดวัดโตนดหลาย	ภาพประกอบ157 เจดีย์วัดวัดโตนดหลาย

ตาราง 4 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
ภาพทางประวัติศาสตร์ 20 พระอุโบสถ วัดธรรมามูลวรวิหาร	
 <p data-bbox="327 853 794 943">ภาพประกอบ 46 พระอุโบสถ วัดธรรมามูล วรวิหาร</p>	 <p data-bbox="858 853 1342 891">ภาพประกอบ 160 พระอุโบสถวัดธรรมามูลฯ</p>
ภาพทางประวัติศาสตร์ 21 พระวิหารวัดธรรมามูลวรวิหาร	
 <p data-bbox="295 1339 826 1377">ภาพประกอบ 47 พระวิหารวัดธรรมามูลวรวิหาร</p>	 <p data-bbox="898 1346 1358 1384">ภาพประกอบ 161 พระวิหารวัดธรรมามูลฯ</p>
ภาพทางประวัติศาสตร์ 22 ซากพระเจดีย์ วัดธรรมามูลฯ	
 <p data-bbox="288 1805 810 1843">ภาพประกอบ 48 ซากพระเจดีย์ วัดธรรมามูลฯ</p>	 <p data-bbox="871 1805 1385 1843">ภาพประกอบ 162 ซากพระเจดีย์วัดธรรมามูลฯ</p>

ตาราง 4 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 23 เจดีย์วัดพระบรมธาตุวรวิหาร อำเภอเมืองชัยนาท	
	
ภาพประกอบ 49 เจดีย์วัดพระบรมธาตุวรวิหาร	ภาพประกอบ 163 เจดีย์วัดพระบรมธาตุฯ
ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ที่ 24 พระอุโบสถวัดพระบรมธาตุวรวิหาร อำเภอเมืองชัยนาท	
	
ภาพประกอบ 50 อุโบสถวัดพระบรมธาตุวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท	ภาพประกอบ 164 อุโบสถวัดพระบรมธาตุฯ
ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ที่ 25 รูปปั้นพระศรีสิทธิกรรรม ศาลัดจวน อำเภอมโนรมย์	
	
ภาพประกอบ 51 รูปปั้นพระศรีสิทธิกรรรม	ภาพประกอบ 165 ศาลัดจวน อำเภอมโนรมย์

ตาราง 4 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ที่ 26 พระอุโบสถหลังเก่าก่อนบูรณะ วัดพิชัยนาวาส	
	
ภาพประกอบ 52 วัดพิชัยนาวาส	ภาพประกอบ 166 พระอุโบสถวัดพิชัยนาวาส
ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ที่ 27 พระอุโบสถวัดพิชัยนาวาส อำเภอกันคาค	
	
ภาพประกอบ 53 พระอุโบสถวัดพิชัยนาวาส	ภาพประกอบ 167 พระอุโบสถวัดพิชัยนาวาส
เปรียบเทียบ	
<p>แหล่งที่มา:สำนักงานจังหวัด ท่องเที่ยวจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาทเอกสาร คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมาย เหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระ เกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, “วัฒนธรรม : พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิ ปัญญา จังหวัดชัยนาท, 2542:86, 8, 85, 88, 69, 70, 90, 92 และ 101</p>	<p>แหล่งที่มา:สำนักงานจังหวัด ท่องเที่ยวจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาทและ ภาพถ่ายเพิ่มเติม</p>

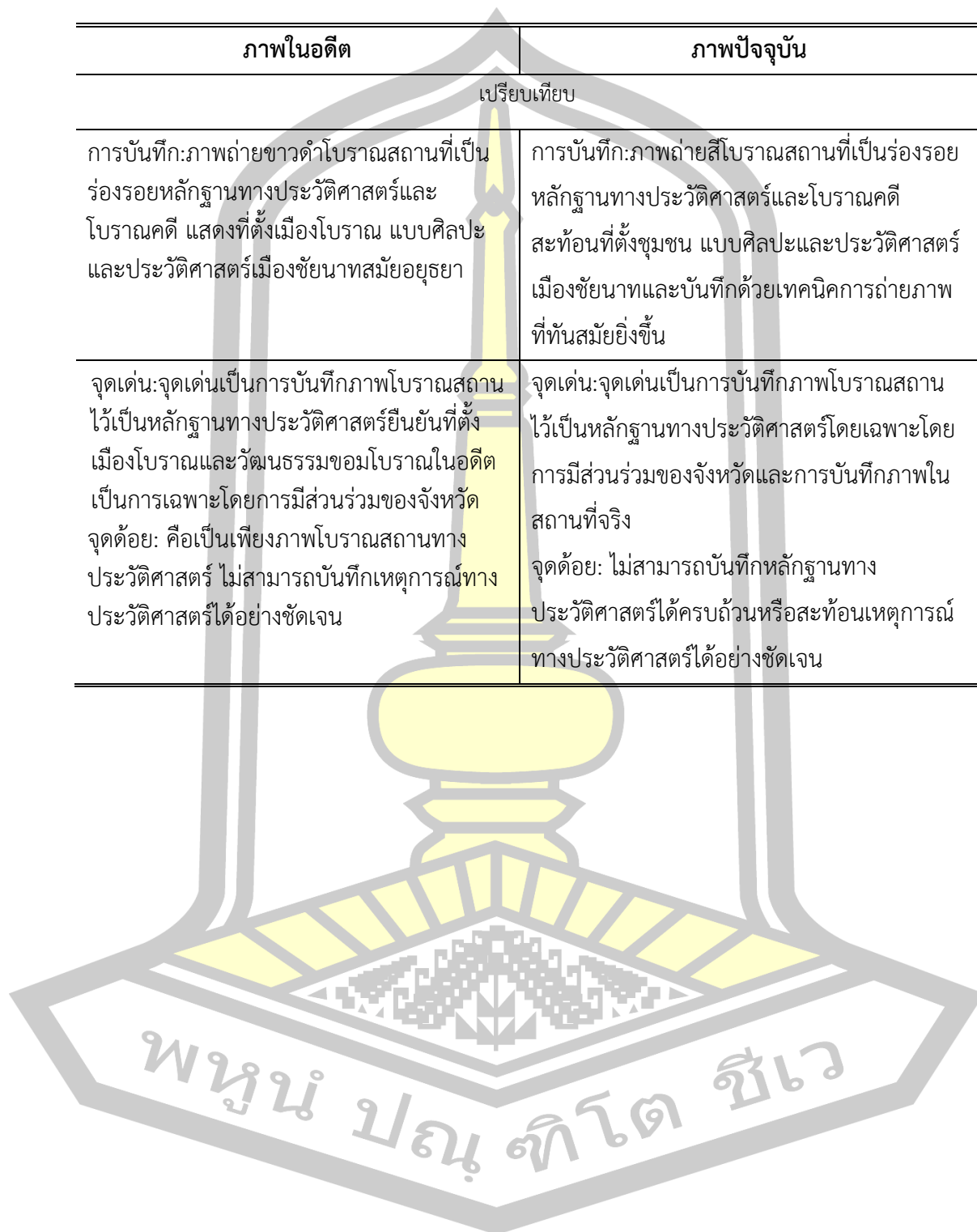
ตาราง 4 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
เปรียบเทียบ	
<p>สาระ:ความโดดเด่นของงานสถาปัตยกรรม และ ประติมากรรมของอยุธยาที่เป็นหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ส่วนใหญ่สร้างขึ้นเพื่ออุทิศถวาย พระศาสนา ปรากฏในการสร้างเจดีย์ทรงระฆัง เช่น เจดีย์วัดใหญ่ชัยมงคล เจดีย์วัดพระศรีสรรเพชญ์ เป็นต้น อีกทั้งการสร้างโบสถ์ให้มีขนาดใหญ่และเป็นอาคารหลักของวัดและในสมัย อยุธยาตอนปลายมีศิลปะแบบตะวันตกผสมกับ เปอร์เซียมากขึ้นพระพุทธรูปสมัยอยุธยาสกุลช่าง อยุธยา-อุทอง สะท้อนอำนาจของอุทองผ่านทาง พระพักตร์ และต่อมานิยมสร้างพระพุทธรูป ทรงเครื่องน้อย แต่หากเป็นสมัยอยุธยาตอน ปลายจะนิยมสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องใหญ่ หรือทรงเครื่องอย่างกษัตริย์ เช่นพระประธานใน พระอุโบสถ วัดหน้าพระเมรุ ทั้งเจดีย์ พระปรางค์ พระอุโบสถ และพระพุทธรูปศิลปะอยุธยา ในวัด สำคัญในจังหวัดชัยนาท มีที่ตั้งในอำเภอสำคัญ ของจังหวัดเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่า ชัยนาทเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งในสมัยอยุธยา</p>	<p>สาระ:อยุธยามีความรุ่งเรืองและเป็นศูนย์กลาง การปกครองหลังจากที่สุโขทัยเสื่อมอำนาจลง สะท้อนให้เห็นได้จากแบบศิลปะและวิธีการ ก่อสร้างเจดีย์เจดีย์วัดพระยาแพรกเจดีย์วัดวัด โตนดหลายอุโบสถวัดวิหารทองพระอุโบสถ วัด ธรรมามูลารวิหาร พระอุโบสถวัดพระบรมธาตุ วรวิหาร พระอุโบสถวัดพิชัยนาวาส และรูปปั้น พระศรีสิทธิธรรม ในอำเภอต่าง ๆ ที่เป็นชุมชนใน อดีตของจังหวัดชัยนาท เป็นหลักฐาน ความสัมพันธ์ของอยุธยาและชัยนาทในอดีต ทั้ง แบบศิลปะของพระพุทธรูป อุโบสถและลักษณะ วัสดุก่อสร้างเป็นแบบถืออิฐฉาบปูนลักษณะ เดียวกับวัดสำคัญในจังหวัดชัยนาท เป็นหลักฐาน ทางประวัติศาสตร์ว่าชัยนาทเป็นเมืองสำคัญเมือง หนึ่งในสมัยอยุธยา</p>

พูน ปณ ทิโต ชีเว

ตาราง 4 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
เปรียบเทียบ	
<p>การบันทึก:ภาพถ่ายขาวดำโบราณสถานที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี แสดงที่ตั้งเมืองโบราณ แบบศิลปะและประวัติศาสตร์เมืองชัยนาทสมัยอยุธยา</p>	<p>การบันทึก:ภาพถ่ายสีโบราณสถานที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนที่ตั้งชุมชน แบบศิลปะและประวัติศาสตร์เมืองชัยนาทและบันทึกด้วยเทคนิคการถ่ายภาพที่ทันสมัยยิ่งขึ้น</p>
<p>จุดเด่น:จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถานไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมขอมโบราณในอดีตเป็นการเฉพาะโดยการมีส่วนร่วมของจังหวัด จุดด้อย: คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ไม่สามารถบันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน</p>	<p>จุดเด่น:จุดเด่นเป็นการบันทึกภาพโบราณสถานไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์โดยเฉพาะโดยการมีส่วนร่วมของจังหวัดและการบันทึกภาพในสถานที่จริง จุดด้อย: ไม่สามารถบันทึกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ครบถ้วนหรือสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน</p>

1.1.5 กลุ่มภาพทางประวัติศาสตร์-ธนบุรีและโกสินทร์

ตาราง 5 เปรียบเทียบภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์กลุ่มที่ 5 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
ภาพทางประวัติศาสตร์ 28 พระอุโบสถโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมแบบจีน วัดโพธาราม	
 <p data-bbox="331 965 786 1055">ภาพประกอบ 54 พระอุโบสถโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมแบบจีน วัดโพธาราม</p>	 <p data-bbox="893 965 1369 1055">ภาพประกอบ 168 พระอุโบสถโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมแบบจีน วัดโพธาราม</p>
ภาพทางประวัติศาสตร์ 29 มณฑปวัดปากคลองมะขามเฒ่า	
 <p data-bbox="288 1473 807 1514">ภาพประกอบ 55 มณฑปวัดปากคลองมะขามเฒ่า</p>	 <p data-bbox="858 1473 1382 1514">ภาพประกอบ 169 มณฑปวัดปากคลองมะขามเฒ่า</p>
ภาพทางประวัติศาสตร์ 30 แพที่ประทับหน้าที่ว่าการอำเภอมโนรมย์	
 <p data-bbox="300 1883 815 1973">ภาพประกอบ 56 แพที่ประทับหน้าที่ว่าการอำเภอมโนรมย์</p>	 <p data-bbox="858 1883 1385 1973">ภาพประกอบ 170 แพที่ประทับหน้าที่ว่าการอำเภอมโนรมย์</p>

ตาราง 5 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 30 ที่พักเมืองมโนรมย์ที่ประทับแรมในการเสด็จประพาสต้น	
	
<p>ภาพประกอบ 57 ที่พักเมืองมโนรมย์</p>	<p>ภาพประกอบ 171 ที่พักเมืองมโนรมย์</p>
ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 32 ที่ว่าการอำเภอมโนรมย์ เมื่อวันที่ 10 ส.ค. 2449	
	
<p>ภาพประกอบ 58 ที่ว่าการอำเภอมโนรมย์</p>	<p>ภาพประกอบ 172 ที่ว่าการอำเภอมโนรมย์</p>
ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ 33 ท่าเรืออำเภอมโนรมย์	
	
<p>ภาพประกอบ 59 ท่าเรืออำเภอมโนรมย์</p>	<p>ภาพประกอบ 173 ท่าเรืออำเภอมโนรมย์</p>

ตาราง 5 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
ภาพทางประวัติศาสตร์ 34 พระอุโบสถวัดธรรมามูล วัดที่ประทับแรม (เมืองชัยนาท)	
 <p data-bbox="339 857 778 891">ภาพประกอบ 60 พระอุโบสถวัดธรรมามูล</p>	 <p data-bbox="927 857 1331 891">ภาพประกอบ 174 อุโบสถวัดธรรมามูล</p>
ภาพทางประวัติศาสตร์ 35 พระครูอินทโมลีและนักเรียนรอรับเสด็จ	
 <p data-bbox="292 1312 831 1346">ภาพประกอบ 61 นักเรียนโรงเรียนวัดธรรมามูลรับเสด็จ</p>	 <p data-bbox="927 1312 1331 1346">ภาพประกอบ 175 โรงเรียนวัดธรรมามูล</p>
ภาพทางประวัติศาสตร์ 36 พระวิหารหลวง วัดบรมธาตุอำเภอเมืองชัยนาท	
 <p data-bbox="320 1749 799 1839">ภาพประกอบ 62 พระวิหารหลวง วัดบรมธาตุ อำเภอเมืองชัยนาท</p>	 <p data-bbox="879 1749 1374 1839">ภาพประกอบ 176 พระวิหารหลวง วัดบรมธาตุ อำเภอเมืองชัยนาท</p>

ตาราง 5 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
ภาพทางประวัติศาสตร์ 37 วัดเขาสารพัดดี	
	
<p>ภาพประกอบ 63 วัดเขาสารพัดดี</p>	<p>ภาพประกอบ 177 วัดเขาสารพัดดี</p>
ภาพทางประวัติศาสตร์ 38 ภาพจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถวัดปากคลองมะขามเฒ่า	
	
<p>ภาพประกอบ 64 ภาพจิตรกรรมฝาผนัง</p>	<p>ภาพประกอบ 178 ภาพจิตรกรรมฝาผนัง</p>
ภาพทางประวัติศาสตร์ 39 มณฑปวัดอินทาราม อำเภอสรรพยา	
	
<p>ภาพประกอบ 65 มณฑปวัดอินทาราม</p>	<p>ภาพประกอบ 179 มณฑปวัดอินทาราม</p>

ตาราง 5 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
ภาพทางประวัติศาสตร์ 40 หอพระไตรปิฎกวัดอินทาราม อำเภอสรรพพยา	
 <p data-bbox="311 824 805 869">ภาพประกอบ 66 หอพระไตรปิฎกวัดอินทาราม</p>	 <p data-bbox="885 824 1380 869">ภาพประกอบ180 หอพระไตรปิฎกวัดอินทาราม</p>
เปรียบเทียบ	
<p data-bbox="272 947 842 1283">แหล่งที่มา:สำนักงานจังหวัด คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, “วัฒนธรรม : พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดชัยนาท ,2542:87, 94, 51, 50, 52, 48, 36, 39, 102, และ 95</p>	<p data-bbox="842 947 1404 1283">แหล่งที่มา: สำนักงานจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดและภาพถ่ายเพิ่มเติม</p>
<p data-bbox="272 1283 842 1765">สาระเนื้อหา:ภาพที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์สมัยธนบุรี-รัตนโกสินทร์เป็นภาพอุโบสถรูปแบบจีนของวัดโพธารามและวัดปากคลองมะขามเฒ่าที่ปรากฏตามรูปทรงหลังคาของอุโบสถ ส่วนภาพหลักฐานการเสด็จประพาสต้นเป็นภาพสถานที่การเสด็จประพาสต้นในพื้นที่จังหวัดชัยนาท เหตุการณ์สำคัญมีว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินมาเมืองชัยนาท 3 ครั้งครั้งที่ 1 ปี พ.ศ. 2444 ร.ศ.120)</p>	<p data-bbox="842 1283 1404 1765">สาระเนื้อหา:ภาพโบราณสถานในสมัยธนบุรี-รัตนโกสินทร์มีน้อย ที่ปรากฏชัดคือรูปทรงหลังคาโบสถ์และสถานที่สำคัญในการเสด็จประพาสต้นจังหวัดชัยนาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 สาระเกี่ยวกับกับการเสด็จประพาสต้นมีสาระเดียวกับภาพถ่ายในปัจจุบัน แตกต่างกัน เฉพาะวิธีการบันทึกภาพ</p>

ตาราง 5 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
<p>เสด็จฯจากพระราชวังบางปะอินด้วยเรือพระที่นั่ง แก่งมีเรือกลไฟจูงสุดปลายทางที่จังหวัดอุตรดิตถ์ ผ่านบ้านสรรพยาวันที่ 5 ตุลาคม 2444 โดย นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ราษฎรมาเฝ้ารอ รับเสด็จจำนวนมากและทรงประทับแรมที่บ้าน สรรพยาวันที่ 6 ตุลาคม 2444 บ่ายพระองค์เสด็จ เมืองชัยนาท เสด็จฯวัดพระบรมธาตุวรวิหาร นมัสการพระบรมธาตุพระครูอินทโมฬี(หลวงพ่ อช้าง)กับราษฎรถวายการต้อนรับ และทรงประทับ ที่เมืองชัยนาทวันที่ 7 ตุลาคม 2444 เสด็จประพาส เมืองสรรคบุรี วัดมหาธาตุ วัดสองพี่น้อง และวัด จันทน์กลับมาประทับแรมที่เมืองชัยนาท วันที่ 9 ตุลาคม 2444 เข้าเสด็จฯวัดธรรมามูล บ่ายเสด็จฯ ต่อไปยังจังหวัดนครสวรรค์ พิจิตรและพิษณุโลก และหากลับได้กลับมาประทับแรมที่บ้านท่าฉนวน อำเภอมนรมย์ (2พฤศจิกายน 2444) ครึ่งที่ 2 ปี พ.ศ.2449(ร.ศ.125)เสด็จทางชลมารค ผ่านเมือง อ่างทอง เมืองสิงห์บุรี เมืองอินทร์บุรี วันที่ 8 สิงหาคม 1449 เสด็จถึงอำเภอสรรพยาท่าโม่งเย็น เศษ และประทับพักแรมที่พลับพลาประทับ อำเภอสรรพยาวันที่ 9 สิงหาคม 2449 เสด็จฯออก จากอำเภอสรรพยาไปนมัสการพระบรมธาตุ พระ ครูอินทโมฬี(หลวงพ่อช้าง)กับราษฎรรับเสด็จฯ (ดังภาพ) นมัสการหลวงพ่อธรรมจักรวัดธรรมา มูล ทรงประทับแรมที่วัดธรรมามูลวันที่ 10 สิงหาคม 2449 เข้าเสด็จถึงที่ว่าการอำเภอมนรมย์ แล้วเสด็จฯประพาสแม่น้ำสะแกกรัง (เมือง อุทัยธานี)</p>	

ตาราง 5 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
<p>แล้วเสด็จจากลัทธิประพาสเมืองมโนรมย์ต่อและประทับแรมที่อำเภอมโนรมย์วันที่ 11 สิงหาคม 2449 เสด็จฯออกจากอำเภอมโนรมย์ไปจังหวัดนครสวรรค์ครั้งที่ 3 ปี พ.ศ.2451(ร.ศ.127) เสด็จฯโดยทางรถไฟถึงจังหวัดนครสวรรค์ แล้วประทับเรือพระที่นั่งครุฑเทียรหนักตามลำแม่น้ำมะขามเต่า (วันที่ 16 ตุลาคม 2451) ทรงประทับแรมที่วัดหัวหาด อำเภอมโนรมย์ (วัดพิบูลงามในปัจจุบัน) วันที่ 18 ตุลาคม 2451 เสด็จฯตามลำน้ำมะขามเต่าประทับที่วัดหนองแค ปัจจุบันอยู่ในอำเภอดงสิงห์ ครั้นนั้นพระอริการคล้ายเป็นเจ้าอาวาสได้ชักชวนราษฎรสร้างพลับพลารับเสด็จ ทรงเสวยยอดหวายโปง และน้ำพริกและปลาร้าที่ชาวบ้านนำมาถวาย พระองค์เสวยเอร็ดอร่อย(เจริญพระกระยาหาร)และให้เรียกวัดว่า วัดทรงเสวยจนปัจจุบัน</p>	
<p>การบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำโบราณวัตถุที่เป็นร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สะท้อนความรุ่งเรืองของเมืองโบราณสมัยอยุธยาในจังหวัดชัยนาท</p>	<p>การบันทึก: โบราณสถานสมัยรัตนโกสินทร์ และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในการเสด็จประพาสต้นในพื้นที่จังหวัดชัยนาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 บันทึกด้วยเทคโนโลยีการบันทึกสมัยใหม่ สวยงามแต่สาระเรื่องราวยังคงมีสาระเช่นที่บันทึกในอดีต</p>
<p>จุดเด่น: เป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมขอมโบราณในอดีต เป็นภาพถ่ายจากการศึกษา และการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย: คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานสะท้อนเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้จำกัด</p>	<p>จุดเด่น: เป็นการบันทึกภาพโบราณสถาน ไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันที่ตั้งเมืองโบราณและวัฒนธรรมขอมโบราณในอดีต เป็นภาพถ่ายจากการศึกษา และการมีส่วนร่วมของจังหวัด ส่วนจุดด้อย: คือเป็นเพียงภาพโบราณสถานสะท้อนเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้จำกัด</p>

1.2 เปรียบเทียบภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

เปรียบเทียบภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 3 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มความเชื่อและพิธีกรรม ประกอบด้วยภาพถ่ายทางศาสนา คติ ความเชื่อและพิธีกรรม ศึกษาพระเกจิอาจารย์ พิธีกรรมขวัญข้าว เลี้ยงผีโรง ยกธงชนะมาร ทำบุญกลางบ้าน แห่ข้าวพันก้อนเป็นอาทิ กลุ่มภาพถ่ายทางจารีต ประเพณี เกี่ยวกับประเพณีการเกิด การบวช การแต่งงาน งานศพ การตัดกบตรเทโว ลอยกระทง แข่งเรือ รวมทั้งประเพณีที่เกิดขึ้นใหม่เฉพาะของจังหวัดเช่นการประกวดส้มโอและประเพณีหุ่นฟางนก และกลุ่มสภาพสังคมและวิถีชีวิต ศึกษาการตั้งบ้านเรือนแบบไทยโบราณ อาหารพื้นเมือง อาชีพสำคัญ การคมนาคม รวมถึงการศึกษา การปกครองและที่ตั้งที่ว่าการอำเภอในอดีต ดังตารางที่ 6-8

1.2.1 เปรียบเทียบภาพถ่ายกลุ่มความเชื่อและพิธีกรรม

1.2.1.1 เปรียบเทียบภาพถ่ายกลุ่มจารีต ประเพณี

เปรียบเทียบเกี่ยวกับประเพณีการเกิด การบวช การแต่งงาน งานศพ การตัดกบตรเทโว ลอยกระทง แข่งเรือ รวมทั้งประเพณีที่เกิดขึ้นใหม่เฉพาะของจังหวัดเช่นการประกวดส้มโอและประเพณีหุ่นฟางนก

ตาราง 6 เปรียบเทียบภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม กลุ่มภาพถ่ายทางจารีต ประเพณี

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
ภาพทางสังคมและวัฒนธรรม 1 ภาพพระครูสถิตสมณวัตร (อ่ำ)	
 <p data-bbox="325 831 794 869">ภาพประกอบ 67พระครูสถิตสมณวัตร (อ่ำ)</p>	 <p data-bbox="900 831 1358 869">ภาพประกอบ181พระครูสถิตสมณวัตร (อ่ำ)</p>
ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 2 พระครูวิมลคุณากร (หลวงปู่ศุข) วัดปากคลองมะขามเฒ่า	
 <p data-bbox="325 1279 794 1317">ภาพประกอบ 68 หลวงปู่ศุข วัดมะขามเฒ่า</p>	 <p data-bbox="954 1279 1305 1317">ภาพประกอบ182 วัดมะขามเฒ่า</p>
ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 3 หลวงพ่อกวย (ชุตินธโร) วัดโฆสิตารามอำเภอสรรคบุรี	
 <p data-bbox="325 1733 794 1771">ภาพประกอบ 69หลวงพ่อกวยวัดโฆสิตาราม</p>	 <p data-bbox="890 1733 1369 1771">ภาพประกอบ183หลวงพ่อกวยวัดโฆสิตาราม</p>

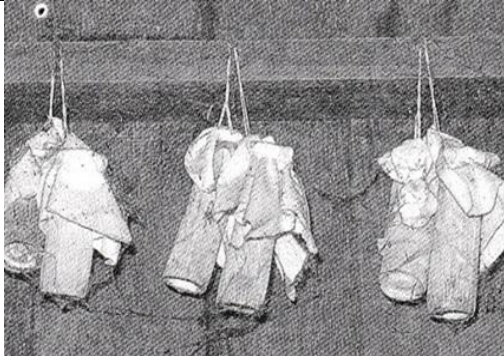

ตาราง 6 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 4 ภาพทำขวัญข้าวแม่โพสพ	
	
ภาพประกอบ 70 ภาพทำขวัญข้าวแม่โพสพ	ภาพประกอบ 184 ภาพทำขวัญข้าวแม่โพสพ
ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 5 ภาพพิธียกธงชนะมาร	
	
ภาพประกอบ 71 พิธียกธงชนะมาร	ภาพประกอบ 185 พิธียกธงชนะมาร
ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 6 ภาพพิธีพิธีการทำบุญกลางบ้าน	
	
ภาพประกอบ 72 พิธีพิธีการทำบุญกลางบ้าน	ภาพประกอบ 186 พิธีพิธีการทำบุญกลางบ้าน

ตาราง 6 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 7 ภาพพิธีการทำบุญแห่ข้าวพันก้อนของชุมชนหนองพังนาค	
	
ภาพประกอบ 73 ทำบุญแห่ข้าวพันก้อน	ภาพประกอบ 187 ทำบุญแห่ข้าวพันก้อน
ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 8 ภาพได้นำมันที่จุดบูชาเทวดา	
	
ภาพประกอบ 74 ได้นำมันที่จุดบูชาเทวดา	ภาพประกอบ 188 ได้นำมันที่จุดบูชาเทวดา
ภาพทางสังคมและวัฒนธรรม 9 ภาพพิธีทำบุญข้าวหลามบูชาศาล	
	
ภาพประกอบ 75 ทำบุญข้าวหลามบูชาศาล	ภาพประกอบ 189 ทำบุญข้าวหลาม

ตาราง 6 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
ภาพทางสังคมและวัฒนธรรม 10 ภาพการเลี้ยงผีโรง ตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์	
 <p data-bbox="384 853 730 898">ภาพประกอบ 76 การเลี้ยงผีโรง</p>	 <p data-bbox="970 875 1289 920">ภาพประกอบ 190 การเลี้ยงผีโรง</p>
ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 11 ภาพความเชื่อในความหัตถกรรมของสุขาโบราณ	
 <p data-bbox="400 1335 715 1379">ภาพประกอบ 77 สุขาโบราณ</p>	 <p data-bbox="970 1335 1289 1379">ภาพประกอบ 191 สุขาสมัยใหม่</p>
ภาพทางสังคมและวัฒนธรรม 12 ภาพความเชื่อเรื่องการเซ่นไหว้บรรพบุรุษของชาวจีน	
 <p data-bbox="336 1742 778 1787">ภาพประกอบ 78 การเซ่นไหว้บรรพบุรุษ</p>	 <p data-bbox="911 1742 1353 1787">ภาพประกอบ 192 การเซ่นไหว้บรรพบุรุษ</p>

ตาราง 6 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
เปรียบเทียบภาพเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรม	
<p>แหล่งที่มา: สำนักงานจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, “วัฒนธรรม : พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดชัยนาท, 2542: 95, 147, 149, 151, 154, 155, 158, และ 165</p>	<p>แหล่งที่มา: สำนักงานจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดและภาพถ่ายเพิ่มเติม</p>
<p>สาระเนื้อหา: ภาพถ่ายเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมในจังหวัดชัยนาทที่ประมวลมาเป็นบางส่วนข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าชาวชัยนาทมีความเชื่อพื้นฐานในพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน แล้วค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนเป็นพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท ความเชื่อส่วนใหญ่จึงเป็นความเชื่ออันที่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนาและความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับผีและการดำเนินชีวิต ภาพคัดสรรจึงสะท้อนความเชื่อในพระเกจิอาจารย์ในอดีตทั้งภาพหลวงปู่อ่ำ หลวงปู่ศุข และหลวงพ่อกวยที่เป็นที่เคารพศรัทธาของชาวชัยนาท รวมทั้งพิธีกรรมทำขวัญข้าว ชักธงชนะมาร แห่ข้าวพันก้อน ทำบุญกลางบ้าน จุดไต้บูชา เทวดา ทำบุญข้าวหลาม เลี้ยงผีโลง การเซ่นไหว้บรรพบุรุษ รวมทั้งความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงผีโรง ที่สืบทอดกันมาจากอดีตถึงปัจจุบัน</p>	<p>สาระเนื้อหา: เนื่องจากการเปรียบเทียบภาพภาพที่คัดมาเปรียบเทียบจึงเน้นสาระภาพเช่นเดียวกับภาพในอดีต สาระของภาพปัจจุบันจึงมีสาระเช่นเดียวกับภาพในอดีต ที่สะท้อนความเชื่อและพิธีกรรมในจังหวัดชัยนาท ว่าชาวชัยนาทมีความเชื่อพื้นฐานในพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน แล้วค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนเป็นพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท ความเชื่อส่วนใหญ่จึงเป็นความเชื่ออันที่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนาและความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับผีและการดำเนินชีวิต โดยมีความเชื่อในพระเกจิอาจารย์ในอดีต รวมทั้งพิธีกรรมการทำขวัญข้าว ชักธงชนะมาร แห่ข้าวพันก้อน ทำบุญกลางบ้าน จุดไต้บูชา เทวดา ทำบุญข้าวหลาม เลี้ยงผีโลง การเซ่นไหว้บรรพบุรุษ รวมทั้งความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงผีโรง ที่มีการบันทึกใหม่ โดยการบันทึกภาพจะเน้นการบันทึกพิธีกรรมสำคัญ ขั้นตอนการทำพิธีกรรมและภาพการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน</p>

ตาราง 6 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
เปรียบเทียบภาพเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรม	
แนวทางการบันทึก: ภาพถ่ายชาวตำบลสถานที่ ความเชื่อ พิธีกรรมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาแต่อดีต	แนวทางการบันทึก: บันทึกด้วยภาพสี ไว้เป็น หลักฐาน บันทึกพิธีกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ขั้นตอนการทำพิธีกรรมและภาพการมีส่วนร่วม ของชาวบ้าน
จุดเด่น: เป็นการบันทึกภาพบุคคลสำคัญ และ พัฒนาการของพิธีกรรมตามความเชื่อและ พิธีกรรม ไว้เป็นหลักฐานทางสังคมและ วัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท แหล่งภาพ หลากหลายมากขึ้น จุดด้อย: ภาพหลากหลายแต่ไม่มีการจัดเก็บไว้ เป็นหมวดหมู่ ไม่มีแหล่งข้อมูลกลางในการ สืบค้น	จุดเด่น: บันทึกภาพเกี่ยวกับความเชื่อและ พิธีกรรมไว้เป็นหลักฐานทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น และภาพสวยงามยิ่งขึ้น จุดด้อย: ส่วนใหญ่บันทึกไว้เป็นส่วนบุคคลขาด แหล่งภาพกลางที่เป็นศูนย์รวมภาพทางสังคมและ วัฒนธรรมเป็นการเฉพาะ

1.1.2 เปรียบเทียบภาพถ่ายกลุ่มจารีต ประเพณี

เปรียบเทียบเกี่ยวกับประเพณีการเกิด การบวช การแต่งงาน งานศพ การตัด
บาตรเทโว ลอยกระทง แข่งเรือ รวมทั้งประเพณีที่เกิดขึ้นใหม่เฉพาะของจังหวัดเช่นการประกวดส้มโอ
และประเพณีหุ่นฟางนก

พูน ปณ ทิโต ชีเว

ตาราง 7 เปรียบเทียบภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรมกลุ่มภาพถ่ายวิถีชีวิต

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 13-14 ประเพณีการแข่งขันเรือยาว จังหวัดชัยนาท	
 <p data-bbox="325 831 791 925">ภาพประกอบ 79 ประชาชนชมการแข่งขันเรือยาวเหนือเขื่อน อำเภอสรรพยา</p>	 <p data-bbox="888 831 1355 925">ภาพประกอบ 193 ประเพณีแข่งขันเรือยาว</p>
 <p data-bbox="325 1283 791 1368">ภาพประกอบ 80 แข่งขันเรือยาวได้เขื่อนเจ้าพระยา อำเภอสรรพยา</p>	 <p data-bbox="888 1283 1355 1368">ภาพประกอบ 194 ประเพณีแข่งขันเรือยาว</p>
ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 15-17 ประเพณีการประกวดหุ่นฟางนก จังหวัดชัยนาท	
 <p data-bbox="325 1780 791 1865">ภาพประกอบ 81 บรรยากาศงานมหกรรมหุ่นฟางนก ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2529</p>	 <p data-bbox="888 1780 1355 1865">ภาพประกอบ 195 งานมหกรรมหุ่นฟางนก</p>

ตาราง 7 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
 <p data-bbox="296 797 820 882">ภาพประกอบ 82 หุ่นฟางนกยูงบริเวณหน้าสวนนกเก่า อำเภอเมือง</p>	 <p data-bbox="916 797 1342 837">ภาพประกอบ196 ขบวนแห่หุ่นฟางนก</p>
 <p data-bbox="296 1245 820 1330">ภาพประกอบ 83 งานประกวดหุ่นฟางนก อำเภอเมืองชัยนาท</p>	 <p data-bbox="928 1245 1329 1285">ภาพประกอบ197 ขบวนแห่หุ่นฟางนก</p>
<p data-bbox="288 1357 1082 1397">ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 18 ภาพถ่ายงานประกวดส้มโอ ชัยนาท</p>	
 <p data-bbox="312 1747 815 1787">ภาพประกอบ 84 งานประกวดส้มโอ ชัยนาท</p>	 <p data-bbox="900 1747 1362 1787">ภาพประกอบ198งานประกวดส้มโอชัยนาท</p>

ตาราง 7 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 19-20 ภาพพิธีบวงสรวงศาลหลักเมือง	
 <p data-bbox="341 860 775 898">ภาพประกอบ 85 พิธีบวงสรวงศาลหลักเมือง</p>	 <p data-bbox="884 860 1362 898">ภาพประกอบ 199 พิธีบวงสรวงศาลหลักเมือง</p>
 <p data-bbox="309 1247 807 1285">ภาพประกอบ 86 พิธีบวงสรวงศาลหลักเมือง</p>	 <p data-bbox="884 1247 1362 1285">ภาพประกอบ 200 พิธีบวงสรวงศาลหลักเมือง</p>
ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 21-26 ภาพพิธีการแต่งงาน	
 <p data-bbox="357 1686 759 1724">ภาพประกอบ 87 ขบวนแห่ขันหมาก</p>	 <p data-bbox="932 1686 1318 1724">ภาพประกอบ 201 ขบวนแห่ขันหมาก</p>

ตาราง 7 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
 <p data-bbox="411 786 707 831">ภาพประกอบ 88 พิธีหมั้น</p>	 <p data-bbox="975 775 1281 819">ภาพประกอบ 202 พิธีหมั้น</p>
 <p data-bbox="368 1149 746 1245">ภาพประกอบ 89 คู่บ่าวสาวถวาย เครื่องสังฆทานแก่พระภิกษุสงฆ์</p>	 <p data-bbox="879 1149 1378 1245">ภาพประกอบ 203 บ่าวสาวถวายเครื่องสังฆทาน แก่พระภิกษุสงฆ์</p>
 <p data-bbox="360 1570 767 1659">ภาพประกอบ 91 ญาติผู้ใหญ่หลั่งน้ำ พระพุทธรณ์</p>	 <p data-bbox="919 1559 1342 1603">ภาพประกอบ 204 หลั่งน้ำพระพุทธรณ์</p>

พจนัน ปณฺ ทิโต ชเว

ตาราง 7 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
 <p data-bbox="325 779 790 817">ภาพประกอบ 92 งานฉลองสมรสคู่บ่าวสาว</p>	 <p data-bbox="901 786 1353 824">ภาพประกอบ 205 ฉลองสมรสคู่บ่าวสาว</p>
<p data-bbox="284 837 869 875">ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 27-30 พิธีงานบวช</p>	
 <p data-bbox="391 1211 724 1249">ภาพประกอบ 93 ปลงผมนาค</p>	 <p data-bbox="962 1211 1295 1249">ภาพประกอบ 206 อาบน้ำนาค</p>
 <p data-bbox="368 1570 746 1608">ภาพประกอบ 94 พิธีทำขวัญนาค</p>	 <p data-bbox="954 1570 1303 1608">ภาพประกอบ 207 พระสอนนาค</p>

พหุ ม ประถมศึกษา

ตาราง 7 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
 <p data-bbox="347 808 769 846">ภาพประกอบ 95 ขบวนแห่หน้าคไปวัด</p>	 <p data-bbox="916 808 1343 846">ภาพประกอบ 208 ขบวนแห่หน้าคไปวัด</p>
 <p data-bbox="395 1196 721 1234">ภาพประกอบ 96 พิธีการบวช</p>	 <p data-bbox="970 1196 1295 1234">ภาพประกอบ 209 พิธีการบวช</p>
<p data-bbox="288 1245 896 1283">ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 31-36 ภาพถ่ายงานศพ</p>	
 <p data-bbox="336 1646 785 1684">ภาพประกอบ 97 บรรจุกระดูกใส่โลงศพ</p>	 <p data-bbox="1002 1646 1257 1684">ภาพประกอบ 210 ตั้งศพ</p>

ตาราง 7 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
 <p data-bbox="304 786 810 884">ภาพประกอบ 98 พระสงฆ์ฉันเพลก่อนมาติกา บังสกุล</p>	 <p data-bbox="954 786 1305 824">ภาพประกอบ 211 ทรืดัดแปลง</p>
 <p data-bbox="331 1211 790 1301">ภาพประกอบ 99 เลี้ยงอาหารญาติพี่น้อง ที่มาร่วมงาน</p>	 <p data-bbox="991 1211 1268 1249">ภาพประกอบ 212 ฟังสวด</p>
 <p data-bbox="395 1648 726 1686">ภาพประกอบ 100 ชักบังสกุล</p>	 <p data-bbox="911 1648 1348 1686">ภาพประกอบ 213 ถวายเครื่องไทยธรรม</p>

ตาราง 7 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
 <p data-bbox="312 768 805 801">ภาพประกอบ 101 ขบวนนำศพวนรอบเมรุ</p>	 <p data-bbox="903 768 1356 801">ภาพประกอบ214ขบวนนำศพวนรอบเมรุ</p>
 <p data-bbox="387 1140 730 1173">ภาพประกอบ 102 ฉมาปนกิจศพ</p>	 <p data-bbox="975 1128 1283 1167">ภาพประกอบ215 ชักบังสกุล</p>
<p data-bbox="284 1189 1187 1223">ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 37-38 ภาพถ่ายงานประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ</p>	
 <p data-bbox="352 1547 767 1626">ภาพประกอบ 103 ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ</p>	 <p data-bbox="871 1547 1382 1581">ภาพประกอบ21ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ</p>

พหุ ประถมศึกษา

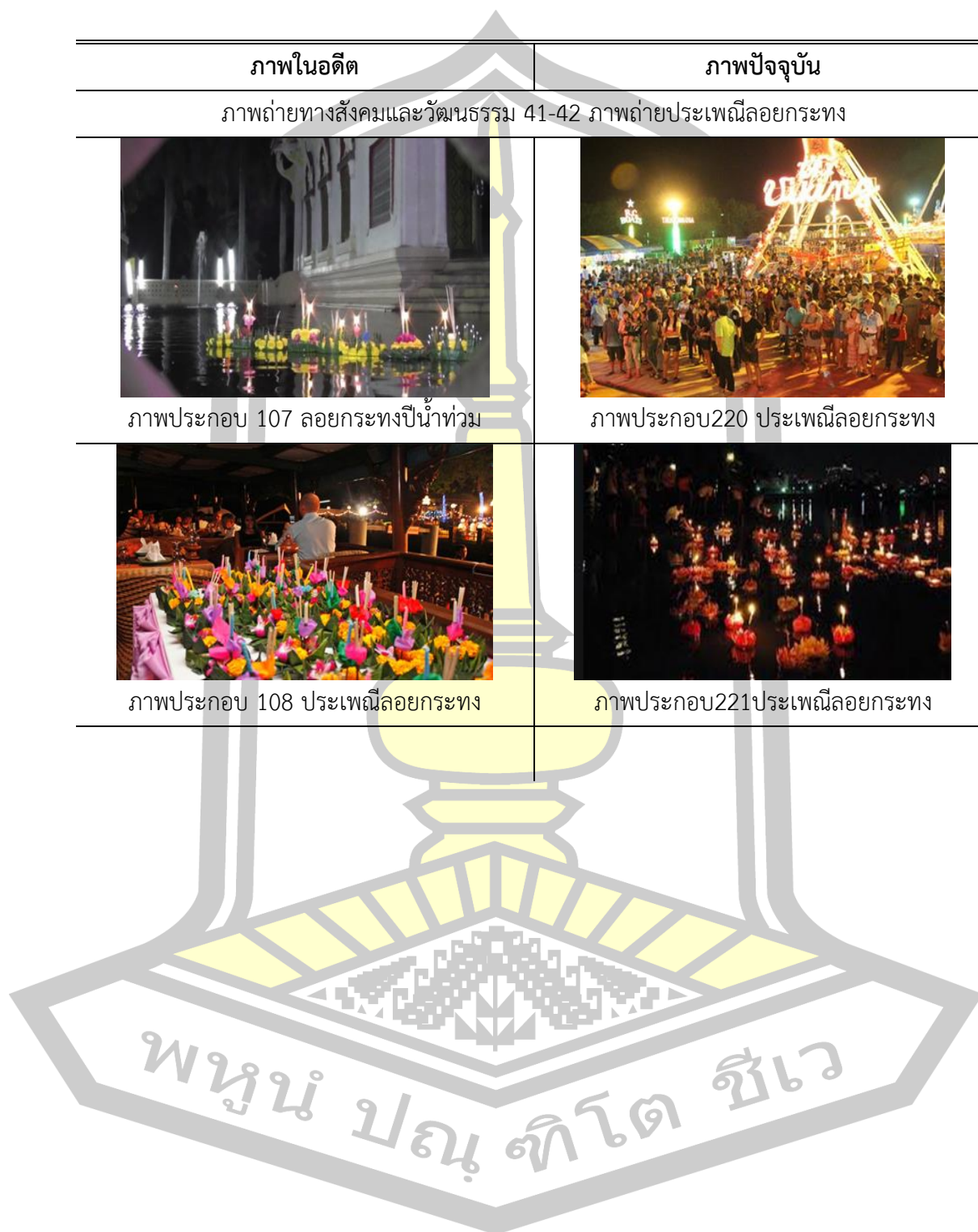
ตาราง 7 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
 <p data-bbox="300 775 815 813">ภาพประกอบ 104 ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ</p>	 <p data-bbox="874 775 1382 813">ภาพประกอบ 217 ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ</p>
<p data-bbox="288 819 1023 864">ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 39-40 ภาพถ่ายประเพณีสงกรานต์</p>	
 <p data-bbox="349 1173 766 1211">ภาพประกอบ 105 ประเพณีสงกรานต์</p>	 <p data-bbox="932 1173 1323 1211">ภาพประกอบ 218 ประเพณีสงกรานต์</p>
 <p data-bbox="349 1547 766 1585">ภาพประกอบ 106 ประเพณีสงกรานต์</p>	 <p data-bbox="932 1547 1323 1585">ภาพประกอบ 219 ประเพณีสงกรานต์</p>

พหุ ม ประเพณีสงกรานต์

ตาราง 7 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 41-42 ภาพถ่ายประเพณีลอยกระทง	
	
ภาพประกอบ 107 ลอยกระทงปีน้ำท่วม	ภาพประกอบ220 ประเพณีลอยกระทง
	
ภาพประกอบ 108 ประเพณีลอยกระทง	ภาพประกอบ221ประเพณีลอยกระทง

ตาราง 7 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
เปรียบเทียบภาพทางจารีตประเพณี	
<p>แหล่งที่มา: สำนักงานจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, “วัฒนธรรม : พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดชัยนาท ,2542:95</p>	<p>แหล่งที่มา: สำนักงานจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดและภาพถ่ายเพิ่มเติม</p>
<p>สาระเนื้อหา:ภาพถ่ายทางจารีต ประเพณีเป็นภาพที่สะท้อน กิจกรรมที่มีการปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นจารีต ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ภาพคัตสรรสะท้อนประเพณีสำคัญในจังหวัด ทั้งประเพณีประกวดส้มโอ หุ่นฟางนก บวงสรวงศาลหลักเมือง การตักบาตรเทโว รวมทั้ง การบวช การแต่งงาน การทำงานศพ งานสงกรานต์และงานลอยกระทง ที่ชาวชัยนาทดำเนินการสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีต</p>	<p>สาระเนื้อหา:ภาพถ่ายทางจารีต ประเพณีคัตสรร เป็นประเพณีสำคัญของชาวชัยนาทประกอบด้วย ประเพณีประกวดส้มโอ หุ่นฟางนก บวงสรวงศาลหลักเมืองการตักบาตรเทโวฯ การบวช การแต่งงาน การทำงานศพ งานสงกรานต์และงานลอยกระทง มีสาระพิธีกรรมการจัดเช่นเดียวกับ ภาพกิจกรรมในอดีต แต่ภาพสะท้อนการปรับกรรมการจัดที่เป็นทางการและยิ่งใหญ่ยิ่งขึ้น โดยภาคราชการเป็นผู้นำในการดำเนินการมากขึ้น กิจกรรมร่วมสมัยมากขึ้น ภาพมีหลากหลายมากขึ้น</p>
<p>แนวทางการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำ เกี่ยวกับกิจกรรมที่เป็นอัตลักษณ์ สถานที่ กระบวนการจัด และการมีส่วนร่วมของประชาชน</p>	<p>แนวทางการบันทึก: นิยมเป็นภาพถ่ายสี เน้นสถานที่ อัตลักษณ์ กิจกรรมและขั้นตอนการปฏิบัติตามจารีต ประเพณีรวมทั้งความยิ่งใหญ่ที่ปรับเปลี่ยนไปในแต่ละปี</p>
<p>จุดเด่น: เป็นการบันทึกภาพกิจกรรมการปฏิบัติตามประเพณี ไว้เป็นหลักฐานทางสังคมและวัฒนธรรม จุดด้อย: คือเป็นเพียงภาพกิจกรรมตามประเพณี สะท้อนกิจกรรมได้ไม่ครบถ้วน</p>	<p>จุดเด่น: เป็นการบันทึกภาพกิจกรรมตามประเพณีโบราณสถานไว้เป็นหลักฐานทางสังคมและวัฒนธรรม บันทึกด้วยวิธีการสมัยใหม่มีความสวยงามมากขึ้น จุดด้อย: ขาดจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ และกระบวนการในการจัดกิจกรรม ภาพสะท้อนกิจกรรมได้ไม่ครบถ้วน</p>

1.1.3 เปรียบเทียบภาพถ่ายกลุ่มวิถีชีวิต

ตาราง 8 เปรียบเทียบภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรมกลุ่มภาพถ่ายวิถีชีวิต

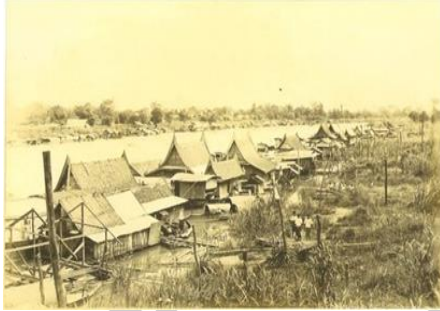

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
ภาพทางสังคมและวัฒนธรรม 43-47 ภาพถ่ายอาหารโบราณ	
 <p data-bbox="379 929 735 969">ภาพประกอบ 109 แกงขี้เหล็ก</p>	 <p data-bbox="975 929 1278 969">ภาพประกอบ 222 แกงเทโพ</p>
 <p data-bbox="368 1288 746 1328">ภาพประกอบ 110 แกงคั่วหอยขม</p>	 <p data-bbox="981 1288 1273 1328">ภาพประกอบ 223 ยำกบ</p>
 <p data-bbox="384 1646 730 1686">ภาพประกอบ 111 ขนมกล้วย</p>	 <p data-bbox="975 1646 1278 1686">ภาพประกอบ 224 ขนมชั้น</p>

ตาราง 8 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
 <p data-bbox="379 779 740 819">ภาพประกอบ 112 ขนมข้างโป</p>	 <p data-bbox="951 779 1307 819">ภาพประกอบ 225 ขนมบะจ่าง</p>
 <p data-bbox="411 1126 708 1167">ภาพประกอบ 113 ขนมโค</p>	 <p data-bbox="983 1126 1275 1167">ภาพประกอบ 226 เมียงคำ</p>
<p data-bbox="496 1173 1193 1227">ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 48-50 ด้านวิถีชีวิตของชุมชน</p>	
 <p data-bbox="316 1532 799 1628">ภาพประกอบ 114 บ้านเรือนของชุมชนของ จังหวัดชัยนาทสมัยโบราณ</p>	 <p data-bbox="868 1532 1390 1572">ภาพประกอบ 227 บ้านเรือนของชุมชนปัจจุบัน</p>

พหุ ปรณ ทิโต ชีเว

ตาราง 8 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
 <p data-bbox="320 786 799 869">ภาพประกอบ 115 บ้านเรือนของชุมชนของ จังหวัดชัยนาทสมัยโบราณ</p>	 <p data-bbox="887 786 1366 824">ภาพประกอบ 228 ทิวทัศน์ภาพริมน้ำชัยนาท</p>
 <p data-bbox="320 1171 799 1254">ภาพประกอบ 116 บ้านเรือนของชุมชนของ จังหวัดชัยนาทสมัยโบราณ</p>	 <p data-bbox="887 1171 1366 1209">ภาพประกอบ 229 ตัวเมืองชัยนาทปัจจุบัน</p>
<p data-bbox="507 1267 1177 1305">ภาพทางสังคมและวัฒนธรรม 51-53 ด้านกีฬาและการศึกษา</p>	
 <p data-bbox="336 1619 780 1695">ภาพประกอบ 117 บริเวณสนามกีฬาเก่า อำเภอเมืองฯ</p>	 <p data-bbox="919 1619 1337 1653">ภาพประกอบ 230 สนามกีฬาจังหวัด</p>

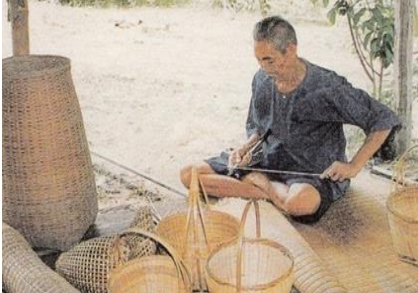

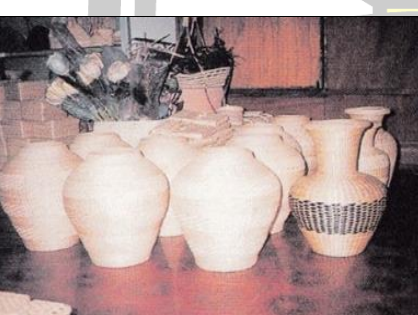

ตาราง 8 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
 <p data-bbox="336 786 778 819">ภาพประกอบ 118 โรงเรียนวัดมเหยงค์</p>	 <p data-bbox="916 786 1342 819">ภาพประกอบ 231 โรงเรียนวัดมเหยงค์</p>
 <p data-bbox="316 1122 799 1155">ภาพประกอบ 119 โรงเรียนเทศบาลวัดสิงห์</p>	 <p data-bbox="890 1122 1366 1155">ภาพประกอบ 232 โรงเรียนเทศบาลวัดสิงห์</p>
<p data-bbox="491 1173 1193 1207">ภาพทางสังคมและวัฒนธรรม 54-66 ด้านอาชีพการทำมาหากิน</p>	
 <p data-bbox="331 1532 783 1565">ภาพประกอบ 120 แม่ค้าขายของที่ตลาด</p>	 <p data-bbox="938 1525 1321 1559">ภาพประกอบ 233 ห้างสรรพสินค้า</p>
 <p data-bbox="284 1883 831 1917">ภาพประกอบ 121 ท่าเรือข้ามฝาก อำเภอดำรงวิทยารพช.</p>	 <p data-bbox="874 1883 1385 1917">ภาพประกอบ 234 เรือข้ามฝาก อำเภอดำรงวิทยารพช.</p>

ตาราง 8 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
 <p data-bbox="311 757 805 853">ภาพประกอบ 122 สีข้าวเปลือกเพื่อกะเทาะ เปลือกให้เป็นข้าวกล้อง</p>	 <p data-bbox="938 757 1318 797">ภาพประกอบ 235 โรงสีข้าวกล้อง</p>
 <p data-bbox="288 1160 831 1218">ภาพประกอบ 123 เครื่องสีข้าวซ้อมมือ สรรพยา</p>	 <p data-bbox="895 1160 1362 1218">ภาพประกอบ 236 เครื่องสีข้าวหยอดเรียน</p>
 <p data-bbox="316 1525 799 1583">ภาพประกอบ 124 การทอผ้าด้วยกี่พื้นเมือง</p>	 <p data-bbox="882 1525 1366 1583">ภาพประกอบ 237 การทอผ้าด้วยกี่พื้นเมือง</p>
 <p data-bbox="316 1890 799 1948">ภาพประกอบ 125 กรอฝ้ายอำเภอเนินขาม</p>	 <p data-bbox="882 1890 1366 1948">ภาพประกอบ 238 กรอฝ้ายอำเภอเนินขาม</p>

ตาราง 8 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
 <p data-bbox="316 763 799 801">ภาพประกอบ 126 เครื่องจักสานใช้ในบ้าน</p>	 <p data-bbox="895 763 1358 801">ภาพประกอบ 239 เครื่องจักสานใช้ในบ้าน</p>
 <p data-bbox="284 1115 831 1153">ภาพประกอบ 127 เครื่องจักสานใช้ในการประมง</p>	 <p data-bbox="895 1115 1358 1153">ภาพประกอบ 240 'ร้านเครื่องมือประมง</p>
 <p data-bbox="304 1473 810 1512">ภาพประกอบ 128 ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา</p>	 <p data-bbox="879 1473 1374 1512">ภาพประกอบ 241 ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา</p>
 <p data-bbox="300 1832 815 1870">ภาพประกอบ 129 ชาวบ้านปาดตาล สรรพยา</p>	 <p data-bbox="874 1832 1390 1870">ภาพประกอบ 242 ชาวบ้านปาดตาล สรรพยา</p>

ตาราง 8 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
 <p data-bbox="395 734 721 775">ภาพประกอบ 130 การไถนา</p>	 <p data-bbox="975 734 1283 775">ภาพประกอบ 243 รถไถนา</p>
 <p data-bbox="373 1093 743 1133">ภาพประกอบ 131 การถอนต้น</p>	 <p data-bbox="938 1093 1318 1133">ภาพประกอบ 244 การใช้รถดำนา</p>
 <p data-bbox="309 1433 807 1523">ภาพประกอบ 132 การโรยเส้นขนมจีนลงบน กระทะใส่น้ำร้อน</p>	 <p data-bbox="922 1433 1334 1473">ภาพประกอบ 245 เครื่องบีบขนมจีน</p>
<p data-bbox="564 1541 1123 1581">ภาพทางสังคมและวัฒนธรรม 67-72 การคมนาคม</p>	
 <p data-bbox="309 1877 807 1966">ภาพประกอบ 133 พระราชพิธีเปิดเขื่อนเจ้าพระยา เมื่อ พ.ศ. 2500</p>	 <p data-bbox="932 1881 1331 1921">ภาพประกอบ 246 เขื่อนเจ้าพระยา</p>

ตาราง 8 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
 <p data-bbox="319 719 798 757">ภาพประกอบ 134 เดินทางโดยเรือรับจ้าง</p>	 <p data-bbox="893 719 1364 757">ภาพประกอบ 247 ท่าเรือชียนาท-อุทัยธานี</p>
 <p data-bbox="327 1068 790 1106">ภาพประกอบ 135 เดินทางโดยเรือรับจ้าง</p>	 <p data-bbox="877 1068 1380 1106">ภาพประกอบ 248 เรือโดยสารอำเภอวัดสิงห์</p>
 <p data-bbox="359 1420 758 1444">รถจีนยี่ห้อ ใช้เดินทางมะพร้าวครั้งที่ 2 (เลขมร 7)</p> <p data-bbox="303 1451 813 1547">ภาพประกอบ 136 รถจี๊ปสหรัฐใช้เดินทางสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2</p>	 <p data-bbox="877 1435 1372 1532">ภาพประกอบ 249 รถยนต์บนถนนผ่านเมืองชียนาท</p>
 <p data-bbox="335 1883 790 1921">ภาพประกอบ 137 สามล้อ อำเภอหันคา</p>	 <p data-bbox="917 1877 1337 1915">ภาพประกอบ 250 รถสามล้อปัจจุบัน</p>

ตาราง 8 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
 <p>ภาพประกอบ 138 จักรยานอำเภอมนรมย์</p>	 <p>ภาพประกอบ 251 การใช้จักรยานปัจจุบัน</p>
<p>ภาพทางสังคมและวัฒนธรรม 73-75 การปกครอง</p>	
 <p>ภาพประกอบ 139 ที่ว่าการอำเภอหันคา</p>	 <p>ภาพประกอบ 252 ที่ว่าการอำเภอหันคา</p>
 <p>ภาพประกอบ 140 สถานีตำรวจภูธรอำเภอสรรพยา</p>	 <p>ภาพประกอบ 253 สถานีตำรวจภูธรอำเภอสรรพยา</p>

ตาราง 8 (ต่อ)

ภาพในอดีต	ภาพปัจจุบัน
เปรียบเทียบ	
<p>แหล่งที่มา: สำนักงานจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, “วัฒนธรรม : พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดชัยนาท, 2542: 95</p>	<p>แหล่งที่มา: สำนักงานจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และภาพถ่ายเพิ่มเติม</p>
<p>สาระเนื้อหา: ภาพถ่ายวิถีชีวิตเป็นภาพที่สะท้อนกิจกรรมที่มีการปฏิบัติสืบทอดกันมาศึกษา อาหารโบราณ วิถีชีวิตของชุมชน กีฬาและการศึกษา อาชีพที่สำคัญ การคมนาคม รวมถึง การปกครองที่ชาวชัยนาทดำเนินการสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต</p>	<p>สาระเนื้อหา: ภาพถ่ายวิถีชีวิตเป็นภาพที่สะท้อน กิจกรรมที่มีการปฏิบัติสืบทอดกันมาศึกษา อาหารโบราณ วิถีชีวิตของชุมชน กีฬาและการศึกษา อาชีพที่สำคัญ การคมนาคม รวมถึง การปกครองที่ชาวชัยนาทดำเนินการสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงแทบทุกด้าน มีกิจกรรมร่วมสมัยมากขึ้น ภาพมีหลากหลายมากขึ้น</p>
<p>แนวทางการบันทึก: ภาพถ่ายขาวดำ และภาพสีโบราณ เกี่ยวกับกิจกรรม สถานที่ กระบวนการจัด และการความเป็นอยู่ของประชาชน</p>	<p>แนวทางการบันทึก: นิยมเป็นภาพถ่ายสี เน้นสถานที่ อัตลักษณ์ กิจกรรมและขั้นตอนการปฏิบัติสะท้อนสภาพชีวิตและสังคม ของชาวชัยนาท</p>
<p>จุดเด่น: เป็นการบันทึกภาพกิจกรรมการปฏิบัติต่างๆ ไว้เป็นหลักฐานทางสังคมและวัฒนธรรม จุดด้อย: คือเป็นเพียงภาพกิจกรรมที่ได้ไม่ครบถ้วน</p>	<p>จุดเด่น: เป็นการบันทึกภาพกิจกรรมไว้เป็นหลักฐานทางสังคมและวัฒนธรรม บันทึกด้วยวิธีการสมัยใหม่มีความสวยงามมากขึ้น จุดด้อย: ขาดจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ และกระบวนการในการจัดกิจกรรม ภาพสะท้อนกิจกรรมได้ไม่ครบถ้วน</p>

ในภาพรวมของภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาทในอดีตและปัจจุบัน ภาพถ่ายในอดีตไม่มีความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของการบันทึก แหล่งภาพหลากหลายซึ่งส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ขาดแหล่งภาพกลางของจังหวัดในการสืบค้น สารระเหี้ยวหรือข้อมูลที่บันทึกมีมากน้อยแตกต่างกัน ภาพทางประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่จะเป็นภาพร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์จำแนกตามแบบศิลปะในแต่ละช่วงสมัยทางประวัติศาสตร์ ส่วนภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรมจะเน้นเหตุการณ์และกิจกรรมที่สะท้อนความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม มากน้อยขึ้นอยู่กับจำนวน สภาพ วิธีการบันทึกและความสามารถในการสะท้อนข้อมูลของผู้แปลความหมายจากภาพ โดยที่การบันทึกภาพรวมทั้งเครื่องมืออุปกรณ์ในการบันทึกมีพัฒนาการตามพัฒนาการเทคโนโลยีในถ่ายภาพ มีจุดเด่นที่หายากแต่มีจำนวนน้อยและต้องสะท้อนข้อมูลโดยใช้จินตนาการประกอบ ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาทในปัจจุบัน ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ยังคงมีจำกัด สืบค้นได้ยาก ส่วนใหญ่เป็นภาพที่ได้จากการศึกษาทางประวัติศาสตร์เป็นการเฉพาะสามารถสะท้อนร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ มากน้อยขึ้นอยู่กับจำนวน สภาพ วิธีการบันทึกและความสามารถในการสะท้อนข้อมูลของผู้แปลความหมายจากภาพ โดยวิธีการบันทึกภาพมีความก้าวหน้ามากขึ้น ส่วนภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบันมีมากขึ้นทั้งที่เป็นภาพถ่ายของส่วนราชการ และภาพจากสื่อออนไลน์ของทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เอกชน และภาพถ่ายที่สามารถบันทึกเพิ่มเติมได้ ภาพที่คัดมาเปรียบเทียบ ส่วนใหญ่จึงยังคงขาดความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของการบันทึก แหล่งภาพอยู่หลายแหล่งขาดแหล่งรวมภาพกลางของจังหวัด ภาพที่ได้ส่วนใหญ่ได้จากหน่วยงานภาครัฐ เอกสารรายงานผลการศึกษา เอกสารประชาสัมพันธ์จังหวัดและแหล่งภาพจากสื่อออนไลน์ วิธีการบันทึกมีความก้าวหน้ามากขึ้น ภาพในปัจจุบันจึงมีจุดเด่นที่มีจำนวนมาก สวยงาม น่าสนใจและแปลความข้อมูลได้ง่าย แต่ก็มีจุดด้อยที่วัตถุประสงค์การบันทึกและความสมบูรณ์ของสาระที่บันทึกจึงกล่าวได้ว่า การบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาททั้งในอดีตและปัจจุบัน มีข้อจำกัดเกี่ยวกับความไม่ชัดเจนในวัตถุประสงค์ของการบันทึก ความรู้และเทคนิควิธีการในการบันทึก การดูแลรักษาภาพ การใช้ประโยชน์และการจัดการ ยังไม่มีคลังภาพและศูนย์ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดเป็นการเฉพาะ การพัฒนาการบันทึกภาพเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม การพัฒนาการบันทึกภาพจึงต้องพัฒนาทั้งวิธีการในการบันทึก การเก็บรักษา การใช้ประโยชน์ ควบคู่กับการจัดการที่ดีที่สอดคล้องกับความต้องการในการใช้ประโยชน์

2. จุดเด่น จุดด้อยและแนวทางการพัฒนาการบันทึกภาพเพื่อเก็บข้อมูลทาง

ประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท

จากสภาพและเปรียบเทียบภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาทในอดีตและปัจจุบัน และผลจากการสนทนากลุ่มในแต่ละกลุ่มในพื้นที่ศึกษา เป็นกลุ่มผู้รู้ (Key Informants) เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่มกลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ระดับจังหวัด 2 กลุ่ม กลุ่มผู้ปฏิบัติระดับอำเภอ 4 กลุ่ม และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป 2 กลุ่ม ประมวลจุดเด่น จุดด้อยและแนวทางการพัฒนาการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท ดังนี้

2.1 จุดเด่น จุดด้อยและแนวทางการพัฒนาการบันทึกภาพเพื่อเก็บข้อมูลทาง

ประวัติศาสตร์

ตาราง 9 จุดเด่น จุดด้อยและแนวทางการพัฒนาการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ในภาพรวม

จุดเด่น	จุดด้อย	แนวทางการพัฒนา
1. มีการบันทึกภาพเพื่อเป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดไว้เป็นการเฉพาะ	1. แหล่งภาพมีน้อย สืบค้นได้ยาก	1. จัดให้มีคลังภาพทางประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในระดับอำเภอและจังหวัด โดยจัดเป็นส่วนหนึ่งของพิพิธภัณฑ์เมืองระดับอำเภอ และระดับจังหวัดเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งศึกษาภาพทางประวัติศาสตร์
2. ร่องรอย หลักฐานทางประวัติศาสตร์อยู่ในรูปของโบราณสถานโบราณวัตถุ มีกฎหมายคุ้มครอง และส่วนใหญ่อยู่ในวัดและเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนทั่วไป	2. ประชาชนและผู้ดูแลรักษาส่วนหนึ่งยังไม่เห็นความสำคัญและไม่เห็นคุณค่าของโบราณสถานโบราณวัตถุและแหล่งทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดและไม่มีความรู้ในการดูแลรักษา	2.1 จัดให้มีการศึกษา รวบรวมอนุรักษ์และประชาสัมพันธ์แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่เป็นร่องรอยทางประวัติศาสตร์เป็นแหล่งศึกษาทางประวัติศาสตร์ในจังหวัด

ตาราง 9 (ต่อ)

จุดเด่น	จุดด้อย	แนวทางการพัฒนา
<p>3. เป็นภาพถ่ายที่บันทึกโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาทางประวัติศาสตร์เป็นการเฉพาะ มีการบันทึกภาพมุมสูงและถ่ายร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลายมิติ</p>	<p>3. ภาพถ่ายมีจำกัด บันทึกข้อมูลได้จำกัด ขาดจุดเน้น/วัตถุประสงค์ในการบันทึกเพื่อการศึกษาทางประวัติศาสตร์เป็นการเฉพาะ บันทึกข้อมูลได้ไม่เพียงพอ ไม่มีการบันทึกในเชิงสร้างสรรค์ ขาดได้และยึดเป็นอาชีพได้</p>	<p>2.2 รวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลร่องรอย หลักฐานทางประวัติศาสตร์ด้วยสื่อเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์</p> <p>2.3 ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งทางประวัติศาสตร์ของชัยนาท ความรู้ในการอนุรักษ์และการดูแลรักษา</p> <p>3.1 เผยแพร่ความรู้ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีควบคู่กับความรู้การบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ทั้งในและนอกสถานศึกษา</p> <p>3.2 จัดกลุ่มพัฒนาภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ในจังหวัด</p> <p>3.3 เรียนรู้และพัฒนาการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ที่เน้นอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ สัญลักษณ์ของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์</p>

ตาราง 9 (ต่อ)

จุดเด่น	จุดด้อย	แนวทางการพัฒนา
<p>4. มีการจัดพิมพ์ประวัติศาสตร์และภาพทางประวัติศาสตร์เผยแพร่ทั้งในรูปแบบเอกสารและออนไลน์</p> <p>5. จังหวัดกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ชุมชนและท้องถิ่นเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเป็นโอกาสในการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นและการพัฒนาการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์</p>	<p>4. ขาดศูนย์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดและประวัติเมือง ศูนย์ภาพทางประวัติศาสตร์ของจังหวัด/ท้องถิ่นเพื่อการศึกษาและการพัฒนาการบันทึกเป็นการเฉพาะ</p> <p>5. ขาดการส่งเสริมบุคลากรมืออาชีพและอาชีพด้านการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์</p>	<p>3.4 บันทึกร่องรอย หลักฐานที่เป็นจริง เชื่อถือได้</p> <p>3.5 บันทึกหลายมิติ หลายมุมมองหลายแหล่งให้บันทึกเรื่องราวได้เพียงพอจากแหล่งภาพในหนังสือ เอกสาร และสื่ออื่น ๆ</p> <p>4. จัดศูนย์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดและท้องถิ่นเพื่อการศึกษา การท่องเที่ยวและการพัฒนาการบันทึกภาพเป็นการเฉพาะ</p> <p>5.1 ส่งเสริมบุคลากรมืออาชีพและอาชีพเสริมด้านการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม</p> <p>5.2 จัดให้มีศูนย์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และศูนย์การเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และท้องถิ่น</p>

2.2 จุดเด่น จุดด้อยและแนวทางการพัฒนาการบันทึกภาพเพื่อเก็บข้อมูลทางสังคม และวัฒนธรรม

ตาราง 10 จุดเด่น จุดด้อย และแนวทางการพัฒนาการบันทึกภาพทางสังคมและวัฒนธรรมใน ภาพรวม

จุดเด่น	จุดด้อย	แนวทางการพัฒนา
1. มีการบันทึกและเผยแพร่ ภาพทางสังคม และวัฒนธรรม ในจังหวัดหลากหลาย ทั้งเพื่อเป็นที่ระลึก เป็นหลักฐานและ ความชื่นชมส่วนบุคคล และ การบันทึกเป็นหลักฐาน ทางราชการการเผยแพร่ ออนไลน์	1. การบันทึกภาพเป็นการบันทึก เพื่อความพึงพอใจส่วนบุคคล ขาดความต่อเนื่องในการ พัฒนาการบันทึกและไม่ได้ใช้ ประโยชน์จากภาพเพื่อการสร้าง คุณค่า การศึกษาสร้างรายได้และ อาชีพที่เกี่ยวกับภาพทางสังคม และวัฒนธรรม	1.1 จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยน เผยแพร่ประกวดภาพทางสังคม และวัฒนธรรมในระดับท้องถิ่น และระดับจังหวัดเป็นประจำทุก ปีเพื่อรณรงค์เผยแพร่และ แลกเปลี่ยนภาพที่มีคุณค่าทาง สังคมและวัฒนธรรมและ ส่งเสริมการท่องเที่ยว 1.2 จัดให้มีคลังภาพทางทาง สังคมและวัฒนธรรมระดับ ท้องถิ่นในระดับอำเภอและ จังหวัด โดยจัดเป็นส่วนหนึ่งของ พิพิธภัณฑ์เมืองระดับอำเภอ และระดับจังหวัดเพื่อเป็นแหล่ง เรียนรู้และแหล่งศึกษาภาพทาง สังคมและวัฒนธรรม
2. กิจกรรมทางศาสนาความ เชื่อประเพณี พิธีกรรมและวิถี ชีวิตดึงดูดความสนใจของ นักท่องเที่ยวและจัดเพื่อการ ท่องเที่ยวได้	2. กิจกรรมทางศาสนาความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรมและวิถีชีวิตยัง ไม่ได้รับการส่งเสริมให้เป็น ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างเต็ม ศักยภาพ	2.1 ส่งเสริม อนุรักษ์และ ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับความ เชื่อ พิธีกรรม ประเพณี และวิถี ชีวิตของชุมชน ท้องถิ่นและ จังหวัดเพื่อการท่องเที่ยว

ตาราง 10 (ต่อ)

จุดเด่น	จุดด้อย	แนวทางการพัฒนา
<p>3. มีการจัดพิมพ์ภาพทางสังคมและวัฒนธรรมเผยแพร่ทั้งในรูปแบบเอกสารและออนไลน์</p>	<p>3. ยังไม่มีการพัฒนาภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการศึกษาและการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ</p>	<p>2.2 ส่งเสริมการเรียนรู้ และการเผยแพร่ความรู้ทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว</p> <p>2.3 จัดกลุ่มพัฒนาและส่งเสริมการใช้ภาพทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว</p> <p>3. สร้างสรรค์และสร้างมูลค่าเพิ่มภาพทางสังคมและวัฒนธรรม โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) บ้านทึกอย่างมีเป้าหมาย 2) บ้านทึกเพื่อการศึกษา เน้นข้อมูลตามสภาพจริง ขั้นตอนพิธีกรรม เครื่องมือ สถานที่ ฯ 3) บ้านทึกเพื่อการท่องเที่ยวเน้นกิจกรรมที่น่าสนใจ การเข้าถึงและสิ่งอำนวยความสะดวก 4) บ้านทึกเพื่อการประชาสัมพันธ์ เน้น อัตลักษณ์ เอกลักษณ์หรือสัญลักษณ์กิจกรรมที่เป็นจุดขาย 5) บ้านทึกเพื่อความเพลิดเพลิน โดยเน้นเทคนิค วิธีการ ความสวยงามในการบันทึก 6) บ้านทึกเพื่อสร้างคุณค่าให้ได้ ทั้งคุณค่ามูลค่าและสร้างสรรค์

ตาราง 10 (ต่อ)

จุดเด่น	จุดด้อย	แนวทางการพัฒนา
4. จังหวัดกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ชุมชนและท้องถิ่นเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเป็นโอกาสในการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นและการพัฒนาการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์	4. ยังไม่มีการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในด้านการพัฒนาปัจจัยการท่องเที่ยวทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างเป็นรูปธรรม	4. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ 1) ใช้ภาพเป็นสื่อหลักในการดึงดูดความสนใจในท้องถิ่นและการเรียนรู้ 2) จัดกิจกรรมถ่ายภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการเรียนรู้ 3) ใช้ภาพเป็นสื่อหลักในการประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยว 4) จัดกลไกพัฒนาการบันทึกภาพเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและการสร้างรายได้

จากการศึกษาภาพถ่ายในอดีต เปรียบเทียบภาพถ่ายในอดีต-ปัจจุบัน และร่วมเสนอแนวทางการพัฒนาการบันทึกภาพ ได้ข้อสรุปว่า ในจังหวัดชัยนาทมีการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมมาพร้อมกับพัฒนาการในการถ่ายภาพในประเทศไทย ภาพถ่ายในอดีตสามารถบันทึกข้อมูลและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมได้ผลดีมาแล้วในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ที่มีวัตถุประสงค์ในการบันทึกเฉพาะชัดเจน แต่มีจุดอ่อนที่ความไม่ต่อเนื่องภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรมเน้นการถ่ายภาพส่วนบุคคลเพื่อเป็นที่ระลึกและเตือนความทรงจำเสียเป็นส่วนใหญ่ ยังไม่มีการบันทึกอย่างสร้างสรรค์ทั้งสาระและเทคนิควิธีการในการบันทึกให้บังเกิดประโยชน์ต่อการศึกษา การท่องเที่ยวและการพัฒนาจังหวัดอื่นอย่างเป็นรูปธรรม จุดอ่อนอยู่ที่ขาดผู้ริเริ่ม ขาดความรู้แนวทางที่เป็นไปได้ในการดำเนินการ การบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมให้บังเกิดผลต่อการพัฒนาจังหวัดจึงต้องใช้เทคนิคเฉพาะในการบันทึกและใช้กลไกการส่งเสริมที่เป็นรูปธรรม

ตอนที่ 3 รูปแบบการบันทึกภาพเพื่อเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัด ชัยนาท

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนากลุ่มในกลุ่มผู้รู้ 2 กลุ่ม กลุ่มผู้ปฏิบัติ ระดับจังหวัด 2 กลุ่ม ระดับอำเภอ 4 กลุ่ม และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไปอีก 2 กลุ่ม ได้ข้อสรุปเบื้องต้นว่า การบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมในจังหวัดชัยนาท มีการบันทึกและเผยแพร่โดยส่วนราชการและการบันทึกส่วนบุคคล ส่วนราชการส่วนใหญ่บันทึกเพื่อเป็นหลักฐานการส่งเสริมงานด้านประเพณีวัฒนธรรมของทางราชการ ส่วนเอกชนส่วนใหญ่บันทึกไว้เป็นหลักฐานรำลึกถึงอดีต ภาพถ่ายในอดีตสามารถบันทึกเรื่องราวและข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมได้ค่อนข้างครบถ้วนแต่ยังไม่เพียงพอในมิติของการศึกษาและการสร้างสรรค์ บันทึกได้ตามพัฒนาการของการถ่ายภาพ หายาก มีจำนวนและคุณภาพจำกัดแต่มีคุณค่ามาก ภาพถ่ายในปัจจุบัน บันทึกได้หลากหลาย หาง่าย ใช้ได้เฉพาะส่วนบุคคล ไม่สอดคล้องกับการนำไปใช้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม การบันทึกที่ได้ผลดีและครบถ้วนเป็นการบันทึกอย่างมีวัตถุประสงค์ของคณะบุคคลที่จัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะและดำเนินการร่วมกับจังหวัด ภาพถ่ายในอดีตและปัจจุบันไม่แตกต่างกันในด้านข้อมูลการบันทึก แต่แตกต่างกันบ้างในด้านเทคโนโลยีการบันทึก จุดอ่อนของการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาคือ ความไม่ชัดเจนในวัตถุประสงค์ของการบันทึก ร่องรอยและหลักฐานทางประวัติศาสตร์มีจำกัด ผู้บันทึกต้องมีความรู้ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี และยังไม่ได้ใช้เทคนิควิธีการเฉพาะในการสร้างคุณค่าและประโยชน์ของภาพ ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรมแม้จะมีหลากหลาย แต่ใช้ประโยชน์ได้จำกัดเฉพาะเพื่อเป็นหลักฐานทางราชการและเป็นหลักฐานการร่วมกิจกรรมของผู้บันทึกเป็นส่วนใหญ่

ข้อสรุปแนวทางจากการประชุมปฏิบัติการในการกำหนดรูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทคือ การบันทึกเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ต้องเน้น 1) ข้อมูลที่เป็นจริง 2) ร่องรอยหรือหลักฐานที่เชื่อถือได้ 3) มีวัตถุประสงค์เฉพาะในการบันทึก 4) ผู้บันทึกต้องศึกษาประวัติศาสตร์และเรื่องที่จะบันทึกมาก่อน 5) ต้องใช้แบบการบันทึกหลายแบบให้ได้สาระการบันทึกครบถ้วน 6) อัตลักษณ์ เอกลักษณ์หรือสัญลักษณ์ของเหตุการณ์ 7) ใช้หลักฐานโบราณสถานโบราณวัตถุเชิงอนุรักษ์ 8) บันทึกในกระบวนการศึกษา 9) บันทึกให้เป็นประวัติศาสตร์ และ(10) สร้างสรรค์และใช้ประโยชน์มากกว่าการศึกษา การบันทึกภาพเพื่อการจัดเก็บข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรมของจังหวัด เน้นการบันทึก 1) บันทึกอย่างมีเป้าหมาย 2) เน้นข้อมูลตามสภาพจริง ขั้นตอน พิธีกรรม เครื่องมือ สถานที่ ฯบันทึกเพื่อการศึกษา 3) บันทึกกิจกรรมที่น่าสนใจพร้อมการเข้าถึงและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว 4) เน้น อัตลักษณ์ เอกลักษณ์หรือสัญลักษณ์และกิจกรรมที่เป็นจุดขายเพื่อการประชาสัมพันธ์ 5) บันทึกเพื่อสร้างคุณค่าให้ได้ทั้งคุณค่ามูลค่าและสร้างสรรค์ 6) เน้นเทคนิค วิธีการและความสวยงามเพื่อความเพลิดเพลิน

7) ธรรมชาติ ความเคลื่อนไหวเป็นความจริงและและวิถีชีวิต 8) กิจกรรมหรือขั้นตอนที่เป็นจุดเน้นของพิธีกรรมและประเพณีที่บันทึก 9) กิจกรรม/สถานที่จัดพิธีกรรมตามคำบอกเล่า 10) แหล่งทุติยภูมิโดยไม่ละเมิดลิขสิทธิ์

การบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมให้บังเกิดผลดีต่อการพัฒนาตามยุทธศาสตร์จังหวัด ต้องมีนโยบายการบันทึกภาพและใช้ภาพถ่ายเป็นกลไกในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ของจังหวัดที่ชัดเจน มีองค์กรที่รับผิดชอบ มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยน เผยแพร่ภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด ประกวดภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม เผยแพร่ภาพที่มีคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม จัดให้มีคลังภาพทางทางสังคมและวัฒนธรรมระดับท้องถิ่นในระดับอำเภอและจังหวัด ส่งเสริมการพัฒนาการบันทึกภาพและใช้ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวและการพัฒนาจังหวัดในเชิงสร้างสรรค์

กำหนดรูปแบบการบันทึกภาพเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาทด้วยการประชุมปฏิบัติการกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้แทนกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป 25 คน ดำเนินการด้วยการนำเสนอผลการศึกษาในขั้นที่ 1 และ 2 รับฟังความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม ออกแบบและปฏิบัติการกำหนดรูปแบบ อภิปรายและตรวจสอบความสอดคล้องกับสภาพจริง และความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบตามลำดับ โดยการใช้ฉันทามติของกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติและกลุ่มผู้ใช้ภาพที่เข้าร่วมประชุม ได้รูปแบบการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ดังนี้

ชื่อรูปแบบ รูปแบบ HSCM รูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท

ความเป็นมา

รูปแบบ HSCM เป็นรูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท เป็นรูปแบบเชิงอธิบาย (Semantic Model) อธิบายวิธีการในการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วนได้แก่ ส่วนเป้าหมาย ส่วนแนวทาง และส่วนเงื่อนไขความสำเร็จ เป็นรูปแบบที่พัฒนาจากจุดเด่น จุดด้อยและแนวทางการบันทึกภาพในจังหวัดชัยนาท อดีต-ปัจจุบัน นวัตกรรมการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม และเป็นรูปแบบที่ได้รับการยอมรับเป็นฉันทามติจากผู้เกี่ยวข้องในการจัดเก็บและใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมในจังหวัดชัยนาท และเป็นรูปแบบที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บและส่งเสริมการจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมเฉพาะของจังหวัดชัยนาทเป็นการเฉพาะ

โครงสร้างรูปแบบ

รูปแบบ HSCM เป็นรูปแบบการบันทึกภาพ(M) เพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ (H) สังคม (S) และวัฒนธรรม (C) เฉพาะของจังหวัดชัยนาท ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนเป้าหมาย ส่วนแนวทาง และส่วนเงื่อนไขความสำเร็จ โดยส่วนเป้าหมาย เป็นผลลัพธ์มีเป้าหมายที่จะให้ “การบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมในจังหวัดชัยนาทมีการดำเนินการอย่างเหมาะสม มีปริมาณภาพเพียงพอกับความ ต้องการจำเป็นกับการใช้ ภาพที่บันทึกมีคุณภาพ มีคุณค่าและมีอัตลักษณ์ สวยงาม มีการเก็บรักษา เผยแพร่ และใช้ประโยชน์ได้จริง”

ส่วนแนวทาง เป็นแนวทางในการบันทึกภาพใน 3 แนวทาง โดย

บันทึกภาพทางประวัติศาสตร์แบบมุ่งเน้นสาระ คุณค่าและเทคนิคแบบผสมผสาน

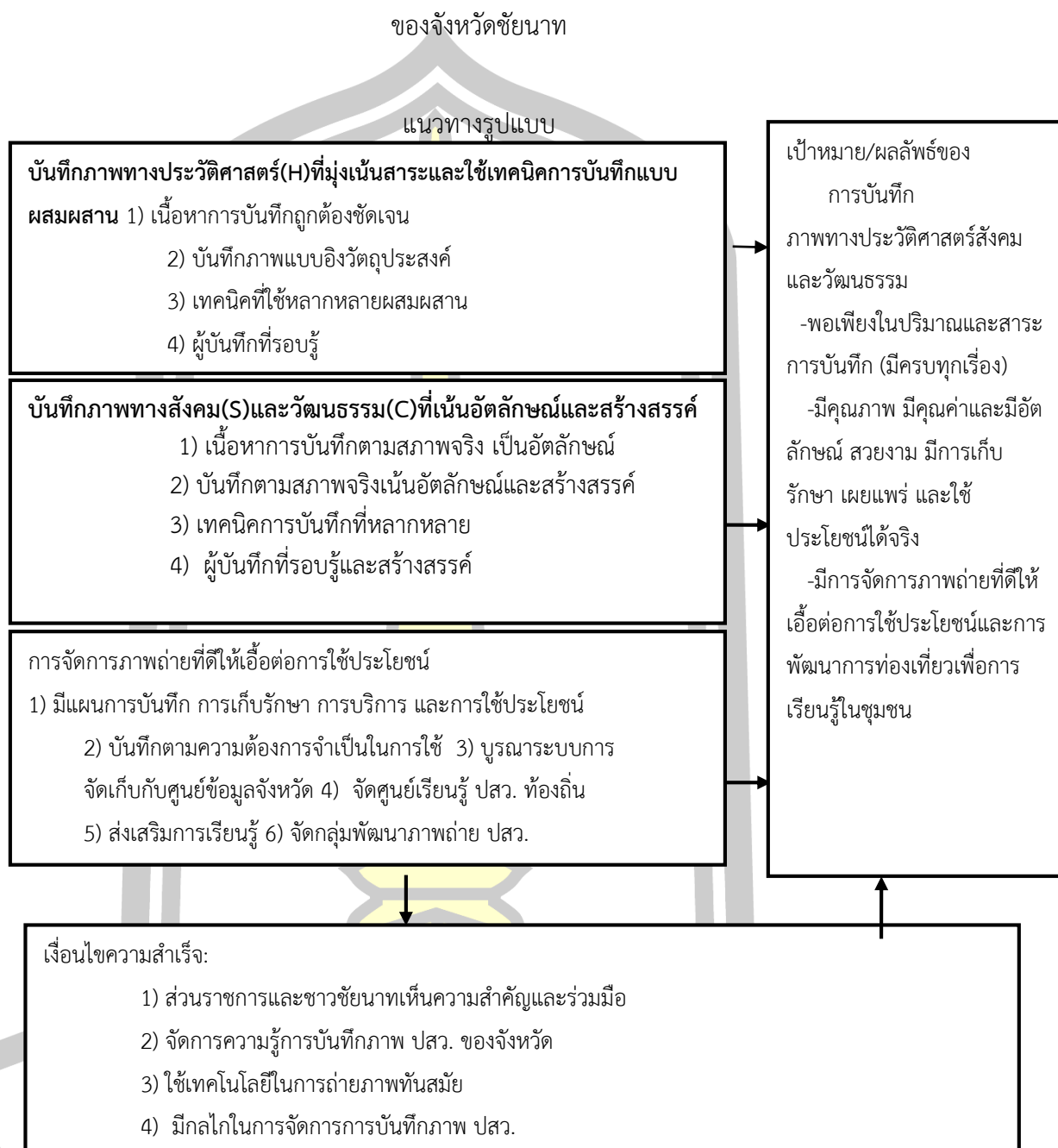
4 จุดเน้น

บันทึกภาพทางสังคมและวัฒนธรรมแบบเน้นอัตลักษณ์และสร้างสรรค์ 4 จุดเน้นจัดการภาพถ่ายให้เอื้อต่อการใช้ประโยชน์

ส่วนเงื่อนไขความสำเร็จ เป็นเงื่อนไขที่จะทำให้แนวทางการบันทึกภาพนี้สำเร็จ ซึ่งขึ้นอยู่กับเงื่อนไขสำคัญ 4 เงื่อนไข ความร่วมมือของชาวชัยนาท การจัดการความรู้ การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีกลไกการจัดการที่ดี ดังภาพประกอบ 257

รูปแบบ HSCM: รูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม

*ปสว. หมายถึงภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม

ภาพประกอบ 73 รูปแบบ HSCM: การบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม ของจังหวัดชัยนาท

ประกอบด้วยรายละเอียดของรูปแบบ ดังนี้

1. เป้าหมาย

เมื่อดำเนินการบันทึกภาพตามรูปแบบนี้แล้ว การบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมในจังหวัดชัยนาทจะมีความเป็นเลิศ เหมาะสม ดังนี้

1.1 มีปริมาณภาพเพียงพอกับความต้องการจำเป็นกับการใช้ มีภาพทางประวัติศาสตร์ครบทุกยุค มีภาพทางสังคมครบทุกเรื่องทั้ง ด้านศาสนา ความเชื่อและพิธีกรรม ด้านจารีตประเพณี และด้านสังคมและวิถีชีวิต

1.2 มีคุณภาพ มีคุณค่า มีอัตลักษณ์ สวยงาม มีการเก็บรักษา เผยแพร่ และใช้ประโยชน์ได้จริง ภาพบันทึกข้อมูลได้ตรง ถูกต้อง ไม่บิดเบือน และมีสาระครบถ้วน มีคุณค่า มีอัตลักษณ์และสวยงามด้วยเทคนิคการบันทึกที่ทันสมัย และตรงกับความต้องการและวัตถุประสงค์ในการใช้

1.3 มีการจัดการภาพถ่ายที่ดี เอื้อต่อการใช้ประโยชน์และการพัฒนาจังหวัด ภาพที่บันทึกมีการจัดเก็บและดูแลรักษาอย่างเป็นระบบ มีกลไกนำไปสู่การใช้ประโยชน์และการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในชุมชนตามยุทธศาสตร์จังหวัด

2. วิธีการ

บันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทให้เกิดประโยชน์จริง 3 วิธีการ ประกอบด้วย การบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์แบบมุ่งเน้นสาระและเทคนิคการบันทึกแบบผสมผสาน การบันทึกภาพทางสังคมและวัฒนธรรมแบบเน้นอัตลักษณ์และการสร้างสรรค์ และการจัดการภาพถ่ายที่ดีให้เอื้อต่อการใช้ประโยชน์ ดังนี้

2.1 บันทึกภาพทางประวัติศาสตร์แบบมุ่งเน้นสาระและเทคนิคการบันทึกแบบผสมผสาน ดำเนินการบันทึกใน 4 จุดเน้น คือ เนื้อหาการบันทึกถูกต้องและชัดเจน บันทึกแบบอิงวัตถุประสงค์ ใช้เทคนิคแบบผสมผสาน และผู้บันทึกที่รอบรู้ ดังนี้

2.1.1 เนื้อหาการบันทึกถูกต้องชัดเจน (Correct & Clear Content) ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่จะทำการบันทึก (ถ่ายภาพ) ต้องมีลักษณะ ดังนี้

- 1) เนื้อหาถูกต้องชัดเจนและมีการตรวจสอบก่อนการบันทึก
- 2) เนื้อหาเป็นประวัติศาสตร์ เป็นเรื่องราวและเหตุการณ์ในอดีต ทั้งเงื่อนไข สถานที่

- 3) เป็นร่องรอยหรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เชื่อถือได้
- 4) เป็นอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ของเหตุการณ์ ร่องรอยทาง

ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ อนุสรณ์สถาน สถานที่ทางประวัติศาสตร์ และบันทึกจากคำบอกเล่าสถานที่ที่เคยมีเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

2.1.2 บันทึกภาพแบบอิงวัตถุประสงค์ (Objective-based Method)

มีวัตถุประสงค์ในการบันทึกอย่างชัดเจนทุกครั้งที่บันทึกว่าจะบันทึกในเรื่องใด เพื่อการใด ดังนี้

- 1) บันทึกอย่างมีวัตถุประสงค์ ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการบันทึกทุกครั้งที่ยังบันทึก
- 2) บันทึกเชิงอนุรักษ์ กรณีบันทึกหลักฐานจากโบราณสถาน โบราณวัตถุและศิลปวัตถุ ตามสภาพจริง บันทึกเชิงอนุรักษ์ ไม่ทำลายส่วนที่เป็นหลักฐานสำคัญ
- 3) บันทึกในกระบวนการศึกษา หรือการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์โดยเฉพาะ
- 4) บันทึกให้เป็นประวัติศาสตร์ สร้างคุณค่าและความเป็นเลิศของการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์อย่างต่อเนื่อง

2.1.3 เทคนิคการบันทึกแบบผสมผสาน (Integrated - Technique)

สร้างคุณค่าของภาพโดยใช้เทคนิคการบันทึกหลาย ๆ เทคนิคประกอบกันให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ เลือกใช้เทคนิคตามความต้องการจำเป็น ดังนี้

- 1) เทคนิคการถ่ายภาพทิวทัศน์ (Land and Sea Scape)

บันทึกภาพแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถานโบราณวัตถุเหมือนถ่ายภาพทั่วไป ถ่ายเมื่อขณะที่ยังท้องฟ้าแจ่มใสหรือมีแสงพอให้ภาพสวยงามชัดเจน และเปิดช่องรับแสงให้แคบเพื่อให้ภาพมีความคมชัดลึกตลอด และอาจใช้เลนส์มุมกว้าง ให้ได้ภาพที่มีมุมแปลกตา รวมทั้งใช้แผ่นกรองแสงและฟิลเตอร์สีให้ได้ภาพที่มีสีสันสวยงามแปลกตายิ่งขึ้น
- 2) เทคนิคการถ่ายภาพระยะใกล้ (Close – up) ถ่ายภาพโบราณวัตถุที่มีขนาดเล็ก หรือเลือกถ่ายภาพเฉพาะบางส่วนของวัตถุในระยะใกล้ให้มองเห็นส่วนละเอียดต่างๆ ชัดเจนยิ่งขึ้น ใช้เลนส์ถ่ายใกล้ (Close – up lens) ขาดังกล้องและสายไกชัตเตอร์ปรับหาระยะความคมชัดของการถ่ายภาพประกอบ เปิดรูรับแสงให้แคบให้ได้ภาพที่มีความชัดลึก
- 3) เทคนิคการถ่ายภาพบุคคล (Portraits) การถ่ายภาพบุคคล เป็นการบันทึกโครงสร้างลักษณะ และความนึกคิดของผู้ถ่ายภาพ ภาพถ่ายบุคคลที่ดีจะแสดงออกซึ่งความนึกคิดและการสร้างสรรค์ของผู้ถ่ายภาพ และแสดงบุคลิกของผู้ถูกถ่ายได้
- 4) เทคนิคการถ่ายภาพหุ่นนิ่ง (Still life) ถ่ายภาพโบราณวัตถุและวัตถุสิ่งของต่างๆ เช่น แจกันดอกไม้ ถ้วยชาม ช้อนส้อม ขวดเหล้า เบียร์ แก้ว บุหรี่ น้ำหอม เสื้อผ้า รองเท้า ผัก ผลไม้ อาหาร ฯลฯ ที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ใช้ประกอบการศึกษาและจัดทำสื่อในการโฆษณาต่าง ๆ

2.1.4 ผู้บันทึกที่รอบรู้ (Knowledge Photographer)

1) ผู้บันทึกต้องเป็นผู้รอบรู้ประวัติศาสตร์เมืองชัยนาทเป็นอย่างดี หรือเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองชัยนาทมาก่อนการบันทึก

2) ผู้บันทึกกำหนดวัตถุประสงค์และเลือกข้อมูลในการบันทึกได้อย่างถูกต้อง

3) ผู้บันทึกส่งสมมุติปัญหาการบันทึกภาพอย่างต่อเนื่องสู่ความเป็นเลิศ

4) ผู้บันทึกพัฒนาเผยแพร่เทคนิคการบันทึกภาพอย่างต่อเนื่อง

2.2 บันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรมแบบเน้นอัตลักษณ์และสร้างสรรค์ ดำเนินการบันทึกใน 4 จุดเน้น คือเนื้อหาการบันทึกตามสภาพจริง บันทึกแบบเน้นอัตลักษณ์และสร้างสรรค์ ใช้เทคนิคแบบผสมผสาน และผู้บันทึกเป็นผู้รอบรู้ในศิลปะ โดย

2.2.1 เนื้อหาการบันทึกตามสภาพจริง มีอัตลักษณ์ (Actual & Identity Content) มีความน่าสนใจ เป็นจุดขาย เป็นวิถีธรรมชาติ ดังนี้

- 1) เนื้อหาตามสภาพจริง
- 2) เนื้อหาน่าสนใจพร้อมการเข้าถึง
- 3) เนื้อหาที่เป็นอัตลักษณ์ เอกลักษณ์เป็นจุดขาย
- 4) เนื้อหาเป็นวิถีธรรมชาติ

2.2.2 บันทึกตามสภาพจริงเน้นอัตลักษณ์และสร้างสรรค์ (Actual & Identity & Creative-based Method) โดยบันทึกตามสภาพจริง อิงวัตถุประสงค์ สร้างมูลค่าและสร้างสรรค์ ดังนี้

- 1) บันทึกตามสภาพจริงน่าสนใจ
- 2) บันทึกอย่างมีวัตถุประสงค์
- 3) บันทึกแบบเน้นอัตลักษณ์และสร้างสรรค์
- 4) บันทึกเชิงอนุรักษ์ ไม่บิดเบือนข้อมูล

2.2.3 เทคนิคการบันทึกที่หลากหลาย (Multi- Technique) เลือกใช้เทคนิคการบันทึกภาพได้หลายเทคนิคตามวัตถุประสงค์

1) เทคนิคการถ่ายภาพทิวทัศน์ (Land and Sea Scape) การถ่ายภาพระยะใกล้ (Close – up) และการถ่ายภาพมุมสูง บันทึกข้อมูลตามสภาพจริง ขั้นตอนพิธีกรรม เครื่องมือ สถานที่ ฯ เพื่อการศึกษาและการประชาสัมพันธ์

2) เทคนิคการถ่ายภาพทิวทัศน์ (Land and Sea Scape) และเทคนิคการถ่ายภาพบุคคล (Parraits) เทคนิคการถ่ายภาพระยะใกล้ (Close – up) บันทึกความ

เคลื่อนไหว เป็นความจริงและในวิถีชีวิต การถ่ายภาพกลางคืน สำหรับการบันทึกอัตลักษณ์ การสร้างสรรค์ และความสวยงาม เพื่อการท่องเที่ยว และการโฆษณาประชาสัมพันธ์

3) เทคนิคการถ่ายภาพบุคคล (Portraits) บันทึกภาพบุคคลและกิจกรรมตามโครงสร้างลักษณะ และความนึกคิดของผู้บันทึก แสดงออกซึ่งความนึกคิดและการสร้างสรรค์ของผู้ถ่ายภาพ และแสดงบุคลิกของผู้ถูกถ่ายได้

4) เทคนิคการถ่ายภาพนิ่ง (Still life) และอื่นๆ เพื่อบันทึกความสวยงามเพื่อความเพลิดเพลิน บันทึกธรรมชาติ ความเคลื่อนไหวเป็นความจริงและวิถีชีวิตตามถ่ายภาพโบราณวัตถุและวัตถุสิ่งของต่างๆ เช่น แจกันดอกไม้ ถ้วยชาม ช้อนส้อม ขวดเหล้า เบียร์ แก้ว บุหรี่ น้ำหอม เสื้อผ้า รองเท้า ผัก ผลไม้ อาหาร ฯลฯ ที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ใช้ประกอบการศึกษาและจัดทำสื่อในการโฆษณาต่าง ๆ

2.2.4 ผู้บันทึกที่รอบรู้และสร้างสรรค์ (Knowledge & Creative Photographer) ผู้บันทึกเป็นผู้รอบรู้ด้านสังคมและวัฒนธรรมของเมืองชัยนาทเป็นอย่างดี หรือเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองชัยนาทมาก่อนการบันทึก

1) ผู้บันทึกต้องเป็นผู้รอบรู้สังคมวัฒนธรรม โดยเฉพาะชัยนาท
2) ผู้บันทึกสามารถกำหนดวัตถุประสงค์และเลือกข้อมูลในการบันทึกได้อย่างถูกต้อง

3) ผู้บันทึกเป็นผู้มีศิลปะและสร้างสรรค์

4) ส่งสมภูมิปัญญาการบันทึกภาพอย่างต่อเนื่องสู่ความเป็นเลิศ

2.3 การจัดการที่ดี มีการจัดการภาพถ่ายที่ดี เอื้อต่อการใช้ประโยชน์และการพัฒนาจังหวัด ภาพที่บันทึกมีการจัดเก็บและดูแลรักษาอย่างเป็นระบบ มีกลไกนำไปสู่การใช้ประโยชน์และการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในชุมชนตามยุทธศาสตร์จังหวัด ใน 4 ภารกิจและแนวทางการจัดการ ดังนี้

2.3.1 จัดให้มีแผนการบันทึก การรวบรวม การเก็บรักษา การบริการ และ การใช้ประโยชน์ของภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดเป็นการเฉพาะ

2.3.2 ส่งเสริมการบันทึกภาพเพื่อเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดด้วยเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัยในการบันทึกจำนวนเพียงพอเหมาะสมกับข้อมูลความต้องการจำเป็นในการใช้มีสภาพคงทน เก็บรักษาเผยแพร่ และใช้ประโยชน์ได้สะดวก

2.3.3 จัดระบบการเก็บรักษาและการใช้ควบคู่กับระบบข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัด โดยจัดให้มีแผนการบันทึก การรวบรวม การเก็บรักษา การบริการ และ การใช้ประโยชน์ของภาพ ทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดเป็นการเฉพาะ

2.3.4 จัดให้มีคลังภาพทางประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในระดับอำเภอและจังหวัด โดยจัดเป็นส่วนหนึ่งของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชัชวาทมณี เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ และแหล่งศึกษาภาพทางประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมในจังหวัด

2.2.5 จัดให้มีการศึกษา รวบรวม อนุรักษ์แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุที่เป็นร่องรอยทางประวัติศาสตร์เป็นแหล่งศึกษาทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดและส่งเสริมการเรียนรู้ และการเผยแพร่ความรู้ทางประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรม

2.3.6 จัดกลุ่มพัฒนาภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมในจังหวัดเพื่อให้มีการพัฒนาการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์อย่างต่อเนื่อง

3. เงื่อนไขความสำเร็จ

แนวทางการบันทึกและการจัดการการบันทึกภาพข้างต้นจะบังเกิดผลในทางปฏิบัติและประสบความสำเร็จได้ ต้องดำเนินการภายใต้เงื่อนไขความสำเร็จ 4 ประการ ดังนี้

- 1) จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประชาชนชาวจัชนาทเห็นความสำคัญและสนับสนุนการบันทึกภาพเพื่อเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมเชิงอนุรักษ์สร้างสรรค์ สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มของภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง
- 2) จัดให้มีการจัดการความรู้การบันทึกภาพเพื่อเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม ในศูนย์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัด
- 3) ใช้เทคโนโลยีในการถ่ายภาพทันสมัย และเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมเพื่อสร้างความเป็นเลิศในการบันทึกภาพและการจัดบริการข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัด
- 4) จัดให้มีกลไกในการจัดการการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัด ดังนี้
 - (1) จัดให้มีคณะกรรมการ หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบการบันทึก การบริหารและการบริการภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดเป็นการเฉพาะ
 - (2) จัดให้มีทีมงานและเครือข่ายบุคคลและหน่วยงานส่งเสริมสนับสนุนการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของในจังหวัดเพื่อทำหน้าที่แลกเปลี่ยน สื่อสารข้อมูลการบันทึกภาพและข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมในจังหวัด
 - (3) เสริมสร้างค่านิยมการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมเชิงอนุรักษ์ สร้างสรรค์ และการสร้างจุดขายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัด

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง ชัยนาท : รูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม ผู้วิจัยนำเสนอความมุ่งหมายของการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทในอดีต
2. เพื่อเปรียบเทียบภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท ในอดีตและปัจจุบัน
3. เพื่อศึกษารูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทที่เหมาะสม

สรุปผลการวิจัย

1. ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทในอดีต จำแนกเป็น ภาพภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์และภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ เป็นภาพสถานที่ตั้งเมืองโบราณ ภาพโบราณสถาน โบราณวัตถุที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ตามแบบศิลปะสมัยต่างๆ แยกเป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มทวาราวดี กลุ่มลพบุรี กลุ่มสุโขทัย กลุ่มอยุธยา และกลุ่มธนบุรีและโกสสินทร์ ตามลำดับ กลุ่มทวาราวดีศึกษาภาพที่ตั้งเมืองอยู่ตะเภาและเมืองคอนโบราณ กลุ่มลพบุรีศึกษาภาพ เจดีย์ทรงแปดเหลี่ยม พระปรางค์ทวารวดีสีมโหรี หลวงพ่อฉาย และพระพุทธรูปหินทราย กลุ่มสุโขทัย ศึกษาภาพเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์วัดโตนดลาย หลวงพ่อใหญ่ และพระพุทธรูปสรสิทธิ์วัดมหาธาตุ กลุ่มอยุธยา ศึกษาภาพพระปรางค์สองพี่น้อง เจดีย์วัดพระยาแพรก เจดีย์วัดโตนดลาย อุโบสถวัดวิหารทอง สรรคบุรี หลวงพ่อธรรมจักร อุโบสถ ซากเจดีย์วัดธรรมามูล เจดีย์และอุโบสถวัดพระบรมธาตุ และรูปปั้นพระศรีสุทธีกรรม และกลุ่มธนบุรีและโกสสินทร์ ศึกษาภาพหลังคาอุโบสถทรงจันทน์โพธาราม มณฑปวัดปากคลองมะขามเฒ่า และภาพการเสด็จพระบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั้งเกี่ยวกับท่าเรือและอำเภอมโนรมย์ อุโบสถวัดธรรมามูล วิหารหลวงวัดพระบรมธาตุ วัดเขาสารพัดดี มณฑปและวิหารคดวัดอินทาราม อำเภอสรรพยา เป็นต้น ส่วนภาพทางสังคมและวัฒนธรรมแยกศึกษาเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มภาพถ่ายทางศาสนา คติ ความเชื่อและพิธีกรรม ศึกษาพระเกจิอาจารย์ พิธีกรรมขวัญข้าว เลี้ยงผีโรง ยกธงชนะมาร ทำบุญ

กลางบ้าน แห่งข้าวพันก้อนเป็นอาทิ กลุ่มภาพภาพถ่ายทางจารีต ประเพณี ศึกษาภาพเกี่ยวกับ ประเพณีการเกิด การบวช การแต่งงาน งานศพ การตัดบาตรเทโว ลอยกระทง แข่งเรือ รวมทั้ง ประเพณีที่เกิดขึ้นใหม่เฉพาะของจังหวัดเช่นการประกวดส้มโอและประเพณีหุ่นฟางนก ส่วนภาพถ่าย สภาพสังคมและวิถีชีวิต ศึกษาบ้านเรือนแบบไทยโบราณและเรือนแพ อาหารพื้นเมือง อาชีพสำคัญ การคมนาคม รวมถึง การศึกษา การปกครองและที่ตั้งที่ว่าการอำเภอในอดีต โดยศึกษาภาพจาก 3 แหล่งคือ แหล่งหน่วยงานราชการและองค์กรชุมชน แหล่งเอกสารและสื่อ และแหล่งบุคคลและชุมชน พร้อมกับศึกษาในสถานที่จริงตามภาพ

สะท้อนข้อมูลทางประวัติศาสตร์จากภาพได้โดยสรุปว่า จังหวัดชัยนาทเดิมเป็นที่ตั้งเมือง โบราณสำคัญคือเมืองอู่ตะเภา (อำเภอมโนรมย์) และเมืองดงคอน (อำเภอสรรคบุรี) และชุมชนเมือง นครน้อย (อำเภอมโนรมย์) และได้รับอิทธิพลของอารยธรรมขอมสมัยลพบุรี (จากหลักฐาน พระพุทธรูปหินทรายปางนาคปรกในเขตพื้นที่เมืองเก่าสรรคบุรี) ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 16 สมัย สุโขทัย เมืองชัยนาทและเมืองสรรคบุรีมีฐานะเป็นเมืองหน้าด่านของสุโขทัย รับอิทธิพลทางศาสนา ความ เชื่อและประเพณีตามแบบสุโขทัย (ภาพองค์พระบรมธาตุของวัดพระบรมธาตุวรวิหาร ที่สร้างด้วยศิลา แล่งทั้งองค์ ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมอู่ทองผสมกับสุโขทัย) เมื่ออยุธยาใช้อำนาจเหนือสุโขทัย (พ.ศ. 1921) เมืองชัยนาทและเมืองสรรคบุรีอยู่ในฐานะเมืองลูกหลวงของกรุงศรีอยุธยา และลดความสำคัญลงเป็น เมืองจัตวาและเมืองท้ายพระยามหานครตามลำดับ และในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ชัยนาท ได้มีเมืองใหม่เกิดขึ้นอีกเมืองคือเมืองมโนรมย์อนุสรณ์แห่งความสนใจปรารถนาของกรมขุนศรีสิทธิ ธรรมเป็นผู้ที่ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา (ภาพถ่ายหลักฐานได้แก่พระปรารงค์วัดสองพี่น้อง เจดีย์วัดพระ ยาแพรก เจดีย์วัดโตนดหลาย อุโบสถวัดวิหารทอง หลวงพ่อธรรมจักร พระอุโบสถวัดธรรมามูลา พระ วิหารวัดธรรมามูลา ซากพระเจดีย์วัดธรรมามูลา เจดีย์วัดพระบรมธาตุวรวิหาร พระอุโบสถวัดพระ บรมธาตุ รูปปั้นพระศรีสิทธิธรรม วัดโรงช้าง อุโบสถเก่าวัดโรงช้าง พระอุโบสถหลังเก่าวัดพิชัยนาวาส และพระอุโบสถวัดพิชัยนาวาส ตามลำดับ) จนสมัยธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ ชัยนาทเคยใช้เป็นที่ตั้ง ท้รับศึกพม่าหลายครั้งและมีชัยทุกครั้ง เป็นเมืองกันทัพพม่า (ภาพหลักฐานอุโบสถวัดโพธาราม มณฑลปวัตปากคลองมะขามเฒ่าที่เป็นศิลปะแบบแก่งจันและภาพการเสด็จประพาสต้นของ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) จนพ.ศ. 2436 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงจัดระเบียบการปกครองส่วนภูมิภาคใหม่ ให้ยุบและรวมหัวเมืองทางริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาตอน เหนือขึ้นไปจนถึงลำน้ำปิงได้แก่ เมืองชัยนาท เมืองสรรคบุรี เมืองมโนรมย์ เมืองอุทัยธานี เมืองพยุหะ คีรี เมืองนครสวรรค์ เมืองกำแพงเพชร และเมืองตาก รวม 8 เมือง ขึ้นเป็นมณฑลนครสวรรค์ โดยที่ ทำการอยู่ ณ เมืองนครสวรรค์ (ปากน้ำโพ) ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการ เปลี่ยนคำว่า เมือง เป็น จังหวัด เมืองชัยนาทจึงเปลี่ยนเป็น จังหวัดชัยนาท และหลังการเปลี่ยนแปลง การปกครอง พ.ศ. 2475 มีการยกเลิกการปกครองแบบมณฑลมาเป็นจังหวัด จังหวัดชัยนาทจึงแยกตัว

จากมณฑลนครสวรรค์ มาเป็น จังหวัดชัยนาทโดยสมบูรณ์ตั้งแต่นั้นมา แบ่งการปกครองในขณะนั้น ออกเป็น 6 อำเภอ คือ อำเภอบ้านกล้วย อำเภอสรรคบุรี อำเภอมนोरมย์ อำเภอหันคา อำเภอวัดสิงห์ และอำเภอสรรพยา พ.ศ. 2481 ได้เปลี่ยนชื่อตำบลบ้านกล้วย เป็นอำเภอเมืองชัยนาทจนปัจจุบัน

สะท้อนข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรมได้ว่า ชัยนาทเป็นแหล่งอารยธรรมที่ซ้อนทับกัน หลายยุคหลายสมัยตามบริเวณลุ่มน้ำทั้งสามสาย คือ ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ลุ่มแม่น้ำน้อย และลุ่มแม่น้ำท่าจีน ได้รับอารยธรรมเก่าแก่ ซึ่งผ่านการเปลี่ยนแปลงมาหลายยุคหลายสมัย รวมทั้งการผสมผสานของวัฒนธรรมชนเผ่า จนเป็นสิ่งศมพหุวัฒนธรรม เมืองชัยนาทในอดีตได้รับอิทธิพลทางศาสนาและความเชื่อเนื่องจากความเชื่อเรื่องผี ศาสนาฮินดู ศาสนาพุทธลัทธิลึงกวางศ์สมัยสุโขทัย ศาสนาพุทธแบบเทวนิยมในสมัยอยุธยาและศาสนาแบบเถรวาทในปัจจุบัน ชาวเมืองชัยนาทมีความเชื่อสิ่งสมใน เรื่องผี เรื่องเทวดา เรื่องไสยศาสตร์ และเรื่องการปฏิบัติพุทธ เคารพศรัทธาในพระเกจิอาจารย์สืบทอด พิธีกรรมทำขวัญข้าว เลี้ยงผีโรง ยกธงชนะมาร ทำบุญกลางบ้าน แห่ข้าวพันก้อน รวมถึงการเช่นไหว้บรรพบุรุษ สืบสานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและการสร้างจุดขายทางวัฒนธรรม ทั้ง ประเพณีการเกิด การบวช การแต่งงาน งานศพ การตัดบาตรเทโว ลอยกระทง แข่งเรือ รวมทั้ง ประเพณีที่เกิดขึ้นใหม่เฉพาะของจังหวัดคือการประกวดส้มโอ และประเพณีหุ่นฟางนก ส่วนด้านวิถีชุมชน ชัยนาทเป็นชุมชนลุ่มน้ำภาคกลาง บ้านเรือนแบบไทยโบราณและเรือนแพ มีอาหารพื้นเมืองเฉพาะมาแต่อดีต มีอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก การคมนาคมในอดีตจึงใช้เรือเป็นหลัก และปรับเปลี่ยนเป็นการเดินทางทางบกมากขึ้น มีพัฒนาการด้านการปกครอง การศึกษา การชลประทานต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน

2. เปรียบเทียบภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาทในอดีตและปัจจุบัน ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ทั้งในอดีตและปัจจุบันมีลักษณะเหมือนกันคือไม่มีความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของการบันทึก ไม่ตรงกับความต้องการในการใช้ แหล่งภาพจำกัดซึ่งส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานภาครัฐ แหล่งเอกสารและแหล่งออนไลน์ ขาดแหล่งภาพกลางของจังหวัดในการสืบค้นสาระข้อมูลที่บันทึกคล้ายคลึงกันบันทึกได้มากน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนและคุณค่าของภาพและการตีความของผู้ศึกษา ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์และภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างกันในสาระการบันทึก ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์เน้นบันทึกร่องรอย หลักฐานและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ส่วนภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรมเน้นการบันทึกสภาพ อัตลักษณ์ กิจกรรมและขั้นตอนของความเชื่อ พิธีกรรม ประเพณีและวิถีชีวิตที่เกิดขึ้น ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์อดีต-ปัจจุบันข้อมูลการบันทึกไม่แตกต่างกันแต่ภาพถ่ายปัจจุบันใช้เทคนิควิธีการและเครื่องมือที่ทันสมัยกว่า ส่วนภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรมอดีต-ปัจจุบันมีความเหมือนกันที่เป็นการบันทึกเหตุการณ์และกิจกรรมที่สะท้อนความเชื่อ พิธีกรรม ประเพณีและวิถีชีวิต มีวัตถุประสงค์เพื่อการจดจำกิจกรรมที่ผ่านมา บันทึกได้มากน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนภาพ วิธีการบันทึกและความสามารถในการตีความจาก

ภาพ ต่างกันที่ภาพในอดีตมีจำกัด แหล่งภาพจำกัด บันทึกด้วยเทคโนโลยีการถ่ายภาพในอดีต เป็น ภาพขาวดำ หาดูภาพที่ครบถ้วนสมบูรณ์ได้ยาก ส่วนภาพถ่ายในปัจจุบันใช้เทคโนโลยีการถ่ายภาพ สูงขึ้น ทันสมัย แหล่งภาพหลากหลาย ทั้งที่เป็นภาพถ่ายของส่วนราชการ และภาพจากสื่อออนไลน์ และภาพของเอกชน ภาพที่คัดมาเปรียบเทียบ ส่วนใหญ่จึงยังคงขาดความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของ การบันทึก แหล่งภาพหลากหลาย ขาดแหล่งรวมภาพกลางของจังหวัด ขาดการสร้างคุณค่า สร้างสรรค์ สร้างความเป็นเลิศในการบันทึก การเก็บรักษาและการใช้ประโยชน์ในองค์กรรวม ควบคู่กับ การจัดการที่ดี

3. รูปแบบ HSCM เป็นรูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท เป็นรูปแบบอธิบาย (Semantic Model) อธิบายวิธีการในการ บันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทเป็นการเฉพาะ พัฒนาจากภูมิปัญญา แนวทางและความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นรูปแบบการบันทึกภาพ เพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทเป็นการเฉพาะ และ จังหวัดอื่น ๆ ที่มีสภาพและบริบทที่คล้ายคลึงกัน และใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาการ บันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมสำหรับผู้สนใจและผู้เกี่ยวข้อง ทั่วไป

เป้าหมาย รูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและ วัฒนธรรมเฉพาะของจังหวัดชัยนาท มี 4 เป้าหมายที่คาดหวัง คือ 1) มีภาพถ่ายที่เพียงพอ ครบถ้วน เอื้อต่อการศึกษาและการใช้ประโยชน์ 2) มีภาพถ่ายมีคุณภาพ บันทึกข้อมูลได้ครบถ้วน ถูกต้อง ตรง กับสภาพจริง มีคุณค่าและมีจุดขาย และใช้ประโยชน์ได้จริง 3) มีการจัดเก็บและการใช้ภาพอย่างเป็น ระบบ และ 4) มีการบริหารจัดการที่ดี ให้บริการอย่างเป็นระบบ และมีกลไกการจัดการอย่างเป็น รูปธรรม

แนวทาง ดำเนินการบันทึกภาพใน 3 แนวทาง 1) บันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ที่ มุ่งเน้นสาระและใช้เทคนิคการบันทึกแบบผสมผสาน บันทึกใน 4 จุดเน้น คือ เนื้อหาการบันทึกถูกต้อง และชัดเจน บันทึกแบบอิงวัตถุประสงค์ ใช้เทคนิคการบันทึกแบบผสมผสาน และผู้บันทึกเป็นผู้รอบรู้ 2) บันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรมแบบเน้นอัตลักษณ์และสร้างสรรค์ บันทึกใน 4 จุดเน้น คือ เนื้อหาการบันทึกตามสภาพจริง บันทึกแบบเน้นอัตลักษณ์และสร้างสรรค์ ใช้เทคนิคแบบ ผสมผสาน และผู้บันทึกเป็นผู้รอบรู้ในศิลปะและวัฒนธรรม และ 3) การจัดการที่ดี มีการจัดการ ภาพถ่ายที่ดี เอื้อต่อการใช้ประโยชน์และการพัฒนาจังหวัด ภาพที่บันทึกมีการจัดเก็บและดูแลรักษา อย่างเป็นระบบ มีกลไกนำไปสู่การใช้ประโยชน์และการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในชุมชน ตามยุทธศาสตร์จังหวัด

ดำเนินการด้วย 4 เงื่อนไขความสำเร็จ คือ ส่วนราชการและชาวชัยนาทร่วมมือ จัดการความรู้การบันทึกภาพเพื่อเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม ใช้เทคโนโลยีในการถ่ายภาพที่ทันสมัย และมีกลไกในการจัดการการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัด

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยพบว่า ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทในอดีต ที่สมบูรณ์นั้นหายาก ไม่ทราบวันเดือนปีการบันทึก กำหนดภาพเป้าหมายการศึกษา จำแนกเป็นภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์และภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์เป็นภาพสถานที่ตั้งเมืองโบราณ ภาพโบราณสถาน โบราณวัตถุที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ จำแนกตามแบบศิลปะ จำแนกตามยุคทางประวัติศาสตร์ 5 กลุ่ม ประกอบด้วยภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์สมัยทวารวดี ลพบุรี สุโขทัย อยุธยา และธนบุรี-รัตนโกสินทร์ ภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม 3 กลุ่ม ตามโครงสร้างทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยกลุ่มศาสนา คติ และความเชื่อ กลุ่มจารีต ประเพณี และกลุ่มสังคมและวิถีชีวิต แหล่งที่มาของภาพมี 3 แหล่งหลักคือ หน่วยงานราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกสารการศึกษาที่จัดทำขึ้นเป็นการเฉพาะ และเอกชน บันทึกภาพทางประวัติศาสตร์จากแหล่งสถานที่ตั้งเมืองโบราณ โบราณสถาน โบราณวัตถุและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ สะท้อนข้อมูลทางประวัติศาสตร์ว่าชัยนาทเป็นเมืองเก่า เป็นชุมชนโบราณ อยู่ในการปกครองและได้อารยะธรรมจากทวารวดี ลพบุรี สุโขทัยอยุธยา ธนบุรีและรัตนโกสินทร์โดยลำดับ บันทึกภาพทางสังคมและวัฒนธรรมจากกิจกรรมและเหตุการณ์ตามคติความเชื่อ พิธีกรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของคนในชุมชน แสดงให้เห็นว่าชาวชัยนาท มีความเชื่อเรื่องผี ศาสนาฮินดู ศาสนาพุทธ ลัทธิลังกาวงศ์สมัยสุโขทัย ศาสนาพุทธแบบทหะนิยมในสมัยอยุธยาและศาสนาแบบเถรวาทในปัจจุบัน ตามลำดับ การพศรัทธาในพระเกจิอาจารย์และพิธีกรรมตามความเชื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการดำเนินชีวิต มีประเพณีผสมผสานเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาตลอดช่วงการดำเนินชีวิต รวมทั้งประเพณีที่เกิดขึ้นใหม่เฉพาะของจังหวัด วิถีชีวิตในอดีต ด้วยเป็นชุมชนลุ่มน้ำภาคกลาง มีลักษณะบ้านเรือนแบบไทยโบราณ มีอาหารพื้นเมืองเฉพาะ มีอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก การคมนาคมในอดีตจึงใช้เรือเป็นหลัก และปรับเปลี่ยนเป็นการเดินทางทางบกมากขึ้น ภาพการเสด็จประพาสต้นสะท้อนความเป็นอยู่ในอดีตของชาวชัยนาทได้เป็นอย่างดี มีข้ออภิปรายเพิ่มเติม ดังนี้

1.1 การศึกษาภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมในอดีต เปรียบเทียบภาพถ่ายในอดีตและปัจจุบัน และศึกษาแนวทางการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมครั้งนี้ เน้นการศึกษาข้อมูลจากภาพมุลและวิธีการบันทึกภาพในอดีตและปัจจุบัน และศึกษาวิธีการในการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมให้ได้มาก

ที่สุตรวมทั้งใช้ข้อมูลแลภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดในระดับจังหวัดเป็นสำคัญ จึงขาดรายละเอียดเชิงพัฒนาการการของภาพถ่าย และพัฒนาการของเรื่องราวในอดีตทางประวัติศาสตร์ การศึกษาภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทในอดีต แยกศึกษาเป็นภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์และภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากมีจุดเน้นแนวทางในการศึกษาแตกต่างกัน แม้ประเด็นการศึกษาจะเหมือนกันคือศึกษาแหล่งภาพ สารระของภาพ วิธีการบันทึกภาพและจุดเด่นจุดด้อยของภาพ แต่ภาพทางประวัติศาสตร์จะเน้นสาระการบันทึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ เวลาการเกิดในอดีต โดยศึกษาจากภาพร่องรอยสถานที่และหลักฐานที่แสดงการเกิดในอดีตจากโบราณสถาน โบราณวัตถุและศิลปวัตถุเป็นสำคัญ ส่วนภาพถ่ายทางสังคมวัฒนธรรมต้องศึกษาสภาพ กิจกรรมขั้นตอน พิธีกรรม จุดเน้น การมีส่วนร่วมและผลที่เกิดหรือได้จากประเพณีนั้นเป็นสำคัญ โดยการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์เน้นที่คุณค่า (ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์) ส่วนภาพทางสังคมและวัฒนธรรมจะเน้นทั้งคุณค่า ความเป็นจริงและความเป็นเลิศของภาพและการสร้างสรรค์โดยไม่ทำลายคุณค่าของประเพณีที่มีอยู่ การศึกษาครั้งนี้จึงแยกศึกษาเป็นภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ตามยุคสมัยของประวัติศาสตร์ในดินแดนเมืองชัยนาท เน้นศึกษาร่องรอยที่ตั้งเมืองโบราณ ภาพโบราณสถาน โบราณวัตถุที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ จำแนกได้ 5 กลุ่ม จำแนกตามยุคทางประวัติศาสตร์ที่เกิดในเมืองนี้ 5 กลุ่ม แยกเป็นสมัยทวาราวดี ลพบุรี สุโขทัย อยุธยา และธนบุรี-รัตนโกสินทร์ กับอีก 3 กลุ่มทางสังคมและวัฒนธรรม ตามโครงสร้างทางวัฒนธรรม ได้แก่กลุ่มศาสนา คติและความเชื่อ กลุ่มจารีต ประเพณี และกลุ่มวิถีชีวิต และนับความเป็นอดีตและปัจจุบันของภาพอย่างง่าย โดยใช้เกณฑ์เบื้องต้นว่า ภาพถ่ายในอดีตคือภาพที่มีการบันทึกมาแล้วมากกว่า 5 ปี โดยให้ความสำคัญของเวลาการบันทึกที่ยาวนานที่หาได้เป็นสำคัญ ส่วนภาพถ่ายในปัจจุบันนับอายุการบันทึก ไม่เกิน 5 ปีโดยยึดภาพการบันทึกที่ใหม่สุดเป็นสำคัญ สำหรับประเด็นการศึกษากำหนดศึกษาทั้งแหล่งที่มา สารระเนื้อหา วิธีการบันทึก และจุดเด่นจุดด้อยนั้น เนื่องจากการศึกษาครั้งเป็นการรวบรวมภาพจากหลายแหล่ง เน้นข้อมูลที่เก็บบันทึกไว้ในภาพที่ต้องสะท้อนออกมาให้เห็นตามความเข้าใจของผู้ศึกษานับเป็นองค์ประกอบสำคัญของการศึกษาครั้งนี้ วิธีการศึกษาจึงเน้นการสนทนากลุ่มและการศึกษาในพื้นที่บันทึกภาพจริงเพื่อให้เห็นภาพรวมของเหตุการณ์หรือหลักฐานนั้น ๆ อย่างชัดเจน ในขณะที่เดียวกันก็ศึกษาเทคนิคหรือวิธีการบันทึกเพื่อให้เห็นพัฒนาการของการบันทึกในอดีตและปัจจุบันเพื่อผลในการเสนอแนวทางการพัฒนา พร้อมกับศึกษาจุดเด่นจุดด้อยเพื่อให้เห็นคุณค่าของภาพ ทั้งนี้เพื่อใช้ผลในการศึกษาในการพัฒนารูปแบบการบันทึกภาพในชั้นที่ 3 เป็นสำคัญ

1.2 ภาพถ่ายในอดีตบันทึกและสะท้อนความเป็นมาของเมืองชัยนาท ว่าเป็นดินแดนที่เกี่ยวข้องและได้รับอิทธิพลและเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรที่เข้มแข็งกว่าโดยรอบต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยทวาราวดี จนถึงสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ จากการเคยเป็นชุมชนเมืองโบราณสมัยทวาราวดีเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรขอมสมัยลพบุรี เป็นเมืองหน้าด่านทางใต้สมัยสุโขทัย เป็นเมืองลูกหลวง

ของอยุธยา เป็นเมืองกันทัพพม่าในสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น และเป็นเมืองชัยนาท จังหวัด ชัยนาทในมณฑลนครสวรรค์ และจังหวัดชัยนาทในปัจจุบันตามลำดับ นับเวลากว่า 1,000 ปี โดยมี สภาพสังคมคล้ายกับเมืองหลัก และมีการสืบทอดความเชื่อเรื่องผี ลัทธิพราหมณ์ฮินดู พุทธลัทธิลังกา วงศ์พุทธแบบทวารวดี และพุทธศาสนาแบบเถรวาท ตามลำดับ การพศรัทธาในพระเกจิอาจารย์และ พิธีกรรมตามความเชื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนาและการดำเนินชีวิต มีประเพณี ผสมผสานเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาตลอดช่วงการดำเนินชีวิต รวมทั้งประเพณีที่เกิดขึ้นใหม่เฉพาะ ของจังหวัด มีวิถีชีวิตเช่นชุมชนลุ่มน้ำภาคกลางในอดีต ทั้งลักษณะบ้านเรือนแบบไทย มีอาหาร พื้นเมืองเฉพาะ มีอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก อดีตใช้เรือในการเดินทางและปรับเปลี่ยนเป็นทางบก มากขึ้น จากภาพการเสด็จประพาสต้นที่เป็นยุคที่เริ่มมีการบันทึกภาพแพร่หลาย สะท้อนความเป็นอยู่ ในอดีตของชาวชัยนาทในอดีตได้เป็นอย่างดี

1.3 วิธีการบันทึกภาพในอดีตมีปรากฏการบันทึกภาพ เมื่อเริ่มมีพัฒนาการการ บันทึกภาพในประเทศไทย และเป็นการบันทึกแบบพื้นฐานหรือแบบการบันทึกภาพทั่วทัศน์ ที่บันทึก ได้ง่าย สะดวก ถ่ายได้ทุกคน ทุกอย่าง และทุกแห่งที่มีโอกาส เพียงต้องการเก็บภาพไว้เป็นที่ระลึก คุณค่าและความสวยงามขึ้นอยู่กับเรื่องราวที่บันทึกได้เท่านั้น ผลการการศึกษาพบว่าภาพในอดีตเป็น ภาพขาวดำ ยังไม่มีการบันทึกแบบ Close up ให้เห็นร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ชัดเจน หรือเลือกใช้ เทคนิคการจัดมุมกล้องที่แปลกตา ลักษณะแสงสีที่สวยงาม สามารถสร้างบรรยากาศให้ผู้ดูเกิดความ คล้อยตามเพื่อการสืบสานทางวัฒนธรรมได้เต็มที่ นอกจากการใช้ภาพทางประวัติศาสตร์ยังเป็นเพียง การใช้ภาพประกอบเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในหนังสือเท่านั้น สอดคล้อง กับงานวิจัยของนิตยา ชำนาญป่า (2553 : 1) ศึกษาภาพถ่ายกับงานประวัติศาสตร์ศิลปะ เพื่อศึกษา ภาพถ่ายที่ใช้ในงานประวัติศาสตร์ศิลปะ ที่พบว่าภาพถ่ายในยุคอดีตที่เทคโนโลยีของการถ่ายภาพใน อดีต มีข้อจำกัดในเรื่องของอุปกรณ์ที่มีขนาดใหญ่ พกพาไม่สะดวก อุปกรณ์ที่ช่วยในการถ่ายภาพก็มี มาก และราคาแพง จึงทำให้การถ่ายภาพเพื่อนำมาใช้ในการศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์ศิลปะยังคง ทำกันได้น้อย ทำให้ภาพถ่ายเป็นเพียงส่วนประกอบในหนังสือเท่านั้น ยังไม่มีบทบาทสำคัญในการเป็น ส่วนช่วยอธิบายความให้ผู้อื่นเข้าใจ

2. ผลการวิจัยพบว่า ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาทใน อดีตและปัจจุบันมีความเหมือนกันที่ไม่มีความชัดเจนในวัตถุประสงค์และขาดแหล่งภาพภาพกลางใน การสืบค้น สาระเนื้อหาหรือข้อมูลเดียวกันแต่สามารถบันทึกได้มากน้อยแตกต่างกันขึ้นอยู่กับจำนวน สภาพ วิธีการบันทึกและความสามารถในการสะท้อนข้อมูลเป็นสำคัญ มีความแตกต่างกันวิธีการ บันทึกและเครื่องมืออุปกรณ์ในการบันทึก ภาพในอดีตมีจุดเด่นที่หายากมีคุณค่า มีจำนวนน้อยและ ต้องการสะท้อนข้อมูลโดยใช้จินตนาการประกอบ ในขณะที่ภาพถ่ายในปัจจุบันมีจำนวนมาก สวยงาม น่าสนใจและแปลความข้อมูลได้ง่ายแต่ยังมีการนำภาพไปใช้ประโยชน์ไม่แตกต่างกัน มีข้ออภิปราย เพิ่มเติมคือ

การเปรียบเทียบภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทในอดีตและปัจจุบันนี้ ยังยึดประเด็นการเปรียบเทียบเช่นเดียวกับการศึกษาในชั้นที่ 1 คือ เปรียบเทียบแหล่งภาพเพื่อผลในการปรับปรุงพัฒนา นอกจากนี้ผลการสนทนากลุ่มยังได้ร่วมสรุปปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบันทึกภาพไว้อีกส่วนหนึ่งเพื่อใช้ผลในการพัฒนารูปแบบในชั้นที่ 3 สิ่งเหมือนกันของภาพในอดีตและปัจจุบันคือไม่มีความชัดเจนในวัตถุประสงค์ ขาดแหล่งภาพภาพกลาง สารระเนื้อหาหรือข้อมูลเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันแต่สามารถบันทึกสาระได้มากน้อยแตกต่างกัน สารระการบันทึกขึ้นอยู่กับจำนวน สภาพ วิธีการบันทึกและความสามารถในการสะท้อนข้อมูลเป็นสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการบันทึกภาพทั้งในอดีตและปัจจุบันไม่มีการตั้งวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน เพียงพิจารณาจากร่องรอย หลักฐาน เหตุการณ์ กิจกรรม ขั้นตอน หรือภาพที่ปรากฏ นอกจากนี้ภาพในอดีต มีการบันทึกไว้น้อยมีผู้ครอบครองและจำกัดซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นส่วนราชการ ภาพในปัจจุบันมีผู้บันทึกหลากหลาย และมีภาพหลากหลายมากขึ้นแต่ก็ยากที่จะเลือกมาใช้ให้เกิดประโยชน์จริง ยังขาดการจัดการและการใช้ประโยชน์อย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตามภาพนั้น ๆ ก็ยังมีประโยชน์ในด้านความทรงจำของเจ้าของภาพ สารระของการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ และภาพทางสังคม วัฒนธรรมแตกต่างกันแต่ก็ไม่แตกต่างกันระหว่างสารระการบันทึกในอดีตและปัจจุบัน ส่วนการสร้างคุณค่า การสร้างสรรค์ การสร้างความเป็นเลิศในการบันทึกนั้น ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ทั้งข้อมูลที่เป็นจริง ปริมาณข้อมูลที่บันทึกได้ วิธีการบันทึกที่ต้องใช้เทคนิคเฉพาะ รวมทั้งความสามารถของการสะท้อนภาพของผู้ใช้ภาพอีกด้วย ในส่วนนี้จึงต้องแก้ไขด้วยการสร้างคุณค่า อัตลักษณ์ ความสร้างสรรค์ และสร้างความเป็นเลิศในการบันทึกภาพ เป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีทางสุนทรียศาสตร์ที่มองความงามทั้งความงามในธรรมชาติและ ความงามที่มนุษย์สร้างขึ้นที่มากกว่าการมองเห็น โดยรวมคุณค่าความงามและมาตรฐานในการวินิจฉัยความพึงพอใจทางสุนทรียะ ทั้งวัตถุวิสัยและจิตวิสัยที่เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรคงาน และสอดคล้องกับทฤษฎีสัญญาวิทยา ที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสัญญาของจริงและความหมายถูกสร้างขึ้นเพื่อให้มีความหมายแทนของจริง อธิบายกระบวนการสื่อความหมายที่ปรากฏในภาพ ที่สะท้อนแนวความคิดของนักถ่ายภาพผู้สร้างสัญญานั้นๆ ว่าเหตุใดจึงเลือกสื่อความหมายด้วยภาพดังกล่าว ทั้งความหมายที่สื่อออกมาโดยตรงและความหมายโดยนัย

3. ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบ HSCM เป็นรูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท เป็นรูปแบบอธิบาย (Semantic Model) อธิบายวิธีการในการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทเป็นการเฉพาะ พัฒนาจากภูมิปัญญา แนวทางและความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นรูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท และจังหวัดอื่น ๆ ที่มีสภาพและบริบทที่คล้ายคลึงกัน ประกอบด้วย 4 เป้าหมายที่คาดหวัง คือ มี

ภาพถ่ายที่เพียงพอ มีภาพถ่ายมีคุณภาพ มีการจัดเก็บและการใช้ภาพอย่างเป็นระบบ และ มีการดูแลรักษาและบริหารจัดการที่ดี ดำเนินการบันทึกภาพใน 3 แนวทาง คือ บันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ แบบมุ่งเน้นสาระและใช้เทคนิคการบันทึกแบบผสมผสาน ใน 4 จุดเน้น คือ เนื้อหาการบันทึกถูกต้องและชัดเจน บันทึกแบบอิงวัตถุประสงค์ ใช้เทคนิคการบันทึกแบบผสมผสาน และผู้บันทึกเป็นผู้รอบรู้ บันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรมแบบเน้นอัตลักษณ์และสร้างสรรค์ 4 จุดเน้น คือ เนื้อหาการบันทึกตามสภาพจริง บันทึกแบบเน้นอัตลักษณ์และสร้างสรรค์ ใช้เทคนิคแบบผสมผสาน และผู้บันทึกเป็นผู้รอบรู้ในศิลปะและวัฒนธรรม และ 3) การจัดการที่ดี มีการจัดการภาพถ่ายที่ดี เอื้อต่อการใช้ประโยชน์และการพัฒนาจังหวัด ภาพที่บันทึกมีการจัดเก็บและดูแลรักษาอย่างเป็นระบบ มีกลไกนำไปสู่การใช้ประโยชน์และการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในชุมชนตามยุทธศาสตร์จังหวัด มีข้ออภิปรายเพิ่มเติม ดังนี้

3.1 รูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท” นี้ พัฒนาจากแนวทางการบันทึกภาพในอดีต ผลการเปรียบเทียบภาพถ่ายในอดีตและปัจจุบันรวมทั้งปัญหาและแนวทางการพัฒนาที่ได้จากการศึกษาในชั้นที่ 2 การกำหนดและตรวจสอบความตรงและความเป็นไปได้ของรูปแบบจากการประชุมปฏิบัติการรวมทั้งกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติและกลุ่มผู้ใช้ภาพ นอกจากจะร่วมกันออกแบบรูปแบบและกำหนดรูปแบบแล้ว โดยใช้ฉันทามติของที่ประชุมในการตรวจสอบความตรงในเนื้อหาและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ กำหนดรูปแบบให้มีองค์ประกอบหลัก 3 ส่วนคือเป้าหมาย แนวทาง และกลไก เพื่อให้เห็นภาพรวมของรูปแบบที่เน้นวิธีการเชิงกลยุทธ์ให้เป็นองค์ความรู้ที่สมบูรณ์ ให้เกิดภาพผลที่ต้องการ วิธีการดำเนินการกลไกและเงื่อนไขของความสำเร็จในการดำเนินการ โดยส่วนกลไกและเงื่อนไขความสำเร็จในการจัดการจะช่วยให้สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง โดยเฉพาะการใช้จริงในจังหวัดชัยนาทในปัจจุบัน

3.2 บันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ที่มุ่งเน้นสาระและใช้เทคนิคการบันทึกแบบผสมผสาน บันทึกใน 4 จุดเน้น คือ เนื้อหาการบันทึกถูกต้องและชัดเจน บันทึกแบบอิงวัตถุประสงค์ ใช้เทคนิคการบันทึกแบบผสมผสาน และผู้บันทึกเป็นผู้รอบรู้ 2) บันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรมแบบเน้นอัตลักษณ์และสร้างสรรค์ บันทึกใน 4 จุดเน้น คือ เนื้อหาการบันทึกตามสภาพจริง บันทึกแบบเน้นอัตลักษณ์และสร้างสรรค์ ใช้เทคนิคแบบผสมผสาน และผู้บันทึกเป็นผู้รอบรู้ในศิลปะและวัฒนธรรม และ 3) การจัดการที่ดี มีการจัดการภาพถ่ายที่ดี เอื้อต่อการใช้ประโยชน์และการพัฒนาจังหวัด ภาพที่บันทึกมีการจัดเก็บและดูแลรักษาอย่างเป็นระบบ มีกลไกนำไปสู่การใช้ประโยชน์และการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในชุมชนตามยุทธศาสตร์จังหวัด สอดคล้องกับแนวคิดการสื่อความหมายด้วยภาพที่เชื่อว่า ภาพหนึ่งภาพสามารถแทนคำพูดได้นับหมื่น นับแสนคำ ภาพมีความเป็นรูปธรรมมากกว่าคำพูด ภาพทุกภาพที่ถูกถ่ายทอดออกมา นั้นจะสามารถสื่อความหมายแทนตัวผู้

ส่งสาร ทั้งเรื่องราว ประสบการณ์ รูปทรง พื้นผิว บรรยากาศ แม้กระทั่งอารมณ์ การถ่ายภาพและการสื่อความหมายด้วยภาพเป็นกระบวนการที่มีการขับเคลื่อนอย่างไม่หยุดยั้ง ภาพที่มีลักษณะที่ดีและถูกต้องตามวัตถุประสงค์ ต้องมีการจัดองค์ประกอบดี (good composition) สื่อความหมายได้ชัดเจน (clear communication) มีสีที่เห็นได้จริงจัง (effective color) และมีความตัดกันและคมชัด (good contrast and sharpness) รวมทั้งสร้างแบรนต์ของภาพเป็นการสร้างเอกลักษณ์ที่มีผลต่อการกระตุ้นให้เกิดการตอบสนองและมีความหมายในเชิงอารมณ์ต่อผู้ชม สอดคล้องกับทฤษฎีสัญญาวิทยา ที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสัญญาของจริงและความหมายถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้ความหมายแทนของจริง อธิบายกระบวนการสื่อความหมายที่ปรากฏในภาพ ที่สะท้อนแนวความคิดของผู้ถ่ายภาพผู้สร้างสัญญานั้นๆ ว่าเหตุใดจึงเลือกสื่อความหมายด้วยภาพดังกล่าว ทั้งความหมายที่สื่อออกมาโดยตรงและความหมายโดยนัย นอกจากนั้นแนวทางการพัฒนาภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ยังเน้นการพัฒนาการบันทึกต่อเนื่อง สอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Cultural Diffusion) เกิดขึ้นในทุกสังคมที่มีการติดต่อสัมพันธ์กัน เป็นกระบวนการสองทางไป-กลับเสมอ (Two-way Process) เป็นกระบวนการคัดเลือก (Selective Process) มีการรับบางอย่างและไม่รับบางอย่าง เกิดขึ้นได้จากปัจจัยต่างๆ เป็นตัวกระตุ้นและเป็นแรงผลักดันให้เกิดการยอมรับ การสร้างค่านิยม และเผยแพร่ค่านิยมการบันทึกภาพเชิงอนุรักษ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3.3 แนวทางการบันทึกภาพทางสังคมและวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์และสร้างจุดขาย โดยการบันทึกตามสภาพจริง สร้างสรรค์ สร้างคุณค่าและจุดขาย จากลักษณะที่โดดเด่นเป็นอัตลักษณ์ พิธีกรรม จารีตประเพณีและวิถีชีวิต รวมทั้งบันทึกอย่างมีวัตถุประสงค์ สร้างคุณค่าและความเป็นเลิศอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้เครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย พอเพียงตามความต้องการจำเป็นสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กฤษณ์ ทองเลิศ และคณะ, 2547) ศึกษา “เกณฑ์การประเมินคุณค่าผลงานภาพถ่ายเชิงวารสารศาสตร์ พบว่าเกณฑ์การประเมินคุณค่าผลงานภาพถ่ายเชิงสารคดีที่นักศึกษายอมรับประกอบด้วยเกณฑ์ 7 ประการ ได้แก่ 1) การใช้คุณค่าของแสงเงาเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ในภาพ 2) การใช้บุคคลเป็นองค์ประกอบในการสื่อเรื่องราวความหมาย 3) การใช้หลักทัศนียมิติในการจัดองค์ประกอบภาพ 4) ภาพแสดงการเคลื่อนไหวของเรื่องราวเหตุการณ์ 5) มีการใช้มุมมองที่แตกต่างจากมุมมองสายตาดปกติ 6) ภาพถ่ายสะท้อนความเป็นจริงของเหตุการณ์ และ 7) ภาพแสดงภาพรวมทั้งหมดของเหตุการณ์ การวิจัยของ (ต่อสิต กลีบบัว, 2553) ศึกษาเรื่องการเมืองในการถ่ายภาพท่องเที่ยว: การครอบงำและการต่อรองทางวัฒนธรรม พบว่า การถ่ายภาพและภาพถ่ายท่องเที่ยวสำหรับบางคนที่อาจมองว่าเป็นรูปแบบการสื่อสารที่มีบทบาทแค่เพียงการบันทึกความทรงจำร่วมกันของคนในสังคมนั้น แท้จริงแล้วการถ่ายภาพและภาพถ่ายท่องเที่ยวสามารถเป็นรูปแบบหรือพื้นที่ทางการเมืองได้ ซึ่งคือต่อเมื่อ “เกิดการปะทะสังสรรค์” ซึ่งกันและกันของกลุ่ม

คนในแวดวงต่างๆ โดยผ่านสิ่งที่เรียกว่ารสนิยมและความโน้มเอียงทางอุปนิสัยและการวิจัยของ (อนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา, 2555) ได้ศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ในการถ่ายภาพทิวทัศน์ด้วยกล้องดิจิทัลของนักถ่ายภาพมืออาชีพ พบว่า การสื่อความหมายการถ่ายภาพทิวทัศน์นั้น มีการใช้สัญลักษณ์และเทคนิคในการสื่อความหมายคือ คิดไว้ล่วงหน้า ต้องตอบโจทย์ของงาน ต้องถ่ายทอดเรื่องราว บรรยากาศและอารมณ์ของภาพต้องคล้องตามไปกับภาพ เปลี่ยนมุมมองของสถานที่ถ่ายภาพแห่งเดิม ให้ภาพสื่อถึงลักษณะเด่นของสถานที่ มีสภาพแสงสวยงามน่าประทับใจ ส่วนการถ่ายภาพแนวตั้งหรือแนวนอนขึ้นกับรูปทรงของวัตถุและลักษณะของงาน ส่วนระนาบมุมมองขึ้นกับวัตถุและสถานที่และฤดูกาลการถ่ายภาพในช่วงฤดูฝน วันที่ฟ้าเปิดจะสวยงาม ฤดูฝนเหมาะกับการถ่ายภาพป่าสีเขียว ปลายฝนต้นหนาวท้องฟ้าจะสวยงาม

3.4 การกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายการบันทึกภาพเชิงอนุรักษ์เพื่อการศึกษาและการท่องเที่ยว โดยจัดให้มีองค์กรกลางรับผิดชอบ ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนา กำหนด วิสัยทัศน์และนโยบายการบันทึกภาพเชิงอนุรักษ์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งสร้างความเข้าใจและความตระหนักในความสำคัญของภาพ และจัดการการบันทึกภาพอย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรม โดยจัดระบบการบันทึก การดูแลรักษา รวบรวมและมีคลังภาพสังคมและวัฒนธรรม จัดกลุ่มพัฒนา ใช้เครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย และส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ที่กำหนดทิศทางการยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ ที่เกี่ยวกับด้านศิลปะและวัฒนธรรมที่มุ่งพัฒนาภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกระดับ ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาให้ความสำคัญกับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม พัฒนาประเทศสู่ความสมดุลในทุกมิติ อย่างบูรณาการ มีการสร้างสรรค์และพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรมไทยบนรากฐานความเป็นไทยที่สอดคล้องกับบริบทวิถีชีวิตของคนไทยในสังคมโลกและมีระบบการเฝ้าระวังการนำภูมิปัญญาศิลปะและวัฒนธรรมไปแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงวัฒนธรรม ประจำปี 2556-2561 นโยบายข้อที่ 1 ที่จะบูรณาการความร่วมมือและส่งเสริมสนับสนุนบทบาทภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการสืบค้นรากวัฒนธรรม นำสู่การสืบสาน ต่อยอดเพื่อการอนุรักษ์ การศึกษา การท่องเที่ยว และการสร้างสรรค์ นโยบายข้อที่ 2 ผลักดันการนำทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของประเทศบนฐานวัฒนธรรม ด้วยการส่งเสริมด้วยการส่งเสริมอุตสาหกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์แบบครบวงจร โดยมีการ จัดการความรู้ ภูมิปัญญาและทุนทางวัฒนธรรม และนำไปใช้ประโยชน์ และบูรณาการ และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมและส่งเสริมช่องทางในการโฆษณา เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และกระจายสินค้าผลิตภัณฑ์และการบริการทางวัฒนธรรมในรูปแบบที่หลากหลายและทั่วถึง สอดคล้องกับ แผนแม่บท

วัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2550 – 2559) ที่มีปรัชญาการพัฒนาที่จะใช้วัฒนธรรมเป็นยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง สร้างจิตสำนึก ค่านิยมคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงามของคนในชาติ เป็นทุนและพลังขับเคลื่อนในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต และใช้วัฒนธรรมเป็นปัจจัยเสริมสร้างความสามัคคีและสมานฉันท์ของคนในชาติและนานาชาติ และกำหนด วิสัยทัศน์ ที่จะใช้มิติทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนและประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อสร้างสังคมคุณธรรม โดยศึกษาวิจัยอนุรักษ์ มรดกทรัพย์สินทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมให้เป็นระบบใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่งเสริม พัฒนา สืบทอด ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย พัฒนา สืบทอด ภูมิปัญญาไทย สร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้โอกาสแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ ส่งเสริมให้เกิดโอกาสแห่งการเรียนรู้สร้างสรรค์ และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทางศิลปวัฒนธรรม และนำทุนวัฒนธรรมของประเทศมาสร้างคุณค่าทางสังคม และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ และการจัดการความรู้ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมและดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมด้วยตนเอง ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อการบริหารจัดการบริการ การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ และบูรณาการความร่วมมือและสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

สอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม ระบบสังคมต่างๆ ประกอบด้วย โครงสร้างและกิจกรรมต่างๆ โครงสร้างได้มาจากการกระทำระหว่างกันทางสังคมจากบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ต่างๆ ของพฤติกรรมมนุษย์ ทุกระบบสังคมรวมมีภาระหน้าที่ทางสังคมเฉพาะของตน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม ทำได้โดยการแยกย่อยของโครงสร้างและหน้าที่ของส่วนต่าง ๆ ของสังคม สอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Cultural Diffusion) เกิดขึ้นในทุกสังคมที่มีการติดต่อสัมพันธ์กัน เป็นกระบวนการสองทางไป-กลับเสมอ (Two-way Process) เป็นกระบวนการคัดเลือก (Selective Process) มีการรับบางอย่างและไม่รับบางอย่าง เกิดขึ้นได้จากปัจจัยต่างๆ เป็นตัวกระตุ้นและเป็นแรงผลักดันที่ทำให้เกิดการยอมรับ การสร้างค่านิยม และเผยแพร่ค่านิยมการบันทึกภาพเชิงอนุรักษ์และสร้างสรรค์ และทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม (Cultural Ecology) ที่ยอมรับการปรับตัวของสังคม เป็นพลวัต เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงเป็นผลมาจากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมโดยมีพื้นฐานสำคัญ คือ เทคโนโลยีการผลิต โครงสร้างสังคม และลักษณะสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เป็นเงื่อนไขหลัก

สอดคล้องกับการวิจัยของ Vollan (1972 : 4435-A) ได้ศึกษาผลของการถ่ายภาพสีที่มีต่อการเรียนรู้ เนื้อหาจากภาพขาว-ดำ ภาพสีธรรมชาติ และภาพสีประดิษฐ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 6 จำนวน 90 คน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างชอบภาพสีธรรมชาติ สีประดิษฐ์และขาว-ดำ ตามลำดับ และผลจากการเรียนรู้เนื้อหาจากภาพสีธรรมชาติให้ผลสูงสุด และภาพขาว-ดำให้ผลการเรียนรู้ในเนื้อหาในภาพสูงกว่าภาพสีประดิษฐ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Katzman dna Nyennis

(1972 : 25) ที่ศึกษาอิทธิพลของภาพชนิดต่างๆ ระหว่างภาพสีและภาพขาวดำที่มีต่อการเรียนรู้ ความชอบและความสนใจของนิสิตปริญญาตรี 60 คน พบว่าภาพสีช่วยให้จำได้มากขึ้น นิสิตจะเลือก ภาพสีมากกว่าภาพขาวดำ ชอบภาพสีมากกว่าภาพขาวดำ โดยใช้เวลาดูนานกว่า สอดคล้องกับการ วิจัยของ Michael W. Singletary และ Chris Lamp (1982 : 104-108) ที่ศึกษาเรื่อง “News Values in Award Winning Photo ” พบว่า คุณค่าทางวารสารศาสตร์ในภาพขาว ฌ ที่เกิดเหตุที่ ขณะการประกวดจะมีลักษณะเด่น ได้แก่ ความรวดเร็วของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คุณค่าทางด้านอารมณ์ ความขัดแย้ง ความใกล้ชิด ความเด่น และผลกระทบกระเทือน จึงมักเป็นภาพที่สะท้อนให้เห็นชีวิต ความเป็นอยู่ที่ลำบาก ความโศกเศร้า ป่วยไข้ พิการ ภาพที่มองแล้วมีอารมณ์ร่วมในด้านความสงสาร ความเห็นใจ และความมีอารมณ์ขัน ผลการวิจัยของ Unnava (1991 : 87-102) ที่ศึกษาบทบาท ของภาพในสิ่งพิมพ์โฆษณา กับนักศึกษาปริญญาตรีจำนวน 107 คน พบว่า เมื่อผู้ถูกทดลองได้อ่าน ข้อความโฆษณาที่มีลักษณะไม่ช่วยสร้างจินตนาการและมีภาพประกอบเพิ่มเข้าไปโฆษณาจะช่วยให้ ผู้ถูกทดลองสามารถจดจำรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้าได้มากขึ้น และการวิจัยของ Chen She Ying (2013 : 120-122) ที่ศึกษาเรื่อง การสร้างอัตลักษณ์การถ่ายภาพดิจิทัลสารคดีท่องเที่ยวของนัก ถ่ายภาพมืออาชีพ พบว่า ในด้านการสื่อความหมายของภาพถ่าย นักถ่ายภาพส่วนมากมีการนำเสนอ ความสวยงามพร้อมถ่ายทอดองค์ความรู้ในการสร้างเรื่องราวของภาพ เลือกเรียงลำดับให้สอดคล้อง กับเรื่องราว การเน้นความสำคัญกับภาพที่ใช้เปิดเรื่องและใช้ปิดเรื่อง นิยมใช้เงา สี สัน และ องค์ประกอบของภาพ เรื่องราว รวมทั้งจุดเด่นของเรื่องเป็นสัญญาณในการสื่อความหมาย แนวคิดหลัก ในการสื่อความหมายของภาพคือ สื่อความสวยงามพร้อมถ่ายทอดองค์ความรู้ ถ่ายทอดความงดงาม ศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรมตามความเป็นจริง และสร้างสรรค์ความหมายของภาพให้เกิดประโยชน์สู่ สังคม ถ่ายภาพเป็นอารมณ์จริงตามธรรมชาติ บรรยากาศธรรมชาติ ส่วนกลุ่มนักถ่ายภาพสารคดี ท่องเที่ยวเชิงศิลปะประเพณี วัฒนธรรม มีการสร้างฉากตามความเป็นจริงเพื่อให้ได้อารมณ์และ บรรยากาศที่ต้องการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทในอดีต การเปรียบเทียบภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมในอดีตและปัจจุบัน ปัญหาการ บันทึกลงและแนวทางการพัฒนา และรูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 ผู้รู้ ผู้บันทึกภาพ และผู้ใช้ประโยชน์จากการบันทึกภาพที่มีส่วนร่วมในการวิจัย ใช้ผลการวิจัยนี้ เป็นข้อมูลในการพัฒนาการบันทึก การเก็บรักษา และการใช้ประโยชน์จากภาพอย่างต่อเนื่องสู่ความเป็นเลิศ

1.2 จังหวัดชัยนาทและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของระดับจังหวัด ควรร่วมกันดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 กำหนดนโยบายแผนพัฒนาการบันทึกภาพ การจัดการคลังข้อมูล และการใช้ภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาจังหวัดเชิงอนุรักษ์ สร้างคุณค่า สร้างสรรค์ สู่ความเป็นเลิศ

1.2.2 สร้างความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักในความสำคัญของการบันทึกภาพการดูแลรักษาและการใช้ประโยชน์จากภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาแก่ผู้เกี่ยวข้อง

1.2.3 กำหนดผู้รับผิดชอบ จัดระบบงาน คุ้มครอง สร้างทีมงานและเครือข่าย พัฒนาทักษะและสร้างค่านิยมการบันทึกภาพเชิงอนุรักษ์ สร้างคุณค่าและสร้างสรรค์ของจังหวัดเป็นการเฉพาะ

1.2.4 สนับสนุนการระดมสรรพกำลัง ภูมิปัญญาและเทคโนโลยีในการจัดและบริหารแหล่งเรียนรู้ และคลังภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัด

1.2.5 วิจัยพัฒนาสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท และการบริหารและการใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท

1.2.6 จัดและสนับสนุนให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม โดยดำเนินการในภาพรวมของจังหวัดและแหล่งการเรียนรู้ในวัดและแหล่ง โบราณคดีของจังหวัด โดยการมีส่วนร่วม และโดยความร่วมมือของชุมชนและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม

1.2.7 ควรจัดให้มีการป้องกันปัจจัยเสี่ยงที่จะทำให้การส่งเสริมการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทไม่ประสบความสำเร็จ ทั้งปัจจัยเกี่ยวกับเจ้าอาวาส การพัฒนาบุคลากร การสนับสนุนจากรัฐและการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.2.8 ชุมชนต้องมีการเฝ้าระวังภัยการทำลาย และแหล่งข้อมูลและภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท ตลอดทั้งการศึกษาแนวทางป้องกันให้เป็นสมบัติทางวัฒนธรรม และเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

1.3 กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยนาท ควรกำหนด

นโยบายการจัดศูนย์ข้อมูลและคลังภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม ทั้งระดับชาติ ระดับจังหวัดและท้องถิ่นที่สอดคล้องกัน

1.4 จังหวัดอื่นๆ หน่วยงานทางวิชาการ รวมทั้งผู้สนใจทั่วไปใช้ผลการวิจัยนี้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมและพัฒนาการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมให้บังเกิดผลเพื่อการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม การพัฒนาท้องถิ่นและการพัฒนาในระดับประเทศต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

โดยที่การวิจัยนี้ เน้นการศึกษาข้อมูลจากภาพและวิธีการบันทึกภาพให้สามารถจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาและใช้ประโยชน์จากภาพเป็นสำคัญ จึงขาดรายละเอียดเชิงพัฒนาการการของภาพถ่ายที่สัมพันธ์กับการบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และการวิจัยต่อยอดให้การวิจัยมีคุณค่ายิ่งขึ้น จึงมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ศึกษาภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมเชิงพัฒนาการของภาพถ่ายหรือการถ่ายภาพ ที่มีรายละเอียดพัฒนาการการบันทึกภาพตามเวลาการบันทึกก่อนหลัง (Time Series) ควบคู่กับการบอกเล่าเรื่องราวในอดีตตามลำดับของภาพ ให้ทราบพัฒนาการของการบันทึกภาพควบคู่กับพัฒนาการเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม

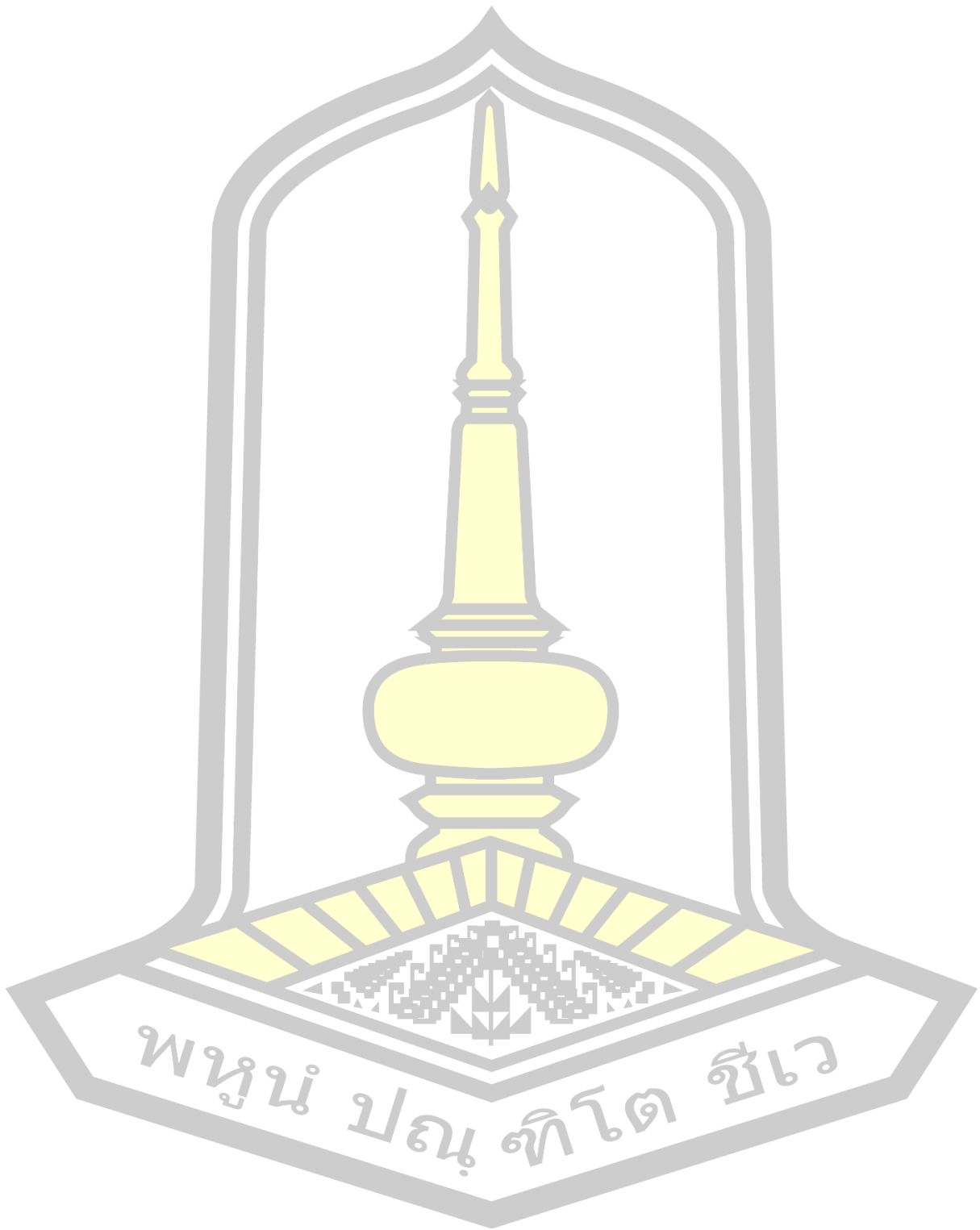
2.2 วิจัยพัฒนารูปแบบการจัดศูนย์ข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมระดับจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดชัยนาท ในลักษณะการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นส่วนหนึ่งของการนำรูปแบบไปใช้และการประเมินรูปแบบ

2.3 วิจัยพัฒนามาตรฐาน ตัวชี้วัด ระบบการประเมินและคู่มือปฏิบัติการการจัดแหล่งการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทระดับจังหวัดและหน่วยปฏิบัติ

2.3 วิจัยเชิงประเมินศึกษาความพร้อมของจังหวัดในการจัดแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัด และระดับหน่วยจัด ในท้องถิ่น

2.4 ศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับเทคนิคการบันทึกภาพ การสร้างคุณค่าและคุณภาพของภาพถ่ายการสร้างความเป็นเลิศในการบันทึก การดูแลรักษา การจัดการ และการใช้ประโยชน์จากภาพถ่ายทางสังคมและวัฒนธรรมในระดับจังหวัด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฤษณ์ ทองเลิศ. (2554). การถ่ายภาพเชิงวารสารศาสตร์:แนวคิด เทคนิค การวิเคราะห์. กรุงเทพฯ : อินทนิล.
- กฤษณ์ ทองเลิศ และคณะ. (2547). เกณฑ์การประเมินคุณค่า ผลงานภาพถ่ายเชิงวารสารศาสตร์ของนักศึกษาในมุมมองของผู้เรียนถ่ายภาพเชิงวารสารศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต คณะนิเทศศาสตร์.
- กาญจนา อินทรสุนานนท์. (2549). พื้นฐานมนุษยวิทยาภาควัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: แคนนอล.
- กาญจนา อินทรสุนานนท์. (2557). การจัดเก็บภาพลงแผ่นซีดีรอม. กรุงเทพฯ: แคนนอล.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2543). หลักมนุษยวิทยาวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: รามการพิมพ์.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2547). การวิจัยเชิงคุณภาพทางมนุษยวิทยา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จำนง อติวัฒนสิทธิ์. (2537). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชวรวัย ทศนะเกตุ. (2552). การพัฒนาระบบจัดเก็บภาพทางการแพทย์สำหรับโรงพยาบาลขนาดเล็ก. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ ภาควิชาคอมพิวเตอร์ บัณฑิตวิทยาลัย.
- ชายเนิร์ด. (2556). เก็บรูปในฟลิคเกอร์. ออนไลน์
<<http://hereilike.com/siam/hereilike/detail.aspx?cmsId=862&&cate=3&&posi=1>>.
- ณรงค์ สมพงษ์. (2536). หลักการถ่ายรูป. นครปฐม: ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรม การเกษตรแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาลัยกำแพงแสน.
- ณรงค์ สมพงษ์. (2545). การถ่ายภาพเทคนิคขั้นสูง. กรุงเทพฯ: เฟื่องฟ้าพรินต์ติ้ง.
- ณรงค์ เส็งประชา. (2541). มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- दनัย ไชโยธา. (2550). ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ต่อสิต กลีบบัว. (2553). การเมืองในการถ่ายภาพท่องเที่ยว:การครอบงำและการต่อรองทางวัฒนธรรม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- แถมสุข นุมนนท์. (2533). หลักฐานประวัติศาสตร์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ทรงคุณ จันทจร. (2549). การวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม. มหาสารคาม : สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน.
- ธเนศ อารมณ์สุวรรณ. (2537). วิธีวิทยาในการวิจัยประวัติศาสตร์ของชาติ : ข้อพิจารณาสำหรับการพัฒนา วิเทศคดีศึกษาในประเทศไทย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

นวลจันทร์ ตูลารักษ์. (2547). ประวัติศาสตร์ : การตั้งถิ่นฐานและพัฒนาชาติไทย. กรุงเทพฯ :
โอเดียนสโตร์.

นารักษ์. (2553). โฟโต้บู๊ครูปแบบใหม่ของการเก็บภาพประทับใจ. ออนไลน์
<<http://forum.fujifilm.co.th/showthread.php?t=20559>>.

นิคม มุสิกคามะ. (2545). วัฒนธรรม : บทบาทใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

นิตยา ชำนาญป่า. (2553). ภาพถ่ายกับงานประวัติศาสตร์ศิลปะ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นิเทศ ดินณะกุล. (2549). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: แอคทีฟ ปรี้น.

นิธิ เอียวศรีวงศ์ และอาคม พัฒพิยะ. (2524). ประวัติศาสตร์นิพนธ์ตะวันตก. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ
โครงการตำราสังคมศาสตร์.

นิยพรรณ วรรณศิริ. (2540). มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประทีป สุธาทองไทย. (2549). ความจริงกับภาพลวงตา. มหาวิทยาลัยศิลปากร สาขาจิตรกรรม.

ปรีชา นุ่นสุข. (2533). ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น. นครศรีธรรมราช: เอกสารทางวิชาการวิทยาลัยครู
นครศรีธรรมราช.

ยศ สันตสมบัติ. (2543). มนุษย์กับวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รังสรรค์ ศิริชู. (2530). เรียนรู้เทคนิคและศิลปการถ่ายภาพ. กรุงเทพฯ: บางกอกสาส์น.

รัชนิกร เศรษฐ์. (2523). สังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: พิชฌเศ.

รัฐ จันทร์เดช. (2522). ประวัติศาสตร์ศิลป์. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2524). พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ – ไทย. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์
(1977) จำกัด.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาไทย – อังกฤษ. กรุงเทพฯ: สำนักราชบัณฑิต
สถาน.

วารินทร์ รัศมีพรหม. (2529). การถ่ายภาพเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.

วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์. (2542). สรุปรทฤษฎีการสื่อสาร. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์. (2544). ทฤษฎีการสื่อสารประยุกต์. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์. (2554). การถ่ายภาพทิวทัศน์. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

วินัย พงศ์ศรีเพียร. (2541). ประวัติศาสตร์กับการศึกษา. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์

ศิริณา เกษมวัฒนา. (2556). การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ภาพถ่ายเชิงอุปมาอุปไมย. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ สาขาวิชาทัศนศิลป์.

- ศุภนิต อารีหทัยรัตน์. (2544). การผลิตภาพถ่ายเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สนิท สมัครการ. (2525). วิธีการศึกษาสังคมมนุษย์กับตัวแบบสำหรับศึกษาสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สนิท สมัครการ. (2540). วิธีการศึกษาสังคมมนุษย์กับตัวแบบสำหรับศึกษาสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมเกียรติ ตั้งนโม. (2546). การวิจัยวัฒนธรรมทางสายตา. เชียงใหม่: โครงการงานวิจัยศิลปะตามโครงการสนับสนุนการวิจัย คณะวิจิตรศิลป์.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2536). สังคมวิทยาชุมชน : หลักการศึกษาวิเคราะห์และปฏิบัติงานชุมชน. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2551). การศึกษาสังคมและวัฒนธรรม แนวความคิด วิถีวิทยา และทฤษฎี. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมาน เฉตรการ. (2548). การถ่ายภาพเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพรีนติ้ง.
- สมาน เฉตรการ. (2551). การถ่ายภาพเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพรีนติ้ง.
- สำนักงานจังหวัดชัยนาท. (2556). ข้อมูลทั่วไปจังหวัดชัยนาท ปี 2556. กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร.
- สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2544). บทความวิจัยด้านวัฒนธรรม เล่ม 1.2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สิริวรรณ ศรีหพล. (2553). การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา. นนทบุรี: สำนัก วิชาการมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุทล มิติโก. (2546). การทำงานถ่ายภาพดิจิทัลของช่างภาพอาชีพ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- สุทธิชัย ปทุมล่องทอง. (2549). ทั่วประเทศไทย : ท่องเที่ยวภาคกลาง. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์ จำกัด.
- สุภัทร สุภาพ. (2525). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภัทร สุภาพ. (2542). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพิศวง ธรรมพันธ. (2543). มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพฯ: ภูมิไทย.
- สุภาณี กอสุวรรณศิริและสุมิตรา ชันตยาภรณ์. (2531). จากอดีตถึงปัจจุบันการถ่ายภาพ. กรุงเทพฯ: สารมวลชนจำกัด.

เสริมยศ ธรรมรักษ์. (2544). “การสร้างแบรนด์บุคคล : ปั่นคนให้เป็นแบรนด์”. วารสารนักบริหาร
31,1 มกราคม- มีนาคม.

อดิสร ศักดิ์สูง. (2552). ความคิดเห็นทางประวัติศาสตร์และวิธีวิทยาวิจัย. สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.

อนุমানราชชนพระยา. (2501). ชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม โดย เสถียร โกเศศ (นามแฝง).

กรุงเทพฯ: บรรณาการ.

อนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา. (2555). การสร้างอัตลักษณ์ในการถ่ายภาพทิวทัศน์ด้วยกล้องดิจิทัลของนัก
ถ่ายภาพมืออาชีพ. มหาวิทยาลัยแม่โจ้ สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล บัณฑิตวิทยาลัย.

อเนก นาวิกมูล. (2541). ถ่ายรูปเมืองไทยสมัยแรก. กรุงเทพฯ: แสงแดด.

อมรา พงศาพิชญ์. (2534). วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

อรวินท์ เมฆพิรุณและวศิน เพิ่มทรัพย์. (2546). คู่มือเลือกซื้อและใช้งานกล้องดิจิทัลฉบับสมบูรณ์.

กรุงเทพฯ: โปรวีชั่น.

อาคม เดชทองคำ. (2543). หัวเขือก้าวชน. กรุงเทพฯ: สำนักกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.

อาณัติ มาขรงค์. (2543). แนวโน้มการใช้กล้องถ่ายภาพดิจิทัลในการถ่ายภาพในงานหนังสือพิมพ์และ
นิตยสารในระยะเวลาอีก 5 ปี (พ.ศ. 2543-2547) โดยใช้เทคนิคเดลฟาย. บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อานันท์ อาภาภิรมย์. (2511). สังคมวัฒนธรรมและประเพณี. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

อำนวยการ บุญจรัส. (2553). ศิลปะแห่งการถ่ายภาพ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

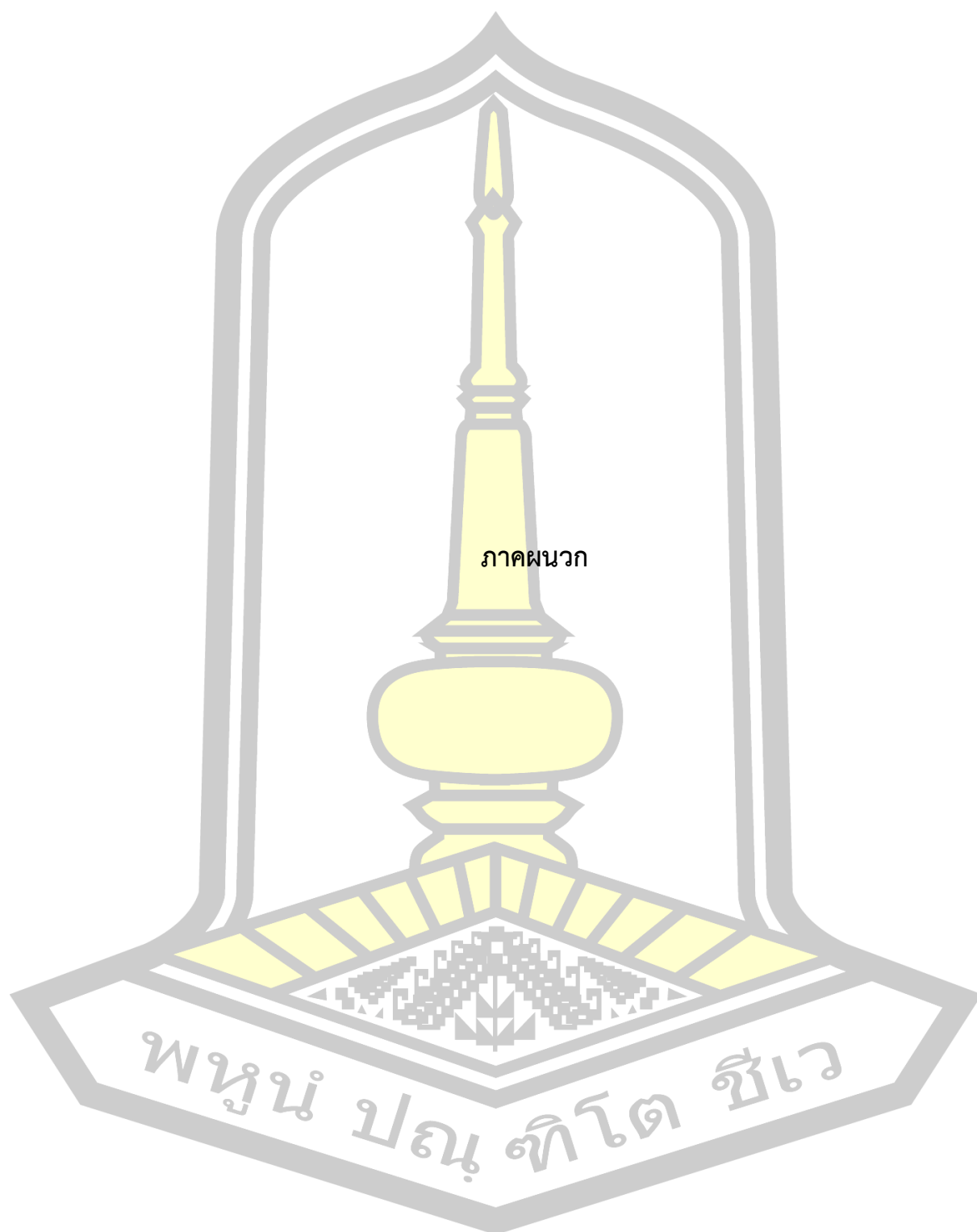
Booth, G. D. and H. R. M. (1971). The Comparatwiness of Monochrome and Color
Presentation in the Faclitative of Effective Leaning. A-V Commuica Review.

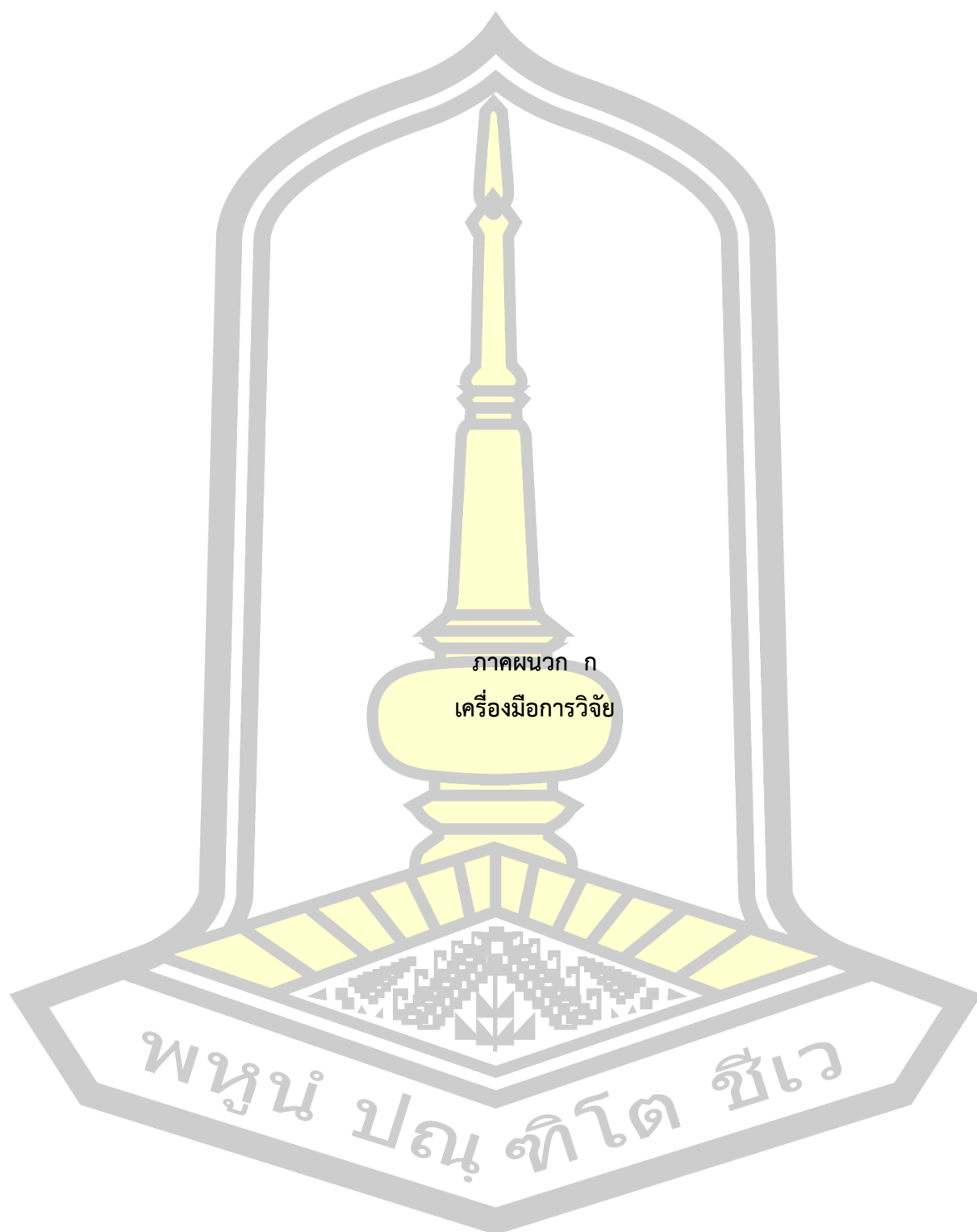
French, J. E. (1924). Children Prefrcnces for Picturcs of Pictorial Patten. The
Elementary School Journal.

Michael W.Singletary and Chris Lamp. (1984). News Values in Award Winning Photo. in
Journalism Quarterly 61.

Unnava. (ม.ป.ป.). An Imagery Processing View of the Role of Picture in Print
Advertisement : Journal of Marketing Research.

Vollan, C. J. (1972). Effect of Black and Authenetic and Contrivel Color on Children’s
Perception of Dynamic Picture Contents. Dissertation Abstracts.

ภาคผนวก ก
เครื่องมือการวิจัย

พหุบัณฑิตยสถาน

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
“การศึกษารูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม
จังหวัดชัยนาท

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทในอดีต เปรียบเทียบภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทในอดีตและปัจจุบัน และรูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท

2. แบบนี้ใช้เป็นกรอบการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้รู้(Key Informants) กลุ่มผู้มีหน้าที่ในการบันทึกภาพ (Casual Informants) และกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากภาพ (General Informants)

3. แบบสัมภาษณ์นี้ประกอบด้วยข้อสัมภาษณ์ ๓ ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้การสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อสัมภาษณ์เกี่ยวกับภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมในอดีต

ตอนที่ 3 ข้อสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเปรียบเทียบภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมในอดีต-ปัจจุบัน

ตอนที่ 4 รูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้การสัมภาษณ์

เพศ ชาย หญิง

สถานะ ผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ ผู้เกี่ยวข้องทั่วไป

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ

สังกัด หน่วยงาน

วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี/ต่ำกว่า ปริญญาโท ปริญญาเอก

อายุ ต่ำกว่า 20 ปี 21-30 ปี

31-40 ปี 41 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 ข้อสัมภาษณ์เกี่ยวกับภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมในอดีต

รายการการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
1. ภาพเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย แหล่งภาพ สารเนื้อหา (ข้อมูล) ลักษณะการบันทึก จุดเด่น/จุดด้อย	
2. ภาพเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สมัยอยุธยา แหล่งภาพ สารเนื้อหา (ข้อมูล) ลักษณะการบันทึก จุดเด่น/จุดด้อย	
3. ภาพเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สมัยธนบุรี-รัตนโกสินทร์ แหล่งภาพ สารเนื้อหา (ข้อมูล) ลักษณะการบันทึก จุดเด่น/จุดด้อย	
4. ภาพเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรม แหล่งภาพ สารเนื้อหา (ข้อมูล) ลักษณะการบันทึก จุดเด่น/จุดด้อย	
5. ภาพเกี่ยวกับจารีตประเพณี แหล่งภาพ สารเนื้อหา (ข้อมูล) ลักษณะการบันทึก จุดเด่น/จุดด้อย	
8. ภาพเกี่ยวกับวิถีชีวิต แหล่งภาพ สารเนื้อหา (ข้อมูล) ลักษณะการบันทึก จุดเด่น/จุดด้อย	

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมในอดีตและปัจจุบัน

รายการการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
1. ภาพเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สมัยทวารวดี แหล่งภาพ สารระเนื้อหา (ข้อมูล) ลักษณะการบันทึก จุดเด่น/จุดด้อย	
2. ภาพเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สมัยลพบุรี แหล่งภาพ สารระเนื้อหา (ข้อมูล) ลักษณะการบันทึก จุดเด่น/จุดด้อย	
3. ภาพเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย แหล่งภาพ สารระเนื้อหา (ข้อมูล) ลักษณะการบันทึก จุดเด่น/จุดด้อย	
4. ภาพเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สมัยอยุธยา แหล่งภาพ สารระเนื้อหา (ข้อมูล) ลักษณะการบันทึก จุดเด่น/จุดด้อย	
5. ภาพเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สมัยธนบุรี-รัตนโกสินทร์ แหล่งภาพ สารระเนื้อหา (ข้อมูล) ลักษณะการบันทึก จุดเด่น/จุดด้อย	
6. ภาพเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรม แหล่งภาพ สารระเนื้อหา (ข้อมูล) ลักษณะการบันทึก จุดเด่น/จุดด้อย	

รายการการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
7. ภาพเกี่ยวกับจารีตประเพณี แหล่งภาพ สาระเนื้อหา (ข้อมูล) ลักษณะการบันทึก จุดเด่น/จุดด้อย	
8. ภาพเกี่ยวกับวิถีชีวิต แหล่งภาพ สาระเนื้อหา (ข้อมูล) ลักษณะการบันทึก จุดเด่น/จุดด้อย	
9. ปัญหาการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม	
10. ปัญหาการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม	
11. ปัญหาการบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม	

ตอนที่ 4 รูปแบบการบันทึกภาพเพื่อเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม

รายการรูปแบบระบบ	แนวทางการพัฒนา
1. ลักษณะของรูปแบบ	
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	
3. องค์ประกอบของรูปแบบ	
4. เป้าหมายของรูปแบบระบบ	
5. แนวทางการบันทึก	
6. กลไกและเงื่อนไขความสำเร็จ	
๗. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการจัดระบบ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	

แบบสังเกตเพื่อการวิจัย
การศึกษารูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม

จังหวัดชัยนาท

คำชี้แจง

1. แบบสังเกตนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้บันทึกการสังเกตเกี่ยวกับการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาท
2. แบบสังเกตนี้ เป็นแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ประกอบด้วยข้อสังเกต ๓ ตอน
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสังเกต
ตอนที่ 2 ข้อสังเกตเกี่ยวกับการบันทึกภาพเพื่อเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม ชัยนาท
ตอนที่ 3 ข้อสังเกตอื่น ๆ เกี่ยวกับการบันทึกภาพเพื่อเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม ชัยนาท

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสังเกต

1. ผู้สังเกต
2. สถานศึกษาเป้าหมายการสังเกต.....
3. วัน เดือน ปี การสังเกต/...../.....

พูน ปณ ทิโต ชีเว

ตอนที่ 2 ข้อสังเกตเกี่ยวกับการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาท

รายการปฏิบัติในการบันทึกภาพ ของ ผู้เกี่ยวข้อง	พฤติกรรมกรรมการดำเนินการของกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง
1. ความรู้ความเข้าใจและการเห็น ความสำคัญของการบันทึกภาพ	
2. แหล่งภาพในชุมชน	
3. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการ บันทึกภาพ	
4. การบันทึกภาพอย่างสร้างสรรค์	
5. การบันทึกภาพเชิงอนุรักษ์	
6. การดูแลรักษาภาพ	
7. การใช้ประโยชน์จากภาพ	

ตอนที่ 3 ข้อสังเกตอื่น ๆ เกี่ยวกับการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาท

รายการการสังเกต	พฤติกรรมกรรมการดำเนินการ
1. เครือข่ายการบันทึกภาพ	
2. ก้องบันทึกภาพ	
3. อุปกรณ์การบันทึกภาพ	
4. ความสามารถในการสะท้อนข้อมูล จากภาพ	
5. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการ บันทึกภาพ	
6. ความเข้าใจในประวัติความเป็นมา ของจังหวัด	
๗. ข้อสังเกตอื่น ๆ	

แบบสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัย

“การศึกษารูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม

จังหวัดชัยนาท

คำชี้แจง

1. แบบสนทนากลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการบันทึกการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาท
2. ให้ท่านแบ่งกลุ่มและจัดสนทนากลุ่มโดยแยกเป็น กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) หรือกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป (General Informants) ในการพัฒนารูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาท กลุ่มละ 5-7 คน ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปราย หาข้อสรุปร่วมกันเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาท
3. แบบบันทึกการสนทนากลุ่มนี้ประกอบด้วยรายการบันทึก 4 ตอน
 - ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสนทนากลุ่ม
 - ตอนที่ 2 เป็นแบบบันทึกข้อสรุปเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการพัฒนารูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาท
 - ตอนที่ 3 เป็นส่วนบันทึกเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสนทนากลุ่ม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการจัดสนทนากลุ่ม

ชื่อกลุ่ม สถานภาพกลุ่ม.....
วัน เดือน ปี สถานที่จัดประชุม.....

สมาชิกผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

ที่	ชื่อผู้ร่วมสนทนากลุ่ม	ที่อยู่/โทรศัพท์	ลายมือชื่อ
1			
2			
3			
4			
5			
6			

ตอนที่ 2 แบบบันทึกข้อสรุปการพัฒนารูปแบบการพัฒนาแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาท

รายการการสังเกต	พฤติกรรมดำเนินการ
1. ปัญหาการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม	
2. แนวทางการพัฒนาการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม	
3. องค์ประกอบของรูปแบบ	
4. เป้าหมายของรูปแบบ	
5. แนวทางและมาตรการในการบันทึกภาพในการจัดเก็บข้อมูล	
6. กลไกการบริหารระบบ	
7. ข้อสังเกตอื่น ๆ ในการกำหนดรูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม	

ตอนที่ 3 เป็นส่วนบันทึกเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสนทนากลุ่ม

แบบบันทึกการประชุมปฏิบัติการเพื่อการวิจัย

“การศึกษารูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม

จังหวัดชัยนาท

คำชี้แจง

1. แบบบันทึกนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้บันทึกการประชุมปฏิบัติการกำหนดรูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาท
2. แบบบันทึกนี้ประกอบด้วยประเด็นการบันทึก 4 ตอน
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลการประชุมปฏิบัติการ
 - ตอนที่ 2 บันทึกการกำหนดรูปแบบระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชัยภูมิ
 - ตอนที่ 3 บันทึกเพิ่มเติมการประชุมปฏิบัติการ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการจัดประชุมปฏิบัติการ

การประชุมปฏิบัติการกำหนด “การพัฒนาารูปแบบ” การศึกษารูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาท

วัน เดือน ปี การประชุม.....

สถานที่จัดประชุม.....

สมาชิกผู้ร่วมประชุม

พูน ปรุ ทิโต ชีเว

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/ สถานภาพ	ที่อยู่/โทรศัพท์	ลายมือชื่อ
1				
2				
2				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
/12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				

ตอนที่ 2 บันทึกการกำหนดรูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาท

ข้อมูลการศึกษาภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมในอดีต	
ข้อมูลการเปรียบเทียบภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทในอดีตและปัจจุบัน	
บันทึกการกำหนดรูปแบบระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชัยภูมิ	
องค์ประกอบรูปแบบ	ข้อสรุปที่เป็นฉันทามติ
1. ชื่อรูปแบบ	
2. ลักษณะรูปแบบ	
3. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	
4. เป้าหมายของรูปแบบและตัวชี้วัด	
5. แนวทางการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในตามรูปแบบ และตัวชี้วัด	
6. กลไกการขับเคลื่อนระบบ	
7. แนวทางการนำรูปแบบไปใช้	

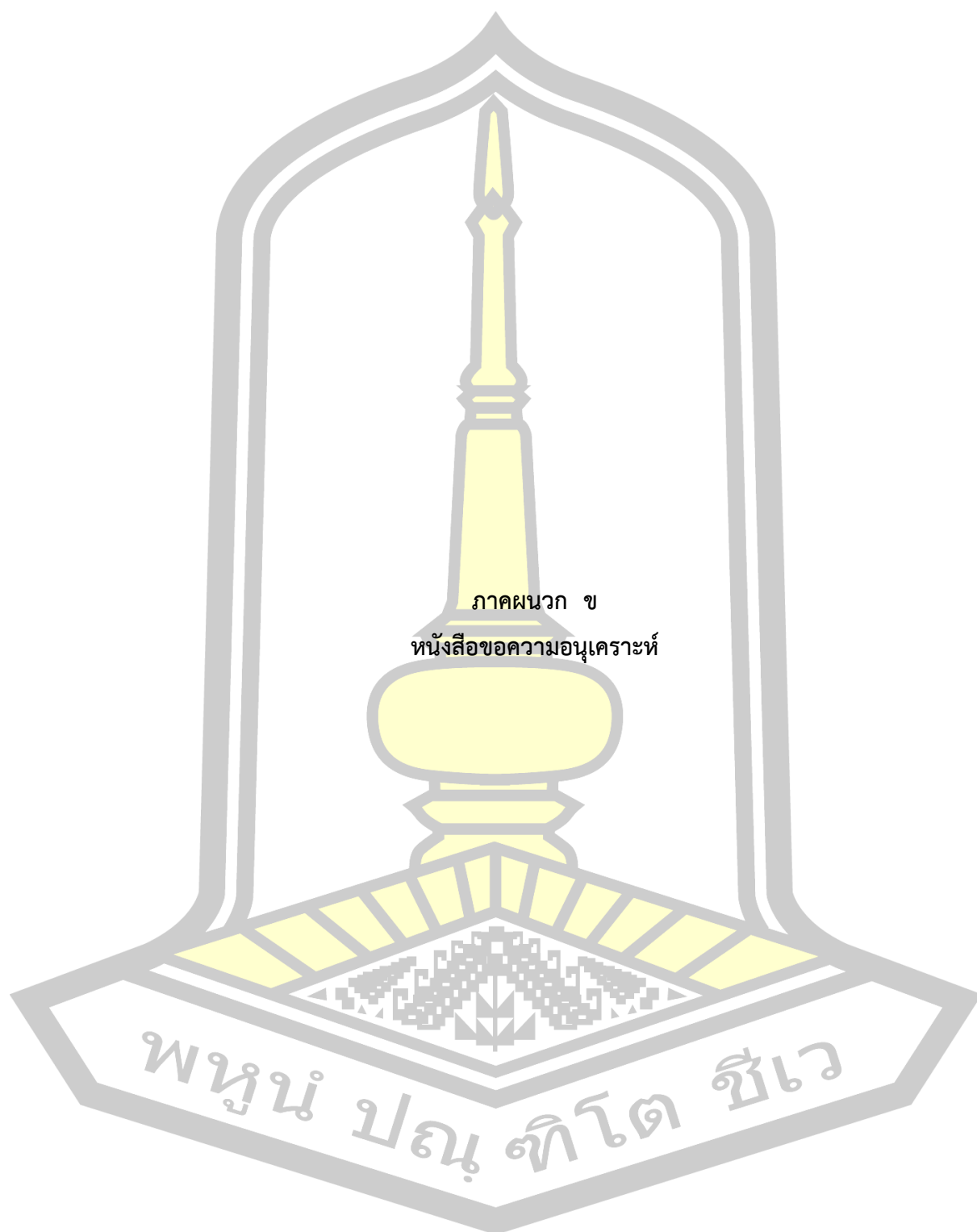
ตอนที่ 3 บันทึกเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประชุมปฏิบัติการ

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์

พหุณฺ์ ปณฺุ ทิโต ชีเว

ที่ ศธ 0530.41/ ๔๓๕

คณะวัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลตลาด อำเภอเมือง
จังหวัดมหาสารคาม 44000

10 มิถุนายน 2557

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลภาคสนาม
เรียน

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1 โครงการวิทยานิพนธ์ 1 ชุด
2 เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสาวจิรนนท์ เงินช้าง นิสิตปริญญาเอก คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ชัยนาท : รูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศาสตร์ โดยมี อาจารย์ ดร. ปราบก แก้วเศษ เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร. ไพรัช ถิตย์ผาด เป็นกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้คณะวัฒนธรรมศาสตร์พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม ของจังหวัดชัยนาทเป็นอย่างดี เป็นที่ยอมรับในองค์กรและชุมชน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้นางสาวจิรนนท์ เงินช้าง นิสิตคณะวัฒนธรรมศาสตร์ได้เข้าพบเพื่อสัมภาษณ์ ท่านและบุคลากรตลอดถึงพุทธศาสนิกชนผู้เข้ารับการเผยแพร่ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ทั้งนี้ นิสิตจะได้ประสานงานในรายละเอียดกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิสิต พงษ์ร้อย)

รองคณบดีคณะวัฒนธรรมศาสตร์

ฝ่ายแผนและประกันคุณภาพการศึกษา

รักษาราชการแทนคณบดีคณะวัฒนธรรมศาสตร์

คณะวัฒนธรรมศาสตร์

โทรศัพท์ / โทรสาร 043-742827

ที่ ศธ 0530.41/128

คณะวัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลตลาด อำเภอเมือง
จังหวัดมหาสารคาม 44000

16 มีนาคม 2558

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมปฏิบัติการงานวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการประชุมปฏิบัติการ ชัยนาท : รูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสาวจirinันท์ เงินช้าง นิสิตระดับปริญญาเอก คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง รูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศาสตร์ โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.ปรารภ แก้วเศษ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร.ไพรัตน์ ถิตย์ผาด เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ในการนี้คณะวัฒนธรรมศาสตร์พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ทางด้านกรบันทึกภาพทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมปฏิบัติการงานวิจัย เพื่อพิจารณาร่างรูปแบบการบันทึกภาพเพื่อจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม ในวันที่ 8 เมษายน 2558 ณ ห้องประชุมเรือนรับรองสวนนกชัยนาท อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

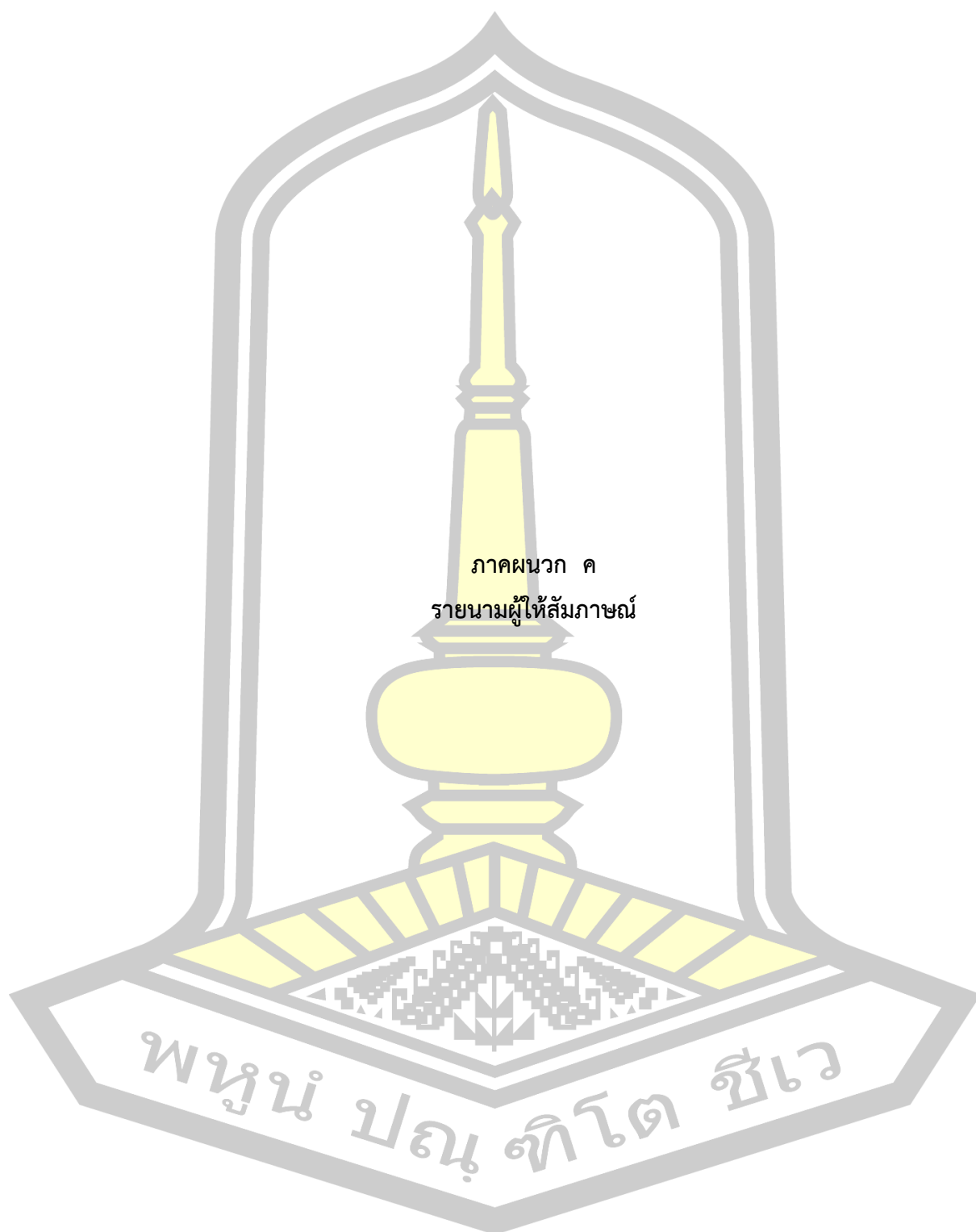
ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงคุณ จันทจร)

คณบดีคณะวัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะวัฒนธรรมศาสตร์

โทรศัพท์/โทรสาร 043 -742827

ภาคผนวก ค
รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

พหุ ประจักษ์ วิทยา

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

กฤษดา มากรุง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 123 หมู่ที่ 7 ตำบลธรรมมูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2557.

เกษมสิริ จิตรจุน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 327 หมู่ที่ 5 ตำบลหนองบัว อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2557.

คมคาย น้อยเอี่ยม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 536 หมู่ที่ 10

ตำบลธรรมมูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2557.

จำเริญ เงินช้าง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 105 หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยสูง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2557.

จินตรา ธรรมแพท เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 128 หมู่ที่ 2 ตำบลเด่นใหญ่ อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2557.

จำเนียร คชประเสริฐ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่โรงเรียนหันคาพิทยาคม ตำบลหันคา อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2557.

จำนงค์ อยู่เกิด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 202 หมู่ที่ 6 ตำบลสรรพยา อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2557.

จักรพันธ์ ตันติเสรีรัตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เทศบาลตำบลสรรพยา ตำบลสรรพยา อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2557.

ชลิตา บัญจกนกกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนวัดหนองตาตน ตำบลอุ่มตะเภา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2557.

ชื่นพิศ บัณเด็จ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนหันคาราชฎร์รังษาศดิ์ ตำบลสามง่ามท่าโบสถ์ อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2557.

ซ้อง จบศรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ หมู่ที่ 1 ตำบลกุดจอก อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557.

ดวงจันทร์ งามสมหมาย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 12 หมู่ที่ 1 ตำบลเที่ยงแท้ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2557.

แดน พุ่มจำปา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนอนุบาลเนินขาม

- ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2557.
- ตึก เพ็งสอน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 57 หมู่ที่ 14
- ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท เมื่อ 26 สิงหาคม 2557.
- ทองเล็ก ทรัพย์ผาสุข เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 235 หมู่ที่ 11 ตำบลห้วยงู อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2557.
- ทวีศักดิ์ พวงเงิน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนวัดสระแก้ว ตำบลเด่นใหญ่ อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2557.
- ทัศนียา เลื่อนลอย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 9/1 หมู่ที่ 1 ตำบลเที่ยงแท้ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2557.
- ธัญจิรา ผึ้งไผ่ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 171 หมู่ที่ 1 ตำบลหนองบัว อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2557
- นคร สอนสุข เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์. สฟป.ชัยนาท อำเภอมือง จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2557.
- นิรชา ลำสำน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 42/1 หมู่ที่ 7 ตำบลตลุก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2557.
- นิวัฒน์กร ศรีธรรมมา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ตำบลกุดจอก อำเภอนองมะโมง จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2557.
- บุญรอด ต่วนชัย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่ 1 ตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2557.
- เบญจวรรณ แก่นจันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 196 หมู่ที่ 6 ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2557.
- บัวผาย สมพงษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 26 ถ.ศรประสิทธิ์ ตำบลวัดสิงห์ อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2557.
- บุญช่วย น่วมคำ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 2 หมู่ที่ 10 ตำบลเสือโฮก อำเภอมือง จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2557.
- บุญส่ง ไทญูโต เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนอนุบาลสรรคบุรี อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2557.
- ประยูร เขียวอินทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนอนุบาลสรรคบุรี อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2557.
- ประเทือง ไทยเขียว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 97 หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านกล้วย อำเภอมือง จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2557.

- ปาน เอี่ยมสุภา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 169 หมู่ที่ 1 ตำบลท่าทราย ตำบลสรรพยา อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2557.
- ปราณี พรหมแดง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 115 หมู่ที่ 1 ตำบลวัดโคก อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2557.
- ปรีชา กาญจนสมบัติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 6 หมู่ที่ 1 ตำบลเที่ยงแท้ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2557.
- พนารัตน์ พลูทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 87 หมู่ที่ 2 ตำบลวัดโคก อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2557.
- พัฒนพร อุ่ทรัพย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนวัดคงคาราม อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2557.
- พันธ์ ศรีเดช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 53 หมู่ที่ 4 ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2557.
- มารินทร์ พลอยเพชร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่ 1 ตำบลวัดโคก อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2557.
- มานพ พลับเที่ยง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 9 หมู่ที่ 1 ตำบลห้วยกรด อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2557.
- ยามีรา โพธิ์บาย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 8 หมู่ที่ 7 ตำบลโพธิ์นางด้าออก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2557.
- รติสุข รักชัยไพโร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เทศบาลตำบลมโนรมย์ ตำบลมโนรมย์ อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2557.
- รัตนา พัฒนานุพงษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 235 หมู่ที่ 11 ตำบลหันคา อำเภอกันคา จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2557.
- รัชนก ไหล่แท้ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ว่าการอำเภอสรรคบุรี อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2557.
- วรรณิษา สีวันนา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 99 หมู่ที่ 7 ตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท เมื่อ 12 สิงหาคม 2557.
- วันชัย สุดคุ้ม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 160 หมู่ที่ 4 ตำบลอู่ตะเภา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2557.
- วัชรินทร์ สุ่มงาม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 102

- หมู่ที่ 11 ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2557.
 วันทา เพ็ญผ่อง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านเลขที่ 93 หมู่ที่ 6
 ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2557.
 วิภาพรรณ สุขประการ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านเลขที่ 50/10
 ถ.ราษฎร์อุทิศ ตำบลวัดสิงห์ อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน
 2557.
 วันเพ็ญ มาสิริ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 9 หมู่ที่ 1
 ตำบลเทียงแท้ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2557
 ศรีสถาพร สุพรรณกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, โรงเรียนวัดสิงห์
 อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2557.
 สะอาด ทองพุ่ม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 164 หมู่ที่ 5
 ตำบลโพนางคำออก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2557.
 สมเกียรติ อินโซ่ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนบ้านชัยภูผาง
 ตำบลหนองแขง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2557.
 สมคิด อยู่ซัง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนเนินขามรัตน
 ประชานุเคราะห์ ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม
 2557.
 สมบัติ ทองแก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 179 หมู่ที่ 2
 ตำบลธรรมมูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2557
 สมบัติ เอี่ยมละออ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 11/1
 หมู่ที่ 2 ตำบลวังตะเคียน อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 10 มกราคม
 2558.
 สมบูรณ์ สุดจันทร์พิพัฒน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 5
 หมู่ที่ 5 ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2557.
 สมพร ชูโพธิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนบ้านหมื่นเทพ
 ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2557.
 สมโภช ปิ่นทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนบ่อยายส้มประชา
 สรรค์ตำบลหนองมะโมง อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2558.
 สวัสดิ์ ธมวโร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่วัดเนินขาม
 ตำบลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2557.
 สามารถ เขียวรอด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 343 หมู่ที่ 10

- ตำบลธรรมมูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2557.
- สายยันตร์ ราคำ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 46/3 หมู่ที่ 1
ตำบลศิลาदान อำเภอมนรมย์ จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2557.
- สิทธิชัย พานทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 56 หมู่ที่ 7
ตำบลธรรมมูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2557.
- สิรารวรรณ แสงมา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 218 หมู่ที่ 1
ตำบลเขาท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2557.
- สุมิตร ทองแวง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนดอนสนิวนล
ตำบลหนองแซง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2557.
- สุรัตน์ พลอยเพ็ชร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่ 1
ตำบลวัดโคก อำเภอมนรมย์ จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2557.
- สุวรรณา ทินวงษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนวัดศรีสโมสร
ตำบลหนองมะโมง อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2557.
- สำเร็จ ยอดเผือก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 114 หมู่ที่ 7
ตำบลวังไก่อเลื้อน อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2557.
- ไสว หมื่นจบ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 10 หมู่ที่ 7
ตำบลเที่ยงแท้ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2557.
- หนามเตย อ่าวก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 481 หมู่ที่ 4
ตำบลคิ่งสำเภา อำเภอมนรมย์ จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2557.
- อนงค์ แดงดีมาก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 41
ถนนจันทนาราม ตำบลวัดสิงห์ อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2
2557.
- วสุกานต์ ธีรภัทรกร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่โรงเรียนวัดสิงห์
อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2557.
- เอกตัญญ์ สุดชะดา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 105 หมู่ที่ 3
ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2557.
- อำนาง นิลโชติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด
อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2557.

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ

หนามเตย อ๋านก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 481 หมู่ที่ 4 ตำบลคิ่งสำเภา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2557.

อนงค์ แดงดีมาก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 41 ถนนจันทนาราม ตำบลวัดสิงห์ อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2557.

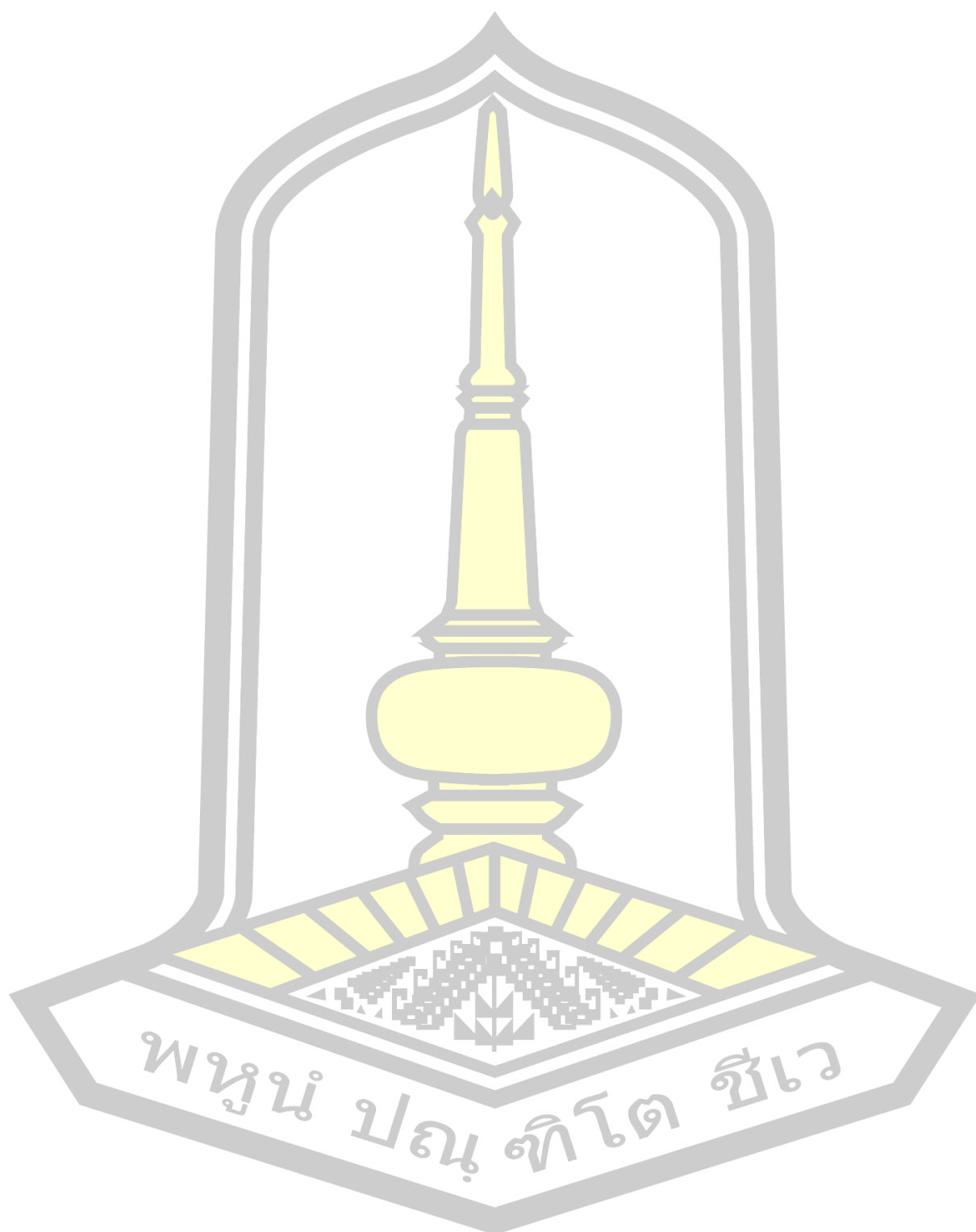
วสุกานต์ ธีรภัทรกร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่โรงเรียนวัดสิงห์ อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2557.

เอกตัญย์ สุดชะดา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 105 หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2557.

อำนาจ นิลโชติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ จิรนนท์ เงินช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2557.

1. นางจิราภรณ์ เพชรล้อม วัฒนธรรมจังหวัดชัยนาท
2. นางประวงค์ กานนท์รังสี ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาท
3. นางจิรวรรณ ลาภกิจ ประชาสัมพันธ์จังหวัดชัยนาท
4. นางศิริพร เรืองวงษ์ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดชัยนาท
5. นายทินกร เพชรดี นายช่างไฟฟ้าปฏิบัติงาน สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดชัยนาท
6. นางปวีณา บัวภิบาล ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อบจ.ชัยนาท
7. นายเรืองศักดิ์ จิวประหัตถ์ แทนประธานสภาวัฒนธรรม อำเภอมโนรมย์
8. นายวิชัย จุ้ยแจ้ว ประธานสภาวัฒนธรรม อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท
9. นางอารีย์ เรืองโพธิ์ ประธานสภาวัฒนธรรม อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท
10. นายสรฤทธิ พัวพิทักษ์ชัย ประธานสภาวัฒนธรรม อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท
11. นายชาญชัย คำคำ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาชัยนาท
12. นายบรรจบ ม่วงทอง ข้าราชการบำนาญ
13. นางกาญจนา เกษแก้ว ข้าราชการบำนาญ
14. นายเบญจจะ สงค์ภักดี ข้าราชการครู โรงเรียนชัยนาทพิทยาคม

15 นางปิยะพร แก่นขำ เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ชัยนาทมุนี

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวจิรนนท์ เงินช้าง
วันเกิด	วันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2510
สถานที่เกิด	อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 105 หมู่ 3 ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท รหัสไปรษณีย์ 171600
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู ชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านชัยภูผาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ตำบลหนองแขง อำเภอหันคา รหัสไปรษณีย์ 171600
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2532 ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) เอกการพัฒนชุมชน วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2541 ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (คบ.) เอกการศึกษาปฐมวัย สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาการรณ์ พ.ศ. 2542 ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2561 ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาวัฒนธรรม ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูนุ่ ปณุ่ ทิโต ชีเว